

DE ADVOKAT ETISKE REGLER -KOMMENTERET

Lars Økjær Jørgensen
& Martin Lavesen

DE ADVOKAT ETISKE REGLER -KOMMENTERET

Lars Økjær Jørgensen
& Martin Lavesen

*– kommentar til de advokatetiske regler,
som vedtaget på Advokatrådets møde 16. juni 2022*

**ADVOKAT
SAMFUNDET**

De advokatetiske regler - kommenteret

Udgiver: Advokatsamfundet
Kronprinsessegade 28
1306 København K
Telefon 33 96 97 98
advokatsamfundet.dk

3. udgave, 1. oplag
©Advokatsamfundet

Layout: Bilgrav Design ApS
Tryk og indbinding: Printdivision A/S

ISBN 978-87-89741-08-6

Udgivet med støtte fra Margot & Thorvald Dreyers Fond.

Bogen kan bestilles på advokatsamfundet.dk, eller ved henvendelse til Advokatsamfundet enten pr. brev til adressen Kronprinsessegade 28, 1306 København K, telefonisk på 33 96 97 98 eller på e-mail til postkasse@advokatsamfundet.dk

”
Den, der elsker sin broder, bliver i lyset, og i ham er der intet, som bringer til fald. Men den, der hader sin broder, er i mørket og vandrer i mørket, og han ved ikke, hvor han går, fordi mørket har blindet hans øjne.”

Johannes, kap. 2, 10-11

Indholdsfortegnelse

Forfatternes forord	8
De advokatetiske regler	10
Indledning til reglerne	24
Kapitel 1 De advokatetiske reglers anvendelse og status	26
Artikel 1	27
Artikel 2	30
Kapitel 2 Advokatens stilling og forpligtelser	34
Artikel 3	35
Kapitel 3 Modtagelse af sager	42
Artikel 5	48
Artikel 6	50
Kapitel 4 Interessekonflikter	54
Artikel 7	56
Artikel 8	59
Artikel 9	103
Artikel 10	105
Artikel 11	111
Artikel 12	116
Artikel 13	121
Artikel 14	124
Kapitel 5 Fortrolighed	126
Artikel 15	127
Artikel 16	128
Artikel 17	138
Artikel 18	140
Artikel 19	148
Artikel 20	149

Kapitel 6	Almene oplysningsforpligtelser	151
	Artikel 21	152
	Artikel 22	155
	Artikel 23	156
	Artikel 24	158
	Artikel 25	159
	Artikel 26	161
Kapitel 7	Opdrags- og prisoplysninger i erhvervsforhold.	163
	Artikel 27	164
	Artikel 28	167
	Artikel 29	168
Kapitel 8	Opdrags- og prisoplysninger i forbrugerforhold.	169
	Artikel 30	170
	Artikel 31	177
	Artikel 32	178
	Artikel 33	182
	Artikel 34	185
	Artikel 35	186
	Artikel 36	187
	Artikel 37	188
	Artikel 38	189
Kapitel 9	Sagens udførelse	190
	Artikel 39	191
	Artikel 40	194
	Artikel 41	196
	Artikel 42	219
	Artikel 43	220
	Artikel 44	226
Kapitel 10	Særligt om advokaters skatterådgivning	227
	Artikel 45	228
	Artikel 46	229
	Artikel 47	230

Kapitel 11	Særligt om advokatens procesførelse	231
	Artikel 48	232
	Artikel 49	234
	Artikel 50	239
	Artikel 51	244
Kapitel 12	Særligt om advokatundersøgelser	248
	Artikel 52	251
	Artikel 53	254
Kapitel 13	Vederlag	258
	Artikel 54	259
	Artikel 55	263
	Artikel 56	273
	Artikel 57	275
	Artikel 58	280
	Artikel 59	282
	Artikel 60	284
	Artikel 61	287
	Artikel 62	289
	Artikel 63	290
	Artikel 64	291
	Artikel 65	292
	Artikel 66	294
	Artikel 67	295
Kapitel 14	Sagens ophør	296
	Artikel 68	297
	Artikel 69	301
	Artikel 70	303
Kapitel 15	Andre forhold	306
	Artikel 71	307
	Artikel 72	308
	Artikel 73	310

Skematisk sammenligning	314
Retsplejeloven (kap. 12-15 om advokater)	344
Regler om god advokatskik inden for EU	361
Model Code of Conduct for European Lawyers	374
Forkortelser	400
Litteratur	402
Stikordsregister	406

Forfatternes forord

Denne tredje udgave af vores kommentar til de advokatetiske regler er – som de foregående udgaver – et bidrag til advokaters, advokatfuldmægtiges og andres forståelse af reglerne.

Det gældende regelsæt er vedtaget af Advokatrådet 16. juni 2022 og adskiller sig på flere måder fra tidligere udgaver. Strukturen er ændret, så regelsættet – så vidt det har været muligt – følger kronologien i en sags forløb hos en advokat. Dermed er regler, der vedrører modtagelse af sagen og interessekonflikter placeret i begyndelsen af regelsættet, mens regler om afregning og afslutning af sagen er placeret i sidste del.

Regelsættet tager også højde for udviklingen inden for advokatbranchen med bl.a. nye ydelser til klienterne og ændret samarbejde advokater imellem. Der er i regelsættet endvidere indsat nye bestemmelser baseret på praksis fra Advokatnævnet og domstolene. Endelig er bestemmelserne inddelt i 'artikel' og 'stk.' for at lette henvisninger, og således at forveksling med lovbestemmelser undgås.

Som i tidligere udgaver, har det været naturligt at rette fokus på de advokatetiske regler frem for på retsplejelovens § 126. Det har dog mindre betydning i praksis, da bogen gengiver praksis fra domstolene og Advokatnævnets fortolkning af § 126. Vi har medtaget praksis i det omfang, det giver ny vejledning til forståelsen af de advokatetiske regler eller illustrerer en problemstilling, Afgørelser fra Advokatnævnet og domstolene er gengivet i resumé, hvor afgørelserne er relevante under de enkelte bestemmelser.

Vi har som bilag til bogen medtaget den europæiske advokatsammenslutning, CCBE's 'Model Code of Conduct'. Disse rammebestemmelser er CCBE's bidrag til de enkelte medlemslandes udformning af de regler, der skal gælde for advokaters virke nationalt. Endvidere har vi som bilag medtaget relevante bestemmelser fra retsplejeloven og regler om god advokatskik inden for EU.

Vi har i forbindelse med arbejdet med bogen nydt godt af mange værdifulde oplysninger, forslag og kritiske kommentarer fra advokater, som også har bidraget med udfordrende spørgsmål om god advokatskik. Advokatfuldmægtige, som vi gennem årene har undervist i god advokatskik, har også inspireret os med nye vinkler på kendte problemstillinger. Det er vi taknemlige for.

Vi retter en særlig tak til cand.jur. Kathrine Sondrup, der har leveret en stor og dedikeret indsats med opdatering af registre og gennemgang af materiale. Kathrine har været god til at holde os til ilden og har sikret, at manuskriptet er blevet afleveret til tiden, således at kommentaren er tilgængelig, når det nye regelsæt skal anvendes fra 1. september 2022.

Vi takker også fagdirektør Nicolai Pii, der har bidraget til det nye kapitel om advokatundersøgelser, og presse- og kommunikationschef Rasmus Holm Thomsen, der har holdt snor i vores produktionsplan. Både Nicolai og Rasmus er ansat i Advokatsamfundets sekretariat, som på kompetent vis har bistået med udgivelsen af bogen.

Ligesom det tidligere har været tilfældet, er det også Advokatrådet, der har taget initiativ til denne udgave af kommentaren. Vi er glade for igen at have fået muligheden for at gå i dybden med advokatetikken og for at yde vores bidrag til, at de advokatetiske regler bliver mere tilgængelige for de praktiserende advokater og advokatfuldmægtige. Tak for det.

Selv om det er Advokatrådet, der står bag udgivelsen af bogen, er de holdninger og vurderinger, der er gengivet i bogen, alene udtryk for vores personlige meninger. Praksis frem til 1. juli 2022 er medtaget.

Vi ønsker alle læsere god fornøjelse!

København, juli 2022

Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen

De advokatetiske regler

Reglerne vil blive anvendt af Advokatrådet fra 1. september 2022.

Kapitel 1

De advokatetiske reglers anvendelse og status

Artikel 1. De advokatetiske regler gælder for alle advokater. For advokater ansat i virksomheder og organisationer gælder reglerne med de nødvendige tilpasninger.

Artikel 2. Reglerne afspejler Advokatnævnets og domstolenes praksis. På områder, der er uafklaret i praksis, udtrykker de Advokatrådets opfattelse af, hvad der er god advokatskik. De finder anvendelse ved advokaters udøvelse af virksomhed under brug af advokattitlen i Danmark og ved danske advokaters udøvelse af sådan virksomhed i udlandet.

Stk. 2. For advokaters grænseoverskridende virksomhed inden for EU gælder tillige den Code of Conduct for European Lawyers, som CCBE har vedtaget.

Kapitel 2

Advokatens stilling og forpligtelser

Artikel 3. Advokaten indtager i et retssamfund en særlig stilling.

Stk. 2. Advokatens opgave er at fremme retfærdighed og modvirke uret.

Stk. 3. Advokaten skal aktivt varetage og forsvare sin klients rettigheder og friheder samt være klientens rådgiver.

Stk. 4. Advokaten skal i medfør af retsplejelovens § 126, under udøvelse af advokatvirksomhed udvise en adfærd, der stemmer med god advokatskik.

Stk. 5. Advokaten skal ved sin repræsentation af klienten iagttage fortrolighed samt bevare sin uafhængighed og integritet, herunder i forhold til staten.

Stk. 6. Advokaten har juridiske og etiske forpligtelser over for klienten.

Stk. 7. Advokaten skal også under udførelsen af sine pligter for klienten udvise den nødvendige respekt over for personer og myndigheder, som advokaten har kontakt med på klientens vegne.

Kapitel 3

Modtagelse af sager

Artikel 4. En advokat må alene påtage sig en sag for en klient efter direkte anmodning fra klienten, fra en anden advokat på klientens vegne eller efter anmodning fra en offentlig myndighed eller andet kompetent organ.

Stk. 2. En advokat må ikke uopfordret foretage handlinger, der har til formål eller er egnede til at påvirke en forbrugers valg af advokat i en konkret sag.

Stk. 3. Advokaten må ikke gennem markedsføringstiltag i Kriminalforsorgens institutioner, institutioner for ungdomskriminelle, asylcentre og lignende søge at påvirke de indsatte eller beboernes valg af advokat.

Artikel 5. En advokat må ikke påtage sig en sag, til hvis udførelse advokaten savner fornøden kompetence, medmindre advokaten efter aftale med klienten sikrer sig tilstrækkelig kvalificeret bistand til at udføre sagen.

Artikel 6. En advokat må ikke påtage sig en sag, hvis den ikke kan behandles tilstrækkelig hurtigt.

Stk. 2. Ved påtagelse af en sag med offentlig beskikkelse skal advokaten sikre sig, at advokatens forhold ikke er til hinder for, at sagen kan behandles ved retten eller anden myndighed tilstrækkelig hurtigt.

Kapitel 4

Interessekonflikter

Artikel 7. Ved modtagelsen af enhver ny sag skal advokaten i rimeligt omfang sikre sig mod, at der kan opstå tvivl om advokatens iagttagelse af bestemmelserne om interessekonflikter. Advokaten skal løbende vurdere risikoen for interessekonflikter, hvis ændrede forhold gør det relevant.

Artikel 8. En advokat må ikke bistå en klient i situationer, hvor en interessekonflikt er opstået, eller hvor der foreligger nærliggende risiko for, at en sådan konflikt opstår.

Stk. 2. Situationer som nævnt i stk. 1 foreligger bl.a., når:

- 1) En advokat bistår klienter i samme sag, hvis klienterne har modstridende interesser af ikke uvæsentlig karakter.
- 2) En advokat bistår en part efter tidligere at have bistået modparten i samme sag.
- 3) En advokat på samme tid bistår klienter i flere sager, der har forbindelse med hinanden, hvis der er risiko for, at fortrolige oplysninger, som advokaten har modtaget i en af sagerne, kan have betydning i en anden af sagerne.

- 4) En advokat har en nær familiemæssig eller ikke ubetydelig økonomisk, erhvervsmæssig eller anden forbindelse til en part, som i sagen har modstridende interesser med klienten.
  - 5) En advokat har sådanne forretningsmæssige eller andre forbindelser til eller aftaler med klienten, at der er risiko for, at advokaten ikke kan give klienten rådgivning uafhængigt af uvedkommende interesser.
  - 6) En advokat, som for parterne har medvirket til stiftelse eller berigtigelse af et retsforhold, efterfølgende bistår en af parterne vedrørende samme retsforhold, hvis bistanden har eller kan have betydning for den anden part.
  - 7) En advokat skal varetage indbyrdes uforenelige hensyn til flere klienter.
- Stk. 3.* Situationer som nævnt i stk. 1 kan bl.a. foreligge, når:
- 1) En advokat bistår en klient i en sag, hvis advokaten uden at repræsentere modparten i den konkrete sag har et fast klientforhold til denne. Ved vurderingen af om et klientforhold er fast, tages der bl.a. hensyn til, om klienten hidtil har søgt advokatens bistand regelmæssigt i forhold til klientens behov for bistand, og om klienten forventes at fortsætte hermed.
  - 2) En advokat medvirker for flere parter til stiftelse af eller berigtigelse af et retsforhold, hvorom der er enighed mellem parterne.
  - 3) En advokat bistår en klient i en sag efter tidligere at have bistået en klient i en anden sag, når sagerne har forbindelse med hinanden, og der er risiko for, at fortrolige oplysninger, som advokaten har modtaget i en af sagerne, kan have betydning i en anden af sagerne.

Artikel 9. En advokat må ikke virke som voldgiftsdommer, medlem af klagenævn og lignende, mæglingmand eller mediator for flere parter, hvis advokaten tidligere som partsrepræsentant har bistået nogen af parterne i forhold, der har forbindelse med sagen. En advokat må ikke efter at have virket som dommer, voldgiftsdommer, medlem af klagenævn og lignende, mæglingmand eller mediator bistå nogen af parterne som partsrepræsentant om forhold, der har forbindelse med sagen.

Artikel 10. Når advokater udøver advokatvirksomhed i et fællesskab, i et advokatselskab, jf. retsplejelovens § 124, eller i kontorfællesskab, gælder reglerne i artikel 8 og 9 for fællesskabet, advokatselskabet og kontorfællesskabet og i det indbyrdes forhold mellem dets deltagere, herunder ansatte advokater.

Stk. 2. Tilsvarende gælder reglerne i artikel 8 og 9 for andre samarbejder, samvirker og fællesskaber mellem advokater eller advokatfirmaer, såfremt de i forhold til tredje- mand fremtræder som et fællesskab eller advokatfirma.

Stk. 3. Reglerne i artikel 8, 9, 10, stk. 1 og 2, samt artikel 11-13 anvendes på samme måde for en advokat, der optræder som selvstændig underleverandør for en anden

advokat i dennes virke for en klient og i den forbindelse modtager fortrolige oplysninger om klienten.

Artikel 11. Fra det tidspunkt, en advokat indgår aftale om at skifte job fra et advokatfirma til et andet, må hverken advokaten selv eller advokaterne i det nye firma bistå en klient i en sag, hvis advokaten som led i sin hidtidige ansættelse har bistået en anden part i samme sag. Dette gælder kun, hvis parterne har modstridende interesser af ikke uvæsentlig karakter, og hvis advokaten har modtaget fortrolige oplysninger, som kan have betydning i sagen.

Stk. 2. Jobskiftet forhindrer ikke, at andre advokater i det hidtidige firma fortsat kan varetage sagen for den part, som advokaten har bistået.

Stk. 3. Hvis advokatens nye firma indgår i et kontorfællesskab eller andet samarbejde, som vil være omfattet af reglen i artikel 10, stk. 2, gælder stk. 1 også for advokater beskæftiget i de advokatfirmaer, som deltager i fællesskabet eller samarbejdet.

Artikel 12. Et samtykke fra parter, som er involveret i den mulige interessekonflikt, til advokatens bistand vil i tilfælde omfattet af artikel 8, stk. 2, artikel 9 og artikel 10 som udgangspunkt ikke påvirke bedømmelsen af, om der foreligger en interessekonflikt. I tilfælde omfattet af artikel 8, stk. 3, vil advokaten kunne påtage sig sagen, hvis der er indhentet et samtykke hertil fra alle involverede parter.

Stk. 2. Er de medvirkende advokater fra forskellige advokatfirmaer, som indgår i det samme samarbejde, samvirke eller fællesskab som omfattet af artikel 10, stk. 2, vil et samtykke fra de involverede parter kunne påvirke bedømmelsen af, om der foreligger en interessekonflikt, medmindre advokatfirmaerne har adgang til hinandens sagsoplysninger.

Artikel 13. Når der i henhold til disse regler foreligger en interessekonflikt eller en nærliggende risiko herfor, skal advokaten udtræde af den eller de konkrete sager i forhold til alle involverede klienter. Det gælder dog ikke artikel 8, stk. 2, nr. 7, hvor udtræden efter en konkret vurdering kan begrænses til den ene eller til nogle af klienterne.

Stk. 2. Hvis advokaten i tilfælde omfattet af artikel 8, stk. 2, nr. 1 og 3, og artikel 8, stk. 3, nr. 2, kun har modtaget væsentlige oplysninger fra nogle af klienterne, kan advokatens udtræden begrænses til de øvrige klienter.

Stk. 3. Advokatens udtræden skal ske straks. Dog skal advokaten foretage det, der er nødvendigt for, at klienten ikke lider retstab.

Artikel 14. Advokatfirmaer og andre samarbejder omfattet af artikel 10, stk. 1 og 2, skal udarbejde skriftlige retningslinjer for håndtering af interessekonflikter. Dette gælder ikke enkeltmandsvirksomheder uden ansatte eller advokatselskaber, hvor kun én advokat udøver virksomhed. Retningslinjerne skal være egnede til at undgå

interessekonflikter, til at opfange og identificere opståede konflikter på det tidligst mulige tidspunkt og indeholde en beskrivelse af fremgangsmåden, når en konflikt er identificeret.

Stk. 2. Retningslinjerne skal efter anmodning fremsendes til Advokatrådet.

Kapitel 5

Fortrolighed

Artikel 15. Fortrolighed er en betingelse for advokatens virke og en grundlæggende pligt og ret, som skal respekteres ikke kun i det enkelte individs, men også i retssamfundets interesse.

Artikel 16. Tavshedspligten gælder uden tidsbegrænsning og gælder også, efter at sagen for klienten er afsluttet.

Stk. 2. Tavshedspligten gælder alle oplysninger, som advokaten har modtaget under sit virke for klienten. Dog kan en forsvarsadvokat udtale sig til pressen i generelle vendinger om straffesagens fremdrift og lignende spørgsmål.

Stk. 3. Tavshedspligten gælder, uanset hvilken sag advokaten varetager for klienten.

Artikel 17. En advokat kan dele fortrolige oplysninger med advokater og andre, der er beskæftiget i samme advokatfirma som advokaten, hvis det åbenbart er i klientens interesse.

Stk. 2. En advokat skal indhente klientens samtykke til deling af fortrolige oplysninger med eksterne personer, herunder advokater.

Artikel 18. Tavshedspligten forhindrer ikke advokaten i at videregive oplysninger i følgende tilfælde:

- 1) Klienten har på oplyst grundlag givet samtykke til, at konkrete oplysninger kan videregives, medmindre andet er bestemt i lovgivningen eller i pålæg i henhold til lovgivningen.
- 2) Advokaten er retligt forpligtet til at videregive oplysningerne.
- 3) Videregivelse sker i berettiget varetagelse af åbenbar almeninteresse eller af eget eller andres tarv.

Artikel 19. Advokaten skal sikre, at advokatens autoriserede fuldmægtige, partnere, jf. retsplejelovens § 124 c, stk. 1, nr. 2, personale og andre, som i øvrigt beskæftiges i advokatfirmaet, gøres bekendt med, at de pågældende har samme tavshedspligt som advokaten, uanset om de er advokater eller ej.

Artikel 20. Når advokater udøver advokatvirksomhed i et fællesskab, i et advokatselskab, jf. retsplejelovens § 124, eller i kontorfællesskab, gælder reglerne i artikel 15-19 for fællesskabet, advokatselskabet og kontorfællesskabet og i det indbyrdes forhold mellem dets deltagere, herunder ansatte advokater.

Stk. 2. Tilsvarende gælder reglerne i artikel 15-19 for andre samarbejder, samvirker og fællesskaber mellem advokater eller advokatfirmaer, såfremt de i forhold til tredje-mand fremtræder som et fællesskab eller advokatfirma.

Kapitel 6

Almene oplysningspligter

Artikel 21. Advokaten skal af egen drift oplyse klienten om følgende:

- 1) Advokatens navn, adresse, herunder juridisk adresse, samt andre kontaktoplysninger, herunder telefonnummer og eventuel e-mailadresse.
- 2) Navnet på den virksomhed, hvorfra advokaten udøver sin virksomhed, formen på virksomheden og cvr-nummeret.
- 3) At advokaten er beskikket af Civilstyrelsen i Danmark, idet EU-advokater dog i stedet skal oplyse, at advokaten er registreret hos Advokatsamfundet.
- 4) At advokaten er en del af Advokatsamfundet.
- 5) At advokaten har tegnet ansvarsforsikring og stillet garanti efter de regler, som Advokatsamfundet har fastsat, og at ansvarsforsikringen dækker al advokatvirksomhed, uanset hvor advokatvirksomheden udøves.
- 6) Navn og eventuelt adresse på forsikringselskabet og garantistilleren.
- 7) Hvorvidt advokaten anvender aftaleklausuler om lovvalg eller værneting, og om almindelige forretningsbetingelser, hvis sådanne anvendes.

Artikel 22. Advokaten skal på en klar og entydig måde af egen drift oplyse sin klient om eksisterende muligheder for offentlig eller forsikringsdækket retshjælp. Skal advokatens honorar udredes foreløbigt eller endeligt af det offentlige eller af et forsikringsselskab, skal advokaten, når advokaten påtager sig sagen, orientere sin klient om principperne for fastsættelse af honoraret og om de mulige konsekvenser for klienten.

Artikel 23. Advokaten skal oplyse om de forhold, der er nævnt i artikel 21, på en klar og entydig måde, men advokaten kan selv bestemme, hvordan det sker, herunder om oplysningerne skal meddeles klienten direkte eller gøres let tilgængelige for klienten på advokatens virksomhedsadresse, ad elektronisk vej eller lignende.

Stk. 2. Oplysningerne i artikel 21 og 22 skal gives eller gøres tilgængelige i forbindelse med indgåelsen af en skriftlig aftale om ydelse af bistand. Hvis der ikke foreligger en skriftlig aftale, skal oplysningerne gives eller gøres tilgængelige, inden bistanden ydes.

Artikel 24. Hvis advokaten samarbejder med andre om ydelse af bistand, skal advokaten efter anmodning fra klienten oplyse om de foranstaltninger, som advokaten har truffet for at undgå eventuelle interessekonflikter.

Artikel 25. Advokaten skal efter anmodning fra klienten oplyse, at advokaten er omfattet af Advokatsamfundets tilsyns- og disciplinærsystem og af reglerne om god advokatskik, jf. retsplejelovens § 126, samt oplyse om eksistensen af de advokatetiske regler.

Stk. 2. Advokaten skal efter anmodning fra klienten oplyse klienten om de regler, der særligt gælder for udøvelse af advokaterhvervet, og hvordan klienten får adgang til reglerne, f.eks. ved at henvise til www.advokatsamfundet.dk.

Artikel 26. Advokater, som uden for deres advokatvirksomhed i erhvervsmæssigt øjemed driver anden virksomhed, der af kunderne kan forveksles med advokatvirksomhed, skal af egen drift oplyse kunderne om, at virksomheden ikke driver advokatvirksomhed og dermed ikke er omfattet af reglerne for advokatvirksomhed, og at virksomheden ikke er underlagt Advokatrådets tilsyn.

Kapitel 7

Opdrags- og prisoplysninger i erhvervsforhold

Artikel 27. Når klienten handler inden for sit erhverv, skal advokaten i forbindelse med indgåelsen af aftalen om bistand af egen drift og på klar og entydig måde oplyse klienten om de vigtigste elementer i den påregnede bistand, medmindre dette allerede fremgår af sammenhængen. Hvis advokaten på forhånd har fastsat et bestemt honorar, skal advokaten i forbindelse med indgåelsen af aftalen om bistand af egen drift og på klar og entydig måde oplyse om honorarets størrelse. Hvis der ikke foreligger en skriftlig aftale, skal oplysningerne i 1. og 2. punktum gives eller gøres tilgængelige, inden bistanden ydes.

Stk. 2. Hvis det ikke er muligt på forhånd at beregne honorarets størrelse, skal advokaten på klientens anmodning enten angive den måde, hvorpå honoraret vil blive beregnet, eller give et begrundet overslag. Advokaten skal desuden oplyse om de med bistanden forbundne omkostninger.

Artikel 28. Afgiver advokaten et overslag, skal klienten så tidligt som muligt orienteres, hvis det samlede honorar forventes at overstige det beløb, der er angivet i overslaget.

Artikel 29. Indgås der aftale om yderligere bistand i sagen, finder artikel 27 og 28 tilsvarende anvendelse på denne.

Kapitel 8

Opdrags- og prisoplysninger i forbrugerforhold

Artikel 30. Når klienten er forbruger, skal advokaten i forbindelse med indgåelsen af aftalen om bistand af egen drift og på klar og entydig måde skriftligt og direkte til klienten oplyse klienten om de vigtigste elementer i den påregnede bistand, om fastsættelsen af honoraret, jf. artikel 32, og om de omkostninger, der vil være forbundet med bistanden.

Artikel 31. Hvis advokaten ikke har en hjemmeside, jf. artikel 36, skal advokaten yderligere oplyse Advokatnævnets fysiske adresse og hjemmesideadresse samt om Advokatnævnets kompetence til behandling af adfærdsklager og tvister vedrørende advokatens salær.

Artikel 32. Hvis bistanden ydes til et fast honorar, skal dette oplyses. Hvis det ikke er muligt på forhånd at beregne honorarets størrelse, skal advokaten enten angive den måde, hvorpå honoraret vil blive beregnet, eller give et begrundet overslag. Beløb skal oplyses inklusive moms.

Artikel 33. Afgiver advokaten et overslag, skal klienten så tidligt som muligt orienteres skriftligt, hvis det samlede honorar forventes at overstige det beløb, der er angivet i overslaget. Advokaten skal af egen drift orientere klienten direkte herom på en klar og entydig måde.

Artikel 34. Indgås der aftale om yderligere bistand i sagen, finder artikel 30-33 tilsvarende anvendelse på denne.

Artikel 35. Indgås aftalen mellem advokaten og klienten uden for advokatens faste forretningssted eller som en aftale om fjernsalg, skal advokaten opfylde oplysningsforpligtelserne i forbrugeraftalelovens § 8. Hvis advokaten indgår aftaler om bistand via internettet eller på netbaserede markedspladser, skal advokaten give oplysning om sin mailadresse og linke til den europæiske platform for online tvistbilæggelse (OTB-plattformen).

Artikel 36. Hvis advokaten har en hjemmeside eller anvender forretningsbetingelser, skal advokaten her oplyse Advokatnævnets fysiske adresse og hjemmesideadresse, samt om Advokatnævnets kompetence til behandling af adfærdsklager og tvister vedrørende advokatens honorar.

Artikel 37. Hvis en advokat afviser en forbrugerklients klage over advokatens honorar, skal advokaten skriftligt, direkte og af egen drift orientere klienten om Advokatnævnets fysiske adresse og hjemmesideadresse, samt om Advokatnævnets kompetence til behandling af tvister vedrørende advokatens salær.

Artikel 38. I de tilfælde, der er nævnt i artikel 67, skal advokaten på forespørgsel skriftligt orientere klienten om det, advokaten har oplyst til myndigheden.

Kapitel 9

Sagens udførelse

Artikel 39. En advokat skal være uafhængig under udøvelse af sin virksomhed.

Artikel 40. Advokaten skal i passende omfang holde klienten underrettet om sagens forløb.

Artikel 41. En advokat må ikke ved udførelse af en sag gå videre, end berettigede hensyn til varetagelse af klientens interesser tilsiger.

Stk. 2. Advokaten må ikke foretage unødige retsskridt eller søge klientens interesser fremmet på utilbørlig måde.

Artikel 42. En advokat må ikke modvirke tilkaldelse af en anden advokat og bør efter omstændighederne opfordre modparten til at søge advokat.

Artikel 43. En advokat må ikke i en konkret sag henvende sig direkte til nogen, som i sagen er repræsenteret af anden advokat, uden dennes samtykke. Det gælder dog ikke, hvis henvendelsen sker til berettiget varetagelse af en klients eller egne interesser, eller hvis vedkommende anden advokat trods påmindelse ikke foretager sig det, som advokaten efter god advokatskik har pligt til. Advokaten skal i alle tilfælde samtidig eller uden ugrundet ophold underrette den anden advokat om enhver sådan henvendelse.

Artikel 44. En advokat må ikke optage eller medvirke til optagelse af telefonsamtaler eller andre kommunikationer på lydbånd eller lignende, uden at den anden part eller de andre deltagere har samtykket i optagelsen.

Kapitel 10

Særligt om advokaters skatterådgivning

Artikel 45. Advokaters rådgivning skal i videst mulig udstrækning ske på baggrund af den fornødne information om de faktiske forhold. I tilfælde af, at rådgivning ydes på generel basis uden orientering om de faktiske forhold og uden præcis viden om den påtænkte anvendelse af rådgivningen, skal advokaten udvise særlig opmærksomhed. Der skal også udvises særlig opmærksomhed, hvis rådgivningen involverer brug af såkaldte skattelylande.

Artikel 46. Enhver rådgivning bør forudsætte, at samtlige relevante informationer vil kunne fremlægges for de relevante myndigheder. Rådgivningen må ikke basere sig på, at et forhold ikke opdages.

Artikel 47. Hvis der er rimelig anledning til tvivl om den skatteretlige vurdering, og den ikke afklares, bør rådgivningen indeholde en bemærkning herom. Afhængigt af det konkrete opdrag og den konkrete klients forhold kan der være behov for at foretage en nærmere vurdering af risikoen for, at myndighederne anfægter den skatteretlige vurdering.

Kapitel 11

Særligt om advokaters procesførelse

Artikel 48. Advokaten skal udføre sit hverv under respekt for retten og andre myndigheder.

Stk. 2. Advokaten må ikke forhindre, at sagen behandles og afgøres efter de regler, der gælder herom.

Artikel 49. Advokaten skal respektere processens og forhandlingens kontradiktoriske princip. Advokaten må ikke uden forudgående eller samtidig meddelelse til modparten rette henvendelse om sagen til dommeren eller andre, der behandler tvister, eller forsyne disse med bilag, notater eller dokumenter.

Stk. 2. Advokaten skal senest samtidig forsyne modparten med kopi af det således fremsendte.

Artikel 50. En advokat, der repræsenterer en part i en civil retssag, kan kontakte et vidne forud for vidneafhøringen for at klarlægge, hvad vidnet kan forklare og for at give vidnet mulighed for at forberede sig på vidneafhøringen.

Stk. 2. En advokats dialog med et vidne skal altid ske på en måde, der er egnet til at understøtte, at vidnet så korrekt som muligt bidrager til sagens oplysning. En advokat skal i forbindelse med enhver henvendelse til et vidne forud for vidneafhøringen sikre, at vidnet er bekendt med, at vidnet ikke har pligt til at udtale sig til advokaten.

Stk. 3. En advokat skal orientere modpartens advokat om den kontakt, advokaten agter at tage til eller har haft med et vidne, som modparten har indkaldt eller meddelt at ville indkalde som vidne under sagen, eller som i øvrigt har en særlig relation til modparten. Orientering kan undlades, hvis advokaten har ført vidnet i en forudgående instans, hvis vidnet er ansat hos den part, advokaten repræsenterer, eller hvis parten har en anden særlig tilknytning til vidnet. Det forhold, at et vidne føres af modparten, påvirker ikke i sig selv advokatens adgang til at kontakte vidnet.

Artikel 51. Har en part forud for eller under en verserende retssag, voldgift eller anden tvisteløsning tilbudt forlig, må modpartens advokat ikke over for den afgørende instans fremlægge eller på anden måde oplyse om forligsforslaget uden samtykke fra modparten.

Stk. 2. Denne bestemmelse er ikke til hinder for, at advokaten fremlægger og oplyser om forligsforslag fra egen klient.

Kapitel 12

Særligt om advokatundersøgelser

Artikel 52. En advokat, der udfører en advokatundersøgelse, må ikke medvirke til, at undersøgelsen fremtræder på en måde, som er i strid med de faktiske forhold.

Artikel 53. En advokat, der udfører en advokatundersøgelse, skal sikre de personer, der inddrages i undersøgelsen, relevant mulighed for at varetage deres interesser.

Stk. 2. Advokaten skal i forbindelse med den første reelle kontakt til de personer, der inddrages i en advokatundersøgelse, oplyse om undersøgelsens rammer og hovedelementer, herunder om advokatens og de pågældendes egne roller i undersøgelsen.

Kapitel 13

Vederlag

Artikel 54. En advokat må ikke kræve højere honorar for sit arbejde, end hvad der kan anses for rimeligt, jf. retsplejelovens § 126, stk. 2. Det samme gælder for acontohonorar.

Stk. 2. Advokaten skal arbejde for en løsning af klientens sag for de lavest mulige omkostninger under hensyn til klientens ønsker og instrukser.

Artikel 55. Honoraret, herunder et aftalt honorar, fastsættes efter et skøn under hensyn bl.a. til sagens betydning og værdi for klienten, sagens udfald, arten og omfanget af det arbejde, advokaten har udført, og det ansvar, der er forbundet med sagen.

Artikel 56. Er der foretaget en selvstændig sagsbehandling af andre i virksomheden end advokater og advokatfuldmægtige, kan dette arbejde kræves særskilt honoreret.

Stk. 2. I erhvervsforhold kan det herudover aftales, at sædvanligt sekretærarbejde honoreres særskilt.

Artikel 57. En advokat må ikke indgå aftale med klienter eller andre om, at advokatens honorar skal fastsættes på en måde, som kan påvirke advokatens uafhængighed under udførelse af hvervet. Dette gælder også ved honorering i form af kapitalandele og lignende.

Artikel 58. En advokat kan aftale med en klient, at advokaten for et på forhånd aftalt fast honorar skal bistå klienten i en fremtidig periode efter klientens løbende anvisninger og inden for rammerne af aftalen. Det aftalte honorar skal på aftaletidspunktet samlet set fremstå rimeligt, og klientens opsigelsesfrist må ikke være længere end tre måneder. Det kan indgå i aftalen, at honoraret skal betales forud for, at bistanden ydes.

Artikel 59. Klienten skal have oplysning om ethvert honorar, advokaten beregner sig.

Artikel 60. Afregning skal foretages uden unødigt ophold. Afregningen skal indeholde den efter forholdene fornødne beskrivelse af det arbejde, som kræves honoreret.

Artikel 61. Advokaten må foretage modregning, når advokaten har faktureret klienten, medmindre der foreligger særlige forhold, der gør, at modregning vil være urimelig.

Artikel 62. Provision, rabatter og lignende modtaget fra tredjemand i forbindelse med behandlingen af klientens sag skal ubetinget godskrives klienten.

Artikel 63. En advokat, der har til hensigt at viderefakturere omkostninger til køb af varer eller tjenesteydelser forbundet med klientens sag, skal indhente klientens forudgående godkendelse af udgiften.

Artikel 64. Advokaten må ikke kræve et depositum, der overstiger, hvad der ved et forsigtigt skøn må antages at være et rimeligt honorar.

Stk. 2. Reglerne om betroede midler finder anvendelse på deposita.

Artikel 65. En advokat må ikke indgå aftale om deling af sit honorar med nogen, der ikke er advokat. En advokat må dog betale honorar, provision eller andet vederlag til overdrageren af et advokatfirma.

Artikel 66. En advokat må ikke kræve eller modtage honorar, provision eller andet vederlag for at henvise eller anbefale en klient. Tilsvarende må en advokat ikke betale honorar, provision eller andet vederlag for henvisning af en klient.

Artikel 67. Når advokatens salær fastsættes af retten eller anden offentlig myndighed, skal advokatens oplysninger til myndigheden til brug for fastsættelsen af salæret være tilstrækkelige og egnet til, at myndigheden kan fastsætte salæret i henhold til de retningslinjer, der gælder herfor.

Kapitel 14

Sagens ophør

Artikel 68. En advokat kan afvise at påtage sig en sag og kan udtræde af en verserende sag, medmindre advokaten lovgivningsmæssigt er forpligtet til at varetage sagen.

Stk. 2. Advokaten må ikke ophøre med at udføre en sag på en sådan måde og under sådanne omstændigheder, at klienten hindres i rettidigt og uden skadevirkning at søge anden juridisk bistand.

Artikel 69. Såfremt advokatens udtræden af sagen i henhold til artikel 13 skyldes en interessekonflikt, som er opstået udelukkende eller i hovedsagen som følge af advokatens forhold, må advokaten ikke opkræve honorar for den del af arbejdet med sagen, som tillige skal udføres af den advokat, som overtager sagen. I det omfang et sådant honorar er indbetalt af klienten, skal advokaten tilbagebetale dette.

Artikel 70. Efter afslutning af en sag skal sagens akter, herunder elektroniske data, opbevares i en passende periode, som kan fastsættes generelt efter sagstype med fornødent hensyn til konkrete forhold.

Kapitel 15

Andre forhold

Artikel 71. I forbindelse med korrespondance og markedsføring skal ordet *advokat* indgå i advokatfirmaets navn eller i en tilføjelse dertil.

Artikel 72. Advokatfirmaers navn og andre forretningskendetegn, derunder logo, må ikke være egnet til at give indtryk af, at advokatvirksomheden udøves af andre end dem, der efter retsplejelovens § 124, jf. § 124 c, kan være medejere af et advokatfirma.

Artikel 73. Det påhviler advokater, der beskæftiger autoriserede advokatfuldmægtige, at sikre, at fuldmægtigen får en forsvarlig praktisk uddannelse med henblik på erhvervelse af advokatbeskikkelse, herunder indsigt i og forståelse for de advokatetiske reglers betydning.

Stk. 2. Principalen og andre advokater, der er ansvarlige for det arbejde, der udføres, skal sikre, at autoriserede advokatfuldmægtige handler i overensstemmelse med disse regler.

Indledning til reglerne

Advokatrådet vedtog 16. juni 2022 nye advokatetiske regler (AER).

AER er udarbejdet i henhold til § 31, stk. 1, i vedtægt for Advokatsamfundet.¹ Reglerne indeholder en række bestemmelser om bl.a. tavshedspligt, interessekonflikter og forholdet til klienten, herunder om opgavens udførelse og salærfastsættelse.²

Betegnelsen *de advokatetiske regler* er egentlig misvisende. Der er ikke tale om regler, men om vejledende retningslinjer for, hvad der er god advokatskik. Det er Advokatnævnet og domstolene, der gennem en fortolkning af retsplejelovens § 126, stk. 1, fastlægger indholdet af begrebet *god advokatskik*. Retsplejelovens § 126 er den eneste beskrivelse af god advokatskik, der binder såvel Advokatnævnet som domstolene.

Advokaterne er bundet af såvel retsplejelovens § 126 som af den fortolkning, som praksis fra Advokatnævnet og domstolene er udtryk for. Det kan imidlertid være vanskeligt for en advokat at overskue den meget righoldige praksis fra især Advokatnævnet, når advokaten i en konkret situation har brug for vejledning i, hvad der er gældende ret.

Meningen med AER er derfor først og fremmest at sikre, at reglerne afspejler domstolenes og Advokatnævnets praksis, således som Advokatrådet opfatter den. Imidlertid indeholder AER også bestemmelser, som udtrykker Advokatrådets bud på, hvad der er god advokatskik på områder, som praksis endnu ikke har dækket, eller hvor praksis ikke er entydig.³

Inspirationen går også den anden vej – fra AER til afgørelser truffet af Advokatnævnet. Der er flere eksempler på, at Advokatrådet i henhold til vedtægtens § 31, stk. 3 har givet sin vurdering af god advokatskik på områder i AER, hvor Advokatnævnet endnu ikke har taget stilling, og at Advokatnævnet herefter har anvendt Advokatrådets fortolkning, når Advokatnævnet i en konkret sag har fået lejlighed til at træffe beslutning på det pågældende område.

AER er udgangspunktet for Advokatrådets tilsyn med advokaters overholdelse af advokatpligterne. Selv om reglerne ikke er bindende, indeholder de vigtige pejlemærker for advokaterne. En advokats handling i strid med reglerne, som Advokatrådet bliver

¹ Advokatsamfundets vedtægt er senest blevet ændret ved bekendtgørelse nr. 150 af 24. februar 2020.

² Nærmere Lavesen og Økjær Jørgensen, s. 26, og Bryde Andersen, s. 171, idet AER i sidstnævnte værk er defineret som "et regelsæt, der udtrykker den opfattelse af den retlige standard *god advokatskik*, som Advokatsamfundet har kunnet nå til enighed om."

³ Se vedtægt for Det Danske Advokatsamfund § 31, stk. 2 og 3.

opmærksom på, vil kunne føre til, at Advokatrådet som tilsynsmyndighed indgiver en klage over advokaten til Advokatnævnet.

Det er derfor naturligt, at advokaterne – mere eller mindre bevidst – benytter reglerne som rettesnor, når advokaten vurderer sin eller andres adfærd.

En advokat skal dog være opmærksom på, at advokaten ved at følge AER ikke nødvendigvis handler i overensstemmelse med god advokatskik, som den fastlægges af Advokatnævnet og domstolene.

Kapitel 1

De advokatetiske reglers anvendelse og status

Artikel 1

De advokatetiske regler gælder for alle advokater. For advokater ansat i virksomheder og organisationer gælder reglerne med de nødvendige tilpasninger.

1. pkt.

Bestemmelsen fastlægger anvendelsesområdet for AER. Det fastslås således, at regelsættet gælder for alle, der er i besiddelse af en advokatbeskikkelse, hvad enten advokaten arbejder i en advokatvirksomhed, en erhvervsvirksomhed, en organisation eller andre steder, hvor de udøver professionelt virke.

Betegnelsen *advokat* er en beskyttet titel. Det følger af retsplejelovens § 120, stk. 1, at personer, der ikke har fået beskikkelse som advokat, og personer, der er udelukket fra at udøve advokatvirksomhed mv., ikke må betegne sig som advokat. Det er strafbart at benytte titlen uden at have ret hertil.

Titelbeskyttelsen er nødvendig for at opretholde den nødvendige tillid til titlen. Personer, der har brug for juridisk hjælp, skal kunne stole på, at når de vælger en rådgiver, der bærer advokattitlen, så er det en person, som har en særlig teoretisk og praktisk uddannelse, som løbende uddanner sig, som er behørigt forsikret, som er omfattet af regler om tavshedspligt, interessekonflikter mv., og som er underlagt tilsyn fra advokatmyndigheder til sikring af, at reglerne overholdes.

AER finder kun anvendelse, når advokaterne udøver virksomhed under brug af advokattitlen.⁴ Hvis en advokat således udøver virksomhed uden at titulere sig som advokat, er regelsættet ikke anvendeligt. AER gælder således ikke en advokats aktiviteter i dennes fritid eller i andre sammenhænge, der ikke er at betragte som advokatvirksomhed – altså områder, der er dækket af retsplejelovens § 126, stk. 4.⁵

Ved vurderingen af om en given aktivitet er advokatvirksomhed eller ej, må inddrages såvel aktivitetens art som dens fremtræden.⁶ Arten må sammenholdes med, hvad der typisk er omfattet af en advokats virksomhed, og spørgsmålet om fremtræden hænger sammen med, om advokattitlen benyttes i forbindelse med virksomheden.⁷

⁴ Se artikel 2, stk. 1, sidste pkt.

⁵ Se nedenfor under kommentaren til artikel 3, stk. 4.

⁶ Lavesen og Økjær Jørgensen, s. 53 om begrebet *advokatvirksomhed*.

⁷ Retsplejelovens § 124, hvortil bestemmelsen henviser, fastlægger, at advokatvirksomhed kun må udøves af advokatvirksomheder og advokatselskaber.

2. pkt.

Bestemmelsens andet punkt omhandler advokater, der arbejder andre steder end i advokatvirksomheder. En række af bestemmelserne i AER er i praksis ikke anvendelige eller ikke direkte anvendelige for den virksomhed, som advokater udøver som ansatte i private virksomheder og organisationer.

Bestemmelserne om f.eks. salærfastsættelse har ikke betydning for disse advokater, og reglerne om tavshedspligt, interessekonflikter mv., må fortolkes i lyset af de særlige forhold, som disse advokater arbejder under – sammenlignet med advokater, der arbejder i en advokatvirksomhed.

Gennem årene har advokatmyndighederne derfor anvendt de advokatetiske regler med nødvendige tilpasninger på virksomheds- og organisationsadvokater. Det er denne praksis, som nu er kodificeret i selve regelsættet.

Advokatrådet har i mange år holdt fast ved, at der ikke skal gøres forskel på advokater. Alle, der har en advokatbeskikkelse, har de samme rettigheder og forpligtelser. Da der heller ikke under de løbende revisioner af AER har været fremsat ønske fra nogen sider om et særligt regelsæt for virksomhedsadvokater, har dette ikke været overvejet.

AER gælder for advokater, uanset hvilke sagstyper de arbejder med, og uanset hvilke regler de i øvrigt er omfattet af.

Advokater, der har deponeret beskikkelsen, er ikke omfattet af retsplejelovens § 126 eller af AER. Reglerne er dog fortsat anvendelige på den advokatvirksomhed, som disse advokater har udøvet forud for deponering.

Advokatfuldmægtige er ikke selv omfattet af retsplejelovens § 126, stk. 1, men deres handlinger er. Fuldmægtigens principal (den advokat, som fuldmægtigen er autoriseret under) kan drages til ansvar for fuldmægtigens tilsidesættelse af reglerne, selv om fuldmægtigen har handlet på egen hånd.⁸

Advokatens ansvar bygger på, at fuldmægtigen arbejder på advokatens vegne, og at advokaten har pligt til at føre tilsyn med fuldmægtigen. Fører advokaten ikke dette tilsyn, handler advokaten culpøst og i strid med god advokatskik. Hvis fuldmægtigens

⁸ Hvis en anden advokat end principalen har beordret fuldmægtigen til at gennemføre en handling, som er i strid med god advokatskik, vil denne advokat efter omstændighederne kunne pådrage sig et disciplinært ansvar.

handlinger er af en så ekstraordinær karakter, at de ligger uden for det, advokaten kunne påregne, vil advokaten ikke blive ansvarlig for disse handlinger.⁹

AER gælder ikke direkte for de ansatte i advokatselskaber, som uden at være advokater ejer kapitalandele i advokatselskabet. Imidlertid gælder retsplejelovens § 126, jf. § 127 a, stk. 2, også denne persongruppe. Dermed bliver AER vejledende også for vurderingen af disse personers adfærd.

Retsplejelovens § 126 omfatter ifølge retsplejelovens § 127 a også advokatselskaber, som altså på linje med enkeltadvokater kan tilsidesætte god advokatskik. Oftest er der ikke det store behov for at sanktionere advokatselskabets overtrædelser. De enkelte advokater er ansvarlige for deres adfærd og skal afvise at følge deres arbejdsgivers ordre til at handle i strid med reglerne.

Dog kan det være hensigtsmæssigt for Advokatnævnet at sende et signal om, at hele virksomhedens adfærd på et område er i strid med reglerne. Dette gælder eksempelvis, hvis en kritisabel fremgangsmåde er skrevet ind i virksomhedens interne retningslinjer og således er en egentlig systemfejl. Sædvanligvis vil en disciplinærsag ud over advokatselskabet tillige omfatte advokaterne i selskabet eller visse af dem.¹⁰

Advokatnævnets kendelse af 20. december 2012. Advokat A og B varetog for Advokat-aktieselskab S to sager om mulig ulovlig import af mærkevarer. I behandlingen af sagen anvendte advokaterne A og B, hvad der kunne fremstå som et forligsudkast skrevet efter en skabelon. Advokatnævnet fandt, at det ikke mod advokat B's benægtelse kunne fastslås, at der var tale om skabeloner skabt af eller sanktioneret af Advokataktieselskab S, hvorfor nævnet frifandt selskabet.¹¹

Når et advokatanpartsselskab, som ejes 100 procent af en enkelt advokat, f.eks. har overtrådt klientkontovedtægtens regler ved ikke at have indgivet den årlige klientkontoerklæring for selskabet, er Advokatrådets praksis at indbringe såvel advokatselskabet som advokaten for Advokatnævnet for forseelsen.

Når advokaten også gøres ansvarlig, er det ud fra betragtningen, at det reelt er advokatens ansvar, at selskabet ikke har fulgt reglerne. Advokatnævnet har tiltrådt denne praksis og fastslår i sådanne tilfælde ansvaret for såvel selskabet som for advokaten. Dog er det kun advokatselskabet, der sanktioneres og advokatens sanktion bortfalder.

⁹ ØL dom af 16. maj 2017 i sagsnr. B-1722-16.

¹⁰ Det er kun advokatselskaber og ikke personligt ejede advokatvirksomheder, der er omfattet af retsplejelovens § 126, stk. 1. Bestemmelsen gælder derfor ikke for interessentskaber, og det er i denne sammenhæng kun de enkelte interessenter, der kan være genstand for en disciplinærklage. Advokatnævnet behandler salærklager over advokatinteressentskaber.

¹¹ Advokatnævnets sagsnr. 2011-0127, sagsnr. 2011-0132 og sagsnr. 2011-0133.

Artikel 2

Reglerne afspejler Advokatnævnets og domstolenes praksis. På områder, der er uafklaret i praksis, udtrykker de Advokatrådets opfattelse af, hvad der er god advokatskik. De finder anvendelse ved advokaters udøvelse af virksomhed under brug af advokattitlen i Danmark og ved danske advokaters udøvelse af sådan virksomhed i udlandet.

Stk. 2. For advokaters grænseoverskridende virksomhed inden for EU gælder tillige den Code of Conduct for European Lawyers, som CCBE har vedtaget.

Stk. 1, 1. pkt.

Bestemmelsen bygger på § 31 i Advokatsamfundets vedtægt, der lyder således:

“Advokatrådet udarbejder vejledende retningslinjer for god advokatskik kaldet de advokatetiske regler.

Stk. 2. De advokatetiske regler skal afspejle Advokatnævnets og domstolenes praksis.

Stk. 3. På områder, som ikke er afklaret i Advokatnævnets eller domstolenes praksis, udtrykker de advokatetiske regler Advokatrådets opfattelse af god advokatskik til vejledning for advokater og offentlighed.”

Advokatnævnet behandler klager over advokater ud fra standarden for god advokatskik i retsplejelovens § 126, stk. 1, og ud fra bestemmelsen i § 126, stk. 4. Advokatnævnet fastlægger sammen med domstolene, hvorledes retsplejelovens § 126 skal fortolkes.

Denne praksis indeholder værdifulde bidrag til advokaternes forståelse af bestemmelserne.

Imidlertid består denne praksis af mange hundrede kendelser fra Advokatnævnet og er derfor ikke umiddelbart egnet til, at advokaterne hurtigt kan danne sig et overblik over, hvad der er gældende ret i konkrete tilfælde.

Desuden kan det være vanskeligt for advokater at orientere sig i de afgørelser, som er tilgængelige. Derfor er der et behov for den overskuelige og nemt tilgængelige gengivelse af gældende ret på de væsentligste områder, som AER indeholder.

AER bygger først og fremmest på den praksis, som er fastlagt af Advokatnævnet og af domstolene. Reglerne er ikke bindende for domstolene eller Advokatnævnet, der i alle tilfælde bygger deres afgørelser på retsplejelovens § 126.

Reglerne er heller ikke direkte bindende for advokaterne, og kan derfor terminologisk betragtes som en strømpil.¹² Men som følge af sammenhængen mellem AER og praksis såvel som den omstændighed, at Advokatrådet bygger sit tilsyn på indholdet af AER, er dette forhold uden materiel betydning.

Ud over en gengivelse af praksis indeholder AER også Advokatrådets bud på, hvad der er god advokatskik i tilfælde, hvor praksis er tavs.

Da Advokatnævnet og domstolene ikke er bundet af de advokatetiske regler, men derimod fastlægger praksis ud fra en fortolkning af retsplejelovens § 126, stk. 1, betyder dette, at Advokatnævnet og domstolene senere kan lægge en praksis, som ikke er i overensstemmelse med AER.

Med andre ord kan en advokat, som følger AER, risikere, at advokatens adfærd alligevel tilsidesættes af Advokatnævnet og domstolene.¹³ Det sker imidlertid kun sjældent, og da der er så mange fordele ved, at Advokatrådet giver sit bud på, hvad der er god skik på områder, hvor der ikke er praksis, synes denne ulempe at kunne accepteres.

Den omstændighed, at reglerne måske går længere end omfanget af bestemmelsen i retsplejelovens § 126, stk. 1, er ikke i sig selv påfaldende. AER er netop et etisk regelsæt, hvori Advokatrådet udformer retningslinjer, som kan gå videre, end loven kræver.¹⁴ Det er denne retsstilling, som reelt er beskrevet i bestemmelsen.

Det kan udtrykkes således, at begrebet *god advokatskik* er det juridisk forpligtende begreb, som fastlægges ved Advokatnævnet og domstolene, mens begrebet *advokatetik* er Advokatrådets bidrag til forståelsen af standarden.

Stk. 1, 2. pkt.

Bestemmelsen fastlægger det geografiske anvendelsesområde for AER. Bestemmelsen gælder, dels når advokater udfører deres hverv i Danmark, dels når advokater med

¹² Det er i modsætning til f.eks. norsk advokatret, hvor de norske advokatetiske regler er direkte bindende som forskrift.

¹³ Dette var tilfældet i U1998.1105/2H, hvor Højesteret dog undlod at sanktionere advokatens adfærd, men nøjedes med at fastslå, at den var i strid med retsplejelovens § 126, stk. 1.

¹⁴ Dette er nok mest tydeligt set ved reglerne om interessekonflikter, hvor AER indeholder mere detaljerede bestemmelser, se kommentaren til artikel 8 i AER.

dansk beskikkelse udøver advokatvirksomhed i udlandet.¹⁵ Advokatnævnet vil afvise at behandle en klage over adfærd udvist i udlandet, hvis ikke sagen har en vis tilknytning til Danmark.¹⁶

Baggrunden for denne opfattelse er, at det er en dansk myndighed, der meddeler advokatbeskikkelse, og at Advokatsamfundet skal sikre, at den, der anvender advokattitlen, også lever op til de regler og standarder, som kræves i dansk lovgivning.

Såfremt de danske regler ikke gjaldt for danske advokaters udøvelse af advokatvirksomhed i udlandet, ville der opstå en stor og uhensigtsmæssig forskel mellem, hvad der ligger i titlen, når advokaten arbejder i Danmark, og hvad der ligger i titlen, når advokaten opererer i udlandet.

Det er centralt for borgerens bevarelse af tilliden til advokatstanden, at en advokat, som gør brug af advokattitlen, til enhver tid lever op til de krav, der stilles for erhvervelse og opretholdelse af den danske advokattitel.

Såfremt der opstår tvivl om, hvad der kan forventes af advokater, der benytter advokattitlen, vil der være nærliggende risiko for, at advokatstanden mister sin vigtige rolle som en del af retssystemet og – i sidste ende – som borgernes værn mod statsmagten.

Dette standpunkt er imidlertid ikke problemfrit, idet advokaten, der opererer i udlandet i mange tilfælde tillige skal overholde værtslandets regler. Dette spørgsmål om dobbeltregler har i lang tid optaget den europæiske advokatsammenslutning, Council of Bars and Law Societies of Europe (CCBE), uden at der er fundet en endelig afklaring på problemstillingen.

CCBE har valgt at arbejde på at ensarte reglerne for god advokatskik i Europa. Dette arbejde er imidlertid forbundet med store vanskeligheder som følge af markante forskelle landene imellem, både hvad angår indholdet af de nationale regler og reglernes status i de enkelte lande.

Det følger af bekendtgørelse nr. 1431 af 11. december 2007 som ændret ved bekendtgørelse nr. 747 af 11. juni 2010 om EU-advokaters etablering her i landet mv., som implementerer EU's etableringsdirektiv, at advokater med en udenlandsk advokattitel

¹⁵ Færøerne og Grønland har egne retsplejelove. Advokater på Færøerne og Grønland er således omfattet af denne lovregulering. Se f.eks. dom af 7. juli 2016 fra Grønlands Landsret i sagsnr. C263/15. Frem til 1. januar 2010 var det anderledes for advokater på Grønland, som tidligere havde en særskilt retsplejelov uden et særskilt kapitel om advokater.

¹⁶ Dette skete ved kendelse af 28. maj 2014 (Advokatnævnets sagsnr. 2013-451), hvor Advokatnævnet fastslog, at nævnet ikke havde kompetence til at behandle sagen vedrørende en dansk advokat, som var etableret i udlandet, da sagen ikke havde nogen tilknytning til advokatens virksomhed i Danmark.

kan udøve virksomhed her i landet under deres hjemlands advokattitel. De skal lade sig registrere i Advokatsamfundet.

En sådan *solicitor, Rechtsanwalt* mv. er bundet af de danske advokatregler i forbindelse med deres virksomhed i Danmark. Det betyder også, at Advokatrådet fører tilsyn med dem, og at deres adfærd (af Advokatrådet) vil blive bedømt efter bl.a. AER.¹⁷

Stk. 2

Den europæiske advokatsammenslutning CCBE har i 1988 fastsat et sæt advokatetiske regler benævnt Code of Conduct om advokaters grænseoverskridende virksomhed.¹⁸ Reglerne indeholder de grundlæggende etiske principper for udøvelse af advokatvirksomhed.

I henhold til tjenesteydelsesdirektivet fra 1977 (77/249/EØF) har advokater ret til at udføre tjenesteydelser i andre medlemsstater end der, hvor de har opnået beskikkelse. Direktivet er gennemført i Danmark, således at en advokat, der er etableret i en anden medlemsstat, kan arbejde i Danmark og herunder give møde for danske domstole.

CCBE-reglerne omfatter ud over den virksomhed, der er dækket af EU-reglerne om etablering af tjenesteydelser i en anden medlemsstat, tillige enhver form for grænseoverskridende kontakter til advokater fra andre medlemsstater og har derfor også relevans for danske advokater, der har en udenlandsk advokat som kollega i en given sag. Reglerne er 11. marts 1999 blevet godkendt af Advokatrådet og indgår således som en del af de danske advokatetiske regler med samme status som AER. Bestemmelsen understreger dette i sin ordlyd.

¹⁷ § 34 i vedtægt for Det Danske Advokatsamfund om tilsyn med EU-advokater.

¹⁸ Reglerne er i deres helhed medtaget som bilag under overskriften 'Regler om god advokatskik inden for EU'.

Kapitel 2

Advokatens stilling og forpligtelser

Artikel 3

Advokaten indtager i et retssamfund en særlig stilling.

Stk. 2. Advokatens opgave er at fremme retfærdighed og modvirke uret.

Stk. 3. Advokaten skal aktivt varetage og forsvare sin klients rettigheder og friheder samt være klientens rådgiver.

Stk. 4. Advokaten skal i medfør af retsplejelovens § 126, under udøvelse af advokatvirksomhed udvise en adfærd, der stemmer med god advokatskik.

Stk. 5. Advokaten skal ved sin repræsentation af klienten iagttage fortrolighed samt bevare sin uafhængighed og integritet, herunder i forhold til staten.

Stk. 6. Advokaten har juridiske og etiske forpligtelser over for klienten.

Stk. 7. Advokaten skal også under udførelsen af sine pligter for klienten udvise den nødvendige respekt over for personer og myndigheder, som advokaten har kontakt med på klientens vegne.

Stk. 1-3

Bestemmelserne udgør en programmerklæring med det formål at sætte rammen for advokatens virke. Der har altid i AER været en form for rammebestemmelse – den nuværende bestemmelse er mere enkel end tidligere bestemmelser.

Advokatnævnets kendelse af 28. februar 2017. En ægtepagt blev oprettet med det formål at flytte aktiver fra en insolvent ægtefælle til den anden ægtefælle. Advokatnævnet fandt, at advokat A, der bistod med konciperingen og oprettelsen af ægtepagten, under de givne omstændigheder havde handlet utilbørligt og dermed groft havde tilsidesat god advokatskik.¹⁹

Advokatnævnets kendelse af 31. marts 2014. Advokat A oplyste via sin sekretær til Erhvervsstyrelsen, at et ulovligt anpartshaverlån var udlignet ved udlodning, hvilken oplysning der ikke var belæg for. Advokatnævnet fandt, at det ikke var godtgjort, at

¹⁹ Advokatnævnets sagsnr. 2016-3437.

advokat A havde haft til hensigt at vildlede Erhvervsstyrelsen, men at advokat A ved sin formulering gav en faktisk forkert oplysning til Erhvervsstyrelsen. Advokatnævnet fandt, at advokat A herved havde tilsidesat god advokatskik. Nævnets kendelse blev stadfæstet af byret og landsret.²⁰

Advokatens rolle i retssystemet er centreret om den ydede rådgivning til klienten. Rådgivningen tager udgangspunkt i, at klienten er i en lidt sær situation. På den ene side kender klienten ikke de retlige rammer, inden for hvilke klienten skal disponere. På den anden side forventer retssystemet heller ikke, at klienten har denne viden.

Advokatens rådgivning af klienten bygger således på en informationsmæssig asymmetri. Advokatens og klientens viden om rammerne for klientens adfærd er ikke på samme stadium. Der er derfor behov for at have regler, som understøtter, at klienten altid kan have tillid til, at advokaten i sin rådgivning alene tjener klientens interesser.

Samtidig har advokaten en særlig forpligtelse til at sikre, at lovgivning og regler i øvrigt overholdes, selv om dette ikke umiddelbart i alle tilfælde fremstår som værende i klientens interesse. Advokatens rådgivning får hermed en særlig etisk side. Det er disse forpligtelser, som i overordnede termer er anført i stk. 1-3 i artiklen.

Stk. 4

Generalklausulen i retsplejelovens § 126, stk. 1, lyder således:

“En advokat skal udvise en adfærd, der stemmer med god advokatskik. Advokaten skal herunder udføre sit hverv grundigt, samvittighedsfuldt og i overensstemmelse med, hvad berettigede hensyn til klienternes tarv tilsiger. Sagerne skal fremmes med fornøden hurtighed.”

Retsplejelovens § 126 er det fundament, som praksis og dermed AER bygger på. Det giver derfor god mening at gøre opmærksom på bestemmelsens eksistens i AER. Det er dog fundet overflødigt at gentage hele indholdet af § 126 stk. 1.

Bestemmelsen fortolkes og får indhold, når Advokatnævnet og domstolene fastlægger begrebet *god advokatskik* og er bindende for begge instanser. Bestemmelsen er ligeledes bindende for advokaterne. Der hviler derfor en væsentlig opgave på Advokatnævnets

²⁰ Advokatnævnets sagsnr. 2012-3599.

og domstolenes skuldre, nemlig at give advokater og andre forståelsen af, hvilke krav der kan stilles til advokater, som virker inden for deres hverv.²¹

Det første punktum i bestemmelsen i retsplejeloven indeholder den såkaldte general-klausul, en retlig standard, som ikke i sig selv siger så meget om, hvordan advokater skal udøve deres erhverv i praksis. Det nærmere indhold heraf undergår ændringer i takt med samfundsudviklingen.

Bestemmelsen fremhæver herefter visse mere specifikke krav til advokatens adfærd.

Advokaten skal udføre sit hverv *grundigt*. Heri ligger et krav om, at advokaten skal lægge den nødvendige tid og de nødvendige kræfter i enhver opgave. Advokaten må ikke 'springe over, hvor gærdet er lavest', medmindre det tjener klientens interesser.

I ordet *samvittighedsfuldt* synes der at ligge en opgave for advokaten, som går ud over de egentlige pligter, og som dermed er med til at fremhæve advokathvervet som et særligt tillidshverv.

Advokaten er klientens repræsentant og skal behørigt tage højde for, *hvad berettigede hensyn til klientens tarv tilsiger*. Sidste del af bestemmelsen er udarbejdet til beskyttelse af modparten, men har fuldgyldighed også for opgaveløsningen i forhold til klienten. Advokaten skal således finde en grænse mellem hensynet til opgavevaretagelse for klienten og hensynet til en anstændig behandling af modparten.²²

Alle advokatens opgaver skal behandles med *forhøden hurtighed*. Advokaten må således afholde sig fra at tage flere sager ind, end advokaten har ressourcer til at løse inden for rimelig tid.²³

Bestemmelsen i retsplejelovens § 126, stk. 4, vedrører en advokats adfærd, når advokaten ikke udøver advokatvirksomhed. Den gælder kun "*i forretningsforhold*" og "*i andre forhold af økonomisk art*."²⁴

Når advokatetik drøftes, er det advokatens adfærd, hvor advokaten arbejder som advokat, der er i fokus. Det er denne virksomhed, der af hensyn til klienten først og fremmest er behov for at ramme ind med særlige regler.

21 Advokatnævnet og domstolene beskæftiger sig også med krav til visse af advokaters aktiviteter, når de handler uden for deres hverv, jf. retsplejelovens § 126, stk. 4.

22 Artikel 41 og kommentaren hertil.

23 Artikel 5 og kommentaren hertil.

24 Lavesen og Ølkjær Jørgensen, s. 21.

Advokatens adfærd uden for kontortid kan imidlertid være egnet til at påvirke tilliden til, at advokaten udøver advokatvirksomhed på forsvarlig vis. Dette gælder dog kun inden for de i bestemmelsen beskrevne rammer. Dermed er f.eks. en advokats voldsudøvelse på fodboldbanen eller chikane af medborgere ikke dækket af reglen, og en sådan adfærd kan ikke give anledning til indgriben fra advokatmyndighedernes side.

I de fleste tilfælde volder det ingen problemer at afgøre, om en adfærd skal vurderes i henhold til retsplejelovens § 126, stk. 1 eller stk. 4. Der er nogle grænsetilfælde, hvor adfærden vedrører advokatvirksomheden, men ikke klienterne. Det er f.eks. tilfældet, når adfærden har med advokatvirksomheden som forretning at gøre eller med forholdet mellem advokatvirksomhedens ejere.

U 2018.1919 V. K rettede i sagen henvendelse til en retshjælp i Aarhus i forbindelse med et afslag fra kommunen på en ansøgning om lån til betaling af et beboerindskud. K talte i retshjælpen med advokat A, der påtog sig sagen. K og advokat A korresponderede via e-mail og sms. Advokat A havde til K oplyst sin advokatmailadresse. K sendte sagens dokumenter til advokat A med posten, og advokat A bekræftede modtagelsen af disse. K anmodede 9. december 2014 om, at dokumenterne blev returneret, idet hun ikke havde hørt fra advokaten og ønskede at finde en anden advokat. Efter længere korrespondance returnerede advokat A dokumenterne til K 10. januar 2015. Ved returneringen af dokumenterne gjorde advokat A opmærksom på, at han havde optrådt som daglig leder af retshjælpen og ikke i egenskab af at være advokat. Advokat A gjorde ved klagesagen i Advokatnævnet gældende, at Advokatnævnet ikke kan behandle sager om advokater, der optræder uden for advokatvirksomheden, medmindre det handler om "økonomiske forhold". Advokatnævnet anførte i kendelsen, at korrespondancen mellem parterne primært havde været på sms, men også pr. e-mail fra en e-mailadresse tilknyttet advokat A's advokatvirksomhed, og advokat A havde i sin korrespondance anvendt sin advokattitel. Forholdet skulle derfor bedømmes efter § 126, stk. 1. Advokat A havde tilsidesat god advokatskik. Byret og landsret har stadfæstet Advokatnævnets kendelse.

Advokatnævnets kendelse af 4. februar 2014. Advokat A var indklaget for at have kanaliseret indbetalinger fra klienter uden om sit partnerskab med en kollega i strid med den aftale, partnerne havde indgået. Advokatnævnet udtalte bl.a., at A anvendte advokatkontorets fakturaparadigme, som han fremsendte elektronisk til en række klienter i forbindelse med afregningen af deres sager med anmodning om, at klienterne ved indbetaling anvendte det anførte kontonummer, som tilhørte ham selv. På trods heraf og på trods af at de penge, som A herved tilegnede sig, var påregnet indbetalt til advokat anpartsselskabet af klienter som betaling for advokatbistand, kunne den påklagede adfærd ikke anses at være foretaget af A som led i hans virke som advokat. Advokatnævnet lagde vægt på, at A's adfærd ikke havde relation til klienterne eller behandlingen af deres sager.

Sagen var herefter ikke omfattet af retsplejelovens § 126, stk. 1, men skulle bedømmes efter retsplejelovens § 126, stk. 4.²⁵

Inden for de rammer, hvor ansatte advokater i fagforeninger og andre virksomheder end advokatvirksomheder kan optræde som advokat, vil deres adfærd blive bedømt efter retsplejelovens § 126, stk. 1, hvis de udøver advokatvirksomhed.²⁶

Advokatnævnets kendelse af 28. juni 2017. Der blev af fire personer klaget over, at advokat A, der var virksomhedsansat advokat, havde tilsidesat god advokatskik ved uberettiget at have indgivet politianmeldelse om dokumentfalsk og bedrageri. Advokatnævnet fandt, at det var berettiget, at advokat A havde indgivet politianmeldelse mod to selskaber, men uberettiget, at politianmeldelsen blev udvidet til de fire personer, hvorfor advokat A havde tilsidesat god advokatskik.²⁷

Advokatnævnets kendelse af 30. januar 2017. Advokat A, der var ansat i en fagforening, varetog en sag, hvor en tidligere ansat havde sagsøgt en virksomhed, der var ejet af en anden advokat. En advokatsekretær i fagforeningen skrev forud for et telefonisk retsmøde en e-mail til retten og bad om omberømmelse. Retten imødekom anmodningen og gav parterne besked om det nye mødetidspunkt. Advokat B, der repræsenterede den sagsøgte virksomhed, skrev herefter til retten og til fagforeningen, at det kunne udledes, at sagsøger havde rettet henvendelse til retten, og at der ikke samtidig var sendt kopi af e-mailen til hende. Advokat B bad herefter om at få tilsendt en kopi af e-mailen. A's advokatsekretær videresendte samme dag den oprindelige e-mail til advokat B og beklagede fejlen. Advokat B klagede til Advokatnævnet over advokat A. Advokat A blev anset for omfattet af retsplejelovens § 126, stk. 1. Advokatnævnet fandt, at der ikke var sket en tilsidesættelse af god advokatskik. Nævnet lagde vægt på, at indholdet af e-mailen var af praktisk betydning i forbindelse med omberømmelse af telefonmødet, og at der var tale om en enkeltstående sagsbehandlingsfejl, der straks blev rettet og beklaget, da den blev opdaget.²⁸

Advokatnævnets kendelse af 27. april 2016. En medarbejder, A, ansat i Advokatrådets sekretariat, havde til advokat B, der bl.a. bestred Advokatsamfundets kompetence og beføjelser i relation til et konkret tilsynsbesøg, skrevet, at manglende medvirken under Advokatrådets tilsyn efter rådssekretariatets og regel- og tilsynsudvalgets opfattelse udgjorde en grov tilsidesættelse af god advokatskik, hvorfor advokat B måtte forvente, at der ville blive indledt en sag ved Advokatnævnet med påstand om frakendelse, hvis et ekstraordinært tilsyn ikke kunne gennemføres tilfredsstillende. Brevet bar Advokatsamfundets logo

²⁵ Advokatnævnets sagsnr. 2013-3041.

²⁶ 'En advokattitel – én faglig standard' af Hanne Christensen i Advokaten 6/2017.

²⁷ Advokatnævnets sagsnr. 2017-85.

²⁸ Advokatnævnets sagsnr. 2015-4243.

og A's advokattitel. Advokatnævnet fandt, at advokat A, der var ansat i Advokatrådets sekretariat, havde udøvet sekretariatsfunktionen for Advokatrådet og ikke havde udøvet advokatvirksomhed. Advokat A var derfor omfattet af retsplejelovens § 126, stk. 4. Advokat A's ytring fandtes ikke at være uværdig for en advokat, hvorfor der skete frifindelse.²⁹

Advokatnævnets kendelse af 16. december 2015. En bankansat advokat A havde klaget over, at advokat B havde tilsidesat god advokatskik ved at fremsætte uacceptable og urigtige ytringer i forbindelse med en retssag og ved at true med at klage til Advokatnævnet. Advokat B modklagede bl.a. over, at advokat A under proceduren i fogedretten havde påberåbt sig en utrykt kendelse uden på forhånd at have sendt kopi af denne til advokat B, og at advokat A efter proceduren fremsendte to afgørelser til dommeren. Begge advokaters adfærd blev vurderet efter retsplejelovens § 126, stk. 1.³⁰

Bestemmelsen i AER har ud over signalværdien ikke nogen selvstændig betydning. Bestemmelsen har således som sit formål at erindre advokater om retsplejelovens bestemmelser.

Stk. 5-6

Ved specifik angivelse af staten som mulig modpart er fastholdt en fremhævelse af advokatens måske vigtigste rolle i et retssamfund, nemlig som beskytter af individets rettigheder i forhold til statsmagten. Det er således pointeret i AER, at forskellen mellem statens institutioner og advokaterne fortsat er central og nødvendig i et moderne retssamfund. Dette fokus på retssikkerheden er med til at underbygge betragtningen om en uafhængig profession.

For år tilbage indeholdt AER en erklæring, hvorefter advokaten havde 'juridiske og moralske forpligtelser' over for klienten, domstolene og andre myndigheder mv. Bestemmelsen havde sammenhæng med selskabstømmersagerne fra 1990'erne og andre forhold, hvor der kunne være behov for et ekstraordinært hensyn til det offentlige. Bestemmelsen gav ofte anledning til den misforståelse, at advokaten havde andre – tunge – lodder i vægtskålen end klientens, og bestemmelsen udgik derfor.

De juridiske og etiske forpligtelser er nu alene nævnt i sammenhæng med klienten. Dermed pointeres klientens helt centrale stilling for advokaten. Det præciseres i be-

²⁹ Advokatnævnets sagsnr. 2015-4740.

³⁰ Advokatnævnets sagsnr. 2015-2550.

stemmelsen, at advokatens fokus altid skal være på klienten og artikulering af klientens krav, også – og ikke mindst – når klienten har det offentlige som modpart.

Oprindelig indeholdt AER også en bestemmelse om hensynet til advokatens kolleger. Bestemmelsen er udgået, da egentlige lavsregler ikke længere er en del af AER. Det er herved tydeliggjort, at alle andre interesser skal vige for klientens interesser, herunder også regler om kollegial adfærd, som altid skal være sekundære.

Stk. 7

Advokatrådet har valgt udtrykket *respekt over for* andre personer og myndigheder end klienten i stedet for den tidligere i AER anvendte formulering *forpligtelser*. Dette er en følge af, at udtrykket *forpligtelser* kunne sende et uheldigt signal om, at advokatens forpligtelser over for klienten er mere begrænsede i forhold til advokatens andre forpligtelser, end tilfældet reelt er.

Advokatens forpligtelser over for klienten er fundamentale i advokatopdraget. Advokaten har herudover – som altovervejende hovedregel – kun forpligtelser over for andre i det omfang, det måtte fremgå af lovgivningen. Denne sondring er søgt tydeliggjort ved den anvendte formulering.

Bestemmelsen kan næppe tillægges en selvstændig betydning. Ved en fortolkning af AER's specifikke regler vil det dog omvendt være naturligt at inddrage de dele af indledningen til AER, som måtte berøre den pågældende problemstilling.

Kapitel 3

Modtagelse af sager

Artikel 4

En advokat må alene påtage sig en sag for en klient efter direkte anmodning fra klienten, fra en anden advokat på klientens vegne eller efter anmodning fra en offentlig myndighed eller andet kompetent organ.

Stk. 2. En advokat må ikke uopfordret foretage handlinger, der har til formål eller er egnet til at påvirke en forbrugers valg af advokat i en konkret sag.

Stk. 3. Advokaten må ikke gennem markedsføringstiltag i Kriminalforsorgens institutioner, institutioner for ungdomskriminelle, asylcentre og lignende søge at påvirke de indsatte eller beboernes valg af advokat.

Stk. 1

Bestemmelsen er med til at sikre, at klienter ikke bliver unødigt forstyrret af advokater, som forsøger at skaffe sager uden at vente på klientens anmodning om, at advokaten skal påtage sig hvervet.³¹

Det er en grundlæggende regel, at klienter selv skal kunne styre, hvornår de vil lade sig repræsentere af en advokat, og hvilken advokat de vil lade sig repræsentere af. Advokater må altså ikke påtage sig en sag, hvis det ikke er klienten selv, der anmoder om det.³² Dog har retten og andre myndigheder mulighed for at beskikke en advokat for en person.

Advokatnævnets kendelse af 25. marts 2022. Advokatnævnet udtalte, at "beskikkelsen af en forsvarsadvokat i en straffesag er personlig, og det vil derfor som klart udgangspunkt være den beskikkede advokat selv, som behandler sagen, har kontakten med klienten, og som møder i retten mv." Advokat A havde i sagen forfattet og underskrevet en ansættelsesaftale mellem vedkommendes advokatfirma og advokat B, hvoraffremgik, at advokat A var berettiget til egenhændigt at tage kontakt til advokat B's klienter. Advokatnævnet fandt, at advokat A groft havde handlet i strid med god advokatskik ved over for advokat B at tilegne sig eller forsøge at tilegne sig en rettighed, som er i strid med den personlige

³¹ Denne regel gælder ikke i alle retssamfund. I USA har en advokat ret til at henvende sig til en klient og tilbyde sin bistand, medmindre henvendelsen primært er drevet af advokatens ønske om at tjene penge, klienten har frabedt sig henvendelsen, eller henvendelsen har overrullende karakter. Der er omfattende retspraksis herom.

³² Princippet om, at en uopfordret henvendelse ofte vil blive opfattet som påtrængende, er knæsat også i anden regulering, f.eks. i markedsføringsretten, og strider som udgangspunkt også imod den tillid, som er et fundament for advokatens rådgivning.

beskikkelse, og som potentielt kan føre til fortrængning af advokat B. Der blev i sagen særligt lagt vægt på, at en advokat ikke med rette kan indgå en aftale, der er i strid med god advokatskik.³³

Bestemmelsen havde i sin oprindelige formulering mere karakter af en aftaleretlig regel, der skulle regulere, hvem der kunne indgå aftale med advokaten om, at advokaten skulle påtage sig et opdrag. I praksis er reglen blevet håndteret som en beskyttelse mod uopfordrede henvendelser.

Som bestemmelsen er formuleret, synes den at udelukke, at anmodningen fra klienten kan komme gennem befuldmægtiget, medmindre fuldmægtigen selv er advokat. Hvis det er utvivlsomt, at anmodningen kommer fra klienten, synes det at være unødigt formalisme at kræve en personlig henvendelse fra klienten.

I visse tilfælde vil en direkte henvendelse kunne være vanskelig, f.eks. ved klientens sygdom. Det må således forventes, at Advokatnævnet vil acceptere, at klienten gennem en befuldmægtig fremsætter en anmodning til advokaten om at påtage sig en opgave.

Det er advokatens ansvar at sikre sig fornøden dokumentation for fuldmagten til at påtage sig en sag. Hvis klienten er et selskab eller anden juridisk person, må advokaten sikre sig, at den, der angiver at henvende sig på selskabets vegne, også reelt repræsenterer selskabet.³⁴

Advokatnævnets kendelse af 29. september 2021. *Klager K, som var legatar i et dødsbo, underskrev 29. maj 2019 en sædvanlig skiftefuldmagt til advokat A med ordlyden "Underskrevne arving K giver herved fuldmagt til advokat A til i enhver henseende at repræsentere mig i boet efter D. Fuldmagten betyder, at alt, hvad hun/han beslutter eller erklærer for mig, skal have samme virkning, som var det besluttet eller erklæret af mig selv." Boet overgik efterfølgende til bobestyrerbehandling ved advokat B. Advokat A bekræftede ved e-mail over for advokat B, at han repræsenterede K. Advokatnævnet bemærkede, at "det ikke i sig selv er i strid med god advokatskik, at en advokat baserer et klientforhold på en skriftlig fuldmagt. Det må imidlertid påhvile en advokat at sikre sig, at det fornødne grundlag for repræsentation er til stede." Advokatnævnet fandt, at advokat A burde have sikret sig, at det var indgået en aftale med K om advokatrepræsentation i forbindelse med sagens overgang til bobestyrerbehandling. Advokat A fandtes groft at have tilsidesat god advokatskik.³⁵*

³³ Advokatnævnets sagsnr. 2021-206.

³⁴ F.eks. hvidvasklovens § 14.

³⁵ Advokatnævnets sagsnr. 2020-3266.

Advokatnævnets kendelse af 26. januar 2018. Advokat A havde klaget over, at advokat B havde anmodet retten om at blive beskikket som forsvarer for en tiltalt T imod vedkommendes ønske. Advokat A var blevet beskikket som forsvarer for T, hvorefter advokat B fremsatte en anmodning ombeskikkelse efter anmodning fra en medindsat i det fængsel, hvor T var varetægtsfængslet. Advokatnævnet fandt, at advokat B havde tilsidesat god advokatskik ved ikke at have sikret sig, at T reelt ønskede en ombeskikkelse forud fra fremsættelsen af anmodningen til retten.³⁶

Offentlig myndighed er først og fremmest retten, men også andre myndigheder, som for andre kan udpege og dække udgifterne til advokater til konkrete opgaver, f.eks. Statsforvaltningen. *Andet kompetent organ* er formentlig indsat for at søge at dække bredt, men det er ikke klart, hvad det konkret dækker over.

Stk. 2

Ifølge bestemmelsen må en advokat ikke foretage handlinger med det formål at påvirke en forbrugers valg af advokat i en konkret sag.

Betegnelsen *forbruger* er indsat ved ændringen af AER i 2022. Samtidig blev det generelle forbud mod at fortrænge en anden advokat fra en sag ophævet. Det betyder, at det ikke længere er i strid med AER at markedsføre sig (*pitche*) i forbindelse med en konkret sag over for en erhvervsdrivende, selv om denne i forvejen har en advokat.

Fortrængningsbestemmelsen gav i praksis anledning til fortolkningstvivl og har formentlig været medvirkende til, at visse advokater har været tilbageholdende med målrettede markedsføringstiltag over for erhvervsdrivende. Advokatrådet har nu tydeliggjort, at det er i orden for advokater at 'konkurrere' om klienter, bortset fra de særligt udsatte klienttyper.

Der er således sket en vis liberalisering i forhold til etablering af nye klientforhold.³⁷ De områder, hvor klientfiskeri de facto har fundet sted og har givet anledning til adfærdsklager i Advokatnævnet, vil fortsat være dækket af de tilbageværende specifikke bestemmelser.

Særlige situationer opstår i forbindelse med fængslede klienter. Bestemmelsen findes således særlig relevant i relation til udsatte eller sårbare, såsom sigtede eller tiltalte.

³⁶ Advokatnævnets sagsnr. 2017-3226.

³⁷ Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens rapport, s. 282.

Advokatnævnets kendelse af 28. marts 2017. Advokat A var beskikket som forsvarer for T i en straffesag. T var også tiltalt i en anden straffesag, hvor advokat C var beskikket som forsvarer. Advokat B, som arbejdede på samme kontor som advokat A, anmodede om at blive beskikket som forsvarer i den sag, hvori advokat C var beskikket, idet han oplyste, at T over for advokat A havde anmodet om, at der skete ombeskikkelse i denne sag. Navnlig med henvisning til retsbogsudskrifterne i sagen fandt Advokatnævnet, at det ikke var godtgjort, at T havde ønsket anden forsvarer. Advokat A havde derfor tilsidesat god advokatskik ved at have forsøgt at fortrænge advokat C fra hvervet. Der var også klaget over advokat B, der imidlertid blev frifundet, da denne i forbindelse med begæringen om beskikkelse alene havde handlet efter anmodning fra advokat A, der repræsenterede T i den anden sag.³⁸

Advokatnævnets kendelse af 24. oktober 2011. Advokat A forsøgte flere gange at kontakte familien til en fængslet, T, bl.a. ved at sende sms-beskeder til T's søster med det formål at få T til at skifte forsvarer i en verserende straffesag til advokat A. Advokatnævnet fandt, at A's henvendelser var en grov overtrædelse af god advokatskik. Nævnet lagde vægt på, at T ikke selv havde udtrykt et ønske om et forsvarerskifte, og at T's familie ikke fulgte op på advokat A's tilbud om en drøftelse af et forsvarerskifte. Advokat A blev pålagt en bøde.³⁹

Advokatnævnets kendelse af 19. november 2007. Advokatnævnet udtalte, at der ikke var grundlag for at antage, at den sigtede inden anholdelsen havde haft kontakt til advokat A om den konkrete sag. Det var på den baggrund nævnets opfattelse, at det var i strid med god advokatskik, at advokat A rettede henvendelse til den varetægtsfængslede.⁴⁰

Bestemmelsen kan være vanskelig at afgrænse i praksis. En advokat må således gerne til et middagsselskab drøfte et forløb med en gæst og som led i denne identificering af et retligt problem tilbyde sin bistand. Derimod må advokaten ikke til samme middagsselskab overrumple en gæst og tilbyde sin assistance i forbindelse med et allerede kendt privatretligt problem.⁴¹

En advokats annoncering i aviser, ved flyere i bilers vinduesviskere mv. er markedsføring. Advokatens accept af opgaver fra klienter, som henvender sig på baggrund af sådanne tiltag, er ikke omfattet af bestemmelsen.

38 Advokatnævnets sagsnr. 2017-128 og sagsnr. 2017-129. Sagen er indbragt for domstolene.

39 Advokatnævnets sagsnr. 2009-1321.

40 Advokatnævnets sagsnr. 02-0401-07-1185.

41 Bryde Andersen, s. 516, der i detaljer behandler spørgsmålet om uopfordrede henvendelser.

Stk. 3

Bestemmelsen fastslår, at advokater ikke må foretage markedsføringstiltag i fængsler, arresthuse, asylcentre mv., med henblik på at påvirke de indsatte eller beboernes valg af advokat.

Bestemmelsen er indsat i AER i lyset af de nye regler i bekendtgørelse nr. 400 af 11. marts 2021 om indsatte adgang til at medtage, besidde og råde over egne genstande mv. og penge i kriminalforsorgens institutioner (genstandsbekendtgørelsen).

Advokatnævnets kendelse af 28. maj 2014. Advokat A var beskikket som forsvarer for T og vedlagde i forbindelse med fremsendelsen af et kæreskrift til T reklameeffekter i form af kuglepen, T-shirt og kasket, sidstnævnte påtrykt e-mailadresse og telefonnummer til advokat A's kontor. Advokatnævnet fandt, at udlevering af enkelte reklameeffekter til brug for egne klienter, der opholder sig i et arresthus, ikke kan anses for overtrædelse af reglerne om god advokatskik, idet der er tale om markedsføringstiltag over for egen klient, der ikke kan anses for at være direkte henvendelse til potentielle klienter.⁴²

Advokatnævnets kendelse af 28. maj 2014. En arrestinspektør klagede til Advokatnævnet over, at advokat A havde udøvet 'klientfiskeri', idet en anden indsat end den, advokat A repræsenterede, var i besiddelse af advokat A's visitkort. Advokatnævnet frifandt advokat A, idet nævnet fandt, at det ikke var godtgjort, at advokat A havde udleveret visitkort til andre indsatte end til sin egen klient eller til ophængning i arrestens fællesrum, ligesom det ikke var godtgjort, at advokat A havde bedt sin klient om at videregive visitkortet til andre indsatte.⁴³

---

42 Advokatnævnets sagsnr. 2013-3107.

43 Advokatnævnets sagsnr. 2014-460.

Artikel 5

En advokat må ikke påtage sig en sag, til hvis udførelse advokaten savner fornøden kompetence, medmindre advokaten efter aftale med klienten sikrer sig tilstrækkelig kvalificeret bistand til at udføre sagen.

Det hører med til advokatarbejdet at kunne sætte sig ind i nye juridiske områder som forudsætning for at behandle en række sager på kontoret. Der vil som oftest være tale om mindre specialområder, som det er overskueligt at sætte sig ind i. Det er ikke sådanne områder, bestemmelsen har til formål at regulere, men derimod mere komplekse og specialiserede juridiske emner, f.eks. avanceret skatteret.

Bestemmelsen skal for visse sagskategoriers vedkommende ses i sammenhæng med artikel 6. Det kan være acceptabelt, at advokaten påtager sig en opgave, som advokaten ikke har forkundskab til, hvis klienten har tillid til advokaten, og advokaten i forvejen behandler en række sager for klienten. Påtagelsen af den nye sag vil således være fornuftig af hensyn til kontinuiteten af klientrelationen.

Advokatnævnets kendelse af 27. april 2022. Advokat A påtog sig i sagen at bistå klient K med tinglysningsmæssige dispositioner ved overdragelsen af en ejendom ved et generationsskifte. Advokatnævnet lagde til grund, at advokat A ikke formåede at løse den opgave, han havde påtaget sig. Advokatnævnet lagde særlig vægt på, at advokat A skulle bistå med en relativt enkel tinglysningsopgave, og at advokat A flere gange forgæves måtte rette henvendelse til Tinglysningsretten, og at advokat A havde forsøgt at videregive sagen til et andet advokatfirma. Advokatnævnet fandt, at advokat A ikke havde de fornødne kompetencer til at gennemføre tinglysningsingen, hvilket han på et tidligere tidspunkt end sket burde have indset og oplyst K om. Advokat A havde tilsidesat god advokatskik.⁴⁴

Advokaten kan uden klientens samtykke inddrage sin fuldmægtig eller andre advokater fra advokatvirksomheden i arbejdet med klientens sag.

Advokaten kan imidlertid ikke gå uden for advokatvirksomheden, f.eks. til andre advokatvirksomheder, for at få hjælp fra andre advokater uden at have fået accept hertil fra klienten.⁴⁵

⁴⁴ Advokatnævnets sagsnr. 2020-1293.

⁴⁵ Advokaten er heller ikke berettiget til uden videre at søge assistance inden for et advokatkontorfællesskab eller fra et advokatkædesamarbejde.

Baggrunden for denne opfattelse er primært baseret på, at indhentelse af ekstern bistand rummer en kompromittering af klientfortroligheden, men skyldes også, at der oftest er forbundet ekstra omkostninger hermed.⁴⁶

U 2011.656 V. Landsretten pålagde skifteretten i en sag om gældssanering i forbindelse med konkurs at antage konkursboets kurator som medhjælper, selv om vedkommende personligt havde meget beskednen erfaring med gældssaneringssager, men hvor kurators kontor rådede over den fornødne erfaring.

---

⁴⁶ Se artikel 17, stk. 2, om fortrolighed og artikel 65 om dækning af omkostninger og kommentarerne til disse bestemmelser.

Artikel 6

En advokat må ikke påtage sig en sag, hvis den ikke kan behandles tilstrækkelig hurtigt.

Stk. 2. Ved påtagelse af en sag med offentlig beskikkelse skal advokaten sikre sig, at advokatens forhold ikke er til hinder for, at sagen kan behandles ved retten eller anden myndighed tilstrækkelig hurtigt.

Bestemmelsen kræver, at advokaten forud for påtagelse af enhver sag skal vurdere, om advokaten kan behandle sagen med tilstrækkelig hurtighed. Bestemmelsen har en naturlig sammenhæng med retsplejelovens § 126, stk. 1, hvor kravet direkte fremgår.

Det kan være vanskeligt for en advokat at sige nej til nye sager, idet sagstilgang er udtryk for, at klienter viser tillid til advokaten, og sagerne giver indtægt til virksomheden. Imidlertid er det ikke i klienternes interesse, at advokater tager sager ind uden at skele til, hvor hurtigt sagerne kan behandles.

Kan advokaten ikke behandle sagen inden for rimelig tid, må behandling af sagen afvises. I advokatvirksomheder, hvor flere advokater arbejder, vil sagen oftest kunne henvises til en af virksomhedens øvrige advokater, der ikke har så travlt.

Advokater har ofte svært ved at behandle sager inden for rimelig tid, hvilket fremgår af omfanget af kendelser fra Advokatnævnet herom. Der er en omfattende praksis vedrørende såkaldt smøl, som er den populære betegnelse for langsom sagsbehandling. Ikke mange advokater kan sige sig fri for fra tid til anden at have ubehandlede sager liggende for længe.

Advokatnævnets kendelse af 28. september 2021. Advokatnævnet fandt, at advokat A havde groft tilsidesat god advokatskik ved ikke at have været kontaktfar i en periode på mere end ni måneder, ved ikke at have besvaret adskillige telefonopkald fra klager og ved at have ladet i omegnen af 40 e-mails forblive ubesvarede. Nævnet lagde endvidere vægt på, at advokat A i lange perioder ikke havde foretaget effektive sagsbehandlingsskridt i sagen, og at advokat A ikke havde holdt klager K orienteret om nyt i sagen. Det blev tillagt vægt, at advokat A's smøl muligvis havde medført, at forsikrings sagen var blevet forældet.⁴⁷

---

⁴⁷ Advokatnævnets sagsnr. 2021-1282.

Hvad der er 'tilstrækkelig hurtigt', afhænger af sagens art, men generelt bør sager ikke ligge ubehandlede hen i længere tid. En klient vil som udgangspunkt have en interesse i, at sagen behandles så hurtigt som muligt. Hvis sagen afventer tiltag fra modparten eller andre, er det også advokatens opgave at rykke, hvis der går for lang tid. Kravet om hurtig ekspedition gælder også under advokatens ferie.

Advokatnævnets kendelse af 1. december 2004. Advokatnævnet fandt, at købers advokat A havde tilsidesat god advokatskik ved ikke i en periode fra 27. august til 16. september 2003 ikke at have foretaget ekspeditioner af skødet i forbindelse med sælgers afhændelse af sin ejendom. Nævnet bemærkede, at ferie hos købers advokat ikke kunne begrunde en forsinkelse af den nævnte varighed.⁴⁸

Det indgår naturligt i overvejelserne, hvor hurtigt det af hensyn til sagen er nødvendigt at handle. Sager med frister stiller særlige krav til tempoet, men også andre sager kan kræve hurtig behandling. Klienten kan f.eks. have meddelt advokaten, at sagen skal gennemføres hurtigt, eller klienten kan indirekte ved brug af kommunikationsmiddel, f.eks. et overbragt brev, eller på anden måde have indikeret, at sagen haster.

Oplysninger, som viser sagens hastende karakter, men som advokaten ikke er i besiddelse af og ikke burde have sikret sig kendskab til, kan ikke indgå i den disciplinære vurdering af, om advokaten har behandlet sagen tilstrækkelig hurtigt.

Den valgte åbne formulering giver mulighed for, at advokat og klient kan aftale en langsommere hastighed for sagsbehandlingen end *tilstrækkelig hurtigt*. Det er i klientens interesse at kunne vælge at give køb på sagsbehandlingshastigheden for at sikre sig repræsentation af netop den valgte advokat eller måske opnå en billigere pris for bistanden.

Retten i Holbæks dom af 6. juli 2010. Advokat A havde påtaget sig at søge retshjælp til en erstatnings sag i sommeren 2008, men havde ikke gennemført dette i maj 2009. Advokatnævnet og byretten fandt, at A ikke havde fremmet sagen behørigt, og det var en tilsidesættelse af god advokatskik.⁴⁹

Københavns Byrets dom af 2. februar 2010. Efter at advokat A havde skrevet to breve til et boligselskab og en underbo for en klient K i juli 2007, rykkede K i august og september for sagen, angiveligt efter forgæves telefonsamtaler. Der blev rykket igen i december på samme grundlag, men først i januar 2008 meddelte advokat A, at sagen var håbløs. Advokatnævnet og byretten fandt, at advokat A ved ikke at svare i fem måneder havde tilsidesat god advokatskik.⁵⁰

⁴⁸ Advokatnævnets sagsnr. 02-0401-04-0132.

⁴⁹ Sagsnr. BS 6-1474/2009 og Advokatnævnets kendelse af 6. november 2009 i sagsnr. 2009-02-0432.

⁵⁰ Sagsnr. BS 37A-6666/2008 og Advokatnævnets kendelse af 7. oktober 2008 i sagsnr. 2008-03-0246.

Advokatnævnets kendelse af 14. maj 2007. Advokatnævnet lagde til grund, at advokat A i februar 2006 påtog sig K's sag mod Skatteministeriet. Sagen havde på det tidspunkt allerede verseret nogen tid og var berammet til domsforhandling. Nævnet lagde også til grund, at advokat A havde modtaget sagens akter. Nævnet fandt, at advokat A havde haft den fornødne tid til at sætte sig ind i sagen. Nævnet udtalte bl.a., at en advokat kun skal påtage sig en sag, som er afpasset af advokatens arbejdspress, og som på den baggrund kan behandles passende hurtigt. Advokat A havde tilsidesat god advokatskik ved først, umiddelbart før fristen for processkriftets indlevering udløb og efter selv at have begæret fristforlængelse over for landsretten adskillige gange, at have meddelt, at hun ikke så sig i stand til at udarbejde et processkrift og først på dette tidspunkt i det hele taget at have foretaget sin vurdering af sagen med krav om udtrædelse af sagen, medmindre denne blev hævet af K. Advokat A blev pålagt en bøde.⁵¹

Østre Landsrets dom af 3. april 2007. Advokat A blev 10. januar 2005 beskikket som bistandsadvokat for K i forbindelse med dennes anmeldelse af en tidligere samlever for vold. Advokat A skulle 14. februar 2005 have deltaget i afhøring af samleveren, men anmodede politiet om aflysning af mødet på grund af dårligt vejr. Politimesteren opgav efterfølgende 20. maj 2005 påtale i sagen, hvilket advokat A ved brev af 13. juni 2005 påklagede til Statsadvokaten. Landsretten fandt ligesom Advokatnævnet, at advokat A havde tilsidesat god advokatskik ved ikke at have sikret sig, at K fik besked om det aflyste afhøringsmøde. Endvidere fandt landsretten, at advokat A ikke havde fremmet sagen på tilstrækkelig vis.⁵²

U 2003.290 H. Advokat A berigtigede handelen for køberne af en sommerhusgrund. Grunden blev solgt af sælger 10. juni 1999. Købsaftalen blev fremsendt til advokat A 15. juni 1999, hvorefter køber 20. juni 1999 deponerede købesummen i sælgers pengeinstitutt. 30. august 1999 fremsendte advokat A et skødeudkast til godkendelse hos sælger, og 3. september 1999 blev den deponerede købesum frigivet til sælger. Advokatnævnet fastslog i sin kendelse, at advokat A ikke havde fremmet sagens behandling med den fornødne hurtighed og havde betinget betalingen af rentebeløb af, at klagen blev tilbagekaldt. Kendelsen blev stadfæstet af landsret og Højesteret.

U 1998.1340 H. Der blev afholdt møde mellem advokat A og klient K 25. maj 1995 i forbindelse med en uoverensstemmelse mellem K's udlejer – andelsboligforeningens bestyrelse – og K vedrørende K's lejlighed. K henvendte sig herefter til advokat A ved breve af 12. juni, 29. juni, 13. juli, 25. juli, 5. august, 19. august og 21. august 1995. Advokat A opfordrede i brev af 17. juli 1995 K til at ringe og aftale tid for et møde. Advokat A modtog

⁵¹ Advokatnævnets sagsnr. 02-0306-06-1634.

⁵² Sagsnr. BS-67300G og Advokatnævnets kendelse af 11. juli 2006 i sagsnr. 0404-05-1567.

udkast til lejekontrakt fra udlejers advokat 6. juli 1995, men advokat A sendte først udkastet videre til K 23. oktober 1995. Advokat A's adfærd var i strid med god advokatskik.

Kapitel 4

Interessekonflikter

Advokater er en vigtig del af retssystemet, og bevarelse af tilliden til advokatstanden, herunder tilliden til, at advokater er fri af uvedkommende interesser, er en forudsætning for at opretholde vores retssystem.

Det er ikke muligt at være en del af samfundet uden at blive påvirket af det, der sker om os, når vi taler med mennesker, ser tv, læser bøger, rejser, deltager i debatter osv. Sådanne aktiviteter og personlige interesser præger menneskers måde at handle på og omgangen med andre mennesker. Disse mere generelle påvirkninger er vanskelige at identificere, og de skaber som oftest ikke sådanne interessekonflikter, at der er anledning til at gribe ind.⁵³

Interessekonflikter i advokatetisk sammenhæng opstår mellem interesser, som har en mere konkret indbyrdes forbindelse. Den ene – og beskyttelsesværdige – interesse vil altid være klientens. Den modstridende interesse kan være en anden klients, tredjemands eller advokatens egen interesse.

En advokat optræder i tillidshverv for andre på et ikke ukompliceret område. Det medfører naturligt, at der løbende rejses tvivl om, hvorvidt advokaten loyalt varetager de pågældendes interesser. Reglerne om advokaters uafhængighed af uvedkommende interesser og forhold skal være med til at sikre, at en sådan tvivl ikke slår rødder og vokser sig stærk.

Vurderingen af, om der i konkrete tilfælde foreligger en interessekonflikt, er objektiv. Det er således afgørende, om den pågældende situation er *egnet* til at fremkalde en interessekonflikt. Hvorvidt advokaten faktisk lader sig påvirke i situationen, er uden betydning. I modsat fald ville det være vanskeligt eller umuligt at administrere reglerne.

Der er tre grundprincipper (hensyn), som bærer reglerne om interessekonflikter. Reglerne skal således hindre, (1) at en advokat tjener to herrer (våbendragerhensynet), (2) at en advokat uberettiget bruger eller videregiver fortrolige oplysninger vedrørende en klient (fortrolighedshensynet eller informationshensynet), og (3) at en advokat udadtil fremstår som illoyal over for sin klient (appearancehensynet).

⁵³ Lavesen og Økjær Jørgensen, s. 66, der redegør for reglens baggrund.

Disse hensyn, som er velunderbyggede af praksis, bør inddrages i enhver vurdering af, om der i en situation er opstået en interessekonflikt.⁵⁴

Det er først på det tidspunkt, hvor der er etableret et klientforhold, at der kan opstå en interessekonflikt. Der skal altså være indgået en aftale mellem advokat og klient om, at advokaten skal udføre en opgave. Dette er en nødvendig betingelse, da advokaten skal have mulighed for at afvise at påtage sig opgaver for klienter. Ellers giver det ikke mening at foretage interessekonfliktjek.⁵⁵

Advokatnævnets kendelse af 18. november 2021. En kommune klagede over, at advokat A befandt sig i en interessekonflikt. Advokatnævnet fandt, at kommunen ikke havde været klient hos advokat A og udtalte: "Interessekonfliktreglerne har som altovervejende formål at beskytte advokatens nuværende eller tidligere klienter, og andre end disse personer vil derfor som udgangspunkt ikke have den fornødne retlige interesse i en klage, der angår interessekonflikt." ⁵⁶

---

54 'Interessekonflikter' af Jon Stokholm og Michael Rekling, Erhvervsjuridisk Tidsskrift nr. 1, 2006, s. 49 ff.

55 Se under kommentaren til artikel 7

56 Advokatnævnets sagsnr. 2021-1551.

Artikel 7

Ved modtagelsen af enhver ny sag skal advokaten i rimeligt omfang sikre sig mod, at der kan opstå tvivl om advokatens iagttagelse af bestemmelserne om interessekonflikter. Advokaten skal løbende vurdere risikoen for interessekonflikter, hvis ændrede forhold gør det relevant.

Bestemmelsen præciserer, at en advokat konkret skal sikre sig mod, at der opstår interessekonflikter. Den må forstås således, at advokatens indsats skal ligge forud for påtagelsen af enhver ny sag. Først når undersøgelsen er gennemført, uden at der er fundet forhold, der skaber interessekonflikter, vil advokaten kunne påtage sig at behandle sagen.

Det er ikke altid åbenbart, hvem der er ansvarlig for at foretage undersøgelsen og afsløre den mulige interessekonflikt.

Advokatnævnets kendelse af 8. oktober 2014. Et selskab, S, klagede over, at tre advokater hos advokatfirma A befandt sig i en interessekonflikt. A havde bistået S, men opsagde dette samarbejde for herefter at rådgive selskabet P, der drev virksomhed på et område, som kunne have betydning for S. Det blev i klagen gjort gældende, at S havde givet fortrolige oplysninger, som kunne anvendes til P's fordel. De tre advokater, der havde bistået S, var udtrådt af sagen, og klagen over interessekonflikt blev rettet mod netop disse tre advokater og ikke de advokater hos A, som varetog rådgivningen af P. Advokatnævnet fandt med dissens, at de indklagede advokater ikke havde tilsidesat god advokatskik, da de var udtrådt uden ugrundet ophold, efter at den mulige interessekonflikt var opstået.⁵⁷

Hvis ikke undersøgelsen lå forud for advokatens accept af hvervet, ville risikoen for, at advokaten senere skulle udtræde af flere klientforhold, øges betydeligt til skade for de involverede klienter, jf. artikel 13.

Advokatnævnets kendelse af 29. august 2014. Advokatnævnet fandt, at kurator A groft havde tilsidesat god advokatskik ved i forbindelse med hvervet som kurator at bringe sig selv i en interessekonflikt, der var egnet til hos kreditorerne i konkursboet at skabe tvivl om, hvorvidt A loyalt varetog konkursboets og dermed kreditorernes interesser. Skifteret-

⁵⁷ Advokatnævnets sagsnr. 2013-4052, sagsnr. 2013-4053 og sagsnr. 2013-4054.

ten havde truffet afgørelse om afsættelse af A som kurator, idet skifteretten fandt kurator inhabil, hvilken kendelse blev stadfæstet af landsretten.⁵⁸

Denne sag til sag-undersøgelse bliver kun effektiv, hvis der i advokatvirksomheden er udarbejdet generelle retningslinjer for, hvorledes interessekonflikter undgås, jf. artikel 14.

Kravet til arten og omfanget af undersøgelsen for interessekonflikter i den konkrete sag vil variere afhængigt af især advokatfællesskabets størrelse, sagens art, og hvilken type klienten er.⁵⁹

Advokatnævnets kendelse af 1. maj 2007. *Advokatnævnet udtalte, at nævnet ved sin bedømmelse lægger til grund, at sagen vedrører meget betydelige værdier – overdragelse af anparter for 60 mio. kr. – og at der derfor var en særlig anledning for advokat A til at være opmærksom på en mulig interessekonfliktsituation.⁶⁰*

Den lille tomandsvirksomhed kan tit klare sig med fælles morgenmøder, hvor posten gennemgås. Den store virksomhed vil ofte have behov for elektronisk 'clearing' for interessekonflikter som standard forud for påtagelsen af enhver ny sag.⁶¹

Mange store og små virksomheder supplerer med e-mailkorrespondance, hvor en advokat sender en e-mail til alle kolleger med forespørgsel om, hvorvidt de behandler sager, der hindrer, at advokaten påtager sig en konkret ny sag. En del virksomheder har udnævnt en eller flere partnere (etikudvalg) som i sidste ende træffer afgørelse om, hvorvidt det er forsvarligt for advokatfirmaet at påtage sig en ny sag.

Advokatnævnets kendelse af 5. januar 2009. *I en sag, hvor advokat A tog en sag til behandling mod en part, selv om A's kontor behandlede en sag for den pågældende, hvorved der opstod risiko for interessekonflikt, udtalte Advokatnævnet, at ved ikke på tilstrækkelig måde at have sikret sig mod, at dette kunne ske, fandtes A at have handlet i strid med god advokatskik.⁶²*

Advokatnævnets kendelse af 26. marts 2007. *I en sag, hvor advokat A påtog sig en opgave for en klient, hvis modpart var repræsenteret af A's advokatfirma, havde A tilsidesat god advokatskik "ved ikke inden sagens modtagelse at have sikret sig mod mulig inhabilitet.⁶³*

58 Advokatnævnets sagsnr. 2013-1715.

59 Se de to advokatnævnskendelser af 31. januar 2022 gengivet under artikel 8.

60 Advokatnævnets sagsnr. 02-0401-05-25-62.

61 Nævnskendelserne i sager om kædesamarbejder er eksempler på, at Advokatnævnet erkender, at adgang til andre kontorers sagsoplysninger ikke er muligt på grund af fortroligheden.

62 Advokatnævnets sagsnr. 2008-03-0795.

63 Advokatnævnets sagsnr. 02-0410-06-1401.

Bestemmelsens sidste punktum om, at advokaten løbende skal være opmærksom på risikoen for interessekonflikter, hvis ændrede forhold gør det relevant, er et hint om, at interessekonflikter også kan opstå undervejs i sagens behandling, ved at forhold ændrer sig.

Det kan f.eks. være tilfældet, hvis parter ikke længere er enige om fordeling af et, eller at den ene af to sigtede i samme sag, der begge oprindeligt tilstod at have begået forbrydelsen, nu nægter at have deltaget.

Derfor er det ikke tilstrækkeligt at foretage konflikttjek i forbindelse med påtagelse af sagen. Advokaten skal, når forhold ændrer sig undervejs, overveje, om dette har indflydelse på vurderingen af, om der foreligger en interessekonflikt.

Bestemmelsen kræver ikke, at der – uden at forholdene ændrer sig – skal foretages nye konflikttjek. Oplysninger, der peger i retning af en interessekonflikt, kræver en reaktion fra advokatens side.

***Advokatnævnets kendelse af 24. juni 2013.** K havde en telefonsamtale med advokat A's kollega, som også modtog sagens dokumenter. Ved sagsoprettelsen viste det sig, at advokatfirmaet i forvejen repræsenterede modparten M i en anden sag, hvorefter K blev meddelt, at kontoret ikke kunne påtage sig at føre sagen. Seks måneder efter rettede M henvendelse til advokatfirmaet vedrørende sagen mod K, og advokat A påtog sig sagen. Advokatnævnet fandt, at det ikke kunne bebrejdes advokat A, at han ikke var opmærksom på interessekonflikten ved påtagelsen af sagen for M, men advokat A havde tilsidesat god advokatskik ved ikke at udtræde af sagen, da han blev gjort opmærksom på interessekonflikten. Retten i Aarhus og Vestre Landsret stadfæstede nævnets kendelse.⁶⁴*

***Advokatnævnets kendelse af 23. maj 2013.** Advokat A bistod et ægtepar i en bodelingssag. Der var bl.a. tale om mægling og koncipering af ægteparrets aftaler. På et tidspunkt udviklede bodelingssagen sig til en tvist, og den ene ægtefælle rettede henvendelse til advokatens kollega, advokat B, som bl.a. deltog i et telefonisk retsmøde, som ifølge advokat B alene omhandlede spørgsmålet om, hvorvidt han kunne påtage sig sagen. Advokatnævnet fandt, at advokat B havde tilsidesat god advokatskik ved at have foretaget indledende sagsskridt, selv om advokat B ved ægtefællens henvendelser fik oplysninger, der tydede på, at der ville være interessekonflikt forbundet med påtagelse af opdraget. Retten i Aarhus stadfæstede Advokatnævnets kendelse.⁶⁵*

64 Advokatnævnets sagsnr. 2012-1202.

65 Advokatnævnets sagsnr. 2013-597.

Artikel 8

En advokat må ikke bistå en klient i situationer, hvor en interessekonflikt er opstået, eller hvor der foreligger nærliggende risiko for, at en sådan konflikt opstår.

Stk. 2. Situationer som nævnt i stk. 1 foreligger bl.a., når:

- 1) En advokat bistår klienter i samme sag, hvis klienterne har modstridende interesser af ikke uvæsentlig karakter.
- 2) En advokat bistår en part efter tidligere at have bistået modparten i samme sag.
- 3) En advokat på samme tid bistår klienter i flere sager, der har forbindelse med hinanden, hvis der er risiko for, at fortrolige oplysninger, som advokaten har modtaget i en af sagerne, kan have betydning i en anden af sagerne.
- 4) En advokat har en nær familiemæssig eller ikke ubetydelig økonomisk, erhvervs-mæssig eller anden forbindelse til en part, som i sagen har modstridende interesser med klienten.
- 5) En advokat har sådanne forretningsmæssige eller andre forbindelser til eller aftaler med klienten, at der er risiko for, at advokaten ikke kan give klienten rådgivning uafhængigt af uvedkommende interesser.
- 6) En advokat, som for parterne har medvirket til stiftelse eller berigtigelse af et retsforhold, efterfølgende bistår en af parterne vedrørende samme retsforhold, hvis bistanden har eller kan have betydning for den anden part.
- 7) En advokat skal varetage indbyrdes uforenelige hensyn til flere klienter.

Stk. 3. Situationer som nævnt i stk. 1 kan bl.a. foreligge, når:

- 1) En advokat bistår en klient i en sag, hvis advokaten uden at repræsentere modparten i den konkrete sag har et fast klientforhold til denne. Ved vurderingen af om et klientforhold er fast, tages der bl.a. hensyn til, om klienten hidtil har søgt advokatens bistand regelmæssigt i forhold til klientens behov for bistand, og om klienten forventes at fortsætte hermed.
- 2) En advokat medvirker for flere parter til stiftelse af eller berigtigelse af et retsforhold, hvorom der er enighed mellem parterne.
- 3) En advokat bistår en klient i en sag efter tidligere at have bistået en klient i en anden sag, når sagerne har forbindelse med hinanden, og der er risiko for, at fortrolige oplysninger, som advokaten har modtaget i en af sagerne, kan have betydning i en anden af sagerne.

Stk. 1

Bestemmelsen indeholder det generelle forbud mod at indgå i sammenhænge, der udgør en interessekonflikt. Bestemmelsen omfatter efter ordlyden også situationer med *nærliggende risiko* for interessekonflikt, altså situationer, hvor interessekonflikten ikke har manifesteret sig.

Betegnelsen *nærliggende* signalerer, at det ikke er enhver diffus risiko for, at der på et tidspunkt opstår en interessekonflikt, som er omfattet. Når der kun er tale om en risiko, vil situationen også kunne udvikle sig væk fra en interessekonflikt.

Der kan f.eks. foreligge en nærliggende risiko for interessekonflikt forud for skilsmisesehandling mellem ægtefæller med børn. Hvis begge ægtefæller herefter kræver eneforældremyndighed, er risikoen blevet til en aktuel interessekonflikt. I tilfælde af at ægtefællerne derimod erklærer sig helt enige i fælles forældremyndighed, er risikoen forsvundet uden at manifestere sig som en interessekonflikt.

En advokat kan ikke påtage sig at repræsentere ægtefællerne i eksemplet, selv om de i detaljer er helt enige om alle andre dele af skilsmissem, da det forhold, at et meget vigtigt punkt, nemlig forældremyndighed, er uafklaret, skaber en *nærliggende risiko* for interessekonflikt. Hvis ægtefællerne senere – uden advokatens medvirken – bliver enige om de resterende forhold, vil advokaten efter omstændighederne kunne repræsentere dem begge, jf. artikel 8, stk. 3, nr. 2

I bestemmelsen er den generelle passus suppleret med en række eksempler på interessekonfliktsituationer, som ikke udtømmende gør op med, hvad der kan betragtes som interessekonflikter. Eksemplerne i stk. 2 er såkaldt ubetingede interessekonflikter, og i stk. 3 er der eksempler på de betingede interessekonflikter.

Når en interessekonflikt er ubetinget, vil det som altovervejende hovedregel ikke være muligt at 'reparere' på situationen, og udtræden er den eneste gangbare vej.⁶⁶ Befinder en advokat sig i en betinget interessekonflikt, vil det i mange tilfælde være muligt at fortsætte repræsentationen på trods af de forhold, der skaber interessekonflikter, hvis advokaten opnår samtykke fra klienterne til at fortsætte.

Den gængse måde at komme uden om virkningerne af en interessekonflikt i tilfældene i artikel 8, stk. 3, er således ved at anvende klientsamtykke, jf. nærmere herom i artikel 12 i AER.

⁶⁶ Se dog om de begrænsede muligheder for klientsamtykke under kommentaren til artikel 12.

Betegnelsen *bistå*, som også findes i en del af de følgende bestemmelser, dækker både indadtil som rådgivning af klienten og udadtil som repræsentation af klienten i forhold til andre.

A. Kuratorer

Habilitetsbestemmelsen i konkurslovens § 238 behandler relationen til skyldneren, og det er da også umiddelbart det vigtigste at sikre, at kurator er uafhængig af skyldneren. Advokatrådet rejste samme dag to sager ved Advokatnævnet vedrørende to advokaters afgivelse af erklæring om habilitet forud for deres udpegning som kurator.

Advokatnævnets kendelse af 31. januar 2022. Advokatnævnet fandt, at advokat A havde handlet i strid med god advokatskik ved i forbindelse med konkursbegæringen at have afgivet en habilitetserklæring i medfør af konkurslovens § 238 uden samtidig at sikre sig, at oplysninger, der var af væsentlig betydning for skifterettens beslutning om at udpege ham som kurator, forelå for skifteretten. Herunder oplysninger om, at advokat A's partnerkollega havde været bestyrelsesmedlem og bestyrelsesformand i det konkursramte selskab samt havde ydet advokatbistand for selskabet. Advokat A fik en bøde på 10.000 kr.⁶⁷

Advokatnævnets kendelse af 31. januar 2022. Advokatnævnet fandt, at advokat B havde handlet i strid med god advokatskik ved i forbindelse med konkursbegæring at have afgivet habilitetserklæring i medfør af konkurslovens § 238 uden at have foretaget tilstrækkelige undersøgelser om habilitet samt sikret sig, at oplysninger, der var af væsentlig betydning for skifterettens beslutning om at udpege ham som kurator, forelå for skifteretten. Herunder oplysninger om, at hans partnerkollega i en årrække og indtil 20 dage forud for konkursen havde siddet i selskabets bestyrelse, ligesom han havde ydet længerevarende advokatbistand for selskabet. Advokat B fik en bøde på 10.000 kr.⁶⁸

Kurators forudgående relation til skyldneren vil ofte skabe en inhabilitet, der ikke kan repareres ved at udpege en ad hoc-kurator.⁶⁹

Kurators forhold til en kreditor kan imidlertid også give anledning til spørgsmål. Kurators hverv udspringer typisk af, at kurator repræsenterer en kreditor. Hvis denne kreditor, f.eks. under en verserende sag mod boet, repræsenteres af kurators partner eller en anden, som kurator er forbundet med i henhold til artikel 10 i AER, opstår spørgsmålet, om kurator kan blive siddende som kurator.

⁶⁷ Advokatnævnets sagsnr. 2021-2491.

⁶⁸ Advokatnævnets sagsnr. 2021-2492.

⁶⁹ Tilsvarende Advokatnævnets kendelse af 30. oktober 2019 i sagsnr. 2018-2478.

I lyset af den særlige sammenhæng, der naturligt er mellem kurators hverv og kreditorernes interesser, vil et for rigtigt standpunkt kunne give anledning til, at systemet saboteres og således fører til urimelige resultater.

Det må derfor antages, at problemer, der udspringer af advokatens forhold til kreditor, ofte kan løses ved, at der udpeges en ad hoc-kurator til at tage sig af forholdene om sagen mellem kreditoren og boet, således at den egentlige kurator holdes helt udenfor. Tilsvarende vil gælde, hvis der er valgt et kuratel, kan boets interesser varetages af et andet medlem af kuratellet.

Det må dog under alle omstændigheder være en betingelse, at kurator ikke gennem sit hidtidige arbejde med boet er blevet bekendt med oplysninger, der i forhold til den aktuelle sag kan betragtes som fortrolige for boet.

B. Administratorer

Når advokaten er administrator for en forening, er advokaten i interessekonfliktsammenhæng foreningens repræsentant frem for de enkelte medlemmers repræsentant.

Advokatnævnets kendelse af 27. juni 2013. I en mindre ejerforening opstod en tvist om, efter hvilke principper afstemning skulle foretages. Et medlem anlagde sag mod ejerforeningen, der lod sig repræsentere af advokat A, der tillige var ejerforeningens administrator. Advokatnævnet fandt, at den omstændighed, at advokat A fungerede som administrator for ejerforeningen, ikke var til hinder for, at advokat A kunne repræsentere ejerforeningen i tvisten med medlemmet. Advokatnævnet udtalte endvidere, at den omstændighed, at advokat B for det medlem, der var uenig med ejerforeningen, måtte være af den opfattelse, at advokat A befandt sig i en interessekonflikt, ikke berettigede vedkommende til ved udtagelsen af stævningen at oplyse over for retten, at han ikke vidste, hvem der repræsenterede ejerforeningen med den følge, at stævningen blev sendt til forkyndelse.⁷⁰

C. Afdækning af omkostninger fra tredjemand

Det afgørende ved vurderingen af interessekonfliktsituationer er, hvem der er advokatens klient, og ikke hvem der betaler advokatens honorar.

---

⁷⁰ Advokatnævnets sagsnr. 2011-1019.

Advokatnævnets kendelse af 31. oktober 2014. Direktør D i selskabet S fik som led i et generationsskifte mulighed for at erhverve halvdelen af S. D anmodede advokat A om bistand med ejeraftale, og A anslog sit salær til mellem 22.500 kr. og 30.000 kr., ekskl. moms. I august 2010 afkrævede advokat A D's holdingselskab et salær på 18.600 kr., ekskl. moms. Advokat A oplyste over for Advokatnævnet, at der var indgået en omkostningsaftale mellem D og S, der bevirkede, at den del af advokat A's salær, som ikke blev dækket af D/D's holdingselskab, skulle betales af S. S rettede efterfølgende henvendelse til advokat A med anmodning om bistand vedrørende forhold, der bl.a. vedrørte D's ejerskab. Advokat A afviste at bistå med henvisning til risikoen for interessekonflikt. Der opstod efterfølgende tvist mellem D/D's holdingselskab og S, hvor advokat A påtog sig at bistå D/D's holdingselskab. S klagede til Advokatnævnet over, at advokat A befandt sig i en interessekonflikt og henviste bl.a. til, at en del af omkostningerne i forbindelse med D's indtrædelse som medejer var betalt af S. Advokatnævnet fandt, at det ikke var godtgjort, at advokat A havde repræsenteret andre end D/D's holdingselskab, og at faktureringen af S skete på baggrund af en mellem D og S aftalt omkostningsfordeling. Herefter frifandt Advokatnævnet advokat A.⁷¹

Advokatnævnets kendelse af 29. maj 2013. Sælgers advokat befandt sig ikke i interessekonflikt ved i et seriesalg at opkræve salær hos køber for ekspeditioner i forbindelse med handelen. Advokatnævnet lagde bl.a. vægt på, at det salær, som blev opkrævet hos køber, alene vedrørte bistand af ekspeditions-mæssig karakter, og at køber var opfordret til at søge rådgivning i sagen hos egen advokat.⁷²

D. Advokaters selvindtræde

Såkaldt selvindtræde er en problemstilling, der har at gøre med advokatens personlige økonomiske interesser. Må en advokat f.eks. selv købe eller leje den ejendom, som advokaten har påtaget sig at sælge/udleje for en klient, eller sælge til en klient, som advokaten har påtaget sig at købe for?

I konkurslovens § 238, stk. 4, er der forbud mod, at kurator, nærtstående til kurator eller ansatte i kurators virksomhed erhverver nogen del af boets aktiver. Dette forbud virker naturligt, da klarlæggelsen og varetagelsen af advokatens reelle klient – boets kreditorer – er lagt i hænderne på advokaten, idet boet ifølge sagens natur er en 'tavs' klient.

Selv om konkurssituationen adskiller sig fra eksemplet ovenfor, er der anledning til at være påpasselig. Advokatens naturlige interesse vil være at købe eller sælge på de for

71 Advokatnævnets sagsnr. 2014-1347.

72 Advokatnævnets sagsnr. 2011-0166.

advokaten bedste vilkår, herunder med hensyn til pris. Klientens interesser vil typisk være de modsatte, ikke mindst i forbindelse med prisfastsættelse.

Advokaten kan ikke både varetage egne interesser og samtidig rådgive klienten om, hvorledes klienten opnår de bedste vilkår. Advokaten og klienten er modparter som andre sælgere og købere. Der foreligger derfor en interessekonflikt.

Advokatnævnets kendelse af 22. april 2008. Advokat A påtog sig hvervet som bobestyrer, samtidig med at A var interesseret i erhvervelse af en af boets faste ejendomme. Efter at være fratrådt som bobestyrer afgav A bud på ejendommene. Advokatnævnet fandt, at ved at påtage sig hvervet som bobestyrer samtidig med at have været interesseret i en erhvervelse af boets faste ejendom og ved under de foreliggende omstændigheder efterfølgende at afgive tilbud på ejendommene, havde advokat A tilsidesat god advokatskik.⁷³

Advokatnævnets kendelse af 11. juli 2006. Advokat A bistod en klient K med oprettelse af testamente til fordel for bl.a. A's far. Advokatnævnet fandt, at da advokat A har en personlig interesse i indholdet af det testamente, som han oprettede for sin fæster, og da testamentet har et indhold, som tilgodeser A's nærmeste familie på bekostning af anden familie, burde advokat A ikke have medvirket hertil, og A har i den forbindelse tilsidesat god advokatskik. Advokatnævnet gav i kendelsen udtryk for, at forholdet er af 'betydelig grovhed'.⁷⁴

E. Retssager og andre sager

Det er ikke ofte, at der i praksis skelnes mellem interessekonflikter i sammenhæng med retssager og interessekonflikter i rådgivningssammenhænge. Det er omstændighederne i den konkrete situation, der er afgørende for, om der foreligger en interessekonflikt eller ej, og ikke så meget hvilken type situation der er tale om.

Alligevel er der som udgangspunkt grundlæggende forskelle mellem retssager på den ene side og repræsentation og rådgivning i andre sager på den anden side.

Når en advokat fører en retssag (eller en voldgiftssag) for en klient, er advokaten som oftest involveret i hele sagen. Advokaten har fået alle nødvendige oplysninger i sammenhæng med sagen, og der er som udgangspunkt ikke dele af sagen, som advokaten ikke beskæftiger sig med. I modsætning hertil vil en advokat kunne inddrages til at

⁷³ Advokatnævnets sagsnr. 02-0401-07-0970 og stadfæstet ved byretsdøm afsagt 11. september 2009 i sagsnr. BS 1-795/2008.

⁷⁴ Advokatnævnets sagsnr. 02-0410-05-2054.

rådgive en klient om en mindre del af en sagsammenhæng, mens andre advokater eller klienten selv løfter resten af opgaven.

I relation til interessekonflikter betyder dette, at en advokats varetagelse af en retssag for klienten ikke efterlader tvivl om, hvorvidt advokaten er involveret i hele sagen. Når der er tale om rådgivning, er det derimod i konkrete situationer nødvendigt nærmere at undersøge, hvilke dele af klientens sag advokaten har beskæftiget sig med.

For så vidt angår de dele, advokaten ikke har haft med at gøre, vil advokaten i mange situationer kunne påtage sig at repræsentere en part, der – i øvrigt – har modstridende interesser med den oprindelige klient.⁷⁵

Hvis en advokat f.eks. har rådgivet en udbyder om, hvornår en konkret opgave skal i udbud, men ikke har været involveret i andre forhold i forbindelse med udbuddet, vil advokaten efter omstændighederne kunne repræsentere en af budgiverne på opgaven, jf. AER's artikel 8, stk. 2, nr. 3.

F. *Ethical walls*

Fra bankverdenen kendes begrebet *ethical walls*. Det refererer til en opdeling af en virksomhed, som skal retfærdiggøre, at virksomheden arbejder i en interessekonflikt. Opdelingen, som sker mellem medarbejdere, der bistår hver deres side i f.eks. en handel, er et forsøg på at hindre, at oplysninger, som den ene gruppe medarbejdere modtager fra den ene klient, ikke kommer til den anden medarbejdergruppes kundskab.

Ethical walls synes ikke at have været forsøgt anvendt i advokatverdenen i Danmark, og intet tyder på, at det af advokatmyndighederne vil blive betragtet som andet end kunstigt og utilstrækkeligt til at påvirke bedømmelsen af interessekonflikter.

G. *Klienters shopping*

Det forekommer, at klienter involverer en række advokatvirksomheder i en opgave med den virkning, at klienternes modparter hindres i at finde egnet advokatrepræsentation.

Foregår det bevidst, er det et uvæsen, der ikke bør tilskyndes. Advokatrådet siger i sine bemærkninger af 9. juni 2011, til reglerne om interessekonflikter, at:

---

⁷⁵ F.eks. U 2009.1 SH.

“... i den forbindelse har Advokatrådet kendskab til, at nogle klientvirksomheder ‘konsekvent’ søger at kontakte flere (måske ‘alle’) specialiserede advokatfirmaer med kendskab til den pågældende virksomheds forretningsområder, således at mulighederne for, at potentielle ‘modparter’ kan engagere kvalificeret advokatbistand, mindskes betydeligt. Etablering af sådanne konstruerede interessekonflikter modsvarer ikke en beskyttelsesværdig interesse.”

Advokatnævnet forventes at ville medvirke til at hindre, at nogen kan drage fordel af en sådan fremgangsmåde.

H. Tiden

Selv om der er forløbet en årrække fra advokatens repræsentation af den ene klient til advokatens repræsentation af den anden klient i en tidsforskudt interessekonflikt, vil der – alt andet lige – stadig eksistere en interessekonflikt.

Tiden i sig selv har ingen indflydelse på vurderingen af interessekonflikter i denne sammenhæng. Imidlertid er chancen for, at tiden har ‘udvandet’ oplysningers fortrolighed og relevans, større, jo længere tid der forløber. Er det tilfældet, vil det kunne påvirke bedømmelsen af, om der foreligger en interessekonflikt.⁷⁶

I. Relationer mellem advokater

Advokater kan have en sådan forbindelse med hinanden, at de ikke kan repræsentere modstridende interesser. Der skal imidlertid nok en del til, for at det er tilfældet.

Advokatnævnets kendelse af 5. maj 2021. Advokat A og advokat B var medlemmer af bestyrelsen for den samme faglige forening. Der blev klaget over, at advokat A fungerede som retsmægler i en tvist, hvor advokat B repræsenterede en af parterne. Advokatnævnet fandt det ikke godtgjort, at advokat A har befundet sig i en interessekonflikt eller i nærliggende risiko herfor ved at fungere som retsmægler i sagen. Nævnet lagde vægt på, at den omstændighed, at advokat A og advokat B begge sidder i bestyrelsen for den faglige forening, ikke i sig selv medfører, at advokat A er inhabil som retsmægler i sager, hvor en af parterne er repræsenteret af advokat B. Nævnet lagde også vægt på, at der ikke forelå konkrete oplysninger, der var egnet til at rejse tvivl om advokat A's fuldstændige

⁷⁶ Se gennemgang af praksis under kommentaren til AER's artikel 8, stk. 2, nr. 2.

upartiskhed, ligesom det ikke var godtgjort, at advokat A ikke udviste neutralitet under retsmæglingen.⁷⁷

Stk. 2, nr. 1

Bestemmelsen omhandler kun situationer opstået i *samme sag*. Dette må fortolkes snævert. Etablering og opløsning af et samarbejde er f.eks. to sager. Det samme gælder udfærdigelse af en direktørkontrakt og opsigelse af direktøren. En sag kan være en retssag, en voldgiftssag eller en mediation, men omfatter også situationer, hvor sagen ikke er blevet til en retssag, men (indtil videre) blot består i meningsudveksling parterne imellem.

Ordlyden dækker ikke blot tvister, men også rådgivning, kontraktforhandling og bi-stand som omhandlet i AER's artikel 8, stk. 3, nr. 2.

Modstridende interesser eksisterer f.eks. i sager mellem udlejer og lejer, erstatnings-søgende og erstatningsforpligtede, arbejdsgiver og arbejdstager. Imidlertid findes der også modstridende interesser mellem parter, der umiddelbart har det samme mål. Budgivere i en udbudsrunde arbejder mod det samme mål, nemlig at vinde budet. De har imidlertid modstridende interesser, idet den ene skal tabe, for at den anden kan vinde.

Et andet eksempel er de to røvere, der er sigtet for sammen at have udført et røveri. Så længe der ikke er modstridende interesser mellem de sigtede, vil samme advokat kunne repræsentere begge.⁷⁸ Hvis røverne f.eks. har forskellige forklaringer på vigtige områder, der kan påvirke afgørelsen af skyldsspørgsmålet eller strafudmålingen, vil de have modstridende interesser, så samme advokat ikke kan repræsentere dem begge, jf. retsplejelovens § 734, stk. 2.

Der er andre steder i lovgivningen bestemmelser, som behandler emnet, f.eks. dødsboskiftelovens § 115 i relation til bobestyrere, lov om formidling af fast ejendom §§ 35 og 36 om ejendomsformidlere og konkurslovens § 238 om kuratorer.⁷⁹ De almindelige habilitetsregler for advokater gælder parallelt med bestemmelser i lovgivningen som de nævnte, der regulerer advokaters habilitet i bestemte sammenhænge.

⁷⁷ Advokatnævnets sagsnr. 2020-2568.

⁷⁸ Det følger af Højesterets kendelser gengivet i U.2014.903 og U2014.905, at der er en formodning om modstridende interesser blandt flere sigtede i samme sag.

⁷⁹ Se også under indledningen af kommentaren til artikel 8 med underoverskriften 'kuratorer'.

Advokatnævnets kendelse af 29. november 2016. To døtre klagede over, at advokat A, der i første omgang havde repræsenteret den længstlevende ægtefælle, da denne sad i uskiftet bo med de to døtre, lod sig udpege som bobestyrer, i forbindelse med at det uskiftede bo skulle skiftes, da længstlevende ønskede at indgå nyt ægteskab. Advokatnævnet (dissens) fandt, at advokat A, der havde repræsenteret den længstlevende ægtefælle, som også var arving i boet, og som havde modstridende interesser med øvrige arvinger i boet, havde bragt sig i en interessekonflikt ved efterfølgende at have behandlet boet som bobestyrer. Advokat A blev pålagt en bøde på 10.000 kr.⁸⁰

Advokatnævnets kendelse af 26. oktober 2016. Advokat A, der var udpeget som bobehandler, indledte et samarbejde med et advokatkontor, hvor en af advokaterne, advokat B, repræsenterede H i sagen. Det var uoplyst, om advokat B fortsat repræsenterede H, da advokat A indtrådte i advokatkontoret i henhold til samarbejdsaftalen. Advokatnævnet fandt, at advokat A ved samarbejdsaftalens indgåelse var forpligtet til at undersøge mulige interessekonflikter og iværksætte nødvendige tiltag for at imødegå interessekonflikt. Først i forbindelse med den faktiske indtræden i advokatkontoret, anmodede advokat A skifteretten om, at der blev udpeget anden bobehandler. Advokatnævnet fandt, at advokat A havde tilsidesat god advokatskik ved at have befundet sig i en interessekonflikt.⁸¹

Det er kun modstridende interesser, som udspringer af den konkrete sag, som er omfattet af bestemmelsen. Hvis A og B f.eks. ejer hver halvdelen af anparterne i et selskab, som har stævnet C med påstand om erstatning for tab, som anpartsselskabet har lidt, vil en advokat kunne påtage sig sagen for anpartsselskabet, selv om A og B har modstridende interesser, idet de begge ønsker at købe samme hus som bolig for deres familie.

Af ikke uvæsentlig karakter er formentlig helt i overensstemmelse med Advokatnævnets og domstolens praksis, og er samtidig et vink om, at Advokatrådet mener, at ikke alle modstridende interesser, der har med den konkrete sag at gøre, bør tælle med.

Advokatnævnets kendelse af 30. oktober 2019. Advokatnævnet fandt, at advokat A havde befundet sig i en interessekonflikt eller i nærliggende risiko herfor ved at repræsentere begge parter i forbindelse med en bodeling i anledning af deres skilsmisse. Nævnet bemærkede, at advokat A's bistand vedrørte andet end blot koncipering af parternes aftale, og at der som udgangspunkt er modstridende interesser mellem to parter i forbindelse med bodeling ved skilsmisse.⁸²

80 Advokatnævnets sagsnr. 2016-2228.

81 Advokatnævnets sagsnr. 2016-1730.

82 Advokatnævnets sagsnr. 2019-1482.

Advokatnævnets kendelse af 27. juni 2016. Advokatnævnet fandt, at advokat A havde befundet sig i en interessekonflikt ved i forbindelse med udfærdigelsen af en overdragelsesaftale at have rådgivet to parter, der havde modsatrettede interesser, om lovligheden af en gensidigt bebyrdende konkurrenceklausul. Advokat A havde således handlet i strid med god advokatskik.⁸³

Advokatnævnets kendelse af 18. marts 2015. Advokat A bistod både sælger og køber i en ejendomshandel. Advokat A skulle i den forbindelse bl.a. forholde sig til, om handelen kunne godkendes, jf. et i aftalegrundlaget indsat advokatforbehold. Advokatnævnet fandt, at advokat A herved havde befundet sig i en interessekonflikt, og udtalte bl.a., at der som udgangspunkt pr. definition er et modsætningsforhold mellem en sælger og en køber af en fast ejendom.⁸⁴

Advokatnævnets kendelse af 10. september 2012. Advokat A bistod sælger i en handel vedrørende en virksomhed, men rådgav også i den forbindelse køber. Advokatnævnet udtalte, at advokat A under hensyn til handelens karakter og kompleksitet burde have rådgivet køber om adgang til at søge egen rådgiver, og at advokat A ved sin undladelse heraf havde tilsidesat god advokatskik.⁸⁵

Advokatnævnets kendelse af 9. juni 2010. Advokatnævnet udtalte, at det er ubestridt, at advokat A repræsenterede både køber og sælger i forbindelse med ejendomshandelen. I den konkrete handel opstod der modstridende interesser om vilkår i forbindelse med berigtigelsen, herunder erlæggelse af købesum samt garanti herfor. I hvert fald på dette tidspunkt burde advokat A være udtrådt af sagen. Advokatnævnet fandt, at advokat A havde handlet i strid med god advokatskik ved at unnlade dette.⁸⁶

Retten i Odenses dom af 7. oktober 2009. I en sag, hvor advokat A repræsenterede såvel et selskab, S, som dets direktør og reelle majoritetsanpartshaver, D, i forbindelse med S' to tvister med mindretalsanpartshavere, fandt Advokatnævnet, at advokat A ved at have repræsenteret såvel S som D under de foreliggende omstændigheder havde befundet sig i en interessekonflikt. Byretten stadfæstede nævnets kendelse og udtalte, at efter at der blev afholdt ekstraordinær generalforsamling i S 7. maj 2008, hvor D's holdingselskab som majoritetsanpartshaver valgte en ny bestyrelse uden repræsentation af de tre mindretalsanpartshavere, må det have stået A klart, at der var en interessekonflikt mellem D på den ene side og de tre mindretalsanpartshavere på den anden side. Ved under disse

83 Advokatnævnets sagsnr. 2016-977.

84 Advokatnævnets sagsnr. 2014-3740.

85 Advokatnævnets sagsnr. 2011-0271.

86 Advokatnævnets sagsnr. 2009-02-0866.

omstændigheder at have rådgivet både den nye bestyrelse i S og D tiltrædes det, at advokat A havde repræsenteret parter, som havde en interessekonflikt.⁸⁷

Advokatnævnets kendelser af 28. april 2008. Advokat A havde et indgående samarbejde med en tyrkisk sælger af ejendomme i Tyrkiet, som måske omfattede økonomisk samarbejde. A formidlede salg til danskere af disse ejendomme, men optrådte samtidig på købersiden. Advokatnævnet fandt, at advokat A havde optrådt som formidler for sælger og muligt havde været økonomisk involveret i dennes forretning. Som det fremgik af markedsføringsmaterialet, havde A tillige mod betaling fremtrådt som handlende på købers vegne. A havde derved tilsidesat god advokatskik ved at have befundet sig i en interessekonflikt. Dette forhold og det forhold, at advokat A havde frigivet købesummen, før betingelserne herfor var opfyldt, blev samlet betegnet som grov tilsidesættelse af god advokatskik. Som en samlet sanktion for i alt otte ensartede kendelser pålagde Advokatnævnet advokat A en bøde på 150.000 kr.⁸⁸

Advokatnævnets kendelse af 6. juli 2007. Advokatnævnet fandt, at advokat A havde optrådt som advokat for klager K, for medinteressent og for interessentskabet i forbindelse med dets afvikling, og advokat A har derved handlet i strid med god advokatskik ved at påtage sig sådan repræsentation, hvorved der forelå en risiko for interessekonflikt.⁸⁹

Vestre Landsretsdom af 24. august 2001. Advokatnævnet pålagde advokat A en sanktion for tilsidesættelse af god advokatskik ved i en skilsmisssag at have repræsenteret begge parter. Parterne var uenige om flere forhold, og Advokatnævnet fandt, at advokat A burde have indset, at der var nærliggende risiko for interessekonflikt mellem ægtefællerne. Landsretten stadfæstede Advokatnævnets kendelse.⁹⁰

Stk. 2, nr. 2

Mens artikel 8, stk. 2, nr. 1, vedrører aktuelle repræsentationer, så omhandler artikel 8, stk. 2, nr. 2, den tidsforskudte situation, såkaldt sideskift. Bestemmelsen omhandler kun part og modpart, som i sagens natur har modstridende interesser, og det har derfor ikke været nødvendigt at præcisere, at deres interesser skal være modstridende.

⁸⁷ Sagsnr. BS 6-933/2009 og Advokatnævnets kendelse af 16. februar 1999 i sagsnr. 2008-02-0764.

⁸⁸ Advokatnævnets sagsnr. 02-0406-07-0329 m.fl., i alt otte ensartede kendelser med forskellige klagere.

⁸⁹ Advokatnævnets sagsnr. 02-0303-06-1537.

⁹⁰ Sagsnr. B-1766-00.

Når en advokat repræsenterer en part i en konflikt, har advokaten valgt side og som oftest modtaget fortrolige oplysninger fra parten som led i advokatens indsamling af oplysninger, som er nødvendige for at kunne yde den bedste bistand til klienten.

Det er ikke acceptabelt for hverken part eller modpart, at advokaten på den baggrund skifter side. En accept af sideskift ville forventes at påvirke omverdenens syn på advokater og den tillid, borgeren kan have til advokaters uafhængighed.

Det har efter praksis ikke betydning, hvor lang tid der er forløbet mellem advokatens repræsentation af den ene klient og den anden klient.⁹¹

U 2016.1436 H. Bestyrelsen i en fond, F, blev af Civilstyrelsen anmodet om redegørelser for bl.a. F's uddeling af legater, og bestyrelsesformanden anmodede på vegne af bestyrelsen som repræsentant for F advokatfirmaet S om bistand. Advokat B fra advokatfirmaet S samarbejdede herefter med tre bestyrelsesmedlemmer om redegørelsen til styrelsen, der bl.a. angik bestyrelsesbeslutninger, der var begunstigende for bestyrelsesmedlemmerne selv, og som var i strid med fondslovgivningen. Senere anlagde advokat A, ligeledes fra S, efter anmodning fra en ny bestyrelse i F på vegne af F erstatningssag mod de tidligere bestyrelsesmedlemmer, der klagede til Advokatnævnet. Nævnet fandt, at advokat A havde tilsidesat god advokatskik ved at påtage sig at føre sagen og idømte A en bøde på 10.000 kr. Højesteret tiltrådte nævnets afgørelse om, at advokat B under de særegne omstændigheder med hensyn til redegørelsen til Civilstyrelsen om de tidligere bestyrelsesmedlemmers ulovlige handlinger afskar sig selv og sine kolleger i S fra at repræsentere F i erstatningssagen mod de samme medlemmer af bestyrelsen i anledning af forholdene omfattet af redegørelsen til Civilstyrelsen. Advokat A var ved udarbejdelsen af stævningen i erstatningssagen bekendt med det forudgående forløb, og Højesteret tiltrådte, at advokat A havde tilsidesat god advokatskik. Da det foreliggende spørgsmål om tilsidesættelse af god advokatskik ikke udtrykkeligt er reguleret i de advokatetiske regler og hidtil havde været uafklaret i praksis, fandt Højesteret ikke grundlag for at pålægge advokat A en sanktion. Højesteret ændrede herved landsrettens dom, hvor A var idømt bøde.

Retten i Hillerøds dom af 1. oktober 2009. Advokatnævnet udtalte, at advokat A groft havde handlet i strid med god advokatskik ved at have repræsenteret klager og efterfølgende klagers modpart i samme sag. Byretten kom til samme resultat.⁹²

Advokatnævnets kendelse af 10. september 2008. Advokat A repræsenterede tre parter i en byretssag. Der opstod dog en tvist mellem den ene part og de to andre, hvorfor advokat

⁹¹ Se under de indledende bemærkninger til kap. 4

⁹² Sagsnr. BS 2-1085/2009 og Advokatnævnets kendelse i sagsnr. 2009-03-0052.

A i ankesagen kun fortsatte med at repræsentere den ene part. Nævnet fandt ikke, at det forhold, at A havde repræsenteret alle tre parter under byretssagen, og herefter alene den ene part i sig selv var stridende mod god advokatskik.⁹³

Advokatnævnets kendelse af 20. februar 2006. Advokat A var ansat i det advokatfirma, der repræsenterede klager K, da hun købte den omhandlede ejendom, og advokat A stadig var ansat i dette firma, da han påtog sig at repræsentere sælgeren af ejendommen i en tvist mod K. Advokat A handlede dermed i strid med god advokatskik.⁹⁴

Østre Landsrets dom af 23. november 2001. Advokat A valgte at udtræde af en sag om nabostrid under hensyn til de ringe muligheder for at få medhold ved domstolene. I forbindelse med et efterfølgende påbud udstedt af kommunen til advokat A's tidligere klient, repræsenterede advokat A kommunen. Østre Landsret fandt i overensstemmelse med Advokatnævnets kendelse, at A ved først at repræsentere den ene og derefter den anden part i samme sag havde tilsidesat god advokatskik.⁹⁵

Advokatnævnets kendelse af 9. februar 2000. Advokat A var beskikket for forurettede i en voldssag. I forbindelse med ankesag anmodede advokat A om beskikkelse for tiltalte i voldssagen, hvilket anklagemyndigheden protesterede mod, da dette ville være i strid med retsplejelovens § 734. Advokatnævnet fastslog, at det af retsplejelovens § 734 bl.a. fremgår, at en advokat ikke kan beskikkes som forsvarer i en sag, hvis advokaten har været rettergangsfuldægtig for forurettede, og at advokat A havde tilsidesat god advokatskik ved at anmode om beskikkelse.⁹⁶

Stk. 2, nr. 3

Bestemmelsen viser, at interessekonflikter kan opstå i situationer, der involverer flere sager. Bestemmelsen omhandler den situation, hvor to sager er sådan forbundne, at oplysninger fra den ene sag kan have betydning for den anden sag.

Eksempel 1: En advokat repræsenterer en mor i en tvangsfjernelsessag, og samtidig repræsenterer advokaten faderen i en sag mod moderen om forældremyndigheden over et andet barn. Advokaten vil fra tvangsfjernelsessagen have fået oplysninger om moderens evner som forælder, som vil være attraktive for faderen i forældremyndighedssagen.

93 Advokatnævnets sagsnr. 02-0402-07-0874.

94 Advokatnævnets sagsnr. 02-0410-04-2285.

95 Sagsnr. B-2846-00 og Advokatnævnets kendelse af 22. september 2000.

96 Advokatnævnets sagsnr. 02-0411-99-5694.

Eksempel 2: Advokaten repræsenterer en virksomhed i forbindelse med en sag om virksomhedens eksklusivrettigheder til forhandling af et produkt. Denne repræsentation vil hindre advokaten i at repræsentere en person, der er interesseret i at købe virksomheden.

Advokaten er med andre ord som mellemed i besiddelse af oplysninger fra den ene sag, som kan have betydning i den anden sag. Bestemmelsen er med til at sikre overholdelse af advokatens tavshedspligt, idet den hindrer, at advokaten kommer i en situation, hvor advokatens brud på tavshedspligten kan gavne advokatens klient.

Advokatnævnets kendelse af 23. maj 2012. Advokat A bistod ægteparret M og H i en sag om tvangsmæssig anbringelse uden for hjemmet af deres fælles barn. M og H ophævede samlivet, og M og H valgte en anden advokat til at varetage tvangsfjernelsessagen. Advokat A varetog herefter H's interesser i forhold til kommunen for at opnå samvær, hjemgivelse mv. Advokatnævnet fandt, at samlivsophævelsen ikke i sig selv indebar interessemodsatninger mellem M og H i relation til tvangsfjernelsessagen, men at advokat A's varetagelse af H's interesser med hensyn til samvær, hjemgivelse mv. kunne være i modstrid med M's interesser. Advokatnævnet fandt herefter, at advokat A havde befundet sig i en interessekonflikt eller nærliggende risiko herfor.⁹⁷

Den ene klient kan være den anden klients modpart, men det er ifølge højesteretsdommen U 2003.1577 H ikke afgørende, om der er personsammenfald mellem nogle af de klienter, der figurerer i sagerne.

Bestemmelsen bygger i vidt omfang på – den på mange måder banebrydende – dom gengivet i U 1998.1105/2 H.

U 1998.1105/2 H. Advokat A havde kontorfællesskab med advokat B, som havde repræsenteret T under en straffesag. Denne sag blev afsluttet i 1994. Året efter udtog advokat C på T's vegne stævning mod nogle læger med påstand om torterstatning som følge af, at lægerne havde brudt deres tavshedspligt over for T i forbindelse med dennes hospital-sindlæggelse efter et påstået voldsforhold. Dette voldsforhold havde givet anledning til straffesagen. Advokat A repræsenterede de sagsøgte læger under retssagen. T indklagede A for Advokatnævnet, idet T gjorde gældende, at advokat A havde tilsidesat god advokatskik ved at repræsentere lægerne i den sag, som hun havde anlagt mod dem, selv om B fra samme kontor som A havde repræsenteret T under straffesagen. Advokatnævnet udtalte, at selv om der ikke er tale om den samme sag, så er der en sådan forbindelse mellem de to sager, at B ville have været afskåret fra at påtage sig sagen for de sagsøgte læger, efter at

97 Advokatnævnets sagsnr. 2011-3837.

han havde optrådt som forsvarer for T. Forbindelsen mellem de to sager er ifølge nævnet etableret ved, at den påståede krænkelse af lægernes tavshedspligt fandt sted under T's hospitalsindlæggelse efter den påståede voldsepisode, at den ene af de sagsøgte læger blev afhørt som vidne under straffesagen, og at advokat A fandt det hensigtsmæssigt for førelse af den civile sag at søge at få en udskrift af dommen i straffesagen. Nævnet ligestillede herefter advokat A og advokat B, idet deres kontorfællesskab kunne bevirke, at der hos klienterne opstod frygt for, at der kunne ske tillidsbrud. Samtidig anføres det i kendelsen, at det ikke kunne afvises, at der er en generel risiko for diskretionsbrud ved kontorfællesskaber. Derfor konkluderer nævnet, at A burde have frasagt sig repræsentationen af lægerne. For denne tilsidesættelse af god advokatskik tildeler nævnet A en irettesættelse. A indbragte Advokatnævnets kendelse for Østre Landsret, der stadfæstede nævnets kendelse. Højesterets flertal på fire dommere bemærkede, at B have været afskåret fra at påtage sig sagen for de sagsøgte læger, og advokater i et kontorfællesskab vil udadtil fremtræde som samarbejdende. Selv om det i det enkelte tilfælde kan godtgøres, at advokaterne i kontorfællesskabet driver helt adskilte advokatvirksomheder, kunne det ikke afvises, at der hos en nuværende eller tidligere klienter kunne opstå frygt for, at oplysninger, der i en tidligere sag er erhvervet om vedkommendes forhold af en advokat i fællesskabet, benyttes af en anden advokat i en sag, som har forbindelse med den tidligere sag. At det frie advokatvalg som følge heraf i et vist omfang indskrænkes, kan ikke føre til et andet resultat. Som følge heraf fandt Højesteret ikke grundlag for at tilsidesætte Advokatnævnets afgørelse. En dommer gav udtryk for, at der ikke var nogen risiko for, at oplysninger fra straffesagen ville tilgå A i kraft af kontorfællesskabet, men dommeren havde ikke afgørende indvendinger mod den norm for 'god advokatskik', som nævnets afgørelse indebærer.

Straffesagen og erstatningssagen var forskudt i tid, idet straffesagen var afsluttet, et års tid inden der blev udtaget stævning mod de tre læger. En tilsvarende bestemmelse i en tidligere udgave af AER omfattede da også både tidsparallelle og tidsforskudte situationer. Advokatrådet har dog siden 2011 været af den opfattelse, at den tidsforskudte situation burde tilhøre gruppen af betingede interessekonflikter, hvor den nu er at finde i artikel 8, stk. 3, nr. 3.

U 2003.1577 H. Advokat A påtog sig at repræsentere advokat B under en civil retssag, hvor en fond F krævede tilbagebetaling fra B af et beløb, der ifølge F var ydet som lån, men som ifølge B var honorar for advokatydelse til F. A havde, før den civile sag blev anlagt, været beskikket forsvarer for T, som var tiltalt for skyldnersvig i forbindelse med opkøb af selskaber foretaget af et investeringsselskab I, som T var direktør for, og som var delvis ejet af F. I forbindelse med straffesagen havde der været tilvejebragt oplysninger om F's forhold. B havde ydet advokatbistand til F eller dets datterselskaber bl.a. i forbindelse med etablering af datterselskaber for I. Højesteret fandt, at der var en sådan forbindelse mellem straffesagen og den civile sag, at der var risiko for, at A i forbindelse med straffe-

sagen havde fået oplysninger, der kunne være af betydning for den civile sag. Det var ikke herefter sandsynliggjort, at de oplysninger, A fik under straffesagen, ikke ville kunne benyttes under den civile sag. Herefter havde A tilsidesat god advokatskik ved at påtage sig at repræsentere B under den civile sag.

U 2001.1030 H. Advokat A var forsvarer for en tiltalt, som var ejer af nogle selskaber, som blev ledet af tiltaltes ægtefælle. A repræsenterede en klient, der var blevet sagsøgt af et af de nævnte selskaber. Dette blev ikke fundet i strid med god advokatskik.

A. Betydningen af fortrolige oplysninger

Fortrolige oplysninger er oplysninger af enhver art om og fra en klient, som advokaten modtager i forbindelse med sin bistand til klienten, og som klienten ikke ønsker bliver gjort tilgængelige for andre.

Fortrolige oplysninger vil i almindelighed være begrænset til oplysninger, som ikke allerede er tilgængelige for en større kreds. Det kan imidlertid ikke udelukkes, at begrebet i en konkret situation kan omfatte oplysninger, som er tilgængelige for en større kreds. Dette vil afhænge af omstændighederne, herunder den sammenhæng oplysningerne indgår i. Længden af perioden mellem behandlingen af sagerne kan influere på fortolkningen af, om oplysningerne (stadig) er fortrolige.

Højesteret omtaler ikke direkte fortrolighedsbegrebet i 1998-dommen. Der synes imidlertid ikke at være tvivl om, at det, som Højesteret – såvel som landsretten og Advokatnævnet – ønsker at beskytte mod, er den videregivelse af oplysninger, som klienten vil opfatte som et tillidsbrud.

Det er netop ud fra klientens behov, at fortrolighedsbegrebet skal fastlægges. Hvis klienten direkte giver udtryk for, at en oplysning ikke er fortrolig, så er det heller ikke tilfældet, jf. retsplejelovens § 170 om vidnefritagelse, hvor det hedder, at: "... mod dens ønske, som har krav på hemmeligholdelse".

I U 2003.1577 H, må Højesterets præmisser forstås således, at interessekonflikten bortfalder, hvis advokaten kan sandsynliggøre, at oplysningerne, som advokaten har fået under den ene sag, ikke vil kunne benyttes under den anden sag. Det samme synes at kunne udledes af U 2001.1030 H og af Advokatnævnets kendelse af 29. februar 2016 herunder.

Advokatnævnets kendelse af 20. august 2018. Advokat A havde repræsenteret en klient K i både en straffesag om K's vold mod en tidligere samlever, S. Efterfølgende fik K to børn med S. K og S ophævede samlivet, og under forældreansvarssagen var S repræsenteret af advokat A. Advokatnævnet fandt, at det ikke kan udelukkes, at K med føje kunne frygte, at fortrolige oplysninger, som han gav advokat A i forbindelse med forældreansvarssagen og straffesagen i 2015, kunne bruges i den efterfølgende forældreansvarssag, som advokat A varetog for S. Nævnet lagde vægt på, at sagerne efter deres karakter vedrører personfølsomme oplysninger. Advokatnævnet fandt, at advokat A havde befundet sig i en interessekonflikt eller i nærliggende risiko herfor ved at repræsentere S i sagen mod K, uden på forhånd at have indhentet K's samtykke hertil.⁹⁸

Advokatnævnets kendelse af 29. februar 2016. Advokat A bistod M i en skilsmisse- og bodelingssag. Opdraget blev etableret i 2013. Advokat A havde tidligere bistået H's selskab med bl.a. en ejendomshandel, en mangelsag og en erstatningssag mod selskabets revisor. Advokat A havde ikke bistået H's selskab siden 2003. Advokatnævnet fandt henset til karakteren af de sager, som advokat A havde bistået med, og henset til at advokat A muligvis nok i slutningen af halvfemserne og begyndelsen af nullerne havde haft et vist kendskab til familiens økonomiske forhold, at der var sket så betydelige ændringer i formuesfæren, at der ikke var risiko for, at advokaten kunne benytte sin viden fra den tidligere repræsentation i den aktuelle sag. Advokat A havde således ikke bragt sig i en interessekonflikt ved at påtage sig sagen for M.⁹⁹

Advokatnævnets kendelse af 28. november 2014. M og H ophævede deres samliv i 2012, og H anmodede advokat A om bistand i forbindelse hermed. Advokat A havde tidligere bistået M i nogle sager, bl.a. en boligretssag vedrørende et lejemål i hans udlejningsejendom og en sag, der vedrørte M's landbrugsvirksomheds krav på tilbagebetaling hos tredjemand. Advokat A's kontor havde endvidere udarbejdet et udkast til erhvervslejekontrakt vedrørende M's udlejningsejendom. Advokatnævnet fandt, at det ikke var godtgjort, at der var etableret et fast klientforhold til M. Advokatnævnet fandt heller ikke, at M med føje kunne frygte, at fortrolige oplysninger opnået ved varetagelsen af M's sager ville kunne anvendes mod M i forbindelse med advokat A's repræsentation af H.¹⁰⁰

Advokatnævnets kendelse af 28. maj 2014. Advokat A bistod selskab S med indkaldelse til en ekstraordinær generalforsamling, men blev i øvrigt ikke engageret som advokat for selskabet. En medarbejder blev bortvist fra S, og advokat A påtog sig at repræsentere medarbejderen i den sag mod S, som bortvisningen foranledigede. Advokatnævnet fandt, at der ikke var noget til hinder for partsrepræsentationen, idet der ikke var risiko for, at

98 Advokatnævnets sagsnr. 2018-1394.

99 Advokatnævnets sagsnr. 2015-4224.

100 Advokatnævnets sagsnr. 2014-1191.

fortrolige oplysninger opnået ved at indkalde til en ekstraordinær generalforsamling kunne anvendes i sagen vedrørende bortvisningen.¹⁰¹

Advokatnævnets kendelse af 16. marts 2010. I en samværssag varetog advokat A såvel faderens som datterens interesser. A vurderede, at der ikke var risiko for modsatrettede interesser, ligesom der ikke var fortrolige oplysninger, da faderen, som havde forældremyndigheden, var berettiget til fuldstændig aktindsigt i datterens forhold, og nævnet fandt ikke grundlag for at tilsidesætte denne vurdering. Da der ikke var mulighed for, at fortrolige oplysninger kunne misbruges, kunne der under alle omstændigheder ikke statueres interessekonflikt efter denne bestemmelse.¹⁰²

Retten i Holstebros dom af 26. marts 2008. Klager K anmodede advokat A om bistand i forbindelse med mangler ved fast ejendom. På et møde fremlagde K sagen for A, herunder fotografier forevist af de påståede mangelforhold. Under mødet fik A oplyst navnet på modparten og oplyste herefter, at han ikke så sig i stand til at repræsentere klagerne grundet klientforhold og private relationer til modparten. Senere indtrådte A i sagen for modparten. Advokatnævnet udtalte, at A ved mødets start 9. november 2005 burde have sikret sig, hvem der var modpart i K's sag. Ved på et senere tidspunkt at repræsentere denne modpart har der været en sådan nærliggende risiko for interessekonflikt, at A har tilsidesat god advokatskik. Retten anførte, at efter A's forklaring lægges det til grund, at A på forhånd var klar over, at mødet med K drejede sig om mangler, og at han på mødet – der tog ca. 10 minutter – alene fik forevist fotos af K's hus og straks henviste K til at søge anden advokatbistand, da han fik oplysning om, at modparten i sagen var hans mangeårige klient. Der blev ikke etableret et klientforhold, og de faktuelle oplysninger, som advokat A fik i form af gennemgangen af fotos, kan ikke objektivt anses som fortrolige og egnede til at misbruge i den efterfølgende repræsentation af modparten i sagen. Retten udtalte, at selv om der som udgangspunkt må tages hensyn til K's subjektive frygt for misbrug af oplysninger, må det i tilknytning hertil være en forudsætning, at frygten kan baseres på konkrete forhold, der ville kunne misbruges af advokat A og dermed give anledning til nærliggende risiko for interessekonflikt. Der var ikke påvist en sådan nærliggende risiko for interessekonflikt, at advokat A havde tilsidesat god advokatskik i den foreliggende situation.¹⁰³

Advokatnævnets kendelse af 27. april 2006. Et advokatfirma, S, havde rådgivet to forskellige energiselskaber. Selskab X ønskede at opkøbe aktier i selskab Y, og i den forbindelse havde advokat A rådgivet selskab X og bl.a. vejledt om selskab Y's vedtægter, og advokat B havde rådgivet selskab Y. Begge advokater var fra advokatfirma S. Selskab Y havde

101 Advokatnævnets sagsnr. 2013-1012.

102 Advokatnævnets sagsnr. 2009-02-1117.

103 Sagsnr. BS 3-384/2007 og Advokatnævnets kendelse af 22. marts 2007 i sagsnr. 02-0408-06-1852.

derudover været fast klient hos advokatfirma S i en årrække. For så vidt angår risikoen for misbrug af fortrolige oplysninger, udtalte nævnet, at selve den omstændighed, at det ikke kan afvises, at S har været i besiddelse af fortrolige oplysninger om Y, som kunne være af betydning for X's køb af Y-aktierne, kan give anledning til frygt for misbrug.¹⁰⁴

B. Sagernes forbindelse

Artikel 8, stk. 2, nr. 3 kræver – ligesom U 1998.1105/2 H – at der skal være en forbindelse mellem sagerne. Dette må fortolkes i sammenhæng med kravet om, at der skal være risiko for, at fortrolige oplysninger, som advokaten har modtaget i en af sagerne, kan have betydning i en anden af sagerne.

For at fortrolige oplysninger fra én sag, kan være interessante ved behandlingen af en anden sag, forudsætter det netop, at der er en form for forbindelse mellem sagerne. Advokatnævnet har ved sin kendelse i 1998-sagen givet eksempler på, hvad der kan skabe forbindelse mellem sagerne.

En advokat kan altså føre sag mod den, der i anden sammenhæng er advokatens klient, hvis ikke der er den fornødne forbindelse mellem sagerne. Dette kan udledes af Højesteretsdom i U 1998.1105/2. Hvis Højesteret nemlig var af den opfattelse, at en advokat generelt ikke kunne føre sager mod sin egen klient, kunne dommen støttes på denne præmis alene, uden at det ville være nødvendigt at drøfte fortrolighed og forbindelse mellem sagerne.

Det er de konkrete forhold i sagerne og ikke sagernes art, der er afgørende for, om der er den fornødne forbindelse. Hvis advokaten f.eks. fører en sag for A om overtrædelse af hundeloven, vil advokaten samtidig kunne føre en sag for B mod A, der vedrører patentrettigheder, men det er, under forudsætning af at de to sager heller ikke de facto har en forbindelse med hinanden.

Advokatnævnets kendelse af 29. september 2021. Advokat A havde bistået et privathospital, hvori bl.a. X og Y havde ejerandele. X var tillige ansat på hospitalet, men blev på et tidspunkt afskediget. Senere opstod der uenighed om en værdiansættelse af privathospitalet, som havde forbindelse til en tvist mellem X og Y. Y udtog på et tidspunkt stævning mod X. Y var i den sammenhæng repræsenteret af advokat A. Advokatnævnet fandt, at advokat A ubestridt både havde repræsenteret Y og ydet bistand til privathospitalet, hvori X var aktionær, i efteråret 2019, hvor tvisten mellem Y og X opstod, og hvor X blev

104 Advokatnævnets sagsnr. 02-0401-04-2632.

afskediget. Ved at bistå Y havde advokat A bragt sig i en interessekonflikt. Nævnet lagde særlig vægt på, at det efter det oplyste måtte anses for godtgjort, at der var nærliggende risiko for, at advokat A qua sin bistand til privathospitalet i denne periode, bl.a. med ansættelsesretlige sager, var er i besiddelse af fortrolige oplysninger, der kunne have betydning i sagen mellem X og Y.¹⁰⁵

Advokatnævnets kendelse 27. juni 2014. Advokat A var advokat for og medlem af bestyrelsen i selskab S, der var ejet af M. S blev erklæret konkurs i 2010. I 2008 udarbejdede advokat A efter koncipistreglen en ægtepagt mellem M og H. Ægtepagten blev udarbejdet, fordi H havde gæld, og fordi M på daværende tidspunkt havde en formue, som skulle sikres. I 2011 blev M og H skilt, og M og H indgik uden advokatbistand en bodelingsaftale. I 2013 opstod der uenighed om bodelingsaftalen, og advokat A påtog sig at bistå H i tvisten. M klagede til Advokatnævnet over, at advokat A herved befandt sig i en interessekonflikt. Nævnet frifandt advokat A, idet nævnet lagde vægt på, at tvisten ikke relaterede sig til ægtepagten eller fortolkningen heraf. Nævnet lagde endvidere vægt på, at det ikke var godtgjort, at der skulle være risiko for, at fortrolige oplysninger om M's økonomi skulle være tilgået H.¹⁰⁶

C. Appearance

Appearance er den måde hele situationen opfattes på af – især – parterne. Føler de sig trygge eller utrygge? Kan de bevare tilliden til den eller de involverede advokat(er), hvis de fortsætter som hidtil? Mener klienterne, at der er risiko for brud på tavshedspligten?

Parternes opfattelse af situationen har en nøje sammenhæng med de øvrige spørgsmål om sagernes forbindelse, fortrolige spørgsmål osv. Med andre ord har appearance en anden tilgang til vurderingen af interessekonfliktsspørgsmål i en konkret sammenhæng, hvor det er virkningen af de eksisterende forhold i stedet for årsagerne, der vurderes.

Betydningen af appearance er fastslået i U 1998.1105/2 H, hvor Højesteret lægger vægt på klientens frygt og dermed anerkender, at klientens opfattelse af situationen spiller en selvstændig rolle.

Advokatnævnets kendelse af 28. oktober 2021. Advokat A mødte på vegne advokat B i en hovedforhandling i en straffesag for tiltalte T på grundlag af et talepapir, som var udfær-

¹⁰⁵ Advokatnævnets sagsnr. 2020-3072.

¹⁰⁶ Advokatnævnets sagsnr. 2013-3898.

diget af T's oprindelige forsvarer. Sagen vedrørte T's manglende efterlevelse af et påbud om nogle ulovlige forhold på hans sommerhusejendom. Forud for hovedforhandlingen besigtigede advokat A sommerhusejendommen. Firma W havde udført nogle opgaver på T's sommerhusejendom og opkrævede betaling herfor. Da T afviste at betale, tog W beløbet ved inkasso. Inkassoskrivelsen blev på vegne af W udfærdiget og fremsendt til T af advokat A. Advokatnævnet fandt, at der var nærliggende risiko for, at advokat A ved at bistå W i inkassosagen bragte sig i en inkassokonflikt. Nævnet lagde særlig vægt på, at både straffesagen og inkassosagen vedrørte den samme ejendom. Især det forhold, at advokat A på egen hånd havde besigtiget ejendommen i forbindelse med straffesagen, kunne for T skabe frygt for, at advokat A var kommet i besiddelse af fortrolige oplysninger om hans forhold, som kunne bruges i den efterfølgende inkassosag. På den baggrund fandt Advokatnævnet, at advokat A havde befundet sig i en interessekonflikt.¹⁰⁷

Advokatnævnets kendelse af 25. september 2006. Advokatnævnet udtalte, at som led i separationen mellem H og M skulle der ske bodeling, og parterne var uenige om den. Ved tvisten måtte ægtepagten, der var affattet af advokat A's kompagnon, blive af væsentlig betydning. Da det herefter måtte forekomme H, at der var risiko for, at oplysninger meddelt kompagnonen i fortrolighed ved oprettelse af ægtepagten nu kunne benyttes mod H af advokat A, har der været en sådan interessekonflikt, at det var i strid med god advokatskik, at advokat A påtog sig at føre ægteskabsagen for M.¹⁰⁸

Stk. 2, nr. 4

Hvornår en familiemæssig forbindelse er nær er ikke afgjort. Det vil imidlertid være nærliggende at skele til reglen i retsplejelovens § 60, stk. 1, nr. 2 og nr. 3 om dommers habilitet.

Af nr. 2 fremgår bl.a., at en dommer ikke må være "beslægtet eller besvogret ... i op- eller nedstigende linje eller i sidelinjen så nær som søskendebørn" med sagens parter. Den samme afgrænsning fremgår af forvaltningslovens § 3, stk. 1, nr. 2.

Det må formodes, at Advokatnævnet, ud over hvor nært advokaten er beslægtet med en person, også vil lægge vægt på, hvor tæt kontakten mellem dem er. Hvis advokaten har en onkel, som han aldrig har set, og som nu dukker op som modpart til advokatens klient, vil det kunne virke urimeligt, hvis advokaten skulle udtræde af sagen af denne grund.

¹⁰⁷ Advokatnævnets sagsnr. 2021-731.

¹⁰⁸ Advokatnævnets sagsnr. 02-0408-05-2485.

Erhvervsmæssig forbindelse kan f.eks. være ansættelse eller bestyrelsesmedlemskab. *Økonomisk forbindelse* betyder f.eks. ejerskab til virksomhed, anpartar mv. *Anden forbindelse* kan være kæresteforhold eller nært venskab.

En forbindelse er *ikke ubetydelig*, når den vurderes egnet til at påvirke advokatens handlemåde. Det er altså betydningen for advokaten, der er afgørende.

Hvis advokaten derfor ejer en aktieportefølje i en stor virksomhed, skal betydningen heraf vurderes ud fra advokatens forhold. Selv om advokatens aktieportefølje i forhold til virksomhedens samlede aktier er forsvindende lille, vil det altså skulle tillægges betydning i en interessekonfliktsammenhæng, hvis porteføljen er stor efter advokatens økonomiske forhold.

U 2021.4542 V. Advokat A havde anmodet om at blive beskikket som forsvarer for T i en større sag med flere tiltalte. S, som var anklager i sagerne, havde en tæt venskabsrelation med advokat A. Landsretten udtalte bl.a. om anmodningen om beskikkelse, at i retsplejelovens § 734, stk. 1, er anført en række tilfælde, hvor en advokat som følge af inhabilitet ikke må beskikkes som offentlig forsvarer. Bestemmelsen varetager – ligesom andre bestemmelser i retsplejelovens kapitel 66 – grundlæggende retsplejemæssige hensyn til som led i en retfærdig rettergang at sikre et troværdigt og effektivt forsvar for personer, der er sigtet eller tiltalt i straffesager, jf. herved også artikel 6, stk. 3, litra c, i den europæiske menneskerettighedskonvention. Bestemmelsen må ses i sammenhæng med retsplejelovens § 126, hvorefter advokater skal udvise en adfærd, der stemmer overens med god advokatskik og med Advokatrådets vejledende advokatetiske regler. Ifølge punkt 12.2, nr. 4 [nu artikel 8, stk. 2, nr. 4] i de advokatetiske regler må en advokat ikke bistå en klient i situationer, hvor advokaten har en nær familiemæssig eller ikke ubetydelig økonomisk, erhvervsmæssig eller anden forbindelse til en part, som i sagen har modstridende interesser med klienten. Henset til det oplyste om advokat A's relation til sagens anklager, specialanklager S, finder landsretten, at en beskikkelse af advokat A som forsvarer for T må antages at indebære en overtrædelse af de advokatetiske reglers punkt 12.2, nr. 4 [nu artikel 8, stk. 2, nr. 4] eller princippet heri. Det kan efter det oplyste om specialanklagers involvering i sagen ikke føre til en anden vurdering, at hun, hvis advokat A beskikkes som forsvarer for T, vil udtræde af sagen. Landsretten tog herefter ikke anmodningen om beskikkelse til følge.

Advokatnævnets kendelse af 17. oktober 2012. En række sommerhusejere ejede bygninger på lejet grund og var forpligtet til at være medlem af en strandforening, der bl.a. varetog interesserne over for udlejerer af det areal, hvorpå sommerhusene var opført. Advokat A,

der var søn af formanden for strandforeningen, befandt sig ikke i en interessekonflikt ved at bistå foreningen i sagen mod udlejeren.¹⁰⁹

Advokatnævnets kendelse af 13. september 2012. Advokat A var administrator for en mindre ejerforening. Blandt ejerforeningens medlemmer var advokat A's datter og svigersøn. Advokat A underskrev en fuldmagt, således at datteren og svigersønnens rådgiver kunne indgive ansøgning om byggetilladelse til i forbindelse med inddragelse af et loftsrum til beboelse at etablere en tagterrasse. Der forelå ikke nogen generalforsamlingsgodkendelse af etablering af tagterrasse eller altaner. Advokatnævnet fandt, at den omstændighed, at advokat A's datter og svigersøn boede i ejendommen, ikke i sig selv var til hinder for, at han kunne være administrator for denne. Advokat A havde ikke tilsidesat god advokatskik ved at underskrive den del af fuldmagten, der vedrørte inddragelsen af loftsrummet til beboelse, hvorimod advokat A havde været uberettiget til at underskrive fuldmagten for så vidt angår ansøgningen om tilladelse til at etablere en tagterrasse, da dette faldt uden for ejerforeningens beslutning. Advokatnævnet fandt herefter, at advokat A, for så vidt angår spørgsmålet om fuldmagt til at indgive ansøgning om tilladelse til at etablere tagterrasse, havde befundet sig i en interessekonflikt, idet der var modstridende interesser mellem datteren/svigersønnen og ejerforeningen. Københavns Byret stadfæstede nævnets kendelse.¹¹⁰

Retten i Nykøbing Falsters dom af 11. september 2009. Advokat A var i testamentet indsat som bobestyrer i dødsboet. A forhørte sig ved brev af 20. marts 2007 hos afdødes nabo, B, om denne var interesseret i at købe afdødes ejendom. B afgav via sin advokat, advokat C, bud på ejendommen over for A. På det første bomøde oplyste A imidlertid afdødes bror og dennes advokat, D, at han også selv havde interesse for ejendommen, hvorfor D bad A frasige sig bobestyrerjobbet som følge heraf. Ved fax af 24. april 2007 anmodede A skifteretten om at udpege en offentlig bobestyrer, og efterfølgende afgav A med kendskab til B's bud et bud på ejendommen over for den offentligt udpegede bobestyrer, der var højere end det bud, B havde afgivet. Advokatnævnet fandt, at A ved at påtage sig hvervet som bobestyrer, samtidig med at A ønskede at erhverve boets faste ejendom og under de foreliggende omstændigheder efterfølgende afgav bud på ejendommen, havde tilsidesat god advokatskik. Med samme begrundelse som Advokatnævnet stadfæstede byretten nævnets afgørelse.¹¹¹

Advokatnævnets kendelse af 10. juli 2009. I forbindelse med en uenighed om kursfastsættelsen mellem minoritetsaktionærerne og fonden for bank S fik to statsautoriserede revisorer til opgave at løse tvisten. Advokat A rådgav revisorerne og var underlagt strenge

109 Advokatnævnets sagsnr. 2011-1017.

110 Advokatnævnets sagsnr. 2010-1230.

111 Sagsnr. BS 1-795/2009 og Advokatnævnets kendelse af 22. april 2008 i j.nr. 02-0401-07-0970.

habilitetsregler. A havde tidligere bistået bank S med nogle store sager, ligesom han i en årrække havde været bestyrelsesformand for en række kommanditselskaber med tilknytning til S. Nævnet fandt, at A i den konkrete situation, hvor han skulle fungere som rådgiver for de udpegede revisorer, burde have orienteret de to revisorer og muligt andre om sine relationer til bank S og kommanditselskaberne, således at disse på sædvanlig måde fik lejlighed til at tage stilling til A's habilitet. Nævnet fandt endvidere, at A i kraft af de skærpede habilitetskrav var afskåret fra et år efter sin fratræden som bestyrelsesformand for kommanditselskaberne efter et meget langvarigt samarbejde med bank S og kommanditselskaberne at påtage sig hvervet som rådgiver for skønsmændene. A havde derfor tilsidesat god advokatskik.¹¹²

Advokatnævnets kendelse af 19. januar 2007. Advokat A rådgav filmselskab F under produktionen af en spillefilm. Produktionen indebar en tegning af en 'completion bond' (en frigørelsesgaranti over for finansielle og materielle leverandører til producenten i tilfælde af budgetoverskridelse), der blev tegnet hos selskab T, hvor A var direktør og bestyrelsesmedlem. Det blev lagt til grund, at A under produktionen af filmen havde bistået F med juridiske forhold om filmproduktionen, herunder rådgivning vedrørende indgåelse af den i sagen omhandlede completion bond med T. På samme tid havde A ageret som direktør og bestyrelsesmedlem for T og havde i denne egenskab forestået udbetalinger for T. Nævnet fandt, at der herved var foreligget en interessekonflikt eller en nærliggende risiko herfor.¹¹³

Advokatnævnets kendelse af 7. februar 2006. To aktionærer i en virksomhed, S, kontaktede advokat A med henblik på juridisk assistance i forbindelse med et eventuelt salg eller en restrukturering af S. Der blev etableret kontakt til selskabet W, der havde et eksisterende samarbejdsforhold med S, og som muligt var interesseret i at købe S. A var advokat for og bestyrelsesmedlem i W. W foretog en due diligence-undersøgelse af S, hvorefter forhandlingerne blev afbrudt, og S overgik til konkursbehandling. Aktionærerne i S klagede over A, idet de fandt, at der var handlet i strid med god advokatskik, bl.a. fordi A ikke havde orienteret samtlige involverede parter om, at han var advokat for og bestyrelsesmedlem i W og ved at have optrådt som advokat for såvel S som W i forbindelse med forsøget på at købe S. Advokatnævnet fandt det ikke godtgjort, at A havde orienterede klagerne om, at A var bestyrelsesmedlem i W og dermed var i en interessekonflikt, da W henvendte sig som interesseret køber og indgik i forhandlinger med S. Advokatnævnet fandt, at A havde tilsidesat god advokatskik ved ikke at være udtrådt af sagen, da A blev klar over interessekonflikten.¹¹⁴

112 Advokatnævnets sagsnr. 2008-02-1101.

113 Advokatnævnets sagsnr. 02-0401-05-1958.

114 Advokatnævnets sagsnr. 02-0401-04-2887.

U 2006.429 H. Advokat A havde på vegne af en klient, K, oprettet et pantebrev, hvor kreditor var et selskab, som A var direktør for. Vestre Landsret fastslog, at efter bevisførelsen for landsretten kunne det ikke anses for bevist, at K udtrykkeligt var blevet gjort bekendt med, at A var direktør i selskabet. Landsretten tiltrådte derfor, at A havde tilsidesat god advokatskik. Højesteret stadfæstede under henvisning til landsrettens begrundelse. Advokatnævnet var i sin kendelse kommet til samme resultat.

Stk. 2, nr. 5

Mens en række af de andre bestemmelser omhandler forholdet til modparten, fokuserer denne bestemmelse på det forhold til klienten, som advokaten kan have ud over advokat-klient-forholdet.

Som bestemmelsen er formuleret, er udgangspunktet, at det er tilladt advokaten at udføre arbejde for f.eks. sin mor, sin forretningsforbindelse, sin arbejdsgiver, sin bank osv. Betingelsen er, at det kan ske ”uafhængigt af uvedkommende interesser”. Det vil sige, at forbindelsen til klienten, der rækker ud over advokat-klient-forholdet, ikke må hindre advokaten i at give den rådgivning og foretage de handlinger, som sagen kræver.

Eksempel: En advokat bliver af sine gudforældre bedt om at rådgive om og lave et testamente, hvor arven skal fordeles mellem Dyrenes Beskyttelse og advokaten som begunstigede. Dette vil i sig selv ikke være i strid med god advokatskik.

Advokatens vurdering og behandling af sagen må ikke være præget af den særlige forbindelse til klienten. Er dette tilfældet, får klienten ikke den rådgivning, klienten har krav på og behov for. Afhængighed af eller følelser for en klient vil f.eks. kunne gøre advokaten tilbageholdende med at sige sin oprigtige mening, og hvis dette er tilfældet, vil bestemmelsen være overtrådt.

EU-Domstolens dom af 4. februar 2020 i de forenede sager C-515/17P og C-561/17 P, Uniwersytet Wrocławski, hvor EU-Domstolene bl.a. udtalte: “I denne sammenhæng skal den pligt til uafhængighed, der påhviler advokaten, ikke forstås som det forhold, at der ikke foreligger en forbindelse til dennes klient, men forbindelser, der åbenlyst er til skade for dennes evne til at udføre sin forsvarsopgave, der består i på bedste vis at tjene sin klients interesser.”

A. Økonomiske interesser

Advokaten kan ledes til at varetage egne økonomiske interesser frem for klientens interesser. I en del tilfælde vil disse interesser være sammenfaldende, og advokatens økonomiske interesser i virksomheden kan endog gøre advokaten særlig engageret i at varetage klientens interesser i den konkrete sag. I andre tilfælde, f.eks. hvor advokaten og klienten er uenige om, hvad der tjener virksomheden bedst, kan der imidlertid opstå konflikt.

Advokatens interesser i virksomheden kan således i nogle tilfælde være egnet til at påvirke advokatens arbejde med sagen. Arten og omfanget af advokatens økonomiske engagement og den konkrete sag bør inddrages i vurderingen af, om advokaten kan påtage sig repræsentationen. Det afgørende må være, om advokaten – trods det økonomiske engagement – kan bevare sin uafhængighed i forhold til klienten.

De økonomiske forbindelser mellem advokat og klient kan også udspringe af, at klienten har lånt advokaten penge eller kautioneret for dennes gæld.

En særlig forbindelse til klienten består i, at advokaten har en meget stor del af sine sager fra den pågældende klient. Advokatens frygt for at miste denne store klient vil kunne præge den måde, advokaten behandler klienten på.

I medfør af revisorlovens § 24 skal en revisor være opmærksom på, hvor stor en omsætning revisoren har fra en enkelt virksomhed i forbindelse med revisorens sikring af sin uafhængighed i forhold til den reviderede virksomhed.

Selv om en tilsvarende bestemmelse ikke udtrykkeligt gælder for advokater, bør advokater være opmærksomme på, at meget store klientforhold kan være egnede til at påvirke advokatens rådgivning og handlinger. Hvis dette er tilfældet, skal advokaten tage forholdet op til overvejelse.

B. Erhvervsmæssige forbindelser

For så vidt angår erhvervsmæssige forbindelser opstår spørgsmålet, om en advokat kan virke både som advokat og juridisk rådgiver for et selskab og samtidig sidde i selskabets bestyrelse. I advokatetisk sammenhæng synes der ikke at bestå en konstant konflikt

mellem advokatens arbejde som juridisk rådgiver på den ene side og advokatens bestyrelsesarbejde på den anden side.¹¹⁵

Konflikterne kan i et vist omfang forventes at være egnede til at løses konkret, f.eks. ved at advokaten undlader at deltage i evalueringen af eget arbejde.¹¹⁶

God 'corporate governance' tilsiger, at flertallet af de generalforsamlingsvalgte medlemmer af et selskabs bestyrelse skal være uafhængige, og at uafhængighed indebærer, at bestyrelsesmedlemmet ikke kan være bl.a. professionel rådgiver for selskabet.¹¹⁷

Bestyrelsesformanden i et børsnoteret selskab må ikke udføre andre hverv for selskabet bortset fra enkeltstående opgaver. Dette betyder, at en advokat, der er bestyrelsesformand i et børsnoteret selskab, ikke tillige kan være advokat for selskabet.¹¹⁸

Stk. 2, nr. 6

Advokatens repræsentation af begge parter i forbindelse med stiftelse eller berigtigelse af et retsforhold er reguleret under AER's artikel 8, stk. 3, nr. 2. Denne bestemmelse behandler advokatens efterfølgende repræsentation af en af disse parter.

Udgangspunktet er, at det har betydning for den ene part, hvis advokaten efter for begge parter at have stiftet et fælles retsforhold, nu repræsenterer den anden part vedrørende samme retsforhold.

Det kan være en samarbejdskontrakt, som advokaten har udfærdiget for begge. Hvis parterne senere ønsker at ophæve samarbejdet, vil det som altovervejende hovedregel have betydning for den ene part, hvis advokaten vælger at repræsentere den anden part i forbindelse med afbrydelse af retsforholdet.

Begge parter har i forbindelse med stiftelse af retsforholdet i kraft af klientforholdet set advokaten som deres fortrolige hjælper. Parterne har i tiltro hertil videregivet en række oplysninger om parternes personlige, herunder økonomiske situation – helt

115 Advokatrådets redegørelse 'Advokater i bestyrelser' findes på www.advokatsamfundet.dk.

116 'Corporate governance. Bestyrelsesarbejde og advokatansvar' af advokat Jørgen Holst og advokatfuldmægtig Rasmus Skovsgaard Haugaard i U 2003B.293.

117 Nørby-udvalgets rapport om corporate governance i Danmark fra 2001, s. 59. I de seneste anbefalinger for god selskabsledelse fra december 2020 fremføres et princip om, at mindst halvdelen af generalforsamlingsvalgte medlemmer af bestyrelsen er uafhængige, og at denne uafhængighed bl.a. indebærer, at medlemmet ikke inden for 5 år har haft honoreret arbejde for virksomheden, jf. pkt. 3.2.1 om bestyrelsens uafhængighed.

118 Paul Krüger Andersen: 'Aktie- og selskabsret', s. 269 og Bernhard Gomard i Advokatsamfundets festskrift i anledning af retsplejelovens 75-års jubilæum, s. 77-78. Forholdet er i øvrigt reguleret i selskabslovens § 114.

eller delvis fordi advokaten skulle bruge oplysningerne ved udførelsen af sin opgave med stiftelsen eller berigtigelsen af retsforholdet mellem parterne.

Det vil give den ene part anledning til bekymring og usikkerhed, med hensyn til i hvilket omfang advokaten vil udnytte partens fortrolige oplysninger, hvis advokaten valgte at repræsentere den anden part ved ophævelse af retsforholdet.

Hvis der imidlertid ikke er noget, der tyder på, at det (længere) har betydning for den ene part, at advokaten repræsenterer den anden part, er der ikke noget til hinder for repræsentationen.

U 2018.3342 Ø. Advokat A rådgav i 2003 B og C i forbindelse med indgåelse af ægteskab og udarbejdede udkast til testamente og ægtepagt. Samlivet blev ophævede i 2014, og B fremsatte efterfølgende et økonomisk krav mod C. Advokat A indtrådte i 2009 i sagen som advokat for B. Sagen vedrørte parternes økonomiske mellemværende, som udsprang af deres samlivsforhold. Advokatnævnet fandt i sagen, at "advokat A ved at have påtaget sig at føre en sag mod C for hendes tidligere samlever, efter at hun tidligere havde været hans klient i en sag vedrørende rådgivning om de juridiske aspekter af samme samlivsforhold, havde tilsidesat god advokatetik." Advokat A blev pålagt en bøde på 10.000 kr.

Advokatnævnets kendelse af 26. februar 2016. En søn overdrog en fast ejendom til sin mor i 1998, i hvilken forbindelse moderen udstedte et anfordringsgældsbrief til sin søn. Advokatnævnet fandt, at advokat A, der berigtigede overdragelsen, hverken havde repræsenteret sønnen alene eller moderen alene, og at opdraget måtte anses for at være bistand med berigtigelse af et retsforhold. I 2015 rettede advokat A på vegne af sønnen henvendelse til moderen med krav om indfrielse af gældsbriefet. Selv om der var forløbet flere år mellem ejendomsberigtigelsen og inddrivelsen af gældsbriefet, fandt Advokatnævnet, at det ikke kunne udelukkes, at det kunne have betydning for moderen, at advokat A bistod sønnen i sagen. Herefter fandt Advokatnævnet, at advokat A havde bragt sig i en interessekonflikt ved at påtage sig sagen med inddrivelse af gældsbriefet.¹¹⁹

Advokatnævnets kendelse af 26. juni 2015. Advokat A bistod i 2008 anpartshavere og partnere i selskabet S med konciperingen af en ejerftale. Der var tidligere i forbindelse med stiftelsen af S udarbejdet en ejerftale. S havde på daværende tidspunkt andre ejere, og ejerftalen blev konciperet af en advokat fra et andet kontor end advokat A's. Denne overenskomst indeholdt en såkaldt pistolklausul, som ejerne ønskede videreført i 2008-anpartshaveroverenskomsten. I 2014 opstod der en tvist mellem ejerne, og advokat A bistod de tre anpartshavere mod den fjerde. Advokat A gjorde over for Advokatnævnet gældende,

119 Advokatnævnets sagsnr. 2015-4241.

at tvisten alene vedrørte forståelsen af 'pistolklausulen', som han ikke havde konciperet, hvorfor der ikke var noget til hinder for partsrepræsentationen. Advokatnævnet fandt, at selv om pistolklausulen var videreført uden væsentlige ændringer, ændrede dette ikke ved, at når en advokat har bistået parter med stiftelse eller berigtigelse af et retsforhold, må advokaten ikke efterfølgende bistå en af parterne, hvis forholdet kan have betydning for den anden part. Advokat A befandt sig således i en interessekonflikt og blev pålagt en bøde på 10.000 kr.¹²⁰

Advokatnævnets kendelse af 7. maj 2015. Advokat A bistod i forbindelse med oprettelse af en ægtepagt, og det var i klagesagen et tema, hvorvidt advokat A alene havde bistået den ene af ægtefællerne eller dem begge. Advokatnævnet fandt, at advokat A havde bistået begge ægtefæller med konciperingen af ægtepagten. Nævnet lagde i den forbindelse bl.a. vægt på, at udkastet til ægtepagten blev sendt til begge ægtefællers godkendelse, og at fakturaen for bistand med oprettelsen af ægtepagten blev udstedt til begge ægtefæller. Advokat A bragte sig herefter i en interessekonflikt, da han efterfølgende bistod hustruen i forbindelse med skifte.¹²¹

Advokatnævnets kendelse af 21. maj 2008. Advokat A havde forinden skilsmissen rådgivet ægtefællerne om parternes formueforhold og havde i den forbindelse oprettet en ægtepagt. A havde derved fået et kendskab til begge parters økonomiske forhold, som A havde vedligeholdt gennem en årrække som advokat for mandens virksomhed. A havde endvidere ved flere lejligheder været gæst ved private sammenkomster i ægtefællernes hjem. Ved under disse omstændigheder efterfølgende at repræsentere manden i skilsmisssagen befandt A sig i en interessekonflikt.¹²²

Advokatnævnets kendelse af 7. november 2006. To parter, P og Q, etablerede sammen et anpartsselskab og fik i den forbindelse advokat A til at udarbejde et forslag til ejerftale, der dog ikke trådte i kraft. A havde tidligere været advokat for P i andre sager. Senere opstod en tvist mellem parterne, hvor Q lod sig repræsentere af en anden advokat. P fandt, at selskabet var nødt til at bortvise Q grundet grov misligholdelse. A fortsatte med at repræsentere selskabet og P. Advokatnævnet fandt, at der ikke i 2002 i forbindelse med udarbejdelsen af ejerftalen, der ikke trådte i kraft, blev meddelt A oplysninger, der kunne være af betydning for den senere konflikt mellem parterne. I det efterfølgende forhold måtte det lægges til grund, at der er tale om et lille anpartsselskab med to ejere af hver 50 procent af anparterne, og at ejerne på mødet 10. juni 2005 med bistand fra A drøftede, hvad de skulle gøre, i anledning af at der var opstået et underskud på 300.000 kr. i virksomheden.

120 Advokatnævnets sagsnr. 2015-652.

121 Advokatnævnets sagsnr. 2015-186.

122 Advokatnævnets sagsnr. 2008-02-0050.

I den forbindelse opstod en tvist mellem de to ejerne. På den baggrund burde A – uanset at han tillige var advokat for selskabet – ikke have bistået med bortvisningssagen.¹²³

Advokatnævnets kendelse af 24. marts 2006. Advokat A bistod tre parter med at etablere et fælles aktieselskab og accepterede nogle år senere en anmodning fra en af parterne om at indkassere et beløb hos de to andre. Nævnet fandt ikke, at A havde tilsidesat god advokatskik ved i december 2004 at rejse sag mod to personer, som han i sommeren 2001 bistod med etableringen af et selskab. Nævnet lagde vægt på, at der var forløbet ca. tre år, fra A afsluttede klientforholdet til de to andre, samt den omstændighed, at det skyldgrundlag, der dannede baggrund for sagsanlægget i december 2004, vedrørte forhold, efter at A ophørte med at bistå de to andre. Hertil kom, at der ikke var oplyst omstændigheder, som gav anledning til at tro, at A i forbindelse med arbejdet i 2001 var kommet i besiddelse af oplysninger, som kunne antages at have betydning for den aktuelle sag.¹²⁴

Stk. 2, nr. 7

En advokat vil befinde sig i en interessekonflikt, hvis advokatens varetagelse af hensynet til én klient medfører, at advokaten handler i strid med hensynet til en anden klient.

Har advokat Thomsen f.eks. modtaget oplysninger i forbindelse med behandling af Frandsens sag, og de samme oplysninger vil kunne fremme en anden klients, Sørensens, sag, hvis de blev anvendt i forbindelse med behandling af Sørensens sag, rejser der sig følgende dilemma:

Advokat Thomsen kan ikke anvende oplysningerne i sammenhæng med klient Sørensens sag, da advokat Thomsens tavshedspligt i forhold til Frandsen forbyder dette. Samtidig har advokat Thomsen pligt til at delagtiggøre Sørensen i oplysninger, som er relevante i forhold til Sørensens sag.

Bestemmelsen fastslår, at advokater, der står i sådanne dilemmaer, befinder sig i en interessekonflikt og derfor skal reagere.

Der er tale om en ubetinget interessekonflikt, og reaktionen skulle således være udtræden af begge klientforhold. Artikel 13, stk. 1, 2. pkt. indeholder imidlertid en mulighed for efter en konkret vurdering at begrænse udtræden til den ene eller til nogle af klienterne. Begrundelsen er, at interessekonflikten for det meste vil ophøre, når advokaten er udtrådt af det ene klientforhold.

¹²³ Advokatnævnets sagsnr. 02-0401-05-1223.

¹²⁴ Advokatnævnets sagsnr. 02-0401-05-1042.

Stk. 3, nr. 1

Bestemmelsen beskriver den situation, at advokat Jensen har et fast klientforhold til Hansen. I en konkret sag, er Hansen imidlertid repræsenteret af en anden advokat, mens advokat Jensen repræsenterer modparten til Hansen.

I bestemmelsens andet punktum er der hjælp til forståelse af begrebet *fast klientforhold*. De fleste advokater har formentlig en række klienter, som de betegner som faste, og bestemmelsen rækker ikke ved denne almindelige opfattelse af begrebet. Det er klienter, som løbende kommer med opgaver. Selv om der går lang tid mellem opgaverne, vil klienten alligevel kunne betegnes som fast, hvor der er en vis regelmæssighed i sagstilgangen.

Udtrykket *i forhold til klientens behov for bistand* betyder, at vurderingen skal foretages ud fra klientens forhold. Den omstændighed, at advokaten synes, at det er en lille klient, gør ingen forskel, hvis klienten lægger alle sine (få) sager hos pågældende advokat.

Faste klienter får ofte visse privilegier i forhold til 'éngangskunder'. De får måske en særlig nem og udvidet adgang til advokaten, der kan være indgået en særlig afregningsaftale med faste klienter mv. Den typisk faste klient er en erhvervsklient, som benytter advokaten, når der opstår juridiske problemer i virksomheden.

Det faste klientforhold kan dø ud med tiden, enten fordi klienten ikke længere har behov for advokatbistand, eller fordi klienten har valgt at skifte rådgiver. Det indgår i bestemmelsens definition af *fast klientforhold*, at klienten skal *forventes at fortsætte* med at søge advokatens bistand fremover.

Dermed må et fast klientforhold betragtes som ophørt, hvis det på et tidspunkt står klart, at klienten ikke længere vil fortsætte samarbejdet. Dette er f.eks. tilfældet, hvis klienten meddeler advokaten, at advokaten ikke får flere sager. I så fald ophører det faste klientforhold fra øjeblikket for denne meddelelse.

En klient må kunne have et fast klientforhold til flere advokater på samme tid. Det er almindeligt, at især større virksomheder benytter flere advokater afhængigt af det konkrete problems karakter. Virksomheden har f.eks. en advokat, der tager sig af erhvervsforhold, og en advokat, der får alle inkassosagerne.

Uagtet at en advokatvirksomhed således alene rådgiver en klient inden for et begrænset retsområde, kan dette vel betyde, at der eksisterer et fast klientforhold, der bevirker, at advokatvirksomheden ikke kan bistå en modpart til klienten, til trods for at der er tale om et andet retsområde.

I Advokatrådets bemærkninger af 9. juni 2011 til de advokatetiske regler i forbindelse med introduktionen i 2011 af definitionen af fast klientforhold udtalte rådet bl.a. følgende om sine overvejelser i forbindelse med indsættelse af andet punktum:

“... Advokatrådet imødekommer med bestemmelsen i [nu artikel 8, stk. 3, nr. 1,] en del advokaters ønske om hjælp til at fastlægge, hvornår der er tale om en ‘fast klient’ i relation til konkrete undersøgelser for interessekonflikter. Vurderingen er i alle tilfælde konkret, og bestemmelsen kan derfor kun være generelt formuleret. Den viser, at der skal tages hensyn til såvel fortid som fremtid, når forholdet mellem advokat og klient skal vurderes.”

Advokatrådet udtalte endvidere om bestemmelsen, at der er:

“... indarbejdet et bidrag til forståelsen af begrebet ‘et fast klientforhold’. Advokatrådet konstaterer, at det i nogle sammenhænge kan overvejes, om en klient kan ‘etablere’ et fast klientforhold til flere advokater samtidig. Det har indgået i Advokatrådets drøftelser, hvilken betydning dette kan have. Advokatrådet har også overvejet betydningen af, at hovedsagelig større virksomheder jævnligt betjener sig af nogle advokater i relation til særlige opgaver og andre advokater i relation til andre opgaver, f.eks. ud fra faglige hensyn. Rådet afstår dog fra at byde på, hvorvidt sådanne samarbejdsformer kan udgøre etableringen af faste klientforhold.”

Det er imidlertid vigtigt, at advokatmyndighederne er opmærksomme på klienternes shopping som beskrevet i kommentaren til artikel 8, stk. 1.

Virkningen af et fast klientforhold kan tilsyneladende strække sig ud over det tidspunkt, hvor advokaten har forladt advokatfirmaet med klienten, hvis nogle af de tilbageblevne i advokatfirmaet også har varetaget klientens interesser, mens advokaten og klienten var i firmaet. Det viser kendelsen refereret herunder.

Advokatnævnets kendelse af 7. januar 2022. Advokat A var partner i advokatfirmaet W indtil 2020, hvor han forlod firmaet. Klienten S havde været fast klient i advokatfirmaet siden 2014, og indtil advokat A forlod firmaet og tog S med sig. I perioden havde også advokater og advokatfuldmægtige arbejdet på sager fra S. Efter at advokat A havde forladt advokatfirmaet, påtog advokat B fra advokatfirmaet W sig at repræsentere en modpart til S i en retssag. Advokatnævnet fandt, at advokat A var den primære kontakt for S, mens han var en del af partnerkredsen i W, idet han siden 2014 har haft et fast og bestående klientforhold med S og de bagvedliggende reelle ejere. Også andre advokater og advokatfuldmægtige hos W bistod imidlertid i behandlingen af de sager, som advokat A stod som sagsansvarlig for, hvilket bl.a. blev understøttet af de fremlagte sagslister. W fremstod derved, som om advokatfirmaet repræsenterede S’ interesser. Advokatnævnet

fandt, at advokat B havde befundet sig i en interessekonflikt eller i nærliggende risiko herfor ved at repræsentere S' modpart i retssagen. Den omstændighed, at advokat B først påtog sig sagerne efter advokat A's udtræden af W, hvor han medtog verserende sagskomplekser/igangværende arbejde og de heraf følgende kunderelationer, herunder S, kunne ikke føre til en ændret vurdering.¹²⁵

Kendelsen bygger formentlig på den betragtning, at der i firmaet stadig er fortrolige oplysninger om klienten, selv om den sagsansvarlige har forladt advokatfirmaet, idet de andre advokater og advokatfuldmægtige, som har arbejdet på klientens sager, og som derfor har fået del i de fortrolige oplysninger, stadig er i firmaet. Disse fortrolige oplysninger vil advokatfirmaet kunne anvende til skade for den nu tidligere klient ved repræsentation af en modpart til denne.

Advokatnævnets kendelse af 29. november 2021. *N havde stiftet X og de to datterselskaber Y og W og var ejer af såvel holding- som datterselskaberne. Personkredsen i de to datterselskaber var ens. Advokatfirmaet S, herunder advokat A, bistod i en årrække Y i en række forskellige sager. I forbindelse med opførelse af et nyt domicil for W opstod der tvist mellem W og hovedentreprenøren. Hovedentreprenøren var i tvisten repræsenteret af advokat A. Advokatnævnet fandt under de konkrete omstændigheder, at der er en sådan sammenhæng mellem Y og W, at der skete identifikation mellem de to koncernselskaber i relation til vurderingen af, om advokat A har befundet sig i en interessekonflikt. Advokatnævnet lagde vægt på oplysningerne om, at W blev stiftet i forbindelse med, at der skulle bygges et nyt domicil til Y, og at der er tale om den samme reelle ejer i begge selskaber. Advokatnævnet fandt, at advokat A var i en interessekonflikt ved at repræsentere hovedentreprenøren i sagen mod W, idet Advokatnævnet lagde vægt på, at der mellem advokatfirmaet S og Y var et fast og bestående klientforhold, og at advokat A's rådgivning af hovedentreprenøren var i direkte modstrid med W's interesser.¹²⁶*

Advokatnævnets kendelse af 29. august 2013. *Advokatnævnet fandt, at advokat A havde befundet sig i en interessekonflikt ved at føre en inkassosag mod klager K, til hvem advokatfirmaet havde et fast klientforhold. Nævnet lagde vægt på, at inkassosagen udsprang af et byggeprojekt, hvor advokat A/advokatfirmaet havde repræsenteret K. Advokatnævnets kendelse blev ophævet af Retten i Esbjerg, men stadfæstet af Vestre Landsret, idet landsretten navnlig lagde vægt på risikoen for, at fortrolige oplysninger kunne benyttes i inkassosagen.¹²⁷*

125 Advokatnævnets sagsnr. 2021-453.

126 Advokatnævnets sagsnr. 2021-1168.

127 Advokatnævnets sagsnr. 2011-4756, byrettens sagsnr. BS 4-1011/2013 og landsrettens sagsnr. V.L.B-2471-14.

Retten i Odenses dom af 1. oktober 2009. I en lidt speciel sag havde advokaterne F bistået klager K's virksomhed med at gennemføre et generationsskifte og – ifølge K – også i anden henseende ved bl.a. at have udarbejdet nogle 'særlige betingelser' til brug for K's virksomhed. K kategoriserede ligeledes en af F's advokater som 'husadvokat' og en anden som deres faste rådgiver inden for selskabs- og skatteret. Advokat A fra F havde påtaget sig en entreprisesag for K's modpart og afviste, at der forelå et fast klientforhold, ligesom det afvistes, at der fra tidligere sager forelå oplysninger, der kunne misbruges i den konkrete sag. Byretten udtalte, at A i kraft af F's faste klientrelation til K burde have afstået fra at repræsentere [K] over for K's modpart.¹²⁸

Advokatnævnets kendelse af 5. januar 2009. Advokat A rådgav to direktører i en virksomhed i forbindelse med et såkaldt management buyout (MBO), selv om A gennem mange år havde været fast rådgiver for virksomheden. Ligeledes rådgav A efterfølgende den ene af de to direktører i forbindelse med dennes ansættelsesretlige forhold efter bortvisning fra virksomheden. Nævnet lagde til grund, at A siden 2000 havde et fast klientforhold til klager. Ved at have rådgivet to direktører om forhold, som var i direkte modstrid med klagers interesser, fandtes A at have befundet sig i en interessekonflikt. Nævnet fandt endvidere, at A ved at påtage sig en egentlig rådgivningsopgave for direktøren i forbindelse med dennes ansættelsesretlige forhold efter bortvisningen befandt sig i en interessekonflikt.¹²⁹

Advokatnævnets kendelse af 5. marts 2007. Sagen handlede om vilkår for ophævelse af samlivet mellem H og hendes samlever, der nedlagde påstand om, at der var opstået sameje om en udlejningsejendom, hvor H formelt var registreret som ejer. Advokat A var advokat for samleveren, og A's firma havde gennem længere tid administreret den pågældende ejendom. A var blevet medejer af ejendomsadministrationen i forbindelse med en fusion i 2004. Fusionspartneren bistod et interessentskab med byfornyelse i 1985, hvor tre ejere havde overtaget ejendommen i et interessentskab. Fusionspartneren rådgav endvidere parterne i forbindelse med en interessents udtræden i 2002, men havde ellers ikke udført juridiske opgaver for interessentskabet ud over ejendomsadministration, og i samme periode havde der ikke været nogen kontakt med klager. A mente ikke, at der kunne være interessekonflikt alene på grund af en almindelig ejendomsadministration. Advokatnævnet fandt, at A havde tilsidesat god advokatskik ved at påtage sig sagen og ved ikke at udtræde deraf, da forholdet blev påtalt, når advokatfirmaet havde haft et fast klientforhold med modparten på grund af en længerevarende ejendomsadministration.¹³⁰

128 Sagsnr. BS 5-258/2008 og Advokatnævnets sagsnr. 02-0405-06-1736.

129 Advokatnævnets sagsnr. 2008-02-0547.

130 Advokatnævnets sagsnr.02-0405-06-2011.

Stk. 3, nr. 2

Parter, der står over for at indgå i et aftaleforhold, har for det meste et godt forhold til hinanden og ser frem til samarbejdet. Det gælder ikke mindst kommende ægtefæller, der vil oprette ægtepagt. I sådan en situation kan det være vanskeligt for parterne at forstå, at det kan være hensigtsmæssigt eller nødvendigt, at de har hver sin rådgiver.

Imidlertid er det ikke situationen, som den er ved kontraktindgåelsen, der skal betragtes. Så længe forholdet mellem parterne er fryd og gammen, er kontraktens indhold ofte ikke så vigtigt. Derimod skal der ses frem i tiden til et tidspunkt, hvor forholdet mellem parterne ikke er så godt, og hvor de måske ønsker at ophæve samarbejdet.

Det er netop i denne situation, at kontrakten er tænkt anvendt, og hvor den skal stå sin prøve. Derfor er det vigtigt, at hver af parterne har fået fornøden rådgivning om, hvad der er bedst for netop denne part og ikke nødvendigvis bedst for begge parter.

Bestemmelsen giver en advokat ret til at repræsentere begge parter, hvis parterne – uden advokatens medvirken – er blevet enige om indholdet af kontrakten. Advokaten kan ikke påtage sig at rådgive om indholdet, idet advokaten derved nemt kommer til at favorisere den ene part frem for den anden.

Hvis advokaten opdager, at parterne ikke – som de ellers har givet udtryk for – har drøftet væsentlige forhold, f.eks. hvad der skal ske, hvis parterne ønsker at afbryde samarbejdet, har advokaten mulighed for at 'sende dem hjem' med bemærkning om, at de skal blive enige om det udestående punkt. Når de er enige, kan de vende tilbage til advokaten, der så kan afslutte arbejdet med kontrakten.

Hvis advokaten skal repræsentere begge parter, kan advokaten således groft sagt kun nedskrive den aftale, parterne selv er nået frem til.

Alternativt til at repræsentere begge, kan advokaten nøjes med at repræsentere den ene af parterne. I så tilfælde bør advokaten – for at undgå misforståelser – skriftligt orientere den anden part om, at advokaten ikke repræsenterer denne og eventuelt opfordre denne part til at søge anden rådgiver, jf. i øvrigt artikel 42.

Der er intet i vejen for, at advokaten kan repræsentere den ene part, mens den anden part har valgt ikke at have en rådgiver ved sin side.

Det sker, at advokater føler sig i et dilemma, hvis den part, der ikke har en rådgiver, er en meget svag part i sammenligning med den anden part, advokatens klient, og

hvor der måske også er store værdier på spil. I sådanne tilfælde bør advokaten stærkt opfordre den anden part til at søge egen rådgiver.¹³¹ Hvis dette alligevel ikke sker, kan advokaten overveje at udtræde af sagen.

Advokatnævnets kendelse af 11. maj 2010. Advokatfuldmægtig B bistod på vegne af advokat A et ægtepar i udarbejdelsen af en aftale om bodeling samt forældremyndighed og samvær i forbindelse med deres separation. Nævnet udtalte, at en advokat ikke må bistå klienter i samme sag, hvis klienterne har modstridende interesser. Det er i denne forbindelse uden betydning, om parterne ved aftalens indgåelse har givet udtryk for, at de var enige, og at begge ønskede den samme advokat, idet advokaten af egen drift skal sikre sig, at der ikke er en interessekonflikt eller risiko for en sådan. A havde derved handlet i strid med god advokatskik ved at lade advokatfuldmægtig B bistå både klager og klagers daværende mand ved udformningen af samværsaftalen. Nævnet lagde vægt på, at parterne ikke på forhånd havde indgået aftale om samvær i forbindelse med ferier, og at de fælles drøftelser på mødet 19. august 2008 indgik i grundlaget for de af advokatfuldmægtig B udarbejdede dokumenter.¹³²

U 2010.387 V. Vestre Landsret udtalte, at det fremgår af sælgers mail af 23. november 2004 til advokat A, at han og køber ønskede, at A "skulle repræsentere begge parter", og at det kunne lægges til grund, at køber og sælger indtil da havde været enige om salgsvilkårene, og at A således kunne repræsentere begge parter. I mail af 15. maj 2006 til A rejste sælger imidlertid spørgsmål om, hvorvidt formuleringen af et punkt i det betingede skøde medførte, at han, efter det da passerede, var bundet af salgsaftalen. Han bemærkede i den forbindelse, at spørgsmålet havde væsentlig betydning på grund af den gunstige prisudvikling på byggegrunde. Der opstod herved en interessekonflikt mellem parterne, som medførte, at A ikke længere kunne repræsentere begge parter og heller ikke en af parterne, og A burde derfor på dette tidspunkt være udtrådt af sagen.

Advokatnævnets kendelse af 19. december 2008. Advokatnævnet lagde til grund, at advokat A havde valgt at repræsentere klager i forbindelse med købet af en ejendom, uanset det forhold at sælger var repræsenteret af en advokat fra det samme kontor på et tidspunkt, hvor købet ikke var endeligt, og hvor vilkårene ikke endeligt var fastlagt. Dette indebar en sådan risiko for interessekonflikt, at A burde have henvist klager til en anden advokat.¹³³

Advokatnævnets kendelse af 6. juli 2007. Parterne havde givet udtryk for enighed over for advokat A om en aftale, der medførte skævdeling, men den ene part kontaktede efterfølgende en anden advokat og gjorde opmærksom på visse klagepunkter: Uanset at

131 Se f.eks. lov om formidling af fast ejendom §§ 35 og 36 om formidlere.

132 Advokatnævnets sagsnr. 2009-02-0848.

133 Advokatnævnets sagsnr. 02-0305-07-2364.

A i bodelingsoverenskomsten og på anden måde havde gjort klager tydeligt opmærksom på, at aftalen indebar en væsentlig skæveling af formuen til mandens fordel, fandt Advokatnævnet, at A havde handlet i strid med god advokatskik ved at repræsentere begge parter. Det er i den forbindelse uden betydning, om parterne ved aftalens indgåelse havde givet udtryk for, at de var enige, og begge ønskede den samme advokat, idet advokaten af egen drift skal sikre sig, at der ikke er en interessekonflikt eller risiko for en sådan.¹³⁴

Advokatnævnets kendelse af 1. maj 2007. Advokat A havde bistået med udarbejdelse af en virksomhedsoverdragelsesaftale, og på trods af at A på et møde måtte konstatere, at den forudsatte enighed ikke bestod, bistod A alligevel ved underskrivelsen. Nævnet konstaterede, at der forelå en interessekonflikt. Nævnet lagde til grund, at A op til og inden mødet 16. juni 2006 fremstod som rådgiver for alle involverede i sagen, og at A måtte være klar over, at den væsentligste årsag til det påtænkte generationsskifte bl.a. var udtalt uenighed mellem parterne. A måtte på mødet konstatere, at den forudsatte enighed ikke bestod, og A burde derfor være udtrådt over for alle parterne.¹³⁵

Stk. 3, nr. 3

Mens artikel 8, stk. 2, nr. 3 omhandler advokatens samtidige bistand af klienter i sager, der har forbindelse med hinanden, vedrører artikel 8, stk. 3, nr. 3 den tidsforskudte situation. Førstnævnte tilhører således gruppen af ubetingede interessekonflikter, mens de tidsforskudte tilfælde falder i gruppen af betingede interessekonflikter.

Oprindelig var begge tilfældegrupper placeret under de ubetingede interessekonflikter. Advokatrådet fandt det imidlertid hensigtsmæssigt, at der blev åbnet mulighed for, at det aktuelle klientforhold i tidsforskudte repræsentationer med forbindelse til hinanden kan bibeholdes ved samtykke fra klienterne. Så vidt ses har denne åbning endnu ikke fundet støtte i Advokatnævnets praksis.

Betegnelsen *tidligere* betyder, at advokatens bistand i den ene sag skal være afsluttet, således at behandlingen af sagerne ikke overlapper tidsmæssigt. Er dette tilfældet, falder forholdet under artikel 8, stk. 2, nr. 3. Hvis sagerne delvis overlapper hinanden, må forholdet efter ordlyden kunne henføres under artikel 8, stk. 3, nr. 3, forudsat det kan godtgøres, at de fortrolige oplysninger fra den ene sag ingen relevans havde for den anden sag, mens sagerne forløb tidsparallelt.

¹³⁴ Advokatnævnets sagsnr. 02-0411-06-2345.

¹³⁵ Advokatnævnets sagsnr. 02-0401-05-2562.

Der henvises i øvrigt til bemærkningerne og praksis under artikel 8, stk. 2, nr. 3.

A. Betydningen af fortrolige oplysninger

Advokatnævnet foretager konkret en vurdering af, om der er en risiko for, at fortrolige oplysninger i den første sag kan anvendes i den anden sag.

Advokatnævnets kendelse af 18. april 2013. Z, der var ansat i aktieselskab S, der drev virksomhed med sport på professionelt niveau, blev bortvist. Bortvisningen var angiveligt begrundet i, at Z gennem et firma udøvede konkurrerende virksomhed med S. S anmodede advokat A om bistand i sagen om bortvisningens berettigelse. Advokat A's kollega, advokat B, havde bl.a. bistået Z og hendes kompagnon med konciperingen af interessentskabskontrakten for det firma, som tilsyneladende udøvede konkurrerende virksomhed med S. Z klagede over advokat A og det advokataktieselskab, som advokat A arbejdede i. Advokat A gjorde under klagesagen gældende, at spørgsmålet om interessekonflikt havde været drøftet telefonisk med Z's advokat, der ikke mente, at der forelå interessekonflikt. Advokatnævnet fandt, at det ikke var godtgjort, at Z's advokat havde givet samtykke til partsrepræsentationen, og da det ikke kunne udelukkes, at der var risiko for, at fortrolige oplysninger i den sag, hvor der var udarbejdet interessentskabskontrakt, kunne anvendes til skade for Z i bortvisningssagen, befandt advokat A sig i en interessekonflikt. Advokat A blev pålagt en sanktion, mens advokataktieselskabet med dissens blev frifundet, da spørgsmålet om interessekonflikt måtte henføres til den sagsbehandlende advokats forhold og ikke advokatselskabet som sådan.¹³⁶

Advokatnævnets kendelse af 2. februar 2010. Advokat A bistod et boligselskab i en lejeretlig tvist ved udarbejdelse af et enkelt brev. Fem år senere bistod A sin klient i en sag mod boligselskabet. Flertallet i nævnet lagde til grund, at den begrænsede bistand ikke medførte risiko for, at fortrolige oplysninger, som advokat A havde modtaget i forbindelse med bistanden til boligselskabet, kunne benyttes i den aktuelle sag. Mindretallet derimod fandt, at det efter den pågældende repræsentation af boligselskabet ikke var blevet godtgjort, at der ikke længere bestod en risiko for oplysningsmisbrug, og at A derfor ikke burde have repræsenteret klienten inden for samme sagskompleks.¹³⁷

Advokatnævnets kendelse af 23. juni 2008. Advokatnævnet fandt, at der, ved at advokat A repræsenterede klager K i en samværssag i april 2006 og efterfølgende repræsenterede K's tidligere ægtefælle i en samværssag i februar 2008, bestod en sådan risiko for, at

¹³⁶ Advokatnævnets sagsnr. 2011-4815 og sagsnr. 2012-1737.

¹³⁷ Advokatnævnets sagsnr. 2009-02-1062.

oplysninger, som K havde meddelt advokat A i fortrolighed, kunne benyttes mod hende. Advokat A havde derved tilsidesat god advokatskik.¹³⁸

Advokatnævnets kendelse af 5. januar 2007. Advokat A's kollega var kurator i konkursboet efter et kommanditselskab. Som følge af konkursen gjorde klager K en kautionshæftelse gældende mod kommanditisterne, herunder også mod D. A repræsenterede D i denne tvist. Efter bobehandlingens afslutning blev den genoptaget, idet en kreditor i boet, som oprindeligt var et af de finansierende pengeinstitutter ved stiftelsen af selskabet, var interesseret i at købe resthæftelsen mod kommanditisterne. Købet blev gennemført, og kreditoren gjorde resthæftelsen gældende mod kommanditisterne. A repræsenterede kreditoren i en retssag mod en anden kommanditist, hvor resthæftelsen blev gjort gældende. Ved at repræsentere to af kommanditisterne i en senere retssag mod en kreditor fandt nævnet, at A havde bragt sig i en situation, hvor der var risiko for, at hun kunne udnytte den viden, som A's kollega havde adgang til som kurator. Under disse omstændigheder fandt nævnet, at A var i en interessekonflikt.¹³⁹

Advokatnævnets kendelse af 21. februar 2006. Advokat A repræsenterede og rådgav klager K i august 2003 vedrørende dennes skilsmisse. I den forbindelse afholdt A et møde med K, hvor der ifølge K blev talt om hans og hustruens personlige og også deres økonomiske forhold og mellemværender. Ved derefter i 2005 at have repræsenteret K's fraskilte hustru over for K i en sag, der havde sit udspring i opløsningen af parternes ægteskab, havde A handlet i strid med god advokatskik, idet der var risiko for, at A i den forbindelse kunne have udnyttet oplysninger om parternes personlige og økonomiske forhold, som han kendte fra den tidligere sag.¹⁴⁰

Advokatnævnets kendelse af 20. juni 2005. A havde repræsenteret ejerne i selskab S, herunder klager K, i forbindelse med salg af en del af aktiebeholdningen til bank D. A udfærdigede aftalen om ejernes fordeling af provenuet ved salg af aktierne og rådgav endvidere K om enkelte spørgsmål om dennes efterfølgende ansættelse i bank D. Tre medaktionærer ville ikke efterkomme K's krav om udligning aktionærerne imellem i forbindelse med salget, og K udtog stævning mod disse, der lod sig repræsentere af A. På baggrund af denne tidligere rådgivning og repræsentation af K fandt Advokatnævnet, at der var en nærliggende risiko for, at A var kommet i besiddelse af oplysninger, der kunne bruges mod klager.¹⁴¹

138 Advokatnævnets sagsnr. 2008-02-0196.

139 Advokatnævnets sagsnr. 02-0410-06-0776.

140 Advokatnævnets sagsnr. 02-0308-05-1324.

141 Advokatnævnets sagsnr. 02-0401-04-0421.

B. Sagernes forbindelse

Advokatnævnet foretager endvidere en vurdering af, om sagerne har en sådan sammenhæng med hinanden, at der kan være tale om en interessekonflikt.

Som tidligere nævnt er der en sammenhæng mellem risikoen for, at fortrolige oplysninger fra en sag (uberegtiget) kan anvendes i en anden sag. Hvis det er tilfældet, vil der formentlig altid kunne statueres forbindelse mellem sagerne, selv om sagerne i øvrigt har helt adskilte forløb. Advokatnævnets kendelse af 20. august 2018, som er refereret ovenfor under kommentaren til stk. 2, nr. 3, er et eksempel på dette.

Advokatnævnets kendelse af 24. oktober 2017. Den administrerende direktør D for virksomhed S klagede ved sin advokat over, at advokat A fra advokatfirmaet F havde befundet sig i en interessekonflikt. Advokatnævnet fandt, at advokatfirmaet F bistod K med et incitamentsprogram, udarbejdelse og gennemgang af direktørkontrakter samt gennemgang og efterfølgende redegørelse til ledelsen om ansvarsforsikringsforhold og rækkevidden af forsikringsdækningen, herunder rådgivning om, hvordan ledelsen sikrede sig bedst mod at ifalde ledelsesansvar. Nævnet fandt det godtgjort, at denne rådgivning omfattede spørgsmål om ledelsens forpligtelser i relation til rapportering og afgivelse af selskabsmeddelelser. På denne baggrund fandt Advokatnævnet, at advokat A (fra advokatfirmaet F) havde befundet sig i en interessekonflikt, idet han foretog et sideskifte ved efterfølgende at repræsentere T m.fl. i retssagen mod K og D. Nævnet lagde vægt på, at grundlaget for de i stævningen nedlagte påstande var en række anbringender, der baserede sig på ledelsens manglende overholdelse af rapporteringsforpligtelserne. Dertil kom, at det ikke kunne udelukkes, at advokatfirmaet F som led i rådgivningen af K og D havde modtaget fortrolige oplysninger, der ville kunne bruges i den efterfølgende retssag mod ledelsen. Advokat A blev pålagt en bøde på 10.000 kr.¹⁴²

Advokatnævnets kendelse af 3. juni 2009. Advokat A repræsenterede først en grundejerforenings bestyrelse om forståelsen af nogle regler. Nogle år senere rådgav A et tidligere medlem af bestyrelsen om samme juridiske problemstilling i forbindelse med en uoverensstemmelse med grundejerforeningen: Nævnet fandt, at A ved først at repræsentere grundejerforeningens bestyrelse og senere et tidligere medlem af bestyrelsen i rådgivning af samme juridiske problemstilling havde tilsidesat god advokatskik.¹⁴³

Advokatnævnets kendelse af 12. februar 2009. Advokat A havde i en årrække fungeret som advokat for et revisionsfirma R. Klager K var partner i R, men søgte anden ansættelse

¹⁴² Advokatnævnets sagsnr. 2016-3071.

¹⁴³ Advokatnævnets sagsnr. 2008-02-0857.

og ophørte som partner med et varsel på fem arbejdsdage. R fandt en sådan opsigelse uacceptabel, og der blev på denne baggrund indkaldt til møde. Advokat A fortsatte med at repræsentere R. A havde gennem en årrække bistået R med driftsmæssige opgaver, men ikke med opgaver, der vedrører det interne forhold mellem R's partnere. På denne baggrund fandtes A ikke ved at repræsentere R og dets partnere ved den verserende voldgiftssag at have befundet sig i en interessekonflikt eller en nærliggende risiko herfor.¹⁴⁴

Advokatnævnets kendelse af 18. januar 2007. Advokat A havde udarbejdet et fællestestamente, men forud herfor havde den ene livsarving modtaget en gave i form af aktier i familievirksomheden, og de resterende livsarvinger skulle ifølge testamentet forlods udtage værdier af samme størrelse. Da testamentet blev aktuelt, opstod der tvist mellem arvingerne om berettigelsen af værdiansættelsen af de aktier, der var givet som arveforskud, og den ene arving var repræsenteret af A. Under hensyn til den pågældende sag, i hvilken A har repræsenteret en af parterne, og som vedrørte værdiansættelser, fandt nævnet efter en konkret bedømmelse ikke, at der har foreligget en interessekonflikt, hvorfor nævnet finder, at A ikke har handlet i strid med god advokatskik.¹⁴⁵

Advokatnævnets kendelse af 12. december 2005. Advokat A havde handlet i strid med god advokatskik ved efter tidligere at have repræsenteret K, bl.a. i en sag mod en kommune om tvangsfjernelse af K's søn, at repræsentere K's hustru under forældremyndighedssagen om deres fælles barn. Nævnet lagde herved navnlig vægt på, at det fælles tema i sagerne var K's egnethed som forælder, og at de oplysninger, som A måtte have erhvervet ved sin repræsentation af K i forbindelse med tvangsfjernelse, efter deres art kunne være egnet til at give K's hustru en utilbørlig fordel i forbindelse med forældremyndighedssagen.¹⁴⁶

Advokatnævnets kendelse af 31. maj 2005. I en periode havde advokat A været forsvarer for en klient i en sag, der gav anledning til, at klienten klagede over en vicepolitikommissær. A påtog sig at repræsentere vicepolitikommissæren under den efterfølgende afhøring hos Statsadvokaten. Advokatnævnet fandt, at A herved groft havde tilsidesat god advokatskik.¹⁴⁷

C. Særligt vedrørende inkasso

Advokatnævnet har tidligere gentagne gange haft mulighed for at udtale sig i sager, hvor advokaten har fået adgang til oplysninger om en klient og så efterfølgende på vegne af en anden klient har indledt en inkassosag mod den tidligere klient.

¹⁴⁴ Advokatnævnets sagsnr. 2008-02-1006.

¹⁴⁵ Advokatnævnets sagsnr. 02-0403-06-0535.

¹⁴⁶ Advokatnævnets sagsnr. 02-0401-05-0565.

¹⁴⁷ Advokatnævnets sagsnr. 02-0401-04-1371.

Advokatnævnets kendelse af 2. juni 2009. Advokat A havde ikke i forbindelse med ejendomshandelen modtaget oplysninger, der kunne antages at have betydning for den senere udførelse af inkassoopgaver for banken. På den baggrund fandt nævnet ikke, at A havde tilsidesat god advokatskik.¹⁴⁸

Advokatnævnets kendelse af 25. september 2008. Advokat A's kontor havde repræsenteret klager i en mindre inkassosag mod en trælasthandel og senere i en sag, der vedrørte klager K's salg af en husbåd, hvor køberne nægtede at betale restbeløbet. Sagen blev dog forligt inden første retsmøde. Efterfølgende solgte K sin ejendom, og A kontaktede ham på vegne af køberne, der gjorde et mangelkrav gældende. Nævnet fandt ikke, at A eller hans kontor ved behandlingen af de tidligere sager for K og K's hustru var kommet i besiddelse af særlig fortrolige oplysninger, eller at der var nærliggende risiko for, at A i øvrigt var kommet i besiddelse af oplysninger, der kunne anvendes i sagen, hvor A repræsenterede K's modpart.¹⁴⁹

Advokatnævnets kendelse af 20. februar 2008. Advokat B repræsenterede klager K i en inkassosag. Inden sagen var færdigbehandlet, påbegyndte B's kollega, advokat A, en sag mod K. Efterfølgende bad K B om at repræsentere sig i en sag om en ejendomshandel og spurgte samtidig B om K's klage over A. Advokatnævnet fandt ikke, at A havde handlet i strid med god advokatskik. Nævnet lagde vægt på, at der ikke var tale om samme sag, at der ikke var grundlag eller en konkret risiko for, at fortrolige oplysninger kunne misbruges, samt det forhold, at klager selv efterfølgende på ny har henvendt sig som klient på A's kontor.¹⁵⁰

Advokatnævnets kendelse af 26. juli 2007. I forbindelse med klager K's forhandlinger med en af sine ansatte om at indtræde i K's virksomhed skulle der udfærdiges en ejeraftale. K havde tidligere benyttet advokat A, men mente, at advokaten skulle være uden forhåndskendskab til parterne og valgte derfor en anden. A repræsenterede dog i stedet K's ansatte. Nævnet lagde til grund, at A's firma i en årrække forud for den sag, der gav anledning til klagen, kun har udført rutineprægede inkassosager for K. Nævnet fandt ikke, at A havde tilsidesat god advokatskik ved at repræsentere K's modpart, idet A ikke var i besiddelse af oplysninger, som kunne anvendes mod klager i sagen med udarbejdelse af anpartshaveroverenskomst.¹⁵¹

148 Advokatnævnets sagsnr. 2009-02-0018.

149 Advokatnævnets sagsnr. 2008-02-0156.

150 Advokatnævnets sagsnr. 02-0403-07-1951.

151 Advokatnævnets sagsnr. 02-0404-06-1868.

D. *Appearance*

Østre Landsrets dom 26. april 2018. Landsretten fandt, at advokat A havde befundet sig i en interessekonflikt ved at påtage sig at føre en sag for Z, der var tidligere samlever til X, mod X, idet advokat A tidligere havde bistået X med rådgivning om samlivsforholdet med Z. Landsretten bemærkede i præmisserne bl.a., at X, uanset om advokat A aktuelt havde fået oplysninger, som kunne anvendes i sagen om tvisten mellem parterne, med rimelig grund kunne frygte, at dette var tilfældet, og at den blotte risiko herfor medførte, at advokat A befandt sig i en interessekonflikt.¹⁵²

Se i øvrigt praksis gengivet under kommentaren til artikel 8, stk. 2, nr. 3.

---

¹⁵² Advokatnævnets sagsnr. 2012-820.

Artikel 9

En advokat må ikke virke som voldgiftsdommer, medlem af klagenævn og lignende, mæglingsmand eller mediator for flere parter, hvis advokaten tidligere som partsrepræsentant har bistået nogen af parterne i forhold, der har forbindelse med sagen. En advokat må ikke efter at have virket som dommer, voldgiftsdommer, medlem af klagenævn og lignende, mæglingsmand eller mediator bistå nogen af parterne som partsrepræsentant om forhold, der har forbindelse med sagen.

Bestemmelsen er at betragte som omfattet af gruppen af ubetingede interessekonflikter, jf. artikel 8, stk. 2. Som det fremgår af artikel 12, stk. 1, betyder det, at et klientsamtykke som udgangspunkt ikke har betydning.

Bestemmelsens første punktum udelukker, at en advokat virker som voldgiftsdommer, medlem af klagenævn og lignende, mæglingsmand eller mediator i en sag, hvis advokaten forinden har repræsenteret en part i samme sag.

Anvendelsesområdet er imidlertid bredere, idet bestemmelsen udelukker partsrepræsentation i forhold, der har forbindelse med den sag, hvor advokaten tidligere har virket som mellemmand. En sådan forbindelse kan eksistere mellem flere sager, og forståelsen af *forbindelse* må være den samme som den tilsvarende formulering i artikel 8, stk. 2, nr. 3, og der henvises til kommentaren til denne bestemmelse.

Andet punktum omhandler den omvendte situation, hvor advokaten har været mellemmand og efterfølgende er partsrepræsentant. Det kan advokaten kun, hvis der ikke er nogen forbindelse mellem sagerne. Der henvises til kommentaren under artikel 8, stk. 2, nr. 3 vedrørende det samme begreb.

De advokatetiske regler og andre advokatregler regulerer advokaters – og ikke andre erhvervsgruppers – adfærd. Bestemmelsen i artikel 9 kan derfor ikke dække den situation, at en advokat efterfølgende virker som dommer.¹⁵³ Den omvendte situation, hvor advokaten først virker som dommer, eksempelvis som konstitueret, og dernæst som advokat kan derfor reguleres i bestemmelsen.

¹⁵³ Hvis en advokat bliver udnævnt eller konstitueret dommer, vil advokaten skulle deponere sin beskikkelse og er således uden for advokatreglernes rækkevidde, jf. retsplejelovens § 122, stk. 1.

Advokatnævnets kendelse af 19. august 2016. Advokat A var udpeget som voldgiftsdommer i nogle sager, som vedrørte fortolkning af, hvorvidt en aktionærs/et kapital-selskabs undladelse af at stille sin del af en afkrævet sikkerhed for omkostninger ved en voldgiftssag i 2003 var omfattet af en bestemmelse om væsentlig misligholdelse i en aktionæroverenskomst mellem en længere række kapital-selskaber. Q, der var ejer af et af de i denne sag involverede selskaber, klagede til Advokatnævnet over, at advokat B, der var kollega til advokat A, havde udtaget stævning mod ham, idet Q gjorde gældende, at kravet havde tilknytning til de voldgiftssager, hvor advokat A havde været dommer. Advokatnævnet fandt, at det ikke var godtgjort, at det rejste krav havde tilknytning til voldgiftssagerne, og Advokatnævnet fandt herefter, at det ikke var godtgjort, at der var risiko for, at advokat B var eller kunne komme i besiddelse af fortrolige oplysninger, som kunne anvendes mod Q.¹⁵⁴

Advokatnævnets kendelse af 14. september 2007. Advokat A havde som medlem af Farum Kommunes huslejenævn behandlet en række klager indgivet af X Ejendomme mod nogle lejere. En del af huslejenævnets afgørelser blev af X Ejendomme indbragt for Boligretten, hvor A repræsenterede nogle af de sagsøgte lejere. Nævnet blev specifikt bedt om at tage stilling til, om virke som nævnsmedlem i huslejenævn er omfattet af pkt. 3.2.2, 2. pkt. [nu artikel 9], som var det eneste, der blev procederet på. Nævnet udtalte, at ud fra de foreliggende oplysninger blev det lagt til grund, at A som medlem af Farum Kommunes huslejenævn tidligere havde behandlet en række klager, indgivet af X Ejendomes lejere. Ved at have repræsenteret nogle af disse i efterfølgende sager ved Boligretten fandt Advokatnævnet, at A herved havde tilsidesat god advokatskik.¹⁵⁵

En advokatvirksomhed bør have faste retningslinjer for, i hvilket omfang advokaterne i virksomheden kan påtage sig et hverv som f.eks. voldgiftsdommer.

Der skal ske et interessekonflikttjek i forbindelse med indledningen af voldgiften, men det bør også efterfølgende løbende kontrolleres, at der ikke som følge af advokatens opdrag som voldgiftsdommer senere opstår interessekonflikter i relation til voldgiftssagens parter.

154 Advokatnævnets sagsnr. 2011-4703.

155 Advokatnævnets sagsnr. 02-0402-06-1671.

Artikel 10

Når advokater udøver advokatvirksomhed i et fællesskab, i et advokatselskab, jf. retsplejelovens § 124, eller i kontorfællesskab, gælder reglerne i artikel 8 og 9 for fællesskabet, advokatselskabet og kontorfællesskabet og i det indbyrdes forhold mellem dets deltagere, herunder ansatte advokater.

Stk. 2. Tilsvarende gælder reglerne i artikel 8 og 9 for andre samarbejder, samvirker og fællesskaber mellem advokater eller advokatfirmaer, såfremt de i forhold til tredjemand fremtræder som et fællesskab eller advokatfirma.

Stk. 3. Reglerne i artikel 8, 9, 10, stk. 1 og 2, samt artikel 11-13 anvendes på samme måde for en advokat, der optræder som selvstændig underleverandør for en anden advokat i dennes virke for en klient og i den forbindelse modtager fortrolige oplysninger om klienten.

Stk. 1 og stk. 2

Bestemmelsen omhandler den såkaldte afsmitning, der i forhold til interessekonflikter sker mellem advokater, der samarbejder. Udgangspunktet er, at når en advokat i et fællesskab omfattes af bestemmelsen er 'belastet' af forhold, der skaber interessekonflikter, så smitter denne belastning af på alle fællesskabets øvrige advokater.

Når afsmitning sker, er det med andre ord uden betydning, om samme advokat eller andre advokater i fællesskabet repræsenterer parten eller parterne i interessekonflikten.

Hvis f.eks. advokat Jensen har en bestyrelsespost i virksomhed Alfa, der fører sag mod virksomhed Beta, er det på grund af afsmitningen uden betydning, om det er Jensen, der repræsenterer Beta eller en af Jensens kolleger. Det vil under alle omstændigheder være i strid med artikel 8, stk. 2, nr. 4, jf. artikel 10. Bestemmelsens stk. 1 omfatter partnerskaber og kontorfællesskaber.

Partnerskaber har for så vidt altid været betragtet som et fællesskab, inden for hvilket 'afsmitning' sker.

Praksis synes ikke at skelne mellem store og små virksomheder, og det tillægges ligeledes ikke særlig vægt, at en virksomhed er opdelt i afdelinger. En advokatvirksomhed kan f.eks. have en partner, som er i familie med en modpart til en anden partners klient.

Denne virksomhed kunne have 100 partnere og være opdelt i 10 faggrupper. De to partnere kunne tilhøre hver sin faggruppe, og partneren med familiemedlemmet har intet haft med sagen at gøre.

På området for dommeres habilitet har Højesteret tillagt separationen i afdelinger betydning.

U 2011.3374/3 H. Sagen drejede sig om, hvorvidt en byretsdommer var inhabil efter retsplejelovens § 61, fordi en part i en sag for retten var repræsenteret af en partner i det advokatfirma, hvor også dommerens ægtefælle var partner. I det pågældende advokatinteressentskab var der 136 jurister, heraf 26 partnere. Advokatvirksomheden var opdelt i seks juridiske faggrupper. Den aktuelle sag henhørte ikke under den faggruppe, som dommerens ægtefælle var en del af. Desuden havde dommerens ægtefælle ikke på noget tidspunkt haft med sagen at gøre. På dette grundlag kom Højesteret frem til, at dommeren ikke var inhabil.

Det kan ikke udelukkes, at Advokatnævnet med tiden vil anlægge en blødere tolkning, end artikel 10 sammenholdt med artikel 8, stk. 2, nr. 4 om familiemæssige forhold giver grundlag for. Det kan imidlertid være vanskeligt at fastlægge kriterierne for en forskelsbehandling af advokatfirmaerne.

Det kan måske være fristende at foreslå, at der ved bedømmelse af interessekonflikter i de største virksomheder skelnes mellem, om de pågældende advokater er samarbejdende i virksomheden, eller om de arbejder i forskellige afdelinger.

Imidlertid vil appearancehensynet under alle omstændigheder slå igennem, og det kan være vanskeligt at forklare klienter og andre, at der foretages en sådan skelnen. På området for dommerhabilitet er Højesteret gået forholdsvis langt i retning af en 'opblødning' i forhold til en virksomheds opdeling i afdelinger.

Det er ikke i praksis afklaret, hvorvidt en medarbejder, som advokatvirksomheden i en periode har udstationeret hos en klient, 'smitter' advokatvirksomheden. Dette vil være tilfældet, hvis ansættelsesforholdet til advokatvirksomheden fortsat består under udstationeringen. Forholdet vil formentlig skulle bedømmes på samme måde som firmaskift.¹⁵⁶

¹⁵⁶ Se kommentaren under artikel 11 om firmaskift.

A. Kontorfællesskaber

Området for sådanne fællesskaber blev med dommen U 1998.1105/2 H udvidet til også at omfatte kontorfællesskaber, som altså skal betragtes på linje med partnerskaber i relation til afsmitning.¹⁵⁷ Højesterets ordvalg viser, at det gælder alle kontorfællesskaber:

“Selv om det i det enkelte tilfælde kan godtgøres, at advokaterne i kontorfællesskabet driver helt adskilte advokatvirksomheder, kan det efter vores opfattelse ikke afvises, at der hos en nuværende eller tidligere klient kan opstå frygt for, at oplysninger, der i en tidligere sag er erhvervet om vedkommendes forhold af en advokat i fællesskabet, benyttes af en anden advokat i en sag, som har forbindelse med den tidligere sag.”

I grænsetilfælde kan der opstå tvivl om, hvad et kontorfællesskab er. Højesteret lægger vægt på, at kontorfællesskaber udadtil fremtræder som samarbejdende. Det typiske kontorfællesskab er et antal enkelte advokater med hver sit firma, som har fundet sammen i en ejendom og som deler reception, kantine, bogholder, kontorindkøb, rengøring, piccoline mv. De vil ofte have fælles brevpapir eller i hvert fald samme adresse på brevpapiret.

Advokatvirksomheder, der ikke bare er økonomisk, men også fysisk adskilt, må falde ved siden af begrebet *kontorfællesskab* – de har ikke kontor til fælles. Det samme gælder kontorhoteller, hvor hvert firma separat har indgået aftale med kontorhotellet, uden at der finder et samarbejde mellem firmaerne sted.

Advokatrådets responsumudvalgs responsum af 3. maj 2016. Den omstændighed, at to advokatkontorer lå i samme ejerlejlighed, indebar ikke, at de måtte anses for et kontorfællesskab, da kontorerne havde forskellige adresser og hver sin indgang, ingen fælles telefon, brevpapir eller hjemmeside samt ingen fælles bogføring, server, it-system eller arkiv.

Visse advokatvirksomheder har et fælleslokale i en anden by end der, hvor de driver deres hovedvirksomhed. Situationen er, at disse virksomheder, som driver virksomhed i X-købing hver har et klientgrundlag i Z-købing, som er for lille til oprettelse af en selvstændig afdeling af advokatvirksomheden, men som vil kunne bære en andel af et lokale i Z-købing.

Hvis advokatvirksomhederne under udøvelse af den virksomhed, der udgår fra Z-købing, udadtil fremtræder som samarbejdende, vil advokaterne i relation til denne del af deres virksomhed skulle betragtes som et kontorfællesskab.

¹⁵⁷ Dommen er nærmere gengivet under kommentaren til artikel 8, stk. 2, nr. 3.

Advokatvirksomhedernes virke i X-købing fremtræder helt adskilt og kan derfor ikke antages at udgøre et kontorfællesskab i 1998-dommens forstand. Dette forudsætter naturligvis, at advokater ikke ved udøvelse af virksomheden i X-købing via oplysning om deres samarbejde i Z-købing i det hele taget kommer til udadtil at fremtræde som samarbejdende.

B. Kædesamarbejder

Kædesamarbejder betragtes under visse omstændigheder på samme måde som fællesskaber i henhold til artikel 10, stk. 1, jf. artikel 10, stk. 2.¹⁵⁸

Advokatnævnets kendelse af 28. februar 2013. I en sag om forældremyndighed/bopæl klagede M over, at H's advokat, advokat A, var fra samme kædesamarbejde som den advokat B, som M et år tidligere havde søgt råd hos i relation til forældremyndighedssagen/sagen om bopæl. Advokatnævnet lagde til grund, at kontorerne i kæden, som advokat B's kontor og advokat A's kontor indgik i, havde fælles hjemmeside med links til de enkelte advokatkontorers hjemmeside, og at såvel den fælles hjemmeside som kontorerne egne hjemmesider havde fælles design, herunder farver og kædelogo mv. På den baggrund fandt Advokatnævnet, at samarbejdet i kæden for tredjemand fremtrådte som et fællesskab eller én advokatvirksomhed. Advokatnævnet fandt herefter, at advokat A havde tilsidesat god advokatskik ved at fortsætte repræsentationen af H, efter at der var rejst indsigelse om interessekonflikt. Advokatnævnet pålagde advokat A en sanktion. Østre Landsret stadfæstede ved dom, at der forelå interessekonflikt, men lod sanktionen bortfalde, da der var tale om et spørgsmål, der hidtil havde været uafklaret i praksis.¹⁵⁹

Advokatnævnets kendelse af 30. november 2010. Advokatnævnet fandt, at en advokat, der var ansat i et advokatfirma, som var medlem af en advokatkæde, havde tilsidesat god advokatskik ved at repræsentere en klager K i en sag om et erhvervslejemål, hvor modparten blev repræsenteret af en advokat, der var ansat i et advokatfirma, som var medlem af samme advokatkæde.¹⁶⁰

U 2005.1403 V. S' bo blev taget under konkursbehandling og advokat A fra advokatfællesskabet D's kontor i Herning blev udpeget som kurator. Boet havde en verserende sag, hvor S påstod advokat X og revisor Y dømt til at betale erstatning. X og Y var repræsenteret af advokat B fra advokatfællesskabet D's kontor i Kolding. A traf beslutning om, at

¹⁵⁸ Kædesamarbejder adskiller sig dog fra kontorfællesskaber ved muligheden for at afværge interessekonflikten gennem klientsamtykke, jf. artikel 12, stk. 2.

¹⁵⁹ Advokatnævnets sagsnr. 2011-4703, byrettens sagsnr. BS 40-400/2013 og landsrettens sagsnr. B-1836-13.

¹⁶⁰ Advokatnævnets sagsnr. 2009-02-1102.

boet ikke skulle indtræde i retssagen. S mente, at A skulle afsættes som kurator, idet han havde været inhabil ved afgørelsen om, at boet ikke skulle indtræde i retssagen. Skifteretten statuerede, at A ikke havde været inhabil. Landsretten udtalte, at det fremgår af det brevpapir, der i april 2003 blev anvendt af advokatfirmaet [D, Herning], at en oversigt over medarbejdere og kompetencer kunne ses på en nærmere angivet internetadresse, og at der var kontorer i Aalborg, Esbjerg, Herning, Kolding og Viborg. Advokatfirmaerne [D, Herning, og D, Kolding] fremtrådte derfor i 2003 i forhold til tredjemand som et fællesskab eller en advokatvirksomhed. Der har som følge heraf kunnet herske tvivl om advokat A's upartiskhed, da han som kurator i S' konkursbo bestemte, at boet ikke skulle indtræde i en verserende retssag, hvor en modpart var repræsenteret af en advokat fra advokatfirmaet [D, Kolding]. Beslutningen kunne derfor ikke træffes af ham, jf. konkurslovens § 238, stk. 1.

Det afgørende for, om et kædesamarbejde er at betragte som et fællesskab, inden for hvilket der sker afsmitning, er altså, om de deltagende advokatvirksomheder fremtræder som et fællesskab.¹⁶¹

Hvis samarbejdet i virksomhederne i et kædesamarbejde er skjult for omverdenen, så er de ikke omfattet af artikel 10, stk. 2. Det kan være tilfældet, hvis virksomhedernes samarbejde begrænser sig til fælles kursusarrangementer, henvisningsaftaler osv., som de ikke oplyser om på brevpapir, hjemmeside eller på anden måde.

Hvis nogle virksomheder i et kædesamarbejde udadtil oplyser om samarbejdet, mens de øvrige deltagere i samarbejdet fremtræder som selvstændige virksomheder, vil sidstnævnte gruppe efter omstændighederne formentlig ikke være omfattet af artikel 10, stk. 2.

Internationale kædesamarbejder er omfattet af de samme betragtninger.

I tilfælde af at en advokat har orlov fra sit firma for at blive udstationeret eller lignende opstår spørgsmålet, hvor advokaten hører til i interessekonfliktmæssig sammenhæng. Det økonomiske tilhørsforhold kan spille en afgørende rolle.

Advokatnævnets kendelse af 19. maj 2006. *En partner i et advokatfirma tog orlov et år for at arbejde hos et udenlandsk advokatfirma. Han bevarede dog sin status som partner med det formål at tiltræde i firmaet igen efter årets udgang, men herudover var hans ansættelse i orlovsperioden suspenderet. Under orlovsperioden blev han kontaktet af en kommune og rådgav denne i forbindelse med en udbudssag. Partnerens kollega i advokatfirmaet bistod en af de virksomheder, der ville søge udbuddet, og der var åbenbar*

¹⁶¹ Se "Afsmitning i kædesamarbejder" af Nicolai Pii i Advokaten 8/2014.

interessekonflikt mellem de to parter. Advokatnævnet udtalte, at i hvert fald når A var partner i advokatfirmaet, finder Advokatnævnet ikke, at den omstændighed, at han havde orlov i perioden fra 1. januar til 1. oktober 2003, kunne medføre, at der ikke skulle ske identifikation mellem ham og de øvrige advokater i advokatfirmaet i relation til vurderingen af interessekonflikter. Nævnet lægger vægt på, at han på grund af sin status som partner havde sit egentlige fokus hos advokatfirmaet, hvor han også skulle arbejde igen, når orloven ophørte.¹⁶²

Stk. 3

Det bliver mere og mere almindeligt, at advokater optræder som underleverandører for andre advokater. En advokat kan have fået en stor opgave, som kræver kendskab til særlige fagområder, som advokaten ikke har. Advokaten vil derfor med fordel kunne opnå faglig bistand fra en anden advokat, som måske netop har specialiseret sig i det pågældende fagområde. Ønsket om ekstern bistand kan også udspringe af opgavens kvantitative omfang.

Når advokat A bistår advokat B, uden at deres samvirke er omfattet af artikel 10, stk. 1 eller stk. 2, vil advokat A i medfør af artikel 10, stk. 3 skulle foretage en selvstændig vurdering af, om advokat A med sin bistand bringer sig i en interessekonflikt i forhold til advokat B's klient, hvis altså A modtager fortrolige oplysninger om klienten i den forbindelse.

Baggrunden er, at advokat A dels konkret får indsigt i advokat B's klients sag, dels med sin bistand har mulighed for at påvirke rådgivningen til klienten.

Bemærkningen i stk. 3: "*Reglerne i artikel 8,9, 10, stk. 1 og 2, samt artikel 11-13 anvendes på samme måde ...*" betyder, at også smittereglerne i artikel 10, stk. 1 og stk. 2, jobskifte-reglen i artikel 11, samtykkebestemmelserne i artikel 12 og reglen om udtræden i artikel 13 skal anvendes på underleverandører.

---

¹⁶² Advokatnævnets sagsnr. 02-0401-05-2591.

Artikel 11

Fra det tidspunkt, en advokat indgår aftale om at skifte job fra et advokatfirma til et andet, må hverken advokaten selv eller advokaterne i det nye firma bistå en klient i en sag, hvis advokaten som led i sin hidtidige ansættelse har bistået en anden part i samme sag. Dette gælder kun, hvis parterne har modstridende interesser af ikke uvæsentlig karakter, og hvis advokaten har modtaget fortrolige oplysninger, som kan have betydning i sagen.

Stk. 2. Jobskiftet forhindrer ikke, at andre advokater i det hidtidige firma fortsat kan varetage sagen for den part, advokaten har bistået.

Stk. 3. Hvis advokatens nye firma indgår i et kontorfællesskab eller andet samarbejde, som vil være omfattet af reglen i artikel 10, stk. 2, gælder stk. 1 også for advokater beskæftiget i de advokatfirmaer, som deltager i fællesskabet eller samarbejdet.

Særlige problemer opstår i forbindelse med udredning af interessekonflikter ved fusioner mellem advokatvirksomheder og ved en advokats firmaskifte. Når advokat X skifter fra advokatvirksomhed A til advokatvirksomhed B, må det afklares, hvad dette betyder for de to virksomheder.

Ved X's flytning, slipper virksomhed A for virkningen af X's personlige forhold. Det betyder fremover, at hverken X's familieforhold eller X's økonomiske og erhvervsmæssige forbindelser skal indgå i A's vurdering af interessekonflikter.

Hvad angår de sager, som X har behandlet, så er 'afsmitningen' på A sket, og det kan der ikke rådes bod på, ved at X flytter til en anden virksomhed. Selve flytningen påvirker imidlertid ikke A negativt i interessekonfliktmæssig sammenhæng.

Baggrunden for forskel mellem de to slags forbindelser er, at mens X's præferencer i kraft af familiemæssige, erhvervsmæssige, økonomiske eller andre relationer som udgangspunkt kun er X's og ikke også A's, så vil fortrolige oplysninger, som X har modtaget i kraft af sin sagsbehandling hos A, i vidt omfang blive betragtet som spredt til alle advokater i A.

Virkningen hos B er lidt mere kompleks. B overtager virkningen af X's personlige forbindelser. Umiddelbart kunne det også antages, at X har taget 'smitten' fra alle de

sager, der blev behandlet hos A med sig til B, og at B's fremtidige vurdering af interessekonflikter derfor måtte inddrage også alle A's sager.

Der ville imidlertid være mange problemer forbundet med et sådant udgangspunkt. Først og fremmest ville blot nogle få advokaters firmaskift mellem de største advokatvirksomheder kunne lamme arbejdet i disse virksomheder. Dernæst ville undersøgelsen for interessekonflikter i forbindelse med firmaskift kræve en betydelig – og ubehagelig – udveksling af ellers fortrolige oplysninger mellem de involverede virksomheder.

Det må derfor være således, at i det omfang X har behandlet sagerne hos A eller modtaget fortrolige oplysninger fra sagerne, mens X var hos A, så vil B's advokater være afskåret fra at påtage sig eller opretholde klientrelationer, der strider mod de relationer, som A havde i de pågældende sager.¹⁶³

Hvis f.eks. X, mens han var i advokatvirksomheden A, har repræsenteret Jensen i en sag mod Hansen, så vil ingen advokater i B kunne repræsentere Hansen, efter at X har skiftet virksomhed til B. Det samme gælder, hvis ikke X, men en kollega har repræsenteret Jensen hos A, hvis X har haft lejlighed til at stifte bekendtskab med fortrolige oplysninger i sagen, mens han var hos A.¹⁶⁴

Virkingen af firmaskiftet indtræder allerede, når aftale om ansættelse i det nye firma indgås.

Advokatnævnets kendelse af 27. februar 2015. Advokat A, der arbejdede hos advokatfirma X, opnåede ansættelse hos advokatfirma Y. Advokat A repræsenterede en klient i en mangelsag, hvor advokatfirma Y repræsenterede modparten, et forsikringsselskab. Efter at ansættelseskontrakten var underskrevet, men inden advokat A tiltrådte sin stilling i advokatfirma Y, blev der afholdt syn og skøn, og efter skønsforretningen afholdt advokat A og advokat B fra advokatfirma Y et møde for at drøfte en forligsmæssig løsning. Advokatnævnet fastslog, at advokat A ikke længere kunne varetage den konkrete sag, og at advokat B skulle udtræde af sagen for forsikringsselskabet, og disse tiltag skulle foretages på det tidspunkt, hvor ansættelsesaftalen blev indgået. Advokat A havde således tilsidesat god advokatskik ved at have varetaget sagen i opsigelsesmåneden, ligesom advokat B udtrådte alt for sent, hvorfor advokat B også havde tilsidesat god advokatskik. Begge advokater blev pålagt sanktioner af nævnet. Advokat A indbragte nævnets kendelse for domstolene og gjorde bl.a. gældende, at der var tale om et forhold, der hidtil havde været uafklaret i praksis. Både Københavns Byret og Østre Landsret stadfæstede nævnets kendelse.¹⁶⁵

163 Anderledes måske Stokholm og Rekling i 'Interessekonflikter', Erhvervsjuridisk Tidsskrift nr. 1, 2006, s. 49 ff.

164 Se 'Firmaskift og interessekonflikter' af Lars Økjær Jørgensen i Advokaten nr. 8/2006, hvor der også er redegjort for virkingen af fuldmægtiges firmaskift.

165 Advokatnævnets sagsnr. 2014-3506, byrettens sagsnr. BS 42B-1740/2015 og landsrettens sagsnr. B-1295-16.

Hvis advokaten kommer fra et job, hvor advokaten ikke har udøvet advokatvirksomhed, og flytter til en advokatvirksomhed, vil advokatens forhold i den tidligere ansættelse ikke være beskyttet af advokatreglerne. Der er derfor kun et advokatretligt hensyn at tage til klienterne i advokatvirksomheden.

I den omvendte situation, hvor advokaten flytter fra en advokatvirksomhed til f.eks. en offentlig styrelse, er advokaten ikke omfattet af AER i sit nye job og kan derfor ikke sanktioneres for tilsidesættelse af dette regelsæt. Imidlertid vil den tidligere advokat efter omstændighederne fortsat kunne straffes for overtrædelse af tavshedspligtsbestemmelserne, hvis den pågældende i sit nye job videregiver oplysninger, som er modtaget, mens pågældende var advokat.

Advokatnævnets kendelse af 29. marts 2019. Ved en samværsresolution fra Statsforvaltningen blev det bestemt, at X's søn W skulle have bopæl hos sin mor Y, og at W havde ret til samvær med sin far på bestemte dage. Resolutionen var underskrevet af M. Et brev til parterne fra Statsforvaltningen om oversendelse af bopælssagen til retten var også underskrevet af M. M havde tillige foretaget en telefonisk partshøring af Y's advokat, og meddelelsen til parterne om afslutning af forældremyndighedssagen var også underskrevet af M. Statsforvaltningen traf herefter endelig beslutning om ikke at ændre samværet, som X ellers havde anmodet om. M blev herefter ansat som advokatfuldmægtig og meddelte i den egenskab Statsforvaltningen i brev, at hun repræsenterede Y i forbindelse med dennes ønske om ændring af samværet for sønnen W. I brevet kritiserede M X's adfærd. X klagede over M. Advokatnævnet bemærkede i kendelsen, at henset til at advokatfuldmægtig M under sin ansættelse hos Statsforvaltningen behandlede og traf afgørelse i samværsagen samt sagerne vedrørende forældremyndighed og bopæl, der verserede mellem X og Y, burde advokatfuldmægtig M have afstået fra at påtage sig at repræsentere Y i samværsagen. M's principal blev derfor pålagt en bøde for tilsidesættelse af god advokatskik.¹⁶⁶

Praksis på firmaskiftområdet er forholdsvis righoldig.

Advokatnævnets kendelse 17. december 2014. Bank 1 blev nødlidende, og aktiver og passiver blev overdraget til bank 2, der var datterselskab af Finansiell Stabilitet. I forbindelse med overdragelsen af aktiver og passiver foretog advokat B på foranledning af bank 2 en undersøgelse af, om der kunne være ledelsesansvar forbundet med, at bank 1 var blevet nødlidende. Undersøgelsen førte til, at bank 2 anmeldte den potentielt ansvarspådragende begivenhed til forsikringsselskabet F, hos hvem ledelsen havde tegnet ledelsesansvarsforsikring. Advokat A meddelte ledelsen, at F havde anmodet om hans hjælp i det tilfælde, at der måtte blive udtaget stævning mod ledelsen. Advokat A indkaldte bank 1's ledelse

¹⁶⁶ Advokatnævnets sagsnr. 2018-3412.

til et møde. Der blev udtaget stævning, og advokat A frafaldt kald og varsel på vegne af ledelsen. Der opstod efterfølgende tvist om, hvorvidt ledelsesansvarsforsikringen var forpligtet til at dække et eventuelt erstatningsansvar, idet F gjorde gældende, at der var afgivet urigtige oplysninger over for F. Advokat A meddelte herefter, at han ikke kunne repræsentere ledelsen. Advokat A fortsatte med at repræsentere F i sagen. Med virkning pr. 1. januar 2014 indtrådte advokat A som partner i advokatfirmaet Z. Ledelsen for bank 1 oplyste for Advokatnævnet, at advokat C fra advokatfirmaet Z forud for bank 1's sammenbrud havde været advokat for bank 1 i konkrete sagsforhold. Advokatnævnet fandt, at advokat A havde tilsidesat god advokatskik ved at befinde sig i en interessekonflikt og ved ikke at være udtrådt af sagen over for F, i forbindelse med at han indtrådte som partner i advokatfirmaet Z. Københavns Byret stadfæstede nævnets kendelse.¹⁶⁷

Advokatnævnets kendelse af 3. oktober 2012. Advokat A var oprindelig ansat i advokatfirma Z, som bl.a. repræsenterede entreprenørvirksomhed P. Advokat A skiftede job til advokatfirma Y, hvor han blev tilknyttet afdelingen, som behandlede entreprisesager. Advokat A blev ikke involveret i de verserende voldgiftssager, der var mellem entreprenørvirksomhed P og entreprenørvirksomhed Q, som var klient hos advokatfirma Y. Advokat B fra advokatfirma Z klagede over advokat C fra advokatfirma Y, idet advokat B gjorde gældende, at der var interessekonflikt forbundet med, at advokat C ikke var udtrådt af de sager, hvor advokat C repræsenterede entreprenørvirksomhed Q. Navnlig med henvisning til at advokat A under sin ansættelse hos advokatfirma Z havde været tilknyttet en anden afdeling end den, der varetog entreprenørvirksomhed P's sager, og at advokat A ikke havde været involveret i sager for entreprenørvirksomhed P, fandt nævnet, at der ikke var opstået forhold, som indebar, at advokat C ved ansættelsen af advokat A var forpligtet til at udtræde af sagerne for entreprenørvirksomhed Q. Advokatnævnet frifandt derfor advokat C.¹⁶⁸

Advokatnævnets kendelse af 10. november 2011. Advokat B klagede over advokat A, idet advokat A for en klient, X, havde behandlet nogle sager mod Y, selv om en ansat advokat C, der var ansat hos A, tidligere som ansat hos advokat B havde deltaget i behandlingen af sagerne som repræsentant for Y. C udførte ikke arbejde på sagerne efter sin ansættelse i A's advokatfirma, men var dog i den afdeling, som advokat A var ansvarlig for. Advokatnævnet fandt, at der med hensyn til disse sager kunne have været en risiko for, at fortrolige oplysninger af betydning for sagerne ville blive anvendt til gavn for andre end Y, eller at det i hvert fald for Y kunne have fremstået, som om der var en risiko for videregivelse af oplysningerne til andre. Advokatnævnet fandt herefter, at advokat A havde tilsidesat god advokatskik ved efter ansættelsen af advokat C fortsat at repræsentere X i

167 Advokatnævnets sagsnr. 2013-3403 og byrettens sagsnr. BS 45C-33/2015.

168 Advokatnævnets sagsnr. 2011-4702.

de pågældende sager. Nævnet pålagde advokat A en bøde på 10.000 kr. Østre Landsret tiltrådte i dom af 12. november 2013, at god advokatskik var tilsidesat, men fandt, at der var tale om et forhold, som hidtil havde været uafklaret i praksis, hvorfor advokat A ikke skulle pålægges nogen sanktion.¹⁶⁹

Advokatnævnets kendelse af 6. oktober 2009. Advokat B repræsenterede en klient, men denne skiftede undervejs advokat. Modpartens advokat, A, blev under sagens forløb partner på det kontor, hvor B var ansat. Dette medførte ikke, at A grundet fusionen befandt sig i en interessekonflikt eller i nærliggende risiko herfor. Nævnet udtalte, at A's fusion med B's firma ikke medfører, at A under de givne omstændigheder var i en interessekonflikt eller i nærliggende risiko herfor.¹⁷⁰

Advokatnævnets kendelse af 24. april 2009. I en sag, hvor advokat A under sagen skiftede til et advokatfirma, der havde relativt faste klientrelationer med den pågældende modpart, afstod A fra at videreføre sagen. Nævnet fandt dog, at dette ikke var sket tidnok. Nævnet udtalte, at A på et tidligere tidspunkt end sket burde have orienteret klager om, at A på grund af interessekonflikt ikke længere kunne påtage sig at føre hendes sag og derfor måtte udtræde af sagen.¹⁷¹

Advokatnævnets kendelse af 23. juni 2006. I en sag repræsenterede advokat B fra advokatfirmaet C et boligselskab. Da B udtrådte af C, påtog advokat A fra C sig sagen for det pågældende boligselskabs modpart. Dette medførte en interessekonflikt, uanset at A på intet tidspunkt havde mødt klageren eller kendte til den konkrete sag eller havde været i besiddelse af den udtrædende advokats sagsmateriale angående klienten. Advokatnævnet fandt, at A havde handlet i strid med god advokatskik ved at påtage sig en sag mod egen klient ved at påtage sig sagen på trods af en åbenbar interessekonflikt og ved ikke straks at udtræde af sagen, da klagers advokat med rette påpegede forholdet over for A.¹⁷²

169 Advokatnævnets sagsnr. 2009-1304.

170 Advokatnævnets sagsnr. 2009-02-1314.

171 Advokatnævnets sagsnr. 2009-02-0109.

172 Advokatnævnets sagsnr. 02-0411-05-2459.

Artikel 12

Et samtykke fra parter, som er involveret i den mulige interessekonflikt, til advokatens bistand vil i tilfælde omfattet af artikel 8, stk. 2, artikel 9 og artikel 10 som udgangspunkt ikke påvirke bedømmelsen af, om der foreligger en interessekonflikt. I tilfælde omfattet af artikel 8, stk. 3, vil advokaten kunne påtage sig sagen, hvis der er indhentet et samtykke hertil fra alle involverede parter.

Stk. 2. Er de medvirkende advokater fra forskellige advokatfirmaer, som indgår i det samme samarbejde, samvirke eller fællesskab som omfattet af artikel 10, stk. 2, vil et samtykke fra de involverede parter kunne påvirke bedømmelsen af, om der foreligger en interessekonflikt, medmindre advokatfirmaerne har adgang til hinandens sagsoplysninger.

Stk. 1

Bestemmelsen præciserer, i hvilke tilfælde samtykke fra klienterne kan afværge en interessekonflikt. Baggrunden for bestemmelsen er, at Advokatrådet – og Advokatnævnet – har den opfattelse, at der er tilfælde, hvor selv klienternes accept af, at advokaten fortsætter sin repræsentation, ikke er tilstrækkeligt, til at advokaten kan fortsætte. Det er der gode grunde til.

For det første kan advokatens fortsatte repræsentation trods en åbenbar interessekonfliktsituation udadtil fremstå som betænkelig og præge opfattelsen af advokatens rolle i samfundet negativt.

For det andet kan intet samtykke fra klienten fjerne baggrunden for interessekonflikten. Den eksisterer stadig og kan fortsat præge advokatens sagsbehandling. Klienten har ingen mulighed for at følge, hvornår og i hvilket omfang advokaten er påvirket af uvedkommende interesser.

For det tredje kræver indhentelse af samtykke i en konkret situation, at advokaten giver klienten alle nødvendige oplysninger om konflikten, herunder om andre klienter, der er en del af interessekonflikten og om baggrunden for konflikten. Sådanne oplysninger vil være underlagt tavshedspligt, og et samtykke må derfor i givet fald omfatte tilladelse fra klienterne til at bryde tavshedspligten.

Alternativt vil klientsamtykke betyde, at klienten accepterer, at advokaten ikke kan fortælle klienten alt, hvad advokaten ved om sagen, og at klienten dermed ikke kan forvente at få oplyst, på hvilke områder klienten kan forvente begrænsninger i advokatens rådgivning som følge af andre forhold, som præger advokatens sagsbehandling.

Hertil kommer, at advokaten, som skal tale med sin klient om et muligt samtykke, befinder sig midt i interessekonflikten. Advokaten ønsker at fortsætte sin repræsentation og bevare klienterne og synes derfor ikke at være den rette til at indhente samtykket.

Som et alternativ kunne en anden advokat måske tale med klienterne om et muligt samtykke. En sådan fremgangsmåde, der også fremtræder som praktisk vanskelig gennemførlig, vil imidlertid blot komplicere problemerne yderligere, ikke mindst i forhold til tavshedspligten. Desuden kan det forventes, at advokater vil vige tilbage fra at benytte ordningen, da der deri ligger en latent risiko for at miste klienten til ad hoc-advokaten.

Under alle omstændigheder kan en klient, der har givet sit samtykke, have vanskeligheder ved at afgøre, i hvilket omfang og hvornår advokatens rådgivning i forbindelse med den videre sagsbehandling er præget af interessekonflikten.

En forudsætning for, at et samtykke kan få betydning, er, at det er et såkaldt informeret samtykke. Det betyder, at klienterne, der bliver spurgt om samtykke, forinden skal have alle oplysninger, som er nødvendige for at kunne tage stilling. Desuden skal de reelt være i stand til at tage stilling.

F.eks. indgår to klienter i en interessekonflikt, som det er muligt at påvirke med et samtykke. Den ene klient er en stor virksomhed med en kompliceret sag, og den anden er en privatperson uden indblik i erhvervslivet. Det kan i sådan en situation være vanskeligt at give privatpersonen en sådan forståelse af forholdene hos den anden klient, at privatpersonen kan give samtykke på et tilstrækkelig oplyst grundlag. Kan dette ikke lade sig gøre, er samtykke udelukket. Det er den pågældende advokats ansvar, at disse forhold er på plads.

Der må i det hele taget tages hensyn til klientens konkrete muligheder for at forstå virkningen af et samtykke.

Som udgangspunkt skal alle involverede klienter give samtykke, hvis advokaten skal kunne fortsætte repræsentationen. Alle klienterne kan have noget at miste, ved at advokaten fortsætter sin bistand, og de skal derfor alle tages med på råd.

Ved faste klientforhold i henhold til artikel 8, stk. 3, nr. 1, vil den faste klient, som gennem tiden har givet advokaten mange fortrolige oplysninger i kraft af det tætte advokat-klient-forhold, kunne være betænkelig ved, at advokaten nu repræsenterer modparten.

Omvendt vil den klient, som advokaten aktuelt repræsenterer, have anledning til at være nervøs for, at advokaten – af frygt for at miste sin faste klient – måske ikke helhjertet går ind i arbejdet for den aktuelle klient. Derfor skal både den faste og den aktuelle klient give samtykke, hvis advokaten skal fortsætte nogen af repræsentationerne.

Det bliver med jævne mellemrum drøftet, om området for samtykke bør udvides, når klienterne er erhvervsdrivende med en vis pondus. Der kan argumenteres for, at mange erhvervsvirksomheder, som måske har egen juridisk afdeling, bedre kan overskue følgerne af et samtykke, end den typiske klient i ikkeerhvervsforhold. Det vil dog være uhyre vanskeligt i regelsammenhæng at skulle skelne mellem 'stærke' og 'svage' klienter.

*Advokatnævnets kendelse af 12. november 2004. En erhvervsvirksomhed blev solgt. Køber og sælger var repræsenteret af advokater fra samme advokatfirma. Begge klienter havde givet samtykke til fortsættelse af repræsentationen. Advokatnævnet afviste at tillægge samtykket betydning med ordene: "Nævnet finder endvidere, at advokat A har handlet i strid med god advokatskik ved at repræsentere køberen, på trods af at hans medindehaver, advokat B, repræsenterede sælgeren i samme sag. Nævnet har fundet, at det i en sag af den foreliggende karakter ikke kan tillægges betydning, at begge klienter med kendskab til advokaternes indbyrdes forhold ønskede, at advokat A repræsenterede køberen."*¹⁷³

Advokatrådet synes at have åbnet en dør på klem for at kunne foretage konkrete bedømmelser af klienterne ved fastlæggelsen af, hvornår klientsamtykke har betydning. Den aktuelle bestemmelse om samtykke i artikel 12, stk. 1, siger således, at et klient-samtykke i relation til de ubetingede interessekonfliktsituationer som udgangspunkt ikke påvirker bedømmelsen.

*Retten i Næstveds dom af 9. januar 2009. Advokat A havde i én sag repræsenteret en ejer af en ejendom og havde i en anden sag med forbindelse til denne sag repræsenteret ejerforeningen. Retten udtalte, at A endvidere har tilsidesat god advokatskik ved at repræsentere både ejerforeningen og den ene af ejerne af ejerforeningen i samme sagskompleks. Det er uden betydning, at den anden medejer ikke protesterede over dette over for A.*¹⁷⁴

173 Advokatnævnets sagsnr. 02-0302-03-2018.

174 Sagsnr. BS 15-1189/2008.

Advokatnævnets kendelse af 20. februar 2008. Advokat B påbegyndte en inkassosag for klager K og var ansat på A's kontor. A påbegyndte senere en sag mod K, og inden denne var afsluttet, anmodede K på ny B om bistand. Nævnet statuerede, at der ikke forelå nogen interessekonflikt, da der ikke var tale om samme sag eller grundlag for eller en konkret risiko for, at fortrolige oplysninger kunne misbruges – og der blev lagt vægt på, at K selv efterfølgende på ny har henvendt sig som klient på A's kontor.¹⁷⁵

Advokatnævnets kendelse af 25. september 2006. Som led i separationen skulle der ske bodeling, og parterne var uenige herom. Ved tvisten måtte ægtepagten, der var affattet af advokat A's kompagnon, blive afvæsentlig betydning, og A befandt sig derfor i en interessekonflikt. Nævnet anførte, at det ikke gjorde nogen forskel, at advokat A orienterede klager K om, at A repræsenterede manden, og at K ikke i første omgang protesterede.¹⁷⁶

Advokatnævnets kendelse af 19. maj 2006. Advokat A rådgav en kommune i forbindelse med en udbudssag. A's kollega i advokatfirmaet bistod en af de virksomheder, der ville søge udbuddet, og der var åbenbar interessekonflikt mellem de to parter. Dette statueredes bl.a. under hensyn til risikoen for misbrug af fortrolige oplysninger. Sagen var anlagt af Advokatrådet, og ingen af parterne havde fundet anledning til at klage. Der forelå under hele sagen fuld åbenhed om advokatfirmaets forskellige repræsentationer. Nævnet udtalte, at et samtykke fra de involverede klienter under de foreliggende omstændigheder ikke kunne afhjælpe konsekvenserne af, at advokaterne bistod parter, som var i interessekonflikt.¹⁷⁷

Stk. 2

Bestemmelsen vedrører kædesamarbejder i henhold til artikel 10, stk. 2, altså kædesamarbejder, der fremtræder som et fællesskab eller et advokatfirma. Med den specifikke henvisning til artikel 10, stk. 2, er kontorfællesskaber således ikke omfattet af bestemmelsen, idet kontorfællesskaber falder under artikel 10, stk. 1.

Det er forskelligt, hvor tæt advokatfirmaer i kæder samarbejder. Relevant for bestemmelsen i artikel 12, stk. 2, er, hvilke oplysninger advokatfirmaerne i kæden udveksler i forbindelse med samarbejdet.

Det er Advokatrådets opfattelse, at der i interessekonfliktsammenhænge bør skelnes mellem forskellige kæder, i forhold til hvilke oplysninger, medlemmerne deler med hinanden. Det afgørende er, om medlemsfirmaerne deler sagsoplysninger. Hvis dette

¹⁷⁵ Advokatnævnets sagsnr. 02-0403-07-1951.

¹⁷⁶ Advokatnævnets sagsnr. 02-0408-05-1485.

¹⁷⁷ Advokatnævnets sagsnr. 02-0401-05-2590, sagsnr. 02-0401-05-2591 og sagsnr. 02-0401-05-2592.

ikke er tilfældet, er kædesamarbejdet fra klienternes synsvinkel ikke i særlig grad egnet til at påvirke behandlingen af klienternes sag.

Bestemmelsen i artikel 12, stk. 2, åbner derfor mulighed for, at klienter med modstridende interesser kan samtykke i, at advokater fra hvert sit medlemsfirma i et kædesamarbejde repræsenterer dem, forudsat at medlemsfirmaerne ikke udveksler sagsoplysninger som led i samarbejdet.

Det må antages, at medlemsfirmaer i samme kædesamarbejde vil blive behandlet ens i henhold til artikel 12, stk. 2, uanset om de konkrete medlemsfirmaer deler sagsoplysninger, således at samtykke ikke vil være en mulighed, hvis blot to andre medlemmer af kæden udveksler sagsoplysninger.

Artikel 13

Når der i henhold til disse regler foreligger en interessekonflikt eller en nærliggende risiko herfor, skal advokaten udtræde af den eller de konkrete sager i forhold til alle involverede klienter. Det gælder dog ikke artikel 8, stk. 2, nr. 7, hvor udtræden efter en konkret vurdering kan begrænses til den ene eller til nogle af klienterne.

Stk. 2. Hvis advokaten i tilfælde omfattet af artikel 8, stk. 2, nr. 1 og 3, og artikel 8, stk. 3, nr. 2, kun har modtaget væsentlige oplysninger fra nogle af klienterne, kan advokatens udtræden begrænses til de øvrige klienter.

Stk. 3. Advokatens udtræden skal ske straks. Dog skal advokaten foretage det, der er nødvendigt for, at klienten ikke lider retstab.

Bestemmelsen beskriver, hvad der skal ske som reaktion på, at en interessekonflikt er konstateret. Hovedreglen er, at de involverede advokater skal udtræde i forhold til alle klienter, der indgår i interessekonfliktsammenhængen.

Der gives altså ikke mulighed for at vælge at udtræde i forhold til den ene klient, hvis flere klienter er en del af interessekonflikten, og det er i sig selv uden betydning, hvornår klientforholdet er etableret.

Advokatnævnets kendelse af 16. december 2015. Klient K, der var part i en hegnssag, anmodede advokat A om bistand. I forbindelse med registrering af en indbetaling på sagen konstaterede bogholderiet, at advokat A's kollega, advokat B, repræsenterede modparten i sagen. Advokat A orienterede K og udtrådte af sagen, men B udtrådte ikke i forhold til modparten. K klagede over begge advokater. Advokat A og B oplyste, at fejlen var opstået ved, at Kulturarvsstyrelsen var anført som modpart i begge sager. Nævnet frifandt advokat A, med henvisning til at advokat A udtrådte af sagen, straks han blev opmærksom på interessekonflikten, og at der ikke var grundlag for at tilsidesætte advokat A's forklaring om, at interessekonflikten på grund af sagernes karakter ikke umiddelbart var konstaterbar ved sædvanligt interessekonflikttjek. Advokat B blev derimod pålagt en sanktion for ikke samtidig med advokat A at være udtrådt af sagen. Der består en pligt til for alle involverede advokater at udtræde i forhold til samtlige klienter, der indgår i interessekonflikten.¹⁷⁸

178 Advokatnævnets sagsnr. 2015-1915 og sagsnr. 2015-1917.

Undtagelsen i stk. 1, 2. pkt., er der redegjort for i kommentaren under artikel 8, stk. 2, nr. 7.

Bestemmelsen i stk. 2 sikrer, at en lille advokatfejl ikke skal føre til tab af et veletableret advokat-klient-forhold. Den omhandler f.eks. den situation, at en advokat, som i et stykke tid har behandlet en sag for en klient, i strid med interessekonfliktreglerne er ved at påtage sig en opgave for en anden klient.

Hvis advokaten afviser den seneste klient, før advokaten har fået væsentlige oplysninger fra denne klient, kan advokaten lade det blive ved det og således beholde den oprindelige klient. Bestemmelsen hindrer, at der stilles urimelige krav i forbindelse med en interessekonflikt til skade for ikke blot klienterne, men også for de involverede advokater.

De nævnte bestemmelser, artikel 8, stk. 2, nr. 1 og 3, og artikel 8, stk. 3, nr. 2, omhandler de situationer, hvor det kan komme på tale at udtræde i forhold til flere klienter. Som nævnt i stk. 3 skal advokaten udtræde *straks*. Derfor skal advokaten således udtræde, så snart advokaten bliver opmærksom på interessekonflikten.

Sidste punktum i stk. 3 behandler skadevirkningen for klienten og afvejer interessekonflikten mod tab af advokat som følge af dennes udtræden. Hvis klienten vil lide retstab, såfremt advokaten udtræder straks, så skal advokaten udsætte sin udtræden til et tidspunkt, hvor dette kan ske uden en sådan skadevirkning for klienten.

Er f.eks. hovedforhandlingen i en sag nært forestående, når advokaten opdager, at repræsentation af den pågældende klient indebærer en interessekonflikt, skal advokaten sikre sig, at hovedforhandlingen udsættes, indtil en anden advokat kan sætte sig ind i sagen. Er alle andre udveje forgæves forsøgt, vil advokaten måske kunne gennemføre hovedforhandlingen efter en slags nødretsbetragtninger uden at komme i strid med reglerne. Det forudsætter selvfølgelig, at klienten – på oplyst grundlag – har givet sit tilsagn hertil.

Advokatens optræden er altså at sammenligne med et forretningsministerium efter et valg, som fungerer, indtil en ny regering er på plads, jf. i øvrigt nærmere artikel 64, stk. 2.

U 2010.387 V. Advokat A havde repræsenteret både køber og sælger i forbindelse med overdragelse af et jordareal. Der opstod på et tidspunkt strid om aftalen. Landsretten udtalte, at der herved opstod en interessekonflikt mellem parterne, som medfører, at A ikke længere kunne repræsentere begge parter og heller ikke en af parterne, jf. retsplejelovens § 126, stk. 1, de advokatetiske regler 3.2.1, pkt. 11, 2. punktum [nu artikel 8 stk. 2, nr. 6].

Advokatnævnets kendelse af 24. april 2009. Advokat A var som følge af firmaskift blevet inhabil, men meddelte først efter lang tid denne inhabilitet til klienten. A anførte, at han først sent havde opdaget inhabiliteten. Nævnet fandt, at A på et tidligere tidspunkt end sket burde have orienteret om, at han på grund af interessekonflikt måtte udtræde af sagen.¹⁷⁹

Advokatnævnets kendelse af 13. april 2007. Advokatnævnet udtalte, at ved at have repræsenteret modparten, selv om advokat A tidligere har repræsenteret klager K i samme sag, og ved ikke at være udtrådt af sagen, da K protesterede mod, at A blev beskikket for modparten, har A tilsidesat god advokatskik.¹⁸⁰

Advokatnævnets kendelse af 17. oktober 2006. Advokatnævnet udtalte, at ved at repræsentere klager K's modpart i det samme sagskompleks, hvori advokat A's tidligere, nu afdøde, partner, havde repræsenteret K, findes der at have foreligget en interessekonflikt eller en nærliggende risiko herfor, hvorfor A dels ved at påtage sig sagen, dels ved ikke at udtræde af sagen, efter at han burde have indset, at der forelå en interessekonflikt eller en nærliggende risiko herfor, havde tilsidesat god advokatskik.¹⁸¹

Advokatnævnets kendelse af 7. februar 2006. Advokat A udtrådte ikke straks ved interessekonfliktens opståen, idet A fandt, at der var tale om en nødretsituation, der kunne medføre virksomhedens umiddelbare konkurs. Advokatnævnet fandt ikke, at en sådan nødretsituation forelå. Med den interessekonflikt, der var, burde A være udtrådt, men besluttede alligevel at blive i sagen. Selv om situationen var presset for klienten, forelå ikke en sådan nødsituation, at A's forbliven var nødvendig af hensyn til klientens interesser. Klienten kunne godt have nået at kontakte en anden advokat, der kunne have varetaget virksomhedens interesser. A havde derfor tilsidesat god advokatskik.¹⁸²

Advokatnævnets kendelse af 8. marts 2005. Advokat A havde tilsidesat god advokatskik ved, efter at der var opstået tvist mellem køber og sælger angående mangler mv. ved en fast ejendom, ikke at have ophørt med at repræsentere begge parter, men at have fortsat med at repræsentere sælger og i den forbindelse at have tilbageholdt det tinglyste skøde og undladt at udstede andelsbeviser, som var omfattet af det modtagne honorar.¹⁸³

179 Advokatnævnets sagsnr. 2009-02-0109.

180 Advokatnævnets sagsnr. 02-0408-05-2526.

181 Advokatnævnets sagsnr. 02-0406-05-1796.

182 Advokatnævnets sagsnr. 02-0401-04-2887.

183 Advokatnævnets sagsnr. 02-0307-03-2723.

Artikel 14

Advokatfirmaer og andre samarbejder omfattet af artikel 10, stk. 1 og 2, skal udarbejde skriftlige retningslinjer for håndtering af interessekonflikter. Dette gælder ikke enkeltmandsvirksomheder uden ansatte eller advokatselskaber, hvor kun én advokat udøver virksomhed. Retningslinjerne skal være egnede til at undgå interessekonflikter, til at opfange og identificere opståede konflikter på det tidligst mulige tidspunkt og indeholde en beskrivelse af fremgangsmåden, når en konflikt er identificeret.

Stk. 2. Retningslinjerne skal efter anmodning fremsendes til Advokatrådet.

Bestemmelsen kræver, at advokater i visse tilfælde skal udarbejde retningslinjer for håndtering af interessekonflikter. Henvisningen til artikel 10 viser, at bestemmelsen omfatter såvel advokatselskaber og advokatinteressentskaber som kontorfællesskaber og kædesamarbejder mellem advokater.

Der må som udgangspunkt kræves retningslinjer for de arbejdssteder, hvor der kan opstå interessekonflikter. Dog kræver bestemmelsen ikke retningslinjer for virksomheder, hvor der kun arbejder én advokat. Der skal ganske vist kun én advokat til at skabe interessekonflikter, men det forekommer lidt for kategorisk at kræve, at den ene advokat skal lave retningslinjer for sin egen adfærd.¹⁸⁴

Hvis den pågældende advokat f.eks. indgår i et kontorfællesskab, vil advokaten sammen med de øvrige kontorfæller skulle udfærdige retningslinjer for kontorfællesskabet.

Formålet med bestemmelsen er først og fremmest at medvirke til at forebygge interessekonflikter, idet bestemmelsen tvinger advokater til at behandle spørgsmål om interessekonflikter i relation til netop deres virksomhed eller fællesskab. Retningslinjerne skal udgøre en drejebog for, hvorledes den konkrete virksomhed eller det konkrete fællesskab har valgt at håndtere problemer om interessekonflikter i praksis.¹⁸⁵

Retningslinjerne skal ud over forebyggelse også beskrive, hvorledes virksomheden eller fællesskabet har valgt at håndtere en interessekonflikt, der er opstået. Hvorledes klienterne skal orienteres, hvorvidt der skal anbefales en bestemt anden advokat, hvorvidt salær skal frafaldes. Sådanne emner indgår naturligt i denne del af retningslinjerne.

¹⁸⁴ Anderledes med retningslinjer efter hvidvasklovens § 8.

¹⁸⁵ AER's artikel 7 med kommentarer.

Hvis salæret ikke frafalder i sin helhed, bør det omtales, hvorledes virksomheden håndterer indholdet af artikel 65. Retningslinjerne kan godt kræve en bestemt fremgangsmåde, som ikke udspringer af reglerne, men som virksomheden af forretningsmæssige årsager har fundet rigtig.

Forudsætningen er naturligvis, at fremgangsmåden ikke strider mod reglerne. Ofte fremgår det f.eks. af advokatvirksomheders retningslinjer, at virksomheden ikke fører sager mod egen klient, selv om dette efter omstændighederne ikke er forbudt.

Advokatrådet kan f.eks. benytte sin ret til at få en virksomheds retningslinjer tilsendt i tilfælde, hvor rådet overvejer at rejse sag ved Advokatnævnet mod den pågældende virksomhed. Kan virksomheden fremvise fornuftige retningslinjer, vil dette alt andet lige tale i formildende retning. Det omvendte er tilfældet, hvis retningslinjerne er utilstrækkelige eller helt mangler.

Kapitel 5

Fortrolighed

Advokatens tavshedspligt er grundlæggende for opretholdelsen af den tillid og uafhængighed, som er nødvendig for advokaten. Princippet om tavshedspligt bygger på flere hensyn.¹⁸⁶

Overordnet set er tavshedspligten vigtig i forbindelse med opretholdelse af den tillid til advokater, der er helt nødvendig, for at retssystemet kan fungere.

Konkret er der et hensyn til advokatens sagsførelse. Den vil foregå mest hensigtsmæssigt, hvis klienten har fuld frihed til at dele alle oplysninger med advokaten. Uden fri adgang til at tale vil klienten holde oplysninger tilbage. Konsekvensen heraf er, at der vil være en risiko for, at sagen bliver dårligt oplyst.

I sammenhæng hermed er der et hensyn til den materielle retssikkerhed. Fortrolighedskravet sikrer en effektiv sagsoplysning og vil derfor også medvirke til materielt korrekte afgørelser.

Herudover – og ikke mindst – er der et særligt hensyn til klienten. Det forhold, at en klient er involveret i en sag, kan være kritisk eller pinagtigt. Både i private forhold og for erhvervsvirksomheder er det ofte afgørende, at der udvises diskretion, således at klienten kan føle sig tryk ved advokaten.

Det centrale spørgsmål i forbindelse med fortrolighedsregulering er følgelig, i hvilken udstrækning tavshedspligten består.

---

¹⁸⁶ Lavesen og Økjær Jørgensen, s. 63 redegør nærmere for reglens baggrund.

Artikel 15

Fortrolighed er en betingelse for advokatens virke og en grundlæggende pligt og ret, som skal respekteres ikke kun i det enkelte individs, men også i retssamfundets interesse.

Bestemmelsen om tavshedspligt indledes med en principerklæring, hvor det fastslås, at tillid og fortrolighed mellem advokat og klient er en nødvendig forudsætning for advokatens virke.

Fortroligheden er således tæt knyttet til advokatens rolle som klientens tillidsmand. Bestemmelsen må nærmest ses som en principiel understregning af den centrale rolle som tavshedspligten har i advokatreguleringen.

Hvis fortroligheden ikke tages alvorligt, vil tilliden til advokatstanden svækkes, og dermed vil retssystemet miste et af sine vigtigste støtter, nemlig advokaten som klientens nære fortrolige og allierede.

Artikel 16

Tavshedspligten gælder uden tidsbegrænsning og gælder også, efter at sagen for klienten er afsluttet.

Stk. 2. Tavshedspligten gælder alle oplysninger, som advokaten har modtaget under sit virke for klienten. Dog kan en forsvarsadvokat udtale sig til pressen i generelle vendinger om straffesagens fremdrift og lignende spørgsmål.

Stk. 3. Tavshedspligten gælder, uanset hvilken sag advokaten varetager for klienten.

Stk. 1

Advokatens tavshedspligt gælder fra tidspunktet, hvor advokaten har påtaget sig opgaven.

En særlig situation opstår, hvis advokaten – efter at have gennemgået sagen som aftalt med klienten – afslår at påtage sig sagen, f.eks. som følge af konstatering af en interessekonflikt. Advokaten har ikke påtaget sig sagen og vil således som udgangspunkt ikke være omfattet af tavshedspligten. Dette resultat er imidlertid utilfredsstillende i den skitserede situation.

Det må antages, at advokaten har tavshedspligt, selv om advokaten har modtaget oplysningerne på et tidspunkt, hvor advokaten ikke har påbegyndt behandlingen af sagen som sådan. Advokaten har påtaget sig en opgave for klienten i det øjeblik, advokaten påbegynder gennemgang af sagen for at afgøre, om advokaten kan påtage sig at behandle sagen. På denne måde har advokaten modtaget oplysninger vedrørende en 'klient'.

Tavshedspligtens indtræden på dette tidlige tidspunkt gælder ikke, hvis materiale er fremsendt til advokaten uden aftale med advokaten – advokaten har ikke påtaget sig opgaven.

Advokatnævnets kendelse af 13. december 2012. Advokat A bistod en klient K med at inddrive et krav mod D. Der blev opnået dom for K's krav, men beløbet blev ikke betalt. Advokat A anmodede fogedretten om udlæg, hvilket blev afvist, fordi der var afgivet insolvenserklæring i en anden sag. Der blev senere afholdt fogedretsmøde, hvor advokat A spurgte om D's aktiver. D blev vred under fogedretsmødet, og sagen blev udsat med

henblik på, at fogedretten blev beklædt med en jurist. I mellemtiden skrev D en e-mail til advokat A og anmodede om bistand i en sag vedrørende betalingskrav, hvor en debitor havde fremsat indsigelser. Advokat A meddelte straks, at han ikke kunne påtage sig sagen, da han havde en sag mod D. Under et senere fogedretsmøde foretog advokat A på vegne af K udlæg i D's fordring. D klagede til Advokatnævnet over, at advokat A havde udnyttet den viden, som D havde bibragt advokat A ved sin henvendelse. Nævnet fandt, at der ikke blev etableret et klientforhold blot ved D's fremsendelse af materiale til advokat A, idet advokat A straks meddelte D, at han ikke kunne påtage sig sagen. Endvidere var D på tidspunktet for fremsendelsen bekendt med, at advokat A repræsenterede K, og at de indsendte oplysninger var af central betydning for denne sag.¹⁸⁷

For at undgå tvivl indeholder AER en bestemmelse om, at tavshedspligten ikke er tidsbegrænset. Bestemmelsen fastslår, at tavshedspligten ikke ophører, blot fordi der er forløbet en vis tid. Tavshedspligten ophører heller ikke, selv om klienten dør.

Dette princip fastholdes nærmest undtagelsesfrit inden for de retsområder, der beskytter hemmeligheder. Erhvervshemmeligheder er ligeledes underkastet en i princippet tidsbegrænset beskyttelse i medfør af lov om forretningshemmeligheder.¹⁸⁸ Tilsvarende gælder i medfør af databeskyttelsesforordningen og databeskyttelsesloven.

En række andre lande opererer med begrebet *legal privilege*, altså en ret for advokaten til at hemmeligholde oplysninger. Sådan tavshedsret er ikke en del af det danske system. I EU-sammenhæng behandles begrebet i den såkaldte Akzo Nobel-sag, som vedrørte EU-Kommissionens fund og beslaglæggelse af dokumenter under en kontrolundersøgelse hos virksomheden Akzo Nobel i England.

I afgørelsen fra Retten i Første Instans,¹⁸⁹ som senere blev stadfæstet af EU-Domstolen,¹⁹⁰ siges det, at legal privilege "*beskytter fortroligheden af korrespondancen med advokater, såfremt der er tale om en korrespondance, der udveksles af hensyn til klientens forsvar, og som hviler på hans ret til et sådant, og såfremt korrespondancen hidrører fra en uafhængig advokat.*"

Afgørelsen fastslår, at legal privilege omfatter korrespondance, som er ført med en uafhængig ekstern advokat, internt virksomhedsnotat, som refererer indholdet af en meddelelse til eller fra en sådan uafhængig advokat, og dokumenter, som er udarbejdet

187 Advokatnævnets sagsnr. 2011-2933.

188 Lov nr. 309 af 25. april 2018.

189 Afgørelse af 17. september 2007.

190 Afgørelse af 14. september 2010 i sag C-550/07 P.

af virksomheden med det ene formål at indhente juridisk rådgivning hos en advokat med henblik på at udøve retten til forsvar.

Det fremgår således af retsplejelovens § 170 om forbud mod at afkræve advokater vidneforklaring om oplysninger, som er kommet til deres kundskab ved udøvelse af deres virksomhed, at forbuddet kun gælder, hvis det vil stride mod *“dens ønske, som har krav på hemmeligholdelse.”*

Det kan derfor udledes af bestemmelsen, at hvis klienten over for retten accepterer, at advokaten giver ellers tavshedsbelagte oplysninger, så kan retten afkræve advokaten sådanne oplysninger. Advokaten kan ikke påberåbe sig en ret til hemmeligholdelse.

Advokatens tavshedspligt ophører ikke med klientens konkurs, og kurator træder ikke i klientens sted i relation til advokaten og kan ikke kræve, at advokaten udleverer tavshedsbelagte oplysninger.

U 2018.1193 H. Kurator i konkursboet B havde anmodet advokat A om nogle oplysninger, som advokaten havde modtaget under sit virke for B forud for konkursen. Højesteret fastslog, at advokat A's tavshedspligt ikke ophørte ved klientens konkurs, og at advokat A ikke havde pligt til at udlevere oplysningerne, før endelig afgørelse fra landsretten forelå.

Stk. 2

A. Hvilke oplysninger er omfattet?

Kilden til oplysningerne vil som oftest være klienten, idet det i hovedsagen er klienten, som forsyner advokaten med de oplysninger, der er nødvendige for advokatens sagsførelse. Disse oplysninger fra klienten – uanset hvad de måtte vedrøre – er underlagt tavshedspligt.

Det er således ikke afgørende, om oplysningen har en direkte relevans for sagen, eller om de vedrører andre forhold. Advokaten har ikke mulighed for eller ret til at skelne mellem de oplysninger, som klienten har givet, men må betragte dem alle som omfattet af tavshedspligten. Det gælder således både oplagt vigtige oplysninger og oplysninger, som af advokaten måske fremstår som led i almindelig smalltalk.

Hvis der var forskel på oplysninger, som klienten giver advokaten i relation til tavshedspligten, ville det være overladt til klienten at foretage den juridiske vurdering af, om de enkelte oplysninger, som klienten overvejede at give advokaten, ville eller ikke

ville være omfattet af tavshedspligten. Dette ville stille klienten i en uheldig situation og begrænse mængden af oplysninger, som klienten delte med advokaten. Samtidig ville det kunne påvirke tilliden til advokaten som den nære allierede.

Når klienten har tillid til advokaten, vil klienten ofte også give advokaten oplysninger, som vedrører privatlivet mere, end de vedrører sagen.

Vestre Landsrets dom af 8. juni 2007. Advokat A havde videregivet fortrolige oplysninger om bl.a. en persons religiøse tilhørsforhold. Landsretten udtalte, at en persons religiøse tilhørsforhold må opfattes som et forhold af privat karakter, uanset at nogle personer med tilknytning til en trosretning måtte vælge at lade deres tilhørsforhold være offentligt kendt. En oplysning om klientens religiøse overbevisning, der er givet advokaten i forbindelse med dennes bistand til klienten, er omfattet af advokatens pligt til fortrolighed. Advokatnævnet tildelte A en irettesættelse. Landsretten stadfæstede afgørelsen.¹⁹¹

Advokaten modtager også oplysninger fra en række andre personer, mens advokaten virker for klienten. Det gælder f.eks. modparten, myndigheder, læger og socialrådgivere. Disse oplysninger er kun omfattet af tavshedspligten, hvis de vedrører klienten eller klientens sag.

Imidlertid vil videregivelse af fortrolige oplysninger om modparten til skade for denne kunne være i strid med artikel 41, stk. 1. Det er i den forbindelse afgørende, om advokaten ved videregivelsen er gået videre end berettigede hensyn til varetagelse af klientens interesser tilsiger. Hvis videregivelsen ikke er sket i berettiget varetagelse af klientinteresser, eller hvis disse interesser ikke vejer mere end et rimeligt hensyn til modparten, så vil advokatens videregivelse være i strid med artikel 41, stk. 1.

Advokatnævnets kendelse af 25. april 2017. I en skilsmisssag mellem M og H var der bl.a. tvist om, hvorvidt et af M til H udstedt gældsbrev var forfaldent. Da M ikke betalte, efter at kravet var taget til inkasso, rettede H's advokat, advokat A, henvendelse til M's mor og orienterede om, at henvendelser til M henstod ubesvarede, og at det måtte påregnes, at sagen ville blive indbragt for fogedretten, såfremt betaling ikke skete inden for fristen. Advokat B, der i sagen repræsenterede M, klagede til Advokatnævnet over, at advokat A havde tilsidesat sin tavshedspligt. Advokatnævnet fandt, at advokat A ikke havde brudt sin tavshedspligt, da advokat A ikke havde tavshedspligt i forhold til M. Derimod havde advokat A tilsidesat god advokatskik ved at have rettet henvendelse til M's mor, idet advokat A herved gik videre, end berettigede hensyn til klientvaretagelsen tilsagde.¹⁹²

191 Sagsnr. B-1606-06 og Advokatnævnets kendelse af 15. juli 2006.

192 Advokatnævnets sagsnr. 2016-3281.

Det er kun oplysninger, som advokaten modtager som led i sit virke, der er omfattet af tavshedspligten. Bestemmelsen skal forstås snævert som virket for klienten. Oplysninger, som advokaten under sit virke for f.eks. klient 2 modtager om klient 1, er ikke omfattet af bestemmelsen.

Tavshedspligten gælder ikke, når advokaten har fri eller beskæftiger sig med andre opgaver end advokatvirksomhed. Hvad en ven af advokaten fortæller advokaten om klienten, mens de færdes på golfbanen, er ikke underlagt tavshedspligten, for oplysningerne er ikke modtaget som led i dennes virke.

Drejer det sig om oplysninger fra klienten, vil det som oftest være umuligt at skelne mellem, om oplysningerne er givet som led i advokatens virke for klienten, eller om de er givet, mens advokat og klient underholder hinanden i fritiden. Derfor er det en tung bevisbyrde for advokaten at løfte, hvis advokaten vil godtgøre, at oplysninger fra en klient er givet uden for advokatens virke og dermed er undtaget fra tavshedspligten.

Når en advokat er kurator eller bobestyrer, er klienten det offentlige, fordi advokaten i disse sammenhænge varetager et hverv for det offentlige. De oplysninger, som advokaten får som led i sit virke som kurator, er derfor ikke tavshedsbelagt i forhold til det selskab, der er erklæret konkurs, da de ikke vedrører klienten. Advokaten kan dog fortsat være i en situation, hvor oplysningerne på andet grundlag skal behandles fortroligt. Det må således antages, at kuratorer og bobestyrer som udgangspunkt er omfattet af straffelovens tavshedspligt, jf. straffelovens § 152 ff.

***Advokatnævnets kendelse af 31. oktober 2014.** Selskab S blev erklæret konkurs, og advokat A blev af skifteretten udpeget som kurator. Advokat A kom i forbindelse med konkursen i besiddelse af et notat, som advokat B tidligere havde udarbejdet om værdiansættelser af andre selskaber, som S havde samarbejdet med. Der blev rejst spørgsmål om advokat A's habilitet som kurator, og skifteretten afsatte advokat A. Advokat A indgav klage til Advokatnævnet over advokat B og fremlagde i den forbindelse førnævnte notat. B kontraktlagde over advokat A. Advokatnævnet fandt, at advokat A havde pligt til at iagttage tavshedspligt med hensyn til de fortrolige dokumenter, der kom i hans besiddelse, og som han ikke skulle eller kunne anvende som led i hvervet som kurator. Nævnet fandt herefter, at advokat A havde tilsidesat god advokatskik.¹⁹³*

***Advokatnævnets kendelse af 28. maj 2014.** Selskabet S blev erklæret konkurs, og advokat A blev udpeget som kurator. Selskabet P anmeldte ved advokat B et krav i boet, og ud over anmeldelsen fremsendte advokat B omfattende materiale til kurator, herunder et*

193 Advokatnævnets sagsnr. 2013-2575.

bilag, hvoraf fremgik: "Af hensyn til den politimæssige efterforskning fremsendes nærværende brev, under forudsætning af at det ikke videregives til andre uden skriftlig accept fra undertegnede." Konkursboet blev afsluttet i medfør af konkurslovens § 143. I 2013, efter at boet var afsluttet, rettede advokat C, der for en klient førte en retssag mod bl.a. P, henvendelse til advokat A og spurgte, om han måtte få P's anmeldelse i S' bo. Advokat A udleverede anmeldelsen, herunder foromtalte bilag. Advokatnævnet fandt, at P i medfør af konkurslovens § 131, stk. 2, måtte være indstillet på, at anmeldelsen lå til gennemsyn for øvrige kreditorer i to uger før fordringshavermødet. Nævnet fandt i øvrigt, at det måtte stå advokat A klart, at advokat C ikke rettede henvendelse i egenskab af kreditor i boet, eller at advokat C på egne vegne havde retlig interesse i at få oplysningerne udleveret. Advokatnævnet fandt herefter, at advokat A havde tilsidesat god advokatskik ved at have udleveret oplysningerne til advokat C. Retten i Kolding stadfæstede nævnets kendelse.¹⁹⁴

Selv om oplysninger fra eller om klienten er offentliggjort og derfor tilgængelige fra andre kilder, er de ifølge advokatnævnsspraksis "som udgangspunkt" omfattet af tavshedspligten.¹⁹⁵ Advokatnævnet har med anvendelse af dette udtryk åbnet en mulighed for at undtage visse offentliggjorte oplysninger fra tavshedspligten afhængig af deres art eller af omstændighederne.

I retspraksis er det fastslået, at advokaten tilsidesætter sin tavshedspligt, selv om de oplysninger, advokaten videregiver blot er en gentagelse af advokatens procedure i et åbent retsmøde.¹⁹⁶

Det synes måske at være for rigtigt at lade oplysninger, som klienten selv har offentliggjort, eller oplysninger offentliggjort gennem meget pålidelig kilde være omfattet af tavshedspligten. Det kan bare (endnu) ikke udledes af praksis, hvor grænsen måtte gå.

Under alle omstændigheder er det situationen på tidspunktet, hvor advokaten modtager oplysningerne, der er afgørende for, om de er underlagt tavshedspligt eller ej. Det gælder f.eks. afgørelsen af, om advokaten virker for klienten eller har fri, og om der foreligger en undtagelse til tavshedspligten. Advokaten kan således ikke videregive tavshedsbelagte oplysninger og senere reparere på lovbruddet ved efterfølgende at indhente klientens samtykke.

Advokaten kan udtale sig om sagen, hvis advokaten sikrer sig en effektiv anonymisering af sagens oplysninger. Det påhviler advokaten at sikre sig forud for offentliggørelsen, at advokaten ikke ved sine udtalelser krænker fortroligheden. Anonymiseringen er ef-

¹⁹⁴ Advokatnævnets sagsnr. 2013-2092 og sagsnr. BS 10-1080/2014.

¹⁹⁵ Dette har Advokatnævnet slået fast i kendelse af 27. februar 2020 (Advokatnævnets sagsnr. 2018-3250).

¹⁹⁶ Se U2020.1062 Ø.

fektiv, hvis ingen uden forudgående kendskab til sagen kan identificere de omtalte personer. Der vil ofte være nogle, som har kendskab til de omtalte personer og derfor kan regne ud, hvem der er tale om. Det betyder ikke, at anonymiseringen ikke er effektiv.

Advokatnævnets kendelse af 18. november 2021. Advokat A repræsenterede et forældrepar, hvis barn var blevet anbragt uden for hjemmet. Efter et møde i børne- og ungeudvalget orienterede advokaten om sagen på sin facebookprofil. Heraf fremgik bl.a. følgende: “Dernæst, en formandsbeslutning om anbringelse, skift af anbringelsessted samt afbrudt samvær, hvor forvaltningen havde lavet alle fejl, de næsten kunne lave: Afgørelse var ikke truffet akut, man havde ikke forinden prøvet at indhente samtykke fra parterne, man havde ikke truffet afgørelse om ændring af anbringelsessted, man var ikke kommet med socialfaglig begrundelse, vi vidste ikke hvilke sagsakter formanden havde haft, da han traf sin afgørelse, afgørelsen var truffet for 3 måneder, trods en formandsafgørelse kun er gyldig i 30 dage, man havde ikke tydeligt angivet hjemmel...” Advokatnævnet fandt, at advokat A’s facebookopslag ikke konkret har et sådant indhold, at han herved har tilsidesat sin tavshedspligt eller i øvrigt er gået videre, end berettiget varetagelse af hans klients interesser tilsiger. Nævnet lagde især vægt på, at det må anses for usandsynligt, at en udenforstående uden forudgående kendskab til sagen kunne identificere de pågældende forældre eller barnet i sagen på baggrund af opslaget. Den omstændighed, at advokat A’s klient kunne identificere, hvem der var sagsbehandler i den i øvrigt identificerede sag, førte ikke til en ændret vurdering.¹⁹⁷

B. Hvornår tilsidesætter advokaten sin tavshedspligt?

Advokaten tilsidesætter sin tavshedspligt, når advokaten videregiver eller udnytter tavshedsbelagte oplysninger. Videregivelse kan ske i mundtlig eller skriftlig form. Det kan ske direkte eller indirekte.

Hvis advokaten f.eks. er sløset med at opbevare sagsakter mv., således at disse kommer i andres uretmæssige besiddelse, vil advokaten have tilsidesat sin tavshedspligt. Det samme kan være tilfældet, hvis advokaten taler i mobiltelefon på offentlige steder uden at sikre sig, at advokaten ikke derved kommer til at afsløre tavshedsbelagte oplysninger.

Advokatnævnets kendelse af 25. februar 2003. Advokat A blev tildelt en advarsel for at have ladet følsomme oplysninger ligge i en aflåst bil, som blev stjålet.¹⁹⁸

197 Advokatnævnets sagsnr. 2021-1551.

198 Advokatnævnets sagsnr. 02-0408-02-0865.

Advokatnævnets kendelse af 30. maj 2000. Kusinen til en afdød mødte op på advokat A's kontor, da kusinen i afdødes pung havde fundet advokat A's visitkort og troede, at A skulle varetage boets behandling. A henviste kusinen til skifteretten og udleverede i en kuvert til kusinen en kopi af afdødes testamente, som dog var oprettet uden A's medvirken. Skifteretten klagede over A. Nævnet anførte, at kusinen fremstod som den, der skulle forestå de praktiske gøremål efter dødsfaldet. A blev frifundet.¹⁹⁹

Sidstnævnte kendelse er formentlig forkert. Tavshedspligten over for nu afdøde klient galdt fuldt ud, og der var ingen andre hensyn, der kunne føre til et andet resultat.

Det vil også være i strid med reglerne, hvis advokaten ikke gør tilstrækkeligt for at sikre, at oplysninger underlagt tavshedspligt ikke kommer til uvedkommendes kundskab.

Et spørgsmål, som ikke direkte har noget med tavshedspligt at gøre, er, om advokaten, der ved en fejl modtager oplysninger fra modparten, har en pligt til at medvirke til at begrænse virkningen af fejlen. Dette er formentlig ikke tilfældet.²⁰⁰

Hvis oplysningerne relaterer sig til den sag, som advokaten arbejder på for klienten, vil advokatens pligt til at dele oplysninger med klienten slå igennem, og advokaten må – på trods af eventuel modstand fra modparten – videregive oplysningerne til klienten. Afsenderen vil ofte have tilsidesat god advokatskik i forbindelse med videregivelsen.

Advokatnævnets kendelse af 16. september 2016. I en bodelingssag repræsenterede advokat A hustruen H. I en e-mail til skifteretten med kopi til H og M fremsendte advokat A opgørelse med underbilag af aktiver og passiver. E-mailen kom retur fra en person med samme navn som H med bemærkning "Forkert H". M klagede til Advokatnævnet over, at advokat A havde fremsendt materiale med fortrolige oplysninger til en uvedkommende. Nævnet fandt, at advokat A havde tilsidesat god advokatskik ved ikke inden afsendelsen af e-mailen at have sikret sig, at e-mailadressen var rigtig. Tilsidesættelsen havde karakter af en mindre fejl, og advokat A blev derfor alene pålagt en irettesættelse.²⁰¹

Hvis advokaten benytter cloud-computing og ikke på tilstrækkelig måde sikrer, at oplysningerne, der lægges ud til en ekstern aftalepartner, ikke kan tilgås af uvedkommende, vil advokaten også tilsidesætte sin tavshedspligt.

199 Advokatnævnets sagsnr. 02-0401-99-6000.

200 'E-mails på vildspor' af Lars Økjær Jørgensen i Advokaten 3/2015.

201 Advokatnævnets sagsnr. 2016-1954.

Advokaten vil ligeledes bryde tavshedspligten, hvis advokaten uden direkte at videregive oplysningerne udnytter dem.²⁰² Der ligger heri, at advokaten ikke må udnytte den fordel, som klientens oplysninger måtte have givet advokaten. Hvis f.eks. klienten har fortalt advokaten om en opfindelse, klienten arbejder på, må advokaten ikke benytte disse oplysninger til selv at arbejde videre på opfindelsen.

Der kan opstå en konflikt mellem advokatens pligt til at give en klient oplysninger og tavshedspligten i relation til en anden klient.

En advokat gennemfører f.eks. for klient 1 en erhvervsretlig sag og er derigennem blevet bekendt med, at klient 1 er i besiddelse af nogle værdifulde byggegrunde. Samtidig varetager advokaten, uden at det er brud på interessekonfliktreglerne, en inkassosag for klient 2 mod klient 1. Klient 1 giver ikke oplysninger om sine ejendomsbesiddelser, som ellers ville være værdifulde for klient 2.

I den situation vil advokaten være forpligtet til at videregive disse vigtige oplysninger til klient 2, men samtidig være bundet af sin tavshedspligt over for klient 1. Hvis ikke advokaten kan formå klient 1 til at give oplysningerne, må advokaten udtræde både i forhold til klient 1 og klient 2. Situationen er beskrevet under interessekonfliktbestemmelsen i artikel 8, stk. 2, pkt. 7, som netop vedrører dette dilemma.

Advokater, som er ansat andre steder end i advokatvirksomheder, er som nævnt under omtalen af artikel 1 også omfattet af AER. I relation til tavshedspligten opstår spørgsmålet, hvem der er beskyttet. Oplysninger, som advokaten har modtaget fra virksomheden som sådan, er omfattet af advokatens tavshedspligt. Sådanne oplysninger vil ofte tillige være tavshedsbelagt i henhold til det krav om fortrolighed, der ligger i ansættelsesforholdet.

Fagforeningsansatte advokater har tillige et forhold til fagforeningens medlemmer. Typisk vil et medlem få sin sag behandlet af andre ansatte end advokater, før sagen eventuelt lander på advokatens bord.

Det må antages, at oplysninger, som advokaten i sin egenskab af advokat modtager fra et medlem som led i fagforeningens bistand til medlemmet, er omfattet af advokatens tavshedspligt. Medlemmet, som henvises til advokaten, må kunne forvente, at advokaten overholder de regler, der normalt er forbundet med advokattitlen. Hvis dette ikke var tilfældet, ville forskellen mellem advokaten og andre jurister og sagsbehandlere blive udvisket til skade for opfattelsen af det særlige brand *advokat*.

²⁰² Se også straffelovens § 152, jf. retsplejelovens § 129.

Virksomhedsadvokater kan – i modsætning til fagforeningsansatte advokater – kun handle som advokater, når de repræsenterer selve virksomheden. Derfor vil de kun have tavshedspligt i den egenskab.²⁰³

I stk. 2, sidste punktum, er der en undtagelse, som vedrører forsvarsadvokaters videregivelse af oplysninger. Bestemmelsen er indsat på baggrund af retspraksis.

U 2020.1062. En kvinde K var tiltalt for falsk anklage efter straffelovens § 164, stk. 1. Byretten idømte hende 3 måneders fængsel i dommen, som hun ankede. Efter byrettens dom fremkom hendes forsvarer, A, med nogle bemærkninger om domfældtes gode tro. Advokatnævnet pålagde A en bøde på 10.000 kr. for tilsidesættelse af god advokatskik ved at udtale sig som sket. A indbragte denne afgørelse for byretten, som henviste den til Østre Landsret. I dommen bemærker landsretten bl.a. følgende: "Landsretten finder dog, at en forsvarer uden forudgående samtykke fra klienten kan udtale sig til pressen i generelle vendinger om sagens fremdrift og lignende spørgsmål, samt når det efter en konkret vurdering findes påtrængende nødvendigt med henblik på at sikre en varetagelse af klientens interesser."

Når sidste del af de citerede præmisser ikke er gengivet i artikel 16, stk. 2, skyldes det, at denne del allerede er omfattet af den undtagelse til tavshedspligten, som vedrører "varetagelse af andres tarv."²⁰⁴

Stk. 3

Bestemmelsen fastslår, at tavshedspligten gælder, uanset i hvilken sagsmæssig sammenhæng advokaten arbejder for klienten. Der er altså ingen opgaver, der er mindre vigtige end andre i denne forbindelse.

Dette betyder ikke, at alle oplysninger skal behandles ens. Nogle oplysninger er mere følsomme end andre, så advokaten må være særlig omhyggelig med at sikre fortroligheden. Det gælder eksempelvis opbevaring og forsendelse af fortrolige oplysninger.

²⁰³ Bryde Andersen, s 384. Advokaterne vil tillige være underlagt tavshedspligt i kraft af deres ansættelsesforhold, men det har ikke med advokattavshedspligten at gøre.

²⁰⁴ Se kommentaren til artikel 18, nr. 3.

Artikel 17

En advokat kan dele fortrolige oplysninger med advokater og andre, der er beskæftiget i samme advokatfirma som advokaten, hvis det åbenbart er i klientens interesse.

Stk. 2. En advokat skal indhente klientens samtykke til deling af fortrolige oplysninger med eksterne personer, herunder advokater.

Stk. 1

Det antages, at tavshedspligten også gælder mellem advokater internt i et advokatfirma. En advokat kan således ikke blot for underholdingsværdien fortælle sine kolleger om eksempelvis den kendte klients spektakulære sag ('nice to know.')

Omvendt kan det være i klientens interesse, at advokaten inddrager kolleger på kontoret i arbejdet med sagen. Det gælder f.eks., hvis advokaten mangler den for behandling af klientens sag nødvendige indsigt i et juridisk fagområde.

I sådanne tilfælde, hvor det altså er åbenbart, at det er i klientens interesse, kan advokaten uden videre delagtiggøre de nødvendige kolleger i de nødvendige oplysninger til brug for den optimale behandling af klientens sag ('need to know.')

Selv om det for så vidt allerede fremgår forudsætningsvis af interessekonfliktbestemmelserne, åbner artikel 17, stk. 1, også for, at der med kollegerne kan deles de nødvendige oplysninger for at sikre mod interessekonflikter. Det er også i klientens interesse.

Advokatnævnets kendelse af 29. februar 2016. Advokat A, der påtog sig at bistå en klient i forbindelse med en konkurs sag, overlod sagen, herunder fremmødet i retsmøderne, til en advokatfuldmægtig. Advokatnævnet fandt, at det som udgangspunkt ikke er i strid med god advokatskik, at en advokat overlader behandlingen af en sag til en advokatfuldmægtig.²⁰⁵

---

205 Advokatnævnets sagsnr. 2015-3592.

Stk. 2

De muligheder, advokaten har for at dele oplysninger med kolleger i firmaet, gælder ikke eksterne personer. Bestemmelsen minder således om, at selv om det – ifølge advokatens vurdering – er i klientens interesse, kan advokaten ikke dele tavshedsbelagte oplysninger med eksterne personer.

Det kan f.eks. være en ingeniør eller arkitekt, som advokaten gerne vil have ekspertbidrag fra. Imidlertid gælder bestemmelsen også advokater uden for advokatfirmaet, herunder advokater i kontorfællesskabet eller kædesamarbejdet.

Hvis advokaten vurderer, at det kunne være formålstjenligt for klienten, at en eller flere eksterne personer fik sagen eller dele af den overdraget med henblik på at vurdere nogle af sagens forhold, så skal advokaten indhente klientens forudgående samtykke.

Formålet med samtykket vedrører ikke blot fortroligheden men også muligheden for at opkræve klienten udgifterne til den eksterne bistand, jf. nærmere under artikel 59.

Artikel 18

Tavshedspligten forhindrer ikke advokaten i at videregive oplysninger i følgende tilfælde:

- 1) Klienten har på oplyst grundlag givet samtykke til, at konkrete oplysninger kan videregives, medmindre andet er bestemt i lovgivningen eller i pålæg i henhold til lovgivningen.
- 2) Advokaten er retligt forpligtet til at videregive oplysningerne.
- 3) Videregivelse sker i berettiget varetagelse af åbenbar almeninteresse eller af eget eller andres tarv.

Bestemmelserne i artikel 18, som indeholder undtagelser fra tavshedspligten, er bortset fra nr. 1) hentet fra straffelovens § 152 e. Som det fremgår længere ned i teksten, er straffelovens tavshedspligtsbestemmelser, som i øvrigt gælder offentligt ansatte i medfør af retsplejelovens § 129, gjort gældende for advokater og deres personale.

A. Når klienten giver samtykke

Klienten vil kunne frigøre advokaten fra tavshedspligten ved at erklære, at klienten ikke længere ønsker, at tavshedspligten skal være gældende.

Et sådant tilsagn fra klienten vil som oftest være et svar på en anmodning herom fra advokaten, der f.eks. ønsker at skrive en bog om klientens sag. Forudsat at de advokatetiske regler i øvrigt er overholdt, vil det ikke være i strid med god advokatskik, at advokaten fremsætter en sådan anmodning.²⁰⁶

Langt de fleste advokat-klient-forhold er af en sådan karakter, at klienten vil kunne bedømme anmodningen fra advokaten og have en reel mulighed for at sige nej, hvis det er det, der er klientens opfattelse. Det forudsætter selvfølgelig, at advokaten spiller med åbne kort og giver klienten den information, der skal til, for at klienten kan tage stilling.

Anmodningen skal vedrøre konkrete oplysninger og være overskuelig og kan f.eks. ikke omfatte alle oplysninger, som advokaten har modtaget under sagens behandling. Dette ville være uoverskueligt for klienten at skulle tage stilling til.

²⁰⁶ Modsat Bryde Andersen, s. 360, der anfører, at det er i strid med god advokatskik at anmode en klient om tilladelse til at videregive oplysninger af rent privat karakter, medmindre der er tale om rent anekdotiske oplysninger.

Det må antages, at advokaten er forpligtet til at delagtiggøre klienten i baggrunden for advokatens anmodning om samtykke til videregivelse af oplysninger, i hvert fald i det omfang, det er nødvendigt, for at klienten kan få indtryk af, hvilke virkninger der er forbundet med en offentliggørelse af de omhandlede oplysninger.

Advokaten kan ikke indhente samtykke fra klienten til videregivelse af oplysninger, som advokaten endnu ikke har modtaget.

Det må i det hele sikres, at klienten har muligheder for at forstå betydningen af et samtykke, og klienter skal i denne sammenhæng behandles forskelligt alt efter deres ressourcer og personlige egenskaber.²⁰⁷

Advokatnævnets kendelse af 11. april 2003. Advokatnævnet fastslog, at det er i strid med god advokatskik at benytte sig af en klients generelle forhåndstilsagn om, at fortrolige oplysninger og dokumenter kan udleveres af advokaten.²⁰⁸

Initiativet til videregivelse af oplysninger kan også komme fra klienten. F.eks. kan klienten ønske gennem advokaten at give medierne nogle oplysninger som modvægt til modpartens offentlige angreb på klienten. Advokaten bør i denne situation rådgive klienten om det hensigtsmæssige i og virkningerne af at offentliggøre oplysningerne.

Oplysninger kan på trods af klientens samtykke ikke videregives af advokaten, hvis et forbud herimod fremgår af lovbestemmelser eller pålæg i henhold til lovgivningen, f.eks. et pålæg til forsvareren om hemmeligholdelse.

B. Undtagelse som følge af forpligtelse til at videregive oplysningerne

Bestemmelsen er logisk nødvendig. Hvis den ikke fandtes, ville advokaten være tvunget til at vælge mellem at blive straffet for enten tilsidesættelse af en pligt til at give oplysninger eller for overtrædelse af tavshedspligtsbestemmelser.

Undtagelsen kan findes i straffelovens § 152 e, nr. 1. Som det fremgår af dommen i U 2002.1561 H, som gengives længere nede i teksten, er disse bestemmelser i straffeloven også afgørende for, hvorvidt der i disciplinær sammenhæng foreligger undtagelser til tavshedspligten.²⁰⁹

²⁰⁷ Der henvises til bemærkningerne til samtykkeproblematikken under artikel 12.

²⁰⁸ Advokatnævnets sagsnr. 02-0409-02-0991 og sagsnr. 02-0402-02-1483.

²⁰⁹ Højesteret lægger til grund, at straffelovens § 152e, stk. 2, også gælder for advokater, selv om der ikke er henvist til denne bestemmelse i retsplejelovens § 129, som fastslår, at straffelovens tavshedsbestemmelser i § 152 også gælder advokater.

Lovgivningen indeholder forskellige steder forpligtelser til at videregive oplysninger.

Hvidvaskloven indeholder en pligt for advokater til under visse betingelser at indberette mistanke om deres klienters hvidvaskning af penge og terrorfinansiering.²¹⁰

Ligeledes servicelovens § 154.²¹¹ Bestemmelsen kræver, at alle, der oplever, at en person under 18 år vanrøgtes eller lignende, skal foretage anmeldelse til kommunen. Denne og andre tilsvarende bestemmelser, som gælder alle, udgør lovbestemte undtagelser til advokaters tavshedspligt.²¹²

Hvis advokaten videre giver oplysninger uden at være forpligtet til det, vil advokaten kunne straffes for tilsidesættelse af sin tavshedspligt. Har advokaten omvendt undladt at foretage eksempelvis hvidvaskindberetning i tilfælde, hvor loven stiller krav herom, vil advokaten have begået en strafbar overtrædelse af hvidvaskloven.

Retten kan i visse tilfælde pålægge advokater at afgive forklaring på trods af tavshedspligten. Advokaters tavshedspligt ville imidlertid ikke være meget værd, hvis advokater til enhver tid kunne pålægges at afgive forklaring i strid med deres tavshedspligt. Derfor er det i retsplejelovens § 170 bestemt, at dette som hovedregel ikke kan ske.

Kun hvis forklaringen anses som værende af afgørende betydning for sagens udfald, og dens betydning for vedkommende part eller samfundet findes at berettige til, at forklaring afgives, har retten mulighed for at tilsidesætte advokaters vidnefritagelse.

Retten kan således i medfør af retsplejelovens § 170, stk. 2, pålægge advokater – bortset fra forsvarere i straffesager – at afgive vidneforklaring.²¹³

U 2016.469 H. Et barnløst ægtepar, M og H, havde oprettet testamente, hvorefter M's nevø var universalarving. Efter M's død havde H solgt slægtsgården for ca. 9 mio. kr., og af et regnskab fra 2011 fremgik, at et kontant beløb på ca. 8,7 mio. kr. skulle befinde sig i en bankboks. Efter H's død fandtes i bankboksen kun et brev til universalarvingen, hvoraf fremgik, at H havde givet formuen til velgørende organisationer. Brevet var udarbejdet af advokat A, og skifteretten og landsretten pålagde A at afgive vidneforklaring. Højesteret fandt ikke grundlag for at antage, at H ville have givet A tilladelse til at afgive vidneforklaring, jf. retsplejelovens § 170, stk. 1. Højesteret udtalte endvidere, at afhøring

210 I lovbekendtgørelse nr. 316 af 11. marts 2022 om forebyggende foranstaltninger mod hvidvask og finansiering af terrorisme (hvidvaskloven) er der givet nærmere regler, der forpligter visse typer af rådgivere til at foretage indberetninger vedrørende deres kunders transaktioner, hvis der foreligger begrundet mistanke om, at de pågældende transaktioner har tilknytning til hvidvaskning af penge.

211 Lovbekendtgørelse nr. 170 af 24. januar 2022.

212 Se også straffelovens § 253, stk. 1, og § 141, stk. 1.

213 F.eks. U 2009.2615 H og U 2011.1537 V.

af A ikke ville vedrøre, hvad A havde erfaret i en retssag, som havde været betroet ham til udførelse, eller hvori hans råd havde været søgt, og at Højesteret kunne pålægge A at afgive vidneforklaring, jf. retsplejelovens § 170, stk. 2, 1. pkt. Højesteret fandt imidlertid, at sagens beskaffenhed og dens betydning for vedkommende part eller samfundet ikke berettigede til, at der afkræves forklaring af A, idet Højesteret herved særlig lagde vægt på, at der var tale om advokatrådgivning i en sag af personlig karakter. A blev herefter ikke pålagt at afgive vidneforklaring.²¹⁴

Afgrænsningen mellem advokater og forsvarer kan i visse tilfælde volde problemer.

U 2004.2814 V. Advokat A havde bistået en kvinde, K, under en forældremyndighedssag. Ved dommen mistede kvinden forældremyndigheden, og samme dag kørte hun de to børn og endnu et barn til en nærliggende skov, hvor hun søgte at slå dem ihjel ved hjælp af bilens udstødningsgas. Under denne proces var kvinden i telefonisk kontakt med A, der straks henvendte sig til politiet, hvorved forbrydelsen blev undgået. Under den efterfølgende straffesag mod kvinden opstod spørgsmålet, om der forelå frivillig tilbagetræden. Til brug herfor ønskede politiet at afhøre A. Landsretten udtalte følgende: "Under telefonsamtalerne mellem advokat A og K ... var K endnu ikke sigtet, men hverken hun eller advokat A kunne efter omstændighederne være i tvivl om, at sigtelse mod K meget muligt ville blive rejst. Efter de omstændigheder, der forelå, var det endvidere helt nærliggende, at advokat A i forbindelse med den forventelige sigtelse mod K ville blive anmodet om at være hendes forsvarer, hvad han også blev. Under disse omstændigheder kan det ikke pålægges advokat A at afgive forklaring som vidne om indholdet af de nævnte telefonsamtaler, jf. retsplejelovens § 170, stk. 2 eller denne bestemmelses analogi."²¹⁵

U 1968.656 ØLK. I en straffesag, hvor flere personer var sigtet for mandatsvig mv., begærede politiet under efterforskningen advokat A, der var ansat hos advokat H, afhørt som vidne om, hvad advokat B på A's kontor havde oplyst om sit kendskab til et for sagen betydningsfuldt kautionsdokument. Da der ikke kunne ses bort fra, at oplysningerne var meddelt A med den situation for øje, at der kunne blive rejst sigtelse mod B, og at H i så fald ville blive anmodet om at være hans forsvarer, fandtes det ikke i medfør af retsplejelovens § 170, stk. 2, eller dennes analogi at kunne pålægges A at afgive vidneforklaring om det pågældende forhold.

Under politiets ransagning hos en advokat kan der komme oplysninger frem, der er omfattet af tavshedspligten, og som ikke vil kunne forelægges retten, jf. retsplejelovens

214 Sagen er omtalt i Advokaten 1/2016.

215 Sagen er omtalt i Advokaten 10/2004.

§ 170.²¹⁶ Ifølge retsplejelovens § 794, stk. 3, skal skriftlige meddelelser mellem mistænkte og dennes advokat, som ikke kan blive tvunget til at afgive forklaring, holdes uden for ransagning. Tilsvarende gælder notater om den mistænkte mv.

Det fremgår af retsplejelovens § 803, stk. 2, at der ikke hos advokater, som efter retsplejelovens § 170 er udelukket fra at afgive vidneforklaring, kan ske beslaglæggelse af "skriftlige meddelelser mellem den mistænkte og den pågældende person samt dennes notater og lignende vedrørende den mistænkte". Der kan således kun ske beslaglæggelse hos en advokat, som kan blive pålagt vidnepligt.

C. Handling i åbenbar almeninteresse

Når det drejer sig om undtagelser til tavshedspligten, er praksis på alle områder yderst sparsom. Den centrale dom, som vedrører åbenbar almeninteresse er gengivet lige herunder.

U 2002.1531 H. I slutningen af 1998 foretog entreprenør T eller af ham kontrollerede selskaber omfattende opkøb af aktier i to ejendomsselskaber, hvilket gav anledning til betydelig opmærksomhed på aktiemarkedet og i medierne. 4. januar 1999 modtog advokat A fra advokat B, der var advokat for T og tilknyttet samme advokatfirma som A, i fortrolighed oplysning om, at pensionsforsikringsselskabet PFA stod bag aktieopkøbene, idet disse blev foretaget med midler stillet til rådighed af en udenlandsk bank, over for hvilken PFA havde afgivet garanti. I en tv-udsendelse 6. januar 1999 udtalte T, at "der ikke er danske penge i det her". Efter at T og den direktør i PFA, som B havde kontakt med, havde fastholdt, at PFA fortsat ikke ønskede at stå frem, afbrød B samarbejdet med T, hvilket blev meddelt offentligheden. På en generalforsamling i det ene ejendomsselskab 14. januar fremkom T ikke som bebudet med oplysning om, hvem der stod bag aktieopkøbene. A rettede herefter 16. januar 1999 henvendelse til formanden for Københavns Fondsbørs' bestyrelse, hvem han fortalte, at det var PFA, som stod bag T. Dette førte til, at fondsbørsens direktør rettede henvendelse til den administrerende direktør for PFA, og få dage efter blev det afsløret, at de af PFA afgivne garantier var falske. I marts 1999 rejste Advokatrådet sag mod A for at have tilsidesat god advokatskik ved at bryde sin tavshedspligt, og Advokatnævnet idømte A en bøde på 2.500 kr. Denne afgørelse indbragte advokat A for domstolene. Landsretten ophævede Advokatnævnets afgørelse, bl.a. med henvisning til at T's udtalelser til offentligheden for A måtte fremstå som løgnagtige, at der forelå risiko for, at T bevidst vildledte markedet, jf. straffelovens § 296, at der var tale om

²¹⁶ En ransagning er en undersøgelse, der foretages som led i en strafferetlig efterforskning. Politiet foretager med en dommerkendelse en systematisk gennemsøgning af f.eks. et kontor, hvor det formodes, at der findes bevismidler.

omfattende aktiehandler, at henvendelsen skete til formanden for fondsbørsens bestyrelse, og at det på denne baggrund var tilstrækkelig godtgjort, at A havde handlet i berettiget varetagelse af åbenbar almeninteresse, jf. straffelovens § 152 e, nr. 2. Højesteret tilføjede, at advokatfirmaets bistand til T ikke havde forbindelse med retssager, at henvendelsen til formanden for fondsbørsens bestyrelse måtte sidestilles med en anmeldelse til vedkommende myndighed, og at det måtte forventes, at fondsbørsen ville søge forholdet afklaret ved henvendelse til PFA, således som det også skete. Højesterets flertal tiltrådte herefter, at A's anmeldelse til fondsbørsen ikke efter straffelovens § 152, stk. 1, sammenholdt med § 152 e, nr. 2, var uberettiget, og at den derfor heller ikke kunne anses for at være i strid med god advokatskik.²¹⁷

For at undtagelsen kan anvendes, skal ganske alvorlige forhold være i spil. I dommen var der tale om risiko for kursmanipulation i større omfang.

Ud over almene samfundshensyn kan også afværgelse af fare for menneskers liv, jf. straffelovens § 141, stk. 1, begrunde en indskrænkning i tavshedspligten. I modsætning til undtagelsen under pkt. D nedenfor om varetagelse af andres tarv, som efter omstændighederne vil kunne anvendes til sikring af enkeltpersoners helbred og værdier, kræver anvendelsen af undtagelsen om "åbenbar almeninteresse", at samfundsmæssige værdier i større skala er på spil.

D. Berettiget varetagelse af eget eller andres tarv

Denne undtagelsesbestemmelse er ikke præcis, og der er ikke megen hjælp at hente i forarbejder eller i praksis.

Undtagelsen om varetagelse af eget tarv må gælde, hvis advokaten kun ved at tilside-sætte sin tavshedspligt kan forsvare sig mod krav fremsat i retten i straffesager eller civile sager såvel som mod klager mod advokaten eller hans salærberegning fremsat for Advokatnævnet – i hvert fald, hvis det er klienten, der er modpart.

I sådanne tilfælde må advokaten kunne bryde sin tavshedspligt i det omfang, det er nødvendigt til varetagelse af sit forsvar. Det samme må gælde under en sag, hvor advokaten har stævnet klienten for ikke at betale salær.

Advokaten må ikke give oplysninger i videre omfang, end det er påkrævet for at opfylde det berettigede formål. Advokatnævnet vil afveje hensynet til advokatens behov

²¹⁷ Advokatnævnets kendelse af 6. april 2000 i sagsnr. 02-0401-99-3531.

for videregivelse af oplysningen med oplysningens karakter og hemmeligholdelsens betydnings for klienten.

Advokatnævnets kendelse af 27. februar 2020. Advokat A havde repræsenteret K i en ankesag, der blev forligt. Omkostningsspørgsmålet blev overladt til retten, der bestemte, at hver part skulle betale egne omkostninger. Advokat A sendte K en faktura på 220.000 kr. Da fakturaen ikke var betalt efter syv måneder, indgav advokat A konkursbegæring mod K, og konkursdekret blev afsagt. Nogle måneder herefter indgav advokat A også politianmeldelse mod K, idet A mente, at K, allerede da han bad advokat A påtage sig sagen, vidste, at han ikke kunne betale advokat A. Sammen med politianmeldelsen sendte advokat A en større mængde dokumenter, som K havde givet ham til behandling af sagen, herunder kontoudskrifter og diverse materiale med oplysninger om K's økonomiske transaktioner. Advokat A sendte kopi af politianmeldelsen og en del af bilagene til kurator i K's konkursbo. Advokatrådet rejste sag ved Advokatnævnet mod advokat A. Advokatnævnet fandt, at advokat A havde tilsidesat sin tavshedspligt, og at ingen af undtagelserne nævnt i straffelovens § 152 e fandt anvendelse. Overtrædelsen blev betragtet som grov, da advokat A havde videregivet oplysninger, som ikke var relevante for vurderingen af, om K havde begået bedrageri og heller ikke relevante for kurator.²¹⁸

Advokatnævnets kendelse af 27. februar 2017. I forbindelse med en klagesag klagede klager K bl.a. over, at advokat A havde brudt sin tavshedspligt i forbindelse med sit svar til Advokatnævnet. Advokatnævnet udtalte, at en advokat må fremlægge materiale som led i sit forsvar i en klagesag, og at advokaten må indrømmes et skøn i vurderingen af, hvilke sagsakter der synes relevante til oplysning af sagen. Advokatnævnet fandt herefter, at advokat A ikke havde tilsidesat sin tavshedspligt. Advokat A blev pålagt en sanktion for andre klagepunkter.²¹⁹

Advokatnævnets kendelse af 6. juli 2006. Advokatnævnet udtalte, at de påklagede oplysninger var fremsat i forbindelse med behandlingen af K's klage over advokat A vedrørende dennes salærkrav. Oplysningen, at K var kontanthjælpsmodtager, var i sammenhængen ikke i strid med god advokatskik, og at han 'dannede makkerpar' med L, var blot en faktuel oplysning om, at K i hvert fald på det tidspunkt havde et nært samarbejde med L. Med hensyn til oplysningen om, at K var medlem af Jehovas Vidner, fremgik det, at advokat A anførte dette, fordi han mente, at det kunne være en del af årsagen til, at K ifølge A insisterede på, at A skulle søge en straffesag genoptaget, selv om udsigten til genoptagelse var meget lille. Advokatnævnet fandt, at sammenhængen var så fjernliggende, at det var i strid med god advokatskik at fremkomme med oplysningen, når henses til dens helt

218 Advokatnævnets sagsnr. 2018-1332. Se også artiklen 'Tavshedspligt – Ny kendelse' om afgørelsen i Advokaten 3/2020.

219 Advokatnævnets sagsnr. 2016-2938. Sagen er indbragt for domstolene.

private karakter. Hertil kom, at K havde bestridt, at han på dette tidspunkt overhovedet var medlem af Jehovas Vidner.²²⁰

Advokatnævnets kendelse af 17. september 1998. *Advokatnævnet udtalte, at advokat A ikke var afskåret fra at videregive sin viden om sin tidligere klients økonomi ved inddrivelse af sit eget salærtilgodehavende.²²¹*

Det må formodes, at bestemmelsen også kan strækkes til at gælde advokatens forsvar mod angreb fra andre end klienten. Der må i disse tilfælde foretages en afvejning af klientens interesse i hemmeligholdelse på den ene side og advokatens behov for at afsløre oplysningerne på den anden side.

Berettiget varetagelse af andres tarv vil kunne omfatte nødretlige situationer, hvor advokaten kun ved at afsløre tavshedsbelagte oplysninger kan redde andres liv, helbred eller betydelige værdier. Der må også her foretages en afvejning af klientens interesse i hemmeligholdelse mod interessen for afsløring for dem, der er i nød.

Bestemmelsen må også omfatte tilfælde, hvor advokaten kun ved at afsløre tavshedsbelagte oplysninger kan forsvare klienten i situationer, hvor klientens accept af at give oplysningerne ikke kan indhentes. Det kan f.eks. være tilfældet, hvis klienten er blevet hjerneskadet som følge af en ulykke.

Hvis der på klientens vegne er rejst et erstatningskrav, må advokaten kunne afsløre tavshedsbelagte oplysninger, hvis det kan gavne klientens sag, selv om klienten ikke er i stand til at give accept heraf.

---

220 Advokatnævnets sagsnr. 02-0407-04-1600.

221 Advokatnævnets sagsnr. 41-106-97-14.

Artikel 19

Advokaten skal sikre, at advokatens autoriserede fuldmægtige, partnere, jf. retsplejelovens § 124 c, stk. 1, nr. 2, personale og andre, som i øvrigt beskæftiges i advokatfirmaet, gøres bekendt med, at de pågældende har samme tavshedspligt som advokaten, uanset om de er advokater eller ej.

Bestemmelsen fastslår en vidtgående, men velbegrundet, identifikationsregel. Advokatens kompagnoner, personale og andre, som i øvrigt beskæftiges i advokatvirksomheden, har samme tavshedspligt som advokaten. Dette er i øvrigt lovfæstet. I kraft af henvisningen i retsplejelovens § 129 gælder straffelovens § 152 direkte for advokater, deres kompagnoner og deres medhjælpere.

Advokatens tavshedspligt ville være uden virkning, hvis det kun var advokaten og ikke også de ansatte på kontoret, som havde tavshedspligt. De ansatte, herunder ikke mindst fuldmægtige og sekretærer, får et indgående kendskab til fortrolige oplysninger i sagerne, og deres tavshedspligt er derfor en nødvendig forudsætning for, at oplysningerne ikke slipper uden for virksomheden.

Det kan være hensigtsmæssigt, at advokaten lader alt personale underskrive en erklæring, hvorved den enkelte påtager sig en pligt til at være underlagt fuldstændig tavshed over for tredjemand om alt, hvad den enkelte erfarer gennem sit arbejde. En sådan erklæring sikrer en aftalebaseret tavshedspligt og tjener nok samtidig til at indskærpe en pligt, der allerede består. Erklæringen bør i hvert fald anvendes, når eksterne personer, f.eks. personale fra et rengøringsfirma, får adgang til virksomheden.

Ofte fastsætter en advokatvirksomhed selv strengere interne regler for videregivelse af oplysninger. Advokater og fuldmægtige pålægges jævnligt tavshedspligt i forhold til kollegerne i virksomheden, når det drejer sig om f.eks. meget følsomme erhvervsforhold som akkvisitioner og børsnotering.

Artikel 20

Når advokater udøver advokatvirksomhed i et fællesskab, i et advokatselskab, jf. retsplejelovens § 124, eller i kontorfællesskab gælder reglerne i artikel 15-19 for fællesskabet, advokatselskabet og kontorfællesskabet og i det indbyrdes forhold mellem dets deltagere, herunder ansatte advokater.

Stk. 2. Tilsvarende gælder reglerne i artikel 15-19 for andre samarbejder, samvirker og fællesskaber mellem advokater eller advokatfirmaer, såfremt de i forhold til tredjemand fremtræder som et fællesskab eller advokatfirma.

Bestemmelsen fastslår ligesom artikel 19 en identifikationsregel. Baggrunden er den simple, at når flere advokater eller advokatvirksomheder er etableret i kontorfællesskaber eller lignende vil der som følge af de fysiske rammer ofte og ikke altid planlagt kunne ske en spredning af fortrolig information, f.eks. ved samtaler over frokostbordet.

Behovet for bestemmelsen opstod efter afgørelsen i U 1998.1105/2 H, hvor Højesteret forudsatte, at der mellem advokaterne i et kontorfællesskab udveksles oplysninger for at hindre, at der opstår interessekonflikter.

Stk. 2 omfatter kædesamarbejder. Vestre Landsret ligestiller i U 2005.1403 V kædesamarbejder med kontorfællesskaber, under forudsætning af at de *“fremtræder som et fællesskab eller en advokatvirksomhed.”*²²²

Østre Landsrets dom af 20. august 2014. Det var i strid med god advokatskik, at advokat A fra ét kontor i et kædesamarbejde, som bistod hustruen i en ægteskabssag, ikke udtrådte af sagen, da han blev gjort opmærksom på, at manden mere end et år forinden havde modtaget advokatbistand i sagen hos en anden advokat fra et andet kontor i kædesamarbejdet. Advokatnævnet fandt bl.a. efter en gennemgang af advokatkedens hjemmeside, at kædesamarbejdet over for tredjemand fremtrådte som et fællesskab eller én advokatvirksomhed. Østre Landsret stadfæstede Advokatnævnets kendelse, dog således at sanktionen bortfaldt, idet landsretten var af den opfattelse, at der var tale om et spørgsmål, som hidtil havde været uafklaret i praksis.²²³

²²² De to citerede domme er nærmere omtalt under kommentaren til artikel 10.

²²³ Sagsnr. B-1836-13 og Advokatnævnets kendelse af 28. februar 2013 i sagsnr. 2011-4703.

Advokatnævnets kendelse af 30. november 2010. Advokat A, der var ansat i et advokatfirma, der var medlem af en advokatkæde, repræsenterede klager K i en sag om opsigelse og fraflytning af et erhvervslejemål. K var udlejer af erhvervslejemålet, og et selskab var lejer. Lejers advokat, B, var ansat i et firma, der var medlem af den samme advokatkæde som det firma, advokat A arbejdede i. Advokatnævnet udtalte, at et samarbejde i forhold til tredjemand fremtrådte som et fællesskab eller en virksomhed. Advokat A blev tildelt en irettesættelse.²²⁴

U 2005.1403 V. Oversigt over medarbejdere i et samarbejde kunne ses på en hjemmeside, og der var angivet kontor i fem byer. Landsretten statuerede, at samarbejdet i forhold til tredjemand fremtrådte som et fællesskab eller en virksomhed.

---

²²⁴ Advokatnævnets sagsnr. 2009-02-1102. Der er ikke i kendelsen nærmere oplysninger om, hvorpå Advokatnævnet bygger konklusionen om, at samarbejdet fremtrådte som et fællesskab.

Kapitel 6

Almene oplysningsforpligtelser

I forskellig lovgivning er der regler om advokatens oplysningspligt i forhold til klienten. Der findes således følgende regler, der vedrører bestemmelser om advokaters oplysningspligt:

- §§ 3 og 4 i lov nr. 384 af 25. maj 2009 om tjenesteydelser i det indre marked
- § 14 i lov nr. 426 af 3. maj 2017 om markedsføring
- §§ 8 og 17 i lov nr. 1457 af 17. december 2013 om forbrugeraftaler
- §§ 4 og 5 i lov nr. 524 af 29. april 2015 om alternativ tvistløsning i forbindelse med forbrugerklager (forbrugerklageloven)
- §§ 3-6 i bekendtgørelse nr. 1372 af 16. december 2009 om tjenesteyderens pligt til at give oplysninger til tjenestemodtageren
- § 59 a i bekendtgørelse nr. 150 af 24. februar 2020 om godkendelse af vedtægt for Det Danske Advokatsamfund.

Advokatrådet har i AER's kapitel 6, 7 og 8 samlet oplysningspligterne. Da AER ikke er bindende, er det de anførte lovregler, der i sidste instans regulerer oplysningspligten.

Målet med indarbejdelsen har været at skabe overblik uden at gennemføre en regulering, der afviger fra de underliggende regler. Dette er ikke ligetil, da de underliggende regler er forholdsvis detaljerede.

Hertil kommer, at en del af reglerne i betydelig grad blot er en gengivelse af servicedirektivets tekst, hvilket indebærer vanskelige fortolkningsspørgsmål. Der er ingen eller meget lidt hjælp at hente i de danske implementeringsregler.²²⁵

225 'Nyt afsnit om oplysningspligt i de advokatetiske regler' af Hanne Christensen i Advokaten 3/2010.

Artikel 21

Advokaten skal af egen drift oplyse klienten om følgende:

- 1) Advokatens navn, adresse, herunder juridisk adresse, samt andre kontaktoplysninger, herunder telefonnummer og eventuel e-mailadresse.
- 2) Navnet på den virksomhed, hvorfra advokaten udøver sin virksomhed, formen på virksomheden og cvr-nummeret.
- 3) At advokaten er beskikket af Civilstyrelsen i Danmark, idet EU-advokater dog i stedet skal oplyse, at advokaten er registreret hos Advokatsamfundet.
- 4) At advokaten er en del af Advokatsamfundet.
- 5) At advokaten har tegnet ansvarsforsikring og stillet garanti efter de regler, som Advokatsamfundet har fastsat, og at ansvarsforsikringen dækker al advokatvirksomhed, uanset hvor advokatvirksomheden udøves.
- 6) Navn og eventuelt adresse på forsikringsselskabet og garantistilleren.
- 7) Hvorvidt advokaten anvender aftaleklausuler om lovvalg eller værneting, og om almindelige forretningsbetingelser, hvis sådanne anvendes.

Bestemmelsen medfører en pligt for advokaten til at give klienten en række oplysninger, der primært vedrører advokatens identitet, herunder navn og kontaktoplysninger mv.

Det følger af § 3, stk. 1, i lov nr. 384 af 25. maj 2009 om tjenesteydelser i det indre marked, at tjenesteyderen skal oplyse tjenestemodtageren om, i hvilken form virksomheden drives.

Det følger videre af § 3, stk. 1, nr. 1-4, i bekendtgørelse nr. 1372 af 16. december 2009 om tjenesteyderens pligt til at give oplysninger til tjenestemodtageren, at tjenesteyderen skal stille følgende oplysninger til rådighed for tjenestemodtageren: (1) tjenesteyderens navn, (2) den fysiske adresse, hvor tjenesteyderen er etableret, (3) kontaktoplysninger, herunder telefonnummer og eventuel e-mailadresse, og (4) hvis tjenesteyderen er optaget i Det Centrale Virksomhedsregister oplysninger om cvr-nummer.

Af § 6, stk. 1 i samme bekendtgørelse følger herudover, at tjenesteydere skal udlevere kontaktoplysninger, navnlig en post- eller e-mailadresse samt et telefonnummer, hvortil alle tjenestemodtagere, også de, der opholder sig i et andet EU/EØS-land, kan rette henvendelse med en klage eller spørgsmål vedrørende den udførte tjenesteydelse. Tjenesteydere skal oplyse deres juridiske adresse, hvis denne ikke er deres normale postadresse.

Opfyldelse af oplysningsforpligtelsen på hjemmeside, i skriftligt materiale eller lignende kunne, for så vidt angår disse oplysninger, f.eks. lyde:

“A Advokater er etableret på følgende adresse: B-gade 1, 1111 B-by. Vi kan kontaktes på telefonnummer + 45 22 22 22 22 og på e-mailadressen a@advokater.dk. Vores cvr-nummer er: 33 33 33 33. A Advokater er organiseret som et advokataktieselskab.”

Af § 59 a, stk. 1 og 2, i bekendtgørelse nr. 150 af 24. februar 2020 om godkendelse af vedtægt for Det Danske Advokatsamfund følger endvidere, at advokaten skal oplyse sin klient om, (1) at den pågældende er beskikket som advokat af Justitsministeriet i Danmark, (2) at den pågældende er en del af Advokatsamfundet, (3) at den pågældende har tegnet ansvarsforsikring og stillet garanti efter de af Advokatsamfundet fastsatte regler, og at ansvarsforsikringen dækker al advokatvirksomhed, uanset hvor advokatvirksomheden udøves, og (4) kontaktoplysninger på forsikringsselskabet og garantistilleren.

Bestemmelsen i (1) finder ikke anvendelse, for så vidt angår EU-advokaten, der i stedet skal oplyse, at den pågældende er registreret hos Advokatsamfundet.

U 2021.1536 Ø. Advokat A fandtes i sagen groft at have tilsidesat god advokatskik ved ikke at have tegnet behørig ansvarsforsikring og stillet garanti i en periode på ca. 8 ½ år. Advokat A blev frakendt retten til at udøve advokatvirksomhed indtil videre. Advokaternævnet anførte i sagen, at overholdelsen af reglerne om ansvarsforsikring og garanti er en grundlæggende forudsætning for at drive advokatvirksomhed på forsvarlig vis og er af afgørende betydning for en advokats klients muligheder for at undgå økonomisk tab ved advokatens eventuelle fejl og forsømmelse.

Opfyldelse af denne del af oplysningsforpligtelsen kunne f.eks. lyde:

“Advokaterne hos A Advokater er beskikket af Justitsministeriet i Danmark og er en del af Advokatsamfundet. Herudover er der hos A Advokater ansat personer med advokatbeskikkelse fra andre EU-lande. Disse personer er registreret i Advokatsamfundet og udøver advokatvirksomhed i Danmark under deres udenlandske titel.

Alle advokater hos A Advokater er omfattet af vor ansvarsforsikring og garantiordning tegnet hos CCC. Dette gælder, uanset om advokaten har dansk eller udenlandsk beskikkelse. Ansvarsforsikringen dækker al advokatvirksomhed udøvet af A Advokater, uanset hvor advokatvirksomheden udøves.”

Bestemmelsen i artikel 21, 7) medfører en forpligtelse for advokaten til at oplyse klienten om, hvorvidt der anvendes aftaleklausuler om lovvalg og/eller værneting og om almindelige forretningsbetingelser, hvis sådanne anvendes.

Advokatnævnets kendelse af 28. juni 2016. I en erhvervssag havde klager K klaget over, at advokat A havde tilsidesat god advokatskik ved at have vægret sig ved at anmelde et erstatningskrav over for sit ansvarsforsikringsselskab. Advokatnævnet udtalte, at en advokat, over for hvem der rejses et erstatningskrav, som ikke kan afvises som åbenbart grundløst, har pligt til at anmelde det rejste krav over for sit ansvarsforsikringsselskab. Advokatnævnet fandt, at der ikke var grundlag for at tilsidesætte advokat A's vurdering af, at kravet var åbenbart grundløst, idet nævnet samtidig anførte, at det ved afgørelsen havde lagt vægt på, at advokat A ved opdragets etablering havde oplyst, hvor han var forsikret, hvorfor K eventuelt på den baggrund selv kunne anmelde kravet.²²⁶

Det følger af § 3, stk. 1, nr. 5 og 6, i bekendtgørelse nr. 1372 af 16. december 2009 om tjenesteyderens pligt til at give oplysninger til tjenestemodtageren, at tjenesteyderen bl.a. skal stille følgende oplysninger til rådighed for tjenestemodtageren: (1) almindelige forretningsbetingelser, hvor tjenesteyderen anvender sådanne, og (2) aftaleklausuler om lovvalg og/eller værneting, hvis sådanne anvendes.

Såfremt disse aftalemæssige reguleringer indgår i aftalegrundlaget, kan det anføres som følger:

“A Advokater anvender følgende standardiserede forretningsbetingelser: [*]... A Advokater anvender ikke aftaleklausuler om lovvalg og/eller værneting, medmindre dette aftales med klienten.”

---

226 Advokatnævnets sagsnr. 2015-4737.

Artikel 22

Advokaten skal på en klar og entydig måde af egen drift oplyse sin klient om eksisterende muligheder for offentlig eller forsikringsdækket retshjælp. Skal advokatens honorar udredes foreløbigt eller endeligt af det offentlige eller af et forsikringssselskab, skal advokaten, når han påtager sig sagen, orientere sin klient om principperne for fastsættelse af honoraret og om de mulige konsekvenser for klienten.

Efter bestemmelsen har advokaten pligt til at oplyse sin klient om mulighederne for retshjælp, ligesom klienten skal orienteres om principperne for fastsættelse af vederlaget, hvor det skal udredes foreløbigt eller endeligt af det offentlige eller af et forsikringssselskab. Oplysningerne skal gives på en *klar og tydelig måde*.

Der er ikke noget i vejen for, at advokat og klient aftaler at fravælge f.eks. fri proces eller forsikringsretshjælp. Advokatens pligt til at give klienten oplysninger om klientens *mulighed* for at få sådan retshjælp medvirker til, at klientens valg eller fravalg sker på et oplyst grundlag.

Hvis advokaten både yder klientens bistand, der er omfattet af fri proces eller anden retshjælp, og bistand, der ikke er omfattet, har advokaten pligt til at sikre sig, at klienten har kendskab til, hvad der er omfattet af retshjælpen.

Advokatnævnets kendelse af 30. august 2019. Advokat A havde flere sager for samme klient K, herunder en sag, hvor der var meddelt fri proces. Advokatnævnt anfører, at advokat A ikke i tilstrækkelig grad har vejledt K om, at fri procesbevilling ikke dækkede advokatudgifterne i forbindelse med de andre sager, og K kunne dermed have fået en berettiget forventning om, at K ikke selv skulle betale salær til advokat A. Der blev lagt vægt på, at prisoplysningen i ordrebekræftelse af 8. juni 2016 var givet før ansøgning om fri proces, og at der ikke efterfølgende var givet en egentlig vejledning om, hvad der var omfattet af den fri proces. Advokatnævnet fandt, at advokat A ikke er berettiget til at opkræve et salær hos K.²²⁷

---

227 Advokatnævnets sagsnr. 2019-450.

Artikel 23

Advokaten skal oplyse om de forhold, der er nævnt i artikel 21, på en klar og entydig måde, men advokaten kan selv bestemme, hvordan det sker, herunder om oplysningerne skal meddeles klienten direkte eller gøres let tilgængelige for klienten på advokatens virksomhedsadresse, ad elektronisk vej eller lignende.

Stk. 2. Oplysningerne i artikel 21 og 22 skal gives eller gøres tilgængelige i forbindelse med indgåelsen af en skriftlig aftale om ydelse af bistand. Hvis der ikke foreligger en skriftlig aftale, skal oplysningerne gives eller gøres tilgængelige, inden bistanden ydes.

Bestemmelsen er en styringsbestemmelse i forhold til AER's artikel 21 og 22, idet det fremgår, hvordan og hvornår oplysningerne omtalt i disse bestemmelser skal gives.

Advokaten skal give de relevante oplysninger af egen drift, og forpligtelsen er den samme, uanset om klienten er erhvervsdrivende eller ej. Det er op til advokaten at bestemme, hvordan forpligtelsen i artikel 21 opfyldes, hvis blot det sker i forbindelse med indgåelsen af en skriftlig aftale om bistand eller – hvis der ikke indgås en skriftlig aftale – før bistanden ydes.

Som følge af karakteren af de oplysninger, der er nævnt i artikel 21 vil det for mange advokater nok være mest praktisk at stille oplysningerne til rådighed via en hjemmeside eller andet generelt materiale.

Oplysningerne i artikel 22 om retshjælp skal gives direkte til klienten. De skal kun gives, hvis de er relevante i den enkelte sag, hvilket betyder, at der navnlig ved erhvervs-mæssig rådgivning sjældent vil være anledning til at give klienten sådanne oplysninger.

Afgørelsen af, hvorvidt det skal ske eller ej, vil kræve, at advokaten foretager fornødne undersøgelser af forsikringspolice mv. Oplysningerne – hvis de er relevante – skal selvsagt gives individuelt direkte til den enkelte klient.

Der stilles ikke krav om, at oplysningerne gives skriftligt, om end dette i visse tilfælde kan være anbefalelsesværdigt, da Advokatnævnet kræver, at det er advokaten, der skal kunne godtgøre, at der er rådgivet om retshjælpsmulighederne, hvis klienten efterfølgende hævder, at der burde være søgt retshjælpsdækning mv.²²⁸

²²⁸ Det kan medføre salær bortfald, hvis advokaten overser en mulighed for retshjælp.

Af § 3, stk. 2, i lov nr. 384 af 25. maj 2009 om tjenesteydelser i det indre marked fremgår det, at tjenesteyderen på en klar og entydig måde skal informere tjenestemodtageren om de påkrævede oplysninger i god tid inden kontraktens indgåelse eller, hvis der ikke foreligger en skriftlig aftale, inden tjenesteydelsens udførelse. Dermed opnås der en vis sikkerhed for, at klienten kender de økonomiske vilkår for aftalen med advokaten på så tidligt et tidspunkt, at klienten kan nå at fortryde, hvis klienten synes, at økonomien ikke hænger sammen.

Af § 3, stk. 2, og § 5 i bekendtgørelse nr. 1372 af 16. december 2009 om tjenesteyderens pligt til at give oplysninger til tjenestemodtageren fremgår endvidere, at tjenesteyderen selv kan bestemme, hvordan oplysningerne gives. Oplysningerne kan f.eks. (1) meddeles af tjenesteyderen på dennes eget initiativ, (2) være nemt tilgængelige for tjenestemodtageren der, hvor tjenesteydelsen udføres, eller kontrakten er indgået, (3) være nemt tilgængelige for tjenestemodtageren ad elektronisk vej via en adresse opgivet af tjenesteyderen eller (4) fremgå af ethvert informationsmateriale, som tjenesteyderen har givet tjenestemodtageren, og hvori tjenesteydelserne er beskrevet i detaljer.

Af § 5 i samme bekendtgørelse fremgår det endvidere, at tjenesteyderen på klar og entydig måde skal informere tjenestemodtageren om de påkrævede oplysninger i god tid inden kontraktens indgåelse eller, hvis der ikke foreligger en skriftlig aftale, inden tjenesteydelsens udførelse.

Artikel 24

Hvis advokaten samarbejder med andre om ydelse af bistand, skal advokaten efter anmodning fra klienten oplyse om de foranstaltninger, som advokaten har truffet for at undgå eventuelle interessekonflikter.

Bestemmelsen fastslår, at advokaten i tilfælde, hvor der samarbejdes med andre om ydelse af bistanden (f.eks. revisorer eller fagfolk på andre områder), har pligt til at oplyse om, hvad der er gjort for at undgå interessekonflikter.

Uanset om klienten er erhvervsdrivende eller forbruger, gælder forpligtelsen kun, hvis klienten efterspørger oplysningerne, og der stilles ikke krav til, hvordan oplysningerne i givet fald gives. Det vil formentlig for mange advokater være nærliggende at oplyse om de nævnte forhold på en hjemmeside.

Af § 4, stk. 2, i lov nr. 384 af 25. maj 2009 om tjenesteydelser i det indre marked gælder, at hvis tjenesteyderen leverer tjenesteydelser af forskellig art eller samarbejder med andre tjenesteydere om levering af den omhandlede tjenesteydelse, skal tjenesteyderen efter anmodning fra tjenestemodtageren oplyse om de foranstaltninger, som tjenesteyderen har truffet for at undgå eventuelle interessekonflikter.

Såfremt der anvendes en generel tekst på hjemmesiden, kunne den f.eks. lyde:

“A Advokater samarbejder med andre om ydelse af bistand efter aftale med klienten og giver på klientens anmodning oplysninger om de foranstaltninger, som A Advokater har truffet for at undgå eventuelle interessekonflikter i den henseende.”

Artikel 25

Advokaten skal efter anmodning fra klienten oplyse, at advokaten er omfattet af Advokatsamfundets tilsyns- og disciplinærssystem og af reglerne om god advokatskik, jf. retsplejelovens § 126, samt oplyse om eksistensen af de advokatetiske regler.

Stk. 2. Advokaten skal efter anmodning fra klienten oplyse klienten om de regler, der særligt gælder for udøvelse af advokaterhvervet, og hvordan klienten får adgang til reglerne, f.eks. ved at henvise til www.advokatsamfundet.dk.

Stk. 1

Advokaten har pligt til at give oplysninger om Advokatsamfundets tilsyns- og disciplinærssystem, reglerne om god advokatskik og oplyse om eksistensen af AER.

Uanset om klienten er erhvervsdrivende eller forbruger, gælder forpligtelsen kun, hvis klienten efterspørger oplysningerne, og der stilles ikke krav til, hvordan oplysningerne i givet fald gives. Det vil formentlig for mange advokater være nærliggende at oplyse om de nævnte forhold på en hjemmeside, således at de stilles til rådighed for alle, uanset om de har fremsat anmodning herom eller ej.

Af § 4, stk. 1, 1. pkt., i bekendtgørelse nr. 1372 af 16. december 2009 om tjenesteyderens pligt til at give oplysninger til tjenestemodtageren følger, at tjenesteyderen efter anmodning fra tjenestemodtageren skal oplyse, hvis tjenesteyderen er underlagt et adfærdskodeks eller er medlem af en faglig sammenslutning eller erhvervsorganisation, som har en ordning for udenretslig bilæggelse af tvister.

Som led i de oplysninger, som en advokat sædvanligvis giver, anføres der da ofte f.eks.:

“Advokaterne hos A Advokater er omfattet af Advokatsamfundets tilsyns- og disciplinærssystem og af reglerne om god advokatskik, jf. retsplejelovens § 126. Herudover gælder de advokatetiske regler.”

Stk. 2

Bestemmelsen skal sikre, at klienten også rent faktisk kan få adgang til den relevante information om de regler, der gælder for advokaters virke. Dette gælder f.eks.

klientkontovedtægten, hvidvasklovens regler, retsplejelovens § 124 ff. om advokatselskaber, reglerne i vedtægt for Det Danske Advokatsamfund om ansvarsforsikring og garanti mv.

Uanset om klienten er erhvervsdrivende eller forbruger, gælder forpligtelsen kun, hvis klienten efterspørger oplysningerne, og der stilles ikke krav til, hvordan oplysningerne i givet fald gives. Det vil formentlig for mange advokater være nærliggende at oplyse om de nævnte forhold på en hjemmeside.

Der bør også henvises til Advokatsamfundets hjemmeside www.advokatsamfundet.dk, som indeholder et afsnit 'Regler for advokater' med et underafsnit, der betegnes 'Dine pligter over for klienten'.

Af § 59 a, stk. 3 i bekendtgørelse nr. 150 af 24. februar 2020 om godkendelse af vedtægt for Det Danske Advokatsamfund fremgår, at hvis klienten anmoder herom, skal advokaten oplyse om de regler, der særligt gælder for udøvelse af advokaterhvervet, og hvordan klienten får adgang til reglerne. Som led i de oplysninger, som en advokat sædvanligvis giver, anføres der da ofte f.eks.:

“Alle danske advokater er underlagt retsplejelovens regler om bl.a. god advokatskik. Advokatrådet fører tilsyn med overholdelsen af god advokatskik og har udarbejdet de advokatetiske regler, som stiller strenge krav til advokaters professionelle standard og etik. Advokatnævnet påser overholdelsen af god advokatskik og kan pålægge sanktioner, hvis reglerne overtrædes. De regler, der særligt gælder for udøvelse af advokaterhvervet, kan findes på Advokatsamfundets hjemmeside www.advokatsamfundet.dk.”

Artikel 26

Advokater, som uden for deres advokatvirksomhed i erhvervmæssigt øjemed driver anden virksomhed, der af kunderne kan forveksles med advokatvirksomhed, skal af egen drift oplyse kunderne om, at virksomheden ikke driver advokatvirksomhed og dermed ikke er omfattet af reglerne for advokatvirksomhed, og at virksomheden ikke er underlagt Advokatrådets tilsyn.

Efter bestemmelsen har advokaten pligt til at give nogle oplysninger til sine kunder, såfremt advokaten i erhvervmæssigt øjemed driver anden virksomhed uden for sin advokatvirksomhed, der kan forveksles med advokatvirksomhed. Oplysningspligten indebærer, at advokaten af egen drift skal oplyse kunden om, at den pågældende virksomhed ikke driver advokatvirksomhed og dermed ikke omfattes af reglerne herom.

Det følger af § 3, stk. 1, i lov nr. 384 af 25. maj 2009 om tjenesteydelser i det indre marked, at tjenesteyderen skal oplyse tjenestemodtageren om, i hvilken form virksomheden drives.

Af retsplejelovens § 143, stk. 4 følger, at advokater og deres autoriserede fuldmægtige ikke må foretage eller medvirke til handlinger eller undladelser, som lægger hindringer i vejen for Advokatrådets tilsyn, eller hvis formål er at unddrage sig tilsynet. Denne bestemmelse blev indsat ved lov nr. 1540 af 18. december 2018 om ændring af retsplejeloven og lov om fuldbyrdelse af straf mv.

Det fremgår af lovbemærkningerne til lov nr. 1540 af 18. december 2018 om ændring af retsplejeloven og lov om fuldbyrdelse af straf mv.²²⁹, at Justitsministeriet foreslog, at der som supplement til ændringen af retsplejelovens § 143, stk. 4, blev indført en særlig oplysningsforpligtelse i de advokatetiske regler, hvorefter advokater, som uden for deres advokatvirksomhed i erhvervmæssigt øjemed driver anden virksomhed, der af kunderne kan forveksles med advokatvirksomhed, skal forpligtes til af egen drift at oplyse kunderne om, at virksomheden ikke driver advokatvirksomhed og dermed ikke er omfattet af reglerne for advokatvirksomhed, og at virksomheden ikke er underlagt Advokatrådets tilsyn.

Pligten, der pålægges advokater i henhold til artikel 26, har til formål at sikre den fornødne gennemsigtighed i relation til kunder, der handler med en advokats anden

229 LFB 2018-11-22 nr. 18 – Betænkning over forslag til lov om ændring af retsplejeloven og lov om fuldbyrdelse af straf mv.

erhvervsvirksomhed. Det skal være klart for kunden i den anden virksomhed, at selv om indehaveren har advokatbeskikkelse, så er virksomheden ikke en advokatvirksomhed og derfor heller ikke underlagt advokatreglerne eller underkastet tilsyn fra Advokatrådet.

Artikel 26 indeholder et relevanskriterium, idet der skal være tale om, at advokaten i erhvervmæssigt øjemed driver anden virksomhed, der af kunderne kan forveksles med advokatvirksomhed, f.eks. hvis en advokat driver ejendomsadministration ved siden af sin advokatvirksomhed. Driver en advokat vinimport eller landbrug ved siden af sin advokatvirksomhed, vil dette ikke være omfattet af advokatens oplysningspligt.

Kapitel 7

Opdrags- og prisoplysninger i erhvervsforhold

Advokaten er forpligtet til, allerede når advokaten påtager sig opgaven for klienten at forholde sig til de opgaver, som advokaten forventer skal udføres ved løsning af sagen, den tid, der forventes at gå med disse opgaver, og de udgifter, der er forbundet hermed.²³⁰

---

²³⁰ 'Nyt afsnit om oplysningspligt i de advokatetiske regler' af Hanne Christensen i Advokaten 3/2010.

Artikel 27

Når klienten handler inden for sit erhverv, skal advokaten i forbindelse med indgåelse af aftalen om bistand af egen drift og på klar og entydig måde oplyse klienten om de vigtigste elementer i den påregnede bistand, medmindre dette allerede fremgår af sammenhængen. Hvis advokaten på forhånd har fastsat et bestemt honorar, skal advokaten i forbindelse med indgåelse af aftalen om bistand af egen drift og på klar og entydig måde oplyse om honorarets størrelse. Hvis der ikke foreligger en skriftlig aftale, skal oplysningerne i 1. og 2. punktum gives eller gøres tilgængelige, inden bistanden ydes.

Stk. 2. Hvis det ikke er muligt på forhånd at beregne honorarets størrelse, skal advokaten på klientens anmodning enten angive den måde, hvorpå honoraret vil blive beregnet, eller give et begrundet overslag. Advokaten skal desuden oplyse om de med bistanden forbundne omkostninger.

Stk. 1

Bestemmelsen indeholder krav om, at advokaten i sager, hvor klienten er erhvervsdrivende, i visse tilfælde skal oplyse om de vigtigste elementer i den påregnede bistand (ordrebekræftelsesreglen) og om vederlagets størrelse, hvis det er fastsat på forhånd (fast salær).

Advokaten skal give de nævnte oplysninger af egen drift. Dog gælder ordrebekræftelsesreglen i erhvervsforhold kun, hvis oplysningerne ikke allerede fremgår af sammenhængen. Advokaten vil i de fleste tilfælde være fritaget for at give oplysninger om den aftalte bistand, netop fordi det fremgår af omstændighederne.

Det vil typisk være i advokatens korrespondance med klienten, at advokaten under beretningen om, hvordan advokaten agter at gribe sagen an, indirekte oplyser om opgaven.

Oplysningerne skal gives til klienten i forbindelse med indgåelsen af en skriftlig aftale om bistand eller – hvis der ikke indgås en skriftlig aftale – før bistanden ydes. Der er ikke krav om skriftlighed, men det kan være svært for advokaten efterfølgende at bevise, at der er givet mundtlige oplysninger, hvis klienten bestrider dette.

Af § 3, stk. 1, nr. 8-9, i bekendtgørelse nr. 1372 af 16. december 2009 om tjenesteyderens pligt til at give oplysninger til tjenestemodtageren fremgår det, at tjenesteyderen

skal stille følgende oplysninger til rådighed for tjenestemodtageren: (1) prisen for tjenesteydelsen, hvis tjenesteyderen på forhånd har fastsat en pris for en given type ydelse, og (2) tjenesteydelsens vigtigste karakteristika, hvis de ikke allerede fremgår af sammenhængen.

Stk. 2

Efter bestemmelsen skal advokaten, hvis vederlagets størrelse ikke kan beregnes på forhånd, enten oplyse, hvordan vederlaget vil blive beregnet eller give et begrundet overslag. Advokaten skal desuden oplyse om de med bistanden forbundne omkostninger, dvs. udlæg, afgifter mv.

I erhvervsforhold skal oplysningerne kun gives, hvis klienten efterspørger dem, og der er ingen krav til, hvordan oplysningerne skal gives.

Af bestemmelsens formulering fremgår det, at advokaten, hvis det er muligt, skal give en fast pris. Kun hvis det ikke kan lade sig gøre *på forhånd at beregne honorarets størrelse*, må advokaten vælge at oplyse om beregningsmåde eller give overslag. Det vil kun være i forbindelse med meget afgrænsede og forudsigelige opgaver, at advokaten vil være bundet til at give en fast pris.

Vælger advokaten at give et begrundet overslag, vil oplysningerne herom i sagens natur ikke kunne gives generelt, hvilket også gælder oplysningerne om de med bistanden forbundne omkostninger.

Af § 4, stk. 2, i bekendtgørelse nr. 1372 af 16. december 2009 om tjenesteyderens pligt til at give oplysninger til tjenestemodtageren fremgår det, at tjenesteyderen efter anmodning fra tjenestemodtageren endvidere skal oplyse: (1) prisen for tjenesteydelsen, hvis tjenesteyderen ikke på forhånd har fastsat prisen for en given type tjenesteydelse, eller (2) prisberegningemetoden, hvis prisen ikke kan opgives nøjagtigt, således at prisen kan efterprøves af tjenestemodtageren, eller (3) et tilstrækkelig udførligt overslag.

Advokatnævnets kendelse af 26. oktober 2021. Klient K klagede over, at advokat A ikke havde givet K pris- og opdragsoplysninger og ikke løbende i tilstrækkeligt omfang havde informeret K om salærets størrelse. Advokatnævnet fandt, at K vedrørende sin henvendelse til advokat A handlede i så tæt tilknytning til sit erhverv, at hun ikke kan betragtes som forbruger i relation til reglerne om prisoplysning, men må vurderes som erhvervsdrivende. I relation til erhvervsdrivende skal en advokat, hvis det ikke er muligt at beregne honorarets størrelse på forhånd, på klientens anmodning angive den måde, hvorpå honoraret vil blive

beregnet, eller give et begrundet overslag. Det er ikke oplyst, at K havde anmodet advokat A om oplysning om hans honorarberegning forud for hans honorarnota, og advokat A havde derfor ikke handlet i strid med god advokatskik. Advokatnævnet fandt endvidere, at advokat A ikke havde pligt til at orientere K om salærets størrelse.²³¹

Advokatnævnets kendelse af 16. december 2015. Advokatnævnet anførte, at omkostninger til kontorhold, herunder løn til sekretærer, som udgangspunkt bør være omfattet af advokatens salær. På baggrund af oplysningerne om karakteren af det arbejde, som advokat A's sekretær har udført, fandt Advokatnævnet, at der var tale om sædvanligt sekretærarbejde. Hvis en advokat over for en erhvervsdrivende klient vil afregne for sædvanlig sekretærbistand, forudsættes, at der mellem parterne er indgået en aftale herom. I sin ordrebekræftelse til klager K havde advokat A anført, at der ville ske afregning efter medgået tid, og at der ville blive ført et nøje specificeret timesagsregnskab både for den anvendte tid for juridisk personale og ikkejuridisk personale. Advokat A havde oplyst timelønnen for advokatbistand og for en sekretær. Derfor og da K ikke umiddelbart var kommet med indsigelser mod det i ordrebekræftelsen anførte, fandt Advokatnævnet, at advokat A var berettiget til at afregne for sin sekretærs arbejde.²³²

---

231 Advokatnævnets sagsnr. 2020-3997.

232 Advokatnævnets sagsnr. 2014-1922.

Artikel 28

Afgiver advokaten et overslag, skal klienten så tidligt som muligt orienteres, hvis det samlede honorar forventes at overstige det beløb, der er angivet i overslaget.

Bestemmelsen omhandler den situation, at klienten har anmodet om prisoplysninger, og advokaten har valgt at give dem som et prisoverslag.²³³ Hvis det senere viser sig, at overslaget ikke holder, skal klienten orienteres herom. Det skal ske *så tidligt som muligt*, så klienten kan indstille sig på de ændrede forhold.

Advokatnævnets kendelse af 30. januar 2015. Klager K havde i en erhvervsag klaget over advokatfirma S' salær på 32.500 kr., inkl. moms, for bistand i forbindelse med køb af en landbrugsejendom. S havde i sagen givet klageren et forsigtigt overslag, hvorefter salæret ville være 15.000-20.000 kr. Advokatnævnet fandt, at salæret på 32.500 kr., inkl. moms, ikke kunne anses for rimeligt. Advokatnævnet lagde i sagen vægt på det af S afgivne overslag, samt at K ikke havde fået oplysninger om, at overslaget på grund af sagens udvikling ikke ville holde. Advokatnævnet nedsatte advokatfirmaets salær til 20.000 kr., inkl. moms.²³⁴

²³³ 'Når prisoverslag giver anledning til en tvist' af Hanne Christensen i Advokaten 6/2015.

²³⁴ Advokatnævnets sag 2014-515.

Artikel 29

Indgås der aftale om yderligere bistand i sagen, finder artikel 27 og 28 tilsvarende anvendelse på denne.

Hvis advokaten og klienten indgår aftale om, at advokaten skal yde yderligere bistand i sagen, som ikke er omfattet af den oprindelige aftale, skal artikel 27 og 28 iagttages på ny vedrørende aftalen om supplerende bistand.

Kapitel 8

Opdrags- og prisoplysninger i forbrugerforhold

Reglerne om oplysninger til klienterne er strenge i forbrugersager. Advokaten skal automatisk – hvis klienten er forbruger – give klienten en ordrebekræftelse om de vigtigste elementer i den forventede bistand og om størrelsen af det forventede vederlag.²³⁵

---

²³⁵ 'Opdatering af de advokatetiske regler om oplysningsforpligtelser' af Lise Ravnkilde i Advokaten 7/2016 og 'Nye oplysningspligter for advokater i forbrugersager' af Lise Ravnkilde i Advokaten 7/2015.

Artikel 30

Når klienten er forbruger, skal advokaten i forbindelse med indgåelsen af aftalen om bistand af egen drift og på klar og entydig måde skriftligt og direkte til klienten oplyse klienten om de vigtigste elementer i den påregnede bistand, om fastsættelsen af honoraret, jf. artikel 32, og om de omkostninger, der vil være forbundet med bistanden.

Bestemmelsen indeholder krav om, at advokaten i sager, hvor klienten er forbruger, skal oplyse om de vigtigste elementer i den påregnede bistand (ordrebeholdelsesreglen), om honoraret, jf. artikel 32, og om de med bistanden forbundne omkostninger.

En forbruger er traditionelt en person, som skal bruge advokatens bistand i andet end erhvervsmæssig sammenhæng.²³⁶

Advokatnævnets kendelse af 11. september 2014. Klient K, som henvendte sig til advokaten for at opnå patent på sine to opfindelser, ville udvikle og bruge sine opfindelser erhvervsmæssigt og blev derfor betragtet som erhvervsdrivende.²³⁷

Advokatnævnets kendelse af 18. december 2013. En tidligere ejer af et pizzeria, som havde rettet henvendelse til advokaten for at undgå konkursbegæring fra en tidligere ansat, blev anset som erhvervsdrivende.²³⁸

Advokatnævnets kendelse af 9. december 2013. Advokatnævnet fandt, at den omstændighed, at et forældre køb af en ejerlejlighed skete med henblik på udlejning efter virksomhedsskatteordningen, ikke indebar, at klager rettede henvendelse til advokaten som erhvervsdrivende.²³⁹

Det er ikke tilstrækkeligt, at advokaten giver en redegørelse for timepriser mv., hvis advokaten ikke samtidig bekræfter, hvilket arbejde der skal udføres for klienten. Advokatens oplysninger til klienten om indholdet af det hver, advokaten har påtaget sig, er med til at afgrænse opgaven og hindre misforståelser mellem advokat og klient om, hvad advokaten har forpligtet sig til. Det kan være en fordel tillige at anføre, hvad der ikke er omfattet af hvervet.

236 'Afgrensning af det civilretlige forbrugerbegreb' af Sonny Kristoffersen i U2011B.258.

237 Advokatnævnets sagsnr. 2013-3282.

238 Advokatnævnets sagsnr. 2013-95.

239 Advokatnævnets sagsnr. 2012-413.

Ordrebekræftelsesreglen og reglen om, at vederlagets størrelse skal oplyses på forhånd, bevirker, at advokaten skal give de nævnte oplysninger af egen drift, og at advokaten i forbrugerforhold skal give oplysningerne direkte til klienten.

Oplysningerne skal gives i forbindelse med indgåelsen af en skriftlig aftale om bistand. Det skyldes, at klienten skal have en mulighed for at sige fra, før advokaten har udført arbejde, som klienten kan komme til at betale for.

Kravet udspringer af bestemmelsen i forbrugeraftalelovens § 17, som i sin nuværende formulering egentlig kræver, at oplysningerne gives, *inden* aftale indgås. Da Advokatnævnet ikke har ladet dette afspejle i sin praksis, og da det vil være forbundet med store praktiske vanskeligheder at overholde en sådan regel, har Advokatrådet undladt at ændre AER på dette punkt.

I en række tilfælde kan det være forbundet med vanskeligheder at overholde det tidsmæssige krav om, at oplysningerne skal gives i forbindelse med indgåelse af aftalen om bistand. Det gælder f.eks. straffesager, hvor forsvareren er beskikket, idet forsvareren ofte vil have fået tildelt hvervet, forud for eller samtidig med at forsvareren har fået tilstrækkelige oplysninger til at kunne opfylde sine forpligtelser om meddelelse til klienten. Da man ikke kan forpligtes over evne, må det antages, at oplysningskravet er opfyldt, hvis forsvareren giver klienten oplysningerne, så snart det overhovedet er muligt.

En anden vanskelighed kan være sproget. Ikke mindst i straffesager bliver advokaten ofte beskikket for en sigtet, som ikke er dansktalende, og som måske heller ikke taler et andet sprog, som advokaten mestrer. Under samtalen med klienten vil der være en tolk til stede, men skriftlighedskravet gør det vanskeligt for advokaten at benytte tolkens ekspertise.

I vidt omfang vil det være de samme oplysninger, som advokaten skal give uanset sigtelsens indhold og klientens nationalitet. Det må derfor anbefales, at advokaten får udfærdiget standardbreve på de sprog, som advokaten ofte støder på.

Kravet om, at oplysningerne skal gives skriftligt, kan af advokaten opfyldes ved brev, e-mail og formentlig tillige sms eller anden elektronisk kommunikation.²⁴⁰ Det kan i tidspressede situationer være nødvendigt at overbringe klienten brevet på første møde.

240 'En klar og entydig opdrags- og prisoplysning' af Martin Korp Jensen i Advokaten 3/2020.

Advokatnævnets kendelse af 25. september 2020. Sagen vedrørte en klage over advokat A's salær i en arbejdsskadesag på 398.500 kr., inkl. moms. Advokat A havde 17. marts 2020 fremsendt en ordrebekræftelse til klager K, hvoraf det fremgik, at "Det er umuligt at forudsige størrelsen på dine advokatomkostninger, da sagens forløb, herunder din konkrete helbreds- og arbejdsmæssige situation, ikke kan forudsiges, men mit salær fastsættes altid rimeligt i forhold til de opnåede resultater og den tid, der er brugt på din sag. Timetaksten svinger betydeligt, men den vil typisk blive fastsat i intervallet kr. 1.000,00-2.900,00 med tillæg af moms 25 procent, eller i alt 1.250,00-3.625,00 kr., inkl. moms. Du er altid velkommen til løbende at forhøre dig om timetallet, hvorimod timetaksten først vil kunne fastsættes, når sagen afsluttes herfra, idet denne i høj grad afhænger af de resultater, der opnås i sagen." Advokatnævnet fandt, at advokat A ved ordrebekræftelsen ikke havde givet tilstrækkelig prisoplysning, idet timeprisen var angivet til at variere mellem 1.250 kr. og 3.625 kr., inkl. moms, afhængigt af de opnåede resultater. Oplysningen om timeprisen fandtes ikke at give K det fornødne grundlag for at kunne beregne den endelige pris, hvorfor det påhvilede advokat A at godtgøre, at der var udførte arbejde, som var aftalt med K, og at salæret var rimeligt i forhold til det aftalte arbejde og K's berettigede forventninger. Advokatnævnet fandt henset til sagens værdi, betydningen for K, arbejdets omfang, sagens varighed, samt at afregningen var i overensstemmelse med ordrebekræftelsen, at det opkrævede salær ikke ansås for urimeligt (dissens fra et medlem).²⁴¹

Advokatnævnets kendelse af 22. november 2013. Advokatnævnet vurderede, at det ikke havde været muligt for advokat A forud for det indledende møde at give en skriftlig prisoplysning, idet advokat A på dette tidspunkt ikke havde de oplysninger om sagen og den ønskede bistand, som skulle danne grundlag for udfærdigelsen af en skriftlig prisoplysning. På denne baggrund fri fandt Advokatnævnet advokat A. For så vidt angik salæret, måtte klager K – uanset at der ikke inden mødet forelå en skriftlig opdrags- og prisoplysning – have forventet, at K ved at afholde møde med advokaten havde indledt et salærbetinget samarbejde. Advokatnævnet fandt, at et salær på 5.000 kr., inkl. moms, for et møde af to timers varighed ikke kunne anses for urimeligt (dissens om salærets størrelse).²⁴²

Advokatnævnet har behandlet en række sager, hvor reglen ikke har været overholdt. Det er fastslået, at en advokat handler i strid med god advokatskik, hvis advokaten ikke giver oplysning om ydelsens indhold og pris i overensstemmelse med AER.

Advokatnævnet fastsætter sanktionen efter en konkret vurdering af forholdene i den enkelte sag. Manglende prisoplysning medfører således ikke automatisk salærbortfald. Hjemmelen for nævnets bedømmelse er udelukkende bestemmelsen i retsplejelovens

241 Advokatnævnets sagsnr. 2020-1061.

242 Advokatnævnets sagsnr. 2013-62.

§ 126, stk. 2. Der er derfor ikke grundlag for at lade salæret bortfalde, alene som følge af at der ikke er givet fyldestgørende oplysninger om ydelse og pris.

Konsekvensen af, at en advokat ikke har givet oplysning om ydelsens omfang og pris, er, at advokaten har bevisbyrden for honorarets berettigelse. Det er derfor advokaten, som skal bevise, at det arbejde, der kræves betalt, også omfatter det aftalte og udførte arbejde. Desuden skal advokaten bevise, at salærets størrelse er rimelig.

U 2020.4185 Ø. Sagen vedrørte advokat A's salær for at bistå K i en personskadeserstatningssag mod forsikringsselskabet F. F blev ved dom pålagt at betalt 2.123.300 kr. i erstatning samt at betale sagsomkostninger med 301.250 kr. til K, hvoraf 250.000 kr., inkl. moms, udgjorde advokatudgifter. B var under sagen dækket af en retshjælpsforsikring med et dækningsmaksimum på 75.000 kr. og en selvrisiko på maksimalt 4.000 kr. Advokat A fik indbetalt de 75.000 kr. fra retshjælpsforsikringen og de 4.000 kr. fra B. Heraf anvendte advokat A 75.060 kr. til betaling af retsafgift og lægeattester. Advokat A krævede et salær på 250.000 kr., inkl. moms, for bistand til K, hvilket af Advokatnævnet blev nedsat til 91.000 kr., hvilket beløb K afregnede til advokat A. Salærsagen blev efterfølgende indbragt for Retten i Odense, hvor advokat A's salær blev fastsat til 250.000 kr., hvorfra skulle fratrækkes de 91.000 kr., som K allerede havde betalt til advokat A, samt beløbet på 3.940 kr., som ved afslutningen af advokat A's hverv henstod på klientkontoen. Sagen fortsatte til Østre Landsret, der udtalte, at efter de foreliggende oplysninger, herunder ordrebekræftelsen af 28. september 2010, må det lægges til grund, at A ikke gav K prisoplysninger om sit salær, som omfattede det tilfælde, at der blev anlagt en erstatningssag mod F, idet salæroverslaget efter sit indhold alene var gældende, såfremt K kunne opnå erstatning fra F uden anlæggelse af retssag. A har derfor bevisbyrden for, at han er berettiget til et salær som påstået, herunder at salærets størrelse er rimeligt. K's berettigede forventninger i forbindelse med opdraget til A indgik som et element i denne vurdering. Landsretten fandt, at advokat A havde løftet bevisbyrden for at være berettiget til et salær på 250.000 kr., inkl. moms, for sin bistand til K, og stadfæstede byrettens dom.

Advokaten skal desuden oplyse om forventede udlæg, herunder tinglysningsafgift, retsafgift og notarialafgift. I bestemmelsen er det udtrykt som *de omkostninger, der vil være forbundet med bistanden*.

Det er således ikke alle de omkostninger, som klienten skal betale i sagens anledning, som er omfattet, men kun de omkostninger, der er en direkte følge af advokatens bistand. Ejendomsskatter i forbindelse med køb af fast ejendom er f.eks. ikke omfattet af bestemmelsen.

Advokatnævnets kendelse af 2. juli 2008. Advokatnævnet udtalte, at det følger af nævnets praksis i salærsager, at advokaten – i tilfælde af manglende prisoplysninger – skal bevise, at den ydede bistand berettiger til salær. Advokaten skal således bevise, at den ydede bistand er aftalt med klienten, og at salæret er rimeligt i forhold til det aftalte udførte arbejde og klientens berettigede forventninger. Har en forbruger bedt om et møde med en advokat til afdækning af pågældendes behov for advokatbistand, vil advokaten som udgangspunkt være berettiget til salær for et sådant kort møde. Yderligere bistand vil kun kunne kræves honoreret, hvis advokaten beviser, at bistanden er aftalt med klienten.²⁴³

Af markedsføringslovens § 14 fremgår, at ved erhvervsmæssigt udbud af varer til forbrugerne skal der klart og tydeligt oplyses om produkternes pris.

For at iagttage kravet om, at oplysninger skal gives til klienten på en klar og entydig måde, bør advokaten så vidt muligt give optrags- og prisoplysningerne i et separat dokument, alternativt indledningsvist i et dokument, hvis der i samme meddelelse gives andre oplysninger. Kravet indebærer tillige, at oplysningerne skal være konkrete i forhold til det arbejde, der skal udføres for klienten. Advokaten skal endvidere sikre, at klienten underrettes, såfremt der sker ændringer i opdraget, hvad enten opdraget udvides eller begrænses.²⁴⁴

Af § 3, stk. 1, nr. 8-9, i bekendtgørelse nr. 1372 af 16. december 2009 om tjenesteydernes pligt til at give oplysninger til tjenestemodtageren fremgår det, at tjenesteyderen skal stille følgende oplysninger til rådighed for tjenestemodtageren: Prisen for tjenesteydelsen, hvis tjenesteyderen på forhånd har fastsat en pris for en given type ydelse, og tjenesteydelsens vigtigste karakteristika, hvis de ikke allerede fremgår af sammenhængen.

Reglen om prisoplysning indeholder ikke en konsekvens af manglende overholdelse eller en pligt for advokaten til at give klagevejledning.

Hvis advokaten er kurator eller bobestyrer, er advokaten formelt antaget af det offentlige, som derfor også er at betragte som advokatens klient. Det er derfor også det offentlige, der har krav på optrags- og prisoplysning. Anderledes ved beskikkede advokater, hvor det er klienten, der skal have oplysningerne.²⁴⁵

Når en advokat udfører arbejde for en umyndig, må optrags- og prisoplysningerne skulle gives til værgeren, som også typisk er den, der har antaget advokaten.

²⁴³ Advokatnævnets sagsnr. 02-0301-06-2445.

²⁴⁴ 'En klar og entydig optrags- og prisoplysning' af Martin Korp Jensen i Advokaten 3/2020.

²⁴⁵ Se også kommentaren under AER's artikel 32.

Advokatnævnets kendelse af 28. februar 2019. Advokat A havde i en række sager ikke sikret, at vedkommendes klienter blev skriftlig orienteret om de vigtigste elementer i den påregnede bistand og om måden, hvorpå salæret ville blive beregnet. Advokatnævnet fastslog, at advokat A havde handlet i strid med god advokatskik. Advokatnævnet bemærkede, at den omstændighed, at advokat A's klienter var familie, venner og bekendte, ikke kunne føre til en ændret vurdering. Advokat A havde tilsidesat god advokatskik.²⁴⁶

Advokatnævnets kendelse af 20. juni 2011. Advokat A gav ikke sine klienter den fornødne skriftlige prisoplysning ved samarbejdets begyndelse, da der på dette tidspunkt alene blev oplyst en telefonisk pris på 2.000 kr., ekskl. moms, for udarbejdelse af et testamente. Uagtet at der i forbindelse med udarbejdelsen af testamentet blev afholdt to længere møder, fastslog Advokatnævnet, at honoraret for bistanden passende kunne fastsættes til de anførte 2.000 kr., ekskl. moms, til trods for at A havde krævet 4.000 kr., ekskl. moms.²⁴⁷

Advokatnævnets kendelse af 20. januar 2011. Advokat A og klager K var enige om, at prisen var oplyst til at være 2.500 kr. i timen. Uenigheden drejede sig om, hvorvidt prisen var med eller uden tillæg af moms. Der var enighed mellem parterne om, at der ikke var givet skriftlig prisoplysning. Advokatnævnet udtalte, at da det er advokat A, som har bevisbyrden for de forhold, som berettiger til salær, har advokaten alene krav på en timetakst på 2.500 kr., inkl. moms.²⁴⁸

Advokatnævnets kendelse af 30. april 2009. Advokat A repræsenterede klagerne K i forbindelse med en retssag om fortolkning og efterlevelse af en deklaration, der er tinglyst på parternes ejendomme. Advokat A udtog stævning på vegne af K 9. august 2007. Ved brev af samme dato skrev A til K: "Endelig bekræfter jeg, at vi har aftalt, at sagen føres uden brug af retshjælpsforsikring, idet jeg maksimalt vil beregne mig et salær svarende til 20.000 kr. med tillæg af moms." 30. september 2008 afsagde retten dom i sagen og tilkendte K 59.000 kr. i sagsomkostninger. Ved mail af 11. oktober 2008 til K skrev A: "Hermed udskrift af sagens kontokort, der viser, at I har indbetalt 34.900 kr. i retsafgifter og salær til mig. Disse penge skal naturligvis returneres til jer, da jeg er blevet tillagt omkostninger fra modparten, der overstiger beløbet. Jeg vil tro, at mit arbejde med at tvangsfuldbyrde dommen vil involvere max 5 timer à 1.800, og mit salær vil så udgøre 9.000 kr. Herfra skal så trækkes de omkostninger, som retten tillægger mig for at udføre arbejdet. Det vil sandsynligvis så betyde et minimum af egenbetaling, forudsat at de dømte kan betale, men mon dog ikke." Ved mail af 13. oktober 2008 til A skrev K: "Vi har nu, uafhængigt af hinanden, talt med to forskellige advokater, som begge er enige med os i, at du har givet et tilbud på at føre sagen. Du er derfor ikke berettiget til et beløb

246 Advokatnævnets sagsnr. 2018-1697.

247 Advokatnævnets sagsnr. 2011-2005.

248 Advokatnævnets sagsnr. 2009-1273.

større end de 20.000 kr. med tillæg af moms, som dit tilbud lyder på. Vi skal derfor bede om en bekræftelse på, at de 59.840 kr., som sagens kontokort udviser, vil blive udbetalt til os, da vi i modsat fald vil indbringe sagen for Advokatnævnet.” Advokatnævnet fandt, at advokat A havde afgivet prisoplysning indeholdende en aftale uden forbehold til K. K havde derfor en berettiget forventning om, hvad A’s salær for bistand ville beløbe sig til. Det forhold, at retten tilkendte K sagsomkostninger med 59.900 kr., kan ikke ændre herpå.²⁴⁹

Advokatnævnets kendelse 8. oktober 2008. Sagen vedrørte utilstrækkelig prisoplysning. Nævnet udtalte, at advokat A efter afholdelse af møde med klient K havde sendt et brev med overskriften “Klientinformation i forbindelse med oprettelse af klientforhold hos...”. Brevet fremstod som et standardbrev og indeholdt oplysning om sagens journalisering, hvem der var klientansvarlig og sagsbehandler, timepriser samt ophør af samarbejde. Brevet var vedlagt 5 ½ side ‘Almindelige betingelser’. K klagede over, at der ikke var givet korrekt prisoplysning. Nævnet anførte, at en tilstrækkelig prisoplysning skal give K oplysning om de vigtigste elementer i den påregnede bistand. Er det ikke muligt for advokaten at give en præcis ramme for sit arbejde, må advokaten beskrive det arbejde, bistanden omfatter. Nævnet fandt ikke, at den klientinformation, A gav i sit standardbrev, opfyldte de krav, der kan stilles til en sådan tilstrækkelig prisoplysning. A havde tilsidesat god advokatskik.²⁵⁰

---

249 Advokatnævnets sagsnr. 2008-01-1013.

250 Advokatnævnets sagsnr. 02-0301-07-1822.

Artikel 31

Hvis advokaten ikke har en hjemmeside jf. artikel 36, skal advokaten yderligere oplyse Advokatnævnets fysiske adresse og hjemmesideadresse samt om Advokatnævnets kompetence til behandling af adfærdsklager og tvister vedrørende advokatens salær.

Bestemmelsen i artikel 31 kræver, at advokaten af egen drift, skriftligt og direkte til klienten giver oplysninger om Advokatnævnet, hvis ikke advokaten har en hjemmeside, jf. AER's artikel 36.

Artikel 32

Hvis bistanden ydes til et fast honorar, skal dette oplyses. Hvis det ikke er muligt på forhånd at beregne honorarets størrelse, skal advokaten enten angive den måde, hvorpå honoraret vil blive beregnet, eller give et begrundet overslag. Beløb skal oplyses inklusive moms.

Ligesom det fremgår af AER's artikel 27, stk. 2, skal advokaten give en fast pris, hvis det er muligt.²⁵¹ Hvis vederlagets størrelse ikke kan beregnes på forhånd, skal advokaten enten oplyse, hvordan vederlaget vil blive beregnet, eller give et begrundet overslag.

Oplysninger om den måde, honoraret vil blive beregnet på, skal omfatte en orientering om de parametre, der danner grundlag for et 'rimeligt' honorar'.²⁵² Advokaten skal i tilslutning hertil oplyse om sin timepris ved udførelse af den konkrete opgave.

I forbrugerforhold skal advokaten af egen drift give oplysningerne skriftligt og direkte til forbrugeren i forbindelse med indgåelse af aftalen om bistand.

Der er ingen undtagelse for straffesager, hverken som beskikket eller som valgt forsvarer. Den beskikkede advokat vil i vidt omfang kunne henvise til retternes salærtakster og tilføje, under hvilke omstændigheder klienten vil kunne blive afkrævet betaling.

Tilsvarende skal advokaten give oplysninger i sager, hvor honoraret forventes dækket af det offentlige (fri proces) eller helt eller delvis af et forsikringsselskab (forsikringsretshjælp). Dette gælder, selv om klienten intet selv skal betale.

Advokatnævnets kendelse af 20. december 2019. Advokat A havde ikke sikret sig, at klient K, der var forbruger, var blevet orienteret om de vigtigste elementer i den forventede bistand og salærberegningen. Advokatnævnet fandt derfor, at advokat A havde handlet i strid med god advokatskik. At det var statskassen, der udredte salæret, har ikke betydning, da kravet om opdrags- og prisoplysning også gælder for beskikkede forsvarere.²⁵³

På det tidspunkt, hvor oplysninger skal gives, vil det som oftest ikke være klarlagt, om honoraret kan forventes dækket. Der kan derfor være anledning til at give oplysninger

251 Kommentaren til AER's artikel 27, stk. 2.

252 Kommentaren til AER's artikel 57 om salærparametre.

253 Advokatnævnets sagsnr. 2019-2451.

om såvel den situation, hvor honoraret bliver dækket, som den situation, hvor klienten selv skal betale.

Advokatnævnets kendelse af 26. september 2019. Advokat A havde i sagen ikke givet tilstrækkelige opdrags- og prisoplysninger til sin klient K, der var forbruger. Advokat A havde fremsendt et aftalebrev, hvilket vedrørte en anden sag, hvorfor opdragsbeskrivelsen i aftalebrevet ikke var fyldestgørende. Advokatnævnet lagde i sagen blandt andet vægt på, at de afgivne prisoplysninger ikke indeholdte oplysninger om betydningen af, at der i sagen var retshjælpsdækning. Advokatnævnet anførte, at prisoplysningen burde have indeholdt oplysning om betaling af selvrisiko samt oplysning om konsekvenserne, i tilfælde af at maksimumdækningen ville blive overskredet, herunder egenbetaling af salær. Advokatnævnet fandt herefter, at advokaten havde tilsidesat god advokatskik. Retten i Hillerød stadfæstede nævnets kendelse.²⁵⁴

I sager, hvor advokaten reelt betjener det offentlige, f.eks. ved bobestyrerboer, er advokaten ikke forpligtet til at give oplysninger. Det skyldes, at skifteretten betragtes som opdragsgiver. Omvendt skal der gives sædvanlige oplysninger, hvis advokaten repræsenterer arvingerne i et privatskiftet bo.

Af § 4, stk. 2, i bekendtgørelse nr. 1372 af 16. december 2009 om tjenesteyderens pligt til at give oplysninger til tjenestemodtageren fremgår det, at tjenesteyderen efter anmodning fra tjenestemodtageren endvidere skal oplyse: (1) prisen for tjenesteydelsen, hvis tjenesteyderen ikke på forhånd har fastsat prisen for en given type tjenesteydelse, eller (2) prisberegningemetoden, hvis prisen ikke kan opgives nøjagtigt, således at prisen kan efterprøves af tjenestemodtageren, eller (3) et tilstrækkelig udførligt overslag.

Advokatnævnets kendelse af 20. december 2016. I en sag, hvor klient K var forbruger, gav advokat A opdrags- og prisoplysning, hvoraf det bl.a. fremgik, at salæret ville blive afregnet under hensyn til sædvanlige salærparametre. Advokat A oplyste sine timepriser fordelt efter følgende opgavetyper: Advokatarbejde, dødsbo, opgørelse og skat, dødsbosesekretærarbejde, testamente, andet sekretærarbejde, ejendomshandler – salg eller køb. Nævnet fandt, at der ikke var givet klar og entydig prisoplysning, og at den udleverede prisoplysning mere havde karakter af et prisblad.²⁵⁵

Advokatnævnets kendelse 29. november 2016. K, der var sagsøgt i en privat straffesag, foranlediget af at K i et brev til en forstander var fremkommet med en række beskyldninger, sigtelser og stærkt negative udtalelser om en lærer, blev bistået af advokat A, der forsømte

254 Advokatnævnets sagsnr. 2018-1884 og BS-47852/2019.

255 Advokatnævnets sagsnr. 2016-2266.

at give prisoplysning. Advokatnævnet udtalte, at advokat A i den konkrete sag skulle have oplyst K, at der ikke kunne opnås tilsagn om retshjælpsdækning, medmindre K måtte få medhold, og at der ikke kunne opnås fri proces. Endvidere skulle A have meddelt K, at beskikkelse i medfør af retsplejelovens § 260, stk. 11, ville indebære, at statskassen havde krav på refusion af udlagte sagsomkostninger. Advokat A skulle over for K have redegjort for de principper, der ville danne grundlaget for hans anmodning om salærfastsættelse, herunder oplysning om hans timepris, inkl. moms.²⁵⁶

Advokatnævnets kendelse af 19. september 2016. Klager K, der var forurettet i en straffesag, fik advokat A beskikket som bistandsadvokat. Landsretten bestemte, at K's påstand om erstatning ikke skulle tages under påkendelse. Erstatningsnævnet traf efterfølgende afgørelse om erstatning, og advokat A videresendte erstatningen til K, idet advokat A dog modregnede sit salær i erstatningen. K klagede over, at advokat A havde foretaget modregning, og at K ikke havde fået opdrags- og prisoplysning. Der blev efterfølgende ansøgt om erstatning for salær hos Erstatningsnævnet, hvilket nævnet imødekom. Advokatnævnet udtalte, at den omstændighed, at salæret i sidste ende måtte blive udredt af Erstatningsnævnet, ikke ændrede ved, at advokat A var forpligtet til at give prisoplysning, således at K skulle orienteres om, at salæret udredes af statskassen.²⁵⁷

Advokatnævnets kendelse af 27. juni 2016. I en e-mail til klient K, som var forbruger, anførte advokat A bl.a.: "Vi arbejder efter timetakst, jf. vedhæftede forretningsbetingelser", og i disse fremgik bl.a.: "Vore takster er typisk 1.500, inkl. moms, for en 1/2 time, når der tidsregistreres effektivt, kan der arbejdes meget på en 1/2 time." Advokatnævnet fandt, at dette ikke udgjorde en tilstrækkelig prisoplysning.²⁵⁸

Advokatnævnets kendelse af 11. maj 2015. K, der kom til skade i et trafikuheld, anmodede advokat A om bistand. Advokat A bekræftede opdraget og oplyste, at han ikke havde mulighed for at give fast pris for sin bistand, men at sagen ville blive afregnet med udgangspunkt i medgået tid og følgende timetakster. Herefter fulgte en opstilling af timepriser for partnere, advokater, advokatfuldmægtige, advokatsekretærer og korrespondenter – alle med intervalangivelser på beløbet. Nævnet fandt, at der ikke var givet behørig prisoplysning.²⁵⁹

Bestemmelsen kræver også, at honoraret oplyses inklusive moms til forbrugere. Hvis honoraret oplyses uden moms, vil advokaten ikke kunne kræve momsens betaling.

256 Advokatnævnets sagsnr. 2016-860.

257 Advokatnævnets sagsnr. 2016-1076.

258 Advokatnævnets sagsnr. 2016-1102.

259 Advokatnævnets sagsnr. 2014-3751.

Advokatnævnets kendelse 13. november 2019. Nævnet fandt, at det var i strid med god advokatskik, at advokat A løbende på forespørgsel fra klager K havde oplyst status på salærets størrelse eksklusiv moms. Der blev i sagen lagt vægt på, at K var forbruger, hvorfor oplysninger om salær skal gives inklusive moms.²⁶⁰

Advokatnævnets kendelse 21. november 2018. Advokatnævnet udtalte, at den anførte timepris i ordrebekræftelsen skal være inklusive moms, når klienten er forbruger, jf. markedsfrøingslovens. § 13. Advokat A fandtes derfor at have tilsidesat god advokatskik ved ikke at have oplyst sin timetakst inklusive moms.²⁶¹

---

260 Advokatnævnets sagsnr. 2019-1229.

261 Advokatnævnets sagsnr. 2017-2709 og 2017-3107.

Artikel 33

Afgiver advokaten et overslag, skal klienten så tidligt som muligt orienteres skriftligt, hvis det samlede honorar forventes at overstige det beløb, der er angivet i overslaget. Advokaten skal af egen drift orientere klienten direkte herom på en klar og entydig måde.

Forpligtelsen til at give oplysninger efter bestemmelsen gælder i forbrugerforhold i alle tilfælde, hvor advokaten har givet et overslag. Det fremhæves specifikt i bestemmelsen, at advokaten af egen drift skal orientere klienten direkte herom på en klar og entydig måde.

Virkingen af at undlade at justere et overslag, når det viser sig ikke at holde, kan være salærreduktion. Hvis det omvendt viser sig ved sagens afslutning, at beregningen af et rimeligt salær fører til et beløb, der er lavere end overslaget, kan advokaten ikke vælge at afregne beløbet i overslaget.

Advokatnævnets kendelse 7. december 2021. Sagen vedrørte advokat A's salær på 740.418,16 kr., inkl. moms, for behandling af et ægtefælleskifte. Ved brev af 28. juni 2017 oplyste advokat A klager K om sit forventede samlede salær på 375.000,00 kr., inkl. moms, hvilket Advokatnævnet fandt udgjorde et begrundet overslag. Det var ikke godtgjort, at advokat A havde varslet over for K, at der i sagen ville blive opkrævet et højere salær, hvorfor advokat A fandtes afskåret fra at kræve et højere salær end det, der var angivet i overslaget, på trods af at sagen efterfølgende viste sig at få et mere langstrakt forløb end forudset ved afgivelsen af overslaget. Det af advokat A opkrævede salær var derfor ikke rimeligt, hvorfor Advokatnævnet nedsatte salæret til 375.000,00 kr., inkl. moms, svarende til det i overslaget anførte salær.²⁶²

Advokatnævnets kendelse 21. november 2018. Sagen vedrørte en klage over advokat A's salær på 100.000 kr., inkl. moms, ved behandling af et dødsbo som privat skifte. Advokat A fremsendte 21. december 2016 en åbningsstatus til klager K, hvori det med sagen forbundne salær skønnedes til 50.000 kr., inkl. moms. Advokatnævnet fandt, at oplysningerne i åbningsstatusen om det anslåede salær for bistand med skiftet af dødsboet udgjorde et overslag, hvorfor advokat A var afskåret fra at kræve et højere salær, medmindre dette forinden blev varslet over for K. Advokat A fremsendte efter åbningsstatusens time-/sagsregistreringer til K henholdsvis 1. marts og 2. august 2017, hvilke ikke fandtes at udgøre udtrykkelige varsler om højere salær over for K. Det af advokat A opkrævede

salær ansås som følge heraf ikke for rimeligt og blev af Advokatnævnet nedsat til 50.000 kr., inkl. moms, svarende til overslaget.²⁶³

Advokatnævnets kendelse af 25. oktober 2018. Klager K rettede i august 2014 henvendelse til advokat A med anmodning om at genindtræde i en bodelingssag. I brev af 31. oktober 2014 skrev advokat A til K, at tidsforbruget med sagen antoges at ville andrage 5-6 timer, samt at K ville blive orienteret, hvis tidsestimaten ikke holdt. Herudover skrev advokat A, at hendes timepris udgjorde 1.700 kr. plus moms. Advokat A oplyste i sagen, at hun løbende talte med K om sagens helt usædvanlige tidsmæssige omfang. Advokat A opkrævede ved faktura af 27. december 2015 et acontosalær på 10.000 kr., inkl. moms. K anmodede advokat A om at fremsende slutafregning ved e-mail af 9. september 2016. Advokat A fremsendte 15. december 2017 e-mail til K angående sit agtede salær og efterfølgende 5. januar 2018 fremsendte advokat A en faktura på 40.000 kr., inkl. moms, til K. Advokatnævnet fandt, at advokat A havde tilsidesat god advokatskik ved først med e-mail af 15. december 2017 at omtale sit agtede salær og først 5. januar 2018 at fremsende sin afregning til K. Advokatnævnet fandt endvidere, at advokat A i ordrebekræftelsen havde afgivet et overslag på tidsforbruget på 5-6 timer, samt at advokat A ikke tilstrækkeligt havde orienterede K om, at salæret forventedes at overstige overslaget. Det af advokat A opkrævede salær på 50.000 kr., inkl. moms, ansås derfor ikke for rimeligt og blev af Advokatnævnet nedsat til 12.750 kr., inkl. moms, svarende til den ved overslaget oplyste pris og det oplyste tidsforbrug.²⁶⁴

Advokatnævnets kendelse af 20. december 2016. Klient K, der havde været udsat for en arbejdsskade, anmodede advokat A om bistand. Advokat A gav prisoplysning og oplyste dels, at arbejdet ville blive afregnet med udgangspunkt i medgået tid, dels at hun vurderede, at der skulle anvendes 15-20 timer på sagen. Nævnet fandt, at der herved var givet begrundet overslag. Advokat B fra samme kontor overtog sagen og fremkom med et nyt estimat over tidsforbruget, men der var på daværende tidspunkt allerede anvendt flere end de først estimerede 20 timer. Nævnet fandt, at det arbejde, der gik ud over de 20 timer og frem til nye overslag, ikke kunne opkræves hos K. Endvidere kunne advokat B ikke fakturere med en højere timepris end oplyst af advokat A, medmindre dette var blevet meddelt K, inden arbejdet blev påbegyndt. Nævnet nedsatte salæret fra godt 180.000 kr., inkl. moms, til 70.000 kr., inkl. moms.²⁶⁵

Advokatnævnets kendelse af 13. november 2014. Advokat A gav ved opdragets etablering opdrags- og prisoplysning og anførte bl.a. i denne, at hun ville skønne et tidsforbrug i sagen på ca. 12-15 timer og henviste i forbindelse hermed til tidligere meddelte oplysninger om hendes timetakst. Advokat A meddelte senere, at det anslåede tidsforbrug ikke kunne holde, og at hun skønnede tidsforbruget til 12-20 timer. Der blev anvendt betydelig flere timer,

263 Advokatnævnets sagsnr. 2017-2709 og 2017-3107.

264 Advokatnævnets sagsnr. 2018-860.

265 Advokatnævnets sagsnr. 2016-2480.

men ikke givet et nyt begrundet overslag til klienten. Advokatnævnet fandt, at advokat A ikke kunne afkræve klienten mere end 20 timer til den oplyste timepris. Nævnet nedsatte på den baggrund salæret fra 74.495 kr., inkl. moms, til 52.500 kr., inkl. moms.²⁶⁶

---

²⁶⁶ Advokatnævnets sagsnr. 2013-3507.

Artikel 34

Indgås der aftale om yderligere bistand i sagen, finder artikel 30-33 tilsvarende anvendelse på denne.

Bestemmelsen fastslår, at hvis advokaten og klienten indgår aftale om, at advokaten skal yde yderligere bistand i sagen, så skal advokaten atter oplyse om de vigtigste elementer i den supplerende påregnede pris og om vederlagets størrelse for den supplerende bistand, hvis det er fastsat på forhånd.

Artikel 35

Indgås aftalen mellem advokaten og klienten uden for advokatens faste forretningssted eller som en aftale om fjernsalg, skal advokaten opfylde oplysningsforpligtelserne i forbrugeraftalelovens § 8. Hvis advokaten indgår aftaler om bistand via internettet eller på netbaserede markedspladser, skal advokaten give oplysning om sin mailadresse og linke til den europæiske platform for online tvistbilæggelse (OTB-platformen).

Når aftalen om bistand mellem advokat og klient indgås uden for advokatens forretningssted eller som en aftale om fjernsalg, kræver forbrugeraftalelovens § 8, at advokaten giver klienten en række oplysninger om advokaten og om ydelsen.

Forbrugeraftalelovens § 8 er temmelig lang, og de advokatetiske regler indskrænker sig derfor til at gøre opmærksom på disse krav. Sidste del af artikel 35 gengiver indholdet af forbrugerklagelovens § 5.

Artikel 36

Hvis advokaten har en hjemmeside eller anvender forretningsbetingelser, skal advokaten her oplyse Advokatnævnets fysiske adresse og hjemmesideadresse, samt om Advokatnævnets kompetence til behandling af adfærdsklager og tvister vedrørende advokatens honorar.

De krav, der er gengivet i denne bestemmelse, er hentet fra forbrugerklagelovens § 4, stk. 1. Hvis advokaten ikke har en hjemmeside, skal oplysningerne gives direkte til klienterne, jf. artikel 31.

Artikel 37

Hvis en advokat afviser en forbrugerklants klage over advokatens honorar, skal advokaten skriftligt, direkte og af egen drift orientere klienten om Advokatnævnets fysiske adresse og hjemmesideadresse, samt om Advokatnævnets kompetence til behandling af tvister vedrørende advokatens salær.

Opstår der en tvist mellem advokat og klient om salæret, skal advokaten af egen drift give de i artiklen nævnte oplysninger skriftligt og direkte til klienten, selv om advokaten i forvejen har oplysningerne liggende på sin hjemmeside. Det fremgår af forbrugerklageovens § 4, stk. 2.

Advokatnævnets kendelse af 29. maj 2018. Klient K havde gjort indsigelse mod det af advokat A krævede salær og indgav klage til Advokatnævnet, da advokat A havde afvist indsigelsen. Advokatnævnet udtalte, at når en advokat afviser en forbrugerklants klage over advokatens honorar, skal advokaten skriftligt, direkte og af egen drift orientere klienten om Advokatnævnets fysiske adresse og hjemmesideadresse samt om Advokatnævnets kompetence til behandling af tvister om advokatens salær. Det er ikke tilstrækkeligt, at oplysningerne gives på forhånd i advokatens bekræftelsesskrivelse og forretningsbetingelser eller på en hjemmeside. Kravet om klagevejledning gælder tilsvarende for en person, der som K er partner i et advokatselskab. K var i relation til bistanden fra advokat A forbruger. Advokat A har ikke givet K den nævnte klagevejledning, og hun har derfor tilsidesat god advokatskik.²⁶⁷

²⁶⁷ Advokatnævnets sagsnr. 2017-2627 og 2017-2628.

Artikel 38

I de tilfælde, der er nævnt i artikel 67, skal advokaten på forespørgsel skriftligt orientere klienten om det, advokaten har oplyst til myndigheden.

Bestemmelsen indebærer, at klienten har ret til at få oplyst, hvilke oplysninger advokaten har givet til retten eller anden offentlig myndighed, til brug for fastsættelsen af advokatens salær, jf. artikel 67.

Advokaten skal alene give klienten de pågældende oplysninger, såfremt klienten forespørger om dem.

Kapitel 9

Sagens udførelse

Artikel 39

En advokat skal være uafhængig under udøvelse af sin virksomhed.

Klientens tillid og uafhængighed af uvedkommende interesser er grundpiller i advokatens virke – de er så at sige advokatstandens *raison d'être*, således at tillidsforholdet set fra klientens side kan betragtes som et produkt af advokatens uafhængighed.²⁶⁸ Uden uafhængighed for advokater vil advokatstanden, som vi kender den, reelt miste sin betydning i retssystemet.²⁶⁹ Det ser vi i lande, som vi ikke ønsker at sammenligne os med, hvor advokatstanden er 'i lommen' på regeringen.

Hvor advokater ikke er uafhængige, mister befolkningen tilliden til advokaterne og ser dem ikke længere som en mulighed for at få hjælp mod det offentlige. Resultatet er, at advokatstanden mister status som bolværk mod overgreb fra staten.

Advokaters uafhængighed i forhold til det offentlige sikres i Danmark på forskellig måde. Det sker f.eks. ved, at det er advokaternes egen organisation, Advokatsamfundet, som fører tilsyn med advokaterne. Derved adskiller advokaterne sig fra andre erhverv, herunder revisorer, som Erhvervsstyrelsen fører tilsyn med.

Tilsvarende er forbuddet i AER's artikel 65 mod at dele salær med andre end advokater og de særlige regler for advokatselskabers stiftelse, ejerforhold og ledelsessammensætning eksempler på regler, der skal sikre advokaters uafhængighed.

Advokaters uafhængighed kan også påvirkes ved advokaters frivillige forbindelser.

Kravet om uafhængighed betyder i den sammenhæng, at advokaten ikke må have tilknytninger eller interesser, der er egnet til at påvirke advokatens virke for klienterne. Det gælder de valg, advokaten tager i forbindelse med sagsbehandlingen, og dermed hvorledes klientens sag forløber.

Uafhængighedsbegrebet er bredere end interessekonfliktproblematikken, og interessekonfliktreglerne er således en delmængde af kravet om uafhængighed. Interessekonflikter er begrænset til konkrete forhold med konkret virkning, som det fremgår af interessekonfliktafsnittet i AER's kapitel 4, mens uafhængighed er alle forhold

²⁶⁸ Holm og Spang-Hanssen, s. 62.

²⁶⁹ EU-Domstolens dom af 19/2 2002 i sag C-309/99 (Wouters), Axel H. Pedersen: 'Indledning til Sagførergeneringen', s. 69, Henrik Rothe: 'Den uafhængige advokat' i Festskrift i anledning af grundlovens 150-års jubilæum.

– konkrete som generelle – der er egnet til at påvirke advokatens udøvelse af sin virksomhed for klienterne.

Advokaten skal være uafhængig af alle – også klienten.²⁷⁰ Advokaten skal imidlertid ikke være upartisk, men derimod tage klientens parti.

Uafhængighed forudsætter bl.a., at advokaten bevarer sin kontrol over advokatfirmaet og de sagsoplysninger, som firmaet råder over.

Advokatnævnets kendelse af 9. juni 2022. Kendelsen vedrørte en klage indgivet af Advokatrådet over et advokatselskab, S, og tre advokater (ejere) A, B og C, der indgik i et aftalekompleks med en international rådgivningsvirksomhed/netværk, R. Et flertal i Advokatnævnet fandt, at S, A, B og C efter en konkret vurdering havde tilsidesat god advokatskik. Advokatnævnet lagde som ubestridt til grund, at S er ejet af danske advokater, jf. betingelsen i retsplejelovens § 124. Et flertal på 11 medlemmer fandt, at det på baggrund af de for Advokatnævnet foreliggende oplysninger kunne lægges til grund, at S indgik i et aftalekompleks med en række juridiske enheder i R, hvorunder der bl.a. indgik en sublicensaftale, som fastsatte vilkårene for S' anvendelse af R's navn og brand, en deltagelsesaftale, som forpligtede S til at overholde R's vilkår, herunder de til enhver tid gældende R-regulations, og en serviceaftale, som fastlagde rammerne for serviceydelser gennem R samt betalingen herfor. For nogle af aftalerne i aftalekomplekset var der gensidighed, hvorved indgåelse af en aftale var en forudsætning for en anden. Endvidere blev det lagt til grund, at S i medfør af aftalekomplekset – og som oplyst af S, A, B og C – bl.a. har pligt til at dele oplysninger om navne på klienter og modparter, og at S i forbindelse med sagsoprettelse var underlagt review fra R. Flertallet fandt, at S, A, B og C efter en vurdering af det samlede aftalekompleks reelt havde bragt sig i et sådant forhold til R, at der var risiko for, at S, A, B og C på trods af det formelle ejerskab ikke levede op til kravene om fornøden uafhængighed og integritet. Det kunne ikke føre til andet resultat, at det, som anført af S, A, B og C, fremgik af aftalekomplekset, at den advokatregulatoriske regulering er præceptiv, herunder at S ikke er forpligtet af bestemmelser i aftalerne, hvis en bestemmelse måtte stride mod de danske advokatetiske regler. På denne baggrund fandt flertallet, at S, A, B og C havde tilsidesat god advokatskik. Det bemærkes, at tilsidesættelsen af god advokatskik, for så vidt angår advokat B, først kunne regnes fra det tidspunkt, hvor B indtrådte som partner i S, og at tilsidesættelsen af god advokatskik, for så vidt angår advokat C, først kunne regnes fra det tidspunkt, hvor C indtrådte som partner i S, og til det tidspunkt, hvor C udtrådte. Et mindretal på to medlemmer fandt, at der ikke er sket en tilsidesættelse af god advokatskik, og fandt, at Advokatrådet ikke i tilstrækkeligt omfang havde godtgjort, at det fremlagte aftalegrundlag

270 Se kommentaren under artikel 8, stk. 2, nr. 5.

mellem S og juridiske enheder i R, skulle indebære eller have indebåret, at S, A, B og C ikke var eller havde været uafhængige i forholdet over for deres klienter. Advokatnævnet pålagde S, A, B og C hver en bøde på 10.000 kr.²⁷¹

---

271 Advokatnævnets sagsnr. 2021-628, 2021-629, 2021-630 og 2021-631. Sagen er indbragt for domstolene.

Artikel 40

Advokaten skal i passende omfang holde klienten underrettet om sagens forløb.

Advokaten skal løbende orientere sin klient om forløbet af sagen og rådgive om de muligheder, der er i de forskellige faser af opgaveudførelsen. Klienten har behov for oplysningerne for at kunne give sit bidrag til, at sagen bevæger sig i den for klienten ønskede retning. Der er tale om en konkret vurdering, da indholdet af oplysningspligten varierer efter sagens karakter og hvorpå sagen beror.

Forventningsafstemning med klienten er i det hele taget vigtigt, idet en stor del af klagerne ved Advokatnævnet kunne være undgået, hvis klienten havde været ordentligt orienteret, så klientens overraskelser ikke gav anledning til utilfredshed med advokaten. Det gælder både klager over advokatens adfærd og salærklager.

Det ligger i advokatens oplysningspligt i forhold til klienten, at advokaten ikke kan holde oplysninger, der er relevante for klientens sag, hemmelige for klienten.²⁷²

Hvis en advokat ved en fejl modtager fortrolige oplysninger, f.eks. i en e-mail, som er af værdi for klientens sag, vil advokaten befinde sig i et dilemma. Udgangspunktet er, at advokaten skal orientere klienten herom. Spørgsmålet om behandling af oplysninger, som advokaten har fået ved en fejl, er omtalt ovenfor under kommentaren til artikel 16.

Advokatnævnets kendelse af 18. december 2020. Klient K hos advokat A ønskede at gøre brug af sin forsikringsretshjælp i forbindelse med behandling af sagen, men forsikringen afslog at bekræfte dækning, da advokat A ikke ville acceptere forsikringsvilkårene. Advokatnævnet udtalte, at advokat A skulle, da det i oktober 2018 stod klart, at sagen skulle fortsætte som en retssag, og at der dermed skulle søges om retshjælpsdækning til sagen, på en klar og entydig måde have oplyst K om principperne for fastsættelse af vederlaget og om konsekvenserne for K, herunder om dækningsmaksimum, selvriskobeløb samt risikoen for egenbetaling. Samtidig skulle advokat A på en klar og entydig måde have oplyst, at han i denne type sager ikke ønskede at acceptere vilkårene for retshjælpsforsikringen, samt hvilke økonomiske konsekvenser dette ville få for K. Advokat A havde tilsidesat god advokatskik.²⁷³

²⁷² Kommentaren under artikel 8, stk. 2, nr. 7, om den konflikt, der kan opstå mellem oplysningspligt over for en klient og tavshedspligt i forhold til en anden klient.

²⁷³ Advokatnævnets sagsnr. 2020-1400.

Advokatnævnets kendelse af 19. august 2016. Advokat A blev beskikket for K og L, der var forurettede og ofre i forbindelse med et overfald. L var mindreårig, da overfaldet fandt sted. K og L klagede over, at advokat A ikke havde orienteret dem om, at han var blevet beskikket for dem og i øvrigt ikke havde taget kontakt til dem. Advokat A gjorde gældende, at baggrunden for, at der ikke var afholdt møde i sagen, var, at han afventede sagsakter fra politiet og retten. Advokatnævnet pålagde advokat A en sanktion for ikke at have varetaget sagen behørigt. Advokat A burde af egen drift have kontaktet politiet, såfremt han ikke modtog sagsakterne, ligesom han under efterforskningen af sagen burde have henvendt sig til K og L og tilbudt bistand, herunder have søgt erstatning, hvis der var grundlag herfor.²⁷⁴

Advokatnævnets kendelse af 2. december 2002. Advokat A behandlede fra 1999 en række erstatningskrav mod producent og forhandlere af Rentolin i et samlet sagskompleks. Det blev lagt til grund, at K havde accepteret, at hendes erstatningskrav blev behandlet under dette sagskompleks sammen med de øvrige tilsvarende erstatningskrav. Denne sagsbehandlingsform medførte bl.a., at advokat A opnåede en større ekspertise og gennemslagskraft over for modparterne, ligesom eventuelle sagsomkostninger i forhold til den enkelte klient blev lavere. Orientering af klienterne om udviklingen i en sådan samling af ensartede sager vil, bl.a. med henblik på at holde sagsomkostningerne nede, typisk ske i form af cirkulæreskrivelser og lignende generelle meddelelser, og den enkelte klient må derfor i et vist omfang affinde sig med, at svar på spørgsmål må findes i sådanne generelle skrivelser. K havde rettet et betydeligt antal henvendelser til advokat A's kontor, og det blev lagt til grund, at ikke alle henvendelser var blevet besvaret, som en advokat ville have været forpligtet til, hvis hendes sag havde været behandlet som et enkeltstående krav. Under hensyn til den valgte behandlingsform fandt Advokatnævnet ikke fuldt tilstrækkeligt grundlag for at udtale kritik af den af advokat A udviste adfærd med hensyn til orientering og besvarelse af henvendelser fra K.²⁷⁵

---

274 Advokatnævnets sagsnr. 2016-678.

275 Advokatnævnets sagsnr. 02-0401-02-0440.

Artikel 41

En advokat må ikke ved udførelse af en sag gå videre, end berettigede hensyn til varetagelse af klientens interesser tilsiger.

Stk. 2. Advokaten må ikke foretage unødige retsskridt eller søge klientens interesser fremmet på utilbørlig måde.

Bestemmelsen er delvis et udslag af advokatens samfundsskyldighed. Den understreger, at advokaten ikke alene forventes at varetage klientens snævre specifikke interesse, men tillige vise et vist hensyn til retssystemet og modparten. Det fremhæves i bestemmelsens 2. stk., at det ikke er tilladt, at advokaten foretager *unødige retsskridt*, eller at advokaten søger at fremme klientens interesser på *utilbørlig måde*.

Bestemmelsens to stykker er i vidt omfang to sider af samme sag.

U 2011.1895 Ø. Advokat A havde ved anvendelse af skjult kamera medvirket i en tv-udsendelse om prostitution, hvor han tilbød en journalist, som han troede var indehaver af et escortbureau, at medvirke til at hvidvaske penge indtjent fra prostitution, samt havde erklæret sig villig til at modtage honorar herfor 'sort'. Ved disse forhold fandtes advokat A groft at have tilsidesat god advokatskik. Herudover havde advokat A tilsidesat god advokatskik i fire tilfælde, herunder tre vedrørende overtrædelse af klientkontovedtægten. A havde tidligere modtaget 15 afgørelser vedrørende tilsidesættelse af god advokatskik, herunder flere grove tilfælde. A fandtes at have gjort sig skyldig i oftere gentagen overtrædelse af reglerne om god advokatskik, og der fandtes grund til at antage, at han ikke for fremtiden ville udøve advokatvirksomhed på forsvarlig måde. A frakendtes retten til at udøve advokatvirksomhed indtil videre. Det fandtes ikke i strid med EMRK's artikel 6, stk. 1, at tillægge de skjulte tv-optagelser bevismæssig vægt.

Der indgives en række klager til Advokatnævnet over advokaters adfærd, som vedrører denne bestemmelse. Disse klager kommer typisk ikke fra nuværende eller tidligere klienter, men fra modparter og disses advokater. Klagerne kan rubriceres i en række temaer.

A. Ytringer

En advokat kan ofte have behov for at give udtryk for en skarp og tydelig stillingtagen til en kollegas eller en modparts ageren. Advokaten er dog forpligtet til både mundtligt og skriftligt at kommunikere på en sådan måde, at modtageren ikke bliver udsat for unødige krænkelser.

Advokater er som følge af deres profession underkastet indskrænkninger i deres ytringsfrihed i forhold til andre borgere. Det er fastslået ved Vestre Landsrets dom gengivet i U 1996.449, at Advokatnævnets ikendelse af disciplinære sanktioner ikke er uforenelig med grundlovens § 77, hvorefter enhver er berettiget til på tryk, i skrift og tale at offentliggøre sine tanker, dog under ansvar for domstolene.

Landsretten begrundede afgørelsen med, at grundlovens § 77 må fortolkes i overensstemmelse med retsplejelovens regler om advokatmyndighedernes adgang til at idømme advokater disciplinære sanktioner, og at nævnets afgørelser fuldt ud kan afprøves af domstolene. Selve ytringsfrihedens grænser fastlægges af domstolene, men udtaler en advokat sig i egenskab af advokat, er advokaten tillige underlagt nævnets vurdering af god advokatskik.

I Advokatnævnets vurdering af, om en given ytring indebærer en tilsidesættelse af god advokatskik, indgår de omstændigheder, hvorunder ytringen fremkommer, personen(erne), over for hvem ytringen er fremsat, herunder om det er over for en bredere kreds af personer, og selvfølgelig selve ytringens indhold.

Nævnet lægger endvidere vægt på, om advokaten ved ytringen har videreformidlet sin klients synspunkter, herunder om ytringen kan siges at understøtte klientens påstand.²⁷⁶

U 2018.1160 H. Højesteret udtalte, at bestemmelsen i retsplejelovens § 126 om iagttagelse af god advokatskik indebærer en begrænsning af advokaters ytringsfrihed, men som fastslået i Højesterets dom af 28. november 2011 (UfR 2012.616) må denne begrænsning generelt anses for nødvendig i et demokratisk samfund for at beskytte andres rettigheder, ligesom begrænsningen generelt står i rimeligt forhold til formålet. Det må dog vurderes i det enkelte tilfælde, om det indgreb i advokatens ytringsfrihed, som følger af reglerne om god advokatskik, herunder sanktionen, står i rimeligt forhold til formålet med begrænsningen, dvs. om indgrebet er proportionalt.

²⁷⁶ 'Advokatens ytringer – nyere kendelser' af Mette Green van de Ven i Advokaten 4/2021.

Der må foretages en afvejning af på den ene side advokatens behov for som led i sagsbehandlingen at udtrykke sig på en bestemt måde og på den anden side hensynet til ytringens adressat. Det er sjældent retfærdiggjort at fremkomme med personlige angreb – advokaten må holde sig til sagen.

I retssager kan advokaten have grund til for klienten at vise, at ‘bissen er skruet på’ over for sagens modpart. Advokaten vil derfor af og til benytte ord, der umiddelbart kan forekomme stødende, men der gælder ret vide grænser for advokaters ytringsfrihed i såvel straffesager som civile retssager, herunder både i processkrifter og ved den mundtlige procedure.

Advokatnævnets kendelse af 27. august 2021. Klient K klagede over, at advokat A kaldte K et fjols, idet advokat A mente, at K havde handlet mod sine egne interesser, og det var advokatens opfattelse, at A og K havde så nært et forhold, at det var acceptabelt at anvende dette udtryk. Da advokat A opdagede, at K tog det ilde op, gav advokat A K en undskyldning. Uanset at ordet fjols kan forekomme stødende, fandt Advokatnævnet, at advokat A under de konkrete omstændigheder ikke har tilsidesat god advokatskik.²⁷⁷

Advokatnævnets kendelse af 29. marts 2021. En retstvist mellem K og L vedrørte bl.a. spørgsmålet, om L ud fra en betroet stilling havde tilegnet sig betydelige midler og derfor var erstatningsansvarlig. K's advokat, A, havde i sin procedure for såvel byret som landsret sammenlignet modparten med den svindeldømte W. Advokatnævnet fandt, at klagen over udtalelserne i byretten var forældede, og udtalte om ytringen i landsretten, at der må tillægges en advokat ganske vide grænser for under en retssag at fremkomme med ytringer om advokatens og klientens opfattelse af sagens faktiske og retlige omstændigheder, hvis disse ytringer med rimelighed kan siges at understøtte klientens påstande og anbringender i sagen. Advokatnævnet fandt, at advokat A ved sine ytringer ikke var er gået videre, end en berettiget varetagelse af klientens interesser tilsiger. Nævnet lagde særlig vægt på, at ytringerne fremkom under proceduren som led i advokat A's varetagelse af K's interesser, og at udsagnet – uanset den i ytringen indeholdte beskyldning – med rimelighed kunne siges at understøtte advokat A's påstand om ansvarspådragende adfærd og anbringenderne til støtte herfor, ligesom der var tale om forhold, som L's advokat havde mulighed for at bestride og imødegå.²⁷⁸

Advokatnævnets kendelse af 28. februar 2017. Advokatnævnet fandt, at det udgjorde en tilsidesættelse af god advokatskik, at advokat A i en pressemeddelelse rettede en grov kritik mod en navngiven medarbejder i en offentlig styrelse. Nævnet lagde vægt på, at formålet med pressemeddelelsen efter advokatens oplysninger var at skabe offentlig interesse om

277 Advokatnævnets sagsnr. 2021-1623.

278 Advokatnævnets sagsnr. 2020-4095.

sagen, og at det i den forbindelse ikke var afgørende at nævne sagsbehandleren ved navn. Det var derfor en unødvendig krænkelse af sagsbehandleren, at advokat A i pressemeddelelsen brugte hendes navn i sammenhæng med beskyldninger om bl.a. magtmisbrug og kritisabel embedsførelse. Advokatnævnet havde ikke grundlag for at tage stilling til, om advokaten var medvirkende til, at pressemeddelelsen blev delt på Facebook, herunder at den blev kædet sammen med et billede af sagsbehandleren. Dette spørgsmål var imidlertid ikke afgørende for nævnets vurdering, idet det under alle omstændigheder var hensigten at udbrede pressemeddelelsen til offentligheden.²⁷⁹

Advokatnævnets kendelse af 31. marts 2016. Advokat A var udpeget som bobehandler i et ægtefælleskifte. Advokat A udarbejdede boopgørelse og forlig og redegjorde for det i sagen udførte arbejde med heraf følgende indstilling om salær og omkostningsfordeling. Advokat B indbragte på vegne af den ene af ægtefællerne omkostningsafgørelsen for skifteretten. I forbindelse med skriftvekslingen anmodede advokat B i et indlæg om, at advokat A blev pålagt at fremlægge et nøjagtigt time-/sagsregnskab, og advokat B anførte, at skifteretten i den forbindelse burde overveje, om advokat A havde den rette plads blandt de advokater i kredsen, som udpeges til bomedhjælpere og bobestyrere. Advokatnævnet fandt, at selv om indlægget til skifteretten blev skrevet som led i klientvaretagelsen, var advokat B med sine ytringer, der havde krænkede advokat A, gået videre, end berettigede hensyn til klientvaretagelsen tilsiger. Advokatnævnet lagde herved vægt på, at der var tale om et indlæg til retten, og at sagen i øvrigt var afsluttet.²⁸⁰

Advokatnævnets kendelse af 27. januar 2016. Under en civil retssag skulle en direktør for et selskab afgive forklaring. Advokat A, der repræsenterede modparten i sagen, spurgte under afhøringen af direktøren, om denne tidligere havde været i retten, og om denne tidligere var straffet. Advokatnævnet fandt ikke anledning til at kritisere spørgsmålet om, hvorvidt direktøren tidligere havde været i retten, men nævnet fandt, at advokat A ved at spørge, om direktøren tidligere var straffet, gik videre, end berettigede hensyn til klientvaretagelsen tilsiger, idet spørgsmålet ikke var sagligt begrundet. Advokat A blev pålagt en sanktion.²⁸¹

Advokatnævnets kendelse af 12. november 2013. Advokatnævnet frifandt en advokat for under en samværssag at være fremkommet med ytringer om modpartens seksuelle krænkelse af parternes datter, idet nævnet fandt, at ytringerne var en gengivelse af klientens synspunkter, ligesom ytringerne med rimelighed kunne siges at understøtte klientens påstand og anbringender i retssagen.²⁸²

279 Advokatnævnets sagsnr. 2016-3279.

280 Advokatnævnets sagsnr. 2016-241.

281 Advokatnævnets sagsnr. 2015-3693.

282 Advokatnævnets sagsnr. 2011-2663.

Advokatnævnets kendelse af 4. november 2013. Advokat A, der i en retssag repræsenterede en række sagsøgte investorer, havde i sin duplik bl.a. anført, at sagsøger, som var en bank, havde opnået samarbejdet med de sagsøgte på grund afvildledende og urigtige oplysninger, og at der havde været bevidst svigagtige dispositioner fra sagsøgers daglige ledelse. Advokatnævnet frifandt advokaten, under henvisning til at en advokat under en retssag har ganske vide grænser for at fremkomme med ytringer om advokatens og klientens opfattelse af sagens faktiske og retlige omstændigheder, hvis disse ytringer med rimelighed kan siges at understøtte klientens påstande om anbringender i sagen.²⁸³

Advokatnævnets kendelse af 18. september 2013. Advokat A havde i forbindelse med anke af en dom fra byretten fremsat en række hånlige og nedladende ytringer om sin klients modpart M, f.eks.: "Det er Deres gode ret at anke og tabe sagen i landsretten. Jeg ser frem til Deres udgydelser, der jo har stor underholdningsværdi." I sit svarskrift til Advokatnævnet anførte advokat AX blandt andet: "M er rablende vanvittig. [...] Manden lider af galopperende storhedsvanvid [...]." Advokatnævnet bemærkede i sin afgørelse, at der i civile sager gælder ret vide grænser for advokaters ytringsfrihed, men at advokat A ved sine ytringer om M, herunder også i forbindelse med sagens forberedelse for Advokatnævnet, klart havde overskredet grænserne for, hvad der er acceptabelt, hvorfor god advokatskik var tilsidesat.²⁸⁴

Advokatnævnets kendelse af 16. november 2009. Advokat A, der var forsvarer i en straffesag, havde til en lokal tv-station efter sagen, hvor tiltalte blev idømt fængsel i 2 år og 9 måneder, udtalt: "De tekniske beviser, man havde, kunne sådan set godt stamme fra et samleje, altså noget, der er sket frivilligt, om end måske lidt hårdt eller kraftigt, men det kunne godt have været frivilligt." Advokatnævnet fandt, at advokat A havde tilsidesat god advokatskik ved efter retssagen at gentage sin procedure, der i sit indhold er krænkende for forurettede.²⁸⁵

Personangreb på ansatte i offentlige institutioner, som advokaten kommer i berøring med som led i hvervet, er sjældent berettiget.

Advokatnævnets kendelse af 31. marts 2016. Advokat A repræsenterede moderen i en sag om støtte efter serviceloven til tre børn og deres forældre. Samtidig verserede der i Statsforvaltningen og i retten en sag om forældremyndighed, samvær og bopælsret. Advokat A repræsenterede også moderen i disse sager. Kommunen klagede over, at advokat A i breve var fremkommet med uacceptable beskyldninger og ytringer om en medarbejder i kommunen. Advokatnævnet fandt, at advokat A ved i sine breve, hvori han omtalte

283 Advokatnævnets sagsnr. 2012-1371.

284 Advokatnævnets sagsnr. 2012-252.

285 Advokatnævnets sagsnr. 2009-02-0748.

den kommunale medarbejder med ordene ”løgnagtig”, ”lyver” og ”omgå loven”, var gået videre, end berettigede hensyn til klientvaretagelsen tilsiger.²⁸⁶

Retten i Horsens dom af 15. april 2009. Sagen udsprang af en længerevarende strid mellem advokat A kendt for indvandrerrepræsentation og staten (statens advokat, K). Under en klagesag fra advokat A over K fremkom advokat A med et udfald mod en navngiven embedsmand, der bl.a. blev beskyldt for at undertrykke sandheden, lægge urigtige oplysninger til grund. Advokatnævnet fandt, at disse ytringer gik videre end berettiget varetagelse af klientens interesser tilsagde. Retten stadfæstede, at de pågældende ytringer – på trods af den ophedede situation – var uacceptable.²⁸⁷

U 2004.372 H. Advokat A, der var bobestyrer i et dødsbo ved skifteretten, skrev i et brev til skifterettens dommer, at ”skifterettens fremfærd i denne sag ligner chikane” og at ”skifteretten opfordres til i fremtiden at lade denne sag behandle af en person, der har et vist minimum af dømmekraft”. Det sidste var møntet på den dommerfuldmægtig, F, der var sagsbehandler i skifteretten. Baggrunden var, at F i en kendelse havde udtalt kritik af advokat A og i en anden kendelse havde afsat ham som bobestyrer, fordi advokat A havde udstedt en fuldmagt, som var for vidtgående. Begge kendelser var blevet ændret af landsretten. Et halvt år senere havde F igen pålagt advokat A at tilbagekalde en fuldmagt til en anden advokat, idet F fandt, at advokat A ved fuldmagten havde overladt hvervet til advokaten. A tilbagekaldte fuldmagten, men fremsatte samtidig de citerede udtalelser. Skifterettens dommer, D, klagede over advokat A til Advokatnævnet, der pålagde A en bøde for tilsidesættelse af god advokatskik ved ikke at have udført sit hverv under fornøden respekt for retten. A indbragte sagen for domstolene. Højesteret fastslog ligesom landsretten, at D i kraft af sin stilling som embedschef havde været klageberettiget, selv om udtalelserne var møntet på F, og at A havde tilsidesat god advokatskik. Højesteret stadfæstede landsrettens dom, der havde stadfæstet Advokatnævnets kendelse.²⁸⁸

Der foreligger flere sager, hvor Advokatnævnet har taget stilling til ytringer fremsat under korrespondancen med modparten.

Advokatnævnets kendelse af 16. december 2013. I et brev til modpartens advokat vedrørende en konkret tvist havde advokat A bl.a. anført: ”Hvis Deres fremgangsmåde er et forsøg på at imponere Deres omgivelser, må De være blevet slemt skuffet. I hvert fald imponerer De ikke mig – ej heller i denne sag.” Advokatnævnet fandt, at formuleringen i brevet lå inden for grænsen af den faglige kritik, som advokater i forbindelse med en konkret tvist

286 Advokatnævnets sagsnr. 2015-4597.

287 Sagsnr. BS 150-1671/2008 og Advokatnævnets kendelse af 13. april 2007 i sagsnr. 02-0401-06-0569.

288 Advokatnævnets kendelse af 5. marts 2002 i sagsnr. 02-0402-01-0974.

kan tillade sig at udtrykke over for hinanden. Advokatnævnet fandt på den baggrund, at advokat A ikke havde tilsidesat god advokatskik (dissens fra to medlemmer).²⁸⁹

Advokatnævnets kendelse af 8. december 2009. Advokat A repræsenterede en ejendoms-mæglerkæde i forbindelse med ophøret af et samarbejde med en ejendoms-mægler. A skrev et brev om samarbejdets ophør til samtlige advokatkontorer i tre byer og anvendte udtryk som "skandaløs optræden" og gav udtryk for, at der var begået strafbare forhold. Advokatnævnet udtalte, at A på vegne af sin klient var berettiget til at informere relevante forretningspartnere om den opståede konflikt, men ikke anvende de valgte formuleringer. A blev tildelt en bøde.²⁹⁰

Advokatnævnets kendelse af 8. oktober 2008. I en skilsmisssag skrev advokat A til modparten, der ikke længere var repræsenteret af advokat: "Det er med beklagelse, at jeg erfarer, at De ikke vil lade Dem repræsentere ved advokat, men i stedet prøve at presse en for Dem fordelagtig bodeling igennem ved at skrive brev direkte til min klient. Jeg synes måske, at Deres skrivelse virker, som om De skulle fokusere lidt mere på at arbejde og sørge for en ordentlig indtjening i Deres 5 anpartsselskaber i stedet for at sidde og have ondt af Dem selv!" Advokatnævnet fandt, at A med sit ordvalg havde optrådt utilbørligt krænkende over for klager, og A blev tildelt en bøde.²⁹¹

Advokatnævnets kendelse af 10. juni 1999. Advokat A fik en irettesættelse for at anføre: "Min klient er naturligvis ked af at være faldet i klørne på en tilsyneladende seriøs ejendoms-mægler." ²⁹²

Advokatnævnets kendelse af 6. maj 1999. Advokat A fik en irettesættelse for under en erstatningssag, hvor A repræsenterede en skadelidt, at skrive følgende til Dansk Forening for International Motorkøretøjsforsikring (DFIM): "... har KRIM – undskyld DFIM ... hermed er såvel DFIM som den skadelige styrelses manglende seriøsitet fastslået, og på denne baggrund kan man heller ikke forvente, at DFIM på fornuftig måde er i stand til i brevvekslingen med skattevæsenet at belyse relevante skatteretlige forhold." Nævnet tilføjede, at det er et domstolsanliggende, hvorvidt advokatens bemærkninger udgør ringeagtstyringer eller ærekrænkelser.²⁹³

289 Advokatnævnets sagsnr. 2012-1088.

290 Advokatnævnets sagsnr. 2009-02-0835.

291 Advokatnævnets sagsnr. 02-0401-07-2588.

292 Advokatnævnets sagsnr. 02-0411-98-2668.

293 Advokatnævnets sagsnr. 02-0411-98-1339.

Sprogbrugen advokater imellem plejer at blive vurderet med mildere øjne af Advokatnævnet, idet det vurderes, at advokaterne som professionelle aktører må klare dette indbyrdes.²⁹⁴

Advokatnævnets kendelse af 24. juni 2016. I en bodelingssag skrev advokat A, efter at der havde været nogen forsinkelse i sagen, bl.a. følgende til advokat B: "Deres mails af[...] har jeg modtaget. Det var en sølle omgang, i betragtning af at der gået 3 måneder siden min henvendelse til Dem, og taget betragtning af Deres skrivelser intet relevant indeholder. Jeg betragter skrivelserne som en ganske ubehjælpelig forhalingsmanøvre. [...] Jeg har noteret mig og sætter pris på, at De erkender, at De ikke har overblik over min klients formueforhold og må indhente ekstern bistand. Er De sikker på, at De er den rette til at rådgive [...] i denne sag?" Advokatnævnet fastslog, at der må indrømmes advokaten en betydelig ytringsfrihed i forbindelse med varetagelsen af en sag. Selv om advokat B havde følt sig krænket af advokat A's ytringer, havde advokat A ikke tilsidesat god advokatskik. Nævnet lagde herved vægt på, at udtalelserne alene var fremsat over for advokat B, og at der i kommunikationen mellem advokater må kunne rummes uenigheder og faglig kritik, uden at ytringerne er i strid med god advokatskik.²⁹⁵

Advokatnævnets kendelse af 20. august 1999. Advokat A havde som bilag til en stævning vedlagt dokumenter, der var affattet på henholdsvis engelsk og tysk. Modpartens advokat anmodede derfor A om snarest at få dokumenterne oversat til dansk. Som svar herpå skrev advokat A følgende til kollegaen: "Da det åbenbart falder Dem svært at forstå engelsk og tysk, følger hermed oversættelse af bilagene. Man må da virkelig håbe, at Deres klienter har forstået 'udenlandsk', da man traf aftalerne. Så jeg går ud fra, at man ikke gør manglende sproglig forståelse gældende i sagen." Advokatnævnet frifandt A med henvisning til den sammenhæng, hvori skrivelsen indgik.²⁹⁶

Advokatnævnets kendelse af 28. maj 1997. Advokat A blev frifundet for at skrive til en kollega: "Advokat B bør derfor frafalde det standpunkt, der helt klart ikke ville kunne passere ved en juridisk embedseksamen."²⁹⁷

Advokatnævnet forholder sig mere restriktivt til ytringer om en kollega eller modpart afgivet til andre.

U 2020.805 Ø. Sagen vedrørte en klage over advokat A's to ytringer på Facebook om K i en sag, hvor advokat A repræsenterede K's modpart, M. K skrev to opslag på Facebook om

294 'Jeg ser frem til Deres udgydelser' af Thomas Lorenzen i Advokaten 2/2014.

295 Advokatnævnets sagsnr. 2015-4682.

296 Advokatnævnets sagsnr. 02-0401-99-3377.

297 Advokatnævnets sagsnr. 41-201-96-217.

retssagen mod M. Til disse opslag kommenterede advokat A henholdsvis “K’s ære kan ikke krænkes! EN STASISTIKKER SOM K HAR INGEN ÆRE!! A.” og “STASISTIKKER K’S ’ÆRE’ KAN IKKE KRÆNKES! Han er en USSEL STIKKER UDEN ÆRE! A”. Advokat A gjorde gældende, at han ikke havde optrådt som advokat i forbindelse med kommentarerne på Facebook. Advokatnævnet lagde vægt på, at advokat A måtte forvente, at hans kommentarer af K og andre ville blive opfattet som afgivet af advokat A som led i varetagelse af M’s interesser. Advokatnævnet fandt ikke, at det forhold, at kommentarerne alene var underskrevet med advokats A’s fornavn uden anførelse af titel eller lignende., kunne ændre på denne opfattelse. Advokatnævnet fandt, at advokat A var gået videre, end berettiget varetagelse af M’s interesser tilsiger, idet kommentarerne havde en sådan karakter, at de – uanset den sammenhæng hvori de måtte fremkomme – i sig selv måtte anses for at være i strid med god advokatskik. Københavns Byret og Østre Landsret har stadfæstet kendelsen.

Advokatnævnets kendelse af 12. marts 2014. Advokat A, der repræsenterede klagers tidligere arbejdsgiver, som havde afskediget klager K, var ved sin adfærd gået langt videre end berettiget i klientvaretagelsen. Advokaten havde tilskrevet K direkte med kopi til K’s advokat og K’s nye arbejdsgiver om baggrunden for afskedigelsen, og at K’s forhold var ved at blive gennemgået med henblik på en eventuel politianmeldelse.²⁹⁸

Advokatnævnets kendelse af 20. juni 2013. Advokat A havde i tv og i en artikel bragt i et dagblad kritiseret advokat B’s arbejde og salærberegning ved blandt andet at have udtalt: “Den strategi, der er anvendt fra advokat B’s side, er der ingen andre [...], der ville følge”, “Det er ikke klog administration kun at sætte sin formue i én aktietype” og “Jeg er da ked af, hvis man får et stort honorar for at gøre et dårligt stykke arbejde.” Henset til at ytringerne var en del af en længerevarende offentlig debat, hvor også advokat B havde haft mulighed for at udtale sig, fandt Advokatnævnet, at advokat A’s ytringer ikke var i strid med god advokatskik.²⁹⁹

Advokatnævnets kendelse af 14. maj 2008. Advokat A, der repræsenterede skadelidte K, oplyste urigtigt over for retten, at speciallæge L var påført en liste udarbejdet af Arbejdsskadestyrelsen med henblik på speciallægeundersøgelse af K. Forholdet blev opdaget af modpartens advokat B, der skrev til advokat A: “Hermed kopi af brev til retten i Århus. Som sagen foreligger oplyst, løj De, da De sagde og skrev, at Arbejdsskadestyrelsen havde rekvireret en erklæring fra L. Fordi De er advokat, overbeviste Deres løgn Retten i Aarhus. Deres løgn udsatte min klient for risiko for retstab.” Advokatnævnet udtalte, at udtrykket

298 Advokatnævnets sagsnr. 2012-4157.

299 Advokatnævnets sagsnr. 2011-2013.

'løgn' må ligge på grænsen af, hvad en advokat kan titulere en modpart. Efter omstændighederne blev B dog frifundet. A blev i samme sag idømt en bøde.³⁰⁰

Advokatnævnet forholder sig endvidere restriktivt til ytringer om eller til vidner.

U 2018.1160 H. Advokatnævnet pålagde ved kendelse af 28. maj 2014 advokat A en bøde på 100.000 kr. for grov tilsidesættelse af god advokatskik ved at have angivet i en kommentar på Facebook, at klageren og hendes datter havde afgivet falsk forklaring for retten. Advokatnævnet begrundede deres beslutning med, at "advokat A gik videre end berettiget ved på sin kommentar på Facebook at postulere, at K og hendes datter havde afgivet falsk forklaring for retten. Advokatnævnet lagde vægt på, at advokat A, hvis han mente, at der var afgivet falsk forklaring, kunne have anmeldt dette til politiet frem for at ytre sig herom til en ubestemt kreds på Facebook." Advokatnævnet afviste efterfølgende advokat A's anmodning om genoptagelse af klagesagen med den begrundelse, at "dine ytringer efter det foreliggende er fremsat til en ubestemt kreds (...)." Advokatnævnets kendelse er stadfæstet af Retten i Horsens, Vestre Landsret og Højesteret.

Tilsvarende holdning har Advokatnævnet givet udtryk for vedrørende ytringer om eller til en klient.

Advokatnævnets kendelse af 20. august 1999. Under en sag, hvortil der var ydet retshjælpsdækning fra klientens forsikringsselskab, diskuterede advokat A og forsikringsselskabet salærets størrelse. A anførte som begrundelse for, at advokatbistand havde været nødvendig, følgende om sin klient: "Min klient, som ifølge en nabo lider af demens, dvs. at han hverken mundtligt eller skriftligt er i stand til at tage stilling til det fremlagte forligsforslag". Advokatnævnet fandt, på trods af at henvendelsen til forsikringsselskabet skete for at få selskabet til at betale A's salær, ikke, at A havde noget grundlag for at betegne klienten som dement.³⁰¹

Advokatnævnets kendelse af 8. juli 1999. Advokat A havde et salærtilgodehavende hos en tidligere klient, og i forbindelse med fogedsagen, hvor A havde fået foretaget udlæg i skyldnerens bil og faste ejendom, skrev A således til skyldneren: "... skal jeg oplyse Dem om, at jeg på alle måder vil forhindre, at der bevilges Dem gældssanering, såfremt De ikke foretager afdragsvis betaling af mit tilgodehavende, således at dette er afviklet, forinden eventuel gældssaneringssag bliver fremsendt til skifteretten." A tildeltes en irettesættelse.³⁰²

300 Advokatnævnets sagsnr. 02-0408-07-0690.

301 Advokatnævnets sagsnr. 02-0301-98-2366.

302 Advokatnævnets sagsnr. 02-0401-98-0171.

B. Inkassosager

Det fremgår af retspraksis, at det ikke i sig selv er i strid med god advokatskik, at en advokat i sin henvendelse til en skyldner, som bestrider fordringen, giver udtryk for, at advokaten tager fordringen til inkasso. Dette følger af U 2004.99 H, hvor Højesteret ophævede Advokatnævnets kendelse, hvori advokat A var pålagt en sanktion for at have taget en bestridt fordring til inkasso.

Det er endvidere heller ikke uberettiget, at advokaten, i forbindelse med at advokaten afviser skyldnerens indsigelser, tilkendegiver (truer med), at retssag vil blive anlagt, medmindre skyldneren inden 10 dage betaler fordringen og de tillagte inkassoomkostninger eller indgår forlig om betaling.

En advokat må ikke medvirke til at inddrive fordringer, som ikke består, og advokaten skal påse, at fordringen og inddrivelsen heraf opfylder gældende lovgivning, f.eks. med hensyn til renteberegning, rykkergebyrer og inkassogebyrer.

Advokaten må sikre sig, at kreditor giver advokaten alle de oplysninger om fordringen, der er nødvendige, for at advokaten kan foretage disse undersøgelser. En indsigelse fra debitor til kreditor om fordringens eksistens eller størrelse vil være en oplysning, som advokaten skal lade indgå i sin vurdering af kravets berettigelse.

Advokaten er derfor forpligtet til som minimum at instruere kreditor om at underrette advokaten om eventuelle henvendelser/indsigelser fra debitor vedrørende fordringen, således at disse indsigelser kan indgå i advokatens vurdering af kravet.

Udstrækningen af advokatens pligt til herudover hos kreditor at undersøge kravet, herunder om kravet er bestridt, afhænger af advokatens kendskab til og erfaringer med klienten, inkassokravets karakter og beskaffenhed og eventuelt debitors forhold. Advokater må indrette deres arbejdsgange i inkassosager i lyset heraf.

Advokatnævnets kendelse af 26. september 2014. Advokatnævnet fandt, at advokat A ikke havde tilsidesat god advokatskik ved at fremsende et inkassobrev til skyldner uden i den forbindelse at have forholdt sig til de indsigelser, som skyldner havde gjort gældende over for kreditor. Advokat A henviste til, at han havde et fast samarbejdsforhold med kreditor, der ikke havde oplyst om indsigelserne, og at samarbejdet var indrettet og tilrettelagt på en sådan måde, at der ikke med rimelighed kunne kræves en konkret undersøgelse af, om skyldner havde gjort indsigelser.³⁰³

303 Advokatnævnets sagsnr. 2014-971.

Advokatnævnets kendelse af 17. april 2013. Retten i Lyngby stadfæstede Advokatnævnets kendelse om, at advokat A havde tilsidesat god advokatskik ved ikke at påse, at bl.a. betingelserne for opkrævning af inkassoomkostninger efter lovgivningen var overholdt, og ved at opkræve en rente, der ikke var belæg for. Advokaten kunne ikke forlade sig på en generel aftale med sin klient om, at klienten selv påså, at rykkerproceduren var fulgt forud for oversendelsen af sagen til advokaten.³⁰⁴

Det er i strid med god advokatskik, hvis advokaten foretager indberetning til RKI, når fordringen er bestridt af debitor. Såvel indberetning til RKI som trussel om indberetning og orientering om muligheden for indberetning forudsætter, at advokaten konkret har sikret sig, at kravet ikke er bestridt. Kravet om advokatens konkrete, individuelle undersøgelse af, om debitor har indsigelser, er således skrapere end ved andre inkassoskridt.

Advokatnævnets kendelse af 9. januar 2015. Advokatnævnet fandt, at advokat A havde tilsidesat god advokatskik ved at true med indberetning til RKI, hvis der ikke skete betaling af et beløb, som advokatens klient selv havde opgjort og ikke havde forelagt modparten i et forløb, hvor der i øvrigt havde været tvist om parternes mellemværende.³⁰⁵

Det er i strid med god advokatskik at opkræve renter eller rykkergebyrer i strid med renteloven, ligesom inkasso uden forudgående korrekt påkravsskrivelse, herunder manglende overholdelse af 10-dages fristen, vil være i strid med god advokatskik.

Advokatnævnets kendelse af 28. maj 2014. Advokatnævnet fandt, at advokat A havde tilsidesat god advokatskik ved at fremsende et inkassobrev, uden at advokat A i brevet havde forholdt sig til skyldners indsigelser, ligesom advokat A havde tilsidesat god advokatskik ved at opkræve inkassoomkostninger, uden at det var dokumenteret, at der var fremsendt en rykkerskrivelse til skyldner, hvoraf det fremgik, at betaling efter udløb af 10-dages fristen kunne medføre, at der blev pålagt yderligere inddrivelsesomkostninger. Afgørelsen af skyldsspørgsmålet blev stadfæstet ved Retten i Horsens' dom af 21. april 2015.³⁰⁶

Det er også i strid med god advokatskik at tage et krav på advokatsalær til inkasso med tilkendegivelse om sagsanlæg, hvis der er indgivet klage over salæret til advokatmyndighederne, jf. retsplejelovens § 147 a.

Det er tillige i strid med bestemmelsen at tage et forældet krav til inkasso.

304 Advokatnævnets sagsnr. 2011-1030. Stadfæstet ved Retten i Lyngbys dom 13. december 2013 i sagsnr. BS 153-844/2013.

305 Advokatnævnets sagsnr. 2014-2819.

306 Retten i Horsens' sagsnr. BS 150-740/2014.

Advokatnævnets kendelse af 20. september 2005. Advokatnævnet fandt, at advokat A havde tilsidesat god advokatskik ved på et tidspunkt, hvor det for advokat A måtte have været åbenbart, at erstatningskravet kunne være forældet, at opfordre klager K til at anerkende kravet.³⁰⁷

Ekspeditionsfejl mv. ved behandlingen af inkassosager kan også i sig selv være i strid med god advokatetik.

Advokatnævnets kendelse af 3. september 2007. Som følge af en ekspeditionsfejl oprettede advokat A en inkassosag som ubestridt og indberettede debitor til RKI. Advokat A rettede straks op herpå, da A blev opmærksom på fejlen. Nævnet fandt, at A ikke havde udvist tilstrækkelig grundighed med sagsbehandlingen og tildelte A en sanktion.³⁰⁸

Advokatnævnets kendelse af 13. april 2007. Forinden inkassoskridt igangsættes, skal debitor have modtaget en rykker med en frist på 10 dage til betaling. Det påhviler advokaten, før inkassoskrift igangsættes, at sikre sig, at en sådan rykker er afsendt. Dette havde advokat A ikke påset og blev derfor pålagt en bøde.³⁰⁹

Advokatnævnets kendelse af 19. januar 2007. Advokatnævnet konstaterede, at det ikke i sig selv er i strid med god advokatskik at tage en bestridt fordring til inkasso. Advokat A var berettiget til at sende en påkravsskrivelse i henhold til lejelovens regler og opkræve det gebyr, som lejeloven gav mulighed for. Advokat A tilsidesatte imidlertid god advokatskik ved at tage beløbet til inkasso uden at opfylde inkassolovens betingelser om påkrav og blev pålagt en bøde.³¹⁰

Advokatnævnets kendelse af 19. marts 2004. Advokat A havde ikke den aktuelle adresse på debitor, og søgte derfor på www.krak.dk. Kreditor mente, at en given adresse var debtors nye adresse, men dette var forkert. Nævnet fandt, at advokat A havde tilsidesat god advokatskik ved ikke tilstrækkeligt at have sikret sig, at inkassoskrivelsen blev sendt til rette person. Under hensyn til fejlens karakter og da A straks beklagede, blev A alene tildelt en irrettesættelse.³¹¹

C. Politianmeldelse

Indgivelse af politianmeldelse er en beskyldning mod den anmeldte for at have handlet strafbart. Når en politianmeldelse indgives af en advokat, som qua sin uddannelse må

307 Advokatnævnets sagsnr. 02-0403-04-1252.

308 Advokatnævnets sagsnr. 02-0409-06-2589.

309 Advokatnævnets sagsnr. 02-0405-06-1469.

310 Advokatnævnets sagsnr. 02-0407-06-1510.

311 Advokatnævnets sagsnr. 02-0401-03-1138.

antages at kunne bedømme, om en adfærd er strafbar, fremtræder dette særlig alvorligt, når betingelserne for indgivelse af anmeldelsen ikke er opfyldt.

Derfor er det også i strid med god advokatskik at indgive politianmeldelse – og at true med det – medmindre der foreligger fornødent grundlag herfor.

Advokatnævnets kendelse af 28. september 2021. I forbindelse med en bodelingssag var parterne K og L uenige om, hvorvidt L ejede et hotel. En ophedet korrespondance mellem parterne førte til, at K's advokat meddelte L's advokat, at K havde bedt ham indgive politianmeldelse mod L, og at K's advokat herefter indgav politianmeldelse. Advokatnævnet fandt, at K's advokat under de givne omstændigheder ikke var gået videre, end berettiget til varetagelse af klientens interesser tilsiger, ved at true med at indgive politianmeldelse eller ved at indgive denne. Herved blev lagt særlig vægt på, at det var K's klare opfattelse, at L var ejer af hotellet, og at hun havde konstrueret en situation, hvis eneste formål var at undgå at indregne den reelle værdi af hendes aktiver i hendes selskaber. Der blev også lagt vægt på, at K's advokat redegjorde herfor og fremlagde diverse bilag til støtte for påstanden om, at L med sine dispositioner havde handlet strafbart. Truslen om og indgivelse af politianmeldelse kunne ikke anses for et utilbørligt retsskridt.³¹²

Advokatnævnets kendelse af 28. september 2021. Advokat A havde på vegne af en virksomhed S indgivet politianmeldelse mod K, som gennem længere tid havde foretaget en række henvendelser til S' medarbejdere. K klagede over dette. Advokatnævnet fandt, at advokat A på baggrund af det beskrevne forløb ikke var gået videre end berettiget til varetagelse af sin klients interesser ved på vegne af S at indgive politianmeldelse mod K. Det påhviler en advokat at undersøge, om der er rimelig formodning for, at der er begået et strafbart forhold, inden advokaten truer med eller indgiver politianmeldelse. Nævnet lagde vægt på, at politianmeldelsen udsprang af en række medarbejders beskrivelse af et forløb, som de fandt krænkende, intimiderende eller truende, og at disse forhold var nærmere beskrevet i anmeldelsen. Det forhold, at politiet efter en konkret vurdering besluttede at afslutte efterforskningen i sagen, kunne ikke føre til en anden vurdering.³¹³

Advokatnævnets kendelse af 29. februar 2016. En klient K havde fået udført arbejde på sit sommerhus af fire håndværksmestre. Da K ikke betalte, anmodede advokat A på vegne af håndværksmestrene fogedretten om udlæg. I et lokalt supermarked opsatte K en advarsel mod to af håndværksmestrene, hvoraf bl.a. fremgik, at de gav tilbud, som ingen kunne sige nej til, men når regningen kom, var den ofte 70 procent højere. Advokat A anførte i et brev til K, at injurier er strafbare, og at sagen, hvis K på ny udtalte sig nedsættende

312 Advokatnævnets sagsnr. 2021-6.

313 Advokatnævnets sagsnr. 2020-3904.

om håndværksmestrene, ville blive overgivet til politiet. Nævnet fandt, at advokat A var gået videre, end berettigede hensyn til klientvaretagelsen tilsiger, ved at have truet med politianmeldelse, da injurier er underlagt privat påtale. Henset til karakteren af overtrædelsen blev advokat A alene pålagt en irettesættelse.³¹⁴

Advokatnævnets kendelse af 11. september 2012. K var ansat som vicevært i en andelsbolig, hvor advokat A fungerede som administrator. Ved K's fratrædelse af sin stilling som vicevært opstod der uoverensstemmelser mellem andelsboligforeningen og K, for så vidt angik foreningens værktøj, som andelsboligforeningen mente, at K havde stjålet. Advokat A oplyste i et brev til K, at han ville indgive politianmeldelse, såfremt K ikke inden syv dage returnerede værktøjet. Advokatnævnet fandt, at advokat A's adfærd havde været berettiget, hvorfor nævnet frifandt ham.³¹⁵

Advokatnævnets kendelse af 12. juni 2012. Advokat A, som var advokat for modparten til klager K, skrev et brev til K's advokat, hvor han opregnede fem punkter, som K skulle acceptere, hvis der skulle indgås forlig i sagen. Advokat A anførte i sit brev, at han ville indgive politianmeldelse, såfremt der ikke blev indgået forlig. Der blev ikke indgået forlig i sagen, og advokat A indgav politianmeldelse mod K for underslæb, med henblik på at politiet kunne efterforske de af advokat A konstaterede uregelmæssigheder. Advokatnævnet fandt ikke, at advokat A ved at tilkendegive, at han ville indgive politianmeldelse, havde handlet i strid med god advokatskik, hvorfor nævnet frifandt ham.³¹⁶

Københavns Byrets dom af 10. maj 2010. K og L havde en strid om, hvem der var ejer af en ejendom og i hvilken periode, og hvor K belånte ejendommen under konflikten. L søgte advokathjælp hos advokat A. A gjorde gældende, at K havde belånt ejendommen på et tidspunkt, hvor L – efter A's opfattelse – var ejer af ejendommen. A truede K med politianmeldelse på grund af uberettiget belåning. Advokatnævnet fandt, at truslen om politianmeldelse gik videre end hensynet til klienten berettigede til og tildelte advokat A en bøde. Da der var betydelig tvivl om ejerforhold, stadfæstede retten afgørelsen.³¹⁷

D. Konkursbegæring

Et forholdsvis stort antal nævnskendelser omhandler advokaters indgivelse af konkursbegæring og trussel herom. Da der er regler for, hvornår en konkursbegæring kan imødekommes af skifteretten, er det i relation til god advokatskik nærliggende at

314 Advokatnævnets sagsnr. 2015-3549.

315 Advokatnævnets sagsnr. 2011-0389.

316 Advokatnævnets sagsnr. 2010-0657.

317 Sagsnr. BS 45C-4028/2009 og Advokatnævnets kendelse af 3. juni 2009 i sagsnr. 2009-02-0007.

kræve, at advokaten, før der indgives konkursbegæring, undersøger, hvorvidt sagen lever op til disse regler.

i. Fordringens klarhed og eksistens

Den første betingelse for at indlede konkursbehandling er, at det med nogen klarhed antageliggøres, at fordringen eksisterer.

Advokatnævnets kendelse af 6. november 2015. En investor havde et krav mod et selskab i form af sagsomkostninger fastsat ved dom. Der kunne dermed ikke være tvivl om fordringens klarhed, men da selskabet havde et potentielt modkrav mod investoren, der væsentligt oversteg konkursfordringen, var det uberettiget at indgive konkursbegæringen.³¹⁸

Københavns Byrets dom af 6. oktober 2010. Advokat A repræsenterede en arbejdstager, der blev opsagt, hvorefter der var uenighed om resterende løn mv. Advokat A rejste et krav, men fik tilbagemeldingen, at sagen var overgivet til arbejdsgiverens forbund, der – noget sent – meddelte, at den manglende reaktion ikke skyldtes manglende betalingsevne. A indgav konkursbegæring uden yderligere undersøgelser – “idet virksomheden trods gentagne henvendelser ikke har fremkommet med bemærkninger/indsigelser eller havde betalt.” Advokatnævnet fandt, at A ved indgivelsen af konkursbegæringen var gået videre, end hensynet til klientens interesser tilsagde, og havde tilsidesat god advokatskik. Byretten fandt, at formodningen hos A om arbejdsgiverens insolvens ikke var underbygget, da A ikke havde foretaget undersøgelser af nogen art, og stadfæstede.³¹⁹

Opgaven for advokaten er således at sikre, dels at kravet har den fornødne klarhed, dels at der ikke er rimelig tvivl om kravets eksistens, herunder at klarlægge status for eventuelle modkrav, før der indgives konkursbegæring for hele hovedkravet.

Pligterne for advokaten i forbindelse med kravets klarhed og eksistens gælder kun, såfremt kravet bestrides. Hvis kravet ikke bestrides af skyldneren, må advokaten kunne tage det som udtryk for, at kravet eksisterer, medmindre advokaten har grund til at tro det modsatte.

Når debitor bestrider fordringen, vil der alligevel kunne indgives konkursbegæring, hvis debitores indsigelse må antages at være grundløs og de øvrige betingelser er opfyldt.³²⁰

318 Advokatnævnets sagsnr. 2015-1471.

319 Sagsnr. BS 38A-904/2010 og Advokatnævnets kendelse af 7. januar 2010, i sagsnr. 2009-02-0882.

320 Vestre Landsrets dom af 14. april 1999 i sag B-0044-98.

ii. Retlig interesse

Den anden betingelse for konkursbehandling er, at kreditor skal have en retlig interesse i afsigelse af konkursdekret. I de typiske tilfælde vil der foreligge en retlig interesse bestående i at få del i skyldnerens overskydende midler, før disse forsvinder. Selv om skyldneren tilsyneladende intet ejer, kan der alligevel foreligge retlig interesse.

Det påhviler rekvirentens advokat at sandsynliggøre, at den fornødne retlige interesse foreligger. Hvis rekvirentens advokat ikke kan sandsynliggøre, at der er en rimelig begrundelse for at indgive konkursbegæringen, er det nærliggende at betragte begæringen som stridende mod god advokatskik. Praksis synes dog ikke at stille store krav til sandsynliggørelsen.

iii. Krav i inkassoloven

Den tredje betingelse er, at der forud for indgivelse af konkursbegæring skal fremsendes varslingskrivelse til debitor med frist til betaling mv., jf. inkassolovens §§ 10-11. Når kravene i inkassoloven er iagttaget, synes der ikke at være særlige tidsmæssige betingelser for indgivelse af konkursbegæring.

Vestre Landsrets dom af 13. januar 1995. Advokat A indgav for en klient konkursbegæring, dagen efter at eksekutionsfristen i en voldgiftskendelse var udløbet. Retten fandt, at god advokatskik var tilsidesat, idet konkursbegæring blev indgivet "straks ved eksekutionsfristens udløb, uden at det er godtgjort, at et sådant retsskridt havde været nødvendigt og rimeligt." Det fremgår af sagen, at advokat A ikke havde sikret sig tilstrækkelige oplysninger om debtors solvens.³²¹

Det er ikke en betingelse for, at en skyldners bo kan tages under konkursbehandling, at fordringen er forfalden, men hvis den uforfaldne fordring er eller tilbydes sikret ved betryggende pant eller anden tilsvarende sikkerhed, kan der ikke indledes konkursbehandling på grundlag af denne fordring.

Det må herefter være advokatens primære opgave at sikre sig, at kravene i lov om inkassovirksomhed er opfyldt, før der indgives konkursbegæring. Er fordringen uforfalden, må advokaten ikke indgive konkursbegæring, hvis advokaten ved eller burde vide, at den er sikret eller tilbydes sikret ved betryggende sikkerhed.

---

321 Sagsnr. B-2230-93.

iv. Insolvensbetingelsen

Den fjerde betingelse er kravet til skyldnerens insolvens, som i praksis volder advokater størst problemer. Ifølge konkurslovens § 17 skal en skyldners bo tages under konkursbehandling, hvis skyldneren er insolvent. En skyldner er insolvent, hvis *“han ikke kan opfylde sine forpligtelser, efterhånden som de forfalder, medmindre betalingsudygtigheden må antages blot at være forbigående.”*

Så længe debitor er solvent, er en advokat ikke berettiget til at indgive begæring om konkurs, idet den ikke kan medføre konkurs. Trusler om indgivelse af konkursbegæring bør ligeledes ikke fremsættes.

Bevisbyrden for skyldnerens insolvens påhviler fordringshaveren. Det er derfor fordringshaverens advokat, som er den rette til at foranledige undersøgelser af skyldnerens økonomi gennemført. Det kræves således, at det – forinden konkursbegæring indgives – godtgøres, at et sådant retsskridt har været nødvendigt og rimeligt.

Af og til vil advokaten trods ihærdige forsøg ikke kunne finde relevante oplysninger om skyldnerens økonomiske situation. Såfremt der i sådan en situation er forhold, der tyder på, at skyldneren ikke er i stand til at betale enhver sit, må advokaten være berettiget til at henvende sig til skyldneren med opfordring til at give de nødvendige oplysninger og dokumentation.

Hvis skyldneren herefter bekræfter oplysningerne om insolvens eller ikke svarer, vil advokaten være berettiget til at indgive konkursbegæring.

Advokatnævnets kendelse af 27. oktober 2016. Selskabet S blev erklæret konkurs, og advokat A blev udpeget som kurator. Advokat A's kollega B bistod endvidere med behandlingen. S under konkurs udtog stævning mod T, idet kurator mente, at S havde afholdt lønudgifter til en medarbejder, der havde udført arbejde for T. Byrettens dom gik T imod, og T ankede dommen til landsretten, som 2. juni 2016 afsagde dom, hvorefter T til S under konkurs skulle betale 250.000 kr. med tillæg af 43.600 kr. i sagsomkostninger. Efter dommen blev der indledt forligsforhandlinger mellem advokat A og B på den ene side og advokat C, der repræsenterede T, på den anden. I e-mail af 16. juni 2016 meddelte advokat B, at han har gennemgået T's regnskaber, og at han på den baggrund havde besluttet at indgive konkursbegæring mod T. Advokatnævnet fandt, at advokat B ikke alene på baggrund årsrapporten for T kunne konkludere, at T måtte anses for insolvent. Nok havde T betydelige kortfristede forpligtelser, men der var også en betydelig fremgang i omsætningen i årets resultat. Den omstændighed, at T havde afhændet materiellet, kunne være en velbegrundet forretningsmæssig beslutning. Konkursbegæringen blev indgivet,

mens der var uafsluttede forligsforhandlinger og inden betalingsfristens udløb. Selv om sidstnævnte ikke i sig selv var til hinder for konkursbegæringens indgivelse, var advokat B forpligtet til at påse, at han ikke gik videre, end berettigede hensyn til S under konkurs' interesser tilsagde. Både advokat A og B blev pålagt en sanktion.³²²

Advokatnævnets kendelse af 24. oktober 2008. Advokatnævnet fandt, at advokat A havde tilsidesat god advokatskik ved uden nærmere undersøgelse af modpartens betalingsevne at true med at indgive konkursbegæring, uanset at der var tale om et bestridt lønkrav, og at nogle ubestridte dele af kravet var opfyldt.³²³

Advokatnævnets kendelse af 10. september 2008. Advokat A indgav i efteråret 2007 konkursbegæring mod S og S-Invest. A havde forud afgivet påkrav over for S-Invest og fået oplyst, at dette selskab ikke kunne indfri den omhandlede fordring. Advokatnævnet fandt, at advokat A ikke havde foretaget behørig undersøgelse af det krav, som dannede grundlag for begæringen, og at det var tvivlsomt, om kravet var forfaldent eller ophørt ved modregning. Endvidere var det uberettiget at indgive konkursbegæring mod S, da der ikke eksisterede et gældsforhold dertil.³²⁴

Advokatnævnets kendelse af 21. maj 2008. Da advokat A forud for konkursbegæringen havde fremsendt tre rykkerskrivelser, hvor tilgodehavendet i anden rykkerskrivelse blev taget til inkasso, og der ikke fremkom nogen reaktion fra debitor vedrørende solvens, og da A havde indhentet økonomiske oplysninger om debtors forhold, fandt nævnet ikke, at advokat A var gået længere, end berettiget varetagelse af klientens interesser tilsiger.³²⁵

Advokatnævnets kendelse af 8. marts 2005. Advokatnævnet fandt, at under omstændigheder, hvor advokat A's klient havde fået dom over advokat B's klient for et ikke ubetydeligt beløb, hvor den ubestridte del ikke var betalt trods påkrav, hvor B's klient havde foretaget dispositioner, som kunne tyde på, at han havde forsøgt at bringe aktiver i ly for sine kreditorer, var det ikke i strid med god advokatskik, at advokat A indgav konkursbegæring mod advokat B's klient, selv om de afsagte domme var anket til delvis frifindelse. Der blev lagt vægt på, at etablering af en fristdag kunne være af betydning med henblik på en eventuel omstødsessag.³²⁶

Det må således som udgangspunkt kræves, at der for advokaten skal foreligge klare holdepunkter for debtors manglende betalingsevne, og at advokaten i tilfælde af tvivl

322 Advokatnævnets sagsnr. 2016-2357 og sagsnr. 2016-2358.

323 Advokatnævnets sagsnr. 2008-02-0446.

324 Advokatnævnets sagsnr. 02-0403-07-2234.

325 Advokatnævnets sagsnr. 02-0410-07-2130.

326 Advokatnævnets sagsnr. 02-0407-04-1215.

om insolvensen skal gøre en aktiv indsats for at rydde denne tvivl af vejen. Advokaten skal ikke nødvendigvis selv indhente oplysninger, men kan støtte sig til oplysninger, som advokaten bliver præsenteret for, hvis disse i øvrigt er tilstrækkelige.

Ved inddrivelse af lønmodtagerkrav er det væsentligt at opfylde betingelserne for at få dækning hos Lønmodtagernes Garantifond. Det kræver som oftest en autoritativ fastlæggelse af arbejdsgiverens insolvens. Derfor og da manglende betaling af lønkrav er et kraftigt indicium for insolvens, må det være berettiget i sådanne tilfælde at indgive konkursbegæring uden yderligere dokumentation for insolvens.

Det er ikke ifølge konkursloven en betingelse for konkurs, at fordringen har en bestemt størrelse. Det må dog formodes, at det kan være i strid med god advokatskik at indgive konkursbegæring for en meget lille fordring på et tidspunkt, hvor der endnu ikke er udtaget stævning.

Det må således antages, at kreditors advokat ved meget små fordringer skal lade det indgå i sine overvejelser, om der findes anvendelige alternativer til en konkursbegæring, herunder om en stævning vil være mere hensigtsmæssig. Det synes ikke hensigtsmæssigt, at der stilles strengere krav til advokater end de krav, som alle samvittighedsfulde borgere bør stille til sig selv forud for indgivelse af konkursbegæring.

Hvis der stilles sådanne yderligere krav til advokater, vil det være nærliggende for advokater at overlade indgivelsen af konkursbegæring til klienterne eller at rådgive klienten mod at indgive konkursbegæring, selv om konkursbetingelserne er opfyldt. Sådanne situationer er uhensigtsmæssige og ikke i samfundets interesse.

v. *Trussel om konkursbegæring*

Trusler om indgivelse af konkursbegæring anvendes ofte som et middel til at få skyldneren til at betale sin gæld. Når der ikke ville være grundlag for at indgive konkursbegæring, må trussel herom imidlertid også betragtes som et misbrug af konkursinstitutionen.

Anvendelse af tomme trusler, der altid vil indebære et gran af chikane over for debitor, må betragtes som stridende mod god advokatskik.

Østre Landsrets dom af 23. november 1995. Advokat A havde fremsat en trussel til debitor om indgivelse af konkursbegæring. Landsretten udtalte, at advokat A ikke havde haft grundlag for at antage, at debtors bestridelse af bl.a. royaltyfordringen ikke stod ved magt, og heller haft grundlag til at antage, at det for skifteretten kunne godtgøres, at

debitor ikke ville være i stand til at betale sine fordringer, efterhånden som de forfaldt. Landsretten tiltrådte herefter, at advokat A havde handlet i strid med god advokatskik.³²⁷

E. Ulovlige betingelser

En advokat må ikke uretmæssigt blande forskellige forhold sammen eller stille uretmæssige krav i forbindelse med sin sagsbehandling. Hvis en advokat f.eks. stiller som betingelse for at udlevere sagsakter, at klienten kvitterer et pantebrev i en anden sag, optræder advokaten i strid med god advokatskik.

Advokatnævnets kendelse af 23. juni 2016. Advokat A, der bistod en rettighedshaver, der ønskede at rejse krav mod brugere, der havde medvirket til fildeling af et beskyttet værk, rettede henvendelse til brugerne med krav om betaling af et rimeligt vederlag for den krænkelse, som havde fundet sted. Advokat A redegjorde i henvendelsen til K – brugeren for de faktuelle omstændigheder i sagen – at K's IP-adresse havde været anvendt til på uberettiget vis at downloade og kopiere værket. Advokat A tilbød på vegne af rettighedshaveren, at sagen kunne løses forligsmæssigt mod K's betaling af 1.950 kr. og K's øjeblikkelige ophør med enhver ulovlig download og distribution af det ophavsretligt beskyttede værk. Det blev også anført, at manglende forligsmæssig løsning kunne medføre, at rettighedsindehaveren ville fortsætte inddrivelsen af kravet. K klagede over advokat A og gjorde gældende, at advokat A havde udvist chikanerende og truende adfærd. Et flertal i Advokatnævnet fandt, at advokat A ikke var gået videre, end berettigede hensyn til klientvaretagelsen tilsiger, eller at der skulle være lagt et utilbørligt pres på K. Nævnet lagde i den forbindelse vægt på, at retten havde afsagt kendelse om editionspålæg, og at det på denne baggrund kunne konstateres, at K's IP-adresse havde været benyttet til ulovlig fildeling. Et enkelt medlem fandt, at risikoen for, at hackerangreb kunne være årsagen til, at K's IP-adresse havde været aktiv ved fildelingen, og at dette, sammenholdt med at der blev rejst et ikkeubetydeligt krav, indebar, at god advokatskik var tilsidesat.³²⁸

Advokatnævnets kendelse af 30. juni 1995. Advokat A fandtes at have tilsidesat god advokatskik ved at have gjort sin tiltrædelse af en akkord i en sag, der ikke vedrørte klager K, men dennes søn, afhængig af, at K frafaldt sin salærklage til advokatmyndighederne.³²⁹

327 Sagsnr. B-1835-94.

328 Advokatnævnets sagsnr. 2016-953.

329 Advokatnævnets sagsnr. 41-101-94-91.

F. Andet

Der er i praksis en række andre eksempler på afvejningen mellem klientens interesse i en given adfærd på den ene side og hensynet til andre på den anden side.

Advokatnævnets kendelse af 29. april 2016. I en bopælssag fremlagde advokat A på vegne af faderen en erklæring udfyldt af moderen, som var indgivet til Center for Psykiatri & Eksistens. Advokat A anførte, at erklæringen viste, at moderen havde betydelige problemer. Videre anførte advokat A: "Jeg er fuldt opmærksom på, at det er personlige papirer, men det er personlige papirer, der har beroet i min klients varetægt og derfor også er relevante i forhold til det usandfærdige og decideret løgnagtige billede, der søges tegnet af min klient." Nævnet fandt, at advokat A groft havde tilsidesat god advokatskik ved at have medvirket til, at materiale af den omhandlede karakter blev fremlagt i en sag om barnets bopæl. Nævnet lagde vægt på materialets helt personlige indhold og på det formål, hvormed materialet var blevet udarbejdet. Advokat A blev pålagt en bøde på 20.000 kr.³³⁰

Advokatnævnets kendelse af 26. februar 2016. Advokat A begærede på vegne af et pengeinstitut tvangsauktion over en sommerhusejendom, idet debitor ikke servicerede engagementet. Advokatnævnet fandt, at det måtte stå advokat A klart, at pengeinstituttet henset til de foranstående prioriteter ikke kunne opnå hverken hel eller delvis dækning på en tvangsauktion. Advokat A var, inden tvangsauktionsbegæringen blev indgivet, forpligtet til at foretage en undersøgelse af grundlaget for tvangsauktionsbegæringen, og advokat A var ved undladelsen heraf gået videre, end berettigede hensyn til klientvaretagelsen tilsiger.³³¹

Advokatnævnets kendelse af 15. december 2015. Advokat A førte på vegne af selskabet S en sag mod selskabet T, som var repræsenteret af advokat B. Sagen blev færdigskriftvekslet, og advokat A rettede henvendelse til advokat B vedrørende bevisførelsen og tidsplan for hovedforhandlingen. Advokat B udtrådte af sagen på grund af T's manglende betaling af salær. 8. januar 2015 blev T på baggrund af en begæring herom fra advokat B erklæret konkurs, og B blev udpeget som kurator. Advokat A rettede flere gange i foråret 2015 henvendelse til advokat B vedrørende tidsplan og vidneførelse. 16. april 2015 svarede advokat B og oplyste, at T var erklæret konkurs, og at boet ikke indtrådte i retssagen. Nævnet fandt, at advokat B havde tilsidesat god advokatskik ved ikke at have sikret sig, at advokat A blev orienteret om, at han var udtrådt af sagen. I medfør af konkurslovens § 124, stk. 1, er kurator forpligtet til straks efter et konkursdekrets afsigelse at give meddelelse herom til fordringshaverne. Advokat B var som følge af retssagen bekendt med, at S havde et krav mod T, og advokat B burde derfor have orienteret advokat A på vegne

330 Advokatnævnets sagsnr. 2015-2793.

331 Advokatnævnets sagsnr. 2015-4431.

af S, hvorved der også på et tidligere tidspunkt ville være taget stilling til, om boet ville indtræde i sagen eller ej.³³²

Advokatnævnets kendelse af 6. september 2012. Advokatnævnet udtalte, at advokater, der repræsenterer en part i en retssag, har pligt til at medvirke til, at retssagen fremmes. Nævnet anførte endvidere, at der som udgangspunkt ikke gælder en generel pligt for advokater til at besvare enhver henvendelse fra en kollega. Advokatnævnet fandt dog, at advokat B ikke havde haft en berettiget begrundelse til ikke at besvare advokat A's forespørgsel om, hvorvidt advokat B var udtrådt af sagen, hvorved advokat B uden rimelig grund forsinkede retssagen.³³³

---

332 Advokatnævnets sagsnr. 2015-1254.

333 Advokatnævnets sagsnr. 2010-31.

Artikel 42

En advokat må ikke modvirke tilkaldelse af en anden advokat og bør efter omstændighederne opfordre modparten til at søge advokat.

Bestemmelsens formål er at sikre, at den anden parts interesser bliver varetaget på behørig måde. Advokaten har således efter omstændighederne en aktiv pligt til at søge at få modparten til at lade sig repræsentere ved advokat.

Sidstnævnte forpligtelse er især møntet på tilfælde, hvor der kan være et udtalt behov for, at modparten får juridisk bistand, f.eks. hvis modparten er udlænding, og hvis magtforholdet mellem part og modpart er meget skævt til fordel for parten.

Pligten til at tage hensyn til modparten indebærer hverken ret eller pligt for advokaten til at yde direkte bistand til modparten. God advokatskik indebærer alene, at en advokat ikke modvirker tilkaldelse af en anden advokat, men tværtimod skal opfordre modparten til at søge egen advokat.

Advokatnævnets kendelse af 10. september 2012. Advokat A bistod sælger i en kompliceret handel med et anpartsselskab. Advokat A rådgav ligeledes køber. Advokatnævnet fandt, at advokat A burde have rådgivet køber om adgang til at søge egen advokat, hvorfor nævnet pålagde advokat A en bøde.³³⁴

Advokatnævnets kendelse af 15. december 1978. Advokat A blev pålagt en bøde, idet A som advokat for begge parter ved berigtigelse af en ejendomshandel over for køberen – som A havde undladt at opfordre til at tage egen advokat – havde fortiet en viden om ejendommen, som A fra tidligere forhandlinger var i besiddelse af.³³⁵

334 Advokatnævnets sagsnr. 2011-0271.

335 Advokatnævnets sagsnr. 664/1978.

Artikel 43

En advokat må ikke i en konkret sag henvende sig direkte til nogen, som i sagen er repræsenteret af anden advokat, uden dennes samtykke. Det gælder dog ikke, hvis henvendelsen sker til berettiget varetagelse af en klients eller egne interesser, eller hvis vedkommende anden advokat trods påmindelse ikke foretager sig det, som advokaten efter god advokatskik har pligt til. Advokaten skal i alle tilfælde samtidig eller uden ugrundet ophold underrette den anden advokat om enhver sådan henvendelse.

En advokat skal respektere det opdrag, som består mellem modparten og dennes advokat.

Bestemmelsen skal for det første på praktisk vis sikre kommunikationsvejen og klienten en form for sjælefred. Krav, som af en advokat fremsættes direkte over for klientens modpart, kan af modparten opfattes som ubehageligt uden en forklaring fra egen advokat og kan føre til uhensigtsmæssige dispositioner fra modparten.

For det andet vil en direkte henvendelse til en anden advokats klient signalere, at denne klient ikke bør have tillid til sin egen advokat. Dette kan bringe klienten i en usikker situation og besværliggøre, at advokaten kan bevare respekten om sin rådgivning.

Forbuddet i bestemmelsen angår kun advokatens egen henvendelse til modparten. Advokaten er således berettiget til at rådgive sin klient til – ofte for at forlige sagen – at kontakte modparten direkte. Der er tale om en konflikt mellem to parter, og hvis disse parter selv kan finde en løsning, så er dette ikke i strid med god advokatskik.

Advokaten skal samtidig orientere sin kollega om denne første henvendelse og eventuelle senere henvendelser, således at det sikres, at modparten kan få mulighed for at rådføre sig med sin advokat.

Advokatnævnets kendelse af 29. oktober 2021. Advokat A havde sendt en venneanmodning til modparten. Advokatnævnet lagde til grund, at venneanmodningen beroede på en fejl, og at advokat A's henvendelse ikke var led i en konkret sag. Nævnet fandt derfor, at advokat A ikke havde tilsidesat god advokatskik.³³⁶

Vestre Landsrets dom af 9. januar 2006. Advokat A havde kontaktet modparten direkte uden forudgående samtykke fra dennes advokat i en samværssag, hvilket var en tilsidesættelse af god advokatskik. Advokat A blev pålagt en bøde.³³⁷

Østre Landsrets dom af 25. marts 2004. Efter en afsluttet retssag udestod diverse spørgsmål om betaling af landinspektør mv. og fordeling af sagens omkostninger. I denne forbindelse modtog advokat A henvendelse fra advokat B, der oplyste, at denne nu repræsenterede klienten. På trods af disse henvendelser rettede A ved tre lejligheder henvendelse til den tidligere klient om den økonomiske afslutning af den førte retssag. Østre Landsret stadfæstede, at det, på trods af B's ikke helt klare henvendelse burde have stået A klart, at der generelt var sket advokatskifte, og at A ved henvendelser til den tidligere klient handlede i strid med god advokatskik. Ved fastsættelse af sanktionen lagde Østre Landsret på baggrund af bevisførelsen til grund, at det ikke havde stået A klart, at der var sket et generelt advokatskifte. Det blev også tillagt betydning, at B, på trods af hans viden om A's henvendelser til klienten, ikke tydeliggjorde advokatskiftet. Landsretten ændrede den af Advokatnævnet fastsatte bøde til en irrettesættelse.³³⁸

Forbuddet mod direkte henvendelse til modparten gælder også, når modparten er en institutionel virksomhed, som har pligt til at besvare henvendelser, f.eks. en bank. Dette gælder i hvert fald, når kollegaen ikke orienteres om henvendelsen, og til trods for at den institutionelle virksomhed er i stand til at varetage sine egne interesser.

Såfremt en advokat repræsenterer ledelsen af et selskab, kan modpartens advokat ikke rette personlig henvendelse til de enkelte bestyrelsesmedlemmer i selskabet.

Advokatrådets responsumudvalgs responsum af 14. juni 2016. Responsumudvalget udtalte, at uanset at en advokat for et forsikringselskab ikke repræsenterede bestyrelsesmedlemmerne personligt, må bestyrelsesmedlemmerne som en del af forsikringselskabets ledelse anses for repræsenteret af den pågældende advokat.

Bestemmelsens forbud må nok også gælde tilsvarende i relation til offentlige myndigheder i relation til en verserende sag. Konsekvensen heraf er, at de regler som i øvrigt følger af forvaltningsrettens almindelige regler – offentlighedens adgang til at rette henvendelse og søge vejledning hos offentlige myndigheder – sættes ud af spillet, mens sagen verserer.

337 Sagsnr. B-210-05 og Advokatnævnets kendelse af 10. januar 2005. i sagsnr. 02-0406-04-0695.

338 Sagsnr. B-1618-03 og Advokatnævnets kendelse af 2. maj 2003 i sagsnr. 02-0403-02-1843.

Det er en forudsætning for anvendelse af bestemmelsen, at modparten repræsenteres af en advokat fra en advokatvirksomhed.³³⁹

Det er ikke i strid med bestemmelsen, hvis en advokat i en e-mailkorrespondance med modpartens advokat sætter modpartens klient cc på, hvis modpartens advokat selv har involveret modparten i korrespondancen.

Advokatnævnets kendelse af 26. august 2015. I en sag var nogle arvinger repræsenteret af Københavns Retshjælp. Advokat A, der i sagen repræsenterede modparten, rettede direkte henvendelse til arvingerne, selv om Københavns Retshjælp havde anmodet om, at korrespondance blev sendt til retshjælpen. Selv om advokater formentlig normalt efterkommer en modparts anmodning om, at korrespondance sendes til partsrepræsentanten, også selv om vedkommende ikke er advokat, fandt Advokatnævnet, at det ikke var i strid med god advokatskik, at advokaten fortsatte med at rette direkte henvendelse til arvingerne.³⁴⁰

Advokatnævnets kendelse af 9. december 2013. Advokatnævnet fandt, at det ikke var i strid med god advokatskik, at advokat A sendte e-mailkorrespondance cc til en kollegas klient, idet kollegaen selv havde involveret klienten i e-mailkorrespondancen.³⁴¹

Advokatnævnets kendelse af 10. december 2012. Advokat A rettede flere gange direkte henvendelse til S' direktør, på trods af at advokat B, der var ansat som advokat i S, havde anmodet om, at kontakten skulle foregå gennem ham. Nævnet fandt, at det grundlæggende forbud mod at rette direkte henvendelse til en modparts klient ikke fandt anvendelse i en situation, hvor sagen hos modparten blev varetaget af en virksomhedsansat advokat.³⁴²

Det udelukker ikke anvendelsen af bestemmelsen, at modparten selv er advokat.

Advokatnævnets kendelse af 19. december 2014. Advokat A havde tilsidesat god advokatskik ved at have rettet direkte henvendelse til modparten i stedet for dennes advokat. Advokat A fremsendte et forligsforslag indeholdende en fastsat frist til modparten, selv om advokat A var bekendt med, at modparten var repræsenteret ved en advokat, og at denne advokat tilmed ikke var på kontoret før efter fristens udløb. Advokatnævnet påpegede det generelle beskyttelselement, der ligger bag forbuddet, og tilføjede, at dette forbud også gælder selv om modparten – som i dette tilfælde – selv er advokat. I den konkrete sag kunne ansøgning om fri proces få betydning for et mellem parterne indgået forlig, og

339 'Procesretlige problemstillinger' af Cecilie Holt Nielsen i Advokaten 1/2016.

340 Advokatnævnets sagsnr. 2015-1428.

341 Advokatnævnets sagsnr. 2012-1479. Jf. også Advokatnævnets kendelse af 24. april 2014 i sagsnr. 2013-3170.

342 Advokatnævnets sagsnr. 2012-3454.

*advokat A skulle derfor orientere modparten om den indgivne ansøgning i forbindelse med forligsforhandlingerne.*³⁴³

Forbuddet gælder ikke i påkravstilfælde. En henvendelse til en modpart, som sker for at overholde påkravsregler efter lovgivningen, er ikke i strid med god advokatskik, idet kopi dog skal sendes til modpartens advokat.

Retten i Randers dom af 11. oktober 2019. Advokat A havde sendt krævebrev direkte til modparten uden at sende kopi til modpartens advokat. Henvendelsen var sket for at overholde lovgivningens påkravsregler. Retten fandt, at det var i strid med god advokatskik ikke at sende kopi til modparten. Retten påpegede, at det ikke er tilstrækkeligt, at modpartens advokat måtte være orienteret om, at der ville blive fremsendt krævebrev til hans klient, da han skal modtage kopi af den konkrete henvendelse.³⁴⁴

Advokatnævnets kendelse af 30. august 2019. I forbindelse med en mailkorrespondance mellem advokaterne i sagen satte advokat A modparten cc på en mail til modpartens advokat. Advokatnævnet slog fast, at forbuddet mod direkte henvendelse til modparten omfatter situationen, hvor modparten retter samtidig henvendelse til modpartens advokat og modparten. Advokaterne kan aftale indbyrdes, at dette udgangspunkt kan fraviges. Advokatnævnet fandt, at advokat A havde tilsidesat god advokatskik, og lagde i den forbindelse vægt på indholdet af mailen og på det forhold, at modpartens advokat specifikt havde anmodet advokat A om ikke at henvende sig til modparten.³⁴⁵

Advokatnævnets kendelse af 26. februar 2003. Advokatnævnet fandt, at advokat A kunne fremsende et påbud direkte til en gruppe lejere, uanset at disse var repræsenteret ved advokat. Rette adressat er lejerne og lejernes advokat, B, havde ikke tilkendegivet, at et påbud kunne meddeles B på vegne af B's klienter. A blev frifundet.³⁴⁶

Hvis advokaten skal være pålagt at fremsende et påkrav til advokaten, skal det være utvetydigt, at advokaten har fuldmagt til at modtage påkravet.

Forbuddet gælder heller ikke, hvis formålet ville forspildes, hvis modparten blev orienteret.

343 Advokatnævnets sagsnr. 2013-2294.

344 Sagsnr. BS-6774/2019-RAN

345 Advokatnævnets sagsnr. 2019-1289.

346 Advokatnævnets sagsnr. 02-0403-02-1989.

Advokatnævnets kendelse af 18. december 2013. Advokatnævnet fandt, at det ikke var i strid med god advokatskik, at en advokat, der anmodede om udkørende fogedforretning uden varsel af debitor, ikke orienterede debtors advokat om anmodningen.³⁴⁷

Forbuddet er begrænset til henvendelser i relation til sagen. Hvis en person er repræsenteret ved advokat i sin skilsmisssag, men ikke i en anden sag vedrørende erstatning, vil modparten i erstatningssagen kunne henvende sig direkte til personen.³⁴⁸ Advokaten er også berettiget til f.eks. at hilse på modparten til en fodboldkamp og tale om kampen, selv om modpartens advokat ikke er til stede. Advokaten må selvsagt ikke anvende sådanne situationer til sagsførelse.

Undtagelsen i bestemmelsens andet punktum sikrer, at en advokats forhold ikke hindrer nødvendig kontakt parterne imellem. Der må foreligge ekstraordinære forhold, for at det kan retfærdiggøre en direkte kontakt uden om advokat.

Advokatnævnets kendelse af 16. februar 1998. Advokat A havde regnet med at opnå møderet for landsret 1. maj 1997, så han kunne møde til domsforhandling i landsretten 2. maj 1997. Imidlertid dumpede A til sin anden prøvesag 1. maj 1997 og sendte besked om sagens udsættelse samtidig til modparten og modpartens advokat. A blev frifundet.³⁴⁹

En forudsætning for, at advokater kan overholde bestemmelsen, er selvfølgelig, at de har kendskab til advokatrepresentationen. Direkte henvendelse uden sådant kendskab vil føre til frifindelse. Der kan være en pligt til at foretage undersøgelse af, om modparten er repræsenteret ved advokat.

Advokatnævnets kendelse af 19. maj 2015. Advokat A repræsenterede ejeren af et cafeteria, der havde et tilgodehavende hos en forpagter. Forpagteren var i sagen repræsenteret af advokat B. Der blev indgået forlig, og der opstod efterfølgende spørgsmål om, hvorvidt forpagteren havde tilsidesat en konkurrenceklausul, og om der ved forliget var taget stilling hertil. Advokat A rettede direkte henvendelse til forpagteren vedrørende spørgsmålet om tilsidesættelse af konkurrenceklausulen. Advokatnævnet fandt, at tvisten om en mulig krænkelse af konkurrenceklausulen havde en så nær sammenhæng med forligsdrøftelser, at advokat A burde have vidst eller i det mindste have taget skridt til at afklare, hvorvidt advokat B også repræsenterede forpagteren i denne sammenhæng.³⁵⁰

347 Advokatnævnets sagsnr. 2013-1569.

348 Vær dog opmærksom på Advokatnævnets kendelse af 25. november 2013, som refereret nedenfor.

349 Advokatnævnets sagsnr. 41-207-97-15.

350 Advokatnævnets sagsnr. 2014-2418.

Advokatnævnets kendelse af 25. november 2013. En erhvervslejer, der havde flere lejemål hos samme udlejer, var i en sag om påbud og opsætning af bimålere og varsling af acontobetaling for forbrug af vand og el repræsenteret ved advokat A. Udlejer konstaterede betalingsmisligholdelse for et af de andre lejemål, og udlejers advokat, B, fremsendte påkrav og senere ophævelsesskrivelse til erhvervslejeren uden at sende kopi heraf til advokat A eller at afklare partsrepræsentationen nærmere. Advokatnævnet fandt, at advokat B herved groft havde tilsidesat god advokatskik, idet det måtte anses for nærliggende, når lejer var repræsenteret ved advokat A i sagen om vanrøgt og forbrugsudgifter, at lejer også var repræsenteret i den mere vidtgående sag om ophævelse af lejemålet. Retten i Viborg stadfæstede Advokatnævnets kendelse ved dom af 10. oktober 2014.³⁵¹

---

351 Advokatnævnets sagsnr. 2012-965 og Retten i Viborg i sagsnr. BS 1-1681/2013.

Artikel 44

En advokat må ikke optage eller medvirke til optagelse af telefonsamtaler eller andre kommunikationer på lydbånd eller lignende, uden at den anden part eller de andre deltagere har samtykket i optagelsen.

Bestemmelsen stiller mere vidtgående krav end straffeloven, jf. dennes § 263, stk. 1, nr. 3 modsætningsvis. Af straffeloven følger, at det er straffrit at optage samtaler, som den optagende selv deltager i.

Baggrunden herfor er, at advokaten som et grundlæggende princip må lægge kortene på bordet og spille rent spil. Dette kan også udtrykkes således, at det følger af god advokatskik, at advokaten skal sikre opdragets transparens.³⁵² Princippet kommer til udtryk i forskellige pligter for advokaten, herunder vedrørende bevisoptagelse.

Advokatnævnets kendelse af 17. september 1997. Advokat A fandtes at have handlet i strid med god advokatskik ved at have optaget en telefonsamtale på bånd, uden at samtalepartneren på forhånd havde meddelt samtykke hertil, og ved at have fremlagt udskrift af samtalen under en retssag. A tildeltes en irettesættelse.³⁵³

Det er optagelsen, der er forbud mod – ikke den senere anvendelse.

Advokatnævnets kendelse af 19. maj 2015. Advokat A repræsenterede en fodboldklub, der opsagde en samarbejdsaftale med K, der var repræsenteret ved advokat B. Der blev afholdt et møde med K, hvor bl.a. advokat A deltog i egenskab af formand for bestyrelsen for klubben. Et andet bestyrelsesmedlem foretog en optagelse af mødet. Advokat A oplyste, at han først efterfølgende blev bekendt med, at der var foretaget en lydoptagelse. Under en efterfølgende retssag fremlagde advokat A en transskription af lydoptagelsen, og advokat B klagede over advokat A. Advokatnævnet fastslog, at advokat A's ageren i sagen måtte henføres til retsplejelovens § 126, stk. 1, idet advokat A ikke på en klar og utvetydig måde havde klargjort, hvornår han alene fungerede som formand, og hvornår han var advokat og rådgiver for klubben. Nævnet lagde til grund, at advokat A ikke var bekendt med, at et andet bestyrelsesmedlem tog initiativ til at optage mødet, og at advokat A under de givne omstændigheder ikke var gået videre, end berettigede hensyn til klientvaretagelsen tilsiger, ved at have fremlagt en transskription af lydoptagelsen.³⁵⁴

³⁵² Bryde Andersen, s. 482.

³⁵³ Advokatnævnets sagsnr. 41-206-97-19.

³⁵⁴ Advokatnævnets sagsnr. 2014-3738.

Kapitel 10

Særligt om advokaters skatterådgivning

Skatteunddragelse og skatteoptimering har i mange år været et varmt emne på forskellig måde. Skatteyderne har brug for hjælp til at minimere deres skattebetaling, og sådan kommer rådgiverne, herunder revisorer og advokater, i spil og i mediernes og politikernes søgelys.

Det er især international skatterådgivning, der har påkaldt sig opmærksomhed. En tidligere regering tog i 2013 initiativ til en styrkelse af indsatsen mod grænseoverskridende skatteunddragelse og ulovlig brug af skattely.

Et af disse initiativer var at invitere repræsentanter for rådgiverne til at deltage i et udvalgsarbejde. Det fremgår af udvalgets kommissorium, at udvalgets opgave var at fremkomme med “... *et sæt overordnede retningslinjer for god skatterådgivning, som kan være med til at sætte fokus på rådgivers ansvar for ikke at rådgive om løsninger, som medvirker til grænseoverskridende skatteunddragelse.*”³⁵⁵

Advokatrådet fandt det naturligt, at udvalgets anbefalinger blev overført til AER. Derfor er udvalgets anbefalinger – stort set uændrede – at finde i dette kapitel 10.

³⁵⁵ Skatteministeriets rapport af 6. november 2014: 'Styrket rådgiver- og branchesamarbejde mod grænseoverskridende skatteunddragelse'.

Artikel 45

Advokaters rådgivning skal i videst mulig udstrækning ske på baggrund af den fornødne information om de faktiske forhold. I tilfælde af, at rådgivning ydes på generel basis uden orientering om de faktiske forhold og uden præcis viden om den påtænkte anvendelse af rådgivningen, skal advokaten udvise særlig opmærksomhed. Der skal også udvises særlig opmærksomhed, hvis rådgivningen involverer brug af såkaldte skattelylande.

Når en advokat påtager sig en skatterådgivningsopgave, er det ikke tilstrækkeligt at få oplysninger om, hvad opgaven går ud på, og hvad der forventes af advokaten. Rådgiveren skal også have information om baggrunden for anmodningen om rådgivning og konkrete oplysninger om den sammenhæng, advokatens rådgivning skal indgå i. Advokaten skal med andre ord vide, hvad rådgivningen skal bruges til.

I tilfælde af at advokaten ikke får tilstrækkelige oplysninger fra klienten, vil advokatens rådgivning kunne blive udnyttet i forbindelse med klientens strafbare eller erstatningspådragende forhold.

Derfor vil advokatens mangelfulde indsamling af de grundlæggende oplysninger efter omstændighederne kunne medføre et ansvar for advokaten – strafferetligt, erstatningsretligt eller disciplinært.

I alle tilfælde skal advokaten være særlig opmærksom, som det fremgår af bestemmelsen, hvis advokatens rådgivning er af generel art, uden at advokaten orienteres om de faktiske forhold, og uden at advokaten får oplysninger om, hvilken sammenhæng rådgivningen skal indgå i.

Involverer rådgivningen brug af skattelylande, skal der ligeledes udvises særlig opmærksomhed.

Artikel 46

Enhver rådgivning bør forudsætte, at samtlige relevante informationer vil kunne fremlægges for de relevante myndigheder. Rådgivningen må ikke basere sig på, at et forhold ikke opdages.

Advokatens rådgivning må ikke bygge på eller bidrage til, at skatterevante oplysninger om de faktiske forhold hemmeligholdes for myndighederne. Det må heller ikke være en forudsætning for klientens anvendelse af advokatens rådgivning, at myndighederne ikke får kendskab til visse faktiske forhold.

Advokaten må under ingen omstændigheder rådgive klienten om muligheden for at lægge forkerte oplysninger om de faktiske forhold til grund. Således skal advokaten lade faktum ligge fast og holde sig til juraen.

Alle relevante faktiske forhold skal kunne fremlægges sammen med advokatens rådgivning, og advokaten må ikke i sin rådgivning satse på, at myndighederne ikke opdager visse forhold.

Artikel 47

Hvis der er rimelig anledning til tvivl om den skatteretlige vurdering, og den ikke afklares, bør rådgivningen indeholde en bemærkning herom. Afhængigt af det konkrete opdrag og den konkrete klients forhold kan der være behov for at foretage en nærmere vurdering af risikoen for, at myndighederne anfægter den skatteretlige vurdering.

Skatterådgivning bygger ofte på både et komplekst faktum og kompleks jura. Derfor sker det, at advokatens juridiske vurdering er forbundet med en eller anden grad af usikkerhed.

Det kan have meget stor betydning for klienten, om advokatens vurderinger accepteres af myndighederne og domstolene. Tilsidesættes advokatens vurdering, kan klienten blive afkrævet ekstra skattebetaling, bøde og omkostninger. Efter omstændighederne kan advokaten have pådraget sig et erstatningsansvar for sin rådgivning.

Bestemmelsen adresserer denne problemstilling og kræver, hvis der er rimelig tvivl om den skatteretlige vurdering, uden at den afklares, at advokaten gør klienten opmærksom på tvivlen.

Bestemmelsen indeholder sluttelig en bemærkning om, at der kan være behov for, at advokaten foretager en nærmere vurdering af risikoen for, at myndighederne ikke accepterer advokatens skatteretlige vurdering.

På denne måde kan klienten på oplyst grundlag sammen med advokaten deltage i beslutningen om, hvorvidt klienten skal godtage advokatens skatteretlige vurdering eller ej.

Kapitel 11

Særligt om advokaters procesførelse

Advokaten er en vigtig del af retssystemet. Advokaten skal som udgangspunkt bidrage til, at retssystemet fungerer smidigt, og at retssager gennemføres med færrest mulige processuelle komplikationer.

Hvis advokaten derfor ikke yder sit nødvendige bidrag – og optræder, som det med rette kan forventes af en advokat – så er systemet i fare for at lide skade. Kapitellet indeholder de retningslinjer, der gælder for advokatens adfærd som del af retssystemet.

Artikel 48

Advokaten skal udføre sit hverv under respekt for retten og andre myndigheder.

Stk. 2. Advokaten må ikke forhindre, at sagen behandles og afgøres efter de regler, der gælder herom.

Advokatens opgave under udøvelse af sit hverv er at holde klientens interesser i fokus. Af hensyn til bevarelse af domstolernes tillid til advokaterne, er det vigtigt, at advokaten udviser respekt for retten som institution. Tilsvarende gælder også advokatens forhold til andre myndigheder, ikke mindst myndigheder, der afgør tvister.³⁵⁶

Advokaten må på den anden side ikke unødigt tilsidesætte klientinteresser for at tækkes retten eller andre myndigheder. Det er klientens sag og interesser, advokaten skal kæmpe for.

Imidlertid skal advokaten – som andre – holde sig inden for lovens grænser under udøvelse af sit hverv. Hvis advokaten befinder sig i en situation, hvor advokaten ikke både kan varetage klientinteresser og udvise den fornødne respekt for retten, må advokaten forsøge at løse op for dette dilemma og i sidste ende udtræde af sagen.

I en tidligere udgave af AER var den tilsvarende bestemmelse formuleret således: *“Advokaten må ikke utilbørligt hindre retten eller nævnet i på upartisk måde at behandle og afgøre sagen. Advokaten må således ikke vildlede retten eller nævnet eller bevidst afgive urigtige oplysninger”*. Dette gælder stadig med den nuværende formulering.

Advokatnævnets kendelse af 26. marts 2021. Efter domsafsigelsen i en straffesag spurgte forsvarer A dommeren, om dommen var skrevet på forhånd. Advokatnævnet fandt, at A var gået videre, end berettigede hensyn til klientvaretagelsen tilsiger, ved ikke at udvise den fornødne respekt over for retten. Nævnet lagde vægt på, at A's ytring, som fremkom efter dommens afsigelse, alene kunne tjene det formål at så tvivl om domsmandsrettens hæderlighed. Advokatnævnet fandt, at advokat A havde tilsidesat god advokatskik.³⁵⁷

Advokatnævnets kendelse af 28. februar 2019. Advokat A havde gennem en længere periode meddelt retten, at advokaten ikke kunne møde på de af retten foreslåede tidspunk-

³⁵⁶ AER's artikel 3, stk. 7, med kommentarer.

³⁵⁷ Advokatnævnets sagsnr. 2020-3699.

ter. Advokatnævnet udtalte, at efter retsplejelovens § 336 a har parterne bl.a. pligt til at fremme sagen med fornøden hurtighed og til at undgå unødige sagsskridt. Advokatnævnet fandt, at advokat A ved kontinuerligt og gennem en lang periode over for retten at meddele, at han ikke kunne give møde på de af retten foreslåede datoer for hovedforhandlingens berammelse uden at fremkomme med forslag til alternative datoer, har undladt at medvirke til behørig fremme af retssagen. Advokat A havde dermed tilsidesat god advokatskik.³⁵⁸

Østre Landsrets dom af 4. februar 2003. Advokat A, der mødte for begge parter under et retsmøde, hvor ingen af sagens parter var til stede, havde oplyst en fejlagtig ordlyd af et forlig, som blev ført til retsbogen. Da fejlen blev påtalt af modpartens advokat, B, undlod advokat A at berigtige fejlen, uanset at det måtte have stået A klart, at der ikke var enighed om forliget. Dette var en tilsidesættelse af god advokatskik, A blev pålagt en bøde af Advokatnævnet. Afgørelsen blev stadfæstet af Østre Landsret.³⁵⁹

Advokatnævnets kendelse af 22. oktober 2001. Advokat A var forsvarer i en straffesag ved landsretten. På første retsdag holdt retten frokostpause kl. 11.50, idet retsformanden tilkendegav, at retten ville blive sat igen kl. 12.50. A mødte kl. 13.05. Anden retsdag var fastsat til at begynde kl. 10.30. Kl. 10.20 havde A meddelt rettens personale, at hun ville blive forsinket 15 minutter. Efter rettens forgæves opringning til A kl. 11.05, mødte A kl. 11.07. Retsformanden tilkendegav, at retten forventede, at man mødte rettidigt. På tredje retsdag skulle retten sættes kl. 9.30. A havde meddelt rettens personale, at hun ville blive forsinket pga. bilkø. Advokaten mødte kl. 10.05. De følgende retsdage kom A 10-15 minutter for sent. Retsformanden påpegede, at der ville blive indgivet klage til advokatmyndighederne over A's forsinkede mødetidspunkter. Samme dag var A igen forsinket 10 minutter efter frokost. A var også forsinket den efterfølgende retsdag. Advokatnævnet udtalte, at da advokat A trods rettens pålæg om rettidigt fremmøde er mødt for sent til størstedelen af retsmøder i den omhandlede retssag, og da forsinkelserne ikke er uvæsentlige, havde A tilsidesat god advokatskik.³⁶⁰

358 Advokatnævnets sagsnr. 2018-1967.

359 Sagsnr. B-2322-02 og Advokatnævnets kendelse af 3. juli 2002 i sagsnr. 02-0403-01-0912.

360 Advokatnævnets sagsnr. 02-0402-01-0341.

Artikel 49

Advokaten skal respektere processens og forhandlingens kontradiktoriske princip. Advokaten må ikke uden forudgående eller samtidig meddelelse til modparten rette henvendelse om sagen til dommeren eller andre, der behandler tvister, eller forsyne disse med bilag, notater eller dokumenter.

Stk. 2. Advokaten skal senest samtidig forsyne modparten med kopi af det således fremsendte.

Bestemmelsen fastslår, at henvendelse til retten eller andre tvistbehandlingende myndigheder, herunder en voldgiftsret, skal ledsages af en orientering til modparten. Fremsendes der materiale til retten, skal modparten have kopi senest samtidig.

Kravet om fremsendelse af kopi til modparten er båret af hensynet til kontradiktionen og ikke af et hensyn til en kollega. Derfor er kravet uafhængigt af, om modparten er repræsenteret af advokat eller ej.

Det er altså ikke tilladt at korrespondere med retten eller tilsvarende myndigheder, uden at modparten inddrages. Selv om det kun drejer sig om praktiske meddelelser, f.eks. om en part er i stand til at møde en bestemt dag, bør modparten orienteres for at undgå mistanke om, at parten ikke spiller fairplay. Det kontradiktoriske princip er kravet om, at alle parter skal have mulighed for at fremsætte deres bemærkninger til det, der indgår i sagen.

Bestemmelsen har altså også til formål at sikre modparten mulighed for at kommentere materiale, som en part lader indgå i sagen. Manglende underretning af modparten vil som udgangspunkt være en overtrædelse af god advokatskik. Det vil være en formildende omstændighed, hvis det kan dokumenteres, at manglende underretning beroede på en fejl.

Advokatnævnets kendelse af 5. maj 2021. Sagen vedrørte en klage over, at advokat A ikke havde sendt kopi eller orientering til advokat B i forbindelse med indsendelsen af en anmodning om tredjeinstansbevilling til Procesbevillingsnævnet. Sagen blev behandlet af 19 medlemmer i Advokatnævnet. 13 af medlemmerne fandt, at "det som udgangspunkt udgør en tilsidesættelse af god advokatskik at fremsende en sådan ansøgning til Procesbevillingsnævnet uden at sende genpart eller orientering til modparten". Disse medlemmer lagde

særlig vægt på ansøgningens tilknytning til parternes tvist og på modpartens berettigede interesse i at blive orienteret om ansøgningen, således at denne kan indrette sig derefter.³⁶¹

Advokatnævnets kendelse af 12. september 2012. Advokat A repræsenterede hustruen i en bodelingssag, hvor advokat B repræsenterede manden. Advokat B havde i den forbindelse sendt en skrivelse til fogedretten 20. december, som hun grundet en ekspeditionsfejl havde undladt samtidig at sende til advokat A. Advokatnævnet tildelte advokat B en irrettesættelse.³⁶²

I nogle sagssammenhænge er det væsentligt af hensyn til retsskridtets formål, at modparten netop ikke underrettes om en parts henvendelse til retten. Det gælder bl.a. visse af politiets efterforsknings-skridt i straffesager, f.eks. aflytning og visse tvangsskridt inden for fogedretten.

Når retten eller en anden myndighed, der afgør tvister, har optaget sagen til afgørelse, bør henvendelser til den pågældende myndighed i det hele begrænses til praktiske bemærkninger. Det er på dette tidspunkt således en alvorlig tilsidesættelse af god advokatskik f.eks. at sende domspraksis eller bemærkninger af materiel art om sagen ('afterprocedure').³⁶³

Advokatnævnets kendelse af 5. februar 2016. Et revisionsfirma repræsenteret af advokat A anlagde sag mod bl.a. advokat B. Efter domsafsigelsen rejste advokat B spørgsmål om dommerens habilitet. Dommeren afsagde kendelse om, at han ikke var inhabil. Denne kendelse kærede advokat B, men landsretten afviste kæremålet, da Procesbevillingsnævnets tilladelse ikke forelå. Advokat B kærede landsrettens kendelse til Højesteret. Højesteret meddelte, at sagen vedrørende kæremålet var udsat på svarskrift. Advokat A rettede henvendelse og spurgte, om det kunne have sin rigtighed, at sagen var udsat på svarskrift henset til baggrunden for kæremålet. Advokat A meddelte, at han ikke ville udarbejde svarskrift, førend han havde hørt fra Højesteret. Advokat B klagede bl.a. over, at advokat A havde tilsidesat princippet om kontradiktion ved henvendelsen til Højesteret, idet advokat B ikke havde modtaget kopi heraf. Henset til at henvendelsens indhold var af en sådan praktisk karakter, fandt nævnet, at advokat A havde været berettiget til at fremsende denne til Højesteret uden samtidig at tilstille advokat B en kopi.³⁶⁴

Advokatnævnets kendelse af 28. juni 2013. Efter at en sag var optaget til dom, skrev advokat A til retten. "Fra en tilhører under hovedforhandlingen har jeg modtaget ved-

361 Advokatnævnets sagsnr. 2020-2603.

362 Advokatnævnets sagsnr. 2011-0350.

363 'Procesretlige problemstillinger' af Cecilie Holt Nielsen i Advokaten 1/2016.

364 Advokatnævnets sagsnr. 2015-3764.

lagte fotos, der oplyses at være taget før sagsøgernes overtagelse af huset i 1997, hvor det kan ses, at omtalte terrasse var den åbne konstruktion som haveforeningens formand og bestyrelsesmedlem forklarede. Det er meddelt mig, at pågældende tilhører ønsker at være anonym af frygt for repressalier fra sagsøgerne. Med henvisning til den forklaring om samme forhold, der blev afgivet af sagsøgerne og sagsøgernes vidne, overlades det i første omgang til retten at træffe beslutning om, hvilken konsekvens disse forklaringer skal have for de pågældende, jf. straffelovens § 158, stk. 1, sammenholdt med dommerens foranledning inden pågældende blev afhørt.” Der var efterfølgende yderligere indlæg fra advokat A, idet advokat B protesterede mod fremlæggelsen af fotografierne. Retten klagede til Advokatnævnet over, at advokat A havde forsøgt at påvirke dommeren og ved at have forsømt at fremsende kopi af sine indlæg til modpartens advokat. Advokatnævnet fandt, at advokat A ved den udviste adfærd groft havde tilsidesat god advokatskik. Såfremt advokat A ønskede at fremlægge yderligere bilag, skulle advokat A have anmodet om sagens genoptagelse, og hvis advokat A mente, at der forelå falsk forklaring for retten, kunne advokat A selv have anmeldt dette. Københavns Byret og Østre Landsret stadfæstede nævnets kendelse.³⁶⁵

Advokatnævnets kendelse af 19. december 2014. I forbindelse med en skilsmisse ansøgte advokat A på vegne af H om fri proces. K klagede til Advokatnævnet over, at advokat A ikke havde orienteret ham om ansøgningen om fri proces og for ikke at have tilstillet ham en kopi af det brev til retten, hvori advokat A anmodede om fastsættelse af salær. Advokatnævnet fandt, at det ikke kunne udelukkes, at ansøgningen om fri proces kunne få betydning for et vilkår i et forlig om, at hver part skulle bære egne omkostninger. Advokat A burde derfor i forbindelse med forligsdrøftelserne have oplyst, at han på vegne af H havde ansøgt om fri proces. Advokat A skulle således have sendt en kopi af brevet til retten til K.³⁶⁶

Advokatnævnets kendelse af 8. december 2010. Advokatnævnet fandt, at advokat A ved – efter et retsmøde – at have sendt en fax til retten med en række synspunkter om sagens behandling var gået videre, end berettiget hensyn til klientens interesser tilsagde, og at A derved havde tilsidesat god advokatskik.³⁶⁷

Advokatnævnets kendelse af 6. oktober 2010. Advokat A havde som advokat for udlejer sendt en påkravsskrivelse til lejer. Klagesagens stridspunkt var, om der var sendt en kopi til lejers advokat. Advokatnævnet udtalte bl.a.: “Ved fremsendelse af en påkravsskrivelse om ophævelse af et lejemål består der en pligt til at sende kopi af brevet, når modparten er repræsenteret ved advokat.”³⁶⁸

365 Advokatnævnets sagsnr. 201-2979.

366 Advokatnævnets sagsnr. 2013-2274.

367 Advokatnævnets sagsnr. 2010-02-0271.

368 Advokatnævnets sagsnr. 2010-01-0029.

Københavns Byrets dom af 10. juli 2009. Advokatnævnet fandt, at advokat A havde handlet i strid med god advokatskik ved i forbindelse med en voldgiftssag at sende en ensidigt indhentet teknisk sagkyndig erklæring til skønsmændene, inden voldgiftsretten havde taget stilling til, hvorvidt udtalelsen kunne tillades fremlagt i retten. Nævnet fandt endvidere, at det var en skærpende omstændighed, at materialet blev fremsendt, inden der var fremsendt et tillægsskønstema til de udmeldte skøns mænd og uden information til modparten. Advokatnævnet pålagde derfor A en bøde på 20.000 kr. Københavns Byret stadfæstede, idet retten lagde til grund, at A ved sin ageren havde forhindret modparten og dennes advokat i at protestere mod bilagets fremlæggelse.³⁶⁹

U 2007.971 H. Advokat A havde hjulpet klager K med en ejendomshandel. Klageren anlagde efterfølgende erstatningsansvarssag mod A's principal, advokat B, ved Sø- og Handelsretten. Under domsforhandlingen, hvor A var indkaldt som vidne, var A af den holdning, at K's vidneudsagn var usande. A indsendte dagen efter domsforhandlingen et brev til retten, hvori hun anførte, at K talte usandt, hvilket hun mente at kunne dokumentere ud fra nogle medsendte bilag. A blev af Advokatnævnet pålagt en bøde, da det er i strid med god advokatskik at forsøge at påvirke retten efter domsforhandlingens afslutning. Østre Landsret og senere Højesteret stadfæstede Advokatnævnets kendelse.³⁷⁰

Advokatnævnet har tidligere afgjort, at det ikke er i strid med god advokatskik at undlade at sende kopi til modparten, hvis den myndighed, som skal træffe afgørelse i sagen, er underlagt forvaltningsloven og således er forpligtet til at foretage partshøring i forbindelse med sagens forberedelse. Denne praksis er ændret med Advokatnævnets kendelse af 28. juni 2017.

Advokatnævnets kendelse af 28. juni 2017. Advokat A fremsendte i en sag om forældremyndighed materiale til Statsforvaltningen og en børnesagkyndig, uden at modpartens advokat modtog kopi heraf. Advokatnævnet anførte, at advokatens pligt til at forsyne modparten med kopi af henvendelser til myndigheder, der behandler tvister, må gælde, uanset at det kan påregnes, at den pågældende myndighed foretager partshøring af den anden part. Da der vedrørende dette klagepunkt imidlertid var tale om ændring af Advokatnævnets hidtidige praksis, blev advokat A ikke pålagt en sanktion i relation til dette klagepunkt.³⁷¹

Kravet om at sende kopi gælder også ved fremsendelse af fogedrekvisitioner.³⁷² En advokat bør tilsvarende sende kopi af indlæg til Advokatnævnet til modparten.

369 Sagsnr. BS:37A 120/2008 og Advokatnævnets kendelse af 21. november 2007 i sagsnr. 02-0401-06-2018.

370 Advokatnævnets kendelse af 10. januar 2005.

371 Advokatnævnets sagsnr. 2016-2846.

372 Københavns Byrets dom af 10. oktober 2014 i sagsnr. BS 45C-5508/2013.

U 2021.1831 V. Advokat A havde anlagt sag på domstolens sagsportal uden samtidig at sende kopi af stævning og bilag til modparten. Landsretten udtalte bl.a., at digitalisering af retsprocessen ikke medførte ændringer i kravet herom, og stadfæstede Advokatnævnets afgørelse, der fastslog, at advokat A havde handlet i strid med god advokatskik.

Advokatnævnets kendelse af 7. maj 2021. Advokatnævnet fastslog, at “pligten til at forsyne modparten med kopi af henvendelser til myndigheder, der behandler tvister, gælder, uanset om det kan påregnes, at den konkrete myndighed sørger for partshøring af den anden part”. Herefter fandt Advokatnævnet efter en konkret vurdering, at advokat A ikke havde tilsidesat god advokatskik ved ikke at sende kopi af sine henvendelser til Familieretshuset. Nævnet lagde i den forbindelse særlig vægt på, at modparten ikke havde angivet kontaktoplysninger, og at advokat A havde oplyst ikke at være i besiddelse heraf.³⁷³

Artikel 50

En advokat, der repræsenterer en part i en civil retssag, kan kontakte et vidne forud for vidneafhøringen for at klarlægge, hvad vidnet kan forklare og for at give vidnet mulighed for at forberede sig på vidneafhøringen.

Stk. 2. En advokats dialog med et vidne skal altid ske på en måde, der er egnet til at understøtte, at vidnet så korrekt som muligt bidrager til sagens oplysning. En advokat skal i forbindelse med enhver henvendelse til et vidne forud for vidneafhøringen sikre, at vidnet er bekendt med, at vidnet ikke har pligt til at udtale sig til advokaten.

Stk. 3. En advokat skal orientere modpartens advokat om den kontakt, advokaten agter at tage til eller har haft med et vidne, som modparten har indkaldt eller meddelt at ville indkalde som vidne under sagen, eller som i øvrigt har en særlig relation til modparten. Orientering kan undlades, hvis advokaten har ført vidnet i en forudgående instans, hvis vidnet er ansat hos den part, advokaten repræsenterer, eller hvis parten har en anden særlig tilknytning til vidnet. Det forhold, at et vidne føres af modparten, påvirker ikke i sig selv advokatens adgang til at kontakte vidnet.

Bestemmelsen omhandler kontakten til vidnet i tiden, før den indenretlige vidneafhøring finder sted.³⁷⁴ Under vidneafhøringen gælder retsplejelovens regler, og det er dommeren, der leder slagets gang. Bestemmelsen gælder kun civile sager. I straffesager er det politiet og ikke de involverede advokater, der afhører vidner. Der er derfor ikke grundlag for at regulere dette område i de advokatetiske regler.

Det første stykke viser, at det er tilladt for en advokat at kontakte et vidne forud for vidneafhøringen, uanset hvilken part der har ønsket at føre vidnet. Dette er til gavn for retssystemet. Det giver mulighed for at få klarlagt, hvad vidnet kan bruges til, således at der ikke bruges unødigt tid på en vidneafhøring.

Retssystemet er afhængigt af, at vidner afgiver en forklaring, der er så umiddelbar og så tæt på de virkelige begivenheder som muligt. Henvendelsen fra advokaten skal derfor på den ene side begrænse sig til en klarlæggelse af, hvad vidnet ved, og på den anden side at orientere vidnet om temaet for advokatens afhøring, således at vidnet bliver i stand til at forberede sig på den indenretslige afhøring.

374 'Dine vidner – mine vidner' af Lars Ølkjær Jørgensen i Advokaten 9/2005.

Selv om anvendelsesområdet efter bestemmelsens ordlyd kun er retssagsbehandling, må det antages, at principperne i bestemmelsen tillige gælder i andre sammenhænge, hvor der behandles tvister, og hvor der føres vidner under forhold, der er sammenlignelige med vidneførelse under en retssag. Det gælder ikke mindst voldgiftssager.

Et vidne har ikke pligt til at sige noget som helst til advokaten, der henvender sig forud for den indenretlige afhøring. I det omfang kommende vidner ikke er opmærksomme på dette, vil de måske kunne føle sig presset til at give flere oplysninger, end de ønsker, når en advokat henvender sig med spørgsmål.

Derfor stilles der i stk. 2 krav om, at en advokat skal indlede enhver henvendelse til et vidne forud for den egentlige vidneafhøring med at oplyse, at vidnet ikke har pligt til at udtale sig.

Det skal være vidnets oplevelser, der kommer frem under den senere vidneafhøring. Under samtalen med vidnet skal advokaten derfor i det hele taget passe på, at advokaten ikke bevidst eller ubevidst påvirker vidnet, så vidnet senere afgiver en anden forklaring end den, der *så korrekt som muligt bidrager til sagens oplysning*.

Bestemmelsen kræver, at en advokat, der ønsker at henvende sig til modpartens vidne, som udgangspunkt skal underrette modpartens advokat herom.³⁷⁵

Ud over vidner omfatter kravene om underretning af modparten tillige henvendelse til personer, som i kraft af deres stilling har en særlig tilknytning til modparten, jf. kendelse af 20. december 2013, som refereret nedenfor.

Kravet om forudgående underretning giver god mening, idet denne giver modparten mulighed for at tage sine forholdsregler, tale med vidnet mv. Formuleringen af bestemmelsen er delvis inspireret af den retstilstand, som fremgår af U 2010.2711 H, som er refereret nedenfor.

Bestemmelsen om, at advokaten skal orientere modpartens advokat om den kontakt, advokaten *har haft med et vidne*, må referere til den situation, at advokaten forlods har haft kontakt med en person, før modpartens advokat indkalder vidnet eller meddeler at ville indkalde vidnet. I disse tilfælde har advokaten altså pligt til efterfølgende at underrette modpartens advokat om kontakten.

³⁷⁵ Se f.eks. U 2016.1795 Ø, hvor vidnet havde en særlig tilknytning til modparten.

Underretning kan undlades, hvis advokaten har ført vidnet i en forudgående instans, hvis vidnet er ansat hos den part, advokaten repræsenterer, eller hvis parten har en anden særlig tilknytning til vidnet.

Advokatnævnets kendelse af 5. juli 2016. L og M, der begge kørte på cykel, stødte sammen i forbindelse med L's overhaling af M. Der opstod tvist om erstatningspligt, og advokat B, der repræsenterede M, indkaldte bl.a. vidnet V, der havde overværet styrtet. Advokat A, der i sagen repræsenterede L, kontaktede forud for hovedforhandlingen vidnet V, uden på forhånd at orientere advokat B. Advokat B anførte i et brev til retten med kopi til advokat A, at vidnet V havde oplevet henvendelsen fra advokat A som ubehagelig, og at vidnet nu var i tvivl om, hvorvidt denne havde blandet styrtet sammen med et andet cykeluheld, vidnet havde overværet. Advokat B besluttede at frafalde vidnet. Advokat B klagede over, at advokat A havde rettet henvendelse til modpartens vidne uden at have orienteret om den påtænkte henvendelse. 14 medlemmer af Advokatnævnet fandt, at advokat A var gået videre, end berettigede hensyn til klientvaretagelsen tilsiger, ved ikke forud for henvendelsen til V at have orienteret advokat B om den påtænkte kontakt, og at advokat A derfor havde tilsidesat god advokatskik. Medlemmerne lagde særlig vægt på, at henvendelsen skete telefonisk, og efter at advokat B i processkrift havde varslet at ville indkalde V som vidne under sagen. Et mindretal på 7 medlemmer stemte for at frifinde advokat A, idet medlemmerne fandt, at en advokat må kunne kontakte et vidne, også selv om det er indkaldt af modparten, for at klarlægge, hvad vidnet kan forklare og for at sætte vidnet i stand til at forberede sig på vidneafhøringen. Disse medlemmer fandt endvidere, at V ikke havde en sådan relation til modparten, at der var pligt til at orientere modpartens advokat om henvendelsen. Henset til at rækkevidden af betingelserne for kontakt til modpartens vidner ikke fuldt ud var afklaret i praksis, pålagde nævnet ikke advokat A en sanktion.³⁷⁶

Advokatnævnets kendelse af 29. april 2016. Byretten afsagde dom i en sag, og advokat A blev kontaktet af et af vidnerne, der havde været indkaldt af modpartens advokat, advokat B, som ønskede en kopi af dommen. Advokat A fremsendte en kopi af dommen til vidnet og spurgte samtidig, om vidnet vedstod sin forklaring. Vidnet fremsendte en erklæring til advokat A, hvori vidnet erklærede, at hans forklaring var, som det fremgik af dommen, og at han ikke havde nye eller andre oplysninger. Advokat A anmodede på den baggrund om afvisning af anken i medfør af retsplejelovens § 368 a, hvilket landsretten dog ikke imødekom. Der var i den forbindelse dialog mellem advokat A og yderligere et af advokat B's vidner. Advokat B klagede over, at advokat A havde været i kontakt med hans vidner og i den forbindelse at have påvirket eller have forsøgt at påvirke vidnerne for at forbedre sin klients retsstilling. Advokatnævnet fandt, at advokat A ved kontakten til advokat B's

376 Advokatnævnets sagsnr. 2015-3079.

vidner ikke havde forsøgt at påvirke dem til at få en bedre retsstilling. Kontakten med det ene vidne var sket på vidnets initiativ, og der var i relation til det andet vidne stillet to konkrete spørgsmål. Nævnet fandt endvidere, at vidnerne ikke havde en sådan tilknytning til advokat B's klient, at advokat A på forhånd var forpligtet til at orientere advokat B om kontakten.³⁷⁷

Advokatnævnets kendelse af 6. november 2015. Advokatnævnet udtalte, at en advokat kan kontakte et vidne forud for vidneafhøring for bl.a. at klarlægge, hvad vidnet kan forklare. En advokat skal, når det er påkrævet, f.eks. hvis vidnet har en særlig relation til modparten, orientere modpartens advokat om den kontakt, advokaten agter at tage eller har taget med et vidne. Advokat A var således berettiget til at kontakte vidnerne V og X, selv om disse vidner var indkaldt af modparten. Advokat A orienterede ved e-mail til modpartens advokat om, at han ville tage kontakt til de omhandlede vidner, og advokat A havde ikke pligt til at afvente accept fra modpartens advokat.³⁷⁸

Advokatnævnets kendelse af 20. december 2013. Advokat A, der i en arbejdsskadesag repræsenterede en fagforening som mandatar for et medlem, rettede henvendelse til en produktionsleder hos arbejdsgiveren og anmodede om en redegørelse for en række forhold til brug for den verserende retssag. Advokat A orienterede ikke inden eller samtidig med henvendelsen til produktionslederen virksomhedens advokat, advokat B, om henvendelsen. Advokat A gjorde heller ikke produktionslederen bekendt med, at denne ikke havde pligt til at udtale sig. Advokatnævnet fandt, at advokat A havde tilsidesat god advokatskik ved at rette henvendelse til produktionslederen med konkrete faktiske spørgsmål om sagen, hvor vedkommendes arbejdsgiver var repræsenteret af ekstern advokat. Advokatnævnet lagde vægt på, at produktionslederen i kraft af sit ansættelsesforhold havde en sådan tilknytning til arbejdsgiveren, at advokat A under de givne omstændigheder burde have underrettet advokat B om henvendelsen. Nævnet pålagde advokat A en bøde på 10.000 kr. Københavns Byret stadfæstede nævnets afgørelse. Østre Landsret tiltrådte, at god advokatskik var tilsidesat, men fandt, at der var tale om spørgsmål, som hidtil havde været uafklaret i praksis, hvorfor advokat A ikke blev pålagt en sanktion.³⁷⁹

U 2010.2711 H. Under en sag mod forsikringsselskabet F angav A i sin stævning, at han ville føre tre personer, der alle enten var eller havde været ansat hos F, som vidner. F angav i svarskriftet at ville føre de samme vidner og gjorde gældende, at disse, uanset at A's vidnebegæring var blevet fremsat først, skulle betragtes som F's vidner, således at F kunne føre dem først. Byretten anførte i sin kendelse, at det fulgte af praksis, at den part, der først havde begæret et vidne ført, som udgangspunkt havde ret til at betragte vidnet

377 Advokatnævnets sagsnr. 2016-302.

378 Advokatnævnets sagsnr. 2015-1233 og sagsnr. 2015-1234.

379 Advokatnævnets sagsnr. 2012-2091, byrettens sagsnr. BS 44C-204/2014 og landsrettens sagsnr. B-46-15.

som sit med de fordele, der fulgte heraf. Da de tre vidner ikke indtog eller havde indtaget en sådan stilling hos F, at de som følge af deres ansættelsesforhold havde en egentlig partslignende status hos F, bestemte byretten, at vidnerne skulle føres af A. Landsretten og Højesteret stadfæstede kendelsen i henhold til grundene.

Advokatnævnets kendelse af 12. juli 2005. Advokatnævnet udtalte, at et vidne kan være således knyttet til en part, at dennes advokat har adgang til at holde møde med vidnet uden at give forudgående meddelelse om det til en modpart, der har indkaldt eller bebudet at ville indkalde vidnet, og uden modpartens samtykke. I den foreliggende sag havde amtskommunaldirektør D en sådan særlig tilknytning til Sønderjyllands Amtskommune, mens han endnu var ansat, og den omstændighed, at han var fratrædt inden retssagen, gjorde ikke nogen forskel, idet det var i kraft af det tidligere ansættelsesforhold, at advokat A ønskede at afhøre ham som vidne.³⁸⁰

Advokatnævnets kendelse af 13. juni 2005. Advokat A havde for en klient anlagt sag mod et forsikringselskab, F, som var repræsenteret af advokat B. Under anken meddelte advokat A, at A ville vidneafhøre to ansatte i F. Herefter meddelte A, at han havde afholdt møder med det ene vidne, og at han agtede at fortsætte hermed og også ville afholde møde med det andet vidne. Dette klagede advokat B over. Advokatnævnet udtalte, at de omhandlede to vidner i kraft af ansættelsesforholdet havde en sådan tilknytning til advokat B's klient, at han ikke ved at have taget kontakt og drøftet sagen med disse vidner under forberedelsen uden at orientere advokat B har tilsidesat god advokatskik.³⁸¹

Advokatnævnets kendelse af 3. april 2001. Advokat A havde indkaldt vidnet V 3. marts, hvilket blev meddelt modpartens advokat, B, 4. marts. B havde herefter afholdt et møde med V 6. marts. Advokatnævnet lagde til grund, at advokat B forud for mødet med V vidste, at V af advokat A var indkaldt for at afgive forklaring under domsforhandlingen. I hvert fald under disse omstændigheder fandt nævnet, at advokat B havde tilsidesat god advokatskik ved ikke forud for mødets afholdelse at have underrettet advokat A om mødet.³⁸²

380 Advokatnævnets sagsnr. 02-0406-03-2689.

381 Advokatnævnets sagsnr. 02-0401-04-1469.

382 Advokatnævnets sagsnr. 02-0408-2000-0828.

Artikel 51

Har en part forud for eller under en verserende retssag, voldgift eller anden tvisteløsning tilbudt forlig, må modpartens advokat ikke over for den afgørende instans fremlægge eller på anden måde oplyse om forligsforslaget uden samtykke fra modparten.

Stk. 2. Denne bestemmelse er ikke til hinder for, at advokaten fremlægger og oplyser om forligsforslag fra egen klient.

Retssystemet har en udpræget interesse i, at parterne forsøger at forlige sagen, før sagen når til en retslig afgørelse. Det er både tids- og ressourcebesparende. Advokaten har tillige en pligt til, at klientens sagsomkostninger minimeres, jf. bestemmelsen i artikel 54, stk. 2.

Det er også i parternes interesse, at sagen forliges. De får hurtigere en afgørelse, og det bliver alt andet lige også billigere, ikke mindst i advokatomkostninger. Samtidig er der for parterne en tilfredsstillelse i selv at have været med til at finde frem til, hvorledes sagen skal afgøres.

Derfor er det vigtigt, at der lægges en beskyttende ramme om forligsprocessen. Incitamentet til at deltage i forligsforhandlinger ville være meget mindre, hvis modparten frit ville kunne fremlægge modpartens forligsforslag for retten.

Forslag under forligsforhandlinger er sammensat under den forudsætning, at sagen afgøres her og nu, og de har typisk ingen betydning for vurderingen af sagens materielle forhold. Bevisførelse i form af fremlæggelse af modpartens forligsforslag er derfor i mange tilfælde overflødig og bør afvises som sådan af retten.

Advokatnævnets kendelse af 30. januar 2014. K klagede over, at sagsøgte advokat, advokat A, i en retssag ikke havde besvaret hans forligsforslag, men i stedet havde reageret med at afgive et processkrift, hvortil forligsforslaget blev fremlagt. Advokatnævnet fandt, at advokat A herved havde tilsidesat god advokatskik.³⁸³

Advokatnævnets kendelse af 18. marts 2015. I forbindelse med bodeling, hvor M var repræsenteret af advokat A, og H var repræsenteret af advokat B, var der forligsmæssige drøftelser. Advokat B anmodede skifteretten om bistand til deling af parternes fællesbo,

383 Advokatnævnets sagsnr. 2012-3803.

i hvilken forbindelse hun vedlagde den korrespondance, der havde været om en eventuel forligsmæssig løsning. Advokat A protesterede ved et møde i skifteretten over, at bilaget blev fremlagt, hvilket advokat B ikke havde bemærkninger til. Bilaget udgik herefter af sagen. Advokat A klagede på egne vegne og på vegne af M over advokat B's adfærd. Advokatnævnet tiltrådte, at advokat B havde tilsidesat god advokatskik ved at have fremlagt bilaget. Den omstændighed, at advokat A først under skifteretsmødet protesterede herimod, kunne ikke føre til en ændret vurdering.³⁸⁴

Bestemmelsen gælder også, når forligsforhandlingerne er foregået i form af mediation eller konfliktmægling.

Advokatnævnets kendelse af 27. februar 2017. I forbindelse med en kollegial klage til Advokatnævnet blev der indledt mægling/mediation, og der blev afholdt mæglingsmøde med advokat C. Som led i mæglingen fremkom advokat A med et udkast til brev til en myndighed, hvori han fremkom med en beklagelse over udtalelser i et tidligere afsendt brev til myndigheden om det af advokat B udførte arbejde. Advokat B kommenterede advokat A's udkast til brev. I forbindelse med en granskning skrev advokat B, at en tilbagetrækning og beklagelse var på vej over for ham og dermed også hans klient. Dagen efter skrev advokat B til Advokatnævnet, at mæglingen måtte anses for afsluttet, da han ved mødet med C var bibragt den opfattelse, at A ville fremkomme med en total beklagelse og undskyldning, hvilket ikke var sket. Advokat B fremlagde herefter advokat A's udkast til beklagelse for Advokatnævnet. Advokatnævnet fandt, at advokat B herved havde tilsidesat god advokatskik.³⁸⁵

Bestemmelsen indeholder et generelt forbud mod at fremlægge modpartens forligsforslag eller oplyse herom over for retten, voldgift og andre afgørende myndigheder uden accept fra den part, der har fremsat forslaget. Tilfælde, hvor advokaten er forpligtet til at give oplysningerne, f.eks. hvis retten pålægger advokaten at vidne, jf. retsplejelovens § 170, stk. 2, er ikke omfattet af bestemmelsen.

En part må gerne fremlægge sine egne forligsforslag. En part, der ser en strategisk interesse i at fremtræde forligsvenlig, bør ikke afskæres herfra.³⁸⁶

Det kan dog ikke gælde i tilfælde, hvor indholdet af partens forligsforslag direkte eller indirekte afslører indholdet af modpartens forslag. Hvis et dokument, som både indeholder modpartens forligsforslag og andet, som det er tilladt at fremlægge, ønskes

³⁸⁴ Advokatnævnets sagsnr. 2014-3739.

³⁸⁵ Advokatnævnets sagsnr. 2016-1690.

³⁸⁶ I nogle lande, f.eks. Frankrig, er der en generel tavshedspligt for al korrespondance mellem advokater. Herved får advokaterne en fortrolighed, som klienten ikke er en del af. Dette kan måske i visse tilfælde gøre det lettere at forlige sagen.

fremlagt, må der foretages ekstrahering, så modpartens forligsforslag ikke fremgår af den fremlagte udgave af dokumentet.

Advokatnævnets kendelse af 26. marts 2004. Advokatnævnet tildelte advokat A en irettesættelse for at have fremlagt et tilbud fra modparten under en retssag, selv om dette fremkom i et brev, der præciserede partens indsigelser.³⁸⁷

Advokatnævnets kendelse af 25. november 1999. Advokat A repræsenterede to skadelidte i en brandsag. Disse var forsikret i selskabet F, der var repræsenteret af advokat B. A rejste krav om erstatning på 500.000 kr. F afviste dette og betalte 50.000 kr. aconto. B tilbød, at sagen kunne forliges mod betaling af yderligere 100.000 kr. A afviste dette og udtog stævning mod F. Som bilag til stævningen blev B's brev fremlagt. B klagede herover, og advokat A blev tildelt en irettesættelse.³⁸⁸

Forbuddet mod oplysning om og fremlæggelse af modpartens forligsforslag gælder, i hvert fald indtil den pågældende myndighed har truffet afgørelse i sagen. Imidlertid må det også gælde under eventuel anke, da de samme hensyn gør sig gældende, indtil afgørelsen er endelig.

Når en sag er forliget efter forudgående forligsforhandlinger, vil det formentlig ikke være i strid med bestemmelsen at fremlægge modpartens forligsforslag, hvis det har betydning for rettens fastsættelse af sagsomkostninger.

Ligeledes er forbuddet uafhængigt af, hvornår advokaten, der ønsker at fremlægge forligstilbuddet, er indtrådt i sagen, og om den pågældende advokat har været på sagen, mens forligsforhandlingerne fandt sted.

Fremlæggelse af modpartens forligsforslag forudsætter samtykke fra modparten, altså fra den, der har fremsat forslaget. Bestemmelsen stiller krav om, at samtykket skal være 'udtrykkeligt'. Det er altså ikke tilstrækkeligt med et indirekte eller stiltiende samtykke. Af bevismæssige grunde bør samtykket være på skrift eller fremsættes til retsbogen.

Der er ikke noget forbud mod at oplyse, at der har været forhandlet forlig, og således heller ikke at modparten har afgivet forligsforslag.

Københavns Byrets dom af 3. december 2009. I forbindelse med forligsforhandlinger i en verserende injuriersag havde advokat A uden at indhente modpartens samtykke fremlagt

387 Advokatnævnets sagsnr. 02-0403-02-2715.

388 Advokatnævnets sagsnr. 02-0401-99-3622.

et forligsforslag fra modpartens advokat i sin fulde længde som bilag til et processkrift. Advokatnævnet pålagde A en bøde på 10.000 kr. for at have tilsidesat god advokatskik. A indbragte sagen for retten, hvor A beklagede, at forligsbeløbet ikke var blevet afdækket ved kopieringen, men at fremlæggelsen af brevet var berettiget, idet A opfattede forligsforslaget som en trussel mod hans klient. A gjorde gældende, at der kan foreligge omstændigheder, der berettiger en fremlæggelse af et forligsforslag uden samtykke fra modparten. Retten stadfæstede Advokatnævnets kendelse og udtalte, at retten havde lagt vægt på, at der i processkriftet ikke var angivet en begrundelse for fremlæggelsen af forligsforslaget. Den omstændighed, at A havde opfattet forligsforslaget som en trussel, kunne ikke føre til andet resultat.³⁸⁹

U 2004.2934 H. Advokatnævnet pålagde advokat A en bøde for at have tilsidesat god advokatskik ved under en verserende retssag at have sendt et forligsforslag fra modparten til retten uden samtykke fra modpartens advokat. A indbragte kendelsen for domstolene. Højesteret stadfæstede Advokatnævnets kendelse.³⁹⁰

389 Sagsnr. BS 398-6821/2008 og Advokatnævnets kendelse af 20. oktober 2008 i sagsnr. 2008-02-0711.

390 Advokatnævnets kendelse af 27. juni 2002 i sagsnr. 0401-2000-2885.

Kapitel 12

Særligt om advokatundersøgelser

Der findes ikke specifikke lovbestemmelser om advokatundersøgelser, men en advokat er også i sit arbejde med udførelsen af en advokatundersøgelse omfattet af reglerne om god advokatskik, jf. retsplejelovens § 126.

Det betyder, at advokaten, ud over bestemmelserne i dette kapitel, skal iagttage de generelle bestemmelser i de advokatetiske regler, når advokaten udfører en advokatundersøgelse.

Herudover skal advokaten være opmærksom på, at anden lovgivning kan finde anvendelse på advokatundersøgelser, herunder de databeskyttelsesretlige regler. Datatilsynet har ved en principiel afgørelse af 3. februar 2022 udtalt alvorlig kritik af en opdragsgiver og et advokatfirmas indsamling af personoplysninger og manglende iagttagelse af oplysningspligten ved udførelsen af en advokatundersøgelse.³⁹¹

Advokatrådet har i 2022 udarbejdet en vejledning om advokatundersøgelser, der ud over at fastlægge, hvad der efter Advokatrådets opfattelse er udtryk for de aktuelle krav til god advokatskik ved udførelse af advokatundersøgelser, også indeholder en beskrivelse af 'best practice' ved udførelse af advokatundersøgelser.³⁹²

Der findes ikke en fast definition af advokatundersøgelser. I Advokatrådets vejledning om advokatundersøgelser anføres det, at det næppe er muligt entydigt at definere advokatundersøgelser, men at advokatundersøgelser er:

*"...kendetegnet ved, at en eller flere advokater af en opdragsgiver (klient) får i opdrag at undersøge og fastlægge et faktisk begivenhedsforløb, som regel på baggrund af oplysninger indsamlet af advokaten selv til brug for opdraget. Sammenlignet med en juridisk vurdering fylder advokatens egen indsamling af oplysninger typisk langt mere, når der er tale om en advokatundersøgelse. Advokatundersøgelser er desuden kendetegnet ved, at undersøgelsen udføres på baggrund af et skriftligt kommissorium og afsluttes med en skriftlig afrapportering."*³⁹³

391 Datatilsynets j.nr. 2021-31-4751.

392 Advokatrådets vejledning om advokatundersøgelser er publiceret på www.advokatsamfundet.dk.

393 Advokatrådets vejledning om advokatundersøgelser (2022), pkt. 2.1.

Efter tidligere praksis betragtede Advokatnævnet advokatundersøgelser som et part-sindlæg på linje med andre mere forekommende advokatopgaver, hvor advokaten kun skulle varetage klientens interesser.

Advokatnævnets kendelse af 7. juni 2012. Advokatnævnet udtalte, at “der er ikke i lovgivningen fastsat nærmere regler om advokatundersøgelser, herunder om indholdet, formen eller metoden for gennemførelse af sådanne undersøgelser. Endvidere er det nærmere indhold af begrebet ‘advokatundersøgelser’ ikke helt klart. En advokatundersøgelse vil ofte være baseret på klientens kommissorium for undersøgelsen, som principielt ikke adskiller sig fra en klients opdrag i forbindelse med andre mere forekommende advokatopgaver. En advokat vil i forbindelse med gennemførelsen af en advokatundersøgelse repræsentere klienten og skal således varetage klientens interesser – og kun klientens interesser – i overensstemmelse med det foreliggende kommissorium/opdrag. Gennemførelsen af undersøgelsen skal naturligvis ske inden for rammerne af lovgivningen og god advokatskik.” Nævnet udtalte videre, at “undersøgelsen på baggrund af disse oplysninger har karakter af et responsum/partsindlæg til brug for bestyrelsen for S’ beslutning af, om der er grundlag for at gøre et strafferetligt og/eller erstatningsretligt ansvar gældende over for den tidligere bestyrelse i S.”³⁹⁴

Det fremgår af nyere praksis fra Advokatnævnet, at hensynet til personer, som indrages i en advokatundersøgelse, tillægges større vægt, end hensynet til modparter og tredjemand normalt tillægges ved almindeligt forekommende advokatopgaver.

Advokatnævnets kendelse af 4. november 2021. Sagen vedrørte en klage over, at advokat A ved en advokatundersøgelse havde tilsidesat god advokatskik bl.a. ved ikke at have sikret klager K rimelig adgang til at varetage sine interesser og ved at have foretaget en uforsvarlig bevisvurdering. A var i sagen antaget af et mediehus til at undersøge indberetninger fra en række personer, alle med tilknytning til mediehuset. Som led i advokatundersøgelsen blev der indgivet to indberetninger om K, og K blev bl.a. indkaldt til et møde/interview herom. Advokatnævnet udtalte i sagen, at “en advokats konklusion til sin klient i en sag af den foreliggende karakter kan have stor betydning for den undersøgte person. Henset hertil og da alle parter har en interesse i, at grundlaget for den undersøgende advokats konklusioner er så fyldestgørende som muligt, skal den undersøgende advokat give den undersøgte person relevant mulighed for at varetage sine interesser.” Et flertal på ni medlemmer fandt i sagen, at A havde tilsidesat god advokatskik. Der blev ved denne vurdering lagt vægt på, “at A ved den angivne procesbeskrivelse over for K havde tilkendegivet, at hun efter undersøgelsesforløbet afslutning ville foretage en vurdering af, om der var grundlag for at konkludere, at der var udøvet krænkende handlinger i strid med lovgivningen, at A

394 Advokatnævnets sagsnr. 2010-02-0540 og 2010-02-0541.

efter det oplyste ved den mundtlige afrapportering af hendes juridiske vurdering på mødet med K ikke på tilstrækkelig måde angav, hvilken lovgivning og hvilke bestemmelser hun vurderede var overtrådt, at A efter det oplyste ikke behandlede spørgsmålet om forældelse i relation til den lovgivning, hun vurderede var overtrådt, hvilket skal ses i lyset af, at A specifikt og skriftligt havde oplyst, at der var indtrådt strafferetlig forældelse, og at A, når hun på vegne af mediehuset påtog sig mundtligt at videreformidle undersøgelsesforløbet vurdering og konklusion, måtte foretage den formidling inden for de rammer, som ved den angivne procesbeskrivelse var kommunikeret til K.”³⁹⁵

En advokatundersøgelses konklusioner har udelukkende karakter af rådgivning til opdragsgiveren, som er ansvarlig for at træffe beslutning om, hvilke konsekvenser der eventuelt skal drages af advokatundersøgelsen. Selv om advokatens rådgivning kan have stor betydning for den undersøgte person, har konklusionerne ikke karakter af en afgørelse, og den undersøgte person har således ikke partsrettigheder, som svarer til dem, der følger af forvaltningsloven.

Advokatnævnets kendelse af 30. januar 2017. *Der var i sagen indgivet en klage over, at advokat A og advokat B ved udførelsen af en advokatundersøgelse for en region havde tilsidesat god advokatskik ved ikke at iagttage de retssikkerhedsgarantier, der tilkom klager K. Advokatnævnet anførte i sagen, at der ikke var tale om en uvildig undersøgelse med pligt til at foretage kontradiktion, hvorfor A og B, ikke havde pligt til at foretage høring af K. En eventuel pligt til høring efter de forvaltningsretlige regler måtte i sagen påhvile regionen, der havde bestilt undersøgelsen. A og B blev frifundet.³⁹⁶*

³⁹⁵ Advokatnævnets sagsnr. 2021-551. Kendelsen er indbragt for domstolene.

³⁹⁶ Advokatnævnets sagsnr. 2016-1565 og 2016-1566.

Artikel 52

En advokat, der udfører en advokatundersøgelse, må ikke medvirke til, at undersøgelsen fremtræder på en måde, som er i strid med de faktiske forhold.

Bestemmelsens hovedformål er at sikre, at en advokat ikke medvirker til, at en advokatundersøgelse fremstår som noget, den ikke er. Det gælder både generelt i forhold til omverdenen og specifikt i forhold til opdragsgiver og de personer, der inddrages i en advokatundersøgelse.

Det drejer sig især om at betegne en advokatundersøgelse som *uvildig*. Denne betegnelse for advokatundersøgelser er almindeligt brugt af opdragsgivere, men også af advokater og medierne. F.eks. fremgår det af Folketingets forretningsorden, at Granskningsudvalget kan indstille, at der iværksættes en *uvildig* advokatundersøgelse.

Brugen af betegnelsen *uvildig* om alle advokatundersøgelser er misvisende, idet en advokats helt grundlæggende opgave – også ved advokatundersøgelser – er at varetage sin klients interesser og være klientens rådgiver.³⁹⁷ At kalde en advokatundersøgelse for *uvildig* kan give omverdenen eller de personer, som inddrages i en advokatundersøgelse, indtryk af, at advokaten er neutral og ikke har en særlig tilknytning til opdragsgiver.

Advokaten er forpligtet over for opdragsgiver, og advokatens mål er at opfylde aftalen med opdragsgiveren. At advokaten skal optræde ordentligt og anstændigt over for de personer, som advokaten ved udførelsen af advokatundersøgelsen kommer i kontakt med, ændrer ikke dette udgangspunkt, jf. artikel 53.

Advokatrådet har anført, at en advokat kun kan bruge betegnelsen "*uvildig advokatundersøgelse*", såfremt undersøgelsen opfylder visse krav, som dels er med til at styrke uafhængigheden mellem opdragsgiveren og advokaten, dels er med til at styrke objektiviteten i undersøgelsen. Samtidig er det et krav, at advokaten både i kommissoriet og i afrapporteringen skal tydeliggøre sin rolle i advokatundersøgelsen, herunder sin rolle i forhold til opdragsgiver.

³⁹⁷ Advokatnævnets sagsnr. 2010-02-0540 og 2010-02-0541, som er omtalt ovenfor. Det anføres i kendelsen, at det må betegnes som uheldigt, at undersøgelsen af advokaterne er blevet betegnet som uafhængig og *uvildig*.

I Advokatrådets vejledning om advokatundersøgelser fremgår det, at en advokatundersøgelse kan betegnes som en uvildig advokatundersøgelse, hvis følgende betingelser er opfyldt:

- 1) Advokaten sikrer, at det i kommissoriet og i afrapporteringen af advokatundersøgelsen fremgår, at opdragsgiver er advokatens klient.
- 2) Advokaten må kun påtage sig undersøgelsen, hvis advokaten eller advokater i samme advokatvirksomhed ikke har et fast klientforhold til opdragsgiver, og hvis advokaten eller advokater i samme advokatvirksomhed ikke på tidspunktet for påtagelse af undersøgelsen har verserende sager for opdragsgiver.
- 3) Advokaten eller advokater i samme advokatvirksomhed må ikke under eller efter udførelsen af advokatundersøgelsen påtage sig sager for opdragsgiver, som udspringer af undersøgelsens konklusioner.
- 4) Advokaten må ikke – selv om det ikke har karakter af en interessekonflikt – have egne interesser i forhold til undersøgelsens tema.
- 5) Hvis der under udførelsen af advokatundersøgelsen foretages væsentlige ændringer af kommissoriet, sikrer advokaten, at der redegøres for ændringerne og begrundelsen herfor i afrapporteringen af advokatundersøgelsen.
- 6) Advokaten sikrer, at opdragsgiver så vidt muligt stiller alt skriftligt og digitalt materiale, der er relevant for advokatundersøgelsen, til rådighed for advokaten, og at opdragsgiver erklærer sig skriftligt herom til advokaten.
- 7) Advokaten sikrer, at berørte, som deltager i et interview eller på anden måde afgiver forklaring til brug for advokatundersøgelsen, forinden får mulighed for at gennemgå relevant materiale, som indgår i advokatundersøgelsen, vedrørende den pågældende.
- 8) Advokaten udarbejder skriftligt referat af interviews med berørte og involverede, og de pågældende får efter interviewet lejlighed til at godkende referatet eller komme med bemærkninger til det.
- 9) Hvis advokaten i sin afrapportering agter at komme med konklusioner, som kan være til ugunst for berørte, giver advokaten inden den endelige afrapportering af advokatundersøgelsen de berørte lejlighed til at udtale sig om de faktiske og eventuelt retlige forhold, som advokaten agter at lægge til grund vedrørende de berørte.³⁹⁸

398 Advokatrådets vejledning om advokatundersøgelser (2022), pkt. 2.2.

Manglende opfyldelse af de enkelte betingelser udgør ifølge Advokatrådet ikke selvstændige tilsidesættelse af god advokatskik. Tilsidesættelsen af god advokatskik består derimod i, at advokaten betegner advokatundersøgelsen som uvildig, uden at undersøgelsen opfylder betingelserne herfor. Advokaten 'markedsfører' hermed advokatundersøgelsen som noget, den ikke er.

Det antages, at betegnelser som f.eks. "*uafhængig*" eller "*objektiv*" må sidestilles med "*uvildig*."

Hvorvidt Advokatrådet med vejledningen formår at påvirke Advokatnævnet til at ændre praksis i retning af at acceptere, at advokatundersøgelser under visse omstændigheder betegnes som uvildige, må tiden vise.

En advokat, som har udført en advokatundersøgelse, vil som udgangspunkt ikke være ansvarlig for, at en opdragsgiver egenhændigt i sin kommunikation betegner en advokatundersøgelse som uvildig, uden at dette er tilfældet.

Hvis der offentligt opstår så meget tvivl om karakteren af en advokatundersøgelse på grund af opdragsgivers udtalelser – hvilket vil være sjældent – må advokaten, i hvert fald i sin egen kommunikation om advokatundersøgelsen, gøre det klart, at der ikke er tale om en uvildig advokatundersøgelse. Såfremt advokaten ikke gør det, vil det kunne hævdes, at advokaten har medvirket til, at advokatundersøgelsen fremtræder på en måde, som er i strid med de faktiske forhold.

Artikel 53

En advokat, der udfører en advokatundersøgelse, skal sikre de personer, der inddrages i undersøgelsen, relevant mulighed for at varetage deres interesser.

Stk. 2. Advokaten skal i forbindelse med den første reelle kontakt til de personer, der inddrages i en advokatundersøgelse, oplyse om undersøgelsens rammer og hovedelementer, herunder om advokatens og de pågældendes egne roller i undersøgelsen.

Stk. 1

Det følger af bestemmelsens stk. 1, at det ved udførelsen af en advokatundersøgelse skal sikres, at personer, der inddrages i undersøgelse, får relevant mulighed for at varetage deres interesser.

Advokatnævnets kendelse af 4. november 2021 fastslår, at en advokats konklusion i en advokatundersøgelse kan have stor betydning for den undersøgte person. Nævnet anfører, at henset hertil og da alle parter har en interesse i, at grundlaget for den undersøgende advokats konklusioner er så fyldestgørende som muligt, skal den undersøgende advokat give den undersøgte person relevant mulighed for at varetage sine interesser.³⁹⁹

Der findes ikke praksis fra Advokatnævnet, hvor andre end den undersøgte har indgivet en klage over en advokatundersøgelse, men det må antages, at advokaten også har pligt til at sikre andre, som inddrages i en advokatundersøgelse, relevant mulighed for at varetage deres interesser. De personer, der inddrages i en advokatundersøgelse, er enten berørte eller involverede.⁴⁰⁰

Ved *en berørt* forstås en person, hvis forhold undersøges i en advokatundersøgelse. Det afhænger af en konkret vurdering af undersøgelsens formål mv., hvem der anses for at være berørt.

Ved *en involveret* forstås en person, som i øvrigt medvirker til en advokatundersøgelse, uden at vedkommendes forhold undersøges. Det kan f.eks. være en person, der via interview eller på anden måde bidrager med konkrete oplysninger om de forhold, der

³⁹⁹ Advokatnævnets sagsnr. 2021-551, der er omtalt ovenfor.

⁴⁰⁰ Advokatrådets vejledning om advokatundersøgelser (2022), pkt. 2.4.

undersøges. Det kan også være en person, som uden nødvendigvis at bidrage med konkrete oplysninger på anden måde er central for undersøgelsen, f.eks. en potentielt krænkede i en undersøgelse om seksuelle krænkelse.

Den relevante interessevaretagelse – og dermed advokatens pligt – varierer, alt afhængigt af hvilken rolle personen har i advokatundersøgelsen, herunder om personen er berørt eller involveret. Hvad der er den relevante interessevaretagelse, varierer også, i forhold til hvad formålet og rammerne for advokatundersøgelsen er. Der kan således være forskel på den relevante interessevaretagelse i en advokatundersøgelse, der foretages på et rent skriftligt grundlag set i forhold til en advokatundersøgelse, der foretages på baggrund af interviews med de berørte og involverede.

Advokaten skal altid oplyse både berørte og involverede om, hvorvidt de er forpligtet til at medvirke i advokatundersøgelsen, eller om det er frivilligt at medvirke, samt oplyse dem om, at de har mulighed for at have en bisidder.⁴⁰¹

Hvis en advokatundersøgelse helt eller delvis udarbejdes på grundlag af interviews, har advokaten pligt til at sikre, at de berørte og involverede har relevant mulighed for at forberede sig til interview. Heri ligger, dels at interviewet skal varsles i rimelig tid, så der er mulighed for forberedelse – eventuelt sammen med en bisidder – dels at de berørte og involverede er oplyst om, hvad temaet for interviewet er.

Desuden skal de berørte og involverede så vidt muligt inden interviewet orienteres om, hvad de oplysninger, der gives under interviewet, forventes anvendt til, herunder i hvilket omfang oplysningerne videregives og i givet fald til hvem.⁴⁰²

Det er afgørende for at sikre et fyldestgørende grundlag for advokatundersøgelsen og dermed for advokatens mulighed for at opfylde aftalen med opdragsgiver, at der er tillid til advokaten i forbindelse med interviews. Advokaten skal derfor gennemføre interviews på en saglig og respektfuld måde, og advokaten må ikke, jf. artikel 41, gå videre, end hensynet til varetagelsen af klientens interesser tilsiger.

Advokaten bør desuden udarbejde skriftlige referater af de centrale interviews, som har betydning for advokatundersøgelsens konklusioner, medmindre væsentlige hensyn taler imod. Den person, som er blevet interviewet, skal have lejlighed til enten at godkende referatet eller komme med bemærkninger til referatet. Det er også i denne situation vigtigt, at den person, som er blevet interviewet, får rimelig tid til at gennemgå

401 Advokatrådets vejledning om advokatundersøgelser (2022), pkt. 7.1.

402 Advokatrådets vejledning om advokatundersøgelser (2022), pkt. 7.2.

referatet og komme med bemærkninger, således at konklusionerne i undersøgelsen så vidt muligt drages på et fyldestgørende faktisk grundlag.

For at sikre opdragsgivers såvel som berørtes og involveredes interessevaretagelse (og deres retsstilling), skal advokaten både ved indhentelse af de oplysninger, som danner grundlag for advokatundersøgelsen, og i forbindelse med sine konklusioner være saglig. Advokaten må ikke undertrykke oplysninger. F.eks. bør en advokat ikke undlade at gøre et forsøg på at indhente oplysninger, som åbenbart er væsentlige for tredjemands retsstilling.⁴⁰³ Det er dog opdragsgiver, der sammen med advokaten fastlægger, hvad advokaten skal foretage sig i forbindelse med undersøgelsen.

Ved advokatundersøgelser (der ikke anvender betegnelsen *uvildige*), gælder der ikke et krav om kontradiktion af den berørte inden afslutningen af advokatundersøgelsen. Af Advokatrådets vejledning om advokatundersøgelser fremgår det dog, at kontradiktion er best practice i de tilfælde, hvor advokaten i sin afrapportering agter at komme med konklusioner, som kan være til ugunst for den berørte. I sådanne tilfælde bør den berørte få lejlighed til at udtale sig om de faktiske og eventuelt retlige forhold, som advokaten agter at lægge til grund om den berørte.⁴⁰⁴

Der kan fra opdragsgivers side være et ønske om, at afrapporteringen fra advokatundersøgelsen offentliggøres helt eller delvis. Ud over at advokaten naturligvis skal være opmærksom på de databeskyttelsesretlige regler, skal advokaten tillige i sin rådgivning om offentliggørelse være opmærksom på ikke at gå videre, end berettigede hensyn til varetagelsen af opdragsgivers interesser tilsiger, jf. artikel 41.

Hvis afrapporteringen offentliggøres, og konklusionerne må antages at være til ugunst for den berørte, anbefaler Advokatrådet, at den pågældende – medmindre det ikke er muligt – orienteres om konklusionerne senest umiddelbart inden offentliggørelsen, således at den pågældende ikke skal læse om konklusionerne i pressen. Dette gælder også i de tilfælde, hvor den berørte er anonymiseret i den offentliggjorte udgave.⁴⁰⁵

Stk. 2

Det er centralt for muligheden for at varetage sine interesser, at der er transparens om udførelsen af advokatundersøgelsen, og at der sker en forventningsafstemning over for de berørte og involverede, jf. også Advokatnævnets kendelse af 4. november

403 Advokatrådets vejledning om advokatundersøgelser (2022), pkt. 6 og pkt. 8.1.

404 Advokatrådets vejledning om advokatundersøgelser (2022), pkt. 8.2.

405 Advokatrådets vejledning om advokatundersøgelser (2022), pkt. 8.3.

2021.⁴⁰⁶ Denne forventningsafstemning skal ske tidligt i processen, så de personer, der inddrages i undersøgelsen, ikke som følge af en fejlagtig opfattelse af advokatundersøgelsens karakter eller af advokatens eller egne roller heri forringer deres retsstilling.

Advokaten skal derfor ved den første reelle kontakt med disse personer oplyse om undersøgelsens rammer og hovedelementer samt om advokatens og de pågældendes egne roller i undersøgelsen. Med udtrykket *den første reelle kontakt* tages der forbehold for en nedre grænse for kontakt. Hvis advokaten f.eks. i receptionen i den virksomhed, der undersøges, har hilst på og snakket med receptionisten som led i et møde i huset, udgør dette ikke den første reelle kontakt.

Det er særlig vigtigt, at advokaten redegør for sin egen rolle i advokatundersøgelsen, således at berørte eller involverede ikke fejlagtigt tror, at advokaten er deres repræsentant i forbindelse med advokatundersøgelsen. På samme måde skal advokaten oplyse de personer, der inddrages i undersøgelsen, om de anses for at være involverede eller berørte.

Af Advokatrådets vejledning om advokatundersøgelser fremgår, at det desuden er udtryk for best practice at oplyse berørte henholdsvis involverede om de potentielle konsekvenser, som undersøgelsens konklusioner henholdsvis deltagelse i undersøgelsen kan have for de pågældende.⁴⁰⁷

For at opfylde sin oplysningspligt kan advokaten, medmindre f.eks. fortrolighedshensyn eller hensyn til opdragsgiver er til hinder herfor, udlevere kommissoriet for advokatundersøgelsen til de pågældende, idet kommissoriet typisk vil indeholde de fleste af de oplysninger, som er relevante for de pågældende.

Hvis advokatundersøgelsen foregår på et rent skriftligt grundlag, og der derfor ikke er kontakt til de personer, som inddrages i advokatundersøgelsen, skal advokaten tage behørigt hensyn hertil ved udførelsen af advokatundersøgelsen, idet de pågældende fortsat skal have relevant mulighed for at varetage deres interesser, jf. stk. 1.

⁴⁰⁶ Advokatnævnets sagsnr. 2021-551, som er omtalt ovenfor. Det fremgår af vejledningen, at Advokatrådet mener, at der gælder et krav om kontradiktion, hvis undersøgelsen opfylder de af Advokatrådet opsatte betingelser for at kunne betegne undersøgelsen som uvildig.

⁴⁰⁷ Advokatrådets vejledning om advokatundersøgelser (2022), pkt. 7.1.

Kapitel 13

Vederlag

Håndtering af advokatens vederlag er i sin natur problematisk i forholdet mellem advokat og klient. Der eksisterer en åbenbar interessekollision mellem advokatens og klientens interesser. Klienten vil betale mindst muligt for den ydede rådgivning, og advokaten vil gerne have mest muligt.⁴⁰⁸

En tidligere anvendt løsning herpå var de salærordninger, der førte til, at advokater skulle tage faste priser for bestemte ydelser. Disse ordninger eksisterer ikke mere, dels da der ikke er sikkerhed for, at klienten får værdi i forhold til salæret, dels da sådanne ordninger er skadelige for konkurrencen.

Advokaten vil ofte også være motiveret af visse almene og forretningsmæssige hensyn om etik og stil, når vederlaget skal fastsættes. Disse hensyn supplerer den retlige regulering af advokatens vederlag.

I de nugældende regler indgår ikke længere en bestemmelse om advokatens procesovervejelser, herunder at advokaten på et passende tidspunkt skal foreslå forlig eller mægling. Den tidligere bestemmelse gav ikke givet anledning til nævnspraksis og var i praksis vanskelig at håndhæve. Advokaten skal dog fortsat arbejde for den økonomiske mest optimale løsning på klientens problemer, jf. artikel 54, stk. 2.

---

408 Lavesen og Økjær Jørgensen, s. 80, der redegør for reglens baggrund.

Artikel 54

En advokat må ikke kræve højere honorar for sit arbejde, end hvad der kan anses for rimeligt, jf. retsplejelovens § 126, stk. 2. Det samme gælder for acontohonorar.

Stk. 2. Advokaten skal arbejde for en løsning på klientens sag for de lavest mulige omkostninger under hensyn til klientens ønsker og instrukser.

Stk. 1

Bestemmelsen er i hovedsagen en indholdsmæssig gentagelse af retsplejelovens § 126, stk. 2, der vedrører advokatens salærfastsættelse. Dette lovbestemte rimelighedskriterium er udtryk for en retlig standard. Bestemmelsen fremtræder som advokatrettens lille generalklausul.

Den eneste forskel mellem retsplejelovens bestemmelse og ordlyden i artikel 54, stk. 1, 1. pkt., er valget af formuleringen *vederlag* henholdsvis *honorar*. Ordvalget er ikke udtryk for nogen realitetsforskel.⁴⁰⁹

En advokat kan principielt frit beregne sit honorar, men må dog ikke kræve højere vederlag for sit arbejde, end hvad der er rimeligt. Denne vurdering har til hensigt at begrænse interessekollisionen mellem klient og advokat og er det overordnede kriterium ved fastsættelsen af salæret.

Bestemmelsen om et rimeligt salær er også med til at understøtte begrebet *access to justice*, hvorved forstås alle borgeres formelle, reelle og lige ret til at forsvare deres rettigheder gennem retsvæsenet. Ved dette rimelighedskriterium har borgerne således for et rimeligt vederlag mulighed for at søge bistand hos kompetente rådgivere ved problemer.

Advokatnævnets kendelse af 22. december 2016. *Sagen vedrørte en erstatningssag som følge af et trafikalt sammenstød. Modparten i sagen var ansvarsforsikret, og forsikringsselskabet anerkendte erstatningspligten. Klager var ulykkesforsikret, og skaden var omfattet af forsikringen. Nævnet bemærkede, at de rimelige omkostninger til en advokat, som*

⁴⁰⁹ Udtrykket *honorar* signalerer, at der er tale om et vederlag med præg af æresgæld, men vederlag i sig selv anvendes i en videre betydning. Forståelsen af udtrykket honorar er navnlig udbredt inden for liberale erhverv. Der anvendes ofte også andre begreber, især *salær*. De forskellige udtryk har forskellige historiske begrundelser. Salær anvendes således typisk om det vederlag, som advokaten får anvist for det arbejde, som er udført i henhold til offentligt beneficium.

en skadelidt efter praksis har krav på fra skadevolders ansvarsforsikring, sædvanligvis udmåles til halvdelen af det salær, retten ville tilkende efter en gennemført retssag, hvor skadelidte opnåede en given erstatning ("halvt proceduresalær"). Nævnet anførte, at denne standardgodtgørelse som udgangspunkt er uden betydning for, hvilket salær en advokat har krav på hos vedkommendes klient. Da der i sagen ikke var grundlag for at antage, at der var udført unødvendigt arbejde, eller at arbejdet var mangelfuldt, kunne salæret ikke anses for urimeligt.⁴¹⁰

Advokaten vil ofte også inddrage kommercielle overvejelser, når honoraret skal bestemmes. Sættes honoraret for højt, kommer der ingen forretning, sættes honoraret for lavt, gives der indtryk af, at ydelsen ikke har væsentlig værdi. Advokaten søger – ofte qua sin erfaring – at finde en passende størrelse på sit honorar.

Salæret fastsættes i langt de fleste tilfælde, efter at arbejdet er udført. Nogle advokater er imidlertid i standardsager gået over til at oplyse et fast salær på forhånd. Det gælder f.eks. i sager om ejendomshandler og almindelige testamenter, hvor det er muligt med en vis sikkerhed indledningsvis at vurdere, hvor meget tid der vil blive anvendt på opgaven. Det faste salær har for klienter den fordel, at de kan sammenligne priser fra flere advokater.

Den almindelige generalklausul i retsplejelovens § 126, stk. 1, om god advokatskik kan også påvirke fastsættelsen af vederlaget. Det kan være tilfældet, hvor advokaten foretager en grov salærdebitering (salærrov), der er åbenbart ubegrundet og i strid med den tillid og værdighed, som advokaten skal udvise. Advokaten skal således også ved opgørelsen af sit tilgodehavende udvise god advokatskik.

Systemet med omkostningsgodtgørelse i skattesager giver skatteyder hel eller delvis dækning for advokatomkostninger. Har skatteyder vundet sagen, udbetales 100 procent dækning til skatteydernes advokat, og hvis skatteyder taber sagen, udbetales et beløb til skatteydernes advokat svarende til 50 procent af omkostningerne. Sidstnævnte situation forudsætter, at advokaten kræver de sidste 50 procent af skatteyder. Systemet bygger på stor tillid til de afregnende advokater.

Advokatnævnets kendelse af 28. marts 2017. Advokatrådet indklagede advokat A med påstand om, at advokat A havde tilsidesat god advokatskik ved gentagne gange fra 2010 i sager med omkostningsdækning i henhold til skattelovgivningen at have opkrævet salærer, som var åbenbart i strid med retsplejelovens § 126, stk. 2's krav om rimelighed. Advokatnævnet fandt, at advokat A i tre sager havde opkrævet salærer, der afveg fra kravet om,

410 Advokatnævnets sagsnr. 2016-3326.

at et salær skal være rimeligt i et sådant omfang, at advokat A herved havde tilsidesat god advokatskik. Salæret i disse sager blev af Advokatnævnet nedsat til ca. 1/10 af det af advokaten opkrævede salær.⁴¹¹

Stk. 2

En advokat skal tilstræbe den billigst mulige løsning på klientens problem. Advokaten skal herunder afdække mulighederne for refusion af klientens omkostninger ved sagsførelsen, jf. også AER's artikel 22.

Advokatnævnets kendelse af 7. januar 2010. Advokat A undlod at søge fri proces, og det var en tilsidesættelse af god advokatskik. Nævnet udtalte, at advokat A ved ikke at have orienteret klager om muligheden for at søge om fri proces og ved at indlevere ankestævning efter ankefristens udløb samt ved at underskrive ankestævningen uden at have møderet for landsretten groft havde tilsidesat god advokatskik.⁴¹²

De muligheder, en advokats klient har for at få, hvad der samlet betegnes retshjælp, er (1) offentlig retshjælp,⁴¹³ (2) fri proces, og (3) retshjælpsforsikring. Herudover kan der i henhold til særskilte love beskikkes en advokat. Endelig er der særlige regler om godtgørelse af advokatomkostninger i skattesager mod det offentlige.

Fri proces betyder, at staten betaler alle omkostninger ved at føre en retssag ved domstolene – uanset om den vindes eller tabes. Der kan opnås fri proces til de fleste ægteskabs- og forældremyndighedssager. Der kan også opnås fri proces, hvis klienten tidligere har fået medhold i sagen i godkendte klage- eller ankenævn, eller hvis sagen er omfattet af et påbud efter markedsføringsloven.

Der kan fås fri proces i andre sager, hvis der er en rimelig grund til at føre sagen. Ansøgning indgives til Civilstyrelsen. Det er en betingelse for at få fri proces, at klientens indtægt ikke overstiger et bestemt beløb. Beløbet reguleres en gang om året.⁴¹⁴

411 Advokatnævnets sagsnr. 2016-2952. Sagen er indbragt for domstolene.

412 Advokatnævnets sagsnr. 2009-02-0997.

413 Offentlig retshjælp (trin 1) omfatter helt grundlæggende mundtlig rådgivning (advokatvagten), som ikke blot omfatter de juridiske spørgsmål af betydning for tvisten, men også de praktiske og økonomiske muligheder for at gå videre, således at den retshjælpsøgende får et beslutningsgrundlag for, om sagen skal føres videre. Der er desuden mulighed for offentlig retshjælp trin 2 og trin 3, som er yderligere bistand ud over trin 1, jf. retsplejelovens § 323.

414 I henhold til bekendtgørelse 2123 af 25. november 2021 om offentlig retshjælp ved advokater gives i 2022 fri proces til personer, hvis indtæftsgrundlag i 2020 var 348.000 kr. eller mindre. Lever den retshjælpsøgende i et samlivsforhold, gives retshjælp, hvis summen af parrets indtæftsgrundlag i 2020 var 442.000 kr. eller mindre. Beløbene forhøjes i 2022 med 60.000 kr. for hvert barn, som enten bor hos den retshjælpsøgende eller i overvejende grad forsørges af denne. Se bekendtgørelsens § 2.

Såfremt klienten er erhvervsdrivende, gives der normalt ikke fri proces til sager, der har med klientens erhvervsudøvelse at gøre. Der gives heller ikke fri proces til rene inkassosager.

Advokatens ret til honorar fortabes, hvis advokaten undlader at sikre klienten det økonomiske tilskud, som er tilgængeligt fra det offentlige eller fra en retshjælpsforsikring. Tilsvarende fortabes retten til honorar, såfremt advokaten har givet klienten en forventning om, at der er dækning for klientens honoraromkostninger, og dette ikke er tilfældet.⁴¹⁵

***Advokatnævnets kendelse af 19. maj 2014.** Advokat A bistod i en ægteskabssag og i en sag om bodeling. Der var fri proces til ægteskabssagen. Advokat A's salær for behandling af bodelingssagen bortfaldt, idet advokat A ikke havde vejledt om, at fri proces ikke dækkede bodelingssagen, hvorfor klient K havde haft en berettiget forventning om, at K ikke selv skulle betale salæret.*⁴¹⁶

***Advokatnævnets kendelse af 23. april 2014.** Advokat A havde i sagen forsømt at undersøge spørgsmålet om, hvorvidt en erhvervsclients retshjælpsdækning helt eller delvis kunne have dækket betalingen af advokat A's salær. Nævnet fandt, at den del af salæret, der kunne have været dækket af en retshjælpsforsikring, ikke kunne anses for rimeligt, hvorfor denne del af salæret bortfaldt. Retten i Næstved stadfæstede nævnets kendelse.*⁴¹⁷

Advokaten skal generelt være økonomisk ved valg af fremgangsmåde. Giver to alternative løsninger begge et tilfredsstillende resultat for klienten, skal den billigste løsning vælges. Dog er det selvfølgelig i sidste ende klientens 'ønsker og instrukser', der er afgørende for valg af fremgangsmåde. Ønsker klienten den dyre løsning, bør advokaten gennemføre denne. Det vil i sådanne tilfælde være hensigtsmæssigt, hvis advokaten sikrer sig dokumentation for indholdet af klientens instruks.

415 Se Advokatnævnets kendelse af 30. august 2019, der er omtalt underkommentaren til artikel 22.

416 Advokatnævnets sagsnr. 2013-849.

417 Advokatnævnets sagsnr. 2012-1241 og BS 15-646/2014.

Artikel 55

Honoraret, herunder et aftalt honorar, fastsættes efter et skøn under hensyn til bl.a. sagens betydning og værdi for klienten, sagens udfald, arten og omfanget af det arbejde, advokaten har udført, og det ansvar, der er forbundet med sagen.

Bestemmelsen er kommet ind i AER i 2011 og kodificerer den righoldige retspraksis og kendelser fra Advokatnævnet, som udgør en væsentlig vejledning til fastlæggelse af gældende ret om salærfastsættelse. Af ældre dato har den nedenfor refererede dom haft afgørende betydning for, hvilke kriterier der indgår ved fastsættelse af et berettiget og rimeligt advokatsalær.

U 1978.448 H. Sagen vedrørte fredning af en ejendom, hvor ejeren og brugerne af ejendommen havde nedlagt påstand om erstatning for det foretagne indgreb samt dækning af det af deres advokat under fredningssagen beregnede salær. Sagsøger havde som hjemmel for påstanden vedrørende omkostningsspørgsmålet henvist til grundlovens § 73, idet denne bestemmelse tilsikrede ret til fuld erstatning ved indgreb af den i sagen omhandlede karakter. Højesteret fandt, at sagsøgerne var berettiget til en passende godtgørelse af deres advokatudgifter, men hjemmelen hertil var ikke grundlovens § 73. Godtgørelse skulle i stedet fastsættes efter et skøn. Af dommens præmisser fremgår det, at godtgørelsen til advokatbistanden bør fastsættes efter et skøn under hensyntagen til: "retsforholdets beskaffenhed, sagens betydning for vedkommende part, herunder den økonomiske værdi af de erhvervsmæssige interesser og størrelsen af det omtvistede beløb, sagens udfald samt arten og omfanget af det af advokaten udførte arbejde, herunder den tid, som det har været rimeligt at anvende til sagens forberedelse og øvrige behandling."

I dommens præmisser fremgår det, at godtgørelsen til advokatbistanden bør fastsættes efter et skøn under hensyn til en række angivne parametre, nemlig: (1) retsforholdets beskaffenhed, (2) sagens betydning for vedkommende part, herunder den økonomiske værdi af de erhvervsmæssige interesser og størrelsen af det omtvistede beløb, (3) sagens udfald og (4) arten og omfanget af det af advokaten udførte arbejde, herunder den tid, som det har været rimeligt at anvende til sagens forberedelse og øvrige behandling.

Advokatnævnet har ved flere lejligheder anvendt disse parametre i sine kendelser.

Advokatnævnets kendelse af 21. december 2021. Advokatnævnets kendelse indeholdt bl.a. følgende bemærkninger: "Det opkrævede salær skal ses i forhold til bl.a. sagens betydning og værdi for klienten, sagens udfald, arten og omfanget af det arbejde, advokaten har

udført, og det med sagen forbundne ansvar. Henset til det af advokaten udførte arbejde med sagen, som er dokumenteret ved de af advokaten indsendte akter, sammenholdt med den værdi, sagen har haft for klienten, finder Advokatnævnet, at salæret på 49.801 kr., inkl. moms, ikke kan anses for urimeligt, og Advokatnævnet godkender derfor salæret.”⁴¹⁸

Advokatnævnets kendelse af 25. september 2020. Sagen vedrørte en klage over advokat A's salær i en arbejdsskadesag på 398.500 kr., inkl. moms. Advokatnævnet udtalte, at det opkrævede salær skal ses i forhold til bl.a. sagens betydning og værdi for klienten, sagens udfald, arten og omfanget af det arbejde, advokaten har udført, og det med sagen forbundne ansvar. Henset til sagens værdi, betydningen for klienten, arbejdets omfang, sagens varighed samt at afregningen var i overensstemmelse med den afgivet ordrebekræftelse, fandt Advokatnævnet, at det opkrævede salær ikke ansås for urimeligt, og Advokatnævnet godkendte salæret (dissens fra et medlem).⁴¹⁹

Advokatnævnets kendelse af 6. november 2008. Nævnet lagde til grund, at der ikke var indgået salær aftale om fakturering ud fra medgået tid. Nævnet udtalte, at ved fastsættelsen af vederlaget indgår særligt følgende salærparametre: Sagens værdi eller betydning for klienten, arbejdets omfang og vanskelighed, sagens udfald, den anvendte tid, arbejdets art, arbejdets intensitet og kompleksitet og det med sagen forbundne ansvar for advokaten. Rettens bestemmelse om, hvilket beløb en part kan pålægges at betale i omkostninger til modparten, er ikke bindende for fastsættelsen af det salær, som parten skal betale sin advokat.⁴²⁰

Parametrene er også anvendt ved fastsættelse af en bobestyrers salær.

U 2017.2734 Ø. Nogle arvinger havde klaget over en bobestyrers salær på 75.000 kr., idet de mente, at det normale salær for et bo med aktiver som det foreliggende var på 40.000 kr. med tillæg af moms. Landsretten udtalte, at efter retsplejelovens § 126, stk. 2, må en advokat ikke kræve højere vederlag for sit arbejde, end hvad der kan anses for rimeligt. Der findes ikke vejledende salærtakster for dødsboskiftebehandling, og skifterettens salærfastsættelse bygger derfor på et skøn over, hvad der må anses for et rimeligt salær henset blandt andet til arbejdets omfang, boets størrelse og aktivernes karakter.

Der er ikke udarbejdet præcise rammer for advokatens salærudmåling, og AER er således ikke udtryk for et udtømmende regelsæt, men indeholder alene en række parametre, som advokaten skal iagttage i forbindelse med fastsættelse af sit salær.

418 Advokatnævnets sagsnr. 2021-1683.

419 Advokatnævnets sagsnr. 2020-1061.

420 Advokatnævnets sagsnr. 2008-01-0163.

Advokatrådet har beskrevet disse parametre i forbindelse med behandlingen af et lovforslag om omkostningsgodtgørelse i skattesager:

- sagens værdi eller betydning for klienten
- arbejdets omfang og vanskelighed
- sagens udfald
- den anvendte tid
- arbejdets art, herunder om arbejdet har måttet ydes uden for normal arbejdstid, eller om der har været tale om en hastesag
- det med sagen forbundne ansvar for advokaten, og
- sociale hensyn

De forskellige hensyn må afvejes over for hinanden. Fastsættelsen af salæret er en konkret vurdering, der beror på advokatens erfaring, med hensyn til hvilken størrelse salæret for den pågældende sagsart normalt udgør. Honoraret skal således dække opgavens forsvarlige løsning og en fyldestgørende varetagelse af opgaven.

A. *Anvendt tid*

En advokat er således hverken forpligtet – eller berettiget – til at afregne alene på grundlag af den anvendte tid, men anvendt tid bør spille en rolle ved fakturering. Der er tale om en tjenesteydelse, som lader sig opgøre i tid.

Heroverfor står, at en vægtning alene baseret på tid indeholder en indbygget uretfærdighed. Den mindre effektive advokat, der skal bruge mange timer, belønnes. En sådan uretfærdighed kan dog udlignes, hvis advokaten lægger sin timesats på et niveau, der tager højde for advokatens kvalifikationer.

Såfremt der er indgået en aftale om vederlæggelse efter tidsforbrug, kan denne godt efterfølgende vise sig mindre rimelig, hvis der anvendes uforholdsmæssig lang tid på opgaven – uanset om dette skyldes advokatens faglige forhold eller hans dårlige planlægning. Dette kan føre til en korrektion af honoraret i nedadgående retning.

Der kan således ske en faglig censurering eller en censurering baseret på proportionalitetsafvejninger. Til brug for en nærmere afklaring af, om der skal ske en sådan censurering, kan der indhentes en udtalelse fra Advokatrådet. Domstolene støtter sig

typisk til sådanne udtalelser, jf. f.eks. U 2000.1302 H, hvor rådet blot konkluderede, at den pågældende sag havde været 'overbehandlet'.

Honorar forudsætter, at der er indgået en aftale mellem advokat og klient om advokatens bistand. Hvis sådan aftale er indgået, kan advokaten beregne sig honorar, selv om der ikke sker nogen egentlig sagsførelse, men alene gives et indledende råd.

Advokatnævnets kendelse af 27. september 2016. Et fondsmæglerselskab fik inddraget tilladelsen til at drive fondsmæglervirksomhed, og selskabet trådte i likvidation med advokat A som likvidator. Advokat A havde, da likvidationen nærmede sig sin afslutning, beregnet et salær på knap 1,3 mio. kr., ekskl. moms. Kapitalejeren klagede til Advokatnævnet, der med henvisning til arbejdets omfang, aktivmassens størrelse, selskabets begrænsede aktivitet og den omstændighed, at likvidationen blev gennemført med revisorbistand, fandt salæret urimeligt og nedsatte dette til 500.000 kr., ekskl. moms. Advokat A havde i øvrigt beregnet sig salær for at svare i nævnssagen. Nævnet udtalte, at det påhviler en advokat uden omkostningsdækning at besvare henvendelser fra advokatmyndighederne.⁴²¹

Advokatnævnets kendelse 27. maj 2016. Advokat A havde bistået en klient K med en skattesag og havde i den forbindelse beregnet et salær på 500.000 kr., inkl. moms, for bl.a. bistand med en retssag mod Skatteministeriet. Ved dommen blev en del af K's skattesag hjemvist til fornyet behandling, ligesom K blev frifundet for øvrige krav rejst af Skat. Advokat A anmodede om omkostningsgodtgørelse på 100 procent, idet K havde fået medhold i overvejende grad, hvilket Skat imødekom. Skat klagede til Advokatnævnet og gjorde gældende, at salæret for førelsen af retssagen skulle nedsættes, da det anvendte timeforbrug var for højt. Advokatnævnet bemærkede, at advokat A havde repræsenteret K ved Skatteankenævnet og Landsskatteretten og dermed havde et vist forudgående kendskab til sagen og dens omstændigheder. På den baggrund var sælæret ikke rimeligt, og Advokatnævnet nedsatte skønsmæssigt salæret til 125.000 kr., inkl. moms.⁴²²

Advokatnævnets kendelse af 12. maj 2015. To forsvarere anmodede om tilkendelse af dobbelt salær for fremmøde under en række retsmøder, uagtet at begge advokater ved retsmøderne var repræsenteret af én advokatfuldmægtig, bortset fra et af retsmøderne, hvor den ene forsvarsadvokat gav møde for begge advokater. Advokatnævnet fandt, at forsvarsadvokaterne groft havde tilsidesat god advokatskik ved med henblik på udbetaling af salær flere gange at have givet Retten på Frederiksberg urigtige oplysninger om tidsforbruget. Forsvarsadvokaterne blev begge pålagt en bøde på 20.000 kr. Københavns Byret stadfæstede nævnets kendelse.⁴²³

421 Advokatnævnets sagsnr. 2015-1239.

422 Advokatnævnets sagsnr. 2015-4474.

423 Advokatnævnets sagsnr. 2014-3591 og sagsnr. 2014-3592.

B. Sagens værdi

Størrelsen af de værdier, der er involveret i sagen, påvirker ofte salærstørrelsen. Set fra klientens side vil et højt salær i en sag om betydelige værdier være lettere at forholde sig til. Set fra advokatens side kan en konkret sag have en højere grad af eksponering, måske også ansvarsmæssigt, der vil kunne retfærdiggøre, at der anvendes øgede ressourcer på sagen.

Advokatnævnets kendelse af 22. december 2016. Et advokatfirma, S, der bistod en klient, K, i en transaktionssag, der vedrørte overdragelse af aktier for et trecifret millionbeløb, beregnede et salær på 1,35 mio. kr., ekskl. moms, for bistanden. K klagede over salæret og gjorde gældende, at salæret var urimeligt, bl.a. fordi der i den tidligere klientrelation alene var afregnet med udgangspunkt i medgået tid, og at salæret, hvis alene medgået tid blev lagt til grund, ville indebære en timepris på mere end 6.000 kr. Advokatnævnet fandt, at det ikke var godtgjort, at der havde været etableret en praksis, hvorefter S alene havde afregnet efter medgået tid og uden hensyntagen til andre salærparametre. Advokatnævnet godkendte herefter salæret, idet nævnet lagde vægt på, at transaktionen havde vedrørt betydelige værdier, og at salæret måtte afspejle det ansvar, der er forbundet med at være rådgiver på en sådan transaktionssag. Nævnet lagde endvidere vægt på, at der var tale om en sag, som K tillagde stor betydning, og at S derfor var nødsaget til at prioritere sagen.⁴²⁴

C. Opdragets og sagens karakter

At opdragets og sagens karakter kan tillægges betydning i opgørelsen af honorar, stemmer overens med de almindelige obligationsretlige grundsætninger. Der skal være forskel i prisen, når man køber luksus frem for mere jævne ydelser, og vanskelige opgaver koster mere at få behandlet.

Tilsvarende kan der rimeligvis gøres forskel, når der skal leveres en ekspertydelse frem for en ekspeditionssag, eller når en sag skal løses her og nu frem for ved lejlighed.

Advokatnævnets kendelse af 28. januar 2016. Advokat A havde ydet bistand til en klient i skattesag, og Skat, der havde ydet omkostningsgodtgørelse, klagede over salæret, idet Skat gjorde gældende, at salæret på godt 1,1 mio. kr., inkl. moms, var urimeligt, henset til at der i sagen alene var anvendt 209 timer, ligesom sagen ikke var principiel. 6 af de 7 medlemmer af Advokatnævnet, som traf afgørelse om, at salæret skulle godkendes, anførte, at sagen havde haft væsentlig betydning og værdi for klienten, ligesom det måtte

lægges til grund, at arbejdet i sagen havde været særdeles omfattende. Hertil kom, at sagen havde en vis kompleksitet, og at det opnåede resultat var gunstigt for klienten. Det dissenterende medlem var enig i de salærparametre, som flertallet tillagde betydning ved afgørelsen, men stemte for, at salæret skulle nedsættes, da det samlede salær måtte anses for højt, herunder henset til timetaksten.⁴²⁵

Advokatnævnets kendelse af 28. januar 2016. En klient havde ført en retssag mod Skatteministeriet vedrørende spørgsmålet om, hvorvidt klienten havde ret til fuldstændig omkostningsgodtgørelse fra Skat. Advokat A beregnede et salær på 210.000 kr., inkl. moms, for bistand i forbindelse med retssagen. Byretten frifandt Skatteministeriet, idet klienten ikke fuldt ud havde fået medhold i forhold til Skat, og at der på den baggrund ikke var grundlag for fuldstændig omkostningsgodtgørelse. Advokat A anmodede om omkostningsgodtgørelse på 50 procent af omkostningerne forbundet med at føre retssagen, hvilket Skat med forbehold for eventuel tilbagesøgning imødekom. Skat klagede til Advokatnævnet og anførte, at den fakturerede timesats var for høj, hvilket også gjorde sig gældende med de registrerede timetal. Advokatnævnet fandt henset til sagens karakter, herunder at sagens overordnede problemstilling i hvert fald i et vist omfang havde principiel karakter, at den anvendte tid måtte anses for berettiget. Da der endvidere var ydet bistand af en advokat, som måtte anses for specialist på skatteområdet, var det beregnede salær ikke urimeligt.⁴²⁶

D. Privat eller erhvervmæssig klient

Det er ikke afgørende, hvorvidt der er tale om en privat eller en erhvervmæssig klient. Der er måske en tendens til at forudsætte, at erhvervsklienten ofte stiller større krav til hurtighed, professionalisme og specialisering, hvilket kan påvirke prisen. Det forhold, at en erhvervsklient vil have mulighed for at fradrage advokathonoraret, kan ikke i sig selv berettiget et højere honorar end hos den private klient.

En advokat, der bistår en klient både privat og erhvervmæssigt, må ikke 'skruer op og ned' på de to afregninger, hvis dette alene sker af skattemæssige hensyn. Dette vil indebære en medvirken til skatteunddragelse.

Imidlertid er det i praksis således, at varetagelse af opgaver for erhvervsdrivende typisk honoreres højere end arbejdet med opgaver for private klienter.

⁴²⁵ Advokatnævnets sagsnr. 2015-2557.

⁴²⁶ Advokatnævnets sagsnr. 2015-3211.

E. Advokatens kvalifikationer

Advokatens egne kvalifikationer får ofte indflydelse på salærstørrelsen. Betaling for at anvende en ekspert inden for det givne sagsområde bør være mere kostbar end at anvende en mindre trænet advokat.

Dette skyldes typisk, dels at der er færre udbydere af den specialiserede rådgivning, hvilket øger prisen, dels at der er et økonomisk hensyn at tage til den advokat, som har investeret ressourcer i at få opbygget sit speciale.

Det har også betydning, om advokaten er partner, ansat advokat eller fuldmægtig. Dette følger dels af et kvalitetssynspunkt, dels et økonomisk synspunkt, idet det forudsættes, at partnerens tid udnyttes mere effektivt, hvilket kan begrunde en højere timebetaling.

Advokatnævnets kendelse af 11. maj 1999. Et salær blev nedsat fra 11.375 kr. til 8.500 kr. under henvisning til, at der ikke kunne afregnes til den for det pågældende kontors normale timetakst på 1.300 kr., når ca. halvdelen af det udførte arbejde var forestået af en fuldmægtig. Nævnet tog ikke stilling til et timehonorar for fuldmægtigen, men nedsatte det samlede salær skønsmæssigt.⁴²⁷

F. Kontorhold og transporttid

En advokats honorar dækker omkostninger til moderne kontorhold, ansattes og egen løn, feriepenge, efteruddannelse, pensioner mv. Udgangspunktet er herefter, at der ikke må opkræves honorar for udførte sekretæropgaver, idet sekretærarbejde er indeholdt i salæret.⁴²⁸

Dette gælder dog ikke, såfremt der er tale om en selvstændig sagsbehandling, jf. artikel 56, stk. 1, eller hvis der i erhvervsforhold aftales, at sædvanligt sekretærarbejde honoreres særskilt, jf. artikel 56, stk. 2.

Advokatnævnets kendelse af 19. september 2016. Advokat A bistod en klient i en ægte-skabssag og afregnede et salær på 72.500 kr. Advokatnævnet bemærkede, at omkostninger til kontorhold, herunder løn til sekretærer, som udgangspunkt bør være omfattet af advokatens salær. Det er således kun rimeligt at kræve særskilt afregning af sekretærbistand, hvis sekretæren har udført egentlig selvstændig sagsbehandling. Den omstændighed, at der i opdrags- og prisoplysningen var oplyst om sekretærens timetakst, kunne ikke ændre

⁴²⁷ Advokatnævnets sagsnr. 02-0301-98-1338.

⁴²⁸ 'Afregning for kontorhold' af Alberte Kjærholm i Advokaten 4/2014.

herved, i hvilken forbindelse det bemærkes, at der var tale om forbrugerforhold. Advokatnævnet nedsatte herefter skønsmæssigt salæret.⁴²⁹

Der foreligger ikke kendelser, der direkte omhandler afregning for transporttid, men debitering til normal timetakst kan formentlig ikke betegnes som rimelig. Anderledes, hvis advokaten sidder i et tog og udfører arbejde for klienten. I så fald vil advokaten kunne afregne til sædvanlig salærtakst for denne togtur.

Hvis advokaten i et tog er på vej til et møde for klient A og undervejs i toget udfører arbejde på klient B's sag, vil advokaten formentlig kunne afregne for både transport over for klient A og for sagsbehandling over for klient B.

Ved udførelse af en sag vil advokaten ofte afholde en række omkostninger, der ved afregningen opkræves hos klienten. Det er normalt åbenbart, at klienten skal debiteres for omkostninger som f.eks. en retsafgift, idet disse omkostninger er en forudsætning for gennemførelsen af opgaven for klienten.

Ekstraomkostninger, f.eks. til sagkyndige eksperter, vil kun kunne kræves dækket af klienten, hvis det på forhånd er aftalt med klienten, idet klientsamtykke forud for sådan inddragelse alligevel skal indhentes.

Medmindre opgaven er særlig portokrævende, faktureres klienten normalt ikke for portoudgifter, mens udgifter til kurerpost mv. sædvanligvis udfaktureres.

Udgifter til kopiering faktureres tilsvarende sædvanligvis alene, hvis der er tale om større kopieringsopgaver, f.eks. ved større retssager. Advokaten har dog ret til at fastlægge sin egen praksis herom.

Advokatnævnets kendelse af 28. marts 2014. Advokatnævnet fandt, at et beløb på 2.650 kr., ekskl. moms, der var opkrævet for porto og kopiering skulle bortfalde, idet disse udgifter er omfattet af udgifter til almindeligt kontorhold, som en klient må kunne forvente er indeholdt i advokatens salær, medmindre sagens karakter gør det påkrævet at afholde ekstraordinære udgifter til disse poster.⁴³⁰

429 Advokatnævnets sagsnr. 2015-4303.

430 Advokatnævnets sagsnr. 2012-1390.

G. Sagens resultat

Udfaldet af en sag spiller tilsvarende en rolle for, hvilket honorar en advokat kan tage. Ud fra en simpel værdibetragtning er den vundne sag mere værd end den tabte sag for klienten og bør derfor også føre til en højere betaling.

At en sag ikke vindes, er ikke som udgangspunkt ensbetydende med, at advokatbistanden har været uden værdi. Så længe der er præsteret en god faglig indsats, kan der kræves et honorar.

Hvis bistanden har været uden værdi for klienten, f.eks. hvis advokaten i sin sagsbehandling er gået fejl af juraen, vil salæret kunne fortabes. Det kan være vanskeligt at afgøre, hvornår bistanden har været værdiløs, men i forbindelse med en klage til Advokatnævnet vil der normalt blive foretaget en prøvelse heraf.

Der kan være afgrænsningsspørgsmål i forhold til forbuddet i AER's artikel 57 mod at indgå aftaler om, at advokatens honorar skal fastsættes på en måde, som kan påvirke advokatens uafhængighed. Et eksempel på en sådan aftale er, hvis advokaten indgår honoraraftaler om vederlæggelse af en andel af det udbytte, der måtte opnås ved gennemførelse af en sag.

Advokatnævnets kendelse af den 11. marts 2004. Advokat A havde indgået aftale om at gennemføre en domsforhandling, hvorefter advokat A (ud over en acontoafregning) skulle have et honorar på minimum 70.000 kr., og hvis klienten fik medhold for mindst halvdelen af hovedstolen, skulle der betales yderligere 70.000 kr. i honorar. Salæraftalen blev ikke tilsidesat af Advokatnævnet, da "det aftalte salær ikke overskrider rammerne for et rimeligt honorar."⁴³¹

H. Honorar fastsat af retten

På en række områder forudsættes det i lovgivningen, at bestemte retshandlinger udføres under bistand af en medhjælp antaget af retten, f.eks. kurators rolle under en konkursbehandling. I disse tilfælde træffes beslutning om honorar af retten. Efter konkurslovens § 239 skal skifteretten fastsætte vederlaget til bl.a. kurator efter en konkret bedømmelse på baggrund af en begrundet indstilling fra de pågældende.

431 Advokatnævnets sagsnr. 02-0301-02-2781.

Fastsættelsen af vederlaget skal ske under hensyn til arbejdets omfang og boets beskaffenhed, det med arbejdet forbundne ansvar og det under de givne omstændigheder opnåede resultat. Henvisningen til arbejdets omfang medfører, at den vigtigste faktor ved vurderingen er den medgåede tid. Vederlaget afholdes af boet.

Domstolene tager som led i afgørelsen om sagsomkostninger ved retssager udgangspunkt i et sæt vejledende salærtakster, som jævnligt udsendes af landsretspræsidenterne og den danske dommerforening. Taksterne er alene vejledende. Advokaten kan dog godt have aftalt et andet – og ofte højere – vederlag med sin klient.

Tilsvarende gælder for bistand ved fogedretsmøder. Også i sådanne tilfælde vil advokaten ofte beregne sit honorar baseret på den tid, som er gået til forberedelse og gennemførelse af fogedforretningen, uafhængigt af hvilke sagsomkostninger fogedretten tillægger kreditor.

I. Acontohonorar

Acontoafregning bør som udgangspunkt kun ske, hvis sagen er langvarig. Afregningen må ikke overstige, hvad der på afregningstidspunktet er udført af arbejde.

Såfremt der er tale om acontodebitering, skal dette klart fremgå af fakturaen, idet klienten ellers må have en berettiget forventning om, at advokaten skal give saldokvittering ved indbetaling af det opkrævede beløb.

Acontohonoraret skal svare til, hvad der anses for rimeligt under hensyn til det arbejde, der hidtil er udført.

Artikel 56

Er der foretaget en selvstændig sagsbehandling af andre i virksomheden end advokater og advokatfuldmægtige, kan dette arbejde kræves særskilt honoreret.

Stk. 2. I erhvervsforhold kan det herudover aftales, at sædvanligt sekretærarbejde honoreres særskilt.

Stk. 1

Bestemmelsen er ny og indskriver Advokatnævnets gældende praksis.

Det følger af bestemmelsen, at selvstændig sagsbehandling kan kræves særskilt honoraret, selv om sagsbehandlingen ikke er foretaget af en advokat eller en advokatfuldmægtig. Denne mulighed for at honorere selvstændig sagsbehandling foreligger i såvel forbruger- som erhvervsforhold.

Selvstændig sagsbehandling kan f.eks. bestå i udfærdigelse af boregnskab, udfærdigelse af inkassoopgørelser og opgørelser til brug for tvangsauktioner.

Advokatnævnets kendelse af 19. november 2021. Der blev i sagen klaget over advokat A's salær på kr. 22.479,16, inkl. moms, for behandlingen af et dødsbo. Advokat A fremlagde under sagen time-/sagsregnskab, hvoraf det fremgik, at der var registreret 5 advokattimer og 9,5 sekretærtimer på sagen. Advokatnævnet udtalte, at uanset at omkostninger til kontorhold, herunder løn til sekretærer, som udgangspunkt bør være omfattet af advokatens salær, fandt Advokatnævnet det rimeligt, at der også delvis er opkrævet salær for sekretærens bistand. Advokatnævnet lagde vægt på, at sekretæren ses at have udført egentlig selvstændig sagsbehandling i forbindelse med bobehandlingen." Det af advokat A opkrævede salær fandtes af Advokatnævnet ikke for urimeligt.⁴³²

Advokatnævnets kendelse af 20. december 2013. I en sag, hvor klienten var forbruger, udtalte Advokatnævnet, at omkostninger til kontorhold, herunder løn til sekretærer, som udgangspunkt bør være omfattet af advokatens salær. Det er således kun rimeligt at kræve særskilt afregning af sekretærbistand, hvis sekretæren har udført egentlig selvstændig sagsbehandling, f.eks. i forbindelse med bobehandling, tvangsauktionsopgørelse

432 Advokatnævnets sagsnr. 2021-1021.

og ejendomshandler og lignende. At sekretærens timetakst i opdrags- og prisoplysningen i den konkrete sag var oplyst, ændrede ikke herved.⁴³³

Stk. 2

Ifølge bestemmelsen kan der i erhvervsforhold kræves særskilt honorar for sædvanligt sekretærarbejde, såfremt dette aftales.⁴³⁴ Der kan ved honorering af sådant arbejde ikke ske afregning til samme timetakst som for egentlig advokatbistand.

***Advokatnævnets kendelse af 26. juni 2015.** Advokatnævnet fandt, at der kunne opkræves salær for sekretærens arbejde i den pågældende erhvervsag, da det af sekretæren udførte arbejde måtte karakteriseres som selvstændige sagsbehandlingsopgaver.⁴³⁵*

---

433 Advokatnævnets sagsnr. 2012-1154.

434 Advokatnævnets kendelse af 16. december 2015, der er kommenteret under artikel 27.

435 Advokatnævnets sagsnr. 2014-382.

Artikel 57

En advokat må ikke indgå aftale med klienter eller andre om, at advokatens honorar skal fastsættes på en måde, som kan påvirke advokatens uafhængighed under udførelse af hvervet. Dette gælder også ved honorering i form af kapitalandele og lignende.

1. pkt.

Bestemmelsen er ny i 2022 og indebærer, at det ultimative forbud mod udbytteafhængige salærer (*pactum de quota litis*) er udgået af AER. I stedet er indført en mere generel bestemmelse om, at enhver form for salærfastsættelse skal ske på en måde, hvor advokatens uafhængighed og integritet ikke påvirkes.

Reglen om *pactum de quota litis* har været under kritik og er af flere blevet anbefalet ophævet.⁴³⁶ Det er også vanskeligt at argumentere for, at det udbytteafhængige salær i alle situationer er problematisk, ligesom praksis har vist, at der er grænsedragningsproblemer i forhold til 'success fees.'

Bestemmelsen har til formål at imødekomme anbefalingen fra konkurrencemyndighederne og samtidig holde fast i princippet om advokatens uafhængighed, også i forhold til salærspørgsmål. En aftale om andel af udbytte kan efter en konkret vurdering stadig være i strid med AER, hvis salæraftalen må antages at kunne have (haft) betydning for, hvordan advokaten varetager sagen.

Som eksempel kan nævnes en aftale, hvorefter advokaten modtager 25 procent af det beløb, der opnås hos modparten. Hvis modparten efter kort tid tilbyder f.eks. 80.000 kr. af en påstand på 100.000 kr., kan advokatens rådgivning om at indgå forlig være påvirket af udsigten til et honorar på 20.000 kr. for en kortvarig indsats, stillet op imod udsigten til (maksimalt) 25.000 kr. for en langt mere omfattende indsats i forbindelse med hovedforhandling. Vurderingen af salæraftalens betydning for advokatens uafhængighed kan ske både før, under og efter sagens behandling.

Bestemmelsen sender også et signal om, at en advokat i højere grad end tidligere må anses for berettiget til at oppebære en gevinst for at påtage sig en risiko. Salærparameteret *det opnåede resultat* vil således kunne spille en større rolle i forhold til *omfanget af det udførte arbejde*, end det traditionelt har gjort.

436 Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens rapport, s. 284.

I konkurrencemyndighedernes rapport er foreslået, at der opstilles særlige regler for udbytteafhængigt salær i f.eks. straffesager. Dette er ikke en del af bestemmelsen, eftersom området for aftalte salærer i straffesager er særdeles begrænset (valgt forsvarer uden beskikkelse), ligesom der meget sjældent er et 'udbytte' på spil i en straffesag.

Baggrunden for den nye vinkling af bestemmelsen er bl.a., at et forbud ikke er rimeligt ud fra deisen: Hvis en klient har en sag, hvor det er umuligt at finansiere sagens førelse, vil der så være noget odiøst i, at advokaten påtager sig sagen og den økonomiske risiko, hvis sagen tabes – mod at få en nærmere aftalt andel (f.eks. en tredjedel) af det beløb, der vindes? Aftalen er gennemskuelig for klienten, og alternativet vil typisk være, at sagen ikke vil blive ført, og at klienten derfor mister enhver chance for at få en erstatning.

Den nye bestemmelse ændrer ikke på det faktum, at det er en sund grundopfattelse, at advokaten leverer den mest kvalificerede ydelse, hvis advokaten har en naturlig distance til sagen. Derimod er der ikke noget til hinder for, at advokaten indgår en aftale om honorering, der står i forhold til sagens resultat qua forskellige succeskriterier.

Pactum de quota litis er med sin latinske betegnelse et begreb, der allerede eksisterede i Romerriget. Begrebet *no win, no fee* dukkede op i USA i slutningen af 1800-tallet i form af begrebet *contingency fee*, altså et advokatsalær, hvis størrelse er afhængigt af sagens udfald.

Når denne honoreringsform hurtigt vandt indpas i USA, hang dette sammen med, at de hastigt voksende sektorer inden for industri og transport resulterede i et stort antal arbejdsskader, hvor ofrene ikke havde andre muligheder, hvis de skulle gøre sig noget håb om at få en erstatning.

I dag er begrebet *contingency fee* anerkendt i alle stater i USA, dog således at visse sagstyper er undtaget, f.eks. straffesager. Et *contingency fee* ligger typisk på 25 procent, hvis sagen forliges, og på 33 procent, hvis sagen procederes. Der ses dog også honoraraftaler på op til 40-50 procent.

Der eksisterer konstant en debat i USA om, hvorvidt systemet er hensigtsmæssigt. Kritikken går på, at *contingency fee* er en salærberegning, der ødelægger den professionelle uafhængighed, ansøger til letfærdige søgsmål og skaber upassende og lotteriagtige fortjenester til advokater.

Fortalere for fuld liberalisering af bestemmelsen hævder, at advokaten og klienten har en fælles interesse i sagen efter princippet: jo større erstatning, jo større honorar.

Dette er ikke altid tilfældet. Det er i USA almindeligt anerkendt, at et forlig, inden sagen procederes, som regel er mere fordelagtigt for advokaten, end hvis sagen skal gennemføres i retten.

Der er store forskelle i dansk og amerikansk retstradition, og det er ikke sandsynligt, at contingency fees i det hele taget ville indpas i Danmark. De mange muligheder i Danmark for helt eller delvis at få dækket omkostningerne ved førelse af en sag gør det mindre påkrævet, at der er mulighed for at beregne vederlaget som en andel af udbyttet. Det modsatte gør sig gældende i USA.

Efter retsplejelovens § 312, skal den tabende part i en retssag erstatte modparten de påførte sagsomkostninger – en sådan regel kendes ikke i USA. Muligheden for at anvende ensidigt indhentede beviser og brugen af lægdommere er mere udtalt i USA.

Der er efter praksis en særlig frihed til at aftale salær som andel af resultatet i inkasosager. Det kræves, at der er tale om erhvervsdrivende klienter.⁴³⁷

***Advokatnævnets kendelse af 31. marts 2016.** Advokat A havde i sin opdrags- og prisoplysning anført, at egenbetalingen i en personskadeerstatningssag normalt aldrig ville overstige et beløb svarende til 8 procent. Det var i sig selv ikke i strid med pactum de quota litis. Da advokat A imidlertid i en e-mail anførte, at han ville nedsætte sit salær fra 8 procent til 4 procent, så der kun ville blive beregnet et salær på 4 procent af erstatningen, forsøgte advokat A at foretage salærberegning i strid med princippet om pactum de quota litis. Advokat A blev pålagt en sanktion herfor, og salæret blev nedsat, da det beregnede salær måtte anses for urimeligt.⁴³⁸*

***Advokatnævnets kendelse af 30. november 2016.** Advokatrådet indklagede fire advokater for Advokatnævnet for at have tilsidesat god advokatskik ved i 'Aftale om advokatbistand i en patientforsikringssag' bl.a. at have anført: "Det koster det: Udgangspunkt for beregning af honorar i patientskadeerstatningssager: [...] For erstatningsbeløb, der overstiger 4.000.000 kr. beregnes 1,5 procent i honorar af den del af beløbet, der overstiger 4.000.000 kr." Advokatnævnet tiltrådte, at de indklagede advokater havde tilsidesat god advokatskik ved at have afgivet en mangelfuld prisoplysning, idet salæret var anført ekskl. moms i strid med markedsføringslovens § 13. For så vidt angår den del af klagen, der vedrørte spørgsmålet om pactum de quota litis, fandt seks af de syv deltagende nævnsmedlemmer, at honoraraftalen ikke var i strid hermed, idet honoraraftalens bestemmelse om vederlæggelse af 1,5 procent af beløb, der overstiger 4 mio. kr. var anført at være et udgangspunkt,*

437 Dette fremgår f.eks. af Advokatnævnets kendelse af 15. april 1996 i sagsnr. 41-209-94-73.

438 Advokatnævnets sagsnr. 2015-3694.

og at det lå inden for rammene af de parametre for salærfastsættelse, der anvendes af domstolene. Et medlem fandt, at bestemmelsen var i strid med *pactum de quota litis*, og at god advokatskik derfor var tilsidesat.⁴³⁹

Advokatnævnets kendelse af 23. december 2008. Advokat A varetog behandlingen af et dødsbo. A havde også i en periode forud for afdødes død bistået afdøde og afdødes familie, herunder om salg af et stort jordstykke med en salgssum på godt 29 mio. kr. Denne bistand fortsatte også efter afdødes død. I et bomødereferat anførte advokat A: "Der blev spurgt til advokathonorar for behandlingen af boet, og advokaten oplyste, at dette ville blive opgjort efter sædvanlige salærparametre, en timeløn på 1.700 kr. plus moms og i øvrigt efter involverede værdier og opnået resultat. Hertil kommer eventuelle særskilte honorarer efter mægleraktster for eventuel afhændelse af ejendom." Senere i forløbet skrev advokat A en mail til arvingerne, hvori det anførtes, at for god ordens skyld bekræftes en mundtlig aftale om, at advokathonoraret, hvis det lykkes at opnå skattefrihed for de ca. 29 mio. kr. ud over den almindelige timetakst også udgør 3 procent af de 29 mio. kr. Advokatnævnet fandt den indgåede aftale i strid med god advokatskik og henviste i kendelsen direkte til den dagældende bestemmelse i AER.⁴⁴⁰

2. pkt.

Bestemmelsens 2. pkt. vedrører aftaler om honorering i form af kapitalandele og lignende, hvilket ikke er tilladt, hvis det kan påvirke advokatens uafhængighed under udførelse af hvervet.

En tilsvarende bestemmelse har tidligere været indeholdt i afsnittet om interessekonflikter, men er nu 'flyttet' til denne bestemmelse. På denne måde handler bestemmelsen om salæraftalen i stedet for spørgsmålet om, hvorvidt advokaten må påtage sig sagen eller ikke.

Aflønning i kapitalandele havde formentlig sin storhedstid, da der i slutningen af 1990'erne i stor stil blev etableret it-virksomheder. Nogle af disse virksomheder havde stort potentiale, men ikke mange likvide midler. Det var derfor nærliggende på forhånd at aftale med advokaten, at advokaten blev betalt med kapitalandele i virksomheden, som endnu ikke havde særlig værdi, men som forventedes at stige markant, når virksomhedens produkter blev kendte og efterspurgte.

439 Advokatnævnets sagsnr.2016-1111, sagsnr. 2016-1112, sagsnr. 2016-1114 og sagsnr. 2016-1115.

440 Advokatnævnets sagsnr. 2008-02-0752.

En aftale om honorering i form af kapitalandele og lignende er altså som udgangspunkt tilladt, medmindre aftalen kan påvirke advokatens uafhængighed under udførelse af hvervet. Et eksempel herpå er, hvis udfaldet af den sag, hvor advokaten skal repræsentere klienten, påvirker værdien af de kapitalandele, der er indgået aftale om. Dette vil f.eks. være tilfældet, hvis advokaten repræsenterer den økonomisk lille klientvirksomhed i en sag om store værdier, således at værdien af kapitalandelene afhænger af, om sagen tabes eller vindes.

Et andet eksempel er, hvor der er risiko for, at advokaten vil lade sine økonomiske interesser i virksomheden påvirke sin rådgivning af virksomheden. Hvis f.eks. advokaten vurderer, at advokatens egen interesse er, at der indgås forlig med modparten, mens klientens interesse er, at sagen fortsættes til dom, vil advokatens uafhængighed kunne blive påvirket af aftalen.

Artikel 58

En advokat kan aftale med en klient, at advokaten for et på forhånd aftalt fast honorar skal bistå klienten i en fremtidig periode efter klientens løbende anvisninger og inden for rammerne af aftalen. Det aftalte honorar skal på aftaletidspunktet samlet set fremstå rimeligt, og klientens opsigelsesfrist må ikke være længere end tre måneder. Det kan indgå i aftalen, at honoraret skal betales forud for, at bstanden ydes.

Bestemmelsen er ny i 2022 og liberaliserer reglerne for honorar på to punkter. For det første er det nu anerkendt, at en advokat også uden for inkassoområdet kan indgå en 'gynger og karruseller'-aftale med en klient, og at advokaten kan honoreres for at stå til rådighed, selv om klienten ikke aktiverer advokaten (abonnementsaftale).

Såfremt der retrospektivt ses på en abonnementsperiode ud fra de sædvanlige salærparametre, kan det således godt forekomme, at salæret umiddelbart fremstår som urimeligt, fordi advokaten ikke har været aktiveret i et omfang, der kan begrunde honoraret.

Ifølge bestemmelsen skal honoraret imidlertid fremstå som rimeligt på aftaletidspunktet. I denne vurdering kan indgå såvel det anslåede omfang af arbejdet, såsom at advokaten skal stå til rådighed for klienten. Dette kan – afhængigt af aftalen – stille store krav til advokatens administration af sin tid.

For det andet bliver det i forbindelse med de omhandlede aftaler tilladt at opkræve honorar (egentligt honorar, ikke depositum), før arbejdet er udført.

Bestemmelsen vil ud over traditionel rådgivning være særlig relevant i forhold til legal tech-produkter, som kan bestå af rene digitale ydelser eller en blanding af digitale ydelser og almindelig rådgivning.

Markedet for legal tech-ydelser er kommet i gang, og hvis ikke advokatbranchen skal udelukke sig selv fra dette marked, er det nødvendigt, at advokater kan prissætte ydelserne på en relevant måde.

Da der er tale om faste priser, er det overskueligt for klienten, hvad omkostningen vil være. Endvidere er der af Advokatrådet foreslået en maksimal bindingsperiode på tre måneder.

Bestemmelsen åbner ikke mulighed for at indgå eksklusivaftaler med klienten, hvorefter klienten er forpligtet til udelukkende at benytte den pågældende advokat til nærmere bestemte fremtidige advokatopgaver. Der vil således ikke kunne indgås en aftale med klienten, som hindrer klienten i at vælge en anden advokat til en opgave.

En aftale som beskrevet i artikel 58 vil heller ikke kunne binde advokaten til – uanset omstændighederne – at udføre en bestemt opgave.

Selv om udgangspunktet for advokaters udtræden er bestemmelsen i artikel 68, stk. 1, om frihed til at udtræde, er det klart, at aftalen med klienten på den ene side lægger visse bånd på advokaten i forhold til at afvise en opgave eller udtræde af en allerede påbegyndt opgave.

På den anden side må advokaten kunne frasige sig en konkret opgave, hvis særlige forhold gør sig gældende, idet opretholdelse af tilliden mellem klient og advokat kræver, at parterne ikke ubetinget er bundet til hinanden. Hvis der f.eks. opstår en interessekonflikt, eller forholdet mellem advokat og klient er skadet i en sådan grad, at det ikke er rimeligt eller forsvarligt, at samarbejdet fortsætter, må begge parter kunne opsiges aftalen, jf. princippet i aftalelovens § 36.

Advokaten bør i abonnementsaftalen indarbejde formuleringer, der sikrer, at advokaten kan undslå at yde bistand, hvis bistand ikke kan ydes i overensstemmelse med advokatreguleringen og/eller for det tilfælde, at tilliden mellem parterne ikke er til stede på tidspunktet, hvor rådgivning skal ydes.

Artikel 59

Klienten skal have oplysning om ethvert honorar, advokaten beregner sig.

Skjult salærberegning er ikke tilladt. Dette er udtrykt i bestemmelsen. En overtrædelse af denne bestemmelse accepteres ikke og sanktioneres hårdt af Advokatnævnet. Det vil også efter omstændighederne kunne blive betragtet som skjult salærberegning, hvis advokaten kræver beløb til dækning af udlæg mv., som overstiger de udlagte beløb.

Afregning i det skjulte kan betyde, at der er begået underslæb.

***Advokatnævnets kendelse af 26. november 2020.** Advokat A var beskikket som forsvarer for T i en straffesag. Advokat A blev af retten tilkendt et salær på kr. 6.581,25, hvilket var mindre end det salær, advokat A havde anmodet om. Advokat A anmodede efterfølgende T om betaling af resttilgodehavendet på kr. 5.875 kr., inkl. moms. Advokatnævnet lagde i sagen vægt på, at det følger af retsplejelovens § 741, stk. 1, jf. retsplejelovens § 334, stk. 5, at der tilkommer en beskikket forsvarer vederlag af statskassen, og at en beskikket advokat ikke må modtage salær eller godtgørelse ud over de beløb, der er fastsat af retten. Betaling fra klienten kan alene ske, hvis advokaten frafalder krav på vederlag af statskassen. Advokatnævnet fandt, at advokat A groft havde tilsidesat god advokatskik ved som beskikket forsvarer at have opkrævet salær hos T. Det opkrævede salær bortfaldt.⁴⁴¹*

***Advokatnævnets kendelse af 19. september 2016.** Advokat A, der havde bistået en klient K i en personskadeerstatningssag, afregnede sagen og anførte i forbindelse hermed over for klienten K, at han ville forsøge at få skadevolders forsikringsselskab til at foretage yderligere udbetaling til dækning af rimelige advokatombkostninger. Advokat A indikerede dog, at udsigten til, at der ville komme en udbetaling, var ringe. Skadevolders forsikringsselskab udbetalte dog yderligere 10.000 kr., inkl. moms, hvilket advokat A ikke orienterede sin klient om på det tidspunkt, hvor udbetalingen fandt sted, men først på et senere tidspunkt, hvor der var tvist om salæret. Advokatnævnet anførte, at en advokat, som på vegne af skadelidte modtager udbetaling i medfør af forsikringsaftalelovens § 32, stk. 3, er forpligtet til at orientere skadelidte herom, da oplysningen herom er en forudsætning for, at skadelidte kan vurdere rimeligheden af advokatens salærkrav. Advokat A blev pålagt en sanktion for at have undladt at orientere om salærudbetalingen.⁴⁴²*

441 Advokatnævnets sagsnr. 2020-964.

442 Advokatnævnets sagsnr.2016-681.

Vestre Landsrets dom af 17. juni 2010. Advokat A blev i januar 2007 anmodet om at bistå K og L med den videre kontakt og sagsbehandling i forbindelse med K og L's anmodning til Udlændingesservice om familiesammenføring. K og L betalte à conto 6.000 kr. til advokat A uden faktura. Advokat A indsendte skema og dokumentation om familiesammenføring og korresponderede herefter med Udlændingesservice om familiesammenføring. I brev af 8. oktober 2007 til B og C oplyste advokat A, at B eventuelt også kunne søge opholdstilladelse efter EU-reglerne. B fik efterfølgende efter disse regler opholdstilladelse. For dette arbejde betalte B og C i alt 14.500 kr. til advokat A. Advokatnævnet fandt, at det var i strid med god advokatskik at have opkrævet acontohonorar uden at have udstedt eller fremsendt faktura. Advokat A blev idømt en bøde. For så vidt angår spørgsmålet om A's afregning af sagen, fandt retten, at A ved ikke at have redegjort for det arbejde, der var blevet udført af ham før 26. januar 2007, og idet der ikke efterfølgende ved faktureringen var sket fradrag for det indbetalte acontobeløb, at der var tale om skjult salær, hvorfor Advokatnævnets kendelse blev stadfæstet af byret og landsret, men sanktionen blev nedsat af Vestre Landsret med en noget uklar begrundelse.⁴⁴³

U 2000.903 H. Advokat A udtog på en norsk klients, K's, vegne stævning mod Skatteministeriet med påstand om betaling af 432.301 kr. vedrørende arbejdsmarkedsbidrag. K indbetalte acontosalær til advokat A på 35.000 kr. Skatteministeriet tog efter en længere periode bekræftende til genmæle, for så vidt angik 426.285 kr. med tillæg af renter, og fremsendte en check på i alt 779.681 kr. (inkl. renter med 353.396 kr.) til A. A meddelte K, at der var taget bekræftende til genmæle og fremsendte check på 432.301 kr. til denne – altså svarende til påstandsbeløbet – og meddelte: "Jeg anser herefter sagen i det hele for afsluttet for mit vedkommende." Da K ønskede yderligere oplysning om sagen sendte advokat A en orientering om det modtagne beløb og et yderligere beløb på ca. 128.000 kr. til K, idet A beregnede sig et salær på 219.000 kr. A fandtes groft at have tilsidesat god advokatskik ved ikke at have oplyst K om, at S i alt havde indbetalt 779.681 kr. og ved – uanset at retssagen efter hans egen oplysning var endeligt afregnet – efterfølgende at have debiteret et salærtilgodehavende på 219.000 kr. Advokat A blev pålagt en bøde på 50.000 kr.⁴⁴⁴

Bestemmelsen kræver også, at advokaten skal sende klienten en afregning, før advokaten kan modregne salæret i klientens indestående på klientkontoen.

443 Sagsnr. BS 7-82/2009 og Advokatnævnets kendelse af 22. december 2008 i sagsnr. 2008-03-0524.

444 Sagsnr. 89/1999 og Advokatnævnets kendelse af 2. oktober 1997.

Artikel 60

Afregning skal foretages uden unødigt ophold. Afregningen skal indeholde den efter forholdene fornødne beskrivelse af det arbejde, som kræves honoreret.

Afregning skal foretages så hurtigt som muligt.

Advokatnævnets kendelse af 25. oktober 2018. Klager K rettede i august 2014 henvendelse til advokat A med anmodning om at genindtræde i en bodelingssag. K anmodede advokat A om at fremsende slutafregning ved e-mail af 9. september 2016. Advokat A fremsendte 15. december 2017 e-mail til K angående sit agtede salær, og efterfølgende 5. januar 2018 fremsendte advokat A en faktura på 40.000 kr., inkl. moms, til K. Advokatnævnet fandt, at advokat A havde tilsidesat god advokatskik ved først med e-mail af 15. december 2017 at omtale sit agtede salær og først i januar 2018 at fremsende sin afregning til klager.⁴⁴⁵

Retten i Holbæks dom af 6. juli 2010. Advokat A havde påtaget sig en ankesag ved Højesteret, og der var søgt fri proces. Der blev under indledningen opkrævet aconto 10.000 kr. og 5.000 kr. plus moms. Der blev meddelt fri proces. Klienten K skiftede advokat. Ved afgørelsen i Højesteret 28. januar 2009 blev salæret til advokat A fastsat til 15.000 kr. plus moms. Det opkrævede acontosalær blev først afregnet 16. februar 2009. Den sene afregning blev anset for en overtrædelse af reglerne, og det blev stadfæstet af retten.⁴⁴⁶

Retten i Lyngbys dom af 23. april 2009. Advokatnævnet fandt, at advokat A havde faktureret klienten K for sent, idet nævnet lagde til grund, at advokat A's opdrag ophørte omkring årsskiftet 2003/2004. Dette medførte efter nævnets vurdering, at fakturering senest skulle have fundet sted i løbet af første halvår 2004, hvorfor den faktiske fakturering i august 2007 udgjorde en tilsidesættelse af god advokatskik, hvilket medførte en irettesættelse. I overensstemmelse med mindretallet i Advokatnævnets kendelse lagde byretten imidlertid til grund, at klientforholdet var fortsat efter årsskiftet 2003/2004 i hvert fald til marts 2006. Byretten fandt herefter, at afregningen 1½ år efter opfyldte kravene, og ophævede kendelsen.⁴⁴⁷

Advokatnævnets kendelse af 10. maj 2006. Advokatnævnet fandt, at advokat A havde tilsidesat god advokatskik ved at fremsende afregning til klienten ca. 16 måneder efter sagens afslutning.⁴⁴⁸

445 Advokatnævnets sagsnr. 2018-860.

446 Sagsnr. BS 6-1474/2009 og Advokatnævnets kendelse af 6. november 2009 i sagsnr. 2009-03-0533.

447 Sagsnr. BS 150-1582/2008 og Advokatnævnets kendelse af 29. maj 2008 i sagsnr. 2008-02-0211.

448 Advokatnævnets sagsnr. 02-0311-05-1263.

Østre Landsrets dom af 23. januar 2002. Advokat A var ved Advokatnævnets kendelse 29. oktober 1998 blevet pålagt at tilbagebetale 25.000 kr. til klienten, idet det pågældende beløb udgjorde skjult salærberegning. A tilbagebetalte herefter de 25.000 kr., dog fratrukket 8.000 kr., som udgjorde advokat A's krav for bistand med stiftelse af et selskab. Advokatnævnet pålagde i kendelse af 25. oktober 1999 A en bøde på 8.000 kr. for ikke at opfylde kendelsen af 29. oktober 1998 og derved handle i strid med god advokatskik. Landsretten ophævede Advokatnævnets kendelse, idet det lagdes til grund, at advokat A ikke havde givet bindende afkald på sit salær, uanset at der først blev faktureret efter Advokatnævnets første kendelse. Advokat A havde ikke tilsidesat god advokatskik.⁴⁴⁹

I afregningen over for klienten bør advokaten give en så fyldestgørende redegørelse for det udførte arbejde, at klienten kan konstatere, hvad der er udført af arbejde. Redegørelsen i afregningen giver også klienten sikkerhed for, at klienten ikke på et senere tidspunkt pludselig bliver stillet over for en yderligere regning for arbejde, som af klienten ansås for omfattet af tidligere afregninger.

Der er ikke noget krav om, at advokaten skal føre et decideret timeregnskab, der skal bruges ved afregningen, men advokaten skal overordnet kunne redegøre for datoer for ekspeditioner, sagsbehandler, anvendt tidsforbrug og omfanget af sagsekspeditioner. På forlangende skal der kunne udarbejdes en specifikation.

Advokatnævnets kendelse af 26. oktober 2021. Advokatnævnet udtalte generelt, at ”I afregningen over for en klient bør advokaten give så fyldestgørende redegørelse for det udførte arbejde, at klienten kan konstatere, hvad der er udført af arbejde. Herunder er der ikke noget krav om, at advokaten skal føre et decideret timeregnskab, men advokaten skal overordnet kunne redegøre for datoer for ekspeditioner, sagsbehandler, anvendt tidsforbrug og omfanget af sagsekspeditioner, ligesom advokaten på forlangende skal kunne udarbejde en specifikation.”⁴⁵⁰

Advokatnævnets kendelse 21. november 2018. Advokatnævnet fandt, at advokat A ikke havde tilsidesat god advokatskik, idet klager K modtog boopgørelse med oplysninger om salærets størrelse, og hvad bobehandlingen dækkede over, samt efter anmodning modtog en time-/sagsregistrering fra advokat A.⁴⁵¹

Advokatnævnets kendelse af 29. oktober 2018. Advokat A repræsenterede i sagen klagerne K og L, der var ejere af lejligheder i en ejerforening, hvor der forelå en tvist angående skimmelsvamp. Advokat A fandtes i sagen at have tilsidesat god advokatskik, idet de af

449 Sagsnr. B-3147-99 og Advokatnævnets kendelse af 25. oktober 1999.

450 Advokatnævnets sagsnr. 2020-3997.

451 Advokatnævnets sagsnr. 2017-2709 og 2017-3107.

advokat A udstedte fakturaer ikke indeholdt en fyldestgørende specifikation af det anvendte tidsforbrug, samt at advokat A trods flere anmodninger fra K og L ikke havde fremsendt en sådan specifikation.⁴⁵²

Advokatnævnets kendelse af 23. juni 2017. Advokat A havde i de til klienten fremsendte fakturaer detaljeret gennemgået de foretagne sagsskridt og havde oplyst det samlede tidsforbrug, som blev faktureret til en given timetakst for den aktuelle periode. Klient K havde flere gange efterspurgt en specifikation af tidsforbruget og havde anført som et af flere klagepunkter, at advokat A ikke havde dokumenteret sit tidsforbrug. Advokatnævnet udtalte, at der stilles i praksis ikke krav om, at en advokat skal føre et egentligt time-/sagsregnskab, men advokaten skal kunne redegøre for dato, sagsbehandler, tidsforbrug og sagsekspeditioner og skal på forlangende udarbejde en specifikation herfor, så klienten kan vurdere advokatens afregning.” På trods af en ‘forholdsvis fyldig opregning af sagsekspeditionerne’ fandt Advokatnævnet, at advokat A havde tilsidesat god advokatskik ved ikke at have sendt K fyldestgørende specifikation af tidsforbruget, da han bad om det. Advokaten blev pålagt en bøde på 10.000 kroner.⁴⁵³

Afregningen bør naturligvis indeholde de nødvendige oplysninger, for så vidt angår betalingsidentifikationer, angivelse af frist for rettidig betaling mv.

Det er en uskik blot at anføre f.eks., “vedr. bodeling – salær for udført arbejde [*] kr.”, ligesom der heller ikke bør afregnes med en tekst lydende “salær efter omstændighederne forhøjet/nedsat til [*] kr.” uden at angive, hvad salæret ville have været uden den af advokaten foretagne regulering.

452 Advokatnævnets sagsnr. 2018-1061.

453 Advokatnævnets sagsnr. 2016-2169 og sagsnr. 2016-2945.

Artikel 61

Advokaten må foretage modregning, når advokaten har faktureret klienten, medmindre der foreligger særlige forhold, der gør, at modregning vil være urimelig.

Ofte honoreres advokaten ved at debitere sit salær i et af klienten ved sagens begyndelse eller under sagens behandling indbetalt depositum til dækning af advokatomkostninger – medmindre der blot efterfølgende udstedes en faktura. Det har fra 2011 været kodificeret i AER, at udgangspunktet er, at der kan foretages modregning.

I overensstemmelse med almindelige obligationsretlige betragtninger kan den almindelige modregningsadgang dog være begrænset, selv om de almindelige modregningsbetingelser måtte være opfyldt.

Således begrænses adgangen til modregning i følgende tilfælde:

- hvor beløb er indbetalt ved en fejltagelse
- hvor beløbet, eller klart er indbetalt til dækning af et andet skyldforhold, eller efter almindelig opfattelse er bestemt til anvendelse til særlige formål, de såkaldt øremærkede beløb, eller
- hvor betaling er sket til dækning af skyldnerens kreditorer i almindelighed

Selv om et beløb er indbetalt til dækning af et anført skyldforhold eller i øvrigt er 'øremærket', vil advokaten kunne foretage modregning i beløbet, hvis skyldforholdet eller det, der i øvrigt begrundes, at beløbet er reserveret andet formål, bortfalder.

***Retten i Helsingørs dom af 2. september 2010.** Advokat A havde modregnet et indbetalt beløb øremærket til omkostninger ved tinglysning af to specifikke pantebreve i et salærkrav. Dette var en tilsidesættelse af god advokatskik, og A blev tildelt en bøde på 10.000 kr.⁴⁵⁴*

***Advokatnævnets kendelse af 8. maj 2008.** Advokat A bistod klager K med gennemførelse af en sag. K tabte sagen. I november 2005 opkrævede A salær over for K. 5. december 2005 sendte A en opgørelse til K, hvori modpartens tilgodehavende i henhold til dommen blev opgjort til 410.907 kr. Den 9. december 2005 overførte K til A 410.907 kr., der blev*

⁴⁵⁴ Advokatnævnets kendelse af 25. marts 2009 indbragt for domstolene.

indsat på klientkontoen 12. december 2005. Det var fra banken anført, at afsenderen havde sendt følgende adviseringsbrev: "Faktura 12495". Samme dag sendte K en mail til advokat A om, at modpartens tilgodehavende ifølge landsrettens dom, som var blevet overført til kontoen pr. 9. december 2005, straks skulle overføres til modparten. I brev af 13. december 2005 til K oplyste advokat A, at hans tilgodehavender i henhold til de tre seneste fakturaer alle var forfaldne til betaling og var modregnet i den foretagne indbetaling. Det drejede sig om et beløb på 64.654,18 kr., hvorefter restbeløbet på 346.252,82 kr. var overført til modpartens klientkonto hos dennes advokat. K klagede til Advokatnævnet over, at advokat A havde modregnet sit salær i det beløb, der var indbetalt til opfyldelse af dommen. Advokatnævnet anførte, at advokat A ved brev af 4. december 2005 sendte klager kopi af landsrettens dom af 25. november 2005 og i brevet opgjorde modpartens tilgodehavende til 410.907 kr. Det måtte derfor stå eller burde have stået advokat A klart, at indbetalingen af beløbet på 410.907 kr. var øremærket til opfyldelse af landsrettens dom over for modparten. Under disse omstændigheder var advokat A uberettiget til at modregne sit salærkrav i det øremærkede beløb, og nævnet fandt, at advokat A ved at gøre dette havde tilsidesat god advokatskik og A blev tildelt en bøde.⁴⁵⁵

For så vidt angår tilbageholdsret, gælder, at advokaten kan tilbageholde klientens dokumenter til sikkerhed for salærkravet, hvis det ikke medfører et retstab for klienten. Hvis en klient har flere sager hos samme advokat og ikke har betalt salæret i den ene sag, må advokaten kunne tilbageholde sagsakterne i en anden af klientens sager til sikkerhed for sit salærkrav.

Advokatnævnets kendelse af 11. november 2013. Det var i strid med god advokatskik, at advokat A tilbageholdt klient K's sagsakter som sikkerhed for sit salær, idet tilbageholdelsen ikke kunne ske, uden at K risikerede et retstab.⁴⁵⁶

Advokatnævnets kendelse af 7. december 2005. I forbindelse med en salærklage blev der også klaget over, at advokat A havde tilbageholdt sine sagsakter til sikkerhed for sit salær. Nævnet godkendte A's salær og udtalte følgende om klagen over manglende udlevering af sagsakterne: "En advokat er berettiget til som sikkerhed for sit salær at tilbageholde sagsmateriale i det omfang, dette kan ske, uden at advokatens klient herved risikerer at lide retstab. Under hensyntagen til de tilbageholdte dokumenters karakter fandt nævnet, at advokat A var berettiget til at tilbageholde disse på det foreliggende grundlag. Advokat A havde ikke handlet i strid med god advokatskik."⁴⁵⁷

455 Advokatnævnets sagsnr. 02-0301-06-1060.

456 Advokatnævnets sagsnr. 2012-869.

457 Advokatnævnets sagsnr. 02-0303-04-2853.

Artikel 62

Provision, rabatter og lignende modtaget fra tredjemand i forbindelse med behandlingen af klientens sag skal ubetinget godskrives klienten.

Bestemmelsen fastslår, at alle 'ekstrabeløb', som advokaten modtager i forbindelse med behandlingen af klientens sag, skal tilgå klienten. Det gælder bl.a., at såfremt advokaten kan opnå en mængderabat på en ydelse, som kan viderefaktureres til klienten, skal klienten have glæde af denne rabat. Advokaten kan således ikke 'tjene' på andre ydelser end selve advokatydelser.

Dette harmonerer også med reglerne i klientkontovedtægten, hvorefter advokaten skal afregne (positive) renter på en klients indestående på klientkontoen til klienten.

Det vil være i strid med bestemmelsen, hvis advokaten forhandler sig til bedre vilkår for sin driftskonto i pengeinstituttet på bekostning af en dårligere rente på advokatens klientkonti. Hvis advokaten imidlertid får en bedre renteaftale på sin driftskonto, fordi advokaten også har klientmidler stående i det samme pengeinstitut, udløser dette ikke et krav om betaling til klienten.

Artikel 63

En advokat, der har til hensigt at viderefakturere omkostninger til køb af varer eller tjenesteydelser forbundet med klientens sag, skal indhente klientens forudgående godkendelse af udgiften.

Bestemmelsen er ny i 2022 og er udsprunget af legal tech-rapporten.⁴⁵⁸ Advokatens udgifter til it-understøttelse er generelt stigende, og der er behov for at klargøre, hvilke udgifter der skal anses som indeholdt i advokatens (time)pris i øvrigt, og hvilke udgifter der afregnes på anden vis. F.eks. vil abonnementet på Karnov normalt ikke kunne afregnes særskilt, mens udgift til et cloudbaseret datarum til den konkrete sag godt kan afregnes.

Tanken med bestemmelsen er, at klienten på forhånd skal godkende arten af de omkostninger, som advokaten vil fakturere ved siden af sit egentlige salær. Hvis denne godkendelse foreligger, skal advokaten være berettiget til at viderefakturere.

Advokaten skal i øvrigt indhente klientens samtykke til, at eksterne personer i forbindelse med disse personers bistand til sagens behandling modtager tavshedsbelagte oplysninger, jf. artikel 17, stk. 2.

Det er hensigten, at bestemmelsen skal medvirke til at sikre forventningsafstemning med klienten, for så vidt angår udgifterne til sagens behandling, så klienten ikke får anledning til at undre sig over, hvilke udgifter klienten afkræves. Bestemmelsen omfatter f.eks. ikke lokal taxakørsel og andre udgifter, som klienter vil opfatte som en naturlig del af advokatens arbejde. Det gælder f.eks. også renter og gebyrer.⁴⁵⁹

Der må af samme grund desuden gælde en de minimis-regel, således at udgifter, der i forhold til sagens størrelse er ubetydelige, heller ikke omfattes af bestemmelsen. Tilbage som omfattet af bestemmelsen står ekstraordinære udgifter og andre udgifter, som klienten ikke kan forventes at have forudset.

Det følger i øvrigt af artikel 27, stk. 2, sidste pkt., at advokaten i forbindelse med påtægelse af hvervet skal give klienten oplysning om omkostninger forbundet med sagens behandling i det omfang, de kan forudsiges på dette tidspunkt.

⁴⁵⁸ Advokatsamfundets rapport om legal tech (2019), der kan findes på www.advokatsamfundet.dk.

⁴⁵⁹ Disse forhold er også reguleret i klientkontovedtægten.

Artikel 64

Advokaten må ikke kræve et depositum, der overstiger, hvad der ved et forsigtigt skøn må antages at være et rimeligt honorar.

Stk. 2. Reglerne om betroede midler finder anvendelse på deposita.

Stk. 1

En advokat er efter omstændighederne berettiget til at foretage opkrævning af depositum. Indbetaling af depositum sker til advokatens klientkonto.

Størrelsen af det opkrævede depositum skal fastsættes ud fra et skøn over, hvad der senere vil være et rimeligt honorar for behandling af sagen. Der er selvsagt tale om et skøn, og ordet *forsigtig* antyder, at skønnet skal ligge i den lave ende.

Stk. 2

I modsætning til tidligere regler er det nu tydeliggjort, at det ikke kun er reglerne om forrentning af betroede midler, der finder anvendelse på deposita, men hele klientkontovedtægten.

Artikel 65

En advokat må ikke indgå aftale om deling af sit honorar med nogen, der ikke er advokat. En advokat må dog betale honorar, provision eller andet vederlag til overdrageren af et advokatfirma.

1. pkt.

Efter bestemmelsen gælder et almindeligt forbud mod at indgå aftale om salærdeling med andre end advokater. Baggrunden er et ønske om at sikre gennemsigtigheden for klienten i forhold til advokatens salær og at sikre advokatens uafhængighed, jf. artikel 39.

Advokatnævnets kendelse af 13. februar 1997. Advokat A havde indgået et samarbejde med et inkassobureau, hvorefter advokat A lagde navn til inkassoskrivelser mod at få del i indtægterne. Advokatnævnet fandt, at samarbejdet var i strid med retsplejelovens § 126 stk. 1.⁴⁶⁰

Det vil f.eks. være i strid med bestemmelsen, hvis en advokat indgår en samarbejdsaftale med en ejendomsmægler, hvorefter mægleren foretager samlet afregning over for klienten, og advokaten herefter modtager en andel fra ejendomsmægleren.

I slutningen af 1990'erne var der en diskussion om, hvorvidt denne regel var for restriktiv, men efter finansskandalerne i USA (f.eks. Enron-sagen), forstummede denne diskussion, og betydningen af advokatens uafhængighed er atter et afgørende argument for ikke at tillade de multidisciplinære partnerskaber (MDP'er).

Advokatnævnets kendelse af 11. april 2003. Sagen vedrørte et samarbejde mellem EDC og advokat A, der havde indgået en "hensigtserklæring om udarbejdelse af testamente og/eller ægtepagt for kunder formidlet af EDC." Nævnet fandt, at den valgte fremgangsmåde tilslørede princippet for salærberegningen, da EDC skulle forestå afregningen. Ligeledes var det i strid med god advokatskik, at der kunne ske udlevering af fortrolige oplysninger fra advokaten til EDC.⁴⁶¹

460 Advokatnævnets sagsnr. 41-205-96-16.

461 Advokatnævnets sagsnr. 02-0409-02-0991 og sagsnr. 02-0402-02-1483.

2. pkt.

Bestemmelsen fastslår, at en advokat dog må betale honorar, provision, eller andet vederlag til overdrageren af en advokatvirksomhed – uanset om overdrageren opretholder sin advokatbestilling eller ej. For det tilfælde at den overdragende tidligere advokat dør, kan der fortsat betales til den afdøde tidligere advokats dødsbo uden herved at overtræde bestemmelsen.

Denne praksis har nok også været gældende tidligere, men blev kodificeret i 2011.

Artikel 66

En advokat må ikke kræve eller modtage honorar, provision eller andet vederlag for at henvise eller anbefale en klient. Tilsvarende må en advokat ikke betale honorar, provision eller andet vederlag for henvisning af en klient.

En advokat må hverken modtage eller aflevere noget vederlag for at henvise eller anbefale en klient – der er således forbud mod det, der i rejsebranchen kaldes *kickback*. Den sidste sætning i bestemmelsen skal læses i sammenhæng med den første sætning, så en advokat hverken må betale kolleger eller andre for at få henvist en klient.

Bestemmelsen er baseret på det grundlæggende princip om advokatens uafhængighed af andre erhverv.

Nogle advokater har tilsluttet sig en ordning, hvorefter personer kan henvende sig skriftligt til et centralt sted med beskrivelse af personens juridiske problem. En række advokater får herefter præsenteret problemet og kan byde ind med en løsning. Den advokat, som vælges af personen, vil blive betalt.

Sådanne ordninger vil ofte indebære, at hver advokat betaler et fast beløb for at være med i ordningen. Det er der formentlig ikke noget i vejen for. Hvis betalingen fra advokaten derimod bliver kædet direkte sammen med, at advokaten får opgaven, vil det være i strid med bestemmelsen.

Artikel 67

Når advokatens salær fastsættes af retten eller anden offentlig myndighed, skal advokatens oplysninger til myndigheden til brug for fastsættelsen af salæret være tilstrækkelige og egnet til, at myndigheden kan fastsætte salæret i henhold til de retningslinjer, der gælder herfor.

Bestemmelsen omfatter især den beskikkede advokats indsendelse af oplysninger til retten til brug for fastsættelse af advokatens honorar og indebærer, at advokaten skal tage behørigt hensyn til gældende regler, når advokaten udarbejder en salærindstilling til retten eller anden offentlig myndighed.

Advokaten skal give relevante oplysninger for, at den pågældende myndighed kan fastsætte advokatens salær ud fra de parametre, som gælder for den pågældende sagstype. Det vil sige, at advokatens oplysninger skal kunne anvendes direkte, når dommeren fastsætter salæret ud fra domstolenes salærtakster. Advokaten skal samtidig undgå at give oplysninger, som ikke er relevante i den forbindelse.

Advokatnævnets kendelse af 30. januar 2020. Der var klaget over advokat A, der som tidligere forsvarer for T havde undladt at fremsende kopi af sin salærindstillinger. Advokatnævnet udtalte, at når en advokats salær fastsættes af retten eller anden offentlig myndighed, skal advokatens oplysninger til myndigheden til brug for fastsættelsen af salæret være tilstrækkelige og egnede til, at myndigheden kan fastsætte salæret i henhold til retningslinjer, der gælder herfor. I disse tilfælde skal advokaten på forespørgsel skriftligt orientere klienten om det til myndigheden oplyste. Advokatnævnet fandt, at advokat A havde tidsidesat god advokatskik ved ikke fyldestgørende at have orienteret advokat B (der var ny beskikket forsvarer for T) om indholdet af sine salærindstillinger til retten.⁴⁶²

---

462 Advokatnævnets sagsnr. 2019-1571.

Kapitel 14

Sagens ophør

Artikel 68

En advokat kan afvise at påtage sig en sag og kan udtræde af en verserende sag, medmindre advokaten er lovgivningsmæssigt forpligtet til at varetage sagen.

Stk. 2. Advokaten må ikke ophøre med at udføre en sag på en sådan måde og under sådanne omstændigheder, at klienten hindres i rettidigt og uden skadevirkning at søge anden juridisk bistand.

Det fundamentale princip om advokatens uafhængighed medfører, at det står en advokat frit for, om advokaten vil påtage sig en sag. Dette fremgår af retsplejelovens § 125, der som undtagelse nævner de situationer, hvor loven pålægger advokaten en særlig pligt til at påtage sig udførelsen af en sag.

Princippet om uafhængighed medfører endvidere, at advokaten ikke må binde klienten til sig eller lade sig binde til klienten via vilkår om uopsigelighed. En sådan aftale mellem advokat og klient vil gøre forholdet til et 'tvangsægteskab', som vil vanskeliggøre advokatens arbejde.⁴⁶³

Tilliden mellem advokat og klient er også en åbenbar forudsætning for, at samarbejdet bliver en succes. Derfor bør parterne ikke tvinges til at opretholde forbindelsen, efter at tilliden er bristet.⁴⁶⁴

Derfor er hovedreglen i dansk ret, at klienten altid kan skifte advokat, og en advokat altid kan frasige sig en sag.⁴⁶⁵ Som følge af advokatens særlige stilling skal advokaten dog vise respekt for klientens interesser, når advokaten frasiger sig en sag, der er under behandling.

Den omstændighed, at der er visse betingelser for advokatens udtræden i forhold til en allerede påtaget opgave, skyldes, at der er en større skadesrisiko for den klient, der står midt i en uafsluttet sag, end for den, der ikke er blevet klient hos den pågældende advokat.

En advokat og en klient indgår jævnligt aftaler om løbende bistand, hvor det ved fastsættelse af salær eller andre vilkår for gennemførelse af de enkelte opgaver er forudsat, at forholdet ikke afbrydes i 'utide'. Det kan der blot ikke tages hensyn til.

⁴⁶³ Bryde Andersen, s. 642.

⁴⁶⁴ Se også kommentaren under artikel 58

⁴⁶⁵ Tidligere formand for Advokatrådet Jon Stokholm har udtrykt det således, at advokaten i modsætning til en taxichauffør billedligt talt kan sætte klienten af på en mandag i regnvejr på Solitudevej, jf. Advokaten 2000, s. 41.

Advokaten skal i forbindelse med overvejelser om udtræden sikre sig, at klienten rettidigt og uden skadevirkning kan søge anden juridisk bistand. Som bestemmelsen er formuleret, skal det ikke nødvendigvis være advokatbistand.

Hvad der er rettidigt, er en konkret bedømmelse. Det vil f.eks. variere fra sag til sag, hvor tæt på en hovedforhandling en advokat kan udtræde. Svaret vil være afhængigt af sagens omfang og kompleksitet såvel som den reelle mulighed for at få en anden advokat med de fornødne forudsætninger til at overtage sagen. Det samme gælder ved anke, kære, indlevering af processkrifter mv.

Advokatnævnets kendelse af 21. juni 2017. Klienten K, der var i tvist med sin tidligere samlever om fælles forældremyndighed til deres barn, rettede henvendelse til advokat A. K havde ved henvendelsen til advokat A udtaget stævning mod den tidligere samlever. Advokat A oplyste til Advokatnævnet, at han allerede ved opdragets etablering meddelte K, at retssagen var udsigtsløs. 23. november 2015 afgav advokat A processkrift i retssagen, og ved e-mail af 10. december 2015 orienterede advokat A K om diverse forhold og understregede, at der efter Ankestyrelsens og kommunens udtalelser ikke var nogen sag overhovedet. 12. og 15. december 2015 var der e-mailkorrespondance mellem K og advokat A om sidstnævntes udtræden, og advokat A meddelte, at han ville udtræde, hvis K ikke selv hævdede sagen. 15. december 2015 meddelte advokat A retten, at han udtrådte af sagen. Sagen var berammet til hovedforhandling 21. december 2015. Advokat A havde tilsidesat god advokatskik ved at udtræde af sagen på et så sent tidspunkt som sket. Nævnet lagde vægt på, at 15. december 2015 var en tirsdag, og at hovedforhandlingen skulle gennemføres den følgende mandag, hvorfor K kunne have vanskeligt ved at nå at finde en anden advokat. Nævnet lagde endvidere vægt på, at advokat A allerede primo december 2015 var i besiddelse af de oplysninger, der var årsagen til beslutningen om at udtræde af sagen.⁴⁶⁶

Advokatnævnets kendelse 1. december 2016. K ønskede at skifte advokat, og advokat A påtog sig at varetage K's interesser i to erstatningssager, der verserede ved retten. Advokat A besluttede at udtræde af sagerne 28. juni 2016, og retten havde udsat den ene sag på processkrift til 6. juli 2016. Nævnet fandt, at advokat A tilsidesatte god advokatskik ved at udtræde af sagen otte dage før fristen for at indgive processkrift. Det forhold, at advokat A ikke havde udført arbejde i sagerne, og at K havde mulighed for at vende tilbage til sin tidligere advokat, medførte, at advokat A alene blev pålagt en irettesættelse.⁴⁶⁷

466 Advokatnævnets sagsnr. 2016-3727. Kendelsen er indbragt for domstolene.

467 Advokatnævnets sagsnr. 2016-2071.

Advokatnævnets kendelse af 27. januar 2016. Advokat A havde for en klient K ført en retssag med påstand om, at en advokat skulle betale erstatning for mistet renteindtægt. Byrettens dom gik K imod, og der blev både af K og advokat A foretaget undersøgelser af grundlaget for en ankesag. Dommen blev anket, men advokat A meddelte K ultimo september 2014, at han ikke ville føre den del sagen, der vedrørte rentetabet. 19. januar 2015 afregnede advokat A sagen, og landsretssagen var berammet til 17. marts. Nævnet fandt, at det allerede ultimo september 2014 burde have stået K klart, at han skulle finde en anden advokat, hvis han fastholdt den del af sagen, der vedrørte rentekravet, og advokat A var således ikke udtrådt af sagen på en sådan måde, at der var risiko for at lide retstab. Den omstændighed, at K først i december 2014 fandt en anden advokat kunne ikke ændre herpå.⁴⁶⁸

Advokatnævnets kendelse af 9. maj 2014. Der blev etableret et opdrag mellem klienterne K og advokat A i december 2012 vedrørende bistand i en sag, hvor K var blevet sagsøgt. 18. december 2012 meddelte retten, at fristen for svarskrift var 14. januar 2013. 19. december 2012 konstaterede advokat A, at der ikke var udsigt til et frugtbart samarbejde med K, og advokat A udtrådte af sagen. Nævnet fandt, at udtrædelsen ikke var sket under omstændigheder, som indebar risiko for, at K kunne lide retstab herved.⁴⁶⁹

Advokatnævnets kendelse af 14. september 2007. Advokatnævnet udtalte, at under domsforhandlingen for Vestre Landsret udtrådte advokat A som advokat for K, således at K ikke havde juridisk bistand eller mulighed for at søge ny juridisk bistand i forbindelse med den fortsatte domsforhandling. Uanset at K erklærede sig enig i advokat A's beslutning, fandt nævnet, at advokat A ved at udtræde under domsforhandlingen har handlet groft i strid med god advokatskik.⁴⁷⁰

Advokatnævnets kendelse af 13. september 2001. K blev 21. september 2000 anholdt med henblik på politifremstilling i en fogedsag. 27. september 2000 henvendte han sig til advokat A for at søge erstatning i anledning af anholdelsen. 13. oktober 2000 redegjorde advokat A i et brev til K om sine foreløbige overvejelser, og meddelte, at han nærmere ville overveje muligheden for at søge erstatning. 14. november 2000 klagede K i et brev til advokat A over langsom sagsbehandling. Ved brev af 13. december 2000 meddelte advokat A, at han udtrådte af sagen og gjorde samtidig opmærksom på, at fristen for at søge erstatning udløb 21. december 2000. Nævnet fandt, at advokat A havde tilsidesat god advokatskik, idet han enten burde have fremmet sagen med fornøden hurtighed – i stedet for at udtræde kort før fristens udløb – eller ved sagens modtagelse eller umiddelbart herefter at have meddelt, at han ikke var i stand hertil.⁴⁷¹

468 Advokatnævnets sagsnr. 2015-3451.

469 Advokatnævnets sagsnr. 2013-2153.

470 Advokatnævnets sagsnr. 02-0409-06-2336.

471 Advokatnævnets sagsnr. 02-0401-2000-2891.

Begrebet *uden skadevirkning* må betyde, at advokaten ud over det tidsmæssige aspekt, der ligger i udtrykket *rettidigt*, også skal sikre, at klientens overgang til anden rådgiver kan ske, uden at klientens sag lider skade. Advokaten har således pligt til at aflevere sagens akter til den nye rådgiver. Advokaten har dog sædvanlig tilbageholdsret for sit krav på salær.

Hvis klienten fremsætter en anmodning om et advokatskifte, skal advokaten uden videre respektere dette. Advokaten kan ikke anvende bestemmelsen til at presse klienten til at blive eller til at sætte spørgsmålstejn ved klientens beslutning.

Advokaten er ikke forpligtet til at begrunde sin beslutning om at udtræde af sagen. I mange tilfælde vil begrundelsen dog give sig selv, f.eks. opstået uenighed mellem advokat og klient. I visse andre tilfælde, f.eks. ved en opstået interessekonflikt, kan advokaten være afskåret fra at kunne orientere om baggrunden for udtræden.

Når der foreligger en interessekonflikt eller en nærliggende risiko herfor, skal advokaten udtræde i forhold til alle involverede klienter, medmindre der foreligger nærmere specifikke forhold, hvor advokatens udtræden kan begrænses. Denne situation og advokatens håndtering heraf er særskilt reguleret i AER's kapitel 4.

Artikel 69

Såfremt advokatens udtræden af sagen i henhold til artikel 13 skyldes en interessekonflikt, som er opstået udelukkende eller i hovedsagen som følge af advokatens forhold, må advokaten ikke opkræve honorar for den del af arbejdet med sagen, som tillige skal udføres af den advokat, som overtager sagen. I det omfang et sådant honorar er indbetalt af klienten, skal advokaten tilbagebetale dette.

Bestemmelsen er et eksempel på, at ikke alle bestemmelser i AER bygger på praksis fra Advokatnævnet og domstolene. Bestemmelsen udtrykker Advokatrådets opfattelse af, hvad der er god advokatskik.

For at aktivere bestemmelsen skal der være opstået en interessekonflikt, og det skal *udelukkende eller i hovedsagen* være som følge af *advokatens forhold*. Kerneområdet er således tilfælde, hvor advokatens indsats for at afdække interessekonflikter forud for påtagelse af en opgave ikke har været tilstrækkelig.

Dette har resulteret i, at advokaten må udtræde i forhold til en eller flere klienter, som så skal finde en anden advokat. Det kan imidlertid også være en interessekonflikt, som opstår som følge af en fusion mellem advokatfirmaer, som gennemføres, efter at advokaten har påtaget sig hvervet for klienten.

For at komme på niveau med den hidtidige advokat, skal den nye advokat have indledende møder med klienten, gennemlæse sagens akter mv. Bestemmelsen kræver, at den hidtidige advokat skal afstå fra salær for dette indledende arbejde, hvormed klienten undgår at skulle betale to gange for det samme arbejde.

Det er således formålet med bestemmelsen at sikre, at klienten ikke belastes økonomisk som følge af den hidtidige advokats forsømmelighed. Bestemmelsen må antages også at omfatte tilfælde, hvor det ikke er klienten, der skal betale (hele) salæret, altså forsikringsretshjælpssager og sager, hvor klienten er bevilget fri proces.

Advokatnævnets kendelse af 10. juni 2015. Advokat A vurderede, at han befandt sig i en interessekonflikt, hvorefter han meddelte klient K, at han udtrådte af sagen. Advokatnævnet fandt, at det ikke kunne bebrejdes advokat A, at en situation opstod, hvor det viste sig, at der var relation til K's modpart. Advokatnævnet fandt imidlertid, henset til at advokatens udtræden ikke beroede på klientens forhold, og at den udførte bistand ikke

havde tilføjet klienten værdi, at et opkrævet salær ikke var rimeligt. Advokatnævnet lod herefter salæret bortfalde.⁴⁷²

---

⁴⁷² Advokatnævnets sagsnr. 2015-533.

Artikel 70

Efter afslutning af en sag skal sagens akter, herunder elektroniske data, opbevares i en passende periode, som kan fastsættes generelt efter sagstype med fornødent hensyn til konkrete forhold.

Bestemmelsen blev oprindelig indsat i 2011, bl.a. på baggrund af mange forespørgsler fra advokater.

Hvad der skal forstås ved en passende periode, afhænger af akternes karakter. Advokatrådet anbefaler, at der bliver taget udgangspunkt i en opbevaringsperiode på fem år fra afslutning af sagen.⁴⁷³ Visse dokumenter af retsskabende karakter bør opbevares længere.

Det enkelte advokatfirma har, som bestemmelsen er formuleret, mulighed for at fastsætte interne generelle regler for, hvor lang tid akterne i de enkelte sagstyper skal opbevares, dog *med fornødent hensyn til konkrete forhold*. Det vil f.eks. være muligt internt at fastlægge en generel opbevaringstid på fem år for sager om ejendomshandler, hvis det i sammenhængen anføres, at særlige dokumenter, som ekstraordinært forefindes i disse sager, f.eks. et testamente, opbevares i længere tid.

Revisorlovens § 23 og bogføringslovens § 10 indeholder krav om en femårsopbevaringstid. Reglen i bogføringsloven vil kunne blive relevant for advokaten i forbindelse med ejendomsadministration.

Hertil kommer regler i hvidvasklovens § 30, stk. 2, der foreskriver, at identitetsoplysninger for indberetningspligtige klienter opbevares i mindst fem år, efter at klientrelationen er ophørt. Endvidere gælder, at dokumenter og registreringer om transaktioner skal opbevares i mindst fem år efter transaktionens gennemførelse.

Advokaten vil selv kunne drage nytte af at have opbevaret sagsakter efter sagens afslutning. I tilfælde af at klienten retter krav mod advokaten som følge af advokatens sagsbehandling, vil det ofte være afgørende for advokatens forsvar at have rådighed over sagsakterne. I hvilket omfang advokaten vil have gavn af dette, afhænger af, hvornår klientens krav forældes i henhold til forældelseslovens regler. Der er mulighed for, at forældelsesfristen i konkrete tilfælde er på mere end fem år.

⁴⁷³ Advokatrådets særlige bemærkninger til AER, som blev publiceret med de nye regler i 2011.

Opbevaringen skal ske på en sikker og hensigtsmæssig måde. Akter må således f.eks. ikke efterlades uden opsyn i en aflåst bil.⁴⁷⁴

Kravet til sikker opbevaring gælder ikke mindst ved valg af ekstern opbevaring. I dette tilfælde må der skabes særlig sikkerhed for, at andre ikke har adgang til akterne.

Når det drejer sig om centrale originale dokumenter frem for kopier, som kan genskabes, skærpes kravene. På samme måde er der større krav til sikkerheden ved opbevaring af originale dokumenter, som er retsskabende eller af andre grunde særlig vigtige, end der er til mindre betydningsfulde originaldokumenter, f.eks. et brev uden indholdsmæssig relation til sagens materielle indhold.

Der stilles også yderligere krav ved opbevaring af originale dokumenter om, at opbevaringen foregår på en sådan måde, at dokumentet kan udleveres til klienten uden videre.

Advokatnævnets kendelse af 7. januar 2015. K klagede bl.a. over, at advokat A, der havde bistået K, havde tilsidesat god advokatskik ved ikke at have udleveret sagsmateriale. Advokatnævnet udtalte, at en advokat, hvis en klient ønsker at skifte advokat, som udgangspunkt har pligt til at udlevere sagens dokumenter til klienten, idet advokaten dog har tilbageholdsret for ubetalt salær, hvis klienten ikke lider retstab. Advokatnævnet lagde herefter til grund, at sagen ikke vedrørte spørgsmål om tilbageholdsret, men alene spørgsmålet om, hvorvidt advokat A havde pligt til at sende sagen til K ved dennes nye advokat, når K i forvejen var forsynet med kopier af materialet. Nævnet fandt, at selve den omstændighed, at advokat A løbende havde forsynet K med kopi af sagsakterne, ikke kunne berettige, at advokat A undlod at sende sagens dokumenter til K's nye advokat. Da det imidlertid måtte lægges til grund, at advokat A ikke var i besiddelse af sagens originale bilag, idet disse lå i en ankesag i landsretten, havde advokat A ikke tilsidesat god advokatskik.⁴⁷⁵

Advokatnævnets kendelse af 10. maj 2006. Advokat A havde fra slutningen af 1980'erne til begyndelsen af 1990'erne ført en sag for klient K, afsluttende med en landsretsdom, som gav K medhold i dennes krav. Efterfølgende forsøgte advokat A forgæves for K at inddrive det skyldige beløb, og efter skyldnerens insolvenserklæring i 2000 afsluttede advokat A sagen. I begyndelsen af 2005 anmodede K advokat A om at udlevere sagens akter, herunder særligt landsrettens dom. Dette var advokat A ikke i stand til. Advokatnævnet udtalte, at advokat A havde tilsidesat god advokatskik ved hverken at returnere

474 Se Advokatnævnets kendelse af 25. februar 2003, som er refereret ovenfor under artikel 16.

475 Advokatnævnets sagsnr. 2014-1196.

det originale fundament ved sagens afslutning eller at opbevare dette, så det umiddelbart kunne udleveres på K's forlangende.⁴⁷⁶

Advokatnævnets kendelse af 20. august 2001. Advokatnævnet udtalte, at der efter afslutning af en sag kan opstå behov for, at en advokat efter anmodning fra klienten kan redegøre for sagens forløb. Det må imidlertid afhænge af sagsforholdets karakter, hvor længe en advokat bør opbevare korrespondance og andre bilag, som ikke er tilbagesendt til klienten. Nævnet lagde til grund, at advokat A havde haft en praksis, hvorefter almindelig korrespondance i sager om ejendomsadministration, hvor advokat A løbende repræsenterede udlejer, blev destrueret allerede efter et år. Nævnet fandt, at advokat A herved havde tilsidesat god advokatskik.⁴⁷⁷

Advokaten skal også være opmærksom på, at de bevisretlige regler kan medføre en indirekte pligt for advokaten til at opbevare dokumenter, som underbygger advokatens rådgivning og baggrunden herfor.

Bestemmelsen fastslår, at advokaten har adgang til at arkivere sagsmateriale i en ren digital form efter indscanning af de originale dokumenter. Dette harmonerer også med reglerne om elektronisk arkivering i den offentlige forvaltning.

Elektroniske data skal beskyttes mod computervirus og hacking. Dette skal ske på en sådan måde, at der ved elektronisk arkivering ikke sker nogen krænkelse af reglerne om tavshedspligt.

Advokatens pligt til opretholdelse af arkivering, herunder retten til destruktion, kan aftales nærmere mellem klienten og advokaten. I visse tilfælde fremgår det ligefrem af aftalen mellem klient og advokat, at advokaten skal destruere arkivet efter opgavens afslutning.

476 Advokatnævnets sagsnr. 02-0402-05-0975.

477 Advokatnævnets sagsnr. 02-0401-2000-0660.

Kapitel 15

Andre forhold

Kapitlet indeholder de bestemmelser, som ikke naturligt hører til andre steder i kronologien.

Artikel 71

I forbindelse med korrespondance og markedsføring skal ordet *advokat* indgå i advokatfirmaets navn eller i en tilføjelse dertil.

Bestemmelsen har til formål at sikre den tydelige adskillelse af advokatfirmaet fra andre typer virksomheder.

Bestemmelsen suppleres for advokatselskaber af retsplejelovens § 124, hvorefter advokatselskaber tillige er pligtige og eneberettigede til i navnet at benytte betegnelsen *advokataktieselskab* eller *advokatanpartsselskab*.

Som følge af kravet om transparens skal advokatfirmaets navn indeholde en klar angivelse af, at der er tale om en advokatvirksomhed. Klienten må ikke være usikker på, om klienten har søgt bistand hos en advokat eller en anden rådgiver.

Advokat skal indgå i advokatfirmaets navn eller i en tilføjelse dertil. Ordet *advokat* skal således figurere i enten selve navnet eller umiddelbart i forbindelse med navnet, f.eks. 'Advokaterne Hansen & Jensen' eller 'Hansen & Jensen, advokatfirma'.

Det er kun i forbindelse med korrespondance og markedsføring, at *advokat* skal anvendes. Altså de situationer, hvor klienter eller potentielle klienter hovedsagelig støder på advokatfirmaets navn. Der er visse advokatfirmaer, som ikke på facaden oplyser, at der er tale om en advokatvirksomhed, men blot anfører et navn. Dette er ikke i strid med bestemmelsen.

Advokatnævnets kendelse af 22. marts 2002. En række advokater klagede over, at et advokatfirma betegnede sig som [bynavn] med tilføjelsen "advokaterne". Advokatnævnet udtalte, at selv om nævnet som led i prøvelsen af, hvorvidt retsplejelovens § 126, stk. 1, måtte være tilsidesat, også forholder sig til illoyal optræden advokaterne imellem, burde spørgsmålet om advokatfirmaers navne afgøres af domstolene ud fra de gældende regler om markedsføring og konkurrence. Advokatnævnet afviste herefter sagen.⁴⁷⁸

478 Advokatnævnets sagsnr. 02-0407-2000-2470 m.fl.

Artikel 72

Advokatfirmaers navn og andre forretningskendetegn, derunder logo, må ikke være egnet til at give indtryk af, at advokatvirksomheden udøves af andre end dem, der efter retsplejelovens § 124, jf. § 124 c, kan være medejere af et advokatfirma.

Bestemmelsen kræver, at navne og titler på medarbejdere, som ikke er advokater eller mulige partnere i henhold til retsplejelovens § 124 c, stk. 1, nr. 2, ikke må indgå i firmaets navn på en sådan måde, at det giver indtryk af, at det er dem, der driver virksomheden i strid med retsplejelovens § 124.⁴⁷⁹

Reglen er således en udbygning af de hensyn, som bestemmelsen i retsplejelovens § 124 er baseret på.

Der er forbud mod, at advokater indgår i økonomisk fællesskab med andre end advokater. Bestemmelsen i artikel 68 kræver, at det heller ikke udadtil ser ud, som om et sådant økonomisk fællesskab er etableret.

***Advokatnævnets kendelse af 6. april 1999.** Advokat A samarbejdede med en såkaldt genealog G. G rettede henvendelse til mulige arvinger efter afdøde, som G fandt frem til via proklamaer i dødsboet indrykket i Statstidende. G tilbød at dokumentere arvingernes arveret mod et vederlag på 20 procent af nettoarven. G skulle have uopsigelig ret til at repræsentere arvingerne, og disse skulle udstede skiftefuldmagt til A. På G's brevpapir var det anført, at G samarbejdede med A. Advokat A havde overtrådt god advokatskik såvel ved at lade sit navn fremstå på brevpapiret som for sin medvirken til den uopfordrede klienthenvendelse.⁴⁸⁰*

***U 1996.729 SH.** Tre medarbejdere hos den globale rådgivningskoncern Arthur Andersen, der dengang drev både revisions-, rådgivnings- og advokatvirksomhed, etablerede et advokataktieselskab under navnet Arthur Andersen Advokataktieselskab. De tre advokater ejede den samlede aktiekapital i selskabet, som var tilknyttet det internationale netværkssamarbejde under Arthur Andersen & Co. SC, der (indtil virksomhedens ophør i kølvandet på Enron-skandalen) var et i Schweiz indregistreret selskab. Sagen drejede sig om, hvorvidt advokataktieselskabets navn lovligt kunne anvendes. Advokatrådet gjorde gældende, at navnet var vildledende og stridende mod en række bestemmelser i lovgivnin-*

⁴⁷⁹ Det drejer sig således om advokater, der aktivt driver virksomhed såvel som ansatte i et advokatselskab (som samlet kun må eje under 10 procent af kapitalandelene og besidde under 10 procent af stemmerettighederne) og andre advokatselskaber.

⁴⁸⁰ Advokatnævnets sagsnr. 02-401-98-2258.

gen og også i strid med den dagældende navnebestemmelse i AER. Sø- og Handelsretten statuerede, at der ikke er noget grundlag for at fastslå, at navnet var vildledende. Tværtimod fik omverdenen den korrekte opfattelse, at sagsøgte som advokataktieselskab deltog i det internationale netværk under Arthur Andersen & Co. SC.

Dommen antyder måske, at domstolene i hvert fald på områder, der sigter mod et erhvervsmæssigt klientsegment, går ud fra, at klienterne kan læse indenad, og domstolen anvender således ikke en udvidet fortolkning af de i lovgivningen fastsatte krav til navne.⁴⁸¹

Domstolen anfører dog også i sine præmisser, at det ikke under sagen var blevet gjort gældende, at sagsøgte havde økonomiske eller instruktionsmæssige forbindelser til Arthur Andersen & Co. SC. Sø- og Handelsretten tog således alene stilling til det under sagen forelagte navnespørgsmål.⁴⁸²

Bryde Andersen, s. 490.

⁴⁸² Sagen blev ikke af Advokatrådet anket til Højesteret, da de tre ejere af Arthur Andersen Advokataktieselskab dannede et nyt advokatselskab, hvis navn bestod af de deltagende advokaters navne. Forholdet er nærmere beskrevet i Holm og Spang-Hanssen, s. 82.

Artikel 73

Det påhviler advokater, der beskæftiger autoriserede advokatfuldmægtige, at sikre, at fuldmægtigen får en forsvarlig praktisk uddannelse med henblik på erhvervelse af advokatbeskikkelse, herunder indsigt i og forståelse for de advokatetiske reglers betydning.

Stk. 2. Principalen og andre advokater, der er ansvarlige for det arbejde, der udføres, skal sikre, at autoriserede advokatfuldmægtige handler i overensstemmelse med disse regler.

Stk. 1.

Når fuldmægtigen bliver autoriseret under en advokat, kan fuldmægtigen med rette forvente, at principlen sørger for, at den praktiske del af fuldmægtigens uddannelse forløber planmæssigt og indeholder de elementer, der er nødvendige for, at fuldmægtigen senere kan få sin beskikkelse. Det samme forventer såvel Civilstyrelsen, der beskikker advokater, som advokatmyndighederne.

Kravene til den praktiske uddannelse som betingelse for at opnå advokatbeskikkelse fremgår af retsplejelovens § 119, stk. 2, nr. 4, jf. stk. 3. Fuldmægtigen skal således deltage i *"... almindelig advokatvirksomhed, herunder opnåelse af kendskab til retssagsbehandling"*. Når fuldmægtigen ansøger om beskikkelse, skal ansøgningen vedlægges en erklæring fra principlen om, at fuldmægtigen har gennemgået et sådant forløb.

Domstolene har inden for strafferetten været tilbageholdende med at lade advokatfuldmægtige møde for retten og at honorere advokatfuldmægtigens arbejde, idet hvervet som forsvarer er personligt. Dette medfører, at det kan være en udfordring for advokater, der beskæftiger sig med strafferet at sikre, at advokatfuldmægtige får en forsvarlig praktisk uddannelse.

Det er dog hensigtsmæssigt, at retterne er restriktive, i forhold til hvem der på det offentlige regning får lov at optræde som repræsentant for en person, der ofte er i en udsat situation med udtalt behov for kvalificeret bistand. Med forudgående tilladelse ses det dog ved de fleste byretter at være muligt, at autoriserede fuldmægtige giver møde ved fristforlængelser, tilståelsessager og mindre domsmandssager.⁴⁸³

483 Høj, Gottlieb og Arrevad, s. 17.

Det er kun autoriserede advokatfuldmægtige, der er under uddannelse til advokat. Der stilles således ikke uddannelseskra­v for fuldmægtige, der er ansat i et advokatfirma, men ikke er autoriseret.

Bestemmelsen stiller også krav om, at fuldmægtigen skal opnå indsigt i og forståelse for de advokatetiske reglers betydning. Det er hovedsagelig de advokatetiske reglers anvendelse i praksis, bestemmelsen sigter til. Under den teoretiske advokatuddan­nelse bliver fuldmægtigen bibragt et indgående kendskab til god advokatskik og de advokatetiske regler.

Stk. 2.

Bestemmelsen i stk. 2 har naturlig sammenhæng med Advokatnævnets praksis, hvorefter principalen eller den advokat, som fuldmægtigen konkret arbejder for, er disciplinært ansvarlig for fuldmægtigens handlinger.

Retten i Roskildes dom af 6. juni 2019. Advokatfuldmægtig F havde i negative vendinger omtalt modparten på Facebook. Fuldmægtigens principal, advokat A, var derfor indklaget for Advokatnævnet, som sanktionerede adfærden. Advokat A indbragte nævnets kendelse for retten, som udtalte, at advokat A som principal for advokatfuldmægtig F må bære ansvaret. Den omstændighed, at de fremsatte ytringer og offentliggørelsen af dommen skete i advokatfuldmægtig F's fritid, kunne ikke medføre en anden vurdering. Retten lagde vægt på, at principalansvaret ikke alene er begrænset til arbejdstiden, og at F's ytringer mv. blev fremsat i direkte forlængelse af hendes arbejde som advokatfuldmægtig og på en facebookside, som hun var ordstyrer for netop i kraft af sin ansættelse hos advokat A.⁴⁸⁴

Østre Landsrets dom af 16. maj 2017. Advokatfuldmægtig F havde foretaget en række dadelværdige handlinger, og spørgsmålet var, om principalen, advokat A, var helt eller delvis ansvarlig herfor. Landsretten udtalte, at advokat A, burde have ført tilsyn med F's arbejde. Ved at undlade dette havde advokat A handlet culpøst. Imidlertid findes advokatfuldmægtig F's breve af 28. april 2014, hvori han giver meddelelse om effektueret køb af de øvrige anparter i selskabet og om ophævelse af ansættelseskontrakterne med de øvrige anpartshavere og bortvisning af disse, registreringen af de ændrede ejerforhold mv. i Det Centrale Virksomhedsregister og hans fremmøde på selskabets adresse med henblik på de facto overtagelse af selskabet, at udgøre handlinger af en så ekstraordinær karakter, at de ligger uden for, hvad A kunne påregne, uanset at han ikke førte tilsyn med F. Landsretten fandt derfor ikke tilstrækkeligt grundlag for at statuere, at advokat A havde handlet

484 Byrettens sagsnr. BS-13951/2018-ROS.

i strid med god advokatskik, for så vidt angår advokatfuldmægtig F's handlemåde 28. april 2014. Advokat A blev imidlertid ved advokat B's brev af 30. april 2014 udførligt underrettet om ovennævnte handlinger. Uanset sit kendskab til disse handlinger, der måtte betragtes som grove tilsidesættelser af reglerne om god advokatskik, overlod advokat A den fortsatte håndtering af sagen til F uden nærmere tilsyn. Dette medførte, at F 12. juni 2014 på ny truede med tvangsmæssig udsættelse af de øvrige anpartshavere på grundlag af indholdet af brevene af 28. april 2014. Landsretten fandt, at advokat A's undladelse af at opfylde sin tilsynspligt efter 30. april 2014 udgjorde en grov tilsidesættelse af reglerne om god advokatskik.”⁴⁸⁵

Skematisk sammenligning

De advokatetiske regler fra september 2022

Kapitel 1

De advokatetiske reglers anvendelse og status

Artikel 1.

De advokatetiske regler gælder for alle advokater. For advokater ansat i virksomheder og organisationer gælder reglerne med de nødvendige tilpasninger.

Artikel 2.

Reglerne afspejler Advokatnævnets og domstolenes praksis. På områder, der er uafklaret i praksis, udtrykker de Advokatrådets opfattelse af, hvad der er god advokatskik. De finder anvendelse ved advokaters udøvelse af virksomhed under brug af advokattitlen i Danmark og ved danske advokaters udøvelse af sådan virksomhed i udlandet.

De advokatetiske regler fra juli 2019

---

3. De advokatetiske reglers status og formål

3.1 Reglernes status

De advokatetiske regler gælder for alle advokater, uanset om de udøver advokatvirksomhed eller er ansat i virksomheder eller organisationer, der ikke kan udøve advokatvirksomhed, jf. retsplejelovens § 124. Reglerne udtrykker de krav, som under hensyn til advokaters særlige stilling i samfundet og på baggrund af Advokatnævnets og domstolenes praksis efter Advokatrådets opfattelse stilles til advokaters professionelle standard og etik under deres udøvelse af virksomhed under brug af advokattitlen.

3.2 Reglernes formål

Disse regler skal tjene til vejledning for advokaterne, deres klienter og offentligheden med hensyn til de pligter af advokatetisk art, der påhviler advokater, når de udøver virksomhed under brug af advokattitlen. Reglernes formål er tillige at udgøre et bidrag til Advokatnævnets fastlæggelse af retsplejelovens standard for god advokatskik.

Stk. 2. For advokaters grænseoverskridende virksomhed inden for EU gælder tillige Code of Conduct for European Lawyers, som CCBE har vedtaget.

Kapitel 2

Advokatens stilling og forpligtelser

Artikel 3.

Advokaten indtager i et retssamfund en særlig stilling.

Stk. 2. Advokatens opgave er at fremme retfærdighed og modvirke uret.

Stk. 3. Advokaten skal aktivt varetage og forsvare sin klients rettigheder og friheder samt være klientens rådgiver.

Stk. 4. Advokaten skal i medfør af retsplejelovens § 126 under udøvelse af advokatvirksomhed udvise en adfærd, der stemmer med god advokatskik.

Stk. 5. Advokaten skal ved sin repræsentation af klienten iagttage fortrolighed samt bevare sin uafhængighed og integritet, herunder i forhold til staten.

4. Reglernes anvendelsesområde

4.1

Disse regler finder anvendelse ved advokaters udøvelse af virksomhed under brug af advokattitlen i Danmark og ved danske advokaters udøvelse af sådan virksomhed i udlandet.

4.2

For advokaters grænseoverskridende virksomhed inden for EU gælder tillige den af CCBE vedtagne Code of Conduct for Lawyers in the European Union.

---

1. Advokatens stilling i samfundet

Advokaten indtager i et retssamfund en særlig stilling.

Advokatens opgave er at fremme retfærdighed og modvirke uret.

Advokaten skal aktivt varetage og forsvare sin klients rettigheder og friheder samt være klientens rådgiver.

Advokaten skal ved sin repræsentation af klienten iagttage fortrolighed samt bevare sin uafhængighed og integritet, herunder i forhold til staten.

Advokaten har juridiske og etiske forpligtelser over for klienten.

Advokaten skal også under udførelsen af sine pligter for klienten udvise den nødvendige respekt over for personer og

Stk. 6. Advokaten har juridiske og etiske forpligtelser over for klienten.

Stk. 7. Advokaten skal også under udførelsen af sine pligter for klienten udvise den nødvendige respekt over for personer og myndigheder, som advokaten har kontakt med på klientens vegne.

Kapitel 3

Modtagelse af sager

Artikel 4.

En advokat må alene påtage sig en sag for en klient efter direkte anmodning fra klienten, fra en anden advokat på klientens vegne eller efter anmodning fra en offentlig myndighed eller andet kompetent organ.

Stk. 2. En advokat må ikke uopfordret foretage handlinger, der har til formål eller er egnet til at påvirke en forbrugers valg af advokat i en konkret sag.

Stk. 3. Advokaten må ikke gennem markedsføringstiltag i Kriminalforsorgens institutioner, institutioner for ungdomskriminelle, asylcentre og lignende søge at påvirke de indsatte eller beboernes valg af advokat.

myndigheder, som advokaten har kontakt med på klientens vegne.

2. Retsplejelovens regler om god advokatskik

2.1

Advokaten skal i medfør af retsplejelovens § 126, stk. 1, udvise en adfærd, der stemmer med god advokatskik. En advokat må i medfør af retsplejelovens § 126, stk. 4, heller ikke uden for sin advokatvirksomhed, i forretningsforhold eller i andre forhold af økonomisk art udvise en adfærd, der er uværdig for en advokat.

---

8. Modtagelse af sager

8.1

En advokat må alene påtage sig en sag for en klient efter direkte anmodning fra klienten, fra en anden advokat på klientens vegne eller efter anmodning fra en offentlig myndighed eller andet kompetent organ.

8.2

Advokaten må ikke fortrænge en advokat fra en sag.

En advokat må ikke uopfordret foretage handlinger, der har til formål eller er egnet til at påvirke særligt udsatte eller sårbare – såsom sigtede eller tiltalte – personers valg af advokat i en konkret sag.

Artikel 5.

En advokat må ikke påtage sig en sag, til hvis udførelse advokaten savner fornøden kompetence, medmindre advokaten efter aftale med klienten sikrer sig tilstrækkelig kvalificeret bistand til at udføre sagen.

Artikel 6.

En advokat må ikke påtage sig en sag, hvis den ikke kan behandles tilstrækkelig hurtigt.

Stk. 2. Ved påtagelse af en sag med offentlig beskikkelse skal advokaten sikre sig, at advokatens forhold ikke er til hinder for, at sagen kan behandles ved retten eller anden myndighed tilstrækkelig hurtigt.

Kapitel 4**Interessekonflikter**

Artikel 7.

Ved modtagelsen af enhver ny sag skal advokaten i rimeligt omfang sikre sig mod, at der kan opstå tvivl om advokatens iagttagelse af bestemmelserne om interessekonflikter. Advokaten skal løbende vurdere risikoen for interessekonflikter, hvis ændrede forhold gør det relevant.

Advokaten må ikke gennem markedsføringstiltag i Kriminalforsorgens institutioner, institutioner for ungdomskriminelle, asylcentre og lignende søge at påvirke de indsattes eller beboernes valg af advokat.

8.3

En advokat må ikke påtage sig en sag, til hvis udførelse advokaten savner fornøden kompetence, medmindre advokaten efter aftale med klienten sikrer sig samarbejde med en dertil kvalificeret kollega.

8.4

En advokat må ikke påtage sig en sag, hvis den ikke kan behandles tilstrækkelig hurtigt. Herunder skal advokaten ved påtagelse af en sag med offentlig beskikkelse drage omsorg for, at advokatens forhold ikke er til hinder for, at sagen kan behandles ved retten eller anden myndighed tilstrækkelig hurtigt.

---

12. Interessekonflikter

12.1

Ved modtagelsen af enhver ny sag skal advokaten i rimeligt omfang sikre sig mod, at der kan opstå tvivl om advokatens iagttagelse af bestemmelserne om interessekonflikter.

Artikel 8.

En advokat må ikke bistå en klient i situationer, hvor en interessekonflikt er opstået, eller hvor der foreligger nærliggende risiko for, at en sådan konflikt opstår.

Stk. 2. Situationer som nævnt i stk. 1 foreligger bl.a., når:

- 1) En advokat bistår klienter i samme sag, hvis klienterne har modstridende interesser af ikke uvæsentlig karakter.
- 2) En advokat bistår en part efter tidligere at have bistået modparten i samme sag.
- 3) En advokat på samme tid bistår klienter i flere sager, der har forbindelse med hinanden, hvis der er risiko for, at fortrolige oplysninger, som advokaten har modtaget i en af sagerne, kan have betydning i en anden af sagerne.
- 4) En advokat har en nær familiemæssig eller ikke ubetydelig økonomisk, erhvervmæssig eller anden forbindelse til en part, som i sagen har modstridende interesser med klienten.
- 5) En advokat har sådanne forretningsmæssige eller andre forbindelser til eller aftaler med klienten, at der er risiko for, at advokaten ikke kan give klienten rådgivning uafhængigt af uvedkommende interesser.
- 6) En advokat, som for parterne har medvirket til stiftelse eller berigtigelse

---

12.2

En advokat må ikke bistå en klient i situationer, hvor en interessekonflikt er opstået, eller hvor der foreligger nærliggende risiko for, at en sådan konflikt opstår.

Sådanne situationer foreligger, når:

- 1) En advokat bistår klienter i samme sag, hvis klienterne har modstridende interesser af ikke uvæsentlig karakter.
- 2) En advokat bistår en part efter tidligere at have bistået modparten i samme sag.
- 3) En advokat på samme tid bistår klienter i flere sager, der har forbindelse med hinanden, hvis der er risiko for, at fortrolige oplysninger, som advokaten har modtaget i en af sagerne, kan have betydning i en anden af sagerne.
- 4) En advokat har en nær familiemæssig eller ikke ubetydelig økonomisk, erhvervmæssig eller anden forbindelse til en part, som i sagen har modstridende interesser med klienten.
- 5) En advokat har sådanne forretningsmæssige eller andre forbindelser til eller aftaler med klienten, at der er risiko for, at advokaten ikke kan give klienten rådgivning uafhængigt af uvedkommende interesser.
- 6) En advokat indgår aftale med klienter eller andre om, at han skal modtage salær i form af aktier eller andre ejerandele i et selskab, hvor aktiernes eller andele-

af et retsforhold, efterfølgende bistår en af parterne vedrørende samme retsforhold, hvis bistanden har eller kan have betydning for den anden part.

7) En advokat skal varetage indbyrdes uforenelige hensyn til flere klienter.

Stk. 3. Situationer som nævnt i stk. 1 kan bl.a. foreligge, når:

1) En advokat bistår en klient i en sag, hvis advokaten uden at repræsentere modparten i den konkrete sag har et fast klientforhold til denne. Ved vurderingen af om et klientforhold er fast, tages der bl.a. hensyn til, om klienten hidtil har søgt advokatens bistand regelmæssigt i forhold til klientens behov for bistand, og om klienten forventes at fortsætte hermed.

2) En advokat medvirker for flere parter til stiftelse af eller berigtigelse af et retsforhold, hvorom der er enighed mellem parterne.

3) En advokat bistår en klient i en sag efter tidligere at have bistået en klient i en anden sag, når sagerne har forbindelse med hinanden, og der er risiko for, at fortrolige oplysninger, som advokaten har modtaget i en af sagerne, kan have betydning i en anden af sagerne.

nes værdi vil blive påvirket af resultatet i sagen. Dette gælder også andre tilfælde, hvor der indgås aftale om en sådan vederlæggelse, hvis dette vil kunne påvirke advokatens uafhængighed og personlige integritet under udførelsen af hvervet.

7) En advokat, som for parterne har medvirket til stiftelse eller berigtigelse af et retsforhold, efterfølgende bistår en af parterne vedrørende samme retsforhold, hvis bistanden har eller kan have betydning for den anden part.

Sådanne situationer kan endvidere foreligge, når:

8) En advokat bistår en klient i en sag, hvis han uden at repræsentere modparten i den konkrete sag har et fast klientforhold til denne. Ved vurderingen af om et klientforhold er fast, tages der bl.a. hensyn til, om klienten hidtil har søgt advokatens bistand regelmæssigt i forhold til klientens behov for bistand, og om klienten forventes at fortsætte hermed.

9) En advokat bistår konkurrerende virksomheder.

10) En advokat medvirker for flere parter til stiftelse af eller berigtigelse af et retsforhold, hvorom der er enighed mellem parterne.

11) En advokat bistår en klient i en sag efter tidligere at have bistået en klient i en anden sag, når sagerne har forbindelse med hinanden, og der er risiko for, at fortrolige oplysninger, som advokaten

---

Artikel 9.

En advokat må ikke virke som voldgiftsdommer, medlem af klagenævn og lignende, mæglingmand eller mediator for flere parter, hvis advokaten tidligere som partsrepræsentant har bistået nogen af parterne i forhold, der har forbindelse med sagen. En advokat må ikke efter at have virket som dommer, voldgiftsdommer, medlem af klagenævn og lignende, mæglingmand eller mediator bistå nogen af parterne som partsrepræsentant om forhold, der har forbindelse med sagen.

Artikel 10.

Når advokater udøver advokatvirksomhed i et fællesskab, i et advokatselskab, jf. retsplejelovens § 124, eller i kontor-fællesskab, gælder reglerne i artikel 8 og 9 for fællesskabet, advokatselskabet og kontor-fællesskabet og i det indbyrdes forhold mellem dets deltagere, herunder ansatte advokater.

Stk. 2. Tilsvarende gælder reglerne i artikel 8 og 9 for andre samarbejder, samvirker og fællesskaber mellem advokater eller advokatfirmaer, såfremt de i forhold til tredjemand fremtræder som et fællesskab eller advokatfirma.

Stk. 3. Reglerne i artikel 8, 9, 10, stk. 1 og 2, samt artikel 11-13 anvendes på samme måde for en advokat, der optræder som selvstændig underleverandør for en an-

har modtaget i en af sagerne, kan have betydning i en anden af sagerne.

12.3

En advokat må ikke virke som voldgiftsdommer, mæglingmand eller mediator for flere parter, hvis han tidligere som partsrepræsentant har bistået nogen af parterne i forhold, der har forbindelse med tvisten. En advokat må ikke efter at have virket som voldgifts-, mæglingmand eller mediator bistå nogen af parterne som partsrepræsentant om forhold, der har forbindelse med sagen.

12.4

Når advokater udøver advokatvirksomhed i et fællesskab, i et advokatselskab, jf. retsplejelovens § 124, eller i kontor-fællesskab, gælder reglerne i 12.2 og 12.3 for fællesskabet, advokatselskabet og kontor-fællesskabet og i det indbyrdes forhold mellem dets deltagere, herunder ansatte advokater.

Tilsvarende gælder reglerne i 12.2 og 12.3 for andre samarbejder, samvirker og fællesskaber mellem advokater eller advokatvirksomheder, såfremt de i forhold til tredjemand fremtræder som et fællesskab eller en advokatvirksomhed.

den advokat i dennes virke for en klient og i den forbindelse modtager fortrolige oplysninger om klienten.

Artikel 11.

Fra det tidspunkt, en advokat indgår aftale om at skifte job fra et advokatfirma til et andet, må hverken advokaten selv eller advokaterne i det nye firma bistå en klient i en sag, hvis advokaten som led i sin hidtidige ansættelse har bistået en anden part i samme sag. Dette gælder kun, hvis parterne har modstridende interesser af ikke uvæsentlig karakter, og hvis advokaten har modtaget fortrolige oplysninger, som kan have betydning i sagen.

Stk. 2. Jobskiftet forhindrer ikke, at andre advokater i det hidtidige firma fortsat kan varetage sagen for den part, som advokaten har bistået.

Stk. 3. Hvis advokatens nye firma indgår i et kontorfællesskab eller andet samarbejde, som vil være omfattet af reglen i artikel 10, stk. 2, gælder stk. 1 også for advokater beskæftiget i de advokatfirmaer, som deltager i fællesskabet eller samarbejdet.

Artikel 12.

Et samtykke fra parter, som er involveret i den mulige interessekonflikt, til advokatens bistand vil i tilfælde omfattet af artikel 8, stk. 2, artikel 9 og artikel 10 som udgangspunkt ikke påvirke bedømmelsen af, om der foreligger en interessekonflikt. I tilfælde omfattet af artikel 8, stk. 3, vil advokaten kunne påtage sig sagen,

---

12.5

Et samtykke fra de involverede parter til advokatens bistand vil i tilfælde omfattet af 12.2, pkt. 1-7, 12.3 og 12.4 som udgangspunkt ikke påvirke bedømmelsen af, om der foreligger en interessekonflikt. I tilfælde omfattet af 12.2, pkt. 8-11, vil betydningen af et sådant samtykke bero på en konkret vurdering.

hvis der er indhentet et samtykke hertil fra alle involverede parter.

Stk. 2. Er de medvirkende advokater fra forskellige advokatfirmaer, som indgår i det samme samarbejde, samvirke eller fællesskab som omfattet af artikel 10, stk. 2, vil et samtykke fra de involverede parter kunne påvirke bedømmelsen af, om der foreligger en interessekonflikt, medmindre advokatfirmaerne har adgang til hinandens sagsoplysninger.

Artikel 13.

Når der i henhold til disse regler foreligger en interessekonflikt eller en nærliggende risiko herfor, skal advokaten udtræde af den eller de konkrete sager i forhold til alle involverede klienter. Det gælder dog ikke artikel 8, stk. 2, nr. 7, hvor udtræden efter en konkret vurdering kan begrænses til den ene eller til nogle af klienterne.

Stk. 2. Hvis advokaten i tilfælde omfattet af artikel 8, stk. 2, nr. 1 og 3, og artikel 8, stk. 3, nr. 2, kun har modtaget væsentlige oplysninger fra nogle af klienterne, kan advokatens udtræden begrænses til de øvrige klienter.

Stk. 3. Advokatens udtræden skal ske straks. Dog skal advokaten foretage det, der er nødvendigt, for at klienten ikke lider retstab.

Artikel 14.

Advokatfirmaer og andre samarbejder omfattet af artikel 10, stk. 1 og 2, skal udarbejde skriftlige retningslinjer for

---

12.6

Når der i henhold til disse regler foreligger en interessekonflikt eller en nærliggende risiko herfor, skal advokaten udtræde af den eller de konkrete sager i forhold til alle involverede klienter. Hvis advokaten i tilfælde omfattet af 12.2, pkt. 1, 3, 9 og 10, kun har modtaget væsentlige oplysninger fra nogle af klienterne, kan advokatens udtræden begrænses til de øvrige klienter. Advokatens udtræden skal ske straks. Dog skal advokaten foretage det, der er nødvendigt, for at klienten ikke lider retstab.

12.8

Advokatvirksomheder og andre samarbejder omfattet af 12.4 skal udarbejde skriftlige retningslinjer for håndtering

håndtering af interessekonflikter. Dette gælder ikke enkeltmandsvirksomheder uden ansatte eller advokatselskaber, hvor kun én advokat udøver virksomhed. Retningslinjerne skal være egnet til at undgå interessekonflikter, til at opfange og identificere opståede konflikter på det tidligst mulige tidspunkt og indeholde en beskrivelse af fremgangsmåden, når en konflikt er identificeret.

Stk. 2. Retningslinjerne skal efter anmodning fremsendes til Advokatrådet.

Kapitel 5

Fortrolighed

Artikel 15.

Fortrolighed er en betingelse for advokatens virke og en grundlæggende pligt og ret, som skal respekteres ikke kun i det enkelte individs, men også i retssamfundets interesse.

Artikel 16.

Tavshedspligten gælder uden tidsbegrænsning og gælder også, efter at sagen for klienten er afsluttet.

Stk. 2. Tavshedspligten gælder alle oplysninger, som advokaten har modtaget under sit virke for klienten. Dog kan en forsvarsadvokat udtale sig til pressen i generelle vendinger om straffesagens fremdrift og lignende spørgsmål.

Stk. 3. Tavshedspligten gælder, uanset hvilken sag advokaten varetager for klienten.

af interessekonflikter. Dette gælder ikke enkeltmandsvirksomheder uden ansatte eller advokatselskaber, hvor kun én advokat udøver virksomhed. Retningslinjerne skal være egnet til at undgå interessekonflikter, til at opfange og identificere opståede konflikter på det tidligst mulige tidspunkt og indeholde en beskrivelse af fremgangsmåden, når en konflikt er identificeret.

Retningslinjerne skal efter anmodning fremsendes til Advokatrådet.

---

5. Tavshedspligt

5.1

Fortrolighed er en betingelse for advokatens virke og en grundlæggende pligt og ret, som skal respekteres ikke kun i det enkelte individs, men også i retssamfundets interesse.

[...]

5.2

Tavshedspligten gælder uden tidsbegrænsning.

5.1

[...]

Det er derfor afgørende, at en advokat kan modtage oplysninger om forhold, som klienten ikke ville betro andre, og at advokaten kan gøres bekendt med oplysningerne i fortrolighed.

Advokaten skal behandle alle oplysninger, han som led i sit virke bliver bekendt med, fortroligt.

Artikel 17.

En advokat kan dele fortrolige oplysninger med advokater og andre, der er beskæftiget i samme advokatfirma som advokaten, hvis det åbenbart er i klientens interesse.

Stk. 2. En advokat skal indhente klientens samtykke til deling af fortrolige oplysninger med eksterne personer, herunder advokater.

Artikel 18.

Tavshedspligten forhindrer ikke advokaten i at videregive oplysninger i følgende tilfælde:

- 1) Klienten har på et oplyst grundlag givet samtykke til, at konkrete oplysninger kan videregives, medmindre andet er bestemt i lovgivningen eller i pålæg i henhold til lovgivningen.
- 2) Advokaten er retligt forpligtet til at videregive oplysningerne.
- 3) Videregivelse sker i berettiget varetagelse af åbenbar almeninteresse eller af eget eller andres tarv.

Artikel 19.

Advokaten skal sikre, at advokatens autoriserede fuldmægtige, partnere, jf. retsplejelovens § 124 c, stk. 1, nr. 2, personale og andre, som i øvrigt beskæftiges i advokatfirmaet, gøres bekendt med, at de pågældende har samme tavshedspligt som advokaten, uanset om de er advokater eller ej.

5.3

Advokaten skal sikre, at advokatens autoriserede fuldmægtige, partnere, jf. retsplejelovens § 124 c, stk. 1, nr. 2, personale og andre, som i øvrigt beskæftiges i advokatvirksomheden, gøres bekendt med, at de pågældende har samme tavshedspligt som advokaten, uanset om de er advokater eller ikke.

Artikel 20.

Når advokater udøver advokatvirksomhed i et fællesskab, i et advokatselskab, jf. retsplejelovens § 124, eller i kontorfællesskab, gælder reglerne i artikel 15-19 for fællesskabet, advokatselskabet og kontorfællesskabet og i det indbyrdes forhold mellem dets deltagere, herunder ansatte advokater.

Stk. 2. Tilsvarende gælder reglerne i artikel 15-19 for andre samarbejder, samvirker og fællesskaber mellem advokater eller advokatfirmaer, såfremt de i forhold til tredjemand fremtræder som et fællesskab eller advokatfirma.

Kapitel 6**Almene oplysningspligter**

Artikel 21.

Advokaten skal af egen drift oplyse klienten om følgende:

- 1) Advokatens navn, adresse, herunder juridisk adresse, samt andre kontaktoplysninger, herunder telefonnummer og eventuel e-mailadresse.
- 2) Navnet på den virksomhed, hvorfra advokaten udøver sin virksomhed, formen på virksomheden og cvr-nummeret.
- 3) At advokaten er beskikket af Civilstyrelsen i Danmark, idet EU-advokater dog i stedet skal oplyse, at advokaten er registreret hos Advokatsamfundet.

5.4

Når advokater udøver advokatvirksomhed i et fællesskab, i et advokatselskab, jf. retsplejelovens § 124, eller i kontorfællesskab, gælder reglerne i 5.1-5.3 for fællesskabet, advokatselskabet og kontorfællesskabet og i det indbyrdes forhold mellem dets deltagere, herunder ansatte advokater.

Tilsvarende gælder reglerne i 5.1-5.3 for andre samarbejder, samvirker og fællesskaber mellem advokater eller advokatvirksomheder, såfremt de i forhold til tredjemand fremtræder som et fællesskab eller en advokatvirksomhed.

---

13. Almene oplysningspligter

13.1

Advokaten skal af egen drift oplyse klienten om følgende:

- 1) Advokatens navn, adresse (herunder juridisk adresse) samt andre kontaktoplysninger, herunder telefonnummer og eventuel e-mailadresse, og
- 2) navnet på den virksomhed, hvorfra advokaten udøver sin virksomhed, formen på virksomheden og cvr-nummeret,
- 3) at advokaten er beskikket af Justitsministeriet i Danmark, idet EU-advokater dog i stedet skal oplyse, at advokaten er registreret hos Advokatsamfundet,

- 4) At advokaten er en del af Advokatsamfundet.
- 5) At advokaten har tegnet ansvarsforsikring og stillet garanti efter de regler, som Advokatsamfundet har fastsat, og at ansvarsforsikringen dækker al advokatvirksomhed, uanset hvor advokatvirksomheden udøves.
- 6) Navn og eventuelt adresse på forsikringsselskabet og garantistilleren.
- 7) Hvorvidt advokaten anvender aftaleklausuler om lovvalg eller værneting, og om almindelige forretningsbetingelser, hvis sådanne anvendes.
- 4) at advokaten er en del af Advokatsamfundet,
- 5) at advokaten har tegnet ansvarsforsikring og stillet garanti efter de af Advokatsamfundet fastsatte regler, og at ansvarsforsikringen dækker al advokatvirksomhed, uanset hvor advokatvirksomheden udøves,
- 6) navn og eventuelt adresse på forsikringsselskabet og garantistilleren,
14) navn på det eller de pengeinstitutter, hvor advokaten har samlekkientbankkonti,
- 7) grænserne for beskyttelse af indskud i henhold til lov om garantifond for indskydere og investorer,
16) reglerne om dækning for flere indskud tilhørende én person i samme pengeinstitut,
- 8) hvorvidt advokaten anvender aftaleklausuler om lovvalg og/eller værneting og om almindelige forretningsbetingelser, hvis sådanne anvendes.

Artikel 22.

Advokaten skal på en klar og entydig måde af egen drift oplyse sin klient om eksisterende muligheder for offentlig eller forsikringsdækket retshjælp. Skal advokatens honorar udredes foreløbigt eller endeligt af det offentlige eller af et forsikringsselskab, skal advokaten, når advokaten påtager sig sagen, orientere sin klient om principperne for fastsættelse af honoraret og om de mulige konsekvenser for klienten.

13.2

Advokaten skal på en klar og entydig måde af egen drift oplyse sin klient om eksisterende muligheder for offentlig eller forsikringsdækket retshjælp. Skal advokatens honorar udredes foreløbigt eller endeligt af det offentlige eller af et forsikringsselskab, skal advokaten, når han påtager sig opgaven, orientere sin klient om principperne for fastsættelse af honoraret og om de mulige konsekvenser for klienten.

Artikel 23.

Advokaten skal oplyse om de forhold, der er nævnt i artikel 21, på en klar og entydig måde, men advokaten kan selv bestemme, hvordan det sker, herunder om oplysningerne skal meddeles klienten direkte eller gøres let tilgængelige for klienten på advokatens virksomhedsadresse, ad elektronisk vej eller lignende.

Stk. 2. Oplysningerne i artikel 21 og 22 skal gives eller gøres tilgængelige i forbindelse med indgåelsen af en skriftlig aftale om ydelse af bistand. Hvis der ikke foreligger en skriftlig aftale, skal oplysningerne gives eller gøres tilgængelige, inden bistanden ydes.

Artikel 24.

Hvis advokaten samarbejder med andre om ydelse af bistand, skal advokaten efter anmodning fra klienten oplyse om de foranstaltninger, som advokaten har truffet for at undgå eventuelle interessekonflikter.

Artikel 25.

Advokaten skal efter anmodning fra klienten oplyse, at advokaten er omfattet af Advokatsamfundets tilsyns- og disciplinærssystem og af reglerne om god advokatskik, jf. retsplejelovens § 126, samt oplyse om eksistensen af de advokatetiske regler.

Stk. 2. Advokaten skal efter anmodning fra klienten oplyse klienten om de regler, der særligt gælder for udøvelse af advokaterhvervet, og hvordan klienten får ad-

---

13.3

Advokaten skal oplyse om de i 13.1 nævnte forhold på en klar og entydig måde, men advokaten kan selv bestemme, hvordan det sker, herunder om oplysningerne skal meddeles klienten direkte eller gøres lettilgængelige for klienten på advokatens virksomhedsadresse, ad elektronisk vej eller lignende.

Oplysningerne i 13.1 og 13.2 skal gives eller gøres tilgængelige i forbindelse med indgåelsen af en skriftlig aftale om ydelse af bistand. Hvis der ikke foreligger en skriftlig aftale, skal oplysningerne gives eller gøres tilgængelige, inden bistanden ydes.

13.4

Hvis advokaten samarbejder med andre om ydelse af bistand, skal advokaten efter anmodning fra klienten oplyse om de foranstaltninger, som advokaten har truffet for at undgå eventuelle interessekonflikter.

13.5

Advokaten skal efter anmodning fra klienten oplyse, at advokaten er omfattet af Advokatsamfundets tilsyns- og disciplinærssystem og af reglerne om god advokatskik, jf. retsplejelovens § 126, samt oplyse om eksistensen af de advokatetiske regler.

13.6

Advokaten skal efter anmodning fra klienten oplyse klienten om de regler, der særligt gælder for udøvelse af advoka-

gang til reglerne, f.eks. ved at henvise til www.advokatsamfundet.dk.

Artikel 26.

Advokater, som uden for deres advokatvirksomhed i erhvervsmæssigt øjemed driver anden virksomhed, der af kunderne kan forveksles med advokatvirksomhed, skal af egen drift oplyse kunderne om, at virksomheden ikke driver advokatvirksomhed og dermed ikke er omfattet af reglerne for advokatvirksomhed, og at virksomheden ikke er underlagt Advokatrådets tilsyn.

Kapitel 7

Opdrags- og prisoplysninger i erhvervsforhold

Artikel 27.

Når klienten handler inden for sit erhverv, skal advokaten i forbindelse med indgåelsen af aftalen om bistand af egen drift og på klar og entydig måde oplyse klienten om de vigtigste elementer i den påregnede bistand, medmindre dette allerede fremgår af sammenhængen. Hvis advokaten på forhånd har fastsat et bestemt honorar, skal advokaten i forbindelse med indgåelsen af aftalen om bistand af egen drift og på klar og entydig måde oplyse om honorarets størrelse. Hvis der ikke foreligger en skriftlig aftale, skal oplysningerne i 1. og 2. punktum gives eller gøres tilgængelige, inden bistanden ydes.

Stk. 2. Hvis det ikke er muligt på forhånd at beregne honorarets størrelse, skal advokaten på klientens anmodning enten

terhvervet, og hvordan klienten får adgang til reglerne, f.eks. ved at henvise til www.advokatsamfundet.dk.

13.9

Advokater, som uden for deres advokatvirksomhed i erhvervsmæssigt øjemed driver anden virksomhed, der af kunderne kan forveksles med advokatvirksomhed, skal af egen drift oplyse kunderne om, at virksomheden ikke driver advokatvirksomhed og dermed ikke er omfattet af reglerne for advokatvirksomhed, og at virksomheden ikke er underlagt Advokatrådets tilsyn.

---

14. Opdrags- og prisoplysninger i erhvervsforhold

14.1

Når klienten handler inden for sit erhverv, skal advokaten i forbindelse med indgåelsen af aftalen om bistand af egen drift og på klar og entydig måde oplyse klienten om de vigtigste elementer i den påregnede bistand, medmindre dette allerede fremgår af sammenhængen. Hvis advokaten på forhånd har fastsat et bestemt honorar, skal advokaten i forbindelse med indgåelsen af aftalen om bistand af egen drift og på klar og entydig måde oplyse om honorarets størrelse. Hvis der ikke foreligger en skriftlig aftale, skal oplysningerne i 1. og 2. pkt. gives eller gøres tilgængelige, inden bistanden ydes.

14.2

Hvis det ikke er muligt på forhånd at beregne honorarets størrelse, skal advo-

angive den måde, hvorpå honoraret vil blive beregnet, eller give et begrundet overslag. Advokaten skal desuden oplyse om de med bistanden forbundne omkostninger.

Artikel 28.

Afgiver advokaten et overslag, skal klienten så tidligt som muligt orienteres, hvis det samlede honorar forventes at overstige det beløb, der er angivet i overslaget.

Artikel 29.

Indgås der aftale om yderligere bistand i sagen, finder artikel 27 og 28 tilsvarende anvendelse på denne.

Kapitel 8***Opdrags- og prisoplysninger i forbrugerforhold***

Artikel 30.

Når klienten er forbruger, skal advokaten i forbindelse med indgåelsen af aftalen om bistand af egen drift og på klar og entydig måde skriftligt og direkte til klienten oplyse klienten om de vigtigste elementer i den påregnede bistand, om fastsættelsen af honoraret, jf. artikel 32, og om de omkostninger, der vil være forbundet med bistanden.

Artikel 31.

Hvis advokaten ikke har en hjemmeside, jf. artikel 36, skal advokaten yderligere oplyse Advokatnævnets fysiske adresse og hjemmesideadresse samt om Advokatnævnets kompetence til behandling af adfærdsklager og tvister vedrørende advokatens salær.

katen på klientens anmodning enten angive den måde, hvorpå honoraret vil blive beregnet, eller give et begrundet overslag. Advokaten skal desuden oplyse om de med bistanden forbundne omkostninger.

14.3

Afgiver advokaten et overslag, skal klienten så tidligt som muligt orienteres, hvis det samlede honorar forventes at overstige det beløb, der er angivet i overslaget.

14.4

Indgås der aftale om yderligere bistand i sagen, finder 14.1-14.3 tilsvarende anvendelse på sådan aftale.

---

15. Opdrags- og prisoplysninger i forbrugerforhold

15.1

Når klienten er forbruger, skal advokaten i forbindelse med indgåelsen af aftalen om bistand af egen drift og på klar og entydig måde skriftligt og direkte til klienten oplyse klienten om de vigtigste elementer i den påregnede bistand, om fastsættelsen af honoraret jf. 15.2, og om de med bistanden forbundne omkostninger.

Hvis advokaten ikke har en hjemmeside jf. pkt. 15.6, skal advokaten yderligere oplyse Advokatnævnets fysiske adresse og hjemmesideadresse samt om Advokatnævnets kompetence til behandling af adfærdsklager og tvister vedrørende advokatens salær.

Artikel 32.

Hvis bistanden ydes til et fast honorar, skal dette oplyses. Hvis det ikke er muligt på forhånd at beregne honorarets størrelse, skal advokaten enten angive den måde, hvorpå honoraret vil blive beregnet, eller give et begrundet overslag. Beløb skal oplyses inklusive moms.

Artikel 33.

Afgiver advokaten et overslag, skal klienten så tidligt som muligt orienteres skriftligt, hvis det samlede honorar forventes at overstige det beløb, der er angivet i overslaget. Advokaten skal af egen drift orientere klienten direkte herom på en klar og entydig måde.

Artikel 34.

Indgås der aftale om yderligere bistand i sagen, finder artikel 30-33 tilsvarende anvendelse på denne.

Artikel 35.

Indgås aftalen mellem advokaten og klienten uden for advokatens faste forretningssted eller som en aftale om fjernsalg, skal advokaten opfylde oplysningsforpligtelserne i forbrugeraftalelovens § 8. Hvis advokaten indgår aftaler om bistand via internettet eller på netbaserede markedspladser, skal advokaten give oplysning om sin mailadresse og linke til den europæiske platform for online tvistbilæggelse (OTB-plattformen).

15.2

Hvis bistanden ydes til et fast honorar, skal dette oplyses. Hvis det ikke er muligt på forhånd at beregne honorarets størrelse, skal advokaten enten angive den måde, hvorpå honoraret vil blive beregnet, eller give et begrundet overslag. Beløb skal oplyses inklusive moms.

15.3

Afgiver advokaten et overslag, skal klienten så tidligt som muligt orienteres skriftligt, hvis det samlede honorar forventes at overstige det beløb, der er angivet i overslaget. Advokaten skal af egen drift orientere klienten direkte herom på en klar og entydig måde.

15.4

Indgås der aftale om yderligere bistand i sagen, finder 15.1-15.3 tilsvarende anvendelse på sådan en aftale.

15.5

Indgås aftalen mellem advokaten og klienten uden for advokatens faste forretningssted eller som en aftale om fjernsalg, skal advokaten opfylde oplysningsforpligtelserne i forbrugeraftalelovens § 8.

Hvis advokaten indgår aftaler om bistand via internettet eller på netbaserede markedspladser, skal advokaten give oplysning om sin mailadresse og linke til den europæiske platform for online tvistbilæggelse (OTB-plattformen).

Artikel 36.

Hvis advokaten har en hjemmeside eller anvender forretningsbetingelser, skal advokaten her oplyse Advokatnævnets fysiske adresse og hjemmesideadresse, samt om Advokatnævnets kompetence til behandling af adfærdsklager og tvister vedrørende advokatens honorar.

Artikel 37.

Hvis en advokat afviser en forbrugerklants klage over advokatens honorar, skal advokaten skriftligt, direkte og af egen drift orientere klienten om Advokatnævnets fysiske adresse og hjemmesideadresse, samt om Advokatnævnets kompetence til behandling af tvister vedrørende advokatens salær.

Artikel 38.

I de tilfælde, der er nævnt i artikel 67, skal advokaten på forespørgsel skriftligt orientere klienten om det, advokaten har oplyst til myndigheden.

Kapitel 9

Sagens udførelse

Artikel 39.

En advokat skal være uafhængig under udøvelse af sin virksomhed.

Artikel 40.

Advokaten skal i passende omfang holde klienten underrettet om sagens forløb.

15.6

Hvis advokaten har en hjemmeside eller anvender forretningsbetingelser, skal advokaten her oplyse Advokatnævnets fysiske adresse og hjemmesideadresse samt om Advokatnævnets kompetence til behandling af adfærdsklager og tvister vedrørende advokatens honorar.

15.7

Hvis en advokat afviser en forbrugerklants klage over advokatens honorar, skal advokaten skriftligt, direkte og af egen drift orientere klienten om Advokatnævnets fysiske adresse og hjemmesideadresse samt om Advokatnævnets kompetence til behandling af tvister vedrørende advokatens salær.

15.8

I de under pkt. 16.11 nævnte tilfælde skal advokaten på forespørgsel skriftligt orientere klienten om det til myndigheden oplyste.

---

9. Opgavens udførelse

9.1

En advokat skal som klientens uafhængige rådgiver varetage klientens interesser grundigt, samvittighedsfuldt og i overensstemmelse med, hvad berettigede hensyn til klientens tarv kræver.

9.2

Advokaten skal i passende omfang holde klienten underrettet om sagens forløb.

Artikel 41.

En advokat må ved udførelse af en sag ikke gå videre, end berettigede hensyn til varetagelse af klientens interesser tilsiger.

Stk. 2. Advokaten må ikke foretage unødige retsskridt eller søge klientens interesser fremmet på utilbørlig måde.

Artikel 42.

En advokat må ikke modvirke tilkaldelse af en anden advokat og bør efter omstændighederne opfordre modparten til at søge advokat.

Artikel 43.

En advokat må ikke i en konkret sag henvende sig direkte til nogen, som i sagen er repræsenteret af anden advokat, uden dennes samtykke. Det gælder dog ikke, hvis henvendelsen sker til berettiget varetagelse af en klients eller egne interesser, eller hvis vedkommende anden advokat trods påmindelse ikke foretager sig det, som advokaten efter god advokatskik har pligt til. Advokaten skal i alle tilfælde samtidig eller uden ugrundet ophold underrette den anden advokat om enhver sådan henvendelse.

Artikel 44.

En advokat må ikke optage eller medvirke til optagelse af telefonsamtaler eller andre kommunikationer på lydbånd eller lignende, uden at den anden part eller de andre deltagere har samtykket i optagelsen.

---

17. Grænser for advokatens bistand**17.1**

En advokat må ved udførelse af en sag gå videre, end berettigede hensyn til varetagelse af klientens interesser tilsiger. Advokaten må ikke foretage unødige retsskridt eller søge klientens interesser fremmet på utilbørlig måde.

17.2

En advokat må ikke modvirke tilkaldelse af en anden advokat og bør efter omstændighederne opfordre modparten til at søge advokat.

17.3

En advokat må ikke i en konkret sag henvende sig direkte til nogen, som i sagen er repræsenteret af anden advokat, uden dennes samtykke. Det gælder dog ikke, hvis henvendelsen sker til berettiget varetagelse af en klients eller egne interesser, eller vedkommende anden advokat trods påmindelse ikke foretager, hvad han efter god advokatskik har pligt til. Advokaten skal i alle tilfælde samtidig eller uden ugrundet ophold underrette den anden advokat om enhver sådan henvendelse.

17.4

En advokat må ikke optage eller medvirke til optagelse af telefonsamtaler eller andre kommunikationer på lydbånd eller lignende, uden at den anden part eller de andre deltagere på forhånd har samtykket i optagelsen.

Kapitel 10

Særligt om advokaters skatterådgivning

Artikel 45.

Advokaters rådgivning skal i videst mulig udstrækning ske på baggrund af den fornødne information om de faktiske forhold. I tilfælde af at rådgivning ydes på generel basis uden orientering om de faktiske forhold og uden præcis viden om den påtænkte anvendelse af rådgivningen, skal advokaten udvise særlig opmærksomhed. Der skal også udvises særlig opmærksomhed, hvis rådgivningen involverer brug af såkaldte skattelylande.

Artikel 46.

Enhver rådgivning bør forudsætte, at samtlige relevante informationer vil kunne fremlægges for de relevante myndigheder. Rådgivningen må ikke basere sig på, at et forhold ikke opdages.

Artikel 47.

Hvis der er rimelig anledning til tvivl om den skatteretlige vurdering, og den ikke afklares, bør rådgivningen indeholde en bemærkning herom. Afhængigt af det konkrete opdrag og den konkrete klients forhold kan der være behov for at foretage en nærmere vurdering af risikoen for, at myndighederne anfægter den skatteretlige vurdering.

Kapitel 11

Særligt om advokaters procesførelse

Artikel 48.

Advokaten skal udføre sit hverv under respekt for retten og andre myndigheder.

---

20. Særligt om advokaters skatterådgivning

20.1

Advokaters rådgivning skal i videst mulig udstrækning ske på baggrund af den fornødne information om de faktiske forhold. I tilfælde af at rådgivning ydes på generel basis uden orientering om de faktiske forhold og uden præcis viden om den påtænkte anvendelse af rådgivningen, skal advokaten udvise særlig opmærksomhed. Der skal også udvises særlig opmærksomhed, hvis rådgivningen involverer brug af såkaldte skattelylande.

20.2

Enhver rådgivning bør forudsætte, at samtlige relevante informationer vil kunne fremlægges for de relevante myndigheder. Rådgivningen må ikke basere sig på, at et forhold ikke opdages.

20.3

Hvis der er rimelig anledning til tvivl om den skatteretlige vurdering, og den ikke afklares, bør rådgivningen indeholde en bemærkning om dette. Afhængigt af det konkrete opdrag og den konkrete klients forhold kan der være behov for at foretage en nærmere vurdering af risikoen for, at myndighederne anfægter den skatteretlige vurdering.

---

18. Advokatens forhold til retten m.fl.

18.1

Advokaten skal udføre sit hverv under respekt for retten og andre myndigheder.

Stk. 2. Advokaten må ikke forhindre, at sagen behandles og afgøres efter de regler, der gælder herom.

Artikel 49.

Advokaten skal respektere processens og forhandlingens kontradiktoriske princip. Advokaten må ikke uden forudgående eller samtidig meddelelse til modparten rette henvendelse om sagen til dommeren eller andre, der behandler tvister, eller forsyne disse med bilag, notater eller dokumenter.

Stk. 2. Advokaten skal senest samtidig forsyne modparten med kopi af det således fremsendte.

Artikel 50.

En advokat, der repræsenterer en part i en civil retssag, kan kontakte et vidne forud for vidneafhøringen for at klarlægge, hvad vidnet kan forklare, og for at give vidnet mulighed for at forberede sig på vidneafhøringen.

Stk. 2. En advokats dialog med et vidne skal altid ske på en måde, der er egnet til at understøtte, at vidnet så korrekt som muligt bidrager til sagens oplysning. En advokat skal i forbindelse med enhver henvendelse til et vidne forud for vidneafhøringen sikre, at vidnet er bekendt med, at vidnet ikke har pligt til at udtale sig til advokaten.

Stk. 3. En advokat skal orientere modpartens advokat om den kontakt, advokaten agter at tage til eller har haft med et vidne, som modparten har indkaldt

Advokaten må ikke forhindre, at sagen behandles og afgøres efter de regler, der gælder herom.

18.2

Advokaten skal respektere processens og forhandlingens kontradiktoriske princip. Advokaten må ikke uden forudgående eller samtidig meddelelse til modparten rette henvendelse om sagen til dommeren eller andre, der behandler tvister, eller forsyne disse med bilag, notater eller dokumenter.

Advokaten skal senest samtidig forsyne modparten med kopi af det således fremsendte.

18.3

En advokat, der repræsenterer en part i en retssag, kan kontakte et vidne forud for vidneafhøringen for at klarlægge, hvad vidnet kan forklare og for at sætte vidnet i stand til at forberede sig på vidneafhøringen.

En advokats dialog med et vidne skal altid ske på en måde, der er egnet til at understøtte, at vidnet så korrekt som muligt bidrager til sagens oplysning. En advokat skal i forbindelse med enhver henvendelse til et vidne forud for vidneafhøringen sikre, at vidnet er bekendt med, at vidnet ikke har pligt til at udtale sig til advokaten.

Når det er påkrævet, skal advokaten orientere modpartens advokat om den kontakt, advokaten agter at tage eller har haft med et vidne. Sådan information skal navnlig gives, hvis vidnet har en særlig relation

eller meddelt at ville indkalde som vidne under sagen, eller som i øvrigt har en særlig relation til modparten. Orientering kan undlades, hvis advokaten har ført vidnet i en forudgående instans, hvis vidnet er ansat hos den part, advokaten repræsenterer, eller hvis parten har en anden særlig tilknytning til vidnet. Det forhold, at et vidne føres af modparten, påvirker ikke i sig selv advokatens adgang til at kontakte vidnet.

Artikel 51.

Har en part forud for eller under en verserende retssag, voldgift eller anden tvisteløsning tilbudt forlig, må modpartens advokat ikke over for den afgørende instans fremlægge eller på anden måde oplyse om forligsforslaget uden samtykke fra modparten.

Stk. 2. Denne bestemmelse er ikke til hinder for, at advokaten fremlægger og oplyser om forligsforslag fra egen klient.

Kapitel 12

Særligt om advokatundersøgelser

Artikel 52.

En advokat, der udfører en advokatundersøgelse, må ikke medvirke til, at undersøgelsen fremtræder på en måde, som er i strid med de faktiske forhold.

Artikel 53.

En advokat, der udfører en advokatundersøgelse, skal sikre de personer, der inddrages i undersøgelsen, relevant mulighed for at varetage deres interesser.

---

til modparten. Der vil normalt ikke være behov for en orientering af modparten, hvis advokaten har ført vidnet i en forudgående instans, hvis vidnet er ansat hos den part, advokaten repræsenterer, eller hvis parten har en anden særlig tilknytning til vidnet. Det forhold, at et vidne føres af modparten, påvirker ikke i sig selv advokatens adgang til at kontakte et vidne.

---

19. Advokatens respekt for forligsforhandlinger

Har en part forud for eller under en verserende retssag, voldgift eller anden tvisteløsning tilbudt forlig, må modpartens advokat ikke over for den afgørende instans fremlægge eller på anden måde oplyse om forslaget uden udtrykkeligt samtykke fra modparten. Advokaten må gerne fremlægge og oplyse om forligsforslag fra egen klient.

Stk. 2. Advokaten skal i forbindelse med den første reelle kontakt til de personer, der inddrages i en advokatundersøgelse, oplyse om undersøgelsens rammer og hovedelementer, herunder om advokatens og de pågældendes egne roller i undersøgelsen.

Kapitel 13

Vederlag

Artikel 54.

En advokat må ikke kræve højere honorar for sit arbejde, end hvad der kan anses for rimeligt, jf. retsplejelovens § 126, stk. 2. Det samme gælder for acontohonorar.

Stk. 2. Advokaten skal arbejde for en løsning af klientens sag for de lavest mulige omkostninger under hensyn til klientens ønsker og instrukser.

Artikel 55.

Honoraret, herunder et aftalt honorar, fastsættes efter et skøn under hensyn til bl.a. sagens betydning og værdi for klienten, sagens udfald, arten og omfanget af det arbejde, advokaten har udført, og det ansvar, der er forbundet med sagen.

Artikel 56.

Er der foretaget en selvstændig sagsbehandling af andre i virksomheden end advokater og advokatfuldmægtige, kan dette arbejde kræves særskilt honoreret.

---

16. Honorarforhold

16.1 Rimeligt honorar

En advokat må ikke kræve højere honorar for sit arbejde, end hvad der kan anses for rimeligt, jf. retsplejelovens § 126, stk. 2. Det samme gælder for aconto honorar. [...]

16.8 Procesomkostninger

Advokaten skal arbejde for en løsning på klientens sag for de lavest mulige omkostninger under hensyn til klientens ønsker og instrukser.

16.1 Rimeligt honorar

[...] Honoraret, herunder et aftalt honorar, fastsættes efter et skøn under hensyn bl.a. til sagens betydning og værdi for klienten, sagens udfald, arten og omfanget af det arbejde, advokaten har udført og det med sagen forbundne ansvar.

Stk. 2. I erhvervsforhold kan det herudover aftales, at sædvanligt sekretærarbejde honoreres særskilt.

Artikel 57.

En advokat må ikke indgå aftale med klienter eller andre om, at advokatens honorar skal fastsættes på en måde, som kan påvirke advokatens uafhængighed under udførelse af hvervet. Dette gælder også ved honorering i form af kapitalandele og lignende.

Artikel 58.

En advokat kan aftale med en klient, at advokaten for et på forhånd aftalt fast honorar skal bistå klienten i en fremtidig periode efter klientens løbende anvisninger og inden for rammerne af aftalen. Det aftalte honorar skal på aftaletidspunktet samlet set fremstå rimeligt, og klientens opsigelsesfrist må ikke være længere end tre måneder. Det kan indgå i aftalen, at honoraret skal betales forud for, at bistanden ydes.

Artikel 59.

Klienten skal have oplysning om ethvert honorar, advokaten beregner sig.

Artikel 60.

Afregning skal foretages uden unødigt ophold. Afregningen skal indeholde den efter forholdene fornødne beskrivelse af det arbejde, som kræves honoreret.

Artikel 61.

Advokaten må foretage modregning, når advokaten har faktureret klienten, med-

---

16.2 Resultatbaseret honoraraftale

En advokat må ikke indgå honoraraftaler om vederlæggelse af en andel af det udbytte, der måtte opnås ved gennemførelse af en sag (pactum de quota litis).

16.3 Oplysning om honorar

Klienten skal have oplysning om ethvert honorar, advokaten beregner sig.

16.4 Afregningen

Afregning skal foretages uden unødigt ophold. Afregningen skal indeholde den efter forholdene fornødne beskrivelse af det arbejde, som kræves honoreret.

[...]

16.4 Afregningen

[...]

mindre der foreligger særlige forhold, der gør, at modregning vil være urimelig.

Artikel 62.

Provision, rabatter og lignende modtaget fra tredjemand i forbindelse med behandlingen af klientens sag skal ubetinget godskrives klienten.

Artikel 63.

En advokat, der har til hensigt at viderefakturere omkostninger til køb af varer eller tjenesteydelser forbundet med klientens sag, skal indhente klientens forudgående godkendelse af udgiften.

Artikel 64.

Advokaten må ikke kræve et depositum, der overstiger, hvad der ved et forsigtigt skøn må antages at være et rimeligt honorar.

Stk. 2. Reglerne om betroede midler finder anvendelse på deposita.

Artikel 65.

En advokat må ikke indgå aftale om deling af sit honorar med nogen, der ikke er advokat. En advokat må dog betale honorar, provision eller andet vederlag til overdrageren af et advokatfirma.

Artikel 66.

En advokat må ikke kræve eller modtage honorar, provision eller andet vederlag for at henvise eller anbefale en klient.

Advokaten må foretage modregning, når advokaten har faktureret klienten, medmindre der foreligger særlige forhold, der gør, at modregning vil være urimelig.

16.5 Provisioner mv.

Provision, rabatter og lignende modtaget fra tredjemand i forbindelse med behandlingen af klientens sag skal ubetinget godskrives klienten.

16.6 Depositum

Advokaten må ikke kræve et depositum, der overstiger, hvad der ved et forsigtigt skøn må antages at være et rimeligt honorar.

Reglerne om forrentning af betroede midler finder anvendelse på deposita.

16.7 Honorardeling med ikkeadvokater

En advokat må ikke indgå aftale om deling af sit honorar med nogen, der ikke er advokat.

En advokat må dog betale honorar, provision eller andet vederlag til overdrageren af en advokatvirksomhed.

16.10 Henviingshonorarer

En advokat må hverken af kolleger eller andre kræve eller modtage honorar, provision eller andet vederlag for at henvise

Tilsvarende må en advokat ikke betale honorar, provision eller andet vederlag for henvisning af en klient.

Artikel 67.

Når advokatens salær fastsættes af retten eller anden offentlig myndighed, skal advokatens oplysninger til myndigheden til brug for fastsættelsen af salæret være tilstrækkelige og egnet til, at myndigheden kan fastsætte salæret i henhold til de retningslinjer, der gælder herfor.

Kapitel 14**Sagens ophør**

Artikel 68.

En advokat kan afvise at påtage sig en sag og kan udtræde af en verserende sag, medmindre advokaten lovgivningsmæssigt er forpligtet til at varetage sagen.

Stk. 2. Advokaten må ikke ophøre med at udføre en sag på en sådan måde og under sådanne omstændigheder, at klienten hindres i rettidigt og uden skadevirkning at søge anden juridisk bistand.

Artikel 69.

Såfremt advokatens udtræden af sagen i henhold til artikel 13 skyldes en interessekonflikt, som er opstået udelukkende eller i hovedsagen som følge af advokatens forhold, må advokaten ikke opkræve honorar for den del af arbejdet med sagen, som tillige skal udføres af den advokat, som overtager sagen. I det omfang et

eller anbefale en klient. Tilsvarende må en advokat ikke betale honorar, provision eller andet vederlag for henvisning af en klient.

16.11

Når advokatens salær fastsættes af retten eller anden offentlig myndighed, skal advokatens oplysninger til myndigheden til brug for fastsættelsen af salæret være tilstrækkelige og egnet til, at myndigheden kan fastsætte salæret i henhold til de retningslinjer, der gælder herfor.

---

11. Udtræden

En advokat må ikke ophøre med at udføre en sag på en sådan måde og under sådanne omstændigheder, at klienten hindres i rettidigt og uden skadevirkning at søge anden juridisk bistand.

---

12. Interessekonflikter**12.7**

Såfremt advokatens udtræden af sagen i henhold til 12.6 skyldes en interessekonflikt, som er opstået udelukkende eller i hovedsagen som følge af advokatens forhold, må advokaten ikke opkræve honorar for den del af arbejdet med sagen, som tillige skal udføres af den advokat, som overtager sagen. I det omfang sådant

sådan honorar er indbetalt af klienten, skal advokaten tilbagebetale dette.

Artikel 70.

Efter afslutning af en sag skal sagens akter, herunder elektroniske data, opbevares i en passende periode, som kan fastsættes generelt efter sagstype med fornødent hensyn til konkrete forhold.

Kapitel 15

Andre forhold

Artikel 71.

I forbindelse med korrespondance og markedsføring skal ordet *advokat* indgå i advokatfirmaets navn eller i en tilføjelse dertil.

Artikel 72.

Advokatfirmaers navn og andre forretningskendetegn, derunder logo, må ikke være egnet til at give indtryk af, at advokatvirksomheden udøves af andre end dem, der efter retsplejelovens § 124, jf. § 124 c, kan være medejere af et advokatfirma.

Artikel 73.

Det påhviler advokater, der beskæftiger autoriserede advokatfuldmægtige, at sikre, at fuldmægtigen får en forsvarlig praktisk uddannelse med henblik på erhvervelse af advokatbeskikkelse, herunder indsigt i og forståelse for de advokatets regleres betydning.

honorar er indbetalt af klienten, skal advokaten tilbagebetale dette.

---

10. Opbevaring af sagsakter

Efter afslutning af en sag skal sagens akter, herunder elektroniske data, opbevares i en passende periode, som kan fastsættes generelt efter sagstype med fornødent hensyn til konkrete forhold.

---

6. Navn m.m.

6.1

Advokatvirksomheders navn skal være egnet til entydigt og konkret at identificere den pågældende advokatvirksomhed, og det skal fremgå af navnet eller en tilføjelse dertil, at virksomheden er en advokatvirksomhed.

6.2

Advokatvirksomheders navn og andre forretningskendetegn, derunder logo, må ikke være egnet til at give indtryk af, at advokatvirksomheden udøves af andre end dem, der efter retsplejelovens § 124, jf. § 124 c, kan være medejere af en advokatvirksomhed.

---

7. Fuldmægtige – advokatens ansvar

Det påhviler advokater, der beskæftiger autoriserede advokatfuldmægtige, at sikre, at fuldmægtigen får en forsvarlig praktisk uddannelse med henblik på erhvervelse af advokatbeskikkelse, her-

Stk. 2. Principalen og andre advokater, der er ansvarlige for det arbejde, der udføres, skal sikre, at autoriserede advokatfuldmægtige handler i overensstemmelse med disse regler.

---

under indsigt i og forståelse for de advokatetiske reglers betydning. Principalen er ansvarlig for, at autoriserede advokatfuldmægtige handler i overensstemmelse med disse regler. Principalen må således ikke pålægge sin fuldmægtig at udvise en adfærd, der ville være i strid med disse regler, såfremt den udvistes af advokaten selv.

Øvrige regler

2. Retsplejelovens regler om god advokatskik

2.2

Advokatrådet fører tilsyn med, at advokater overholder reglerne om god advokatskik. Advokatnævnet, der behandler klager over advokater, fastlægger det nærmere indhold af retsplejelovens standard for god advokatskik og tildeler disciplinære sanktioner i henhold til retsplejelovens kapitel 15 b.

---

13. Almene oplysningspligter

13.7

I tilfælde af at der sker ændringer i de i 13.1, 7) nævnte forhold, skal advokaten af egen drift give individuel underretning til de klienter, der berøres af ændringen.

---

13. Almene oplysningspligter

13.8

Hvis advokaten oppebærer midler for klientens regning, som er indsat på en separat klientbankkonto, skal advokaten

af egen drift give oplysninger til klienten om navnet på det pengeinstitut, hvor kontoen er oprettet, medmindre det er aftalt med klienten, eller det i øvrigt fremgår af omstændighederne, hvilket pengeinstitut der benyttes. I tilfælde af at advokaten flytter indeståendet til et andet pengeinstitut, skal advokaten underrette klienten om navnet på dette pengeinstitut, medmindre ændringen er aftalt med klienten eller fremgår af omstændighederne.

---

16. Honorarforhold

16.9 Procesovervejelser

Advokaten bør på passende tidspunkter foreslå klienten at overveje at indgå forlig eller henvise sagen til mediation eller lignende.

Retsplejeloven (kap. 12-15 om advokater)

Uddrag af retsplejeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1835 af 15. september 2021.

Kapitel 12

Beskikkelse som advokat

Udøvelse af advokatvirksomhed

§ 119. Advokater beskikkes af justitsministeren.

Stk. 2. Ret til at få beskikkelse som advokat har enhver, der

- 1) er myndig og ikke er under værgemål efter værgemålslovens § 5 eller under samværgemål efter værgemålslovens § 7,
- 2) ikke er under rekonstruktionsbehandling eller konkurs,
- 3) har bestået dansk juridisk bachelor- og kandidateksamen, jf. dog § 135 a,
- 4) i mindst 3 år har været i praktisk juridisk virksomhed, jf. stk. 3 og 4, og
- 5) har gennemført en teoretisk grunduddannelse og bestået en eksamen i forhold af særlig betydning for advokaterhvervet samt bestået en praktisk prøve i retssagsbehandling.

Stk. 3. Den i stk. 2, nr. 4, nævnte virksomhed består i deltagelse i almindelig advokatvirksomhed, herunder opnåelse af kendskab til behandlingen af retssager, som autoriseret fuldmægtig hos en advokat, der udøver advokatvirksomhed, eller i arbejde i en juridisk stilling ved domstolene, anklagemyndigheden eller politiet, hvori behandling af retssager indgår som en væsentlig del.

Stk. 4. Justitsministeren kan træffe afgørelse eller fastsætte regler om, at virksomhed i andre juridiske stillinger end dem, der er nævnt i stk. 3, helt eller delvis kan medregnes i den tid, der er nævnt i stk. 2, nr. 4.

Stk. 5. Justitsministeren fastsætter regler om den teoretiske grunduddannelse, eksamen og praktiske prøve i retssagsbehandling, herunder om indhold, tilrettelæggelse og betaling herfor. Justitsministeren kan i særlige tilfælde fritage for kravet om gennemførelse af den teoretiske grunduddannelse, kravet om eksamen og kravet om den praktiske prøve i retssagsbehandling. Advokatsamfundet forestår den teoretiske grunduddannelse, eksamen og den praktiske prøve i retssagsbehandling. Retten vurderer, om en retssag er egnet til at udgøre den praktiske prøve i retssagsbehandling.

§ 120. Personer, der ikke har fået beskikkelse som advokat, og personer, der er udelukket fra at udøve advokatvirksomhed, eller hvis ret hertil er ophørt i medfør af denne lov, må ikke betegne sig som advokat eller benytte en anden betegnelse, der er egnet til

forveksling hermed. En advokat, der har deponeret sin beskikkelse i Justitsministeriet, må ikke betegne sig som advokat i forbindelse med forretningsforhold.

Stk. 2. Overtrædelse af bestemmelserne i stk. 1 straffes med bøde, medmindre højere straf er forskyldt efter anden lovgivning.

§ 121. Beskikkelse kan nægtes den, der er dømt for strafbart forhold, såfremt forholdet begrundes en nærliggende fare for misbrug af adgangen til at udøve advokatvirksomhed eller gør den pågældende uværdig til den agtelse og tillid, der må kræves til udøvelse af advokatvirksomhed. Straffelovens § 78, stk. 3, gælder tilsvarende.

Stk. 2. Beskikkelse kan endvidere nægtes den, der i stilling eller erhverv har udvist en sådan adfærd, at der er grund til at antage, at den pågældende ikke vil udøve advokatvirksomhed på forsvarlig måde.

Stk. 3. Beskikkelse kan endvidere nægtes den, der har betydelig forfalden gæld til det offentlige, hvorved forstås beløb i størrelsesordenen 50.000 kr. eller derover.

Stk. 4. Afslår justitsministeren i medfør af stk. 2 og 3 at meddele en person advokatbeskikkelse, kan den pågældende forlange spørgsmålet indbragt for retten. Sagen anlægges af justitsministeren i den borgerlige retsplejes former. Godkender retten justitsministerens afgørelse, kan spørgsmålet først på ny indbringes for retten efter 2 års forløb.

§ 122. Udøvelse af advokatvirksomhed kan ikke forenes med en juridisk stilling ved domstolene, anklagemyndigheden eller politiet, jf. dog bestemmelsen i § 106.

Stk. 2. Udøvelse af advokatvirksomhed kan i øvrigt ikke forenes med nogen stilling i det offentlige tjeneste, medmindre justitsministeren i særlige tilfælde gør undtagelse herfra. Ved afgørelser om dispensation skal der navnlig lægges vægt på, at en advokat skal være uafhængig af det offentlige, således at der ikke kan opstå interessekonflikter mellem en offentlig ansættelse og den pågældendes udøvelse af advokatvirksomhed.

Stk. 3. Justitsministeren kan tillade, at en advokat, der efter stk. 1 eller stk. 2 ikke kan udøve advokatvirksomhed, udfører en retssag.

§ 123. En advokat skal i mindst 1 år enten have været i virksomhed som autoriseret fuldmægtig hos en advokat, der udøver advokatvirksomhed, eller som advokat have været ansat hos en anden advokat, der udøver advokatvirksomhed, for at kunne udøve advokatvirksomhed i fællesskab med en anden advokat, udøve enkeltmandsvirksomhed som advokat eller eje aktier eller anpartar i et advokatselskab.

Stk. 2. Justitsministeren kan i særlige tilfælde gøre undtagelse fra bestemmelsen i stk. 1.

§ 124. Advokatvirksomhed må ud over i enkeltmandsvirksomhed eller i et fællesskab af advokater kun udøves af et advokatselskab, der drives i aktie-, anparts- eller kommanditaktieselskabsform (partnerselskabsform).

Stk. 2. Et advokatselskab må alene have til formål at drive advokatvirksomhed. Et advokatselskab, der alene ejes af advokater, og hvis eneste formål og aktivitet er at eje aktier eller anparter i et andet advokatselskab, kan dog eje aktier eller anparter i et advokatselskab.

Stk. 3. Uanset stk. 1 og 2 må foreninger, interesseorganisationer og lignende som mandatar udføre retssager for deres medlemmer inden for foreningens interesseområde.

§ 124 a. Et advokatselskab er pligtigt og eneberettiget til i navnet at benytte ordene advokataktieselskab, advokatanpartsselskab, advokatkommanditaktieselskab, advokatpartnerselskab eller deraf dannede forkortelser. Et advokatselskab, der er stiftet som et europæisk aktieselskab (SE-selskab), må i navnet endvidere benytte ordene europæisk advokataktieselskab, SE-advokataktieselskab eller SE-advokatselskab.

§ 124 b. En advokat, der udøver virksomhed i et advokatselskab, eller en anden ansat i selskabet, der i medfør af § 124 c, stk. 1, nr. 2, ejer aktier eller anparter heri, hæfter personligt sammen med selskabet for ethvert krav, der er opstået som følge af vedkommendes bistand til en klient.

§ 124 c. Aktier eller anparter i et advokatselskab må, jf. dog § 124 f, kun ejes af

- 1) advokater, der aktivt driver advokatvirksomhed i selskabet, dets moderselskab eller dets datterselskab,
- 2) andre ansatte i selskabet eller
- 3) et andet advokatselskab.

Stk. 2. De personer, der er nævnt i stk. 1, nr. 2, må alene tilsammen eje under en tiendedel af aktierne eller anparterne i selskabet og må alene tilsammen have under en tiendedel af stemmerne i selskabet. Det er ikke tilladt i selskabets vedtægter eller ved aktionæroverenskomst at fastsætte bestemmelser, der begrænser selskabslovens bestemmelser om indløsning af aktier.

§ 124 d. De personer, der er nævnt i § 124 c, stk. 1, nr. 2, og som ejer aktier eller anparter i et advokatselskab, skal bestå en prøve i de regler, der er af særlig betydning for advokaterhvervet. Justitsministeren fastsætter nærmere regler herom. Advokatsamfundet forestår afholdelsen af prøven.

Stk. 2. Klager over de personer, der er nævnt i § 124 c, stk. 1, nr. 2, og som ejer aktier eller anparter i et advokatselskab, kan indbringes for Advokatnævnet i overensstemmelse med reglerne i kapitel 15 a og 15 b.

§ 124 e. Bestyrelsesmedlemmer i et advokatselskab, bortset fra medarbejdervalgte bestyrelsesmedlemmer eller bestyrelsesmedlemmer, der i medfør af § 124 c, stk. 1, nr. 2, ejer aktier eller anparter i advokatselskabet, skal aktivt drive advokatvirksomhed i selskabet eller i dets moderselskab eller dets datterselskab.

Stk. 2. Medlemmer af direktionen i et advokatselskab, bortset fra medlemmer af direktionen, der i medfør af § 124 c, stk. 1, nr. 2, ejer aktier eller anparter i advokatselskabet, skal aktivt drive advokatvirksomhed i selskabet.

Stk. 3. Flertallet af bestyrelsesmedlemmerne i et advokatselskab skal dog til enhver tid udgøres af advokater, der aktivt driver advokatvirksomhed i selskabet eller i dets moderselskab eller dets datterselskab. Det samme gælder for medlemmerne af direktionen i et advokatanpartsselskab, hvis anpartsselskabets ledelse kun består af en direktion.

Stk. 4. Det er en betingelse for, at personer, der i medfør af § 124 c, stk. 1, nr. 2, ejer aktier eller anparter i et advokatselskab, kan deltage som medlemmer af advokatselskabets bestyrelse eller direktion, at de forinden har bestået den prøve, som er nævnt i § 124 d, stk. 1.

Stk. 5. De krav til sammensætningen af et advokatselskabs bestyrelse eller direktion, der er nævnt i stk. 1-4, finder ikke anvendelse på advokatselskaber omfattet af § 124, stk. 2, 2. pkt.

§ 124 f. Justitsministeren fastsætter nærmere regler om udøvelse af advokatvirksomhed i selskabsform, herunder regler om omdannelse af et advokatselskab til andet formål og regler om afhændelse af aktier og anparter.

§ 124 g. Medmindre højere straf er forskyldt efter den øvrige lovgivning, straffes med bøde den, der overtræder § 124, § 124 a, § 124 c og § 124 e, stk. 1-4.

Stk. 2. I forskrifter, der udstedes i medfør af § 124 d og § 124 f, kan der fastsættes straf af bøde for overtrædelse af bestemmelserne i forskrifterne.

§ 125. En advokat er kun i de tilfælde, hvor loven indeholder særlige bestemmelser derom, forpligtet til at påtage sig udførelsen af en retssag.

§ 126. En advokat skal udvise en adfærd, der stemmer med god advokatskik. Advokaten skal herunder udføre sit hverv grundigt, samvittighedsfuldt og i overensstemmelse med, hvad berettigede hensyn til klienternes tarv tilsiger. Sagerne skal fremmes med fornøden hurtighed.

Stk. 2. En advokat må ikke kræve højere vederlag for sit arbejde, end hvad der kan anses for rimeligt.

Stk. 3. En advokat skal medvirke til, at en fuldmægtig, der er autoriseret hos advokaten, kan deltage i den teoretiske grunduddannelse, eksamen og praktiske prø-

ve i retssagsbehandling, jf. § 119, stk. 2, nr. 5. Advokaten skal afholde udgifterne til den teoretiske grunduddannelse, eksamen og praktiske prøve i retssagsbehandling.

Stk. 4. En advokat må ikke uden for sin advokatvirksomhed i forretningsforhold eller i andre forhold af økonomisk art udvise en adfærd, der er uværdig for en advokat.

Stk. 5. Enhver advokat og advokatfuldmægtig skal løbende deltage i efteruddannelse af betydning for advokaterhvervet. En advokat skal afholde udgifterne hertil for en fuldmægtig, der er autoriseret hos advokaten. Justitsministeren kan fastsætte nærmere regler herom.

Stk. 6. Advokater, der fungerer som forsvarsadvokater i en straffesag, må ikke give gaver til deres klienter i sagen eller disses nærtstående.

§ 127. Advokatsamfundet udarbejder regler om advokaters pligter med hensyn til behandlingen af betroede midler, sikkerhed mod økonomisk ansvar, som kan pådrages under udøvelse af advokatvirksomhed, og meddelelse af alle fornødne regnskabsmæssige og økonomiske oplysninger til Advokatsamfundet samt regler om iværksættelse af de fornødne kontrolforanstaltninger. Reglerne skal godkendes af justitsministeren.

§ 127 a. §§ 125-127 gælder også for advokatselskaber.

Stk. 2. § 126, stk. 1, 2 og 4, samt § 127 gælder også for de ansatte i et advokatselskab, som ejer aktier eller anpartar i advokatselskabet, jf. § 124 c, stk. 1, nr. 2.

§ 128. (Ophævet)

§ 129. Straffelovens §§ 144, 150-152 og 155-157 finder tilsvarende anvendelse på advokater samt deres autoriserede fuldmægtige, partnere, personale og andre, som i øvrigt beskæftiges i advokatvirksomheden.

§ 130. Med henblik på opfyldelsen eller anvendelsen af Det Europæiske Fællesskabs vedtagelser kan justitsministeren fastsætte regler om beskikkelse som advokat og udøvelse af advokatvirksomhed, herunder om etablering og virksomhed i advokatfællesskaber, for advokater, der har opnået beskikkelse i en af Den Europæiske Unions medlemsstater eller i et land, hvormed Fællesskabet har indgået aftale. Justitsministeren kan fastsætte regler om sagsbehandling i sager om advokatvirksomhed med henblik på opfyldelsen af Det Europæiske Fællesskabs vedtagelser.

Stk. 2. Justitsministeren kan endvidere fastsætte regler om brug af advokattitler, som er omfattet af Det Europæiske Fællesskabs vedtagelser, og om straf af bøde for overtrædelse af disse regler.

§ 130 a. Justitsministeren kan efter forhandling med de færøske myndigheder fastsætte regler om, at bestemmelser om advokater i denne lov finder anvendelse på advokater beskikket af de færøske myndigheder.

Kapitel 13

Advokaternes møderet for domstolene

Autoriserede advokatfuldmægtige

§ 131. Advokater er eneberettigede til at udføre retssager for andre, jf. dog §§ 136, 260 og 730. En bemyndigelse til at gøre en fordring eller anden rettighed gældende i eget navn giver ikke den, hvem bemyndigelsen er givet, ret til selv at møde i sagen, medmindre den pågældende er berettiget hertil efter reglerne i §§ 132-136.

§ 132. Enhver advokat har møderet for byret, for Sø- og Handelsretten i sager omfattet af § 15, stk. 2, nr. 3, og for Den Særlige Klageret.

§ 133. En advokat har møderet for landsret og i alle sager for Sø- og Handelsretten, når advokaten har bestået en prøve i procedure.

Stk. 2. Prøven kan foruden af advokater aflægges af autoriserede advokatfuldmægtige, der i medfør af § 136, stk. 4, kan give møde for landsretten.

Stk. 3. Prøven består i, at den pågældende udfører to retssager, der afsluttes med mundtlig hovedforhandling.

Stk. 4. Den ene retssag kan være en byretssag, herunder den praktiske prøve, der er omhandlet i § 119, stk. 2, nr. 5. I så fald skal dette være en sag med kollegial behandling eller en sag, hvor der medvirker sagkyndige dommere. Den anden retssag skal aflægges for en af landsretterne, for Grønlands Landsret som kollegial ret eller for Sø- og Handelsretten. En sag kan kun danne grundlag for prøven, hvis vedkommende ret finder sagen egnet hertil.

Stk. 5. Prøven er bestået, når de retter, hvor sagerne er udført, finder udførelsen tilfredsstillende. Vedkommende landsret, Grønlands Landsret som kollegial ret eller Sø- og Handelsretten kan dog, hvis sagen er udført for landsretten eller Sø- og Handelsretten, ud fra den første sags karakter og udførelsen heraf erklære prøven for bestået alene på grundlag af denne sag. Den anden sag skal udføres senest 5 år efter udførelsen af den første sag, medmindre den ret, hvor den anden sag udføres, meddeler undtagelse herfra.

Stk. 6. Der er ikke adgang til at indstille sig til prøven mere end to gange.

§ 134. En advokat har møderet for Højesteret, når den pågældende har indgivet anmeldelse til Højesterets justitskontor vedlagt en erklæring fra Advokatrådet om, at

advokaten i mindst 5 år har været i virksomhed som advokat med møderet for landsret, og en erklæring fra vedkommende landsret, herunder Grønlands Landsret, om, at advokaten er øvet i procedure.

Stk. 2. Er en advokats udførelse af en sag for Højesteret uforsvarlig, kan Højesteret give advokaten en tilkendegivelse herom. Findes advokatens procedure for Højesteret fortsat uforsvarlig, kan retten ved beslutning fratage advokaten møderetten. Møderetten kan generhverves ved rettens beslutning herom.

§ 135. Enhver advokat kan have en eller to autoriserede fuldmægtige, der skal have bestået dansk juridisk bachelor- og kandidateksamen, jf. dog § 135 a, stk. 1.

Stk. 2. Autorisationen meddeles af præsidenten i den byretskreds, hvor vedkommende advokat har kontor. Bestemmelsen i § 121 gælder tilsvarende.

§ 135 a. Justitsministeren kan for personer, der i en af Den Europæiske Unions medlemsstater eller i et land, hvormed Fællesskabet har indgået aftale, har bestået en juridisk kandidateksamen, der i niveau svarer til den danske juridiske bachelor- og kandidateksamen, fastsætte en prøvetid som betingelse for ansøgerens autorisation som advokatfuldmægtig med henblik på at sikre, at ansøgeren har det fornødne kendskab til dansk procesret samt behersker det danske sprog på et sådant niveau, at ansøgeren kan gennemføre en hovedforhandling på forsvarlig vis. Det samme gælder for personer, der i en af Den Europæiske Unions medlemsstater eller i et land, hvormed Fællesskabet har indgået aftale, har bestået en juridisk bacheloreksamen og i Danmark har bestået en juridisk kandidateksamen.

Stk. 2. Justitsministeren kan i øvrigt, i det omfang det er nødvendigt til opfyldelse af Danmarks EU-retlige forpligtelser, fritage fra kravet om, at ansøgeren skal have bestået en dansk juridisk bachelor- eller kandidateksamen, herunder fastsætte en prøvetid som betingelse herfor.

§ 136. Under retssager kan en advokat kun give møde ved en anden, såfremt denne er advokat og berettiget til at give møde for vedkommende ret eller dette følger af stk. 2-8.

Stk. 2. Uden for mundtlig forhandling i retssager kan en advokat give møde for enhver ret ved sin autoriserede fuldmægtig eller en anden advokat.

Stk. 3. Ved mundtlig forhandling for byret og for Sø- og Handelsretten i sager omfattet af § 15, stk. 2, nr. 3, kan en advokat give møde ved sin autoriserede fuldmægtig.

Stk. 4. Ved mundtlig forhandling for landsretten og i alle sager for Sø- og Handelsretten kan en advokat med møderet for landsret give møde ved sin autoriserede fuldmægtig, såfremt der fremlægges dokumentation for, at den pågældende er advokat eller i mindst 2 år har været i en virksomhed, som er nævnt i § 119, stk. 3. Fuldmægtigens adgang til at procedere for landsretten gælder dog kun for et tidsrum af 2 år fra den

første procedure. Når det findes rimeligt, kan den landsret, i hvis kreds fuldmægtigen er autoriseret, forlænge dette tidsrum.

Stk. 5. Oplysning om adgangen til at procedere efter stk. 4 og om forlængelse heraf påtegnes fuldmægtigens autorisation af landsrettens præsident. En ny autorisation skal indeholde oplysning om procedureadgangen og en eventuel forlængelse heraf.

Stk. 6. En advokat kan under mundtlig forhandling ved alle retter ved enhver uberygtet person fremsætte og begrunde begæring om sagens udsættelse på grund af forhold, hvorved advokaten selv hindres i at give møde.

Stk. 7. Uden for mundtlig forhandling i retssager kan en advokat endvidere give møde ved enhver uberygtet person, der er fyldt 18 år, med angivelse af lovligt forfald. Retten og modparten kan kræve bevis for det lovligt forfald.

Stk. 8. Under fogedforretninger kan advokater give møde ved enhver uberygtet person, der er fyldt 18 år, medmindre der i mødet skal foregå forhandling om en tvist eller fogedretten i øvrigt finder sådant møde uhensigtsmæssigt.

Kapitel 14

Ophør af retten til at udøve advokatvirksomhed

§ 137. Retten til at udøve advokatvirksomhed bortfalder, såfremt vedkommende ikke længere opfylder betingelserne i § 119, stk. 2, nr. 1 og 2.

§ 138. Retten til at udøve advokatvirksomhed kan efter reglerne i straffelovens § 79 frakendes under en straffesag, såfremt forholdet begrunder en nærliggende fare for misbrug af stillingen eller gør den pågældende uværdig til den agtelse og tillid, der må kræves til udøvelse af advokatvirksomhed.

§ 139. Retten til at udøve advokatvirksomhed kan frakendes ved dom, såfremt det på grund af advokatens sindssygdom skønnes uforsvarligt, at vedkommende fortsat udøver advokatvirksomhed. Retten til at udøve advokatvirksomhed kan endvidere frakendes ved dom på tid fra 1 til 5 år eller indtil videre, såfremt advokaten har betydelig forfalden gæld til det offentlige, hvorved forstås beløb i størrelsesordenen 100.000 kr. og derover. Sagen anlægges af justitsministeren i den borgerlige retsplejes former.

Stk. 2. Skønnes det på grund af advokatens sindssygdom nødvendigt for at afværge formuetab for klienter, kan retten under sagen ved kendelse efter påstand fra justitsministeren udelukke den pågældende fra at drive advokatvirksomhed, indtil sagen er endeligt afgjort.

Stk. 3. Er grunden til frakendelse efter stk. 1 ikke længere til stede, tilbagegiver justitsministeren vedkommende retten til at drive advokatvirksomhed, såfremt den pågældende i øvrigt opfylder betingelserne for at udøve advokatvirksomhed. Afslår

justitsministeren en anmodning herom, kan den pågældende forlange spørgsmålet indbragt for retten. En sådan begæring kan kun fremsættes med 1 års mellemrum. Bestemmelsen i stk. 1, 3. pkt., gælder tilsvarende.

§ 139 a. Justitsministeriet kan offentliggøre oplysninger om de i § 138 og § 139, stk. 1 og 2, nævnte domme og kendelser, hvorved der er sket frakendelse af retten til at udøve advokatvirksomhed.

§ 140. Den, der under en retssag ved kendelse er udelukket fra at drive advokatvirksomhed, indtil sagen er endeligt afgjort, samt den, hvis ret hertil er bortfaldet eller frakendt i medfør af denne lov, skal tilbagelevere sin beskikkelse som advokat til Justitsministeriet.

Stk. 2. Når den pågældende på ny er berettiget til at udøve advokatvirksomhed, skal advokatbeskikkelsen udleveres efter begæring.

Stk. 3. Er retten til at udøve advokatvirksomhed faldet bort som følge af konkurs efter bestemmelsen i § 137, kan justitsministeren efter, at konkursboet er sluttet, afslå at udlevere beskikkelsen, såfremt der fortsat består anmeldte krav, som kan gøres gældende imod den pågældende.

§ 141. En advokat kan deponere sin beskikkelse i Justitsministeriet. Beskikkelsen kan kun udleveres på ny, såfremt advokaten opfylder betingelserne i §§ 119 og 121.

§ 142. For personer, der er udelukket fra at udøve advokatvirksomhed, eller hvis ret hertil er ophørt i medfør af §§ 137-139, gælder de regler, der er fastsat i medfør af § 127 om behandlingen af betroede midler, og Advokatrådet fører tilsyn med reglernes overholdelse. Reglerne gælder, indtil Advokatrådet bestemmer, at de skal ophøre hermed, dog højst i 6 måneder fra udelukkelsen eller ophøret. Advokatrådet kan underrette den pågældendes klienter om udelukkelsen eller ophøret og om betydningen heraf.

Stk. 2. Overtrædelse af reglerne som nævnt i stk. 1 straffes med bøde, medmindre højere straf er forskyldt efter anden lovgivning.

Kapitel 15

Advokatsamfundet og Advokatnævnet

§ 143. Det Danske Advokatsamfund udgøres af alle danske advokater.

Stk. 2. Advokatrådet, der er Advokatsamfundets bestyrelse, fører tilsyn med advokaterne og deres autoriserede fuldmægtige. Finder rådet, at en advokat ikke har handlet i overensstemmelse med de pligter, stillingen medfører, kan det indklage den

pågældende for Advokatnævnet. 1. og 2. pkt. finder tilsvarende anvendelse for så vidt angår advokatselskaber, jf. § 124.

Stk. 3. Advokatrådet kan kræve alle oplysninger af advokater og deres autoriserede fuldmægtige, herunder arbejdspapirer, korrespondance og andre dokumenter, der skønnes at være nødvendige for rådets tilsyn af, om der er sket eller vil ske en overtrædelse af bestemmelserne i denne lov eller bestemmelser fastsat i medfør af denne lov. 1. pkt. finder tilsvarende anvendelse, for så vidt angår advokatselskaber, jf. § 124. Kapitel 4 i lov om retssikkerhed ved forvaltningens anvendelse af tvangsindgreb og oplysningspligt gælder for Advokatrådets varetagelse af opgaver efter 1. og 2. pkt.

Stk. 4. Advokater og deres autoriserede fuldmægtige må ikke foretage eller medvirke til handlinger eller undladelser, som lægger hindringer i vejen for Advokatrådets tilsyn, eller hvis formål er at unddrage sig tilsynet.

Stk. 5. Advokatrådet skal årligt udarbejde en samlet plan for sin tilsynsvirksomhed. Rådet afgiver årligt en rapport over det udførte tilsyn til justitsministeren. Rapporten offentliggøres.

Stk. 6. Rådet skal til brug for udførelsen af sit tilsyn udfærdige arbejdsprogrammer, der på en detaljeret måde angiver, hvordan udførelsen af tilsynet skal foretages.

Stk. 7. Vurderer Advokatrådet, at der er en begrundet risiko for, at en advokat, en advokats autoriserede fuldmægtige eller et advokatselskab, jf. § 124, vil overtræde en pligt, der følger af denne lov, skal rådet iværksætte passende tilsynsforanstaltninger. Dette gælder tilsvarende, hvis der er en begrundet mistanke om, at en advokat, en advokats autoriserede fuldmægtige eller et advokatselskab, jf. § 124, har overtrådt en pligt, der følger af denne lov.

Stk. 8. Advokatrådet kan træffe bestemmelse om, at en advokat eller en af de personer, der er nævnt i § 124 c, stk. 1, nr. 2, og som ejer aktier eller anparter i et advokatselskab, skal indkaldes til en samtale med kredsbestyrelsen i en anden kreds end den, hvor advokaten har sin virksomhed, hvis det må antages, at advokaten eller den ovennævnte person har tilsidesat de pligter, som stillingen medfører. Advokatrådet kan endvidere i sager, hvor en advokat eller en af de personer, der er nævnt i § 124 c, stk. 1, nr. 2, og som ejer aktier eller anparter i et advokatselskab, er under mistanke for at have begået overtrædelser, der kan føre til frakendelse af retten til at udøve advokatvirksomhed eller retten til at eje aktier eller anparter i et advokatselskab, bestemme, at der skal iværksættes et kollegialt tilsyn med advokaten eller den ovennævnte person.

Stk. 9. Advokatsamfundet opdeles i et antal advokatkredse. Advokatkredsenes bestyrelser bistår Advokatrådet.

Stk. 10. Advokatsamfundet fastsætter regler om sin organisation og virksomhed i en vedtægt, der skal godkendes af justitsministeren.

Stk. 11. Justitsministeren kan efter anmodning fra de færøske myndigheder og efter forhandling med Advokatrådet tillade, at Advokatsamfundet varetager de i denne lov nævnte opgaver på Færøerne.

§ 143 a. Advokatrådet kan i forbindelse med udøvelsen af sit tilsyn med advokater indhente og modtage oplysninger om specifikke advokater fra

1) domstolene om en advokats anmodning om salær i en sag, hvor den pågældende er beskikket af retten,

2) politiet om en aktuel strafferetlig efterforskning mod en sigtet advokat, når den pågældende er eller har været sigtet i sagen, medmindre den pågældende advokat ikke er underrettet om efterforskningen,

3) anklagemyndigheden om en verserende eller afsluttet straffesag mod en advokat, når den pågældende er eller har været sigtet i sagen, medmindre den pågældende advokat ikke er underrettet om efterforskningen, og

4) skattemyndighederne om specificerede skatteoplysninger vedrørende en advokat og oplysninger om ansøgninger om omkostningsgodtgørelse til bistand fra en advokat.

Stk. 2. Følgende offentlige myndigheder kan videregive bestemte oplysninger til Advokatrådet, hvis myndigheden vurderer, at oplysningerne er relevante for rådets tilsyn med advokater:

1) Politiet om en strafferetlig efterforskning mod en advokat.

2) Anklagemyndigheden om en verserende eller afsluttet straffesag mod en advokat.

3) Skattemyndighederne om en advokats skattesag og om oplysninger om ansøgninger om omkostningsgodtgørelse til bistand fra en advokat.

4) Advokatnævnet.

Stk. 3. Følgende offentlige myndigheder skal videregive bestemte oplysninger til Advokatrådet om en advokat, som myndigheden er kommet i besiddelse af som led i løsningen af sine opgaver:

1) Domstolene, når der mod en advokat indgives konkursbegæring, begæring om rekonstruktion, fogedretsbegæring af betydning for advokatens erhverv, begæring om konkurskarantæne eller tvangsauktionsbegæring.

2) Direktoratet for Kriminalforsorgen, når en af kriminalforsorgens institutioner foretager politianmeldelse af en advokat for forseelser begået i forbindelse med udførelsen af hvervet som advokat. Videregivelsen af oplysninger efter 1. pkt. kan dog undtages, hvis udleveringen af oplysninger vil kunne kompromittere en eventuel efterforskning mod den pågældende advokat.

3) Anklagemyndigheden, når der rejses tiltale mod en advokat med påstand om hel eller delvis frakendelse af retten til at drive advokatvirksomhed, jf. § 138.

Stk. 4. Stk. 1-3 finder tilsvarende anvendelse for oplysninger om autoriserede fuldmægtige, advokatselskaber, jf. § 124, og personer omfattet af § 124 c, stk. 1, nr. 2.

Stk. 5. Justitsministeren kan fastsætte nærmere regler om Advokatrådets muligheder for at indhente eller modtage oplysninger fra offentlige myndigheder.

§ 143 b. Forvaltningslovens § 27 om tavshedspligt finder anvendelse for Advokatrådets medlemmer, Advokatsamfundets ansatte og kredsbestyrelsernes medlemmer, for så

vidt angår oplysninger, som de får kendskab til gennem tilsynsvirksomheden. Det samme gælder for personer, der udfører serviceopgaver for de organisationer, der er nævnt i 1. pkt. Det anførte i 1. og 2. pkt. gælder også efter ansættelses- eller kontraktforholdets ophør eller efter udløbet af en valgperiode eller udpegningsperiode. Straffelovens §§ 152 og 152 c-152 f finder i den forbindelse tilsvarende anvendelse på de personer, der er omtalt i 1. og 2. pkt.

Stk. 2. Fortrolige oplysninger, som Advokatrådets medlemmer, Advokatsamfundets ansatte eller kredsbestyrelsernes medlemmer modtager i henhold til dette kapitel, må kun anvendes i forbindelse med tilsynshvervet.

Stk. 3. Advokatrådets medlemmer, Advokatsamfundets ansatte og kredsbestyrelsernes medlemmer kan udelukkende videregive oplysninger til Advokatnævnet til varetagelsen af dets opgaver efter denne lov og til relevante offentlige myndigheder, herunder anklagemyndigheden, politiet og justitsministeren, til varetagelse af deres opgaver efter deres lovgivning.

§ 144. Advokatsamfundet opretter et Advokatnævn. Advokatnævnet består af en formand og 2 næstformænd, der alle skal være dommere, samt af 18 andre medlemmer. Formanden og næstformændene udpeges af Højesterets præsident. Af de øvrige medlemmer vælges 9 af Advokatsamfundet blandt advokater, der ikke er medlemmer af Advokatrådet, og 9, der ikke må være advokater, udpeges af justitsministeren. Justitsministerens udpegning af medlemmer og stedfortrædere herfor sker efter indstilling fra sådanne myndigheder, organisationer og lignende, således at det sikres, at der til nævnet udpeges medlemmer og stedfortrædere herfor, der har kendskab til både private klienters, erhvervsklienters og offentlige klienters interesser. Medlemmer og stedfortrædere herfor udpeges for en periode af 6 år. Der er ikke mulighed for genudpegning.

Stk. 2. Ved nævnets behandling af en sag skal deltage et eller flere medlemmer af formandskabet, et eller flere af de medlemmer, der er udpeget af justitsministeren, og et antal advokater, der svarer til antallet af de medlemmer, der er udpeget af justitsministeren.

Stk. 3. Advokatnævnet kan ved sagernes forberedelse lade sig bistå af advokatkredsens bestyrelser.

Stk. 4. Justitsministeren fastsætter nærmere regler om Advokatnævnets virksomhed, herunder om nævnets virksomhed i afdelinger. Justitsministeren kan desuden fastsætte regler om betaling og opkrævning af gebyr for indgivelse af klage til Advokatnævnet. Justitsministeren kan endvidere fastsætte regler om betaling af udgifter til honorarer mv. til advokater, der udpeges som anklager, forsvarer eller til at varetage klagerens interesser i disciplinærsager.

§ 144 a. Advokatrådet opretter en ordning, hvor personer kan indberette overtrædelser eller potentielle overtrædelser af de regler, der regulerer advokathvervet. Indberetninger til ordningen skal kunne foretages anonymt.

Stk. 2. Advokatsamfundets ansatte og medlemmer af Advokatrådet må ikke videregive oplysninger om en person, når vedkommende i medfør af stk. 1 har indberettet en virksomhed eller en person til rådet for overtrædelse eller potentiel overtrædelse af de regler, der regulerer advokathvervet. Straffelovens §§ 152 og 152 c-152 f finder i den forbindelse tilsvarende anvendelse på de personer, der er omtalt i 1. pkt.

§ 145. Ved behandlingen af sager, hvor kredsbestyrelserne skal bistå Advokatnævnet, tiltrædes bestyrelserne hver af et medlem, der ikke er advokat. Virker en kredsbestyrelse i flere afdelinger, tiltrædes kredsbestyrelsen dog af ét medlem for hver afdeling. Disse medlemmer og stedfortrædere herfor udpeges af justitsministeren for 4 år ad gangen efter indstilling fra KL (Kommunernes Landsforening). Justitsministeren kan fastsætte regler om indstilling fra kommuner, der ikke er medlemmer af KL (Kommunernes Landsforening).

Stk. 2. Justitsministeren fastsætter nærmere regler om kredsbestyrelsernes behandling af sager, hvor de skal bistå Advokatnævnet, samt kredsbestyrelsernes afholdelse af de samtaler, som er nævnt i § 143, stk. 8.

§ 145 a. Advokatnævnet afgiver en årlig beretning om sin virksomhed til justitsministeren. Beretningen trykkes og offentliggøres.

Kapitel 15 a

Salærklager

§ 146. Klager over vederlag, som en advokat, et advokatselskab eller en af de personer, der er nævnt i § 124 c, stk. 1, nr. 2, og som ejer aktier eller anpartar i et advokatselskab, har forlangt for sit arbejde, kan af den, som har retlig interesse heri, indbringes for Advokatnævnet. Nævnet kan godkende vederlagets størrelse eller bestemme, at vederlaget skal nedsættes eller bortfalde.

Stk. 2. Klager skal indgives inden 1 år efter, at klageren er blevet bekendt med kravet om vederlag. Fristen regnes fra den endelige afregning af den pågældende sag. Advokatnævnet kan behandle en klage, der er indgivet senere, når fristoverskridelsen er rimeligt begrundet.

Stk. 3. Advokatnævnets afgørelse kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed.

§ 147. (Ophævet)

§ 147 a. Så længe en sag behandles af Advokatnævnet, kan klagesagens parter ikke anlægge sag ved domstolene om de spørgsmål, der er omfattet af klagen. Når Advokatnævnet har truffet afgørelse, kan hver af parterne indbringe sagen for domstolene.

Kapitel 15 b

Disciplinærsager

§ 147 b. Klager over, at en advokat, et advokatselskab eller en af de personer, der er nævnt i § 124 c, stk. 1, nr. 2, og som ejer aktier eller anparter i et advokatselskab, har tilsidesat pligter, der følger af denne lov eller af forskrifter fastsat i medfør af denne lov, kan indbringes for Advokatnævnet.

Stk. 2. Klager skal indgives inden 1 år efter, at klageren er blevet bekendt med det forhold, som klagen vedrører. Nævnet kan dog behandle en klage, der er indgivet senere, når fristoverskridelsen findes rimeligt begrundet.

Stk. 3. Advokatnævnet kan afvise at behandle klager fra personer, der ikke har retlig interesse i det forhold, klagen angår, samt klager, der på forhånd må skønnes åbenbart grundløse.

Stk. 4. Advokatnævnet kan lade parter og vidner afhøre ved byretten på det sted, hvor de bor.

§ 147 c. Finder Advokatnævnet, at en advokat, et advokatselskab eller en af de personer, der er nævnt i § 124 c, stk. 1, nr. 2, og som ejer aktier eller anparter i et advokatselskab, har tilsidesat pligter, der følger af denne lov eller forskrifter fastsat i medfør af loven, kan nævnet tildele advokaten, advokatselskabet eller personen, der i medfør af § 124 c, stk. 1, nr. 2, ejer aktier eller anparter i et advokatselskab, en irettesættelse eller pålægge vedkommende eller selskabet en bøde på indtil 300.000 kr. Er tilsidesættelsen af pligterne af særlig grov karakter, kan Advokatnævnet forhøje bøden op til 600.000 kr.

Stk. 2. Advokatnævnet kan under anvendelse af tvangsbøder pålægge en advokat, et advokatselskab eller en af de personer, der er nævnt i § 124 c, stk. 1, nr. 2, og som ejer aktier eller anparter i et advokatselskab, at opfylde en forpligtelse som nævnt i stk. 1. Nævnet kan endvidere, hvis det skønnes fornødent, fratage advokaten eller personen, der i medfør af § 124 c, stk. 1, nr. 2, ejer aktier eller anparter i et advokatselskab, en sag og lade en anden af klienten godkendt advokat eller person, der i medfør af § 124 c, stk. 1, nr. 2, ejer aktier eller anparter i et advokatselskab, færdiggøre den.

Stk. 3. Har en advokat gjort sig skyldig i grov eller oftere gentagen overtrædelse af sine pligter som advokat, kan Advokatnævnet betinget frakende advokaten retten til at udføre sager eller forretninger af nærmere angiven karakter eller retten til at udøve advokatvirksomhed. Betinget frakendelse sker, på vilkår af at vedkommende i en prøvetid på op til 5 år regnet fra Advokatnævnets afgørelse ikke tilsidesætter de pligter,

stillingen som advokat medfører, under sådanne omstændigheder, at vedkommende efter en samlet bedømmelse skal frakendes retten til at udøve advokatvirksomhed. Forlanger advokaten i medfør af § 147 e afgørelsen indbragt for retten, og stadfæster retten afgørelsen om betinget frakendelse, regnes prøvetiden fra endelig dom. Ved den betingede frakendelse udsættes fastsættelsen af frakendelsestiden. Begår advokaten i prøvetiden et nyt forhold, fastsætter Advokatnævnet en fælles frakendelse for dette forhold og det tidligere påkendte forhold.

Stk. 4. Har en af de personer, der er nævnt i § 124 c, stk. 1, nr. 2, og som ejer aktier eller anparter i et advokatselskab, gjort sig skyldig i grov eller oftere gentagen overtrædelse af de regler, som regulerer advokathvervet, kan Advokatnævnet betinget frakende vedkommende retten til at udføre sager eller forretninger af nærmere angiven karakter eller retten til at eje aktier eller anparter i et advokatselskab. Betinget frakendelse sker, på vilkår af at vedkommende i en prøvetid på op til 5 år regnet fra Advokatnævnets afgørelse ikke tilsidesætter de regler, som regulerer advokathvervet, under sådanne omstændigheder, at vedkommende efter en samlet bedømmelse skal frakendes retten til at udføre sager eller forretninger af nærmere angiven karakter eller retten til at eje aktier eller anparter i et advokatselskab. Forlanger vedkommende i medfør af § 147 e afgørelsen indbragt for retten, og stadfæster retten afgørelsen om betinget frakendelse, regnes prøvetiden fra endelig dom. Ved den betingede frakendelse udsættes fastsættelsen af frakendelsestiden. Begår den pågældende i prøvetiden et nyt forhold, fastsætter Advokatnævnet en fælles frakendelse for dette forhold og det tidligere påkendte forhold.

Stk. 5. Advokatnævnet kan under nævnets behandling af en sag efter stk. 8 midlertidigt frakende en advokat retten til at udføre sager eller forretninger af nærmere angiven karakter eller retten til at udøve advokatvirksomhed, hvis Advokatnævnet skønner, at der er en begrundet mistanke om, at betingelserne for frakendelse, jf. stk. 8, er opfyldt, og hvis der er overhængende fare for, at advokaten under sagens behandling groft eller oftere gentagent vil overtræde sine pligter som advokat. Advokatnævnets afgørelse om midlertidig frakendelse varer, indtil Advokatnævnets afgørelse i sagen efter stk. 8 er endelig, eller indtil retten har truffet afgørelse i medfør af § 147 e, stk. 3.

Stk. 6. Advokatnævnet kan under nævnets behandling af en sag efter stk. 9 midlertidigt frakende en af de personer, der er nævnt i § 124 c, stk. 1, nr. 2, og som ejer aktier eller anparter i et advokatselskab, retten til at udføre sager eller forretninger af nærmere angiven karakter eller retten til at eje aktier eller anparter i et advokatselskab, hvis Advokatnævnet skønner, at der er en begrundet mistanke om, at betingelserne for frakendelse, jf. stk. 9, er opfyldt, og hvis der er overhængende fare for, at den pågældende under sagens behandling groft eller oftere gentagent vil overtræde de regler, som regulerer advokathvervet. Advokatnævnets afgørelse om midlertidig frakendelse varer, indtil Advokatnævnets afgørelse i sagen efter stk. 9 er endelig, eller indtil retten har truffet afgørelse i medfør af § 147 e, stk. 3.

Stk. 7. Justitsministeren fastsætter nærmere regler om Advokatnævnets behandling af sager efter stk. 5 og 6. Justitsministeren vil i den forbindelse kunne fravige forvaltningslovens § 8, stk. 1, og § 21, stk. 1, og det forvaltningsretlige officialprincip.

Stk. 8. Har en advokat gjort sig skyldig i grov eller oftere gentagen overtrædelse af sine pligter som advokat, og de udviste forhold giver grund til at antage, at den pågældende ikke for fremtiden vil udøve advokatvirksomhed på forsvarlig måde, kan Advokatnævnet frakende advokaten retten til at udføre sager eller forretninger af nærmere angiven karakter eller retten til at udøve advokatvirksomhed. Frakendelsen kan ske i et tidsrum fra 6 måneder til 5 år eller indtil videre. Bestemmelsen i § 142 gælder tilsvarende.

Stk. 9. Har en af de personer, der er nævnt i § 124 c, stk. 1, nr. 2, og som ejer aktier eller anparter i et advokatselskab, gjort sig skyldig i grov eller oftere gentagen overtrædelse af de regler, som regulerer advokaterhvervet, og de udviste forhold giver grund til at antage, at den pågældende ikke for fremtiden vil overholde disse regler, kan Advokatnævnet frakende vedkommende retten til at udføre sager eller forretninger af nærmere angiven karakter eller retten til at eje aktier eller anparter i et advokatselskab. Frakendelse kan ske i et tidsrum fra 6 måneder til 5 år eller indtil videre.

Stk. 10. Nævnets afgørelser, der ikke kan indbringes for anden administrativ myndighed, skal indeholde oplysning om adgangen til domstolsprøvelse og fristen herfor.

Stk. 11. Advokatnævnet sender meddelelse om en afgørelse til klageren, advokaten, advokatselskabet, personen, der i medfør af § 124 c, stk. 1, nr. 2, ejer aktier eller anparter i et advokatselskab, Advokatrådet og Justitsministeriet. Nævnet kan offentliggøre afgørelsen.

§ 147 d. Advokatnævnets afgørelse efter § 147 c, stk. 1 og 2, kan indbringes for retten af advokaten, advokatselskabet eller personen, der i medfør af § 124 c, stk. 1, nr. 2, ejer aktier eller anparter i et advokatselskab. Retten kan stadfæste, ophæve eller ændre afgørelsen.

Stk. 2. Indbringelse skal ske inden 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt den pågældende. Sagsanlæg har opsættende virkning for så vidt angår afgørelser, der er truffet i medfør af § 147 c, stk. 1.

Stk. 3. Afgørelsen indbringes ved, at advokaten, advokatselskabet eller personen, der i medfør af § 124 c, stk. 1, nr. 2, ejer aktier eller anparter i et advokatselskab, anlægger sag mod Advokatnævnet i den borgerlige retsplejes former. Sagen anlægges ved den ret, i hvis kreds advokaten eller advokatselskabet har kontor.

§ 147 e. Advokaten eller personen, der i medfør af § 124 c, stk. 1, nr. 2, ejer aktier eller anparter i et advokatselskab, kan forlange en afgørelse efter § 147 c, stk. 3, 4, 8 eller 9, indbragt for retten. Retten kan stadfæste, ophæve eller ændre afgørelsen.

Stk. 2. Anmodning om sagsanlæg skal fremsættes over for justitsministeren inden 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt den pågældende. Justitsministeren anlægger herefter sag i den borgerlige retsplejes former mod advokaten eller personen, der i medfør af § 124 c, stk. 1, nr. 2, ejer aktier eller anparter i et advokatselskab.

Stk. 3. Retten bestemmer på et forberedende retsmøde ved kendelse, om anmodning om sagsanlæg vedrørende en afgørelse truffet efter § 147 c, stk. 8 eller 9, har opsættende virkning. Retten kan bestemme, om kære af kendelsen har opsættende virkning. Det forberedende retsmøde afholdes inden 4 uger efter sagens anlæg. Retten bestemmer ved dommen, hvis retten helt eller delvis stadfæster Advokatnævnets afgørelse, om anke har opsættende virkning.

§ 147 f. Advokatnævnet kan til enhver tid ophæve en frakendelse efter § 147 c, stk. 3, 4, 8 og 9.

Stk. 2. Er frakendelsen sket indtil videre, og afslår Advokatnævnet en ansøgning om ophævelse af frakendelsen, kan den pågældende forlange spørgsmålet indbragt for retten, såfremt der er forløbet 5 år efter frakendelsen. Sagen anlægges af justitsministeren i den borgerlige retsplejes former. Godkender retten Advokatnævnets afgørelse, kan spørgsmålet først på ny indbringes for retten efter 2 års forløb.

§ 147 g. Advokaten eller personen, der i medfør af § 124 c, stk. 1, nr. 2, ejer aktier eller anparter i et advokatselskab, kan forlange en afgørelse efter § 147 c, stk. 5 eller 6, indbragt for retten. Retten kan stadfæste, ophæve eller ændre afgørelsen.

Stk. 2. Anmodning om sagsanlæg skal fremsættes over for justitsministeren, inden 14 dage efter at afgørelsen er meddelt den pågældende. Justitsministeren anlægger herefter uden ugrundet ophold sag i den borgerlige retsplejes former mod advokaten eller personen, der i medfør af § 124 c, stk. 1, nr. 2, ejer aktier eller anparter i et advokatselskab. Retten træffer afgørelse inden for 4 uger efter sagens anlæg.

Stk. 3. Anmodning om sagsanlæg har ikke opsættende virkning, medmindre retten undtagelsesvis beslutter dette. Anke har ikke opsættende virkning.

§ 147 h. (Ophævet)

Regler om god advokatskik inden for EU

Senest ændret i 2008.

1. Præambel

1.1. Advokatens stilling i samfundet

I et samfund, der hviler på respekt for lov og ret, udfylder advokaten en særlig rolle. Hans pligter er ikke begrænset til samvittighedsfuld udførelse inden for lovens rammer af den opgave, som er betroet ham af klienten. Advokaten skal tjene retfærdighedens interesser såvel som de klienters interesser, hvis rettigheder og friheder, det er ham betroet at hævde og forsvare, og det er hans pligt ikke blot at føre sin klients sag, men også at være hans rådgiver. Respekt for advokatens professionelle virke er en vigtig betingelse for retsstatsprincippet og demokratiet i samfundet. Advokatens virke pålægger ham derfor forskelligartede – fra tid til anden tilsyneladende modstridende – juridiske og moralske forpligtelser over for

- klienten,
- domstolene og andre myndigheder for hvilke advokaten optræder på klientens vegne,
- advokatstanden i almindelighed og hver enkelt kollega i særdeleshed, og
- offentligheden, for hvilken eksistensen af en fri og uafhængig advokatstand, hvis integritet bygger på respekt for regler opstillet af standen selv, er et væsentligt middel til værn for menneskerettighederne over for statsmagten og andre interesser i samfundet.

1.2. Karakteren af regler om god advokatskik

1.2.1. Regler om god advokatskik hviler på frivillig vedtagelse fra advokatstandens side og har det formål at sikre advokatens rette udøvelse af en funktion, der anerkendes som væsentlig i alle civiliserede samfund. Advokatens undladelse af at efterleve disse regler kan i sin yderste konsekvens udløse disciplinære sanktioner.

1.2.2. Den enkelte advokatorganisations regler om god advokatskik udspringer af dens egne traditioner. De er tilpasset den pågældende organisation, advokaternes

virkefelt i vedkommende medlemsstat, dennes juridiske og administrative procedurer og dens nationale lovgivning. Det er hverken muligt eller ønskeligt at tage dem ud af deres sammenhæng eller at gøre sådanne regler generelt anvendelige, da de ifølge deres natur er uegnede dertil. De enkelte advokatororganisationers særlige regler om god advokatskik er ikke desto mindre baseret på de samme værdier og har som oftest et fælles grundlag.

1.3. Reglernes formål

1.3.1. Den fortsatte integration af Den Europæiske Union (EU) og Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde (EØS) og den øgede hyppighed af advokatvirksomhed på tværs af landegrænserne i Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde har gjort det nødvendigt i almenhedens interesse at fastlægge fælles regler med hensyn til grænseoverskridende virksomhed gældende for alle advokater inden for Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde, uanset hvilken advokatororganisation de tilhører. Et særligt formål med vedtagelsen af disse regler er at afbøde vanskelighederne ved anvendelse af "dobbelte adfærdsregler" som omtalt i artikel 4 og 7.2 i direktiv 771249/EØF og artikel 6 og 7 i direktiv 98/5/EF.

1.3.2. De organisationer, der gennem CCBE (Sammenslutningen af advokatråd i Europa) repræsenterer advokatstanden, henstiller, at de regler, der fastlægges i de følgende paragraffer,

- skal anerkendes som udtryk for en almindelig enighed blandt alle advokatororganisationer inden for Den Europæiske Union og Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde,
- skal vedtages i overensstemmelse med nationale procedurer og/eller procedurer anvendt i EØS snarest muligt som bindende regler for advokaters grænseoverskridende virksomhed inden for Den Europæiske Union og Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde,
- skal tages i betragtning ved enhver revision af nationale regler om god advokatskik med henblik på en fremadskridende harmonisering.

De udtrykker endvidere det ønske, at nationale regler om god advokatskik i videst muligt omfang vil blive fortolket og anvendt i overensstemmelse med reglerne i dette regelsæt. Når disse regler er vedtaget som bindende i forbindelse med advokaters grænseoverskridende virksomhed, vil advokaten fortsat være forpligtet til at respektere de regler, der er gældende for den advokatororganisation, han tilhører, for så vidt de er forenelige med reglerne i dette regelsæt.

1.4. *Den af reglerne omfattede personkreds*

De følgende regler finder anvendelse på advokater som disse er defineret i direktiv 77/249/EØF og direktiv 98/5/EF og på advokater i organisationer, der er associerede medlemmer eller observatører i CCBE.

Reglernes materielle anvendelsesområde

De følgende regler skal, uden at foregribe bestræbelserne på en fremadskridende harmonisering af reglerne om god advokatskik, der gælder internt i en medlemsstat, gælde for advokaters grænseoverskridende virksomhed inden for Den Europæiske Union og Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde. Ved grænseoverskridende virksomhed forstås:

- a) Al professionel kontakt med advokater fra en anden medlemsstat end advokatens hjemland,
- b) Advokatens professionelle virksomhed i en anden medlemsstat end advokatens hjemland, hvad enten advokaten er fysisk til stede i den anden medlemsstat eller ej.

Definitioner

I disse regler betyder:

‘Medlemsstat’ en medlemsstat i Den Europæiske Union eller en anden stat, hvis advokatstand er omfattet af § 1.4.

‘Hjemland’ den medlemsstat, hvor advokaten har fået ret til at benytte sin faglige titel.
‘Værtsland’ enhver anden medlemsstat, hvor advokaten udøver grænseoverskridende virksomhed.

‘Kompetent myndighed’ de(n) professionelle organisation(er) eller myndighed(er) i vedkommende medlemsstat, der er ansvarlig(e) for fastsættelse af regler om god advokatskik og disciplinært tilsyn med advokater.

‘Direktiv 77/249/EØF’ Rådets direktiv 771249/EØF af 22. marts 1977 om lettelse med henblik på den faktiske gennemførelse af advokaters fri udveksling af tjenesteydelser.

'Direktiv 98/5/EF' Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 98/5/EF af 16. februar 1998 om lettelse af adgangen til varig udøvelse af advokaterhvervet i en anden medlemsstat en den, hvor beskikkelsen er opnået.

2. Almindelige principper

2.1. *Uafhængighed*

2.1.1. De mange pligter, en advokat er underkastet, kræver hans fuldstændige uafhængighed af enhver uvedkommende påvirkning, især sådanne, som kan udspringe af hans personlige interesser eller udefrakommende pres. Denne uafhængighed er lige så nødvendig for tilliden til retsplejen som dommerstandens uvildighed. En advokat skal derfor undgå enhver svækkelse af sin uafhængighed og må ikke gå på akkord med den professionelle standard og etik for at gøre sin klient, retten eller tredjemand tilpas.

2.1.2. Denne uafhængighed er nødvendig i forbindelse med såvel juridisk rådgivning som retssager. Advokatens rådgivning til klienten er uden værdi, hvis den kun ydes for at stille ham selv i gunstigt lys, for at pleje egne interesser eller som følge af andre uvedkommende påvirkninger.

2.2. *Tillid og personlig integritet*

Tillidsforhold kan kun bestå, hvis advokatens personlige ære, hæderlighed og integritet er hævet over enhver tvivl. For en advokat er disse traditionelle dyder professionelle pligter.

2.3. *Fortrolighed*

2.3.1. Det er en væsentlig forudsætning for advokatens virke, at han af sin klient kan modtage oplysning om forhold, som klienten ikke ville betro andre – de mest intime, personlige detaljer eller de mest værdifulde forretningsmæssige hemmeligheder – og at advokaten kan modtage oplysningerne i fortrolighed. Uden klientens vished om fortrolighed kan tillid ikke bestå. Fortrolighed er derfor en primær og fundamental ret og pligt for advokaten. Advokatens fortrolighedspligt er i retsplejens interesse såvel som i klientens. Derfor nyder den særlig beskyttelse fra statens side.

2.3.2. Alle oplysninger meddelt af en klient eller modtaget om en klient eller andre i forbindelse med arbejdet for klienten skal således respekteres af advokaten som fortrolige.

2.3.3. Fortrolighedspligten er tidsubegrænset.

2.3.4. Advokaten skal kræve, at hans fuldmægtige, øvrige medarbejdere og alle, der er ansat af ham i forbindelse med udøvelsen af professionelle tjenester, overholder den samme fortrolighedspligt.

2.4. *Respekt for udenlandske advokatorganisationers regler om god advokatskik*

En advokat fra en anden medlemsstat kan, når han udøver grænseoverskridende virksomhed, være forpligtet til at efterleve de regler om god advokatskik, der er fastsat af advokatorganisationen i værtslandet. Advokaten er som led i udførelsen af enhver opgave forpligtet til at gøre sig bekendt med de regler, han vil være underkastet. CCBE's medlemsorganisationer er forpligtet til at deponere deres adfærdsregler hos CCBE's sekretariat, således at enhver advokat fra sekretariatet kan få et eksemplar af de gældende adfærdsregler.

2.5. *Uforenelige beskæftigelser*

2.5.1. For at kunne udøve sit virke i fuld uafhængighed og i overensstemmelse med advokatens pligt til at deltage i retsplejen er advokaten afskåret fra visse beskæftigelser.

2.5.2. En advokat, der repræsenterer eller forsvarer en klient i en retssag eller over for offentlige myndigheder i et værtsland, skal respektere de dér gældende regler om beskæftigelser, der er uforenelige med advokatvirksomhed.

2.5.3. En advokat, der har etableret sig i et værtsland, hvor han ønsker at deltage direkte i erhvervs- eller anden virksomhed, der ikke er forbundet med advokatvirksomhed, skal respektere de dér gældende regler om beskæftigelser, der er forbudt eller uforenelige med advokatvirksomhed.

2.6. *Individuel reklamering*

2.6.1. En advokat er berettiget til at oplyse offentligheden om sine tjenesteydelser, forudsat at oplysningerne er præcise og ikke vildledende og respekterer fortrolighedsforpligtelsen og andre af advokatstandens grundværdier.

2.6.2. En advokats individuelle reklamering i enhver form for medie, såsom presse, radio, fjernsyn, via elektroniske kommercielle meddelelser eller på anden måde, er tilladt i den udstrækning, den overholder kravene i § 2.6.1.

2.7. Klientens interesser

En advokat skal altid under iagttagelse af gældende ret og god advokatskik handle i sin klients interesse og skal lade denne gå forud for sine egne og sine kollegers interesser.

2.8. Begrænsning af advokaters ansvar over for klienten

I den udstrækning loven i hjemlandet og værtslandet muliggør det, må advokaten begrænse sit ansvar over for klienten i overensstemmelse med de gældende bestemmelser, som advokaten er underlagt.

3. Forhold til klienter

3.1. Påtagelse og udtræden af sager

3.1.1. En advokat må kun påtage sig en sag efter direkte anmodning fra klienten. Advokaten kan dog påtage sig en sag efter anmodning fra en anden advokat på en klients vegne eller efter anmodning fra et dertil kompetent organ. Advokaten skal i rimeligt omfang undersøge rigtigheden af personens eller organets identitet, kompetence og bemyndigelse, hvis konkrete omstændigheder viser, at identiteten, kompetencen eller bemyndigelsen er uvis.

3.1.2. En advokat skal rådgive sin klient og varetage dennes interesser hurtigt, samvittighedsfuldt og omhyggeligt. Han er personligt ansvarlig for udførelsen af de opgaver, der gives ham og skal holde klienten underrettet om forløbet af en sag, der er betroet ham.

3.1.3. En advokat bør ikke uden samarbejde med en dertil kvalificeret kollega påtage sig udførelsen af en opgave, som han ved eller bør vide, at han savner fornøden kompetence til at løse. En advokat bør ikke påtage sig sager, medmindre han under hensyntagen til andet arbejdspress kan behandle disse med passende hurtighed.

3.1.4. En advokat må ikke udnytte sin ret til at udtræde af en sag på en sådan måde og under sådanne omstændigheder, at klienten hindres i rettidigt og uden skadevirkning for ham at søge anden juridisk bistand.

3.2. *Interessekonflikter*

3.2.1. En advokat må ikke rådgive, repræsentere eller virke for to eller flere klienter i samme sag, hvis der er interessekonflikt mellem disse eller betydelig risiko derfor.

3.2.2. Advokaten skal træde helt ud af sagen, hvis der opstår interessekonflikt mellem to eller flere af hans klienter, hvis der opstår risiko for krænkelse af fortrolighedspligten, eller hvis hans uafhængighed vil kunne anfægtes.

3.2.3. En advokat skal ligeledes afstå fra at virke for en ny klient, hvis der herved opstår risiko for tilsidesættelse af den fortrolighedspligt, der påhviler ham i forhold til en tidligere klient, eller hvis det kendskab til dennes forhold, som advokaten har erhvervet, vil udgøre en utilbørlig fordel for den nye klient.

3.2.4. Når advokater udøver advokatvirksomhed i fællesskab, gælder de i § 3.2.1. til 3.2.3.nævnte regler for fællesskabet og alle dets deltagere.

3.3. *Honoraraftaler om andel i sagens genstand (pactum de quota litis)*

3.3.1. En advokat må ikke indgå honoraraftaler, hvorefter han vederlægges med en andel af det, der opnås ved sagens gennemførelse (pactum de quota litis).

3.3.2. Ved 'pactum de quota litis' forstås en aftale mellem advokaten og klienten indgået forud for afslutningen af den sag, hvori klienten er part, hvorefter klienten påtager sig at betale advokaten en del af udbyttet af sagen, hvad enten dette er en pengesum eller andet, der tilkendes klienten ved sagens afslutning.

3.3.3. 'Pactum de quota litis' omfatter ikke en aftale om, at honoraret beregnes i forhold til sagsgenstandens værdi, hvis dette er i overensstemmelse med en almindeligt godkendt honorartakst eller er underkastet kontrol af det organ, hvis myndighed advokaten er underlagt.

3.4. *Honorarfastsættelse*

Klienten skal have fuld oplysning om ethvert honorar, advokaten beregner sig, og honorarer skal være rimelige og passende og overholde loven og de regler for standen, som advokaten er underlagt.

3.5. *Acontoafregning*

Hvis en advokat kræver acontobetaling af honorar og/eller udlæg, må sådan betaling ikke overstige, hvad der efter et rimeligt skøn vil medgå til dækning af honorar og udlæg i den pågældende sag. Undlader klienten at foretage sådan acontobetaling, er advokaten berettiget til at udtræde af sagen eller nægte at påtage sig den, dog under iagttagelse af reglerne i § 3.1.4 ovenfor.

3.6. *Honorardeling med andre end advokater*

3.6.1. En advokat må ikke dele sit honorar med nogen, der ikke er advokat, medmindre de love og de adfærdsregler, advokaten er underlagt, tillader en tilknytning mellem advokaten og den anden person.

3.6.2. Bestemmelsen i § 3.6.1. er ikke til hinder for, at en advokat betaler honorar, provision eller andet vederlag til en afdød kollegas arvinger eller til en pensioneret kollega i forbindelse med overtagelse af den afdøde eller pensionerede advokats virksomhed.

3.7. *Procesomkostninger og mulighed for retshjælp*

3.7.1. Advokaten bør til enhver tid søge at opnå den mest omkostningseffektive løsning på klientens tvist og bør på passende tidspunkter oplyse klienten om det ønskværdige i at forsøge at opnå forlig og/eller henvise sagen til alternativ konfliktløsning.

3.7.2. En advokat skal oplyse sin klient om eksisterende muligheder for offentlig retshjælp.

3.8. *Klientmidler*

3.8.1. Advokater, der kommer i besiddelse af midler på vegne af deres klienter eller tredjemand (herefter kaldet 'klientmidler'), skal indsætte sådanne midler på en konto i en bank eller lignende pengeinstitut underkastet offentligt tilsyn (herefter kaldet 'klientkonto'). En klientkonto skal være adskilt fra alle advokatens andre konti. Alle de af advokaten modtagne klientmidler skal indsættes på en sådan konto, medmindre ejeren af midlerne accepterer, at midlerne behandles anderledes.

3.8.2. Advokatens bogføring skal fuldstændigt og nøjagtigt vise alle dispositioner over klientmidlerne. Disse skal være adskilt fra andre midler, advokaten råder over. Det er muligt, at bogføringen i henhold til nationale regler skal opbevares i en vis periode.

3.8.3. En klientkonto kan kun være i debet under ganske særlige omstændigheder, som udtrykkeligt er tilladt i henhold til nationale regler, eller på grund af bankgebyrer, som advokaten ikke har indflydelse på. En sådan konto kan ikke stilles som garanti eller anvendes som sikkerhed. Der kan ikke ske modregning mellem eller sammenlægning af en klientkonto og en anden bankkonto. Klientmidlerne på en klientkonto kan heller ikke anvendes til betaling af penge, som advokaten skylder banken.

3.8.4. Klientmidler skal overføres til ejerne af midlerne hurtigst muligt eller på de betingelser, som de fastsætter.

3.8.5. Advokaten kan ikke overføre midler fra en klientkonto til sin egen konto til betaling af honorarer uden skriftligt at informere klienten derom.

3.8.6. De kompetente myndigheder i medlemsstaterne har bemyndigelse til at efterprøve og undersøge alle dokumenter vedrørende klientmidler, samtidig med at de respekterer den fortrolighed eller tavshedspligt, som dokumenterne måtte være underlagt.

3.9. *Advokatansvarsforsikring*

3.9.1. Advokater skal være forsikret mod juridisk erstatningsansvar, der opstår som følge af udøvelsen af deres erhverv, i en udstrækning, der er rimelig under hensyntagen til karakteren og omfanget af de risici, de pådrager sig i forbindelse med deres juridiske virksomhed.

3.9.2. Hvis dette skulle vise sig at være umuligt, skal advokaten oplyse klienten om sin situation og dens konsekvenser.

4. Forholdet til retten

4.1. *Adfærdsregler i og over for retten*

En advokat, som møder eller deltager i en sag ved en domstol eller anden instans, skal følge de regler om god advokatskik, som er gældende ved den pågældende domstol eller myndighed.

4.2. *Korrekt processuel adfærd*

En advokat skal altid iagttage korrekt processuel adfærd.

4.3. Opførsel i retten

En advokat skal under udvisning af respekt og høflighed over for retten varetage sin klients interesser med værdighed og uden at være bange for at skade sine egne interesser eller for eventuelle konsekvenser for sig selv eller andre.

4.4. Urigtige eller vildledende oplysninger

En advokat må aldrig bevidst meddele retten urigtige eller vildledende oplysninger.

4.5. Reglernes anvendelse i voldgiftssager etc.

Reglerne om advokatens forhold til retten finder tilsvarende anvendelse på advokatens forhold til voldgiftsmænd og andre, der, eventuelt lejlighedsvis, udøver domstols- eller domstolslignende funktioner.

5. Forholdet mellem advokater

5.1. Det kollegiale fællesskab

5.1.1. Det kollegiale fællesskab kræver tillid og samarbejde mellem advokater til fordel for deres klienter og for at undgå unødige retssager og anden adfærd, der er skadelig for standens omdømme. Det kan imidlertid aldrig retfærdiggøre, at standens interesser bliver sat over klientens.

5.1.2. En advokat skal anerkende advokater fra andre medlemsstater som kolleger og behandle dem fair og korrekt.

5.2. Samarbejde mellem advokater fra forskellige medlemsstater

5.2.1. En advokat, som modtager henvendelse fra en kollega fra en anden medlemsstat, er forpligtet til ikke at påtage sig en sag, som han ikke er kompetent til at udføre. Advokaten skal i så fald bistå kollegaen med at skaffe de oplysninger, der er nødvendige for at sætte vedkommende i stand til at overgive sagen til en advokat, der er i stand til at udføre den ønskede opgave.

5.2.2. Når advokater fra forskellige medlemsstater samarbejder, påhviler der begge pligt til at tage hensyn til eventuelle forskelligheder mellem deres respektive retssystemer, faglige organisationer og advokaternes kompetencer og pligter i de pågældende lande.

5.3. *Korrespondance mellem advokater*

5.3.1. Hvis en advokat har til hensigt at sende meddelelser til en advokat i en anden medlemsstat, som afsenderen ønsker behandlet “fortroligt” eller “uden præjudice”, skal han klart give udtryk for dette, inden han sender den første meddelelse.

5.3.2. Hvis den kommende modtager af meddelelserne ikke er i stand til at sikre deres behandling som “fortrolige” eller “uden præjudice”, skal denne straks oplyse afsenderen herom.

5.4. *Henvisningshonorar*

5.4.1. En advokat må hverken af advokater eller andre kræve eller modtage honorar, provision eller andet vederlag for at henvise eller anbefale en klient til den pågældende anden advokat.

5.4.2. En advokat må ikke betale andre honorar, provision eller andet vederlag for få en klient henvist til sig.

5.5. *Kommunikation med modparten*

En advokat må ikke i en konkret sag henvende sig direkte til nogen, som er repræsenteret eller rådgives af en kollega, uden dennes samtykke og skal i så fald holde den anden advokat underrettet om enhver sådan kommunikation.

5.6. (Ophævet efter beslutning på generalforsamlingen i CCBE i Dublin den 6. december 2002)

5.7. Hæftelse for honorar

Ved professionelle relationer mellem medlemmer af advokatorganisationer i forskellige medlemsstater hæfter en advokat personligt, også i tilfælde af klientens insolvens, for den udenlandske kollegas krav på honorar, omkostninger og udlæg, såfremt han selv har engageret eller søgt råd hos kollegaen uden at begrænse sig til at anbefale kollegaen eller til at introducere klienten for ham. De pågældende advokater kan dog ved samarbejdets begyndelse træffe særlig aftale herom. Endvidere kan opdragsgiveren til enhver tid begrænse sin personlige hæftelse til de krav på honorar, omkostninger og udlæg, der er opstået før meddelelsen til kollegaen om, at opdragsgiveren ikke vil hæfte for fremtiden.

5.8. Fortsat faglig udvikling

Advokater bør vedligeholde og udvikle deres faglige viden og evner og tage deres erhvervs europæiske dimension i betragtning.

5.9. Tvister mellem advokater i forskellige medlemsstater

5.9.1. Hvis en advokat finder, at en kollega fra en anden medlemsstat har handlet i strid med reglerne om god advokatskik, skal han henlede kollegaens opmærksomhed derpå.

5.9.2. Hvis der opstår tvist af professionel art mellem advokater i forskellige medlemsstater, skal de så vidt muligt først søge den bilagt i mindelighed.

5.9.3. En advokat må ikke indlede retssag eller disciplinærsag mod en kollega i en anden medlemsstat angående et spørgsmål som nævnt i § 5.9.1. eller § 5.9.2. ovenfor uden først at orientere de advokatorganisationer, hvortil parterne hører, og give de pågældende advokatorganisationer mulighed for at bidrage til en løsning.

Model Code of Conduct for European Lawyers

Preamble

As adopted on 08/10/2021

Lawyers have a central position in the administration of justice. They defend citizens' rights by assisting and representing them and liaise between citizens and the courts. In this capacity, they hold a key position in ensuring the trust of the public in actions of the courts – the mission of which is fundamental in a democratic system governed by the rule of law.

Essential principles guide lawyers' behaviour in all circumstances, including independence, observance of legal professional secrecy and confidentiality, refusal to counsel, assist or defend a client if the lawyer is having a conflict of interest.

The lawyer shall be competent, devoted, diligent and cautious with their clients.

When carrying out their duties, lawyers shall respect principles of dignity, conscience, integrity and loyalty.

One of the main objects of the Council of Bars and Law Societies of Europe (CCBE) is to represent its member bars on all matters of mutual interest relating to the exercise of the profession of the lawyer, the development of the law and practice pertaining to the rule of law and the administration of justice.

The Model Code of Deontology is the third part of a set of documents which the CCBE has adopted to achieve these objectives as concerns deontology:

The *Charter of the Core Principles of the European Legal Profession* contains a list of ten core principles that express the common ground which underlies all the national and international rules which govern the conduct of European lawyers.

The *Code of Conduct for European Lawyers* states common rules which apply to all lawyers from the European Union, the European Economic Area, the Swiss Confederation and the United Kingdom, as well as associated and observer countries, whatever Bar

or Law Society they belong to in relation to their cross-border practice. In particular, it aims at defining the applicable rules when the deontological rules of more than one member country are applicable in accordance with their terms.

With the *Model Code of Conduct for European Lawyers*, the CCBE presents to its members a coherent set of deontological rules.

The Articles of the Model Code of Conduct are inspired by the Charter of Core Principles. They do not aim at providing a comprehensive set of regulations of the legal profession though. For example, the Model Code of Conduct does not deal with lawyers' relationship with disciplinary organs.

The Articles of the Model Code are accompanied by comments, aimed at clarifying their meaning in order to facilitate their application in concrete cases.

The CCBE does not propose that the Model Code of Conduct, unlike the Code of Conduct of European lawyers, should constitute a uniform code to be adopted as enforceable rules in all the Bars it represents.

The drafting of rules which would have this aim would indeed lead to a code reflecting, as it were, the lowest common denominator of the deontological rules in force in all the Bars, resulting in the formulation of sometimes the most restrictive standard, sometimes the least restrictive, which would be of little use.

The CCBE has therefore chosen to propose rules which are best suited to current conceptions of the purpose of lawyers' deontological rules, dictated by the interests of the client, and which comply with European law.

The CCBE therefore believes that, recognising the merit of these rules, its member Bars will voluntarily adopt the provisions of the Model Code of Conduct or, where this is not possible, will be largely inspired by them.

Model Article on Independence

As adopted on 19/05/2017

An independent legal profession is a prerequisite for the rule of law.

1. Key role of independence provision.

The Charter of Core Principles of the European Legal Profession of 25 November 2006 provides as principle a) the independence of the lawyer, and the freedom of the lawyer to pursue the client's case⁴⁸⁶:

“A lawyer needs to be free - politically, economically and intellectually - in pursuing his or her activities of advising and representing the client. This means that the lawyer must be independent of the state and other powerful interests, and must not allow his or her independence to be compromised by improper pressure from business associates. The lawyer must also remain independent of his or her own client if the lawyer is to enjoy the trust of third parties and the courts. Indeed without this independence from the client there can be no guarantee of the quality of the lawyer's work. The lawyer's membership of a liberal profession and the authority deriving from that membership helps to maintain independence, and bar associations must play an important role in helping to guarantee lawyers' independence. Self-regulation of the profession is seen as vital in buttressing the independence of the individual lawyer. It is notable that in unfree societies lawyers are prevented from pursuing their clients' cases, and may suffer imprisonment or death for attempting to do so.”

It follows from those principles that society needs a fair system of administration of justice which guarantees the independence of lawyers in the discharge of their professional duties without any improper restriction, influence, inducement, pressure, threats or interference, direct or indirect, of any kind or for any reason. Independence is necessary:

- to enable lawyers properly to defend clients against the State and
- to protect lawyers from being identified with clients,
- to build trust between lawyers and their clients,
- to preserve the rule of law.

⁴⁸⁶ CCBE Charter of Core Principles of the European Legal Profession of 25 November 2016.

When representing clients, lawyers contribute to the observance of the rule of law by the public authorities.

These principles are recognized by leading international authorities:

- a. artikel 16 of the Basic Principles on the Role of Lawyers, Eighth United Nations Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders, Havana, 27 August to 7 September 1990, U.N. Doc. A/CONF.144/28/Rev.1 at 118 (1990)⁴⁸⁷.
- b. Principle One of Council of Europe Recommendation Rec(2000)21 of the Committee of Ministers to Member States on the freedom of exercise of the profession of lawyer⁴⁸⁸, and
- c. Recital D and point 4 of European Parliament's Resolution on the legal profession and the general interest in the functioning of legal systems, dated 23 March 2006⁴⁸⁹.

2. **In the exercise of his or her profession, the lawyer shall be independent, free from influence, including influence which may arise from his or her personal interests or as a result of external pressure. A lawyer must therefore avoid any impairment of his or her independence and should not compromise his or her professional standards in his or her dealings with the client, the court, third parties and public authorities. Otherwise, he or she shall not accept a mandate or, if already instructed, shall terminate his or her existing mandate.**

What does it mean to be independent?

Independence means that lawyers

- (a) are able to perform all of their professional functions without intimidation, hindrance, harassment or improper interference; and
- (b) are able to travel and to consult with their clients freely both within their own country and abroad; and

⁴⁸⁷ United Nations Basic Principles on the Role of Lawyers, adopted by the Eighth United Nations Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders, Havana, Cuba, 27 August to 7 September 1990.

⁴⁸⁸ Council of Europe Recommendation Rec (2000)21 of the Committee of Ministers to Member States on the freedom of exercise of the profession of lawyer, adopted by the Committee of Ministers on 25 October 2000 at the 727th meeting of the Ministers' Deputies.

⁴⁸⁹ European Parliament resolution on the legal professions and the general interest in the functioning of legal systems, 23 March 2006.

- (c) shall not suffer, or be threatened with, prosecution or administrative, economic other sanctions for any action taken in accordance with recognized professional duties, standards and ethics; and
- (d) shall be free from external pressure; and
- (e) shall resist any influence stemming from his/her own personal interests; and
- (f) shall not compromise their professional standards to please the client, the court, third parties or public authorities.

Model Article on Conflict of Interests

As adopted on 02/12/2016

1. **Except as otherwise provided in paragraph 4, a lawyer may not assist or act on behalf of two or more clients if there is a conflict between the interests of those clients. A lawyer may not assist or act on behalf of a client if there is a conflict between the interests of his or her client and his or her own interests or if the lawyer had handled the matter as a public servant, or as a judge, an arbitrator or mediator, or in the capacity of resolving disputes in any other form of alternative dispute resolution, or in any other comparable capacity.**

This obligation also applies whenever there is a significant risk of a conflict of interests.

General remark: A lawyer devoted only to act in the best interest of his/her client, free of any conflicting interests, is indispensable for the trust of the client in his/her lawyer; also in the public perception, a lawyer is expected to avoid even the slightest appearance of representing conflicting interests. Therefore, it is a widely accepted key principle of the lawyer's profession that a lawyer has to avoid representing conflicting interests of his/her clients. Only a lawyer free of conflicting interests is able "to provide, in full independence and in the overriding interests of that cause, such legal assistance as the client needs" (cp. ECJ, C-550/07 (Akzo Nobel), Note 42). The Conflict of Interest-issue is closely linked to other central key principles of the legal profession, such as confidentiality and independence.

Para 1 describes the general principle: a lawyer is not only excluded to assist a client if there actually is an existing conflict of interests but also if there is a significant risk that

a conflict of interest may arise in the future. “Significant” risk means that a (future) conflict of interests is likely. For that reason, according to paragraph 3, the lawyer has the duty to assess a conflict of interest at all time.

It is of no relevance, if the conflict arises between the interests of the clients or between the interests of the client and those of the lawyer.

However, one should bear in mind that under this clause not all and any (potential) conflicting interest exclude a lawyer from representing one or more clients: for example, in a client–lawyer relationship there are inherent conflicting interests, f.e. with respect to the fees, the content of the engagement contract, the response time, etc. Thus follows that with respect to a conflict with personal interests of a lawyer, a lawyer is not allowed to assist a client if the personal interests of the lawyer are or might be affected by those interests of the client which ought to be represented/defended by the lawyer by performing his/her duties under the mandate with the client. Such a conflict may arise for example, if the lawyer shall assist the client in a dispute with a company in which the lawyer holds a significant share or if the lawyer shall represent a client to obtain a building permission on a property which is adjacent to a property belonging to the client’s wife who raises objections against the building project

The same is true with respect to conflicting clients’ interests: if f.e. a law firm represents two clients which are competitors, there can be a wide variety of conflicting clients’ interests which do not per se exclude the law firm to continue represent these two competitors. With respect to conflicting interests between two or more clients, a lawyer is precluded from assisting two or more clients only if the conflict arises in connection with those interests which ought to be represented by the lawyer. Thus follows that a lawyer cannot represent the plaintiff and the defendant in the same court case. Moreover, a lawyer who assisted client A in contract negotiations with client B cannot represent client B against the former client A in a dispute which arises out of this contract, even if this dispute arises only several years later. On the other hand, a lawyer can represent two competitors in non-related matters against third parties, f.e., a lawyer is allowed to represent two competitors in a case challenging the validity of a national statute which is of relevance for both competitors or to collect money for both competitors from third parties. A lawyer can be allowed to represent client B against client A in a matter which is not related with another matter in which the lawyer is or was representing client A, however, subject to the lawyer complying with all his/her other duties, esp. the confidentiality obligation.

By using the broad terms “assist or act” it is made clear that any kind of representation by a client is covered, be it litigation/arbitration or out-of-court representation.

The second sentence of para 1 contains a non-exhaustive list of examples of conflicts of interests: in all these cases the lawyer is not allowed to assist a client.

Apart from para 4, lit. (b), this clause does not provide for an exemption if the clients waive a conflict by giving their “informed consent”.

2. A lawyer may not assist or act on behalf of a client if this conflicts with a duty which he or she owes to a former client.

Para 2 underlines the close relationship of the conflict-of-interest issue with the other duties of a lawyer, esp. the confidentiality and the independence, be it a deontological obligation or a contractual obligation. To be free from a conflict of interests is a necessary but not the only condition for a lawyer to act or to assist a client. Cp also Article on Confidentiality which contains a corresponding provision.

3. The lawyer has the duty to assess the risk of a conflict of interests at any time.

Bearing in mind the importance of the principle that a lawyer has to act free of any conflicts of interest as defined under para 1, para 3 obliges a lawyer to continuously monitor if a conflict arises. Generally spoken, the lawyer is more qualified than a client to assess the risk of conflicts-of-interests and to recognize any such conflict. Consequently, the lawyer has the duty to assess the (risk of) conflicting interests not only once, before accepting a mandate, but also during the mandate.

There can be various reasons that a conflict arises only later on, whereby it is irrelevant, if the reason derives from the sphere of the client, from the sphere of the lawyer or from new developments in the matter: f.e., a change of the majority shareholder in a client may cause a conflict with another client of the lawyer; or a lawyer, representing client A in court proceedings against B, joins another law firm which represents B in these court proceedings; or, a law firm represents client A in criminal proceedings, during these proceedings it evolves that an employee of the law firm is involved in this criminal act.

4. A lawyer may assist or act on behalf of two or more clients in situations of conflict of interests or potential conflict of interests only if:

- (a) the different clients have a common interest in relation to that matter; and**

- (b) the clients have given their informed consent; and**
- (c) the duty of confidentiality is not put at risk; and**
- (d) the lawyer considers that the conflict of interests or potential conflict of interests does not prevent him or her from acting in the best interests of all such clients.**

A conflict of interest is much broader than a conflict. Having a common interest in a certain matter does not mean that the individual interests of a person involved cannot conflict with the individual interest of another person involved.

This f.e. is almost always the case when two or more persons want to make a contract. The contract is meant to regulate the conflicting interests of the parties involved. The parties that make a contract certainly also have a common interest, but this does not exclude that they also have in that same matter personal interests that might be conflicting with the personal interests of the other. In general one can say that the individual rights of a contracting party are better served by being defended by a lawyer that has only to care for the individual rights of his or her client. But sometimes the involved parties only seek a balance between their individual rights and they trust that a common lawyer will seek this balance and the common interests of both clients.

Parties with conflicting interests in litigation do not have this common interest. A lawyer can never defend parties with opposing interests in litigation. Parties in a conflict might have a common interest to resolve the conflict in an ADR. A lawyer acting as a dispute resolver is however not acting as a lawyer.

The 4 conditions have to be realized before a lawyer can act for persons with conflicting interests:

- a) There has to be a common interest.
- b) There has to be an informed consent.
- c) Even when a) and b) are realized the lawyer cannot act when this would mean that he has to disclose confidential information, or when the knowledge of confidential information that he or she cannot disclose prevents him or her from acting in the best interest of all the parties involved.
- d) A lawyer that acts for more than one party must defend equally the rights and interests of all the parties involved. If the conflict between these interests prevents him or her from doing so, he or she cannot accept the case or has to cease acting.

All of this section of the Model Code of Conduct has regard to the basic principles set out in Paragraph 1. In most ordinary circumstances it will not be possible for the same lawyer or law firm to advise two or more clients in relation to the same matter. It will

never be possible for a lawyer or law firm to act for any client where the own interests of the instructed lawyer or law firm conflict with those of the client.

The rule is designed to avoid conflicts of interest, to ensure that those entitled to truly independent advice understand this and are empowered to receive it. Furthermore, the rule seeks to avoid circumstances which might prejudice professional secrecy and / or place legally privileged or simply confidential information at risk.

Para 4 sets out to deal with those rare circumstances when it may be possible for a single lawyer or law firm to act for more than one party in the same matter.

It must be stressed that the ordinary and simple position is that it would not be right to do so (and indeed some member bars and law societies have regulatory rules prohibiting such actions – NB nothing in this Para obviates the needs for member bars and law societies to comply with regulations or statutes applicable in their own jurisdictions).

Para 4 can take effect only in situations where the best interests of two or more clients with their informed mutual understanding and continuing consent outweigh the risks arising from a conflict of interest.

Para 4 creates an obligation to monitor the balance between the best interests of the clients and the risks or implicit risks in continuing to act where there may be a conflict or where professional secrecy, legally privileged communications or simply confidential information may be placed at risk. It is imperative that lawyers who seek to act in such circumstances review the best interests of the clients on a continuing basis and cease to act pursuant to Para 4 as soon as that monitoring shows the mutual benefit of the clients is no longer outweighed.

5. If a conflict of interests arises in the course of the conduct of matters for two or more clients or the conditions of paragraph 4 are no longer met, a lawyer must cease to act for all these clients in those matters.

Para 5 is the necessary consequence of para 3 and makes clear that a lawyer must be free of any conflict of interests from the beginning until the very end of the mandate.

Whenever later on such conflict of interests arises the lawyer must cease to act for all clients in all matters which give rise to the conflict of interest: thus follows that the lawyer is not allowed to cease to act only for one of the affected clients and to continue to assist the other client.

6. Lawyers practising in the same firm or lawyers and other professionals practising in the same firm are considered as one single entity for the purpose of complying with their duty not to act when there is a conflict of interests.

Para 6 applies the foregoing provisions in para 1 – para 5 to lawyers practicing in associations. Thus follows for example that a law firm shall cease to act when there is such a conflict of interest between two clients of the law firm, even if different lawyers in the law firm are handling the cases for each of the client.

This principle also applies to multidisciplinary partnerships (MDP); the lawyers in such MDP's, therefore, are responsible to safeguard that all members of the partnership, also those of the other profession, observe this rule.

Model Article on Confidentiality ⁴⁹⁰

As adopted on 08/10/2021

1. Confidentiality serves the rule of law. It forms the basis of the relationship of trust between a lawyer and his or her client.

Confidentiality is a fundamental principle of justice. In EU law, the protection of confidentiality has the status of a general legal principle in the nature of a fundamental right. Confidentiality is currently recognised in all Member States of the European Union. The protection of confidentiality also derives from Article 8(1) of the European Convention on Human Rights (ECHR) (protection of correspondence) in conjunction with Article 6(1) and (3)(c) of the ECHR (right to a fair trial) as well as from Article 7 of the Charter of Fundamental Rights of the European Union (respect for communications) in conjunction with Article 47(1), the second sentence of Article 47(2) and Article 48(2) of that Charter (right to be advised, defended and represented, respect for rights of defence) (cp. CJEU, C-155/79 (AM&S); Opinion of the Advocate General Kokott, C-550/07 (Akzo Nobel)).

If a client cannot be certain that the facts and thoughts he or she entrusts to a lawyer will be kept strictly confidential, trust between the client and his or her lawyer will be compromised.

⁴⁹⁰ The Article is not intended to govern disciplinary proceedings where different rules may apply.

Without such trust lawyers cannot properly discharge their duty to provide legal assistance which is essential for the safeguard of the rule of law.

Both aspects are underlined in paragraph 1.

In some countries, the concept of confidentiality is also considered to serve the proper administration of justice. However, since this view is not shared by all Member Countries, paragraph 1 refers to the “rule of law”: and the term “rule of law” is intended to cover where appropriate the proper administration of justice as well as the client’s interest, his/her right to legal assistance and his or her right to a fair trial.

2. The lawyer is bound by confidentiality. It is a duty of the lawyer, and may also be a right of the lawyer.

Legal professional privilege/Confidentiality serves to protect communications between a client and a lawyer. On the one hand, it is the indispensable precondition for the client’s right to legal assistance and, on the other hand, it is based on the specific role of the lawyer as being required to provide, in full independence, and in the overriding interests of justice, such legal assistance as the client needs (cp. CJEU, C-155/79 (AM&S); Opinion of the Advocate General Kokott, C-550/07 (Akzo Nobel)).

Given/considering that different terms - Confidentiality/ Professional Secrecy/Legal Privilege - are used in different jurisdictions to express a similar concept, the CCBE Code of Conduct uses the more general term confidentiality without defining it; its content can be derived/deduced from the various sections of this article.

Not to disclose confidential information is a duty of the lawyer.

It may also be a right of the lawyer in the sense that no one can force a lawyer to disclose confidential information.

Such duty and any such right shall be respected by the legislator and public authorities.

3. Confidentiality is unlimited in time; it survives the termination of the retainer with the client.

- 4. Confidentiality applies to any and all information about a client or a client matter which is given to the lawyer by his or her client or which is received by the lawyer in the course of the lawyer's exercise of his or her profession, irrespective of the source of such information.**

Primarily, duties of confidentiality cover all information relating to the client and the client's matter that are entrusted to the lawyer. It is irrelevant from what source a lawyer obtains that information. It is not only the information given to the lawyer directly by the client that is protected but also any and all information which the lawyer obtains from other sources in dealing with that client, be it relatives, business partners or third parties unrelated to the client and/or the client's matter.

Bearing in mind the broad scope of the concept of confidentiality, it follows that any and all information, relating to the client and the client's matter entrusted to the lawyer, will be confidential irrespective of the means of transmission of that information to the lawyer and will, without limitation, encompass verbal, digital and written information.

- 5. Confidentiality also applies to any and all documents prepared by the lawyer, to all those delivered by the lawyer to his or her client and to all communications between them.**

As follows from paragraph 4, all communications between a lawyer and his or her client are confidential in both directions. Not only the information received by the lawyer, but also any document or communication from the lawyer addressed to the client in the exercise of his or her profession.

- 6. Confidentiality as defined in paragraphs 4 and 5 applies both in litigation or advice.**
- 7. Paragraphs 4 and 5 above do not prevent a lawyer from disclosing confidential information to third parties and in particular to public authorities and courts, provided the lawyer has ascertained that:**
  - (a) such disclosure is in the best interests of the client; and**
  - (b) the client agrees with such disclosure; and**
  - (c) no applicable provisions forbid such disclosure.**

Paragraph 4 gives a broad definition of the scope of confidentiality. However, in the exercise of his or her profession, lawyers need to be able to disclose information. Without such disclosure he or she would not be able to act as a lawyer. It is the lawyer (under the supervision of his or her professional authorities) who has to judge what information he or she will disclose in what circumstances. As a general rule, the lawyer can never disclose information without the permission of the client (b). Even with the agreement of the client, it is the lawyer's duty to consider whether or not a disclosure is in the best interest of his or her client (a). If not, he or she cannot disclose.

As a result of different concepts of Confidentiality/ Professional Secrecy/Legal Privilege, there are various approaches as to the circumstances in which a lawyer is entitled or even obliged to disclose information. In some Member States, the lawyer may be obliged to disclose information if the client agrees to the disclosure or instructs the lawyer to do so. In other Member States, the client's consent is a necessary condition for the lawyer to disclose confidential information, but the lawyer is still entitled not to disclose if he or she considers that disclosure would not be in the best interest of the client. Subject to those differences, the lawyer should always act in the best interest of the client.

All conditions mentioned under this paragraph must be met in order to entitle the lawyer to disclose confidential information. It thus follows that the consent of the client is a necessary but not sufficient condition to allow the lawyer to disclose confidential information.

Point c) refers to applicable national rules since in some Member States the disclosure can be forbidden even if conditions in points a) and b) are met. The term "provisions" includes general statutory provisions as well as deontological rules irrespective of their nature, including case law, because the nature of deontological rules differs from Member State to Member State.

- 8. The lawyer is entitled to disclose confidential information in proceedings between the lawyer and his or her client or in proceedings against the lawyer provided such disclosure is necessary for such proceedings and there is a direct relation between such proceedings and the lawyer's mandate from this client. Proceedings include court, administrative, professional and alternative dispute resolution proceedings.**

Under certain circumstances a lawyer may be entitled to disclose confidential information when involved in proceedings as a party. This is not a general rule and is subject to certain restrictions.

A lawyer may be entitled to use confidential information:

1. In proceedings between the lawyer and a client and
2. In proceedings against the lawyer for the purpose of his or her defence.

In all such proceedings the lawyer is entitled to disclose confidential information only to the extent that it is necessary to secure his or her interests in such proceedings as long as there is a direct relation between such proceedings and the lawyer's mandate from this client.

9. The lawyer shall ensure that his or her employees and any other person with whom he or she collaborates in the course of the exercise of his or her profession, comply with confidentiality as set out in this Article.

This provision stipulates that the lawyer may collaborate with non-lawyers provided he or she takes all reasonable measures to safeguard that these persons comply with the confidentiality obligations of the lawyer.

Model Article on Relations with Clients

As adopted on 27/11/2020

1. Requirement to act in the best interests of the client

A lawyer must always act in the best interests of the client.

Subject to due observance of all rules of law and professional conduct, a lawyer must always act in the best interests of the client and must put those interests before any other interests, including the lawyer's own interests.

In considering what is in the best interests of a client, a lawyer should give due regard to the expectations and wishes of the client.

2. Requirement for competence and skill

a) General provision

A lawyer should not accept instructions in a matter which the lawyer knows or ought to know he or she will not be able to handle competently.

A lawyer may, however, provide the required legal knowledge, skills, and resources by acting together with other lawyers.

Competence requires a lawyer to provide the legal knowledge, skills, and resources reasonably necessary to carry out the instructions of his or her client, as they may evolve over time.

Lawyers may not always have all the legal knowledge, skills, and resources necessary to carry out the instructions of their clients. In such circumstances, the lawyer would be in compliance with this paragraph by acting together with one or more lawyers who have the requisite knowledge, skills and resources.

b) Obligation of continuing training / life-long learning

Lawyers shall maintain their professional skills through continuing education in legal and other practice-related subject matters.

Competent representation requires the legal knowledge, skill, thoroughness, and preparation reasonably necessary for the representation. Lawyers are only able to provide such competent representation by keeping pace with the continuous rapid change of the law and technological environment in which they operate.

Therefore, life-long learning and continuous training is necessary, in all matters relevant to the services offered by the lawyer.

3. Requirement of diligence (responsiveness) (availability)

Lawyers must be diligent in relation to their clients. They should be reasonably available and responsive to their clients. They should take all actions required to comply with their mandate in a timely manner.

Lawyers should ensure the service they provide to their clients takes account of the clients' needs and circumstances.

Lawyers must seek to obtain from their clients in due time all instructions needed to be able to act in their best interests, including those needed to be able to diligently manage proceedings and monitor deadlines.

4. Requirement to abide by a client's decisions concerning the objectives of legal representation and handling of the matter

A lawyer shall give due regard to a client's decisions concerning the objectives of legal representation and shall consult with the client as to the means by which those objectives are to be pursued as may be appropriate. For this reason, the lawyer should provide the client with all relevant and appropriate information to enable the client to make informed decisions on the options available, and on the way the matter is to be handled.

This paragraph amplifies and builds upon the duty in Paragraph 1 to act in clients' best interests. Whilst lawyers must seek to achieve the best legal outcome for their clients, the decision as to what that best outcome should be and the strategies and arguments by which it should be achieved, is one in which the client must be involved.

It is, however, for the lawyer to decide when consultation with the client is necessary. If such consultation is not possible (for example, when a client does not have capacity, cannot be contacted or an important time-limit would otherwise be missed), lawyers shall act in accordance with their best judgement of what is in their clients' best interests, in accordance with their mandate.

5. Prohibition of assistance in unlawful conduct

Lawyers shall not support or assist clients in committing or attempting to commit conduct, which is illegal, criminal, or fraudulent. Lawyers' duty is to advise clients on the extent and applicability of the law.

Lawyers shall not assist their clients in committing illegal, criminal, or fraudulent actions. If, during the performance of their mandate, lawyers discover that the transaction for which their advice is sought is likely to be of such a nature, they must inform their client of the consequences resulting therefrom. If the client persists, the lawyers must withdraw from the matter.

6. Freedom to accept instructions

Subject to any limitations of law or rules of professional conduct, a lawyer shall be free to accept or decline any assignment. When declining an assignment, lawyers do not need to justify their decision, but must promptly inform the prospective client thereof.

In order to preserve lawyers' independence and the relation of trust that should exist between lawyers and their clients, lawyers must be free to decline instructions.

Since the reasons why lawyers decide to decline a mandate may be covered by professional secrecy, notably in case of conflicts of interest, lawyers should not be forced to justify their decision to decline a mandate.

There may, however, be legal or regulatory justifications for limiting that freedom. For instance, rules on legal aid could restrict the right of a lawyer to decline a matter received under a legal aid program.

7. Communication with clients

Lawyers must communicate with their clients on a regular basis and in a manner, which is clear, understandable, and appropriate to their clients' needs.

Such communication shall include all information reasonably necessary for the client to appreciate the nature and scope of the services that the lawyer renders or intends to render, as well as providing for periodic reporting on the progress in rendering such services.

Clear and straightforward communication between a lawyer and a client, given as regularly as the circumstances may require, is important to foster their relationship and mutual trust.

8. Safeguarding clients' funds and property

A lawyer shall hold funds and other property of clients or third persons that is in a lawyer's possession in connection with a representation separate from a lawyer's own funds and property.

Funds shall be kept in one or more separate accounts clearly segregated from all other accounts of the lawyer and, to the maximum extent permitted by law, exclusively dedicated to the safeguarding of third-party funds.

Other property shall be identified as such and appropriately safeguarded.

Complete records of such funds and other property shall be kept by the lawyer at least for as long as required by applicable limitation periods.

Upon receiving funds or other property in which a client or third party has an interest, a lawyer shall promptly inform such client or third party thereof. The lawyer shall promptly deliver to such client or third party any funds or other property that such person is entitled to receive, to the extent permitted by law, pursuant to the agreement with such client or third party and, shall promptly render to that person a full accounting of such funds or property, as well as of any financial benefits earned thereon.

The duty of loyalty and the duty to act in the client's best interest entails the obligation to carefully hold the assets of clients or third parties which a lawyer receives in the course of executing a mandate, separated from the lawyer's own assets. This obligation should not only ensure a correct settlement of costs and proceeds of the custody, in particular of accrued interest, but also that the assets are as far as possible protected against claims from the lawyer's creditors. In this respect, the lawyer is obliged to keep the assets in the manner which, under applicable law, offers the greatest protection against claims from the lawyer's own creditors. Accordingly, it is prohibited for a lawyer to commingle the assets held in custody with his own assets or to use them – even temporarily – for the lawyer's own interests or the interests of other persons who have no interest in the assets held in custody by the lawyer.

This provision does not only apply to funds but also to all other assets which the lawyer keeps in custody on behalf of clients or third parties: such property shall be appropriately safeguarded and clearly identified as clients or third-party property.

It is for the lawyer, subject to complying with any applicable legal or regulatory requirements, to decide whether to hold funds held on behalf of different clients in separate accounts or in a collective account.

The last paragraph of the rule imposes obligations on a lawyer who receives funds (or other property), to those, clients or third parties, who have an interest in them but did not provide such funds (or other property) themselves.

That will be the case, for instance, when the lawyer receives funds from another lawyer or third party for the account of the lawyer's client, in satisfaction of a judgement in favour of such client. Another example is when a lawyer has agreed with a client and a third party that the client will remit to the lawyer amounts claimed by the third party from such client, to be held in escrow by the lawyer until a final decision has been rendered on the merit of the third-party's claim, upon which the lawyer must release the funds held in escrow in accordance with the terms of the decision. In that case indeed, the third party has an interest in knowing that the client has made the required payment under the escrow agreement.

In such a case, the lawyer needs to inform the client (as in the first example) or the third party (as in the second example) of the receipt of the funds (or other property), since they have an interest therein and are not necessarily aware that such payment has been made. The information needs to be given as promptly as practical after receipt of the funds (or other property).

In addition, the lawyer is required to deliver them to such client or third party promptly when they are entitled to them. However, the lawyer is not required to do so when the law would prohibit it (for instance, because the funds have been attached), or when the person entitled to them has explicitly agreed otherwise (for instance, that the funds should remain in escrow until certain events have occurred). The lawyer should in that case obtain and keep satisfactory evidence of such agreement.

Finally, the lawyer has a duty to promptly render a full accounting of such funds (or other property) to the party having an interest in them, including any financial benefits relating thereto, such as investment income earned on such funds (or other property).

9. Communication with opposing parties

A lawyer shall refrain from communicating about a particular case or matter with any person who the lawyer knows to be represented or advised in the case or matter by another lawyer, without the prior consent of that other lawyer and shall keep the other lawyer informed of any such communications.

This provision reflects a principle accepted in many jurisdictions which is designed to avoid a lawyer taking undue advantage of the client of another lawyer.

10. Termination of representation

As a rule, a lawyer and a client may terminate their relationship at any time.

However, if the lawyer terminates the relationship, he or she shall give such notice thereof to the client as may be necessary to safeguard the client's interests.

When the relation of trust inherent to the client-lawyer relationship is broken, each party must have the right to terminate it, without having to justify the reasons thereof.

This principle, however, is subject to the following observations and qualifications:

First, rules and regulations may provide for certain exceptions, for instance when a lawyer has been designated pursuant to rules and regulations organising legal aid.

Second, the rule is without prejudice to the lawyer's right to be paid for services already provided and costs incurred (excluding, however, any compensation for loss of future profits).

Third, if the lawyer terminates the relationship, sufficient advance notice thereof must be given to the client in order to safeguard the client's interests. Factors that need to be taken into account in determining the appropriate length of such notice include the time needed for the client to find alternative counsel and for such counsel to be ready to take over the matter and the time needed for the lawyer to complete assignments that cannot be interrupted without harming the client's interests, such as urgent or imminent courts proceedings.

A similar notice requirement is not necessary to safeguard the lawyer's interests in the case of termination by the client, as those interests can be met through monetary

compensation, as described above. In accordance with the lawyer' overriding duty always to act in the best interest of the client, the lawyer must, however, inform the client of the risks he or she would be taking by not allowing the lawyer to complete assignments that cannot be interrupted without harming the client's interests.

11. Delivery of documents upon termination of the mandate

Upon termination of representation, the lawyer shall, at the client's request, hand over the complete file, in originals when available and permissible, except for any of the lawyer's internal documents which were not communicated to the client or third parties and documents which are considered as confidential or privileged under applicable rules.

If the client requests the lawyer to transmit the file to another lawyer, such file shall include documents which are considered as confidential or privileged under applicable rules.

The lawyer shall always be entitled to keep a copy of any such documents for his or her own files.

This rule does not address and is without prejudice to any applicable rules regarding liens or retention rights which the lawyer might invoke in respect of the client's documents.

12. Duty to inform about the availability of legal aid

Lawyers have the duty to inform their clients about the availability of legal aid and the conditions thereof.

Before accepting representation, lawyers have a duty to inform their clients of the availability of legal aid and the conditions for obtaining it. Lawyers do not have, however, an affirmative duty to determine whether their client is eligible for legal aid under the client's specific circumstances.

In addition, lawyers do not have such duty if it is clear that their client is not eligible for legal aid.

If, in the course of advising the client, the lawyer discovers that the client may be entitled to legal aid, the lawyer shall inform the client accordingly: this follows from the lawyer's duty to act in the best interest of the client.

Model Article on Fees

As adopted on 08/10/2021

1. Freedom to negotiate fees with client

Unless otherwise provided by applicable standards or regulations, a lawyer and his or her client may freely agree upon the lawyer's fees, expenses and other compensation in accordance with the principles set forth in paragraph 4 below.

This sets out the fundamental principle that a lawyer and their client are free to agree a fee, subject to the principles set forth in paragraph 4.

2. Requirement to determine fees or at least factors to be used in the calculation of the fees before start of rendering legal services

Upon accepting instructions, the lawyer should provide information to the client on the scope of the services to be provided, the amount of his or her fees and any other compensation for providing such services, or at least the factors that will be taken into account to determine such amount. It is recommended that such information should be given in writing or some other recordable form and should be updated if necessary. When applicable, the lawyer shall inform his or her client of the availability of legal aid or insurance coverage of the fees.

This rule confirms that there is a duty to act with transparency so that the client is informed of the factors which will be taken into account to determine the amount of the lawyer's fees and adequate steps are taken to ensure that the client is aware of available legal aid or insurance coverage.

3. Requirement that the lawyer's fee has to be reasonable

A lawyer should only enter into fee agreements with a client that are lawful, and which the lawyer considers to be suitable for the client's needs and take account of the client's best interests.

The client's needs and resources are a factor to be taken into account for the lawyer which may be adapted or modified according to the client's best interests.

It is for the lawyer, acting responsibly, to determine what is in a client's best interests in close cooperation with the client. The test of a client's best interests is a subjective one. This paragraph is not restrictive as, for example, the best interests of a client seeking to defend their reputation or to assert a point of principle may mean that payment of significant fees on a matter compared to the amount at stake.

The subjective test may take into account the urgency with which the work is required, the importance or public profile of the person or company for which it is undertaken and the degree of seniority or expertise of the lawyer.

4. Factors which may be taken into consideration in fixing fees

Unless an agreement has been reached with the client on the amount of the fee or the method to calculate it, fees charged by a lawyer shall take into account such factors as the difficulty of the matter, the amount of work required of the lawyer, the expertise and seniority of the lawyer, the importance of the matter to the client, the urgency and nature of the services provided, the value of the matter and such other factors as may be pertinent to establish a fee that is reasonable under the circumstances.

The first part of the provision deals with agreements that provide for a fixed or determinable fee.

This paragraph reflects the scope for a lawyer's fees, charges and compensation to vary dependent upon a range of factors which include those set out in the paragraph but also without limitation: the special requirements and nature of the client; the unusual character of the matter; the risks and obligations assumed; whether the legal services are to be rendered in a single matter or on a regular basis.

5. Court fees and expenses should be borne by the client

A lawyer may pay court fees and expenses on behalf of a client. If they do so, they are entitled to recover those court fees and expenses as they would unpaid fees for legal services.

Lawyers may, but are not obliged to, pay court fees or expenses on behalf of a client. In every case such fees and expenses are recoverable by the lawyer and non-payment or non-refunding of those fees and expenses will give the same rights to the lawyer as he or she would have in the event of non-payment of their legal fees and expenses.

6. Lack of payment as grounds to terminate a mandate

Where a lawyer decides to terminate the relationship with a client for non-payment of fees or expenses, he or she should give notice to the client to enable the client to safeguard his or her interests affected by the termination.

This provision is intended to prevent the client's interests to be prejudiced by the timing of a lawyer's decision to terminate their instructions for non-payment of fees. However, this provision does not prevent the lawyer from terminating their instructions without notice if required or permitted by any other applicable provision.

7. Prohibition of fee-sharing with non-lawyers

A lawyer may not share his or her fees with a person who is not a lawyer except where an association between a lawyer and the other person is permitted by applicable provisions.

This rule specifies that lawyers may not share their fees with non-lawyers, except when the parties sharing those fees would be permitted to be associated together under applicable rules and regulations, whether in a partnership or another format. This requirement would be met if, under applicable rules and regulations, they are allowed to be associated in a multi-disciplinary practice (MDP), an alternative business structure (ABS) or a similar type of association. It is therefore for the national regulators or legislators to determine whether and to what extent the participation of a lawyer in an MDP, an ABS or a similar type of association should be possible.

The rule does not require that the fee sharing parties actually be part of such an association, as long as such an association would be permitted under applicable local rules and regulations.

Model Article on Relations between Lawyers

As adopted on 21/05/2021

Lawyers must behave in such a manner that other lawyers, in particular their opponents, and their bar authorities, can trust them at all times.

They must act respectfully towards each other.

A properly functioning legal system requires that lawyers can trust each other at all times. Such a relationship of trust ensures that lawyers do not need to protect themselves and their clients against another lawyer's possible disloyal behaviour.

By acting accordingly, lawyers make the conduct of litigation and negotiations more efficient, facilitate settlement negotiations on behalf of their clients and reduce the costs of their services, thereby acting in the best interest of their clients.

Similarly, a properly functioning self-regulated profession such as the legal profession requires that bar authorities can trust their members without the need to seek outside assistance, from courts or other authorities, to obtain the truth.

A lawyer who instructs a colleague to act on behalf of a client in a particular matter has no ethical obligation for the payment of such colleague's fees beyond what the law may require.

When a lawyer **has instructed another lawyer on behalf of** a client who fails to pay the instructed lawyer's fees, a controversy can arise on whether the instructing lawyer has any liability towards the instructed lawyer for such payment. This article states the rule that a lawyer who instructs a colleague to act on behalf of a client in a particular matter is liable for the payment of such colleague's fees to the extent the law so requires but has no ethical obligation beyond that.

Forkortelser

AER	De advokatetiske regler
CCBE	Advokatrådenes fællesrepræsentation i EU
H	Højesteretsdom eller kendelse
SH	Sø- og Handelsrettens dom eller kendelse
U	Ugeskrift for Retsvæsen
V	Vestre Landsretsdom eller kendelse
Ø	Østre Landsretsdom eller kendelse

Litteratur

Advokatsamfundet, Rothe, H. (1999)
"Den uafhængige advokat" i Festskrift i anledning af grundlovens 150-års jubilæum.
København. Advokatsamfundet.

Advokatsamfundet (2019)
LegalTech & Advokatregulering.
København. Advokatsamfundet.

Advokatsamfundet (2022)
Vejledning om advokatundersøgelser.
København. Advokatsamfundet.

Bitsch, H., Holm, M. & Spang-Hanssen, H. S. (2002)
God advokatskik – en håndbog (2. udg.)
København. Advokaternes Serviceselskab A/S.

Blomquist, H. (2000)
Lawyers' Ethics. The Social Construction of Lawyers' Professionalism.
Danish Practicing Lawyers. And Some Pre-Conditions for Their Ethics.
København. Jurist- og Økonomforbundets Forlag.

Bryde Andersen, M. (2005)
Advokatretten.
København. Advokaternes Serviceselskab A/S.

Bønsing, S. (2001)
Brancheregler og brancheproses.
København. Jurist- og Økonomforbundets Forlag.

Gomard, B., & Kistrup, M. (2020)
Civilprocessen (8. udg.)
København. Karnov Group Denmark A/S.

Halling-Overgaard, S. & Andersen, A. (2022)
Advokaters erstatningsansvar (4. udg.)
København. Jurist- og Økonomforbundets Forlag.

Hansen, J. (1986)
Advokatgerningen som Liberalt Erhverv.
København. Juraconsult.

Høj, L., Gottlieb, K. W. & Arrevad, J. S. (2021)
God Advokatskik for Forsvarere.
København. Arrevad|Gottlieb Advokatfirma I/S.

Jull Sørensen, M. (2011)
God skik for juridisk rådgivning – en retlig standard.
København Jurist- og Økonomforbundets Forlag.

Justitia, Sinding, G. (2022)
Retssikkerhed og gennemsigtighed i advokatundersøgelser.
København. Justitia.

Justitsministeriet. (1956)
Betænkning om højesteretssagførerprøven, offentlig votering i Højesteret, bevisumiddelbarhed ved Højesteret og Højesterets kompetence i straffesager – Betænkning nr. 164.
København. Schultz.

Justitsministeriet. (1979)
Betænkning vedrørende revision af retsplejelovens afsnit om advokater – Betænkning nr. 871.
København. Schultz.

Justitsministeriet. (2006)
Betænkning om retsplejelovens regler om advokater – Betænkning nr. 1479.
København. Schultz.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen. (2021)
Konkurrencen i Advokatbranchen. Analyse.
København. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen.

Kruse, A. V., & Søgaard, K. (1990)
Advokatansvaret (6. udg.)
København. Jurist- og Økonomforbundets Forlag.

- Langsted, L. B. (2004)
Rådgivning I – det professionelle erstatningsansvar.
København. Forlaget Thomson.
- Lavesen, M., & Trads, D. (2019)
Advokaterne – fra højesteretssagførere til globale rådgivere.
København. DLA Piper.
- Lavesen, M., & Økjær Jørgensen, L. (2022)
Advokatetik – ret og rammer (3. udg.)
København. Advokatsamfundet.
- Lidegaard, B. (2019)
Lovord.
København. Gyldendal og Advokatsamfundet.
- Lindencrone, L., & Werlauff, E. (2020)
Dansk retspleje (8. udg.)
København. Karnov Group Denmark A/S.
- Pedersen, A. H. (1962)
Indledning til advokatgerningen I (2. udg.)
København. Juristforbundets Forlag.
- Pedersen, A. H. (1963)
Indledning til advokatgerningen II (2. udg.)
København. Juristforbundets Forlag.
- Pedersen, A. H. (1969)
Det Danske Advokatsamfund 1919-1969.
København. Juristforbundets Forlag.
- Spang-Hanssen, H. S. (1985)
Advokatsalærer – Oversigt og kommentarer.
København. ApS Unide.
- Tamm, D. (2007)
Bag kapperne – Danske advokater i det 20. århundrede.
København. Forlaget Thomson A/S.

Ulfbeck, V. (2021)

Erstatningsretlige grænseområder I

– *Professionsansvar, ledelsesansvar og produktansvar* (3. udg.)

København. Jurist- og Økonomforbundets Forlag.

Verner, J. (1993)

Samvirkende advokaters erstatningsansvar og indbyrdes hæftelse.

København. Jurist og Økonomforbundets Forlag.

Økjær Jørgensen, L., & Lavesen, M. (2022)

Mediation – ret og rammer (3. udg.)

København. Karnov Group.

Stikordsregister

A

Abonnementsaftale 280
 Access to justice 259
 Acontoafregning 271
 Aconto honorar 336
 Advokatfuldmægtige 9, 21, 23, 91, 92,
 180, 273, 310, 311, 336ff
 Advokatselskab 12ff 15, 105, 149, 188,
 192, 308, 309, 320, 325, 345ff
 Advokatskifte 221, 300
 Advokattitlen 10, 27ff, 136, 314, 315
 Advokatundersøgelse 20, 248ff, 336
 Afgifter 165
 Afsmitning 105, 107, 109
 Anonymisering 133
 Ansatte 12ff, 28, 29, 39, 63, 101, 105,
 124, 136, 140ff, 200, 243, 308,
 320, 323, 325, 346, 348, 354ff
 Ansvarsforsikring 15, 152, 153, 160,
 260, 326
 Anvendelsesområde 31, 315, 363
 Anvendt tid 265
 Appearance 79, 102
 Arbejdets art 264ff
 Arkivering 305

B

Bemyndigelse 349, 366, 369
 Bestyrelsesmedlem 61, 83, 226, 236
 Betingede interessekonflikter 60, 74,
 96
 Betroede midler 22, 291, 338, 348, 352
 Bobestyrer 64, 68, 82, 132, 174, 201
 Bogføringsloven 303

C

CCBE 8, 10, 30ff, 315, 362, 363, 365,
 372ff, 400
 Code of Conduct 8, 10, 30, 33, 315,
 374, 375, 381, 384

D

Data 22, 303, 305, 340
 Databeskyttelsesforordningen 129
 De minimis 290
 Deponering 28
 Depositum 22, 280, 287, 291, 338
 Direkte henvendelse 44, 47, 220ff
 Dommer 12, 74, 80, 103, 104, 201, 320

E

Efterprocedure 235
 Efteruddannelse 269, 348
 Eget eller andres tarv 14, 140, 145, 324
 Ekspeditionsfejl 208
 Elektroniske data 22, 303, 340
 Erhvervsklient 90, 268
 Erhvervsmæssig forbindelse 81
 EU-advokater 15, 33, 152, 325

F

Fagforeningsansatte advokater 136
 Familiemæssig forbindelse 80
 Faste salær 260
 Fast klientforhold 12, 59, 76, 90ff, 252,
 319
 Firmaskift 106, 112, 123
 Forbruger 17, 45, 158ff, 273, 329
 Forbrugersager 169
 Forhold af økonomisk art 37, 316, 348
 Forligsforslag 20, 205, 222, 244ff, 335
 Forsikringsretshjælp 155, 178, 194

Fortrolige oplysninger 11ff, 54ff, 71,
75ff, 80, 87, 92, 96ff, 110 ff, 131,
135ff, 141, 148, 194, 292, 318ff

Fortrolighedshensyn 257

Fri proces 155, 178, 180, 222, 236, 261,
262, 284, 301

Frister 51

Fuldmægtige 14, 148, 161, 310, 311,
324, 348ff, 365

Fusion 93, 115, 301

Fusioner 111

G

Gebyrer 290

Generalklausul 37, 259, 260

Grundighed 208

Grundigt 36, 37, 331, 347

H

Habilitet 61, 67, 80, 83, 106, 132, 235

Hjemmeside 17, 107ff, 149, 150, 153,
156ff, 187, 188, 329, 331

Honorar 15ff, 18, 21, 22, 62, 74, 123,
155, 164, 167, 178, 182, 187, 188,
196, 204, 259ff, 291ff, 301, 326ff,
367ff

Hurtighed 36, 37, 50, 52, 233, 268, 299,
347, 366

Hvidvask 142

Hæftelse 372, 405

I

Identifikation 92, 110

Inkassoloven 212

Inkassosager 101, 206, 208, 262, 277

Integritet 10, 35, 192, 275, 315, 319,
361, 364

Interessekonflikt 11, 13, 22, 54ff, 60ff,
252, 281, 300, 301, 318, 321, 322,
339, 367

Interessekonflikttjek 55, 104, 121

K

Kapitalandele 21, 29, 275, 278, 279, 337

Klagenævn 12, 103, 320

Klientkonto 288, 291, 368, 369

Klientkontoerklæring 29

Klientkontovedtægten 159, 196, 289,
290, 291

Klientsamtykke 60, 103, 108, 117, 118,
270

Konkurrerende virksomhed 97

Konkursbegæring 61, 146, 170, 210,
215, 354

Konkursloven 215

Kontorfællesskab 12, 13, 15, 73, 74,
105, 107, 108, 111, 124, 149, 320,
321, 325

Kontorhold 166, 269, 270, 273

Kontradiktion 235, 250, 256

Kopiering 270

Kurator 49, 56, 57, 61, 62, 63, 98, 108,
109, 130, 132, 146, 174, 213, 217,
271

Kædesamarbejde 108, 109, 120, 149

L

Legal privilegier 129

Lønmodtagernes garantifond 215

M

Mandatar 242, 346

Markedsføring 23, 46, 151, 307, 340

Markedsføringsloven 261

Mediation 405

Mediator 12, 103, 320, 378

Modregning 21, 180, 214, 287, 337,
338, 369

Modstridende interesser 11, 12, 13,
59, 65ff, 70, 81, 82, 95, 111, 120,
318, 321

Moms 17, 63, 167ff, 264ff, 330

N

Notarialafgift 173
 Nærliggende risiko 11, 13, 32, 59ff,
 300, 318, 322

O

Omkostningsgodtgørelse 260, 265ff,
 268, 354
 Opbevaring 137, 304
 Opdrag 19, 44, 104, 220, 230, 248, 249,
 284, 299, 333
 Opdraget 58, 87, 173, 174, 180, 248
 Oplysningspligt 151, 162, 163, 194,
 257, 353
 Ordrebekræftelse 155, 166, 169, 172,
 264

P

Pactum de quota litis 275ff, 337, 367
 Partnere 14, 57, 87, 100, 106, 148, 180,
 308, 324, 348
 Partsrepræsentation 103
 Politianmeldelse 39, 146, 204, 208,
 209, 210, 354
 Porto 270
 Principal 28, 113, 237, 311
 Prisoverslag 167
 Privatskiftet bo 179
 Programerklæring 35
 Provision 21, 289, 338
 Påkrav 208, 214, 223, 225

R

Ransagning 143, 144
 Renter 207, 283, 289, 290
 Retlig interesse 133, 212, 356, 357
 Retningslinjer 13, 22, 24, 29ff, 57, 104,
 124, 125, 227, 231, 295, 322, 339
 Retsafgift 173, 270
 Retshjælp 15, 38, 51, 155, 156, 261,
 326, 368

Retssystemet 32, 36, 54, 126, 127, 191,
 196, 231, 239
 Retstab 13, 121, 122, 204, 288, 299,
 304, 322
 Rimeligt honorar 22, 271, 291, 338
 RKI 207, 208
 Rykkergebyrer 206, 207

S

Sagens udfald 21, 142, 263, 264, 265,
 276, 336
 Sageres forbindelse 78, 99
 Sagkyndige 270, 349
 Salær 17, 18, 22, 63, 124, 145, 155,
 164ff, 188ff, 199, 205, 217, 236,
 259, 260ff, 282ff, 329ff, 354
 Salærbortfald 156, 172
 Salærdeling 292
 Salærfastsættelse 24, 28, 180, 259, 263,
 264, 275, 278
 Salærparametre 178, 179, 264ff, 278,
 280
 Salærov 260
 Salærtakster 178, 264, 272, 295
 Samme sag 11, 13, 58, 59, 67, 71, 72,
 73, 95, 101, 103, 111, 118, 119,
 123, 196, 204, 318, 321, 367
 Samtykke 13, 14, 20, 48, 60, 76, 96, 97,
 116ff, 133ff, 221, 226, 243ff, 290,
 321ff, 332, 335, 371
 Samvittighedsfuldt 36, 37, 331, 347,
 366
 Sekretærer 148, 166, 269, 273
 Selvindtræde 63
 Shopping 65, 91
 Sideskift 70, 71
 Skatterådgivning 19, 227, 333
 Skjult salærberegning 282
 Solvens 212, 214
 Staten 10, 35, 40, 191, 201, 261, 315
 Straffesager 81, 142, 145, 171, 178,
 198, 235, 239, 276, 403

T

Tavshedspligt 14, 24, 27, 28, 73, 74, 89,
116, 126ff, 137, 142, 144ff, 194,
245, 305, 324, 354, 369
Tidsbegrænsning 14, 128, 323
Tidsforbrug 183, 265, 285, 286
Tidsforskudte repræsentationer 96
Tilbageholdsret 288, 300, 304
Tilsyn 16, 24ff, 39, 160ff, 191, 311, 312,
328, 341, 352ff, 354, 363, 368
Tinglysningssafgift 173
Transporttid 269, 270
Trusler 213, 215

U

Uafhængighed 10, 18, 21, 35, 40, 54,
61, 71, 84ff, 126, 129, 191, 192,
251, 253, 271, 275, 276, 278, 279,
292, 294, 297, 315, 319, 331, 337,
345, 364, 361, 364, 365, 367
Ubetingede interessekonflikter 60, 96,
103
Udbud 65, 174
Uddannelse 23, 27, 208, 310, 311, 340
Udlandet 10, 30, 32, 314, 315
Udlæg 128, 129, 165, 173, 205, 209,
282, 368, 372

13, 22, 56, 58, 72, 80, 81, 93, 95, 112,
114, 115, 121 ff. 123, 136, 232,
281, 297 ff. 301, 322, 339, 366,
368
Udtræden 13, 22, 56ff, 72, 80, 81, 89ff,
110ff, 121ff, 136, 232, 281, 297ff,
322, 339, 366, 368
Ulovlige betingelser 216
Uvildig 250ff

V

Vidner 146, 147
Virksomhedsadvokater 28
Voldgift 20, 244, 245, 335
Voldgiftsdommer 12, 103, 104, 320
Voldgiftsret 234
Våbendragerhensynet 54

Y

Ytringer 40, 197ff, 311

Ø

Økonomisk forbindelse 81

Å

Åbenbar almeninteresse 14, 140ff, 324

Alle advokater kender den situation, at der i en konkret sag opstår tvivl om, hvorvidt der er et advokatetisk problem: “Vil der opstå en interessekonflikt, hvis jeg siger ja til denne klient?”, “Kan jeg henvende mig til modparten uden om advokaten, som ikke besvarer mine henvendelser?”, “Gælder min tavshedspligt i forhold til Advokatnævnet, når jeg skal svare på klientens klage over mig?”

På den ene side er det afgørende at finde frem til de rigtige svar – advokaten vil nødtigt have et dårligt ry eller en bøde i Advokatnævnet. På den anden side vil advokaten ikke bruge for meget tid på at finde svaret, da arbejdet ikke kan debiteres.

Denne bog er ment som et opslagsværk, der så hurtigt og præcist som muligt giver svar på advokatetiske spørgsmål med udgangspunkt i de advokatetiske regler, som blev vedtaget på Advokatrådets møde 16. juni 2022 med anvendelse fra 1. september 2022.

Bogen er med sin struktur nem at slå op i, da den er opbygget som en kommentar til de enkelte bestemmelser i de advokatetiske regler. Bogen indeholder en omfattende gennemgang af kendelser fra Advokatnævnet og afgørelser fra domstolene.

Det er Advokatrådet, der udgiver bogen med tanke på at gøre det lettere at arbejde med og afklare advokatetiske spørgsmål. Selv om bogen fortrinsvis er rettet mod advokater og advokatfuldmægtige, vil den også have interesse for andre, der kommer i berøring med advokatverdenen.

Forfatterne, der begge er advokater, har i en årrække arbejdet med advokatetik og har i mere end 20 år undervist i faget på advokatuddannelsen.

**ADVOKAT
SAMFUNDET**